

INNEHÅLL

MOTIVERING	3
7 SPECIALMOTIVERING	3
7.1 Lag om vårdlandskap	3
7.2 Lag om ordnande av social- och hälsovård	119
7.3 Lag om organisering av räddningsväsendet	221
7.4 Lag om vårdlandskapsstrukturen	249
7.5 Lag om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet i Nyland	262
7.6 Lag om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen	276
7.7 Lag om vårdlandskapens finansiering	318
7.8 Lag om statsandel för kommunal basservice	354
7.9 Inkomstskattelag	384
7.10 Lag om inkomstskatteskalen för 2023	389
7.11 Lag om skatteredovisning	390
7.12 Lag om Skatteförvaltningen	390
7.13 Mervärdesskattelag	391
7.14 Lag om beskattningsförfarande	397
7.15 Lag om tjänsteinnehavare i kommuner och vårdlandskap	398
7.16 Lag om kommunernas och vårdlandskapens arbetskollektivavtal	400
7.17 Lag om kommunernas och vårdlandskapens tjänstekollektivavtal	400
7.18 Lag om anordnande av intressebevakning för arbetsgivare i kommuner och vårdlandskap	404
7.19 Lag om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och vårdlandskap	413
7.20 Lag om Keva	414
7.21 Lag om elev- och studerandevård	418
7.22 Hälso- och sjukvårdslagen	418
7.23 Socialvårdslagen	422
7.24 Lag om Kommunernas garanticentral	422
7.25 Förvaltningslag	423
7.26 Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet	423
7.27 Lag om rättegång i förvaltningsärenden	423
7.28 Konkurslag	423
7.29 Strafflag	423
7.30 Rättegångsbalk	430
7.31 Diskrimineringslag	430
7.32 Språklag	430
7.33 Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda	433
7.34 Teckenspråklag	433
7.35 Samiska språklag	433
7.36 Lag om gottgörelse för dröjsmål vid rättegång	438
7.37 Vallag	438
7.38 Partilag	444
7.39 Lag om kandidaters valfinansiering	444
7.40 Lag om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar	445
7.41 Lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen	449

7.42 Lag om tillhandahållande av digitala tjänster	450
7.43 Bokföringslag	450
7.44 Lag om offentlig upphandling och koncession	450
7.45 Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män.....	451
7.46 Arkivlag	451
7.47 Konkurrenslag.....	452
7.48 Lag om statens revisionsverk.....	455

MOTIVERING

7 Specialmotivering

7.1 Lag om vårdlandskap

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs det om syftet och tillämpningsområdet för lagen om vårdlandskap.

Enligt 1 mom. är syftet med lagen om vårdlandskap att skapa förutsättningar för självstyrelse på större förvaltningsområden än en kommun i enlighet med 121 § 4 mom. i grundlagen. Den självstyrelsenhet som avses i bestämmelsen är vårdlandskap. Enligt förslaget ska de nuvarande landskapen enligt lagen om landskapsindelning (1159/1997) upphöra och i lagen införs en ny landskapsindelning som i huvudsak också kommer att utgöra grunden för vårdlandskapens områdesindelning. Syftet med lagen är också att ge invånarna möjligheter till delaktighet och påverkan i vårdlandskapens verksamhet. Med detta avses i synnerhet demokrati i enlighet med 2 § i grundlagen. Närmare bestämmelser om detta finns till denna del i avdelning II som gäller demokrati och påverkan. Lagen syftar också till att främja planmässighet och ekonomisk hållbarhet i vårdlandskapens verksamhet samt att ge vårdlandskapen förutsättningar att stödja sina invånares välfärd.

Enligt 2 mom. ska lagen tillämpas på ordnandet av vårdlandskapets förvaltning och ekonomi samt på sådan verksamhet i vårdlandskapet som avses i 4 § 2 mom., om inte något annat föreskrivs genom lag. Lagen om vårdlandskap är till sin karaktär en allmän lag och i den föreskrivs om ordnandet av vårdlandskapets förvaltning och ekonomi. Utgångspunkten är att lagen om vårdlandskap på ett täckande sätt ska innehålla alla väsentliga bestämmelser om vårdlandskapens förvaltning och ekonomi. Därför bör man undvika sådan reglering i speciallagstiftningen som överlappar eller avviker från lagen om vårdlandskap.

Lagen om vårdlandskap ska i regel tillämpas allmänt på vårdlandskapets verksamhet, det vill säga också på sådan verksamhet som avses i 4 § 2 mom. Enligt denna bestämmelse ska begreppet vårdlandskapets verksamhet omfatta verksamheten i vårdlandskapen och verksamheten i de dottersammanslutningar som hör till vårdlandskapskoncernen, men också övrig verksamhet som grundar sig på ägande, avtal och finansiering. Vårdlandskapets verksamhet ska styras som en helhet oberoende av i vilken form de tjänster som hör till vårdlandskapets organiseringsansvar produceras. Bland annat bestämmelserna om styrningen av vårdlandskapets verksamhet och ekonomi och tryggandet av invånarnas möjligheter att påverka lagen om vårdlandskap ska tillämpas på vårdlandskapet i denna vidare bemärkelse.

Landskapet Ålands självstyrelse är erkänd enligt internationell rätt och anges i 120 § i grundlagen och i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) som utfärdats med stöd av grundlagen. I självstyrelselagen fastställs också landskapets område. Av den uttömmande fördelningen av lagstiftningsbehörigheten i självstyrelselagen för Åland följer att det inte i rikslagar ska stiftas om lagens tillämplighet på Åland.

2 §. Vårdlandskapens ställning. I paragrafen definieras vårdlandskapens offentlighetsrättsliga ställning. Enligt bestämmelsen är ett vårdlandskap ett offentlighetsrättsligt samfund som enligt 121 § 4 mom. i grundlagen är självstyrande på sitt område enligt vad som föreskrivs i lagen om vårdlandskap. Ett vårdlandskap ska lyda under begreppet "offentlig makt" och det är därmed ett offentlighetsrättsligt samfund motsvarande staten, kommunerna, samkommunerna och landskapet

Åland. Ett vårdlandskap ska alltså vara en självständig, offentligrättslig juridisk person, som i eget namn kan förvärva rättigheter och ingå förbindelser samt vara part i domstolar och hos andra myndigheter. Ett vårdlandskap ska också vara en myndighet inom offentlig förvaltning. Det ska sköta offentliga förvaltningsuppgifter som det föreskrivs om separat och utöva befogenheter i fråga om de här uppgifterna inom sitt område. Den mest betydande skillnaden mellan vårdlandskapens och kommunernas juridiska ställning är att vårdlandskapen inte har beskattningsrätt och inte heller obegränsad rätt att åta sig uppgifter motsvarande kommunernas allmänna kompetens.

3 §. Vårdlandskapets medlemmar. I paragrafen definieras de personer och övriga aktörer som är medlemmar av ett vårdlandskap. Definitionen av medlemskap är av juridisk betydelse, eftersom bland annat utövandet av de demokratiska rättigheterna att påverka och delta och anförandet av besvär i vårdlandskapet fastställs utifrån den. Bestämmelsen motsvarar till sitt materiella innehåll 3 § i kommunallagen.

Enligt 1 punkten är medlemmar av ett vårdlandskap de vars hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994) hör till vårdlandskapet. En sådan person benämns invånare i vårdlandskapet. Enligt lagen om hemkommun kan en person endast ha en hemkommun och uppgifter om den registreras enligt lagen om hemkommun i det befolkningsdatasystem som avses i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009). Enligt 2 punkten är alla kommuner i vårdlandskapets område medlemmar av vårdlandskapet. Enligt 3 punkten är sammanslutningar och stiftelser som har hemort i en kommun i vårdlandskapet. Enligt handelsregisterlagen (129/1979) ska näringsidkare och uppgifter om dem, bland annat om den hemort eller den kommun från vilken ett bolags verksamhet leds, införas i handelsregistret. Medlemmar av ett vårdlandskap är dessutom enligt 3 punkten de som äger eller besitter fast egendom inom vårdlandskapets område. Enligt fastighetsregisterlagen (392/1985) förs fastighetsregister över fastigheter kommunvis. Dessutom fås uppgifter om ägare och innehavare av fastigheter ur det lagfarts- och inteckningsregister som avses i jordabalken (540/1995). Eftersom områdena för de landskap som utgör grunden för vårdlandskapen definieras utgående från kommunerna enligt 5 § i den införelag som ingår i den här propositionen, kan de villkor för medlemskap i ett vårdlandskap som anges i den här paragrafen alltid exakt redas ut med hjälp av de uppgifter som registrerats i den offentliga förvaltningens informationssystem.

4 §. Vårdlandskapskoncernen och vårdlandskapets verksamhet. I paragrafen definieras begreppen vårdlandskapskoncern och dottersammanslutning till vårdlandskapet samt det ovannämnda vidare begreppet vårdlandskapets verksamhet. Vårdlandskapets verksamhet omfattar verksamhet i vårdlandskapen och dottersammanslutningar som hör till vårdlandskapskoncernen, men också annat fullgörande av uppgifter som hör till vårdlandskapets organiseringsansvar.

Enligt 1 mom. är en dottersammanslutning till vårdlandskapet en sammanslutning där vårdlandskapet har bestämmande inflytande enligt 1 kap. 5 § i bokföringslagen. Vårdlandskapet och dess dottersammanslutningar bildar en vårdlandskapskoncern. Det som föreskrivs i lagen om vårdlandskap om vårdlandskapets dottersammanslutningar tillämpas även på stiftelser som vårdlandskapet har bestämmande inflytande över. Vårdlandskapskoncernen ska ledas som en helhet.

Bestämmelsen motsvarar i princip det som föreskrivs i kommunallagen om kommunkoncerner och kommunens dottersammanslutningar. Således ska också en vårdlandskapskoncern definieras enligt definitionen av koncern i bokföringslagen. Definitionen motsvarar också det etablerade begreppet koncern i aktiebolags- och bokföringslagstiftningen och inom statens ägarstyr-

ning. I en juridisk vårdlandskapskoncern ingår vårdlandskapets egen organisation och de sammanslutningar i vilka vårdlandskapet utövar bestämmande inflytande. En bokföringsskyldig anses ha bestämmande inflytande i en annan bokföringsskyldig om den bokföringsskyldige

1) innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i målföretaget och denna röstmajoritet grundar sig på ägande, medlemskap, bolagsordningen, bolagsavtalet eller därmed jämförbara stadgar eller något annat avtal, eller

2) har rätt att utse eller avsätta flertalet av ledamöterna i målföretagets styrelse eller motsvarande organ eller i ett organ som har denna rätt, och rätten grundar sig på samma omständigheter som den röstmajoritet som avses i 1 punkten.

Till vårdlandskapskoncernen hör också de sammanslutningar där dottersammanslutningar till vårdlandskapet utövar bestämmande inflytande. Vårdlandskapen kan under vissa förutsättningar samarbeta under samma former som samkommuner, så att det bildas en självständig of-fentligrättslig juridisk person, en vårdlandskapssammanslutning, som är fristående från landskapen. Enligt kommunallagen kan förutom privaträttsliga sammanslutningar också samkommuner vara kommuners dottersammanslutningar. På motsvarande sätt kan vårdlandskapssammanslutningar vara vårdlandskaps dottersammanslutningar.

I 2 mom. definieras begreppet vårdlandskapets verksamhet som är mer omfattande än vårdlandskapskoncernen. Enligt momentet omfattar begreppet vårdlandskapets verksamhet vårdlandskapets och vårdlandskapskoncernens verksamhet, men också övrig verksamhet som grundar sig på ägande, avtal och finansiering. Syftet med momentet är att framhäva vårdlandskapets behov av att styra vårdlandskapets verksamhet som en helhet.

Begreppet vårdlandskapets verksamhet innefattar utöver den juridiska vårdlandskapskoncernen i första hand även de sammanslutningar i vilka vårdlandskapet innehar en minoritetsandel samt olika samarbetsformer enligt speciallagstiftningen och 8 kap. i lagen (ett gemensamt organ, en gemensam tjänst, ett avtal om skötsel av en myndighetsuppgift, en vårdlandskapssammanslutning). I fråga om dem utövar vårdlandskapet inte ensamt bestämmande inflytande och vårdlandskapets metoder för att styra verksamheten är bland annat baserade på samarbetsavtal eller bolagsordningen samt på vårdlandskapets representation i de beslutande organen.

Utöver det frivilliga samarbetet mellan vårdlandskapen ingår i begreppet vårdlandskapets verksamhet också tjänster som utifrån speciallagstiftningen hör till det obligatoriska samarbetet mellan vårdlandskapen, såsom de tjänster inom social- och hälsovården som med stöd av lagen om ordnande av social- och hälsovård ska samlas i större helheter, fastän ett annat vårdlandskap ansvarar för dem för vårdlandskapets räkning. Dessutom omfattar vårdlandskapets verksamhet också sådan verksamhet som är baserad på avtal och finansiering, bland annat tjänster som vårdlandskapet köpt, andra avtalsmodeller som vårdlandskapet använder, olika finansierings- och stödmodeller samt nätverk och partnerskap med hjälp av vilka vårdlandskapet fullgör sina uppgifter. Utanför den juridiska vårdlandskapskoncernen grundar sig styrningen av vårdlandskapets verksamhet på styrningen av vårdlandskapets organ som ansvarar för upphandlingen av tjänster bland annat då upphandlingskontrakt ingås. De ska se till att vårdlandskapets mål förverkligas i avtalsvillkoren. Dessutom kan till exempel villkor om användningsändamål ställas för finansieringen.

5 §. Landskapsindelning. Paragrafen innehåller en informativ bestämmelse om vårdlandskap och landskapsindelning. Enligt paragrafen finns bestämmelser om vårdlandskap och om vårdlandskapsindelningen vid inrättande av vårdlandskapen i den lag om genomförande av lagen

om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen (införandelagen) som ingår i denna proposition. Bestämmelser om ändring av vårdlandskapen finns också i den lag om vårdlandskapens struktur som ingår i denna proposition och som enligt förslaget ska upphäva den gällande lagen om landskapsindelning (1159/1997).

Enligt förslaget ska det finnas 21 vårdlandskap. I den införandelag som nämns ovan fastställs vårdlandskapens namn och de landskap som utgör deras områden kommunvis. Utöver dessa 21 vårdlandskap finns också landskapet Åland och om dess självstyrelse föreskrivs det separat. Helsingfors stad hör till landskapet Nyland, men föreslås inte höra till något vårdlandskap.

2 kap. **Vårdlandskapets uppgifter och organiseringsansvar**

6 §. Vårdlandskapets uppgifter. Vårdlandskapets uppgifter anges inte i lagen om vårdlandskap, utan vårdlandskapet ska organisera de uppgifter som särskilt åligger det enligt lag. Till vårdlandskapets lagstadgade uppgifter hör i inledningsfasen uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet.

I 1 mom. föreskrivs det också om vårdlandskapets allmänna kompetens. Vårdlandskapet har till skillnad från kommunerna inte någon obegränsad allmän kompetens, utan det kan inom sitt område åta sig att sköta uppgifter som stöder dess lagstadgade uppgifter. Enligt bestämmelsen får skötseln av en uppgift som vårdlandskapet åtagit sig inte till sin ekonomiska eller verksamhetsmässiga omfattning vara sådan att den äventyrar skötseln av dess lagstadgade uppgifter. I övrigt anges det inte i paragrafen hur den allmänna kompetensen bestäms, utan detta ska alltså ske enligt de principer som slås fast i rättspraxis och rättslitteraturen.

Man har ansett att den allmänna kompetensen begränsas av de principer som utformats i rättspraxis och rättslitteraturen. Bestämmningsgrunderna för den allmänna kompetensen enligt den traditionella kompetensläran styr och begränsar också vilka uppgifter vårdlandskapet kan åta sig och hur den sköter dem. En del av dessa principer är samma som de allmänna rättsprinciper inom förvaltningen som anges i 6 § i förvaltningslagen (434/2003). Till dessa hör likställighets-, objektivitets- och proportionalitetsprincipen, kravet på jämlik behandling och förbudet mot missbruk av prövningsrätten. I etablerad rättspraxis har man dessutom ansett att följande principer avgränsar den allmänna kompetensen: främjande av invånarnas välfärd, lokal förankring, förbudet mot privat stöd, subsidiaritet och arbetsfördelning med andra myndigheter samt förbudet mot spekulativ verksamhet. Enligt en etablerad tolkning har det också ansetts att kommunen inte får bedriva renodlat kommersiell eller industriell verksamhet.

Det är sannolikt att finansieringsmodellen för vårdlandskapen i praktiken skulle begränsa vårdlandskapets möjligheter att åta sig andra än lagstadgade uppgifter. Uppgifter som vårdlandskapet åtar sig kan exempelvis hänföra sig till bevakning av dess intressen, internationell verksamhet och främjande av välfärd och hälsa.

Enligt 2 mom. får vårdlandskapet inom sitt område bedriva affärsverksamhet med låg risk som stöder genomförandet av dess lagstadgade uppgifter. I inledningsfasen övertar vårdlandskapen verksamhet i bolagsform särskilt inom social- och hälsovården. Bestämmelsen avviker i viss mån från nuläget i det avseendet att den verksamhet i bolagsform som kommunerna och sjukvårdsdistriktet bedriver i dag inte nödvändigtvis är begränsad till kommunens och sjukvårdsdistriktets område. I bestämmelsen avser affärsverksamhet med låg risk att verksamheten inte får äventyra skötseln av vårdlandskapets lagstadgade uppgifter.

I 2 mom. finns dessutom en informativ hänvisning till lagens 15 kap. där det föreskrivs om vårdlandskapets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden.

7 §. Organiseringsansvar. I paragrafen föreskrivs om organiseringsansvaret för vårdlandskapets uppgifter och finansieringsansvaret för ordnandet av uppgifterna delvis på motsvarande sätt som i kommunallagen. Dessutom föreskrivs det om vårdlandskapets organiseringsansvar i speciallagstiftningen, till exempel i lagen om ordnande av social- och hälsovård, på ett sätt som delvis avviker från eller kompletterar regleringen i lagen om vårdlandskap.

I 1 mom. definieras innehållet i organiseringsansvaret. Organiseringsansvaret anger för skötseln av vilka uppgifter det vårdlandskap som har organiseringsansvaret ska ansvara. Det vårdlandskap som svarar för organisationen av uppgifterna ska för det första svara för skötseln av uppgiften och fullgörandet av skyldigheterna i samband med den. Det vårdlandskap som har organiseringsansvaret svarar också för tillgodoseendet av invånarnas lagstadgade rättigheter. Sådana är till exempel de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen, såsom tillgodoseendet av tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster och de språkliga rättigheterna. Vårdlandskapet ska också som en del av sitt organiseringsansvar svara för samordningen av tjänstehelheter för invånarna. Det ligger således alltid på vårdlandskapets ansvar att till exempel kundernas servicekedjor fungerar i de fall då en del av tjänsterna ordnas av något annat vårdlandskap eller produceras av en privat tjänsteleverantör.

Enligt 1 punkten innebär organiseringsansvaret ansvar för lika tillgång vad gäller de tjänster eller andra åtgärder som ordnandet av uppgiften förutsätter. Lika tillgång innebär att alla som behöver tjänsten ska ha tillgång till den på samma objektiva grunder. Det innebär också icke-diskriminering, att ingen får diskrimineras på grund av ålder, kön, etniskt ursprung eller av någon annan orsak. Enligt 2 punkten innebär organiseringsansvaret ansvar för bestämningen av fastställandet av behovet, mängden och kvaliteten vad gäller de tjänster eller andra åtgärder som organisationen av uppgiften förutsätter. För att man ska kunna tillhandahålla tjänsterna enligt behoven hos dem som har rätt till tjänsterna, måste den som har organiseringsansvaret utreda vilka tjänster som behövs i vårdlandskapet eller i regionen och i vilken utsträckning. Dessutom bör faktorer som gäller vårdlandskapets uppgifter och som påverkar servicebehovet, såsom faktorer som påverkar olika befolkningsgruppers välfärd och delaktighet, beaktas. Först sedan detta definierats kan man planera och tillhandahålla de tjänster som organiseringsansvaret gäller. Med kvaliteten på tjänsterna avses att en tjänst tillgodoser kundernas servicebehov på ett verksamt, lagenligt och kostnadseffektivt sätt.

När servicebehovet definieras ska man också beakta de finsk- och svenskspråkiga invånarnas möjligheter att få service på sitt eget språk enligt lika grunder på det sätt som föreskrivs i språklagen och någon annanstans i lag. Tjänster för olika språkgrupper behöver dock inte alltid ordnas på samma sätt. Det finns till exempel inget som hindrar att vårdlandskapet organiserar sina tjänster på olika sätt för de svenskspråkiga än för den finskspråkiga befolkningen, om detta främjar att de språkliga rättigheterna tillgodoses.

Enligt 3 punkten hör ansvar för produktionssättet vad gäller de tjänster och övriga åtgärder som ordnandet av uppgiften förutsätter till organiseringsansvaret. Organiseringsansvaret i sig anger inte hur tjänsterna ska produceras. Att besluta om produktionssättet innebär att man avgör om man ska producera en tjänst själv eller i samarbete med andra vårdlandskap eller om man på basis av avtal ska skaffa den på något annat sätt. I 9 § föreskrivs det närmare om hur produktionen av tjänsterna kan genomföras.

Enligt 4 punkten hör ansvar för styrningen och tillsynen av produktionen till organiseringsansvaret. Det organiseringsansvariga vårdlandskapet ska aktivt följa upp tjänsterna med avseende

på kvalitet och kvantitet och om de tillhandahålls i enlighet med kraven och behoven. Övervakningen omfattar både den egna verksamheten och tillbörlig övervakning av de tjänster som produceras genom olika avtalsarrangemang.

Enligt 5 punkten omfattar organiseringsansvaret också ansvar för utövandet av myndigheternas befogenheter och som ordnandet av uppgiften förutsätter. Utövandet av myndighetsbefogenheter i vårdlandskapets tjänsteproduktion kan överföras genom lag eller på det sätt som bestäms i förvaltningsstadgan. I enlighet med 90 §, som gäller vårdlandskapets anställda, ska det i vårdlandskapet finnas anställda i tjänsteförhållande för uppgifter i vilka offentlig makt utövas. Hur befogenheter ska fördelas mellan vårdlandskapets myndigheter fastställs närmare i vårdlandskapets förvaltningsstadga. Enligt 94 § 3 mom. ska besluten i vårdlandskapet uttryckligen fattas av tjänsteinnehavare i ärenden som gäller tillstånds-, anmälnings-, tillsyns- och förrättningsförfaranden enligt lag, i sådana ärenden inom bland annat social- och hälsovården som gäller en individ och i ärenden som anges särskilt i lag. I regel handlar det om ärenden som är beroende av rättslig prövning och som inte är av ett sådant allmänt intresse eller av sådan omfattande betydelse som skulle förutsätta att ärendet behandlades i ett organ.

I 2 mom. föreskrivs om vem som bär vårdlandskapets lagstadgade organiseringsansvar. Utgångspunkten är att vårdlandskapen ska kunna organisera sina uppgifter i samarbete med andra vårdlandskap på motsvarande sätt som kommunerna kan ordna sina uppgifter som samarbete inom kommunsektorn. Enligt momentets första mening kan vårdlandskapet organisera sina uppgifter självt eller avtala om överföring av organiseringsansvaret på ett annat vårdlandskap i enlighet med vad som föreskrivs i 8 kap. om samarbete mellan vårdlandskap. Överlåtelse av organiseringsansvaret genom ett avtal mellan vårdlandskapen gäller endast det frivilliga samarbetet mellan vårdlandskapen och grundar sig på de samarbetsformer som anges i 8 kap. I 8 kap. föreskrivs särskilt om att organiseringsansvar inte kan överföras på en vårdlandskapssammanslutning.

Inom ramarna för vårdlandskapens frivilliga samarbete kan vårdlandskapen avtala om hur organiseringsansvaret ska fördelas. Därför behöver organiseringsansvaret definieras i samarbetsavtalet i synnerhet ur klientens synvinkel. Även om en uppgift organiseras i samarbete, ska det vårdlandskap som överlåter organiseringsansvaret enligt 3 mom. alltid ha finansieringsansvar för uppgiften samt det yttersta ansvaret för att se till att uppgiften ordnas på tillbörligt sätt.

Enligt den andra meningen i momentet kan det utöver frivilligt samarbete mellan vårdlandskapen i speciallagstiftningen föreskrivas om samlande av uppgifterna till ett eller flera vårdlandskap om det är nödvändigt för att förbättra kvaliteten och tillgången på tjänsterna, garantera tillräckliga personalresurser och andra resurser eller tillräcklig särskild expertis som behövs för den berörda uppgiften eller om det är nödvändigt av någon annan motsvarande och grundad anledning. Till exempel vissa tjänster som kräver specialkompetens eller ett brett befolkningsunderlag kan för att skötas av ett vårdlandskap samlas till området för de vårdlandskap som utgör ett samarbetsområde enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård. I detta sammanhang föreskrivs det i speciallagstiftningen också om hur den beslutanderätt som hör samman med organiseringsansvaret fördelas mellan vårdlandskapen. Bestämmelsen ska främst vara informativ och med de kriterier för överföring som beskrivs i den ska man närmast sträva efter att styra eventuella särskilda bestämmelser som gäller sammanförande av uppgifter.

Vårdlandskapets organiseringsansvar omfattar i regel också ansvaret för finansieringen av tjänsterna. Enligt 3 mom. ska vårdlandskapet svara för finansieringen av sina uppgifter, även när organiseringsansvaret har överförts på ett annat vårdlandskap genom avtal eller med stöd av lagen.

8 §. Avtal med kommunerna om överföring av uppgifter. Enligt 1 mom. kan vårdlandskapet sköta sådana frivilliga uppgifter i anslutning till vårdlandskapets uppgiftsområden enligt 6 § 1 mom. som överförts från kommunerna till vårdlandskapet genom avtal med samtliga kommuner inom vårdlandskapet. En ytterligare förutsättning är att kommunerna anvisat finansiering till vårdlandskapet medel för skötseln av dessa uppgifter. I enlighet med finansieringsprincipen ska ersättningen täcka kostnaderna för skötseln av uppgiften.

Enligt 2 mom. kan vårdlandskapet också, enligt vad som särskilt föreskrivs i lag, avtala om överföring av organiseringsansvaret för en uppgift på en eller flera sådana kommuner som enligt vårdlandskapets bedömning har tillräckliga ekonomiska och andra resurser att fullgöra uppgiften. De uppgifter som ska överföras och förutsättningarna för överföring av uppgifter bör fastställas i speciallagstiftning, men bestämmelser hindrar givetvis inte att man alltid vid behov genom lag kan göra ändringar eller preciseringar i vårdlandskapens uppgiftsområden.

9 §. Produktion av tjänster. Paragrafen innehåller en grundläggande bestämmelse om produktion av vårdlandskapets tjänster och om köp av tjänster. Bestämmelsen motsvarar i princip det som sägs i kommunallagen. Vårdlandskapets tjänsteproduktion regleras dock noggrannare än kommunernas i speciallagstiftningen. Dessutom föreskrivs det om det lagstadgade samarbetet mellan vårdlandskapen inom landskapets olika uppgiftsområden, såsom social- och hälsovården och den prehospitla akutsjukvården.

Dessutom anges i 53 § i lagen om vårdlandskap i vilka fall som vårdlandskapen får producera tjänsterna genom samarbete. I 15 kap. föreskrivs det om bolagiseringsskyldighet när landskapens verksamhet bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden.

Vårdlandskapet kan inom gränserna för lagstiftningen besluta om det ska producera tjänsterna självt eller endast vara den som ordnar tjänsterna. Enligt det föreslagna 1 mom. får vårdlandskapet producera de tjänster som hör till dess organiseringsansvar självt eller i samarbete med andra vårdlandskap, om inte något annat föreskrivs i lag. De tjänster som uppgifterna förutsätter kan ett vårdlandskap också enligt avtal skaffa av en annan tjänsteproducent. Alternativen för hur de här tjänsterna kan produceras är således att vårdlandskapet kan producera tjänsterna självt, avtala om produktion i samarbete med ett annat vårdlandskap, bilda eller vara aktieägare i ett aktiebolag eller en annan privaträttslig sammanslutning eller skaffa tjänsten av staten, en kommun, ett annat offentligt samfund eller en privat tjänsteproducent. Särskilda bestämmelser gäller för användningen av servicesedlar.

I 2 mom. föreskrivs det om vårdlandskapets skyldighet att beakta förutsättningarna i grundlagen för att överföra offentliga förvaltningsuppgifter då det köper tjänster av andra än myndigheter. Den omfattning i vilken vårdlandskapet kan skaffa tjänster av privata aktörer begränsas av 124 § i grundlagen, enligt vilken offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag. Dessutom förutsätts att detta behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgiften och att det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Med beaktande av kraven i grundlagen kan man endast skaffa sådana tjänster av privata aktörer som inte hänger samman med utövande av offentlig makt eller skötseln av en offentlig förvaltningsuppgift och som alltså inte utgör myndighetsuppgifter för landskapet. Om vårdlandskapet enligt lag har behörighet att besluta till exempel om klientavgifter eller om bidrag till invånarna, ska vårdlandskapet utöva denna behörighet själv, även om tjänsten produceras av en utomstående tjänsteproducent.

I 90 §. 2 mom. föreslås det att uppgifter i vilka offentlig makt utövas ska skötas i tjänsteförhållande. Offentlig makt utövas till exempel i uppgifter i vilka den som fullgör uppgiften enligt lag har befogenhet att ensidigt besluta om någon annans förmåner, rättigheter eller skyldigheter eller ge ett påbud som förpliktar någon annan eller på något annat sätt i praktiken påverka någon annans intresse eller rätt. Utövande av offentlig makt kan också ingå i uppgiften som föredragande i vårdlandskapets beslutsprocesser.

Enligt förarbetena till grundlagen är begreppet offentlig förvaltningsuppgift ett vidare begrepp än offentlig makt, och det syftar på en relativt omfattande helhet av administrativa uppgifter. Till de offentliga förvaltningsuppgifterna hör till exempel uppgifter som hänför sig till verkställigheten av lagar och beslutsfattande om privatpersoners och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner. Begreppet offentlig förvaltningsuppgift bedöms från fall till fall och det kan också innefatta tjänster. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis anses till exempel den offentliga hälso- och sjukvården vara en offentlig förvaltningsuppgift som tryggar tillräckliga social- och hälsovårdstjänster.

Vårdlandskapets myndigheter ska således själva sköta de uppgifter som till sin karaktär anses vara offentliga förvaltningsuppgifter, om det inte i lagen särskilt föreskrivs att någon uppgift kan ges till någon annan än en myndighet. De allmänna bestämmelserna i lagen om vårdlandskap, till exempel om det sätt på vilket tjänsterna produceras, innebär inte ett sådant i grundlagen avsett bemyndigande på lagnivå om att överföra en offentlig förvaltningsuppgift på andra än myndigheter. Bestämmelser om möjligheten att skaffa social- och hälsovårdstjänster av privata aktörer finns i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Enligt 3 mom. har vårdlandskapet fortfarande åtminstone organiseringsansvar enligt 7 § för tjänster som det skaffar utanför vårdlandskapssektorn. Regleringen av produktionen av tjänsterna är behövlig i synnerhet för att förtydliga hur ansvaret mellan vårdlandskapet och den som producerar tjänsterna är fördelat när vårdlandskapet skaffar tjänsterna av privata tjänsteproducenter. Med produktion av tjänster kan alltså avses endast sådant tillhandahållande av tjänster som inte innebär något sådant ansvar som ingår i organiseringsansvaret.

Enligt momentets andra mening bestäms tjänsteproducentens ansvar för tjänsterna enligt vad som föreskrivs i lagen om vårdlandskap eller annanstans och vad som vårdlandskapet och tjänsteproducenten har avtalat om. I 10 § föreskrivs det närmare om de bestämmelser i avtal och förvaltningsstadgor som behövs för uppfyllandet av vårdlandskapets organiseringsansvar.

10 §. Uppfyllande av produktionsansvaret och tillsynen över det. Om vårdlandskapet delegerar produktionen av tjänster som hör till dess organiseringsansvar till en annan tjänsteproducent ska det enligt 1 mom. säkerställas att producenten har tillräckliga professionella, verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar för att producera tjänsterna. Vårdlandskapet ska se till att dess förvaltningsstadga och avtalen med privata tjänsteproducenter innehåller de bestämmelser som behövs för att vårdlandskapets organiseringsansvar ska bli uppfyllt.

I 2 mom. föreskrivs det om styrningen av och tillsynen över tjänsteproduktionen, vilken är en förutsättning för uppfyllandet av organiseringsansvaret. Vårdlandskapet ska styra och övervaka den tjänsteproduktion som hör till dess organiseringsansvar. Vårdlandskapet kan av tjänsteproducenten begära behövliga utredningar om hur omständigheterna i denna paragraf genomförs också i enskilda fall. Vårdlandskapet har trots sekretessbestämmelserna rätt att av privata tjänsteproducenter och deras eventuella underleverantörer avgiftsfritt få de uppgifter och utredningar som är nödvändiga för kontroll av förutsättningarna för att tjänsterna produceras på behörigt sätt.

Dessutom har vårdlandskapet rätt att inspektera tjänsteproducentens verksamhet och lokaler. Inspektionen får förrättas utan förhandsanmälan. Inspektionsrätten gäller dock inte lokaler som används för boende av permanent natur, om inspektionen inte är nödvändig för att trygga kundens ställning och rättigheter och ändamålsenliga tjänster. Hemfridsskyddet som tryggas i grundlagen omfattar inte affärslokaler eller motsvarande företagslokaler. Grundlagsutskottet har ansett att lagstiftning om myndigheters inspektionsbefogenheter måste vara tillräckligt exakt och ge fullgoda garantier mot missbruk. Lagen måste ha fullgoda processer och rättssäkerhetsgarantier för detta. Inspektionerna får inte ingripa godtyckligt eller orimligt mycket i juridiska personers privata verksamhet (GrUU 5/2010 rd, s. 2 och 3).

På inspektioner tillämpas bestämmelserna i 39 § i förvaltningslagen. Enligt 39 § i förvaltningslagen ska en myndighet underrätta en part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då en inspektion som faller under myndighetens behörighet inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Parten har rätt att närvara vid inspektionen och att framföra sin åsikt och ställa frågor om omständigheter som har samband med inspektionen. Under inspektionens gång ska parten om möjligt underrättas om inspektionens ändamål, hur den genomförs samt om fortsatta åtgärder. Inspektionen ska förrättas utan att inspektionsobjektet eller dess innehavare orsakas oskälig olägenhet. Den som förrättar inspektion ska utan dröjsmål avfatta en skriftlig inspektionsberättelse över inspektionen. Av inspektionsberättelsen ska inspektionens förlopp och inspektionsförrättarens viktigaste iakttagelser framgå. Inspektionsberättelsen ska delges en part som har rätt att närvara vid inspektionen.

3 kap. **Vårdlandskapets förhållande till staten och kommunerna**

11 §. Uppföljning och laglighetsövervakning. I paragrafen finns bestämmelser om den allmänna uppföljningen av vårdlandskapets verksamhet och ekonomi samt om övervakningen av lagligheten i vårdlandskapets verksamhet. Bestämmelserna motsvarar till sitt materiella innehåll bestämmelserna om uppföljning och laglighetsövervakning i kommunerna i 10 § i kommunallagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen ska finansministeriet allmänt följa vårdlandskapets verksamhet och ekonomi och se till att självstyrelsen beaktas vid beredningen av lagstiftning som gäller vårdlandskapet. Finansministeriet ska samordna behandlingen av ärenden som gäller vårdlandskap i statsrådet. Ministeriet ska samla in och producera information om vårdlandskapets verksamhet och ekonomi till stöd för det politiska beslutsfattandet, speciellt för beredningen av författningar, statsbudgeten och planen för de offentliga finanserna. Bestämmelser om vårdlandskapets skyldighet att producera information om sin verksamhet och ekonomi finns i lagens 141 §. Enligt förslaget är finansministeriet inte behörigt att övervaka lagligheten i vårdlandskapets enskilda beslut. Det är meningen att bestämmelserna om finansministeriets ansvarsområde i reglementet för statsrådet (262/2003) ska preciseras i enlighet med det som beskrivs ovan.

Övervakningen av lagligheten i vårdlandskapets verksamhet i enskilda fall är enligt 2 mom. regionförvaltningsverkens uppgift. Regionförvaltningsverken får undersöka lagligheten i vårdlandskapets verksamhet med anledning av klagomål. Enligt paragrafen ska regionförvaltningsverken inte ha allmän behörighet att på eget initiativ undersöka lagligheten i vårdlandskapets verksamhet. Ett ärende kan alltså inledas vid regionförvaltningsverket endast med anledning av ett klagomål. Inom ramen för sin behörighet kan även andra myndigheter övervaka vårdlandskapets verksamhet och i anslutning till sin tillsynsuppgift undersöka förvaltningsklagomål som anförts över vårdlandskapets verksamhet.

12 §. Vårdlandskapsekonomin som en del av planen för de offentliga finanserna. I paragrafen föreskrivs det om hur landskapets ekonomi ska behandlas i planen för de offentliga finanserna.

Bestämmelser om planen för de offentliga finanserna finns i statsrådets förordning om en plan för de offentliga finanserna (120/2014), som utfärdats med stöd av 6 § i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen och om tillämpning av fördraget samt om kraven på de fleråriga ramarna för de offentliga finanserna (869/2012). Med beaktande av de uppgifter som anvisas vårdlandskapen och verksamhetens omfattning måste vårdlandskapens ekonomi, uppgifter och statens åtgärder inom vårdlandskapsekonomi granskas som en egen helhet i planen för de offentliga finanserna. Bestämmelser om innehållet i planen för de offentliga finanserna finns i den nämnda förordningens 3 §. Till den paragrafen fogas senare ett omnämmande av att planen också innehåller ett avsnitt om vårdlandskapens ekonomi. Det ska ställas upp ett mål för det strukturella saldot för vårdlandskapens ekonomi utifrån begreppen inom nationalräkenskaper.

I 1 mom. föreskrivs det om en granskning av hur finansieringsprincipen utfallit. De uppgifter som anvisats vårdlandskapen och finansieringen av dem ska samordnas med läget i den offentliga ekonomin med beaktande av att den offentliga ekonomin ska vara hållbar också under ett längre tidsspän. I praktiken genomförs denna samordning i den första planen för de offentliga finanserna under valperioden. I den fastställer statsrådet målen för det strukturella saldot och föreslår specificerade åtgärder för att uppnå de här målen. Planen för de offentliga finanserna ses över årligen före utgången av april och då bedöms om åtgärderna är tillräckliga i förhållande till de uppställda målen samtidigt som den makroekonomiska utvecklingen beaktas. I samband med detta bedöms utfallet av finansieringsprincipen för hela vårdlandskapsekonomi och för de enskilda vårdlandskapen. Dessutom behandlas lagstiftningen och ändringar i lagstiftningen om vårdlandskapens uppgifter och skyldigheter, vårdlandskapens ekonomi, såsom kostnadsutveckling och investeringar, samt styrningen av vårdlandskapen och statens ekonomiska åtaganden i fråga om vårdlandskapsekonomi.

I 2 mom. preciseras att ministerierna styrs av planen för de offentliga finanserna när de bereder lagstiftning och styrning som gäller vårdlandskap.

13 §. Delegationen för vårdlandskapens ekonomi och förvaltning. I paragrafen föreskrivs det om delegationen för vårdlandskapens ekonomi och förvaltning som finns i anslutning till finansministeriet. Enligt 1 mom. ska delegation främja genomförandet av de strategiska riktlinjerna för vårdlandskapsekonomi och vårdlandskapens självstyrelse samt samarbetet mellan statliga och regionala aktörer.

I 2 mom. föreskrivs om delegationens uppgifter. Delegationens uppgift är att följa och utvärdera hur vårdlandskapens ekonomi har utvecklats och kommer att utvecklas samt hur statens finansiering till vårdlandskapen och vårdlandskapens övriga interna finansiering har utvecklats och kommer att utvecklas. I detta syfte ska delegationen följa och utvärdera vårdlandskapens kostnader, finansiering, investeringar och vid behov anpassningsåtgärder på riksnivå och med avseende på alla uppgiftsområden. Delegationen ska övervaka att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses inom social- och hälsovårdstjänsterna på riksnivå samt att vårdlandskapens finansiering räcker till för ordnandet av social- och hälsovårdstjänster och räddningsväsendets tjänster och för skötseln av vårdlandskapens övriga lagstadgade uppgifter. Dessutom ska delegationen behandla gällande lagstiftning som är principiellt viktig och vittsyftande med avseende på vårdlandskapens ekonomi och självstyrelse, lagstiftningsprojekt som är under beredning och andra statliga åtgärder. Delegationen ska behandla bland annat de viktigaste utvecklingsförslagen i anslutning till informationsförvaltningen, informationshanteringen och digitaliseringen av verksamheten i vårdlandskapen, särskilt när det gäller konsekvenserna för vårdlandskapens ekonomi och självstyrelse. Ministerierna är skyldiga att för delegationen lägga fram sådana lagstiftnings- och utvecklingsprojekt som är under beredning samt planer för förvaltningsreformer som

har betydande konsekvenser för vårdlandskapens ekonomi eller självstyrelse. Närmare bestämmelser om detta utfärdas genom statsrådets interna anvisningar.

I 3 mom. finns bestämmelser om delegationens mandattid och sammansättning. I delegationen finns representanter för vårdlandskapen och finansministeriet samt alla de ministerier som ansvarar för styrningen av vårdlandskapen i deras uppgifter. Statsrådet tillsätter delegationen för fyra år åt gången. Delegationen sammanträder i samband med beredningen av planen för de offentliga finanserna och budgetpropositionen samt vid behov även vid andra tidpunkter.

I 4 mom. föreskrivs det om statsrådets bemyndigande att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om delegationens uppgifter, sammansättning och vid behov organisering av verksamheten i sektioner utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §. Samråd mellan vårdlandskapet och kommunerna. De vårdlandskap som ska inrättas ska tillsammans med kommunerna ha delat och gemensamt ansvar till exempel som ordnare av tjänster för invånarnas välfärd samt för områdets ekonomiska hållbarhet. För sina medlemmar utgör kommunerna när sammanslutningar och lokala aktörer, som också i framtiden kommer att ha en bred allmän kompetens.

Precis som kommunerna kommer de vårdlandskap som inrättas att ha varierande verksamhetsmiljöer, servicestrukturer och andra förhållanden. Däremot är det gemensamma för alla vårdlandskap att planeringen, utvecklingen och det förebyggande arbetet överskrider organisationsgränserna för kommunerna och vårdlandskapen. Teman som gäller vårdlandskapets geografiska område kommer att vara tjänster och servicekedjor enligt invånarnas behov, främjande av välfärd, informationssystemens interoperabilitet och ordnande av stödtjänster. Samarbete mellan myndigheter kommer att behövas till exempel för att genomföra uppgifter inom social- och hälsovården och för främjande av hälsa och välfärd, såsom tjänster för barn, unga och familjer samt servicehelheter som stöder arbets- och funktionsförmågan. Behovet av samarbete är också viktigt när det gäller att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna.

Med anledning av dessa omständigheter bör vårdlandskapen och kommunerna i deras områden vara skyldiga enligt lag att sinsemellan komma överens om samarbete vid skötseln av de uppgifter som ålagts dem. Det är ändamålsenligt att vårdlandskapet och kommunerna i dess område åtminstone för varje fullmäktigeperiod förhandlar om samarbetet mellan vårdlandskapet och kommunerna för att helheten ska kunna behärskas. Vårdlandskapens och kommunernas fullmäktigeförsamlingar kan då godkänna resultaten av samrådet. På basis av resultaten kan man vid behov upprätta preciserande samarbetsavtal enligt uppgiftsområde. Därför föreslås det att det i lagen ska tas in en bestämmelse enligt vilken vårdlandskapet och kommunerna i dess område för varje fullmäktigeperiod ska förhandla om samarbetet, målen och arbetsfördelningen vid skötseln av deras uppgifter.

15 §. Vårdlandskapets fullmakt att uppta lån. I paragrafen föreskrivs om ett förfarande för finansiering av investeringar med långfristiga lån, vilket utgör ett undantag från förbudet enligt 113 § för vårdlandskapen att ta upp långfristiga lån. Vårdlandskapens finansiering ska basera sig på statlig finansiering enligt lagen om vårdlandskapens finansiering och ska inte innehålla någon separat finansiering av investeringar. Som långfristiga lån betraktas i enlighet med 4 kap. 7 § i bokföringslagen sådana skulder eller delar av skulder som förfaller till betalning om ett år eller om en längre tid. I 16 § finns bestämmelser om styrning av investeringar och i 17–20 § om förfarandet vid beviljande av statsborgen och borgen för sådana lån som vårdlandskapet med tillstånd av statsrådet kan ta för finansiering av investeringar. Med investering avses utgifter med lång verkningstid vars motsvarande produktionsfaktorer kan användas i vårdlandskapets

verksamhet under flera än en räkenskapsperiod. Det som föreskrivs i paragrafen ska också tillämpas på HUS-landskapssammanslutningen i enlighet med x § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet samt om ordnande av förvaltningen och ekonomin för dessa i Nyland.

Vårdlandskapets lokalinvesteringar och övriga investeringar kan finansieras med långfristiga lån som vårdlandskapet kan ta endast på grundval av statsrådets beslut. Eftersom vårdlandskapens ställning som gäldenär är begränsad på grund av att de saknar beskattningsrätt, tar staten utöver beslutet om fullmakt att uppta lån också ställning till beviljandet av statsborgen för vårdlandskapets lån på det sätt som anges i 17 §. Det hör till finansministeriets behörighet att bevilja fullmakt för vårdlandskapets upplåning och att bereda beviljandet av statsborgen i anslutning till den.

I 1 mom. föreskrivs det om statsrådets beslut om en fullmakt att uppta lån. Statsrådet ska på förslag av finansministeriet fastställa en fullmakt för varje räkenskapsperiod att uppta långfristiga lån för att finansiera investeringar. Vårdlandskapet kan ta ett långfristigt lån för att finansiera en investering endast till ett belopp som motsvarar högst det belopp som anges i statsrådets beslut. Beslutet om fullmakten att uppta lån fattas varje år. Vårdlandskapet kan dock använda den fastställda fullmakten att uppta lån under flera räkenskapsperioder, om det genomför investeringen under flera år i enlighet med den investeringsplan som avses i 16 § 2 mom. Ett lån som tas för finansiering av en investering kan således lyftas under flera år. I kalkylen för följande räkenskapsperiod beaktas beviljade fullmakter att uppta lån i sin helhet. På motsvarande sätt, om vårdlandskapet inte har utnyttjat fullmakten i sin helhet, höjer det oanvända beloppet fullmaktens belopp nästa år i den kalkyl som avses i 2 mom. Vårdlandskapet får inte använda långfristiga lån för något annat ändamål än finansiering av investeringar.

Fastställandet av beloppet för fullmakten att uppta lån ska grunda sig på planen för de offentliga finanserna och vårdlandskapets förmåga att sköta lånet. Statsrådet fattar beslutet om fullmakten att uppta lån efter det att planen för de offentliga finanserna har godkänts, och skuldsättningsgraden inom landskapens ekonomi bestäms enligt ramvillkoren i planen. Om balansen i de offentliga finanserna, statsfinanserna eller vårdlandskapets finanserna försvagas avsevärt och exceptionellt kan vårdlandskapets fullmakt att uppta lån fastställas till ett mindre belopp än vad som anges i 2 mom. I planen för de offentliga finanserna är det på grund av läget inom de offentliga finanserna försvagas avsevärt och exceptionellt möjligt att konstatera att fullmakten att uppta lån inte kan beviljas till fullt belopp i enlighet med 2 mom. I planen för de offentliga finanserna bedöms i enlighet med 12 § om vårdlandskapets finansiering är tillräcklig för skötseln av deras uppgifter både som en helhet och med avseende på varje vårdlandskap (finansieringsprincipen). I planen behandlas vårdlandskapets uppgifter och skyldigheter, ekonomi samt statens ekonomiska åtaganden i fråga om vårdlandskapets ekonomi. Enligt bestämmelsen styr planen för de offentliga finanserna ministerierna när de bereder den lagstiftning och styrning som gäller vårdlandskapen. Vid planeringen av de offentliga finanserna och statens budgetplanering används finansministeriets oberoende prognos. Vårdlandskapets skuldsättning syns i det totala beloppet av den offentliga skulden. I en situation där saldot i de offentliga finanserna, statsfinanserna och vårdlandskapets finanser försämras avsevärt till exempel på grund av en omfattande ekonomisk kris, kan man också bli tvungen att begränsa fullmakterna att uppta lån i motsvarande mån som den övriga offentliga ekonomin anpassas. Till följd av oväntade kriser kan de offentliga finanserna, statsfinanserna eller vårdlandskapets finanser plötsligt och exceptionellt försämras och en anpassning av ekonomin till en tidigare nivå kan kräva flera års insatser i hela den offentliga ekonomin, inklusive vårdlandskapsekonomin. Anpassning är vanligen en långvarig process som ofta inleds först efter en kris, och anpassning kan behövas inte bara till följd av en akut kris utan också på grund av problem med hållbarheten i de offentliga finanserna.

Bestämmelser om lämnande av vårdlandskapens investeringsplaner till de behöriga ministerierna finns i 16 §. I den paragrafen föreskrivs om de uppgifter som ska ingå i vårdlandskapets investeringsplan och som ska lämnas till statsrådet inom utsatt tid för beredningen av planen för de offentliga finanserna.

I 2 mom. föreskrivs det om beloppet för fullmakten att uppta lån. Vårdlandskapets fullmakt att uppta lån grundar sig på vårdlandskapets ekonomiska bärkraft och är kalkylmässig. Vårdlandskapets fullmakt fastställs, det vill säga dess storlek beräknas, för varje räkenskapsperiod. Vid beräkningen av fullmakten beaktas dessutom ramvillkoren i planen för de offentliga finanserna. I momentet föreskrivs om den metod och beräkningsformel som ska användas vid fastställandet av vårdlandskapets ekonomiska bärkraft. Fullmakten ska beräknas för varje vårdlandskap. Kalkylmässigt ska dess storlek inte vara kopplad till vårdlandskapets investeringsbehov. Inom ramen för lånefullmakten kan vårdlandskapet finansiera investeringar som i enlighet med 16 § styrs genom beslut av de behöriga ministerierna.

Vårdlandskapets fullmakt fastställs som skillnaden mellan det maximibelopp som grundar sig på vårdlandskapets kalkylmässiga låneskötselbidrag och det uppskattade lånebeloppet i början av räkenskapsperioden. Nyckeltalet "kalkylmässigt låneskötselbidrag" beskriver förhållandet mellan den interna finansiering som står till vårdlandskapets förfogande för låneskötseln och de kalkylerade amorteringarna samt räntorna, det vill säga förmågan att fullgöra de förpliktelser som följer av lånen. Det kalkylmässiga låneskötselbidraget räknas ut med en formel där räntekostnaderna läggs till årsbidraget i resultaträkningen och summan divideras med summan av räntekostnaderna och de kalkylmässiga amorteringarna. De kalkylmässiga amorteringarna fås genom att lånebeloppet i koncernbalansräkningen divideras med tio. Värdet på det kalkylmässiga låneskötselbidraget ska vara minst ett. Som värde för årsbidraget används värdet enligt budgeten för året före räkenskapsperioden, vilket kan rättas utifrån den i 118 § avsedda uppföljningen av ekonomiska uppgifter. Kalkylen visar vårdlandskapets förmåga att klara av befintliga lån och lån som lyfts med stöd av fullmakten att uppta lån. Den av statsrådet fastställda fullmakten för vårdlandskapet att uppta lån ska beaktas i fullmakten för följande räkenskapsperiod. Detta innebär att den fullmakt som fastställts för det år som föregår beslutsåret beaktas i statsrådets beslut om fullmakt att uppta lån. Exempelvis beaktas den fullmakt att uppta lån som fastställts för 2024 när statsrådet 2024 fattar beslut om fullmakten att uppta lån för 2025. Från det maximibelopp för fullmakten att uppta lån som beräknas för 2025 avdras den fullmakt att uppta lån som fastställts 2024.

Fullmakten att uppta lån för 2023 definieras i 57 § i införandelagen så att den beräknas utifrån uppgifterna i bokslutet för 2021 för de sjukvårdsdistrikt och samkommuner för specialomsorgsdistrikt som överförs till respektive vårdlandskap och uppgifterna i budgeten för 2022 samt motsvarande uppgifter för samkommunen för Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt. Genom detta säkerställs till exempel kontinuiteten i pågående investeringar.

I 3 mom. föreskrivs det om en fullmakt att ta långfristiga lån i exceptionella situationer för att trygga de tjänster som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar samt om hur processen ska inledas. Statsrådet kan i undantagsfall ändra vårdlandskapets fullmakt att uppta lån. Vårdlandskapet kan beviljas fullmakt att ta långfristiga lån med avvikelse från det fastställda beloppet av fullmakten, om vårdlandskapets investeringsbehov är brådskande och investeringen är nödvändig med tanke på kontinuiteten i produktionen av de tjänster som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar eller för att trygga de tjänster som förutsätts i lagstiftningen. Tryggandet av tillräckliga tjänster enligt grundlagen säkerställs genom en exceptionell fullmakt att uppta ytterligare lån, i regel i sådana situationer där tillgången till tjänsterna äventyras på grund av yttre faktorer, såsom att en sjukhusfastighet plötsligt skadas eller beläggs med användningsförbud eller på grund av en plötslig förändring i servicebehovet. Den exceptionella fullmakten

att uppta ytterligare lån kan gälla investeringar som det inte har varit möjligt att förbereda sig på i vårdlandskapets investeringsplaner och som inte kan finansieras inom ramen för en redan godkänd fullmakt att uppta lån, genom att ändra vårdlandskapets investeringsplan eller till exempel med vårdlandskapets egna medel. Vid bedömningen av huruvida det finns ett exceptionellt investeringsbehov ska vårdlandskapet också utreda om finansieringsbehovet kan täckas på något annat sätt, såsom genom hyrning av lokaler eller samarbete mellan vårdlandskapen. Genom bestämmelserna säkerställs tryggheten av tillräckliga social- och hälsovårdstjänster i alla situationer i enlighet med 19 § 3 mom. i grundlagen samt att staten fullgör sitt ansvar för att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i enlighet med 22 § i grundlagen.

Med tanke på vårdlandskapets ekonomi leder fullmakten att uppta ytterligare lån och upplåningen enligt fullmakten till att vårdlandskapet skuldsätter sig mer än dess låneskötsförmåga tillåter. Detta kan leda till att vårdlandskapets ekonomi försvagas, och vårdlandskapets förutsättningar att klara av de uppgifter som hör till dess organiseringsansvar kan äventyras. En beviljad fullmakt att uppta ytterligare lån är ett av de kriterier för inledande av utvärderingsförfarande i vårdlandskapet som anges i 121 §.

I 4 mom. föreskrivs det om beredningen av den fullmakt att i exceptionella fall uppta ytterligare lån som avses i 3 mom. Behovet av att ändra fullmakten att uppta lån kan uppstå när som helst under finansåret, eftersom det är fråga om ett brådskande och i regel akut behov som inte beaktas i den beviljade fullmakten och inte heller i vårdlandskapets investeringsplan. En ändring av fullmakten att uppta lån kan således också vara ett förfarande som är separat från det beslut av statsrådet som avses i 1 mom.

Fullmakten att uppta ytterligare lån kan grunda sig på vårdlandskapets egen ansökan eller på ett initiativ av finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet eller inrikesministeriet. Beslut om beviljande av finansiering fattas av statsrådet. Finansministeriet svarar för föredragningen av ärendet utifrån vårdlandskapets och de olika ministeriernas gemensamma beredning. Utöver vårdlandskapet bör även ministerierna ha initiativrätt i ärendet, eftersom situationen i vårdlandskapet kan vara sådan att ordnandet av de tjänster som tryggas i grundlagen riskerar att äventyras. Det allmänna ska trygga tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna i enlighet med 22 § i grundlagen.

Finansministeriet ska för beredningen av beslutet tillsätta en beredningsgrupp bestående av representanter som utses av finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och vårdlandskapet i fråga. Vid beredningen bedöms huruvida de i 3 mom. avsedda förutsättningarna för fullmakten att uppta ytterligare lån uppfylls, storleken på den fullmakt som behövs samt de villkor som ställs på vårdlandskapet i fråga om fördelningen av fullmakten. Bedömningen ska vara övergripande och utnyttja det kunskapsunderlag som tagits fram i vårdlandskapets styrningsprocess samt annan så aktuell information som möjligt om vårdlandskapets ekonomi och verksamhet.

På sökande av ändring i beslut som avses i paragrafen tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

16 §. Styrning av investeringar. I paragrafen föreskrivs om vårdlandskapets investeringsplan. Enligt 1 mom. ska vårdlandskapet årligen utarbeta ett förslag om de investeringar som påbörjas under de fyra räkenskapsperioder som följer på följande räkenskapsperiod och hur de ska finansieras. Förslaget till investeringsplan ska innehålla uppgifter om investeringar som gäller vårdlandskapets lokaler, fastigheter, utrustning, materiel samt informations- och kommunikations-

tekniska lösningar. Förteckningen i momentet är inte uttömmande, utan också uppgifter om investeringar som gäller andra helheter som kan jämföras med ovan nämnda investeringar ska lämnas.

Dessutom ska vårdlandskapet lämna uppgifter om avtal som motsvarar investeringen. Lokaler kan till exempel finansieras på flera olika sätt. Utöver en sedvanlig investering i den egna balansräkningen är det också möjligt att skaffa lokaler med olika hyresmodeller, såsom fastighetsleasingavtal och samarbetsmodeller, exempelvis så kallade livscykelmodeller. I bestämmelserna om styrning av investeringar och investeringsplanen jämföras dessa med investeringar. Avtal som motsvarar de investeringar som avses i momentet är dessutom bland annat långfristiga hyresavtal för lokaler samt andra avtal som gäller i flera år, till exempel informations-systemprojekt.

Dessutom ska förslaget innehålla avyttringar av ovannämnda tillgångar. Detta innebär att till exempel planerade avyttringar av lokaler och avtal ska anges i investeringsplanen. Avyttringarna ska styras genom ett tillståndsförfarande enligt paragrafen. Om vårdlandskapet vill grunda ett separat fastighetsbolag till exempel för att förvalta lokaler för social- och hälsovård ska de lokaler som man avser överlåta till bolaget tas med i investeringsplanen. Investeringar och avyttringar kan presenteras enligt tillgångsgrupp på motsvarande sätt som i vårdlandskapets budget.

I förslaget ska de investeringar som fastställts i samarbetsavtalet för det samarbetsområde som avses i X § i lagen om ordnande av social- och hälsovård beaktas. I förslaget ska således till exempel specificeras de projekt som vårdlandskapet ansvarar för enligt samarbetsavtalet och de planerade betalningsandelarna. Vårdlandskapets investeringsplaner ska utgöra en del av beredningen av planen för de offentliga finanserna och styrningen av vårdlandskapen. De ska lämnas in till de behöriga ministerierna före utgången av kalenderåret.

Paragrafens 2 mom. gäller behandlingen av vårdlandskapets investeringsplan i statsrådet. I momentet hänvisas det till x § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och till y § i lagen om ordnande av räddningsväsendet, där det föreskrivs om godkännande av vårdlandskapets förslag som avses i 1 mom. Den investeringsplan som vårdlandskapet lämnar in för godkännande ska motsvara vårdlandskapets fullmakt att uppta lån enligt 15 §. En godkänd investeringsplan gäller de följande fyra åren, men den preciseras årligen. I planen godkänns de investeringsprojekt som ska inledas och som kan fördelas över flera år. I fråga om andra projekt än de som godkänts för att inledas är planen indikativ.

Enligt 3 mom. får vårdlandskapet genomföra den i 1 mom. avsedda investeringen, det avtal som motsvarar investeringen och avyttringen av tillgångar endast om de har godkänts på det sätt som avses i 2 mom. Detta innebär att investeringsbeloppet minskas till exempel av värdet av det hyresavtal som ingåtts i stället för investeringen. Således jämföras exempelvis finansiella leasingavtal med lån. Vårdlandskapet ska genom den ägarstyrning som avses i 42 § se till att vårdlandskapskoncernens investeringar inte står i konflikt med statsrådets beslut. Vårdlandskapets investeringsbeslut, avtal som motsvarar investeringen samt avyttringar och beslut om att uppta lån i strid med momentet är ogiltiga.

Ett temporärt beredningsorgan ska enligt 9 § i införandelagen i slutet av 2021 bereda en investeringsplan för vårdlandskapet för 2023–2026, som statsrådet granskar i planen för de offentliga finanserna i april 2022. Vårdlandskapsfullmäktige ska genast i början av sin mandatperiod 2022 se över investeringsplanen. Det som föreskrivs i paragrafen ska också tillämpas på HUS-landskapssammanslutningen.

17 §. Statsborgen. I paragrafen anges statsrådets behörighet att bevilja statsborgen för lån som vårdlandskapet upptar inom ramen för den fullmakt att uppta lån som avses i 15 §. Enligt 82 § i grundlagen kan statsborgen ställas endast med riksdagens samtycke.

Enligt 1 mom. är det statsrådet som beslutar om beviljande av statsborgen. Statsborgen kan beviljas för lån som ingår i den fullmakt att uppta lån som avses i 15 §. Borgen kan endast gälla lån som vårdlandskapet upptagit, inte andra förbindelser, såsom leasingavtal eller skyddsarrangemang som anknyter till lånen. Statsborgen kan beviljas utan att kräva den motsäkerhet som avses i 14 § i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988). Om det har ställts säkerhet för lånet beviljas statsborgen dock som fyllnadsborgen i förhållande till den säkerhet som ställts. Detta är motiverat med tanke på statens riskhantering. Eftersom staten inte kräver motsäkerhet för proprieborgen, kan de fastigheter som är föremål för finansieringen inte användas som säkerhet utan statens samtycke. För den fastighetsegendom som är föremål för finansieringen ska staten alltså ges en negativ pantförbindelse. Genom detta krav tryggas statens ställning som borgensman och förhindras att fastigheter som är föremål för statlig finansiering blir föremål för inteckningar någon annanstans vid ansökan om eventuell ny finansiering, varvid den finansiering som staten garanterar skulle få en lägre prioritet. Vårdlandskapet ska ansöka om statsborgen för lånet hos finansministeriet.

Enligt 2 mom. tillämpas på beviljande av statsborgen i övrigt vad som föreskrivs i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti. Statsrådet ska efter egen prövning och i enlighet med den ovannämnda allmänna lagen besluta om de borgensavgifter som eventuellt tas ut och om andra villkor för borgen. Enligt den ovannämnda allmänna lagen tas det i regel ut en borgensavgift för statsborgen, men statsrådet kan dock av särskilda skäl besluta att ingen avgift ska tas ut. Utgångspunkten är att statens borgensansvar ska gälla tills lagstiftningen om vårdlandskapens beskattningsrätt träder i kraft. Därefter ska riskerna med lånen bedömas på nytt, och det finns inte längre något motsvarande behov av statsborgen. Statsborgen kan endast undantagsvis gälla under hela lånetiden.

Enligt 3 mom. ska det noggrant angivna maximibeloppet när det gäller borgensförbindelserna bestämmas av riksdagen i samband med behandlingen av statsbudgeten. Detta sker efter det att statsrådet i enlighet med 15 § har fastställt varje vårdlandskaps fullmakt att uppta lån. Statsrådet beviljar med stöd av 1 mom. statsborgen inom ramen för det maximala borgensbelopp som riksdagen fastställt.

18 §. Tillsyn över statsborgen. Enligt 1 mom. svarar Statskontoret för administrationen av och tillsynen över den statsborgen som avses i 17 § efter det att statsrådet har beslutat om beviljande av borgen. I detta syfte har Statskontoret rätt att få alla de uppgifter och utredningar som avses i 15 a § i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti.

Med stöd av 2 mom. beslutar Statskontoret också huruvida de ändringar som senare görs i det lån som är föremål för statsborgen är godtagbara. Till exempel kan beviljaren av det lån som omfattas av borgen bytas, vårdlandskapet överföra lånet på någon annan och amorteringsprogrammet, räntan och övriga villkor för lånet ändras under den tid borgen gäller endast om Statskontoret godkänner ändringen. Överföring av det lån som borgen gäller kan bli aktuellt exempelvis när ett vårdlandskap slås samman med ett annat vårdlandskap. Om man vill överföra lånet till exempel till ett av vårdlandskapet ägt fastighetsförvaltningsbolag i aktiebolagsform, ska vårdlandskapet i regel bevilja motgaranti för den statsborgen som beviljats för lånet för att statens riskposition ska motsvara den ursprungliga. Byte av gäldenär kan också vara en grund för att statsborgen upphör att gälla, om Statskontoret inte godkänner överföringen av lånet. Om den ändring som görs i lånet är betydande, beslutar statsrådet i stället för Statskontoret om godkän-

nande av ändringen. Ändringen ska betraktas som betydande om den gäller ett lån vars återstående kapital uppgår till minst 20 miljoner euro eller om den ändring som görs i lånet annars är exceptionellt betydande med tanke på statens borgensansvar. Som en sådan ändring som annars är exceptionellt betydande betraktas till exempel exceptionella ägande-, besittnings - eller utyrningsarrangemang som gäller fastigheter som är föremål för ett lån med statsborgen samt betydande rivning av fastigheter utan att det garanterade lånet amorteras i motsvarande förhållande.

19 §. Lånebeviljarens skyldigheter i samband med statsborgen. För att statsborgen som statsrådet beviljat med stöd av 17 § ska gälla krävs att lånebeviljaren sköter det lån som borgen gäller i enlighet med denna lag och god banksed. Dessutom är lånebeviljaren under den tid statsborgen är i kraft skyldig att bevaka statens intressen och iaktta Statskontorets föreskrifter, till exempel underrätta Statskontoret om försenade lånebetalningar på det sätt som förutsätts.

20 §. Borgensersättning och regressrätt. I paragrafen föreskrivs det om den borgensersättning till lånebeviljaren som hänförs till den statsborgen som avses i 17 § samt om statens regressrätt gentemot låntagaren.

I 1 mom. sägs det att om statsborgen har beviljats som fyllnadsborgen på det sätt som avses i 17 §, betalar Statskontoret av statens medel borgensersättning till lånebeviljaren först när lånebeviljarens slutliga förlust har klarlagts efter det att gäldenärens och en eventuell annan borgensmans insolvens har konstaterats och den egendom som utgör säkerhet har sålts. Försäljning av säkerhet förutsätts dock inte om gäldenären vid ett saneringsförfarande som avses i lagen om företagssanering (47/1993) får behålla den egendom som utgör säkerhet. Om lånebeviljaren, efter det att borgensersättning har betalats, lyckas driva in sådana amorteringar, räntor eller andra avgifter som låntagaren inte har betalat, ska lånebeviljaren redovisa de indrivna medlen till Statskontoret.

Enligt 2 mom. kan Statskontoret låta bli att betala ut borgensersättningen delvis eller helt, om lånebeviljaren inte i enlighet med 19 § har iakttagit lagen eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den eller god bank- eller indrivningssed vid beviljandet av ett lån som omfattas av statsborgen eller vid skötseln av lånet eller dess säkerheter, och förfarandet har kränkt borgensmannens, det vill säga statens, fördel. Statskontoret ska vid prövningen av ärendet beakta till exempel graden av oaktksamhet i lånebeviljarens förfarande.

Med stöd av 3 mom. har Statskontoret rätt att hos låntagaren återkräva borgensersättning som betalats till lånebeviljaren inklusive dröjsmålsränta enligt 4 § 1 mom. i räntelagen. Dröjsmålsräntan ska räknas från den tidpunkt då borgensersättningen har betalats till lånebeviljaren.

21 §. Det nationella kompetenscentret för lokal- och fastighetsförvaltning. I paragrafen föreslås bestämmelser om vårdlandskapens gemensamma kompetenscentrum för lokal- och fastighetsförvaltning och dess centrala verksamhetsprinciper. Det är nödvändigt att föreskriva om kompetenscentret och om grunderna för dess verksamhet, eftersom vårdlandskapen kommer att vara en ny nivå inom den offentliga förvaltningen och självständiga också i förhållande till varandra.

Enligt 1 mom. är kompetenscentret för lokal- och fastighetsförvaltning ett aktiebolag som ägs gemensamt av vårdlandskapen, och fördelningen av ägandet mellan vårdlandskapen anges i 58 § i införelagen. Eftersom vårdlandskapen är ägare, ligger det i deras intresse att bolaget fungerar effektivt och att kostnaderna hålls låga. Även staten kan ha innehav i kompetenscentret på det sätt som föreskrivs i 58 § i införelagen. Genom kompetenscentrets aktiebolagsform säkerställs att prissättningen motsvarar kostnaderna och att organen visar ansvarsfullhet. Kompe-

tenscentret ska finansiera sin verksamhet med serviceavgifter från vårdlandskapens organisationer. Vårdlandskapens ägarstyrning skapar ett behov för en effektivisering av processerna och ett genuint intresse att sörja för serviceprisernas konkurrenskraft. Styrelsen för kompetenscentret ska godkänna serviceavtalsmodellerna, som ska innehålla åtminstone uppgifter om hur ansvaret fördelas inom servicehelheterna, vilka rättigheter och skyldigheter vårdlandskapet respektive kompetenscentret har och om principerna för kostnadsfördelningen.

Kompetenscentrets uppgift är att förvalta vårdlandskapens gemensamma lokaldatasystem och tillhörande tjänster. Genom det gemensamma lokaldatasystemet säkerställs att det finns aktuella jämförelseuppgifter om vårdlandskapens lokaler och möjliggörs vid behov en enhetlig hyresbestämning. Lokaldatasystemet ska innehålla uppgifter om lokaler som vårdlandskapet besitter. Med hjälp av systemet upprätthålls fastighetsspecifika uppgifter till exempel om lokalernas omfattning och kondition. Uppgifterna kan användas när vårdlandskapens och samarbetsområdenas investeringsplaner utarbetas. Kompetenscentrets uppgift hänför sig alltså till lokalförvaltningen och gäller i första hand vårdlandskapets egna lokaler. Dessutom ska kompetenscentret årligen lämna vårdlandskapen och statsrådet en redogörelse för de investeringsbeslut som vårdlandskapen fattat om lokalerna och deras konsekvenser för vårdlandskapsekonomin. På detta sätt kan man försäkra sig om att den hyresböroda som de samlade investeringarna i fastigheter och lokaler orsakar vårdlandskapen inte blir oskäligt stor i förhållande till vårdlandskapens verksamhet och finansieringsgrund. Utöver dessa lagstadgade uppgifter kan vårdlandskapen efter egen prövning och eget behov ålägga kompetenscentret andra uppgifter som gäller lokal- eller fastighetsförvaltningen. Kompetenscentret kan alltså, om man så önskar, utgöra ett verktyg för vårdlandskapens samarbete i frågor som gäller lokal- och fastighetsförvaltning.

Ett vårdlandskap får inte sälja, pantsätta eller på annat sätt överlåta sina aktier i kompetenscentret till andra än ett annat vårdlandskap eller staten. Därmed säkerställs det att kompetenscentrets informationssystem och övriga verksamhet förblir i offentlig ägo och att vårdlandskapen och staten har bestämmande inflytande över dem.

Enligt 2 mom. är kompetenscentrets kunder utöver delägarna också sammanslutningar som kontrolleras av vårdlandskapen och vårdlandskapets dottersammanslutningar som inte bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden på det sätt som avses i x §. Kunder hos kompetenscentret kan också vara sådana bolag eller andra sammanslutningar där vårdlandskapen har bestämmande inflytande och där exempelvis en kommun är delägare. I momentet åläggs vårdlandskapen och deras ovannämnda dottersammanslutningar en skyldighet att använda kompetenscentrets gemensamma lokaldatasystem. Det är nödvändigt att föreskriva om skyldigheten i lag, eftersom landskapen och deras organisationer är självständiga i sin verksamhet och fattar beslut om sin verksamhet och sina stödtjänster. Skyldigheten att använda tjänsterna begränsar vårdlandskapens och deras organisationers självständiga beslutanderätt. Om vårdlandskapen i enlighet med 1 mom. beslutar att ge kompetenscentret i uppgift att producera även andra tjänster, är vårdlandskapen skyldiga att också använda dessa tjänster.

I 3 mom. föreskrivs dels om kompetenscentrets rätt att få uppgifter av vårdlandskapet och vårdlandskapskoncernens dottersammanslutningar, dels om vårdlandskapens och de berörda ministeriernas rätt att få uppgifter av kompetenscentret. Enligt momentet ska kompetenscentret ha rätt att på begäran få behövliga uppgifter och handlingar av vårdlandskapen och vårdlandskapskoncernens dottersammanslutningar för att sköta sina uppgifter, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna och bestämmelserna om behandlingen av personuppgifter. Rätten till information ska vara begränsad bara till information som är nödvändig för skötseln av uppgifter som avses i 1 mom. Dessutom medför bestämmelserna om sekretess och behandling av personuppgifter en begränsning av rätten till information. Kompetenscentret ska ha rätt att få motsva-

rande uppgifter också av de kommuner av vilka vårdlandskapen hyr lokaler under den övergångsperiod som avses i 21 § i införandelagen. Vårdlandskapen har rätt att på begäran av kompetenscentret få de uppgifter och handlingar som behövs för att styra och övervaka centret, planera vårdlandskapets investeringar och göra upp vårdlandskapets verksamhetsplaner, ekonomiplaner och budget. Rätten till information ska vara begränsad till information som vårdlandskapen behöver för att planera investeringar och upprätta sina verksamhets- och ekonomiplaner och budgetar. Ministerierna har rätt att av kompetenscentret få de uppgifter de anser sig behöva för styrningen, finansieringen och övervakningen av vårdlandskapen.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om kompetenscentrets uppgifter enligt 1 mom. och om de tjänster som omfattas av användningsskyldigheten enligt 2 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet. I princip ska kompetenscentrets verksamhet grunda sig på beslut som fattas av vårdlandskapen och kompetenscentrets styrelse, dock så att enhetlighet och effektivitet på riksnivå kan garanteras och ogrundade avvikelser vid behov kan begränsas med stöd av skyldigheten att använda tjänsterna. Det kan vara fråga om överlandskapliga funktionella eller ekonomiska orsaker, enhetliga kunskapsmässiga eller andra tekniska lösningar eller andra jämförbara objektiva orsaker, för vilkas del rikstäckande lösningar är motiverade med tanke på helheten, även om det i något enskilt landskap eller i någon av dess organisationer på det lokala planet kan finnas goda lösningar som dock inte kan utsträckas till det rikstäckande planet.

I momentet föreskrivs också om skyldigheten att höra landskapen och deras organisationer innan statsrådet utfärdar sin förordning. Det är nödvändigt och motiverat, eftersom statsrådet utfärdar bindande bestämmelser om skyldigheten att använda servicecentrens tjänster. Samrådsförfarandet ska genomföras i tillräckligt god tid, så att man när förordningen bereds känner till vilken ståndpunkt landskapskoncernernas aktörer har samt alternativen till den tids- och innehållsmässiga omfattningen av skyldigheten. Olika vårdlandskap och deras organisationer kan ha olika ställning i relation till skyldigheten att använda tjänsterna.

4 kap. **Vårdlandskapsfullmäktige**

22 §. *Vårdlandskapsfullmäktiges* uppgifter. I paragrafen föreskrivs om de viktigaste uppgifterna för vårdlandskapsfullmäktige. Självstyrelsen för invånarna i ett vårdlandskap realiserar genom de representanter som de valt in i vårdlandskapsfullmäktige. Vårdlandskapsfullmäktige är alltså det organ som utövar den högsta beslutanderätten i vårdlandskapet och det ska fatta de viktigaste besluten om vårdlandskapet och dess verksamhet. Paragrafen grundar sig på vårdlandskapsfullmäktiges allmänna beslutanderätt. Vårdlandskapsfullmäktige har beslutanderätt, om inte något annat särskilt föreskrivs eller fullmäktige självt har delegerat beslutanderätt till andra myndigheter i vårdlandskapet.

Enligt 1 mom. ansvarar vårdlandskapsfullmäktige för vårdlandskapets verksamhet och ekonomi samt utövar vårdlandskapets beslutanderätt. I momentet föreskrivs om det övergripande ansvar för vårdlandskapets verksamhet och ekonomi som vårdlandskapsfullmäktige har oberoende av hur skötseln av verksamheten organiseras i vårdlandskapet. Vårdlandskapsfullmäktige får självt besluta om delegering av sin beslutanderätt till underställda myndigheter. Speciellt i de centrala frågor som avses i 2 mom. ska vårdlandskapets beslutanderätt alltid bibehållas hos vårdlandskapsfullmäktige.

I 2 mom. nämns fullmäktiges viktigaste uppgifter. I 1 punkten betonas vårdlandskapsfullmäktiges ställning som den som ställer upp de centrala målen för vårdlandskapets verksamhet och fattar de strategiska besluten. Vårdlandskapsfullmäktige ställer upp de centrala målen för vårdlandskapet och dess verksamhet i vårdlandskapsstrategin. Om innehållet i vårdlandskapsstrate-

gin föreskrivs det närmare i 41 §. I vårdlandskapsstrategin ska man också beakta andra handlingar för strategiplanering som gäller vårdlandskapets uppgiftsområden, till exempel den servicestrategi som anges i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Enligt 2 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige fatta beslut om vårdlandskapets förvaltningsstadga och samtidigt också om sin egen position i vårdlandskapets organisation. Till grunderna för ordnandet av förvaltningen hör att fatta beslut om vårdlandskapets förvaltningsstruktur, det vill säga organisationen, samt kompetensfördelningen mellan vårdlandskapets myndigheter. Förvaltningsstadgans innehåll regleras mera detaljerat i 93 § och delegering av beslutanderätten i 94 §.

Enligt 3 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige fatta beslut om vårdlandskapets budget och ekonomiplan. Om upprättandet av och innehållet i budgeten och ekonomiplanen föreskrivs det närmare i 13 kap. som gäller ekonomin. Bestämmelser om vårdlandskapets fullmakt att uppta lån finns i 15 §. Landskapet får inte ta långfristiga lån annat än med stöd av ett bemyndigande i lag. I lagen om vårdlandskap finns inga särskilda bestämmelser om beslutanderätten när det gäller upptagning av lån, utan vårdlandskapsfullmäktige har beslutanderätt på grund av dess allmänna behörighet i frågor som rör vårdlandskapets ekonomi och verksamhet. I praktiken fattas beslut om fullmakt att uppta lån under budgetåret i regel i samband med budgeten. Vårdlandskapsfullmäktige kan också delegera beslutanderätt om upptagning av lån i förvaltningsstadgan.

Enligt 4 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige fatta beslut om principerna för ägarstyrningen samt koncerndirektiv. I principerna för ägarstyrningen ska vårdlandskapsfullmäktige ange de principer, enligt vilka vårdlandskapet deltar i olika organisationer och sammanslutningar som ägare, placerare, finansiär eller i samarbete med andra vårdlandskap. De principiella riktlinjerna ska utgå från vårdlandskapsstrategin och de mål som härleds ur den, vilket tryggar systematik och långsiktighet i beslutsfattandet. De principer som fullmäktige fastställer styr den praktiska ägarstyrningen i vårdlandskapsstyrelsen och koncernledningen och beslutsfattandet som gäller den både i de sammanslutningar som hör till vårdlandskapskoncernen och dessutom i delägarsammanslutningar, i samarbetet mellan vårdlandskap och i vårdlandskapets avtalsförhållanden, det vill säga i vårdlandskapets hela verksamhet. Principerna för ägarstyrningen konkretiseras också i de mål som sätts upp för vårdlandskapsstyrelsen, koncernledningen och koncernsammanslutningarna och i riktlinjer som styr beredningen av beslut samt till exempel i finansierings- och investeringsbeslut vid bildandet av sammanslutningar eller i avtalsförhållanden.

Styrningen av den juridiska vårdlandskapskoncernen, det vill säga vårdlandskapets dottersammanslutningar, grundar sig förutom på principerna för ägarstyrningen också på de koncerndirektiv som vårdlandskapsfullmäktige godkänner, och vars innehåll regleras i 49 §. Genom att vårdlandskapsfullmäktige fattar beslut om koncerndirektiven betonas vårdlandskapsfullmäktiges ställning vid ledandet av vårdlandskapskoncernen och koncerndirektivets principiella betydelse stärks.

Enligt 5 punkten beslutar fullmäktige om de mål för verksamheten och ekonomin som sätts upp för affärsverk. Affärsverket hör till vårdlandskapets organisation, fastän den kännetecknas av en viss ekonomisk och verksamhetsmässig autonomi. Vårdlandskapsfullmäktige beslutar om målen för affärsverkets verksamhet och ekonomi, även om dess direktionsbeslut om metoderna för att uppnå dem.

Enligt 6 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige fatta beslut om grunderna för skötseln av tillgångarna och finansierings- och placeringsverksamheten. Bestämmelsen gäller vårdlandskapets hela egendomsmassa oberoende av egendomens eller tillgångarnas art. När vårdlandskapsfull-

mäktige beslutar om grunderna ska det ta en klar ställning till vilka slags tillgångar vårdlandskapet kapital binds till. Med finansieringsverksamhet avses lång- och kortfristig anskaffning av finansiering som kan genomföras med olika finansieringsinstrument, såsom lång- och kortfristiga lån eller olika hyresmodeller. Landskapets möjlighet att ta långfristiga lån begränsas genom 113 och 15 §. Fullmäktige ska ta ställning till vilken risknivå som ska iaktas och också övervaka att kapitalet används effektivt och produktivt. Skötseln av tillgångarna och finansierings- och placeringsverksamheten ska utgå från vårdlandskapsstrategin enligt 41 § och bidra till att målen i den uppnås. Det är dessutom möjligt och befogat att överföra det praktiska beslutsfattandet om skötseln av tillgångarna och finansierings- och placeringsverksamheten på andra myndigheter i vårdlandskapet. Vårdlandskapsfullmäktige beslutar om sådan överföring av behörigheten i förvaltningsstadgan enligt 93 §.

Enligt 7 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige fatta beslut om grunderna för den interna kontrollen och riskhanteringen. Enligt 43 § ska vårdlandskapsstyrelsen, som sörjer för vårdlandskapets interna kontroll och ordnandet av riskhanteringen, svara för det faktiska genomförandet.

Den interna kontrollen är en del av vårdlandskapets ledningssystem samt ett redskap då vårdlandskapets ledning och förvaltning bedömer hur de uppställda målen uppnåtts samt verksamhetens processer och risker. Syftet med kontrollen är att främja en effektiv ledning av vårdlandskapet, riskhanteringen och bedömningen av verksamhetens effektivitet. Riskhanteringen är en del av den interna kontrollen, men på grund av dess ständigt ökande betydelse är det motiverat att nämna den separat i lagen. Riskhanteringsens betydelse framhävs i synnerhet i och med att uppgifterna organiseras på flera olika sätt. Det går inte nödvändigtvis att få en tillräcklig bild av vårdlandskapets risker endast genom att granska riskerna i verksamheten i vårdlandskapets egen organisation. Det ingår i riskhanteringen att genom ägarstyrningsåtgärder och avtal se till att den interna kontrollen och riskhanteringen fungerar också i de organisationer som separat från vårdlandskapet producerar vårdlandskapets tjänster baserat på avtal. De här organisationernas operativa ledning svarar naturligtvis för sina sammanslutningars interna kontroll och riskhantering, men vårdlandskapet bör försäkra sig om att de fungerar. Om det till exempel uppstår en verksamhetsmässig risk i en organisation som producerar vårdlandskapets tjänster, påverkar det direkt dem som använder tjänsterna. I vårdlandskapets koncernsammanslutningar ansvarar sammanslutningarnas styrelser och verkställande direktörer för den interna kontrollen och riskhanteringen, och genom koncernövervakning ska vårdlandskapets koncernledning se till att den interna kontrollen och riskhanteringen sköts på rätt sätt. I 49 § föreskrivs det att vårdlandskapsfullmäktige i koncerndirektivet kan meddela behövliga bestämmelser om ordnandet av koncernövervakningen, rapporteringen och riskhanteringen.

Enligt 93 § ska vårdlandskapsfullmäktige i förvaltningsstadgan ge behövliga bestämmelser om uppgifter och ansvar vid intern kontroll och riskhantering. I bestämmelserna bör det föreskrivas om vårdlandskapsstyrelsens skyldighet att ge direktiv om ordnandet och genomförandet av den interna kontrollen och riskhanteringen, skyldigheten för nämnder och direktorier att övervaka genomförandet av den interna kontrollen och riskhanteringen samt skyldigheten för ledande tjänsteinnehavare att verkställa den interna kontrollen och riskhanteringen inom sina ansvarsområden. Bestämmelser om rapportering av risker och rapporteringsförfarandet bör också tas in i de grunder som vårdlandskapsfullmäktige fastställer.

Enligt 8 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige fatta beslut om de allmänna grunderna för de avgifter som tas ut för tjänster och andra prestationer samt de klientavgifter som tas ut för tjänster som ingår i vårdlandskapets organiseringsansvar. Enligt ordalydelsen i bestämmelsen har vårdlandskapsfullmäktige möjlighet att delegera beslutanderätten om detaljer för prissättning och påförande av avgifter till underställda myndigheter. Vårdlandskapsfullmäktige kan besluta om de allmänna grunderna för avgifterna till exempel i samband med budgeten. När det gäller

klientavgifterna ska vårdlandskapsfullmäktige meddela ett särskilt avgiftsbeslut. Vårdlandskapsfullmäktige bör även ta ställning till vilka tjänster som ska vara helt avgiftsfria.

Enligt 9 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige fatta beslut om ingående av borgensförbindelse eller ställande av annan säkerhet för annans skuld. Fullmäktiges beslutanderätt begränsas dock av bestämmelserna i 132 §.

Enligt 10 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige fatta beslut om valet av ledamöter i vårdlandskapets organ, om inte något annat föreskrivs i de följande bestämmelserna. Enligt 11 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige också fatta beslut om grunderna för de förtroendevaldas ekonomiska förmåner. I 10 kap. finns närmare bestämmelser om valbarhet till vårdlandskapsstyrelsen, revisionsnämnden och andra organ samt även om de förtroendevaldas ställning i övrigt.

Vårdlandskapsfullmäktige ska enligt 12 punkten fatta beslut om valet av revisorer. I 14 kap. föreskrivs det närmare om granskningen av vårdlandskapets förvaltning och ekonomi samt om valet av revisorer.

Enligt 13 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige fatta beslut om utseendet av redovisningsskyldiga. Enligt 14 punkten ska vårdlandskapsfullmäktige dessutom fatta beslut om godkännande av vårdlandskapets bokslut och om ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga. I 13 kap. finns närmare bestämmelser om upprättande av bokslut, koncernbokslut och verksamhetsberättelse. Det föreskrivs om behandling av revisionsberättelsen och om beviljande av ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga i 14 kap.

I 15 punkten föreskrivs det att vårdlandskapsfullmäktige ska fatta beslut om annat som fullmäktige enligt gällande bestämmelser eller föreskrifter ska besluta om. I första hand är det fråga om sådana ärenden där beslutsbefogenheterna uttryckligen ålagts vårdlandskapsfullmäktige i specialbestämmelserna i lagen om vårdlandskap eller i speciallagstiftningen om vårdlandskapets uppgifter.

23 §. Landskapsval. I paragrafen föreskrivs det om grunderna för landskapsval. Vårdlandskapsfullmäktige utses genom vårdlandskapsval som är direkta, hemliga och proportionella och grundade på lika rösträtt. Fullmäktiges mandattid är fyra år och den börjar den 1 juni under valåret. I vallagen (714/1998) finns bestämmelser som gäller valdagen liksom annat som rör valförrättningen.

24 §. Antalet ledamöter i fullmäktige. I paragrafen föreskrivs det om minimiantalet fullmäktigeledamöter utifrån vårdlandskapets folkmängd. Dessutom föreslås det att vårdlandskapsfullmäktige om det så vill får besluta om ett större udda antal ledamöter. I sådana fall ska vårdlandskapsfullmäktige före utgången av året före valåret underrätta justitieministeriet om det antal ledamöter som ska väljas. Det invånarantal som vårdlandskapsfullmäktiges storlek baseras på bestäms enligt de uppgifter som vid utgången av den 30 november året före valåret finns i befolkningsdatasystemet.

25 §. Ersättare i fullmäktige. Det föreslås i paragrafen att valet av ersättare i vårdlandskapsfullmäktige ska ske på samma sätt som man enligt kommunallagen väljer ersättare i kommunfullmäktige. Enligt 1 mom. väljs till ersättare för fullmäktigeledamöterna av de första icke invalda kandidaterna från varje valförbund, parti och gemensam lista i valet ett lika stort antal som antalet ledamöter, dock minst två. En ledamot som blivit vald i egenskap av kandidat för en valmansförening utanför de gemensamma listorna har ingen ersättare.

I 2 mom. föreskrivs det att om det konstateras att en ledamot har förlorat sin valbarhet eller om en ledamot har befriats från sitt uppdrag eller avlidit, kallar fullmäktigeordföranden i hans eller hennes ställe för den återstående mandattiden den i ordningen första ersättaren från valförbundet, partiet eller den gemensamma listan i fråga.

I sak motsvarar 3 mom. de bestämmelser i kommunallagen som trädde i kraft vid ingången av 2017 (lagen om ändring av kommunallagen 1484/2016) enligt vilka kommunen åläggs att ingripa i kommunens verksamhet i det fall då kommunen stött på exceptionella administrativa svårigheter. Genom momentet förbereder man sig på situationer då de förtroendevalda på grund av en brottsutredning eller av något annat skäl undantagsvis är jäviga i en sådan omfattning att vårdlandskapsfullmäktige av denna orsak inte är funktionsdugligt. Om ledamöterna och ersättarna i fullmäktige är jäviga att delta i beslutsfattandet och detta leder till att vårdlandskapsfullmäktige inte blir beslutfört, får landskapsvalnämnden med iakttagande av 143 m § 2 mom. i vallagen på begäran av vårdlandskapsfullmäktiges ordförande förordna nya ojäviga ersättare för fullmäktigeledamöterna. De ersättare som förordnats på detta sätt deltar i vårdlandskapsfullmäktiges sammanträden i de ärenden där ledamöterna och ersättarna är jäviga.

Motsvarande förfarande ska iakttas då antalet fullmäktigeledamöter och ersättare kompletteras då en förtroendevald förlorat sin valbarhet, avlidit eller beviljats avsked från förtroendeuppdraget. Enligt denna paragraf ska fullmäktige ha ett lika stort antal ersättare som antalet ledamöter, dock minst två. I 143 m § 2 mom. i vallagen föreskrivs det om vårdlandskapsfullmäktiges kompletteringsförfarande, om antalet ersättare under tiden för fullmäktiges mandatperiod blir ofullständigt. Kan alla ersättarplatser inte besättas med stöd av denna paragraf, förblir antalet ersättare ofullständigt.

26 §. Ordförande och vice ordförande. Det föreslås att det ska föreskrivas om valet av ordförande och vice ordförande i vårdlandskapsfullmäktige och om deras rätt att närvara och yttra sig vid vårdlandskapsstyrelsens sammanträden på motsvarande sätt som i kommunallagen. Enligt 1 mom. väljer vårdlandskapsfullmäktige bland sina ledamöter en ordförande och ett behövligt antal vice ordförande för fullmäktiges mandattid, om inte fullmäktige har beslutat om en kortare mandattid. Ordföranden och vice ordförandena väljs vid samma valförrättning.

I 2 mom. föreskrivs det om vårdlandskapsfullmäktiges ordförandes och vice ordförandes rätt att närvara och yttra sig vid vårdlandskapsstyrelsens sammanträden. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att vårdlandskapsfullmäktige får information om beredningen av ärenden.

27 §. Fullmäktige grupper och stöd för deras verksamhet. Paragrafen motsvarar bestämmelserna om fullmäktige grupper och stöd för deras verksamhet i kommunallagen. Att också ledamöterna i vårdlandskapsfullmäktige organiseras i fullmäktige grupper är befogat med tanke på beredningen och beslutsfattandet. En fullmäktige grupp är inte ett organ i vårdlandskapet och kan alltså inte i förvaltningsstadgan eller i lag ges egen beslutanderätt eller uppgifter. Dess verksamhet och arbete utgör inte heller förvaltningsförfarande som omfattas av bestämmelserna om jäv.

Enligt 1 mom. kan ledamöterna bilda fullmäktige grupper för arbetet i fullmäktige. En ledamot kan också ensam bilda en fullmäktige grupp. Närmare bestämmelser om fullmäktige grupperna ges i förvaltningsstadgan. Ett vårdlandskap kan i förvaltningsstadgan besluta till exempel att de elektroniska metoder som används vid organens sammanträden på motsvarande sätt kan användas av fullmäktige grupperna.

Enligt 2 mom. får vårdlandskapet för att förbättra fullmäktige gruppernas verksamhetsförutsättningar lämna ekonomiskt stöd för verksamheten i fullmäktige grupperna. När stöd beviljas ska

stödets användningsändamål specificeras. Stödbeloppet till fullmäktigegrupperna ska uppges i vårdlandskapets bokslut skilt för varje fullmäktigegrupp.

5 kap. **Invånarnas rätt till inflytande**

28 §. Rösträtt i landskapsval och i folkomröstningar i landskap. I paragrafen finns bestämmelser om rösträtt i landskapsval och i folkomröstningar i vårdlandskap. Förutsättningarna för rösträtt i landskapsval och i folkomröstningar i landskap ska vara desamma. Förutsättningarna för rösträtten ska vara desamma som för rösträtten i kommunalval och i kommunala folkomröstningar.

I 1 mom. föreskrivs det om förutsättningarna för rösträtt. Rösträtt i landskapsval har finska medborgare och medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen samt isländska och norska medborgare som fyller 18 år senast på valdagen och vars hemkommun enligt lagen om hemkommun vid utgången av den 51:a dagen före valdagen är en kommun som hör till vårdlandskapet. Rösträtt har även andra utlänningar som uppfyller villkoren, om de vid nämnda tidpunkt har haft hemkommun i Finland i två år.

I 2 mom. finns bestämmelser om rösträtt för anställda inom Europeiska unionen eller en i Finland verksam internationell organisation och deras familjemedlemmar. Eftersom de personer som nämns ovan vanligen inte har hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun behövs särskilda bestämmelser om deras rösträtt. De fick rösträtt i Europaparlamentsval genom en ändring av vallagen som trädde i kraft vid ingången av 2014 och rösträtt i kommunalval genom kommunallagen som trädde i kraft i maj 2015. En förutsättning för rösträtten är att personen fyller 18 år senast på valdagen och vid utgången av den 51:a dagen före valdagen är bosatt i en kommun i landskapet. Eftersom rösträtten i landskapsval för de personer som nämns i 2 mom. inte kan konstateras automatiskt, ska en förutsättning för rösträtt enligt 2 mom. 1 punkten vara att uppgifter om personen på dennes uttryckliga begäran har registrerats i befolkningsdatasystemet på det sätt som anges i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster. Uppgifterna ska registreras före utgången av den 51:a dagen före valdagen. Enligt 2 mom. 2 punkten förutsätts också att personen skriftligen underrättat om sin önskan att utöva sin rösträtt i landskapsval eller kommunalval och inte har återkallat sin anmälan. Anmälan ska göras senast den 52:a dagen före valdagen. Det bör särskilt föreskrivas att en anmälan är en förutsättning för rösträtt, eftersom det för utländska medborgare som registrerats i befolkningsdatasystemet inte framgår direkt om personen till exempel är anställd i en internationell organisation och saknar hemkommun. I 20 § 2 mom. 2 punkten i kommunallagen förutsätts en motsvarande anmälan för kommunalval. Eftersom landskaps- och kommunalval i fortsättningen ska förrättas samtidigt, räcker det att personen underrättat om sin önskan att utöva sin rösträtt i någotdera valet. Anmälan gäller tills vidare. De uppgifter som begärs in till och registreras i befolkningsdatasystemet på någons begäran samt anmälan om önskan att utöva sin rösträtt utgör förutsättningar för att personerna i fråga på ett tillförlitligt sätt ska kunna antecknas i det rösträttsregister som ska inrättas.

I 3 mom. föreskrivs det om rösträtt i folkomröstningar i vårdlandskap. Det som föreskrivs om rösträtt i landskapsval i 1 och 2 mom. gäller i tillämpliga delar också för rösträtten i folkomröstningar som ordnas i ett vårdlandskap. I 31 § föreskrivs det om folkomröstning i vårdlandskap och rätten att ta initiativ till en folkomröstning.

29 §. Möjligheter att delta och påverka. I paragrafen föreskrivs det om allmänna möjligheter att delta och påverka i vårdlandskapet. Paragrafen motsvarar i huvudsak 22 § i kommunallagen, i vilken det föreskrivs om allmänna möjligheter att delta och påverka i kommunen.

I 1 mom. föreskrivs det om den allmänna rätten för vårdlandskapets invånare och dem som använder vårdlandskapets tjänster att delta i och påverka vårdlandskapets verksamhet. Rättigheterna gäller alla invånare i vårdlandskapet och de tillgodoses i praktiken i hela vårdlandskapsförvaltningen. Vårdlandskapsfullmäktige har det övergripande ansvaret för möjligheterna att delta på samma sätt som kommunfullmäktige i kommunerna ansvarar för möjligheterna att delta på kommunnivå. Även om ordalydelsen i bestämmelsen är förpliktande är det fullmäktige som i stor utsträckning beslutar om omfattningen av och formerna för den direkta demokratin. Dessa ska preciseras i vårdlandskapsstrategin som avses i 41 § och i den ska invånarnas möjligheter att delta och påverka beaktas. I paragrafen betonas mångsidiga och effektiva möjligheter för deltagande och olika metoder som man kan dra nytta av i de olika skedena av beslutsberedningen förs fram. Avsikten är att främja att olika invånargrupper och olika användare av tjänsterna ska få delta på ett sätt som passar dem. Avsikten är också att främja lika möjligheter att delta och att vårdlandskapsfullmäktige erbjuder flexibla former för deltagande som passar för olika frågeställningar och situationer och både långsiktiga och kortsiktiga metoder och möjligheter för inflytande. Det är skäl att särskilt uppmärksamma olika, till exempel språkliga, kulturella och sexuella, minoriteters möjlighet att delta. Det är även skäl att särskilt uppmärksamma möjligheten att delta för människor som på grund av funktionsnedsättning eller annat skäl inte har möjlighet att delta genom konventionella metoder. Det är viktigt att i olika ärenden dryfta vilka andra eventuella specialgruppers deltagande som behöver beaktas.

I 2 mom. finns liksom i 22 § i kommunallagen en exempelförteckning över sådana sätt att delta och påverka som kan vara till nytta i vårdlandskapet. Förteckningen är inte uttömmande utan ger en bild av de metoder som är tillgängliga. Vårdlandskapet beslutar om användningen av de metoder som nämns i momentet och kan främja deltagande och inflytande också med hjälp av andra metoder. Detta kan ske också utan en uttrycklig bestämmelse, men för att framhäva den direkta demokratin är det dock ändamålsenligt att i lagen påpeka på vilka sätt man särskilt kan främja deltagande och inflytande. I synnerhet betonas deltagande och inflytande som utgår från användarna, eftersom det som form för direkt demokrati är behövt särskilt vid beredningen av och beslutsfattandet om social- och hälsovårdens tjänster och främjandet av välfärd. Det är ändamålsenligt att utnyttja deltagande som utgår från användarna även vid utarbetandet av en sådan välfärdsberättelse som avses i 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

I 1 punkten tar man upp ordnandet av diskussionsmöten och invånarråd. Vid olika diskussionsmöten eller invånarträffar kan man under fria former utreda invånarnas synpunkter på ett visst tema vid en bestämd tidpunkt eller under en längre tidsperiod. Hörande och diskussioner kan genomföras genom många olika kanaler. Bland annat internet, sociala medier och andra elektroniska kanaler erbjuder möjligheter att under beredningen och före beslutsfattandet sammanställa invånarnas åsikter och synpunkter.

Invånarråd är ett begrepp för mer interaktiva former för deltagande. På samma sätt som i 22 § i kommunallagen är invånarråd ett slags samlingsbegrepp, som också innefattar ordnandet av kund- och patientråd. Invånarrådet och andra motsvarande metoder kan fungera som praxis för hörande och interaktion och som ett alternativ för de traditionella ensidiga invånarenkäter som ofta återspeglar enskilda invånares åsikter. Genom invånarrådet är det möjligt att få fram en mer övergripande medborgaråsikt som underlag för beslutsfattarna i vårdlandskapet samt att komplettera det befintliga informationsunderlaget om hur servicesystemet och tjänsterna fungerar. Rådet erbjuder en konkret kontaktyta till invånarna och kunderna och det är en lämplig metod i de situationer då utgångspunkten för planeringen är en komplex kundfråga samt ett medel för att få invånarna att till exempel delta i utvecklandet av tjänsterna. Då man använder sig av invånarråd eller kundråd är det viktigt att redan på förhand beakta hur resultaten ska behandlas i den representativa beslutsprocessen. Invånarråden och deras tillämpningar gör det möjligt att utveckla möjligheterna att delta för invånarna och dem som använder tjänsterna och kan också

fungera som ett medel för att engagera olika specialgrupper eller minoriteter i beredningen av beslutsfattandet.

I 2 punkten betonas att invånarnas åsikter ska redas ut redan i beredningsskedet. Deltagande och inflytande har vanligen bäst effekt i början av beredningsskedet. I 34 § i förvaltningslagen finns bestämmelser om hörande av part och i 41 § om möjligheter till inflytande. Dessa är de former för hörande och möjligheter att påverka som nämns i lagen, men det kan rekommenderas att man också på andra sätt självmant och formfritt utreder invånarnas åsikter. Man kan utreda åsikterna på olika sätt, bland annat genom enkäter och genom att ordna sådana diskussionsmöten som nämns i 1 punkten, eller till exempel genom att ordna folkomröstningar i enlighet med 31 §.

I 3 punkten betonas möjligheten att välja företrädare för dem som använder tjänsterna till vårdlandskapets organ. Också på detta sätt kan man främja interaktion mellan dem som använder tjänsterna, olika befolkningsgrupper och de förtroendevalda samt deltagande bland invånarna. Närmare bestämmelser om detta finns i 36 §, enligt vilken fullmäktige kan besluta att ledamöterna eller en del av ledamöterna i en direktion, enligt de grunder som fullmäktige fastställer, utses på förslag av vårdlandskapets invånare, vårdlandskapets anställda eller dem som använder tjänsterna.

I 4 punkten anges att tjänsterna planeras och utvecklas tillsammans med dem som använder tjänsterna och utifrån deras behov. På detta sätt kan man främja att tjänsterna utvecklas på ett användarorienterat sätt, vilket innebär en starkare närvaro av dem som använder tjänsterna till exempel i planeringen och utvärderingen av tjänsterna. Verksamheten kan gälla enskilda tjänster eller mer omfattande samlade tjänster. Den kan vara riktad till ett mindre eller större område och till formen vara långvarig eller projektbetonad. Sådana användarorienterade metoder för inflytande som avses i punkten kan till exempel vara att samla in kundrespons, att mäta kundnöjdheten, olika slags metoder och tillställningar för att ta fram idéer och visioner, försök, samplanering, servicedesign och användning av erfarenhetsexperter. Verksamheten med erfarenhetsexperter har gått framåt bland annat inom tjänsterna för personer med funktionsnedsättning och missbrukar- och mentalvårdstjänsterna. De som befinner sig i en synnerligen sårbar situation eller hör till riskgrupper i fråga om välbefinnandet har fått sin röst hörd då tjänsterna utvecklas. Servicedesign innebär att tjänsterna planeras tillsammans med dem som använder tjänsterna och metoder för servicedesign kan användas som verktyg då man skapar och utvärderar nya servicekoncept. Tjänsterna kan också utvecklas genom nya former av medborgarverksamhet, till exempel i olika projekt, kampanjer och nätverk. Vid insamlandet av kundrespons är det ändamålsenligt att olika landskap och organisationer samarbetar och utvecklar gemensamma mätare och genomför enkäter.

I 5 punkten föreskrivs om möjligheten att delta i planeringen av vårdlandskapets ekonomi. Detta kan ske genom att till exempel göra det möjligt att delta i planeringen av vårdlandskapets ekonomi under olika evenemang och via elektroniska tjänster, genom interaktiva metoder samt med hjälp av deltagande budgetering. Deltagande budgetering innebär att en myndighet i vårdlandskapet och områdets invånare inom ramen för en interaktiv, systematisk process planerar och beslutar om hur vissa medel ska användas. Genom deltagande budgetering kan man öka interaktionen och diskussionen mellan medborgarna och myndigheterna, medborgarnas kunnande samt öppenheten i myndigheternas beredning och i det politiska beslutsfattandet. Deltagande budgetering kan vara ett hjälpmedel för att identifiera och synliggöra behoven hos de många olika invånargrupperna. Försök med deltagande budgetering har redan i någon mån genomförts på kommunnivå.

Enligt 6 punkten kan vårdlandskapsfullmäktige inom ramen för sin kompetens främja invånarnas, invånargruppernas och medborgarsamhällets egna initiativ och samhällsdeltagande på eget initiativ också med andra medel. Det stöd som vårdlandskapet ger kan gälla arbetsredskapen, kommunikationen eller verksamheten. Förutom invånarna kan också olika organisationer och sammanslutningar, frivilligorganisationer, föreningar för dem som använder tjänster, nätverk, projekt, kampanjer, företag och stiftelser vara aktörer. Många organisationer spelar en viktig roll till exempel när det gäller att representera sådana befolkningsgrupper i svagare ställning vars röst annars kan förbli ohörd i det kommunala deltagandet.

30 §. Initiativrätt. Innehållet i paragrafen motsvarar i huvudsak 23 § i kommunallagen. Enligt 1 mom. har vårdlandskapets medlemmar initiativrätt. Genom ordalydelsen i paragrafen blir det till exempel möjligt för de föreningar och företag som är verksamma i vårdlandskapet att ta initiativ. Av initiativtagaren krävs inte en viss ålder, utan initiativrätten är en rättighet för alla invånare i vårdlandskapet, oavsett ålder. Enligt 16 § i förvaltningslagen bör det framgå av initiativet vad ärendet gäller samt avsändarens namn och kontaktuppgifter.

Initiativ kan tas i frågor som gäller vårdlandskapets verksamhet. Vårdlandskapets verksamhet definieras i 4 §. Initiativrätten omfattar till exempel de tjänster för vilka vårdlandskapet har organiseringsansvar oberoende av hur och av vem tjänsterna produceras. Ett initiativ skiljer sig från en ansökan i det att en myndighet inte är skyldig att innehållsmässigt undersöka och avgöra det ärende som initiativet avser. Ett initiativ leder nödvändigtvis inte alltid till åtgärder. I vårdlandskapet ska initiativet behandlas av den myndighet som är behörig i det ärende som initiativet gäller. I de fall då vårdlandskapsfullmäktige är behörigt i det ärende som initiativet gäller kan vårdlandskapsstyrelsen inte genom eget beslut konstatera att initiativet inte föranleder några åtgärder. Initiativtagaren ska informeras om de åtgärder som vidtagits med anledning av initiativet. Det hör till god förvaltningssed att initiativtagaren inom en skälig tid efter att initiativet lämnats in informeras om vilken myndighet i vårdlandskapet som behandlar initiativet och inom vilken tidsram. När initiativet har behandlats, ska initiativtagaren informeras om de åtgärder som eventuellt kommer att vidtas eller har vidtagits eller också delges beslutet att initiativet inte föranleder några åtgärder. Om initiativet inte leder till åtgärder kan ändring i beslutet inte sökas. Behövliga bestämmelser om behandlingen av initiativ och de uppgifter som ska lämnas till initiativtagaren ska ges i förvaltningsstadgan. I förvaltningsstadgan kan man också till exempel ta in en bestämmelse om behandlingen av initiativ i fullmäktige. I förvaltningsstadgan kan man dessutom ge bestämmelser om behandlingen av initiativ som hör till vårdlandskapsstyrelsens eller en nämnds uppgiftsområden och precisera innehållet i de uppgifter som ska lämnas till initiativtagaren och förfaranderegler för detta.

I 2 mom. bestäms att namnen på initiativtagarna ska samlas in inom ett år från dateringen på initiativet och det föreskrivs också om hur namnen ska samlas in via internet. Initiativtagaren ska meddela sitt namn, sin födelsestid och sin hemkommun. Om namnen samlas in på papper krävs också initiativtagarens egenhändiga namnteckning. Om namnen samlas in i elektroniskt via internet ska man använda ett sådant informationssystem där det finns stark autentisering. Vidare föreskrivs det att representanter för initiativtagarna ska höras under behandlingen av initiativet. Initiativtagarna får sålunda en möjlighet att ytterligare motivera sitt initiativ och behovet av det. Vid hörandet är det också möjligt att få tilläggsinformation av initiativtagarna som stöd för beslutsfattandet.

I 3 mom. föreskrivs det om initiativrätt för dem som använder vårdlandskapets tjänster. Den som använder tjänsterna kan komma med initiativ i frågor som gäller tjänsterna. Med den som använder tjänsterna avses också en person som kan vara invånare i ett annat vårdlandskap. Tjänster kan användas över vårdlandskapsgränserna och valfriheten ökar i fråga om tjänsterna. Därför är det motiverat att de som använder tjänsterna får komma med initiativ om tjänsterna,

fastän något annat vårdlandskap än det där de bor ansvarar för ordnandet av tjänsterna. Även initiativ som tagits av dem som använder tjänsterna ska behandlas utan dröjsmål och initiativtagarna ska informeras om de åtgärder som vidtagits med anledning av initiativet. I vårdlandskapets förvaltningsstadga kan man också ta in närmare bestämmelser om behandlingen av initiativ som tagits av dem som använder tjänsterna. Det som ovan konstaterats i fråga om de initiativ som tagits av vårdlandskapets invånare, om formen på dem och behandlingen av dem gäller i tillämpliga delar också initiativ som väckts av dem som använder tjänsterna.

Enligt 4 mom. ska fullmäktige minst en gång om året underrättas om de initiativ som har tagits i frågor som hör till dess behörighet och om de åtgärder som har vidtagits med anledning av initiativen. Vårdlandskapsstyrelsen kan också föra det ärende initiativet gäller till fullmäktige för behandling som ett separat ärende. En gång om året vid den tidpunkt som man slagit fast i vårdlandskapet kan fullmäktige till exempel i form av en förteckning underrättas om de initiativ som hör till fullmäktiges behörighet och om de åtgärder som har vidtagits med anledning av initiativen. Då fullmäktige behandlar förteckningen kan det samtidigt konstatera vilka initiativ som är slutbehandlade. Utöver de initiativ som nämns ovan har även en ledamot rätt att ta ett så kallat fullmäktigeinitiativ.

31 §. Folkomröstning i vårdlandskap. I paragrafen föreskrivs det om folkomröstningar i vårdlandskap och om principerna för förrättningen av dem samt om rätten att ta initiativ till en folkomröstning. För initiativ till en folkomröstning är åldersgränsen 15 år. Innehållsmässigt motsvarar paragrafen i hög grad 24 och 25 § i kommunallagen. Närmare bestämmelser om ordnande av folkomröstningar, om formkrav som gäller initiativtagarna och tiden för insamlandet av initiativtagare och om insamlande av underskrifter via datanätet finns i lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar i vårdlandskap och kommuner (656/1990).

Enligt 1 mom. har vårdlandskapsfullmäktige befogenhet att bestämma att en folkomröstning ska ordnas inom hela vårdlandskapets område, det vill säga i alla kommuner som hör till vårdlandskapet. Att ordna en folkomröstning endast i ett delområde i vårdlandskapet (till exempel endast i vissa kommuner) är inte möjligt. Det är alltid vårdlandskapsfullmäktige som beslutar om en folkomröstning ska ordnas och om alternativen i omröstningen. En folkomröstning kan ordnas om ett ärende som hör till vårdlandskapet, vilket innebär att tillämpningsområdet är omfattande. En folkomröstning kan också ordnas i ärenden i vilka vårdlandskapet endast ska ge ett utlåtande, om ärendet är av väsentlig betydelse för vårdlandskapets invånare.

Ändring i fullmäktiges beslut om att ordna folkomröstning får inte sökas genom besvär. Besvärsubudet gäller fullmäktiges beslut till alla delar. Om besvär tilläts, skulle besvärprocessen kunna fördröja förrättandet av folkomröstningen tills frågan inte längre var aktuell. Däremot får ändring sökas genom ordinära rättsmedel i fullmäktiges beslut om förkastande av förslaget om ordnande av folkomröstning. Vårdlandskapsfullmäktiges beslut kan upphävas främst på grund av felaktigt förfarande, vilket innebär att ärendet tas upp för ny behandling i fullmäktige. Eftersom det alltid är fullmäktige som avgör om en folkomröstning ska ordnas, kan förslaget förkastas också i den nya behandlingen.

Folkomröstningen är rådgivande. En bindande folkomröstning kan anses stå i strid med en representativ demokrati. Också en rådgivande folkomröstning kan bli politiskt och moraliskt bindande, till exempel om fullmäktigegrupperna på förhand meddelar att de kommer att följa resultatet av omröstningen. Villkor som gäller till exempel röstningsprocenten och stödet för ett röstningsalternativ (såsom en viss procentandel) kan också ställas för den politiskt bindande verkan.

I 2 mom. finns bestämmelser om de grundläggande principerna för omröstningar. Alla röstberättigade har lika rösträtt och omröstningen är hemlig.

Enligt 3 mom. kan initiativ till en folkomröstning tas av en invånare i vårdlandskapet som fyllt 15 år. Initiativ till en folkomröstning ska tas av minst tre procent av de invånare i vårdlandskapet som fyllt 15 år. Det bedöms att kravet på tre procent är tillräckligt för att å ena sidan trygga att tröskeln för initiativtagande inte blir för hög, vilket skulle kunna utgöra ett praktiskt hinder för medborgarnas rätt att delta. Å andra sidan kan man också på detta sätt trygga att tröskeln inte är för låg, vilket skulle kunna leda till otaliga undermåligt motiverade initiativ. Tre procent av invånarna (enligt invånarantalet i slutet av 2015) utgör som minst cirka 2 100 invånare i landskapet Mellersta Österbotten och som mest cirka 48 000 invånare i landskapet Nyland. Andelen invånare som stöder ett initiativ till folkomröstning i förhållande till vårdlandskapets invånarantal beräknas enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet vid det datum då initiativet till folkomröstning lämnades till vårdlandskapet. En initiativtagare ska ha fyllt 15 år då initiativet undertecknas.

Om ett initiativ till folkomröstning fått tillräckligt understöd, ska vårdlandskapsfullmäktige utan dröjsmål avgöra om det ska ordnas en folkomröstning i enlighet med initiativet. Fullmäktige har fri prövningsrätt. Fullmäktige kan också alltid besluta om omröstningsalternativen. Om initiativtagarna utgör färre än tre procent av de vårdlandskapsinvånare som fyllt 15 år, kan initiativet avskrivas. Initiativtagarna ska informeras om att ärendet inte förs till vårdlandskapsfullmäktige. Vårdlandskapsstyrelsen svarar för beredningen av ärendet för vårdlandskapsfullmäktige och meddelandet kan därför ges av vårdlandskapsstyrelsen. Initiativtagarna ska höras under behandlingen av initiativet. Initiativtagarna får sålunda en möjlighet att ytterligare motivera sitt initiativ och behovet av det. Vid hörandet är det också möjligt att få tilläggsinformation av initiativtagarna som stöd för beslutsfattandet.

I 4 mom. hänvisas till lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar i vårdlandskap och kommuner, som ska tillämpas då det förrättas folkomröstningar i vårdlandskapet.

32 §. Vårdlandskapets påverkansorgan. Paragrafen innehåller bestämmelser om organ för påverkan i vårdlandskapen. Enligt 26–28 § i kommunallagen ska kommunstyrelsen inrätta ett ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga, ett äldreåd och ett råd för personer med funktionsnedsättning. De kan vara gemensamma för kommunerna. Målet med paragrafen om organ för påverkan i vårdlandskapet är att trygga möjligheterna att påverka för unga, äldre och personer med funktionsnedsättning i de fall då uppgifter som tidigare hört till kommunerna överförs på vårdlandskapsnivå. Vårdlandskapet ska därför inrätta ett ungdomsfullmäktige för vårdlandskapet eller en motsvarande påverkansgrupp för unga, ett äldreåd för vårdlandskapet och ett råd för personer med funktionsnedsättning för vårdlandskapet.

Organen för påverkan är inte sådana vårdlandskapsorgan enligt 35 § som är myndigheter och kan utöva offentlig makt. Därför kan behörigheter inte delegeras till dem. De kan arbeta under friare former, eftersom bestämmelserna och föreskrifterna om sammanträdes- och förvaltningsförfarande i lagen om vårdlandskap, förvaltningslagen och förvaltningsstadgan inte behöver tillämpas på dem. Ledamöterna är inte heller förtroendevalda i vårdlandskapet enligt 72 §, varför de inte sköter sina uppgifter under tjänsteansvar. Organen för påverkan är inte heller sådana organ som utövar offentlig makt enligt 4 a § 1 mom. i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män och därför behöver könskvoten på 40 procent inte tillämpas på deras sammansättning. Målet är dock att både män och kvinnor så rättvist som möjligt ska utses till organen.

Enligt 1 mom. ska vårdlandskapsstyrelsen för vårdlandskapet inrätta ett ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga, ett äldreråd och ett råd för personer med funktionsnedsättning och sörja för deras verksamhetsförutsättningar. Medlemmarna i de här organen för påverkan ska väljas bland medlemmarna i motsvarande organ i de kommuner som hör till vårdlandskapet som avses i 26–28 § i kommunallagen på så vis att det från varje sådant kommunalt organ väljs minst en representant. På detta sätt betonas för det första kontakten mellan organen på vårdlandskapsnivå och kommunnivå och för det andra att kommunernas organ är rättvist representerade. Till övriga delar får vårdlandskapet fatta beslut om antalet medlemmar, sammansättningen samt valet av organ för påverkan och till exempel arbetsätt. På så sätt kan man beakta olika regionala förhållanden. Organen för påverkan kan väljas för en mandattid på till exempel ett år eller längre.

Det är bra om de organisationer för äldre som är verksamma i vårdlandskapet finns representerade i äldrerådet. I fråga om rådet för personer med funktionsnedsättning är det viktigt att sörja för att personer med funktionsnedsättning, deras anhöriga och organisationer är tillräckligt representerade och att olika grupper av funktionsnedsättningar och sjukdomar är mångsidigt företrädade i rådet. I fråga om valet av medlemmar till och organens arbetsätt kan man dra nytta av sådana arbetsätt som i praktiken har visat sig fungera bra för kommunernas påverkansorgan. Samarbete och växelverkan mellan organen för påverkan på vårdlandskaps- och kommunnivå är fruktbart och det kan genomföras med olika medel, till exempel i form av gemensamma möten.

För att verksamheten inom organen för påverkan ska främjas rekommenderas att vårdlandskapsstyrelsen godkänner instruktioner för organen för påverkan, i vilka man fastställer deras lagstadgade och eventuella andra uppgifter, antalet medlemmar och hur de väljs, mandattid, mötes- och verksamhetspraxis, hur ordförande väljs och hur sekreteraruppgifterna sköts samt hur verksamhetsplanen görs upp och verksamhetsberättelsen ges samt hur man samarbetar med påverkansorgan på kommunnivå. Verksamhetsreglerna ska även ge påverkansorganet utrymme att självt utveckla sin verksamhet i önskad riktning. Att sörja för verksamhetsförutsättningarna innebär bland annat att vårdlandskapet anvisar mötesrum, sköter om mötesarrangemangen, svarar för möteskostnaderna och vid behov hjälper till med beredningen av ärenden och sekreteraruppgifterna vid sammanträden.

Tillräckliga anslag ska reserveras för verksamheten. Ett separat anslag i budgeten gör organens verksamhet smidigare. Det är befogat att betala sammanträdesarvoden. Vårdlandskapsstyrelsen kan till exempel besluta att det som i förvaltningsstadgan föreskrivs om arvoden och ersättningar för ledamöter av en nämnd också i tillämpliga delar ska gälla arvoden och övriga ersättningar för medlemmarna i organen för påverkan.

I 2 mom. skildras uppgiftsbeskrivningen och uppgiftsfältet för vårdlandskapets organ för påverkan. Deras påverkaroll omfattar alla ansvarsområden i vårdlandskapet. Ungdomsfullmäktiges uppgiftsområde omfattar alla de funktioner som är av betydelse för de unga, deras levnadsförhållanden och de tjänster som de behöver. Äldrerådets uppgiftsområde omfattar alla de funktioner som är av betydelse för den äldre befolkningens levnadsförhållanden och de tjänster som de behöver och på motsvarande sätt omfattar uppgiftsområdet för rådet för personer med funktionsnedsättning de funktioner som är viktiga för levnadsförhållandena för personer med funktionsnedsättning och de tjänster som de behöver. Organen för påverkan bör få tillräcklig information bland annat om aktuella projekt och beredas möjligheter att påverka beredningen av beslut. Till deras roll hör till exempel att väcka initiativ, ge utlåtanden och göra ställningstaganden. De bör även ges möjlighet att delta i utarbetandet av sådana regionala välfärdsberättelser som avses i 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. De kan också på eget initiativ ta ställning

och till exempel yttra sig om sådana ärenden som de bedömer är av betydelse för de befolkningsgrupper som de representerar. Till exempel kan vårdlandskapets ungdomsfullmäktige lyfta fram frågor som är viktiga för barn och unga i vårdlandskapets verksamhet och informera beslutsfattarna om barnens och de ungas behov och åsikter. Det är också möjligt att ge en representant för ungdomsfullmäktige rätt att närvara och yttra sig vid organens sammanträden, till exempel vid fullmäktiges och nämndernas sammanträden, vilket förbättrar informationsgången och de ungas möjligheter att påverka. Rätten att närvara och yttra sig kan också begränsas så att rätten att närvara inte gäller vid behandlingen av ärenden med sekretessbelagda uppgifter. Nödvändiga bestämmelser om närvaro- och yttranderätt för icke-medlemmar vid organens sammanträden meddelas enligt förslaget till 93 § i förvaltningsstadgan.

33 §. Nationalspråksnämnden och samiska språknämnden. I paragrafen föreskrivs det om nationalspråksnämnden i tvåspråkiga vårdlandskap och om samiska språknämnden i vårdlandskap där det ingår kommuner som hör till samernas hembygdsområde. I tvåspråkiga vårdlandskap ersätter påverkansorganet den i 18 § specialsjukvårdslagen (1062/1989) avsedda nämnd vars uppgift är att i sjukvårdsdistrikt som omfattar kommuner med olika språk och tvåspråkiga kommuner utveckla och samordna den specialiserade sjukvården för den språkliga minoriteten i distriktet och den utbildning av hälso- och sjukvårdspersonal som ges på minoritetens språk. Nationalspråksnämndens uppgiftsområde omfattar alla vårdlandskapets uppgifter utöver att dess uppgifter omfattar uppgifterna för den nämnd som avses i lagen om specialiserad sjukvård.

Enligt 1 mom. ska det i tvåspråkiga vårdlandskap finnas en nationalspråksnämnd. Till medlemmar i nämnden väljs personer som representerar de invånare i vårdlandskapet som hör till den språkliga minoriteten. Till övriga delar ska vårdlandskapet besluta om medlemsantalet, sammansättningen samt sättet att välja organet och dess arbetssätt med beaktande av bland annat de begränsningar i valbarheten som anges i 10 kap.

Enligt 2 mom. 1 punkten är nationalspråksnämndens uppgift att utreda, bedöma och uttala sig om hur vårdlandskapsfullmäktiges beslut påverkar hur de språkliga rättigheterna tillgodoses i praktiken. Enligt 2 punkten har nämnden till uppgift att utreda, bedöma och fastställa vilka tjänster vårdlandskapets språkliga minoritet har behov av på sitt eget språk och följa tillgången på tjänsterna och deras kvalitet. Enligt 3 punkten ska organet utifrån utredningarna, bedömningarna och uppföljningen lägga fram förslag för vårdlandskapsstyrelsen om hur de tjänster och servicekedjor som tillhandahålls på minoritetens språk ska utvecklas samt förslag om kraven på personalens språkkunskaper och utvecklingen av språkkunskaperna. Nämndens förslag kan gälla till exempel avtal om gränsöverskridande samarbete för att tillhandahålla tjänster inom social- och hälsovården och räddningsväsendet. Enligt 4 punkten ska nämnden också komma med förslag om innehållet i det i 37 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård avsedda avtalet om samarbetet och arbetsfördelningen mellan tvåspråkiga landskap, lämna utlåtande om avtalet till vårdlandskapsfullmäktige samt följa fullgörandet av avtalet.

Enligt 3 mom. kan nämnden ha uppgifter som anges i förvaltningsstadgan.

Enligt 4 mom. ska nämnden årligen lämna vårdlandskapsstyrelsen en berättelse om hur tjänsterna på minoritetens språk har genomförts. Syftet med rapporten är att ge information som landskapet kan utnyttja när det fattar beslut om planeringen av tjänsterna för den språkliga minoriteten. Vårdlandskapsstyrelsen ska lämna vårdlandskapsfullmäktige ett utlåtande om de åtgärder som nämndens berättelse ger anledning till.

I 5 mom. finns bestämmelser om den samiska språknämnd som vårdlandskapsstyrelsen ska tillsätta i vårdlandskap där det ingår kommuner som hör till samernas hembygdsområde. Dessa

kommuner är Enontekis, Enare och Utsjoki. Dessutom hör området för Lapplands renbeteslag i Sodankylä kommun till samernas hembygdsområde.

Samiska språknämnden är en deltagande- och påverkanskanal för vårdlandskapets samiska invånare inom vårdlandskapets förvaltning. Dess uppgiftsområde omfattar alla vårdlandskapets uppgifter. Nämnden ersätter dock inte i något avseende sametingets ställning som företrädare för samerna enligt sametingslagen. Enligt lagen är sametingets uppgift att sköta ärenden som angår samernas språk och kultur samt deras ställning som urfolk. Sametinget företräder samerna i de ärenden som hör till det i nationella och internationella sammanhang. Landskapet ska förhandla med sametinget om sådana vittsyftande och viktiga åtgärder som avses i 9 § i sametingslagen, och det föreslås inte heller i övrigt några ändringar i sametingets ställning som företrädare för samerna. Samiska språknämnden ska till sin natur vara landskapets eget organ som kompletterar och tryggar de samiskspråkiga invånarnas möjligheter att delta och påverka i landskapet.

Medlemmarna i samiska språknämnden ska vara samiskspråkiga. Minst en tredjedel av organets medlemmar ska väljas bland de personer som sametinget föreslår. I nämnden ska alla tre samiska språk vara företrädna, det vill säga enaresamiska, skoltsamiska och nordsamiska. På nämnden tillämpas i övrigt vad som ovan föreskrivs om nationalspråknämnden i 1–4 mom. Tillhörigheten till en språkgrupp bedöms i båda organen enligt vedertagen praxis så att till exempel en anteckning om modersmål i befolkningsdatasystemet inte är den enda avgörande faktorn för tillhörighet till en språkgrupp.

34 §. Kommunikation. I bestämmelsen framhålls skyldigheten att kommunicera om vårdlandskapets verksamhet på ett omfattande sätt och i synnerhet betonas öppenheten i beredningen av beslutsfattandet genom att det föreskrivs om skyldigheten att göra centrala beredningshandlingar tillgängliga i det allmänna datanätet. I bestämmelsen betonas också ett klart och begripligt språk och ett jämlikhetsperspektiv. Dessutom föreskrivs det i 111 § i lagförslaget om offentliggörande av landskapets tillkännagivanden i det allmänna datanätet, i 112 § om tillgången till information i det allmänna datanätet och i 143 § om delgivning av beslut till landskapsmedlemmar, vilket också sker i det allmänna datanätet.

Enligt 1 mom. gäller informationsskyldigheten vårdlandskapets verksamhet. Vårdlandskapets informationsskyldighet omfattar utöver invånarna även de som använder tjänster, organisationer och andra sammanslutningar. Begreppet vårdlandskapets verksamhet definieras i 4 § och det innefattar vårdlandskapets och vårdlandskapskoncernens verksamhet, men också övrig verksamhet som grundar sig på ägande, avtal och finansiering. I 49 § i lagförslaget föreskrivs det om koncerndirektiv. I koncerndirektivet kan behövliga bestämmelser om informationen meddelas. Vårdlandskapet har en skyldighet att informera om på vilket sätt det är möjligt att delta i och påverka beredningen av besluten. Det är viktigt att det är lätt att få reda på hur man kan delta och påverka, till exempel i form av lättillgängliga uppgifter i det allmänna datanätet.

Enligt bestämmelsen utgör de tjänster som vårdlandskapet ordnar, vårdlandskapets ekonomi, ärenden som bereds i vårdlandskapet, planer som gäller ärendena och behandlingen av ärendena, beslut som fattats och beslutens effekter substansfrågor i kommunikationen. Vårdlandskapet ska se till att det finns tillräckligt med information också om de tjänster som vårdlandskapet ordnar men inte producerar självt. Tillgången till information och möjligheterna att påverka kan förbättras avsevärt med hjälp av datanätet och dess tjänster.

Enligt 93 § i lagförslaget ska förvaltningsstadgan innehålla behövliga bestämmelser om informationsprinciperna. Landskapet kan i stor utsträckning avgöra omfattningen av och metoderna

för informationen, men det förutsätts att vårdlandskapet är aktivt och informerar och kommunicerar effektivt och når de olika invånargrupperna.

Förutom i lagen om vårdlandskap föreskrivs det om skyldigheter i fråga om kommunikation i 19 och 20 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i 41 § i förvaltningslagen, som innehåller närmare bestämmelser om möjligheter till inflytande. Om avgörandet i ett ärende kan ha en betydande inverkan på andras än parternas livsmiljö, arbete eller övriga förhållanden, ska vårdlandskapet enligt bestämmelsen i förvaltningslagen ge information om att ärendet är anhängigt och om möjligheten till inflytande. Underlåtelse att iaktta 41 § i förvaltningslagen kan vara ett sådant fel i förfarandet som kan åberopas i besvär, vilket kan leda till att ett beslut upphävs. Bestämmelser om kommunikation finns också i speciallagar, till exempel i markanvändnings- och bygglagen.

I språklagen regleras myndigheternas skyldighet att betjäna och informera på finska och svenska. Myndigheterna ska i sin verksamhet självant se till att de språkliga rättigheterna förverkligas i praktiken. Skyldigheterna gäller speciellt tvåspråkiga kommuner och samkommuner. Enligt 24 § i språklagen ska bolag där tvåspråkiga kommuner eller kommuner med olika språk har bestämmanderätt betjäna och informera allmänheten på finska och svenska i den omfattning det behövs med tanke på verksamhetens art och saksammanhanget och på ett sätt som enligt en helhetsbedömning inte kan anses oskäligt för bolaget. I samiska språklagen finns motsvarande bestämmelser om språkliga rättigheter för samer i samernas hembygdsområde, det vill säga i Enare, Enontekis, Sodankylä och Utsjoki kommuner samt i sådana samkommuner till vilka någon av dessa kommuner hör. Enligt 3 § i teckenspråklagen ska myndigheterna i sin verksamhet främja möjligheterna för dem som använder teckenspråk att använda och få information på sitt eget språk. Med teckenspråk avses det finska och det finlandssvenska teckenspråket. Med den som använder teckenspråk avses en person vars eget språk är ett teckenspråk. Språklagen, samiska språklagen och teckenspråklagen behöver ändras så att skyldigheterna i lagarna på motsvarande sätt gäller landskapen.

I bestämmelserna om språkliga rättigheter definieras miniminivån enligt lag. Ur ett jämlikhetsperspektiv bör man i kommunikationen beakta också de invånare i vårdlandskapet som tillhör en språklig minoritet. Bestämmelsen om tolkning och översättning i 26 § i förvaltningslagen gäller behandlingen av enskilda förvaltningsärenden, inte den allmänna informationsskyldigheten. En motsvarande bestämmelse om tolkning och översättning finns i lagen om främjande av integration.

Paragrafens 2 mom. gäller tillgången till information om beredningen av ärenden som behandlas av organen och som är viktiga för vårdlandskapets invånare och väcker allmänt intresse. I organens föredragningslistor redogörs i korthet för resultaten av beredningen av sammanträdesärendena. Om föredragningslistorna med bilagor är lättillgängliga, till exempel på vårdlandskapets webbplats omedelbart efter att föredragningslistan blivit klar, ökar öppenheten i beredningen betydligt. Man kan ändå inte lägga ut föredragningslistorna med bilagor i det allmänna datanätet som sådana, utan man bör gå igenom handlingarna noggrant och stryka alla sekretessbelagda uppgifter i den version som läggs ut i datanätet. Dessutom bör man ta ställning till vårdlandskapets rätt att i det allmänna datanätet behandla offentliga personuppgifter som ingår i sammanträdeshandlingarna. Man bör sträva till att sammanjämka kraven på god informationshantering och god databehandlingssed samt vårdlandskapets kommunikationsskyldigheter, så att myndigheternas skyldigheter i fråga om kommunikation och främjande av rätten till information förverkligas utan att integritetsskyddet äventyras. Man bör säkerställa tillgången till information om offentliga handlingar.

Enligt bestämmelserna om kommunikation och deltagande av invånarna och dem som använder tjänsterna i lagen om vårdlandskap ska vårdlandskapet följa offentlighetsprincipen vid skötseln av vårdlandskapets gemensamma ärenden. Vårdlandskapets myndigheter fattar dock ofta beslut i ansökningsärenden eller andra ärenden som gäller enskilda personers förmåner eller rättigheter. I varje enskilt sammanträdesärende bör man överväga om kommunikationsskyldigheten i lagen om vårdlandskap är en sådan lagstadgad uppgift eller förpliktelse som ger rätt att offentliggöra och behandla personuppgifterna i fråga i det allmänna datanätet, det vill säga om personuppgifterna behöver behandlas i det allmänna datanätet med tanke på syftet med vårdlandskapets kommunikation.

Att göra beredningen öppnare genom utnyttjande av det allmänna datanätet och behandling av personuppgifter i det allmänna datanätet är motiverat i synnerhet då det på föredragningslistan redogörs för beredningen av ett ärende som gäller ordnande av vårdlandskapets gemensamma ärenden eller då beslutsfattandet inverkar allmänt på invånarnas liv och livsmiljö i landskapet. Genom kommunikation på webben främjas möjligheterna för invånarna och dem som använder tjänsterna att delta och påverka samt möjligheterna att övervaka myndigheternas verksamhet och beslutsfattande i vårdlandskapet. Personuppgifter i sammanträdeshandlingar får finnas i det allmänna datanätet endast under den tid som det är nödvändigt för en effektiv information.

I förvaltningsstadgan kan man ta in viktiga principer och preciserande bestämmelser om dataskydd i kommunikationen på webben. I sista hand kan dock organen själva bestämma om kommunikationen och hur offentligheten tillgodoses under beredningen när det gäller deras egna handlingar. Organen svarar för att inom sin egen sektor skapa förutsättningar för insyn i verksamheten vid beredningen av ärenden och i beslutsfattandet.

Paragrafens 4 mom. innehåller bestämmelser om ett klart och begripligt språk och om beaktande av olika invånargrupperns behov. Enligt 9 § i förvaltningslagen ska myndigheterna använda ett sakligt, klart och begripligt språk. I bestämmelsen definieras språkbruket i muntlig och skriftlig kommunikation. Ett klart och begripligt språk är så viktigt för kommunikationen och möjligheterna att delta och påverka, att det är motiverat att betona det också i lagen om vårdlandskap.

Ett bra kommunikationsmaterial är tydligt och utgår från mottagarens behov. Texterna ska till sin struktur vara konsekventa och till sitt innehåll bilda lättbegripliga helheter. I kommunikationen ska man också beakta sådana invånare som på grund av sin ålder, bristande språkkunskaper eller andra särskilda svårigheter har svårt att förstå normalspråk. Genom att i högre grad kommunicera på klarspråk förbättrar man begripligheten och olika befolkningsgruppers lika tillgång till information.

Vårdlandskapet bör bedöma vilka befolkningsgruppers behov som särskilt bör beaktas i kommunikationen. Sådana grupper kan till exempel vara de som har ett annat modersmål än finska eller svenska, barn och unga, äldre, personer med olika slags funktionsnedsättning, såsom hörselskadade, samt invandrare. Befolkningsgruppernas behov kan också höra samman med vilka medel och former för kommunikation och interaktion som lämpar sig för dem. Till exempel enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska dessa personer förse med information som är avsedd för allmänheten i tillgängligt format och teknologi anpassad för olika funktionshinder. Med tanke på tillgången till information för personer med funktionsnedsättning är ofta också tillgängligheten viktig.

6 kap. **Vårdlandskapets organ**

35 §. Vårdlandskapets organ. I paragrafen finns bestämmelser om vårdlandskapets lagstadgade organ och om de organ som fullmäktige eller något annat organ i vårdlandskapet kan tillsätta.

Enligt 1 mom. är vårdlandskapsfullmäktige, vårdlandskapsstyrelsen och revisionsnämnden obligatoriska organ. I vårdlandskapet ska det dessutom finnas en nationalspråksnämnd och en samisk språknämnd enligt 33 §. Bestämmelser om vårdlandskapsfullmäktige finns i 4 kap., men grundläggande bestämmelser om vårdlandskapets andra organ finns i det kapitel som nu behandlas.

I 2 mom. anges vilka andra organ vårdlandskapsfullmäktige kan tillsätta, förutom vårdlandskapsstyrelsen och revisionsnämnden. I vårdlandskapets organisation kan det enligt 1 punkten ingå nämnder som ansvarar för de uppgifter av bestående natur som vårdlandskapsfullmäktige delegerar till dem. Vårdlandskapsfullmäktige avgör nämndernas antal. Nämnderna är underställda vårdlandskapsstyrelsen.

I 2 punkten föreskrivs det om direktions, som kan tillsättas som underställda andra organ i vårdlandskapet för att sköta vissa bestämda uppgifter. En direktions skiljer sig från en nämnd främst genom att dess medlemmar inte omfattas av likadana begränsningar i valbarheten som en nämnd. En direktions kan också organisatoriskt lyda under en nämnd.

Enligt 3 punkten kan det finnas sektioner i vårdlandskapsstyrelsen, nämnderna och direktionserna. Vårdlandskapsfullmäktige tillsätter ovannämnda sektioner i organen. Vårdlandskapsfullmäktige bör ha möjlighet att besluta om vårdlandskapets organisation i fråga om organen och förvaltningen och den ska framgå av vårdlandskapets förvaltningsstadga. Utan ett uttryckligt beslut av vårdlandskapsfullmäktige kan vårdlandskapets organisation inte få några nya bestående organ.

I 3 mom. finns en bestämmelse om kommittéer, som främst kan användas för skötseln av projektbetonade uppgifter. En kommitté kan tillsättas av vårdlandskapsstyrelsen direkt med stöd av lagen, men med stöd av ett fullmäktigebeslut också av något annat organ, såsom en nämnd.

Enligt 4 mom. tillämpas på vårdlandskapsstyrelsens, nämnders och direktions sektioner vad som föreskrivs om organet i fråga.

36 §. Organens sammansättning. I paragrafen föreskrivs det om organens sammansättning. Enligt 1 mom. 1 punkten kan vårdlandskapsfullmäktige besluta att något annat organ än fullmäktige utser ledamöterna eller en del av ledamöterna i en direktions. Enligt 2 punkten i momentet kan ledamöterna i en direktions utses på förslag av vårdlandskapets invånare, vårdlandskapets anställda eller dem som använder tjänsterna. På detta sätt kan man förbättra de berörda gruppernas möjligheter att påverka.

I 2 mom. finns bestämmelser om vad som ska iaktas gällande en sektionens sammansättning.

Enligt 3 mom. ska ersättarna i organen vara personliga. För dem gäller i tillämpliga delar samma bestämmelser som för de ordinarie ledamöterna. Sålunda ska 87 § om redogörelse för bindningar tillämpas också på ersättarna i de organ som avses i bestämmelsen.

Enligt 4 mom. ska bestämmelserna i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män iaktas vid val av ledamöter i ett organ. Avsikten är att ändra den lagen i och med att vårdlandskapen inrättas, så att kvinnor och män ska vara representerade till minst 40 procent vardera i vårdlandskapets organ, med undantag av vårdlandskapsfullmäktige, om inte särskilda skäl talar för något annat.

37 §. Mandattid för och val av ledamöter i organen. I paragrafen föreskrivs det om mandattiden för vårdlandskapets organ. Om mandattiden för vårdlandskapsfullmäktige föreskrivs det separat

i 23 §, enligt vilken mandattiden för fullmäktige är fyra år och börjar vid ingången av juni månad under valåret.

Enligt 1 mom. utses ledamöterna i organen för vårdlandskapsfullmäktiges hela mandattid, men fullmäktige kan också besluta om en kortare mandattid. Om ett annat organ än fullmäktige utser ledamöterna i en sektion, kan organet också bestämma mandattiden för sektionen. Kommittéer tillsätts för högst det tillsättande organets mandattid.

I 2 mom. föreskrivs det om tidpunkten då de centrala organen ska väljas. Efter vårdlandskapsvalet i april börjar mandattiden för det nya vårdlandskapsfullmäktige i juni och det ska utse de centrala förtroendeorganen vid ett sammanträde i juni.

38 §. Ordförande och vice ordförande för organen. I 1 mom. föreskrivs det om val av ordförande och vice ordförande för organen. Vårdlandskapsfullmäktige får besluta om antalet vice ordförande. Presidiet väljs vid samma valförrättning och den politiska proportionaliteten beaktas också vid valet av presidium.

Enligt 2 mom. kan vårdlandskapsfullmäktige besluta att vårdlandskapsfullmäktiges och vårdlandskapsstyrelsens ordförande och vice ordförande samt nämndernas ordförande är förtroendevalda på hel- eller deltid. I 83 § föreskrivs det särskilt om förtroendevalda på hel- eller deltid och deras ställning och om deras rätt att få tjänst- eller arbetsledighet samt om lön och ersättningar.

39 §. Återkallande av förtroendeuppdrag under pågående mandattid. Vårdlandskapsfullmäktige kan på grund av bristande förtroende återkalla uppdraget antingen för alla ledamöter i ett organ eller för presidiet i ett organ.

Enligt 1 mom. kan vårdlandskapsfullmäktige under pågående mandattid återkalla uppdragen för de förtroendevalda som fullmäktige har valt till ett organ, om ledamöterna i organet eller en del av dem inte har vårdlandskapsfullmäktiges förtroende. Beslutet om återkallande av uppdrag gäller samtliga förtroendevalda i organet på samma gång och då kan man iaktta principen om politisk proportionalitet då det nya organet väljs.

I 2 mom. föreskrivs det om fullmäktiges möjlighet att återkalla uppdraget för presidiet i ett organ på grund av bristande förtroende. Beslutet om återkallande gäller organets ordförande och alla vice ordförande. Presidiet har en viktig ställning i organets arbete. Genom bestämmelsen vill man se till att organen kan arbeta effektivt och betona ordförandens ansvar.

I 3 mom. anges hur ett ärende som gäller återkallande av uppdrag väcks. Ärendet väcks på framställning av vårdlandskapsstyrelsen eller om minst en fjärdedel av ledamöterna i fullmäktige har tagit initiativ till det. Om inte ett tillräckligt antal fullmäktigeledamöter står bakom initiativet, tas det inte till behandling.

40 §. Tillfälliga utskott. I paragrafen föreskrivs det om tillfälliga utskott. Ett tillfälligt utskott är ett särskilt beredningsorgan för ärenden som gäller återkallande av uppdraget för förtroendevalda samt uppsägning av vårdlandskapsdirektören eller förflyttning av honom eller henne till andra uppgifter.

När ett ärende som gäller återkallande av förtroendeuppdrag eller uppsägning av vårdlandskapsdirektören eller förflyttning av honom eller henne till andra uppgifter har väckts, ska ett ärende som gäller tillsättande av ett utskott föras till vårdlandskapsfullmäktige för beslut. Vårdlandskapsfullmäktige beslutar i sista hand genom omröstning om vårdlandskapsstyrelsens förslag

eller fullmäktigeledamöternas initiativ till tillsättande av ett särskilt beredningsorgan, det vill säga ett tillfälligt utskott. Utskottets ledamöter ska vara ledamöter eller också ersättare i fullmäktige.

Enligt 2 mom. kan ett tillfälligt utskott tillsättas för att avge utlåtanden och granska förvaltningen.

I 3 mom. föreskrivs det om skyldigheten för tillfälliga utskott att inhämta utlåtande av vårdlandskapsstyrelsen i de ärenden som det ska bereda.

I sak motsvarar 4 mom. de vid ingången av 2017 ikraftträdde bestämmelserna i kommunallagen (L om ändring av kommunallagen 1484/2016, RP 250/2016 rd), genom vilka kommunen åläggs att ingripa i kommunens verksamhet i det fall då kommunen stött på exceptionella administrativa svårigheter. Momentet ger beredskap inför situationer då de förtroendevalda i vårdlandskapet undantagsvis är jäviga i en sådan omfattning att vårdlandskapsstyrelsen av denna orsak inte är funktionsduglig. I stället för vårdlandskapsstyrelsen ska ett tillfälligt utskott tillsättas för att sköta de av vårdlandskapsstyrelsens uppgifter i en situation där de förtroendevalda är jäviga i en sådan omfattning att vårdlandskapsstyrelsens funktionsduglighet inte kan tryggas med hjälp av ersättarna.

Enligt momentet är det vårdlandskapsfullmäktiges skyldighet att tillsätta ett tillfälligt utskott för att sköta vårdlandskapsstyrelsens uppgifter, om vårdlandskapsstyrelsens ledamöter och ersättare eller en stor del av dem är jäviga att sköta vårdlandskapsstyrelsens uppgifter och vårdlandskapsstyrelsen inte är beslutför ens med hjälp av ersättarrangemang. Till ledamöter i det tillfälliga utskottet kan endast de väljas som är valbara till vårdlandskapsstyrelsen. Utskottets mandattid fortgår till dess att behandlingen av dessa frågor i vårdlandskapet har upphört.

Vårdlandskapsstyrelsen skiljer sig från de andra organen som är underställda vårdlandskapsfullmäktige genom att vårdlandskapsstyrelsens ställning och centrala uppgifter fastställs i 42 och 43 § i lagen om vårdlandskap. Utan fullmakt i lag får ett annat organ inte tillsättas parallellt med vårdlandskapsstyrelsen för att sköta vårdlandskapsstyrelsens uppgifter. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska det tillfälliga utskott som tillsätts separat ges i uppgift att sköta de ärenden i vårdlandskapsstyrelsen som medlemmarna och ersättarna är jäviga att behandla. Utskottet ska bereda och föra de ärenden som hör till dess uppgifter till vårdlandskapsfullmäktige för beslut och det ska besluta om verkställigheten av vårdlandskapsfullmäktiges beslut i dessa ärenden. Utskottets behörighet sträcker sig med avseende på vilka ärenden som kan behandlas också till utlåtanden på grund av besvär.

7 kap. **Ledningen av vårdlandskapet samt vårdlandskapsstyrelsen**

41 §. Vårdlandskapsstrategi. I paragrafen föreskrivs det om en obligatorisk vårdlandskapsstrategi som vårdlandskapsfullmäktige ska kunna använda som ett instrument när det leder vårdlandskapet. I strategin ska vårdlandskapsfullmäktige enligt förslaget fastställa långsiktiga mål för verksamheten och ekonomin. Syftet med paragrafen är att säkerställa att vårdlandskapets verksamhet leds som en helhet. Den ska också säkerställa att den strategiska och den ekonomiska planeringen i vårdlandskapet knyts till varandra på ett ändamålsenligt sätt. I vårdlandskapsstrategin ska randvillkoren och utvecklingsutsikterna för vårdlandskapets ekonomi beaktas, och strategin bör ligga till grund för styrningen av vårdlandskapets ekonomi.

I varje vårdlandskap ska en vårdlandskapsstrategi göras upp, och den ska täcka vårdlandskapets alla uppgiftsområden. Vårdlandskapsstrategin ska omfatta den strategiska planeringen av vård-

landskapet även till de delar det föreskrivs om denna i lagstiftningen om vårdlandskapets uppgifter. På så vis beaktas även vårdlandskapets ekonomiska hållbarhet på ett mångsidigt sätt när vårdlandskapet sköter sina uppgifter. Detta förbättrar möjligheterna att genomföra de strategiska planerna för olika sektorer.

Vårdlandskapsstrategins bindande karaktär är politisk och verksamhetsmässig, det vill säga den styr beredningen av beslut och beslutsfattandet. Strategin är alltså inte en juridiskt bindande eller överklagbar handling. Beslut som grundar sig på vårdlandskapsstrategin och gäller enskilda frågor ska fattas separat. Strategin får likväl indirekt en juridiskt bindande aspekt i samband med vårdlandskapets årliga budgetbeslut, eftersom de mål och anslag som fastställs i budgeten ska basera sig på vårdlandskapsstrategin. Vårdlandskapsfullmäktiges beslut om godkännande av budgeten är ett beslut mot vilket vårdlandskapsbesvär kan anföras.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om skyldigheten att göra upp en vårdlandskapsstrategi och om de olika synvinklar som åtminstone måste beaktas i strategin. I vårdlandskapsstrategin ska långsiktiga mål stakas ut och slås fast åtminstone i fråga om främjandet av invånarnas välfärd, ordnandet och produktionen av tjänster, de mål för tjänsterna som anges i lagar som gäller vårdlandskapets uppgifter, ägarpolitiken, personalpolitiken samt invånarnas möjligheter till delaktighet och inflytande.

Vårdlandskapsstrategin har ett mycket brett innehåll som i praktiken omspannar vårdlandskapets hela verksamhet. Bestämmelsen markerar vårdlandskapsfullmäktiges ställning som styrorgan för vårdlandskapets verksamhet, modersammanslutning för vårdlandskapskoncernen och organ som ansvarar för vårdlandskapets ekonomi. Den ålägger också vårdlandskapsfullmäktige att ta klar ställning till hur vårdlandskapet ska rikta in sina resurser. Ställningstagandena i strategin ska således fungera som ett tydligt rättesnöre såväl för vårdlandskapets ekonomiska planering som för vårdlandskapsfullmäktiges egna ekonomiska beslut till exempel i samband med budgetbehandlingen.

Enligt 1 mom. ska målen för främjandet av invånarnas välfärd stakas ut i strategin. Fastställandet av målen ska grunda sig på uppgifter om tillståndet för invånarnas välfärd, vilket beskrivs till exempel i den regionala välfärdsberättelse som avses i 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Enligt 2 punkten i momentet ska ordnandet av tjänsterna och de strategiska riktlinjerna för tjänsteproduktionen beaktas. Med detta avses särskilt en vårdlandskapsstrategi för tjänsteproduktionen, där synpunkter som anknyter till produktionen av tjänster som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar, upphandling och tjänsternas kvalitet och genomslag, ägarstyrningen och utvecklandet av tjänsterna stakas ut.

Enligt 3 punkten i momentet ska vårdlandskapet i sin servicestrategi beakta de mål för tjänsterna som ställs upp i lagar som gäller vårdlandskapets uppgifter.

Enligt 4 punkten ska strategin innehålla riktlinjer för vårdlandskapets ägarpolitik.

Enligt 5 punkten ska strategin också innehålla riktlinjer för vårdlandskapets personalpolitik.

Enligt 6 punkten ska fullmäktige i strategin ange hur invånarna ska ges möjligheter att delta och påverka i ett helhetsperspektiv. Enligt den föreslagna 29 § ska vårdlandskapsfullmäktige sörja för mångsidiga och effektiva möjligheter att delta.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapsstrategin i tvåspråkiga vårdlandskap ta hänsyn till att de språkliga rättigheterna tillgodoses vid ordnandet och produktionen av tjänster.

Enligt 3 mom. ska vårdlandskapsstrategin grunda sig på en bedömning av nuläget i vårdlandskapet samt av framtida förändringar i omvärlden och deras inverkan på fullgörandet av vårdlandskapets uppgifter. Strategin får inte vara enbart en lösryckt vision av vårdlandskapets framtid, utan den måste basera sig på en realistisk bedömning av nuläget i vårdlandskapet såväl ekonomiskt som med hänsyn till andra faktorer och på en så bred bild som möjligt av de förändringar som kommer att ske i verksamhetsbetingelserna i framtiden samt deras följder.

I vårdlandskapsstrategin ska vårdlandskapsfullmäktige även ange hur genomförandet av strategin ska utvärderas och följas upp. Enligt paragrafen får vårdlandskapsfullmäktige bestämma hur uppföljningen och utvärderingen ska genomföras. Eftersom strategin styr vårdlandskapets ekonomiska planering, är det dock naturligt att knyta uppföljningen och utvärderingen till vårdlandskapets budget- och bokslutsprocesser.

I paragrafens 4 mom. konstateras sambandet mellan vårdlandskapsstrategin och vårdlandskapets budget och ekonomiplan. Bestämmelser om att strategin ska beaktas när vårdlandskapets budget och ekonomiplan görs upp finns i 113 §. Dessutom innehåller momentet ett åläggande om att strategin ska ses över åtminstone en gång under vårdlandskapsfullmäktiges mandattid. Det är inte nödvändigt eller befogat att omarbete strategin helt och hållet under varje fullmäktigeperiod, eftersom strategin handlar om långsiktiga riktlinjer och målsättningar. Varje fullmäktige bör likväl ta ställning till bland annat strategins aktualitet, styrkraft och mål.

42 §. Ledningen av vårdlandskapet. I paragrafen föreskrivs det på ett samlat och övergripande sätt om ledningen av vårdlandskapet.

Enligt 1 mom. ska vårdlandskapets verksamhet ledas i enlighet med de riktlinjer som vårdlandskapsfullmäktige antagit i vårdlandskapsstrategin.

I 2 mom. anges vårdlandskapets centrala roll i ledningen av vårdlandskapet. Vårdlandskapsstyrelsen leder beredningen av vårdlandskapsfullmäktiges beslut och genomförandet av dem samt vårdlandskapets verksamhet, förvaltning och ekonomi.

Enligt 3 mom. ska vårdlandskapets förvaltning, skötseln av vårdlandskapets ekonomi och vårdlandskapets övriga verksamhet ledas av en vårdlandskapsdirektör. Vårdlandskapsdirektören är liksom kommundirektören en tjänsteinnehavare som är underställd vårdlandskapsstyrelsen.

Däremot föreslås det inte att det ska vara möjligt att välja en direktör som är förtroendevald på motsvarande sätt som en borgmästare för att leda ett vårdlandskap. Borgmästarmodellen fungerar bättre i kommuner, som är lokalsamhällen, än i vårdlandskap. För den politiska ledningen av vårdlandskapets verksamhet svarar vårdlandskapsfullmäktiges ordförande, som även kan sköta uppdraget på hel- eller deltid.

43 §. Vårdlandskapsstyrelsens uppgifter. Enligt 1 och 2 punkten i paragrafen hör det till vårdlandskapsstyrelsens grundläggande uppgifter att svara för vårdlandskapets förvaltning och skötseln av vårdlandskapets ekonomi och för beredningen och verkställigheten av vårdlandskapsfullmäktiges beslut och tillsynen över beslutens laglighet. Vårdlandskapsstyrelsen ska enligt 96 § bereda de ärenden som behandlas i vårdlandskapsfullmäktige fränsett undantag som anges i paragrafen. Om den tillsyn över lagligheten i vårdlandskapsfullmäktiges beslut som hör till vårdlandskapsstyrelsen föreskrivs det i 99 §.

Enligt 3 punkten ska vårdlandskapsstyrelsen bevaka vårdlandskapets intresse och, om inte något annat anges i förvaltningsstadgan, företräda vårdlandskapet och föra vårdlandskapets talan. Vårdlandskapsfullmäktige ska kunna delegera vårdlandskapets yttranderätt till andra myndigheter än vårdlandskapsstyrelsen. Speciallagstiftning kan också innebära att vårdlandskapets yttranderätt i ett ärende får användas av en annan myndighet än vårdlandskapsstyrelsen. Grundprincipen är likväl att vårdlandskapsstyrelsen enligt lag ska företräda vårdlandskapet och föra vårdlandskapets talan i domstolar och vid övriga myndigheter. Bestämmelsen om att föra vårdlandskapets talan ger vårdlandskapsstyrelsen rätt att bestämma om vårdlandskapet ska nyttja sin yttranderätt det vill säga om vårdlandskapet ska yttra sig i en fråga och vilken åsikt som då ska framföras. Bestämmelsen åsidosätter inte vårdlandskapsfullmäktige som utövare av vårdlandskapets högsta beslutanderätt, eftersom vårdlandskapsstyrelsen när den för vårdlandskapets talan ska beakta den vilja som vårdlandskapsfullmäktige har uttryckt i vårdlandskapsstrategin och i andra beslut och när ärendets natur kräver det föra ärendet till vårdlandskapsfullmäktige.

Den beslutanderätt som sammanhänger med utövandet av rätten att föra talan och beslutanderätten ger vårdlandskapsstyrelsens rätt att ingå avtal och andra och rättshandlingar för vårdlandskapets räkning inom de gränser som anges i förvaltningsstadgan. Genom förvaltningsstadgan får vårdlandskapsfullmäktige delegera motsvarande rätt även till andra vårdlandskapsmyndigheter. Med ingåendet av avtal sammanhänger även tillsynen över efterlevnaden av avtalen samt en behörig riskhantering.

Enligt 4 punkten ska vårdlandskapsstyrelsen företräda vårdlandskapet som arbetsgivare och svara för genomförandet av vårdlandskapets personalpolitik. Behandlingen av frågor som anknuter till personalpolitiken och arbetsgivaruppgifterna kan även ske i den behöriga sektionen i vårdlandskapsstyrelsen. Bestämmelsen inverkar exempelvis inte på tjänsteutnämningar eller utövandet av beslutanderätt i samband med att arbetsavtal ingås i vårdlandskapet, utan beslutanderätten i dessa frågor kan delegeras enligt vårdlandskapsfullmäktiges prövning.

Enligt 5 och 6 punkten ska vårdlandskapsstyrelsen svara för samordningen av vårdlandskapets verksamhet och ägarstyrningen av vårdlandskapets verksamhet. När vårdlandskapsstyrelsen leder förvaltningen ska den övervaka och samordna övriga vårdlandskapsmyndigheters verksamhet. Vårdlandskapets tjänsteproduktion sker till stor del utanför vårdlandskapets egen organisation, varför uppgifterna i samband med ägarstyrningen och samordningen av olika funktioner är omfattande.

Vårdlandskapsstyrelsen är skyldig att sköta samordningen av vårdlandskapets verksamhet oberoende av hur vårdlandskapets tjänsteproduktion har genomförts eller organiserats. Inom vårdlandskapets organisation styrs verksamheten utgående från förvaltningsstadgan och övriga beslut av vårdlandskapsfullmäktige. I vårdlandskapskoncernen är styrinstrumenten de instrument för ägarstyrning som avses i 48 § och de koncerndirektiv som avses i 49 §. Utanför den juridiska vårdlandskapskoncernen grundar sig styrningen i regel på ägarstyrningens instrument samt avtalstillsyn. Då måste särskild uppmärksamhet även ägnas åt styrningen av de vårdlandskapsorgan som svarar för upphandlingen av tjänster. Organen ska i praktiken se till att de instrument som avses i 48 § används, att efterlevnaden av avtalsvillkoren övervakas och att vårdlandskapets strategiska mål genomförs även i de tjänster som produceras utanför vårdlandskapskoncernen. De behöriga organen och tjänsteinnehavarna ska sörja för att tjänster som produceras enligt avtal uppfyller de strategiska mål som vårdlandskapsfullmäktige har fastställt och övervaka och följa upp uppfyllandet av avtalen. Om brister observeras ska den som svarar för tillsynen vidta åtgärder.

På grund av skötseln och styrningen av tjänsteproduktionen och samordningen av olika funktioner ska vårdlandskapet i behörighetsbestämmelserna i förvaltningsstadgan beakta de varierande organisationsformer genom vilka vårdlandskapets tjänster ordnas och produceras, såsom vårdlandskapets affärsverk, koncernsammanslutningar, delägarsammanslutningar, samarbete mellan vårdlandskap och avtalsbaserad tjänsteproduktion. Vårdlandskapsfullmäktige ska genom förvaltningsstadgan bestämma hur behörigheten och tillsynsskyldigheterna i fråga om dessa ska fördelas mellan vårdlandskapets organ. Om inga särskilda bestämmelser införs i förvaltningsstadgan, är det vårdlandskapsstyrelsen som fränsett koncernsammanslutningarna är skyldigt att agera och bär ansvaret, eftersom vårdlandskapsstyrelsen enligt 6 punkten i paragrafen ansvarar för ägarstyrningen av hela vårdlandskapets verksamhet. I fråga om vårdlandskapets dottersammanslutningar genomförs åtgärder som hör till ägarstyrningen av den koncernledning som avses i 50 §. Vårdlandskapsstyrelsens och koncernledningens sammansättning kan likväl vara nästan identisk. Vårdlandskapsfullmäktige bör i förvaltningsstadgan precisera fördelningen av behörigheten mellan vårdlandskapsstyrelsen och koncernledningen.

Vårdlandskapsfullmäktige bör bestämma om grunderna för den interna övervakningen och riskhanteringen. Den egentliga skyldigheten att agera har andra vårdlandskapsmyndigheter, framför allt vårdlandskapsstyrelsen. Som vårdlandskapsstyrelsens uppgifter nämns enligt 7 punkten i förslaget ansvaret för vårdlandskapets interna kontroll och ordnandet av riskhanteringen. Uppgifterna har ett direkt samband med övriga uppgifter för vårdlandskapsstyrelsen som beskrivits ovan, och de utgör en mycket betydande del också av skötseln av vårdlandskapets ekonomi som helhet. Vårdlandskapsfullmäktige ska i verksamhetsberättelsen ge information om ordnandet av vårdlandskapets interna kontroll och riskhantering och om väsentliga slutsatser.

Med intern kontroll avses interna metoder och tillvägagångssätt för att säkerställa att ekonomin och verksamheten är laglig och resultatrik, trygga tillgångarna och säkra uppgifter om ekonomin och verksamheten som är korrekta tillräckliga med hänsyn till ledningen. Den interna kontrollen är uppenbart ett ledningsinstrument. Till den interna kontrollens metoder hör bland annat interna inspektioner, vars syfte är att säkerställa att den interna kontrollen fungerar. Vårdlandskapsstyrelsens skyldighet att sörja för ordnandet av en oberoende intern kontroll av vårdlandskapet och vårdlandskapsstyrelsen anges i 8 punkten i paragrafen. Närmare bestämmelser om den interna kontrollen ingår i 51 §.

I riskhanteringen ska riskerna i vårdlandskapets verksamhet betraktas i ett helhetsperspektiv. Det är till exempel fråga om en verksamhetsmässig eller ekonomisk risk när det är möjligt att vårdlandskapsfullmäktiges mål för verksamheten och ekonomin inte uppnås. Ekonomiska risker är också förknippade med prognostiseringen av vårdlandskapets inkomster och utgifter, förändringar i räntenivån för lånefinansieringen (ränterisken) och förändringar i värdet på placeringar och deras avkastning. Avtal kan vara förenade med ekonomiska och verksamhetsmässiga risker, som kräver att vårdlandskapen har avtalskompetens och kompetens att förvalta olika avtal genom deras hela livscykel. Även bolagisering och ägande är förenat med risker. Ett beslut om att vårdlandskapet ska delta i en verksamhet som ägare bör göras efter en omsorgsfull prövning och beredning även därför att ett offentligt samfunds möjligheter att dra sig ur en verksamhet i praktiken är obefintliga eller i varje fall mycket begränsade. Till riskerna hör också förändringar i verksamhetsbetingelserna som kommer utifrån, såsom flyttning, förändringar i befolkningens åldersstruktur och förändringar i de ekonomiska randvillkoren för vårdlandskapets verksamhet, såsom effekterna av förändringar i statsfinanserna på vårdlandskapets ekonomi. Till vårdlandskapets interna risker hör till exempel risken att förlora nyckelpersoner när anställda byter arbete, risker som sammanhänger med informationshanteringen och informations-systemens funktion och de risker som sammanhänger med fastigheter. Riskhanteringsprocessen grundar sig på identifiering och beskrivning av risken, en bedömning av konsekvenserna om

riskerna realiseras (riskens signifikans), sannolikheten för att riskerna realiserar och möjligheten att hantera riskerna med olika metoder,

Vad gäller vårdlandskapets verksamhet är den interna övervakningen och riskhanteringen en uppgift för den operativa ledningen i varje enskild sammanslutning som producerar tjänster åt vårdlandskapet, men vårdlandskapet ska genom avtal, koncerndirektiv och andra åtgärder som hör till ägarstyrningen säkerställa att den interna kontrollen och riskhanteringssystemen fungerar även i de organisationer som inte hör till vårdlandskapet. Även i de upphandlingskontrakt som slutits efter anbudstävlingar måste eventuella risker beaktas i kontraktsvillkoren, och genom tillsyn rörande kontraktsvillkoren ska det säkerställas att dessa iaktas även i det avseendet. Detta är nödvändigt för att man ska kunna säkerställa kontinuiteten i vårdlandskapets tjänsteproduktion även när eventuella risker realiserar.

44 §. Vårdlandskapsstyrelsens ordförande. I paragrafen föreskrivs det om vårdlandskapsstyrelsens ordförandes ställning och uppgifter. Enligt paragrafen ska vårdlandskapsstyrelsens ordförande leda den politiska samverkan som krävs för fullgörandet av vårdlandskapsstyrelsens uppgifter. I förvaltningsstadgan får vårdlandskapsfullmäktige bestämma om övriga uppgifter för vårdlandskapsstyrelsens ordförande.

Vårdlandskapsstyrelsens ordförande representerar vårdlandskapets högsta politiska ledning. Enligt 38 § 2 mom. kan ordförande även tjänstgöra som förtroendevald på hel- eller deltid.

45 §. Vårdlandskapsdirektör. I paragrafen föreskrivs det om vårdlandskapsdirektörens ställning och uppgifter. Enligt 1 mom. kan vårdlandskapsdirektören väljas tills vidare eller för viss tid. Valet görs av vårdlandskapsfullmäktige. Vårdlandskapsdirektören står alltid i tjänsteförhållande till vårdlandskapet och direktörstjänsten är vårdlandskapets högsta tjänst.

I 2 mom. föreskrivs det om valet av vårdlandskapsdirektör. Om ingen i valet av vårdlandskapsdirektör har fått över hälften av rösterna, förrättas ett nytt val mellan de två som har fått flest röster. Den som i detta val har fått flest röster blir vald.

Enligt 3 mom. ska vårdlandskapsdirektören ha rätt att föra vårdlandskapsstyrelsens talan och att få upplysningar av vårdlandskapets myndigheter och affärsverk och ta del av deras handlingar, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna. Enligt 50 § hör vårdlandskapsdirektören till vårdlandskapets koncernledning, varför direktören även har rätt att få uppgifter som rör koncernbolagen.

46 §. Direktörsavtal. I paragrafen föreskrivs det om det direktörsavtal som vårdlandskapet och vårdlandskapsdirektören ska ingå. Enligt 1 mom. ska vårdlandskapet och vårdlandskapsdirektören ingå ett direktörsavtal, i vilket det avtalas åtminstone om förutsättningarna för ledningen av vårdlandskapet. Direktörsavtalets innehåll regleras således på ett allmänt plan. Direktörsavtalets syfte är att göra arbetsfördelningen mellan den politiska och den professionella ledningen klar och främja samarbetet mellan de politiska och de professionella ledarna. Syftet är också att göra det lättare att utvärdera resultaten av vårdlandskapsdirektörens arbete och att förbättra direktörens ställning i konfliktsituationer. I avtalet är det till exempel möjligt att fastställa målen för ledningen av vårdlandskapet, förutsättningarna för att målen ska kunna nås och sätten för utvärdering av vårdlandskapsdirektörens arbete. Direktörsavtalet ska godkännas av vårdlandskapsstyrelsen.

I lagen anges ingen tidsram för tecknandet av direktörsavtalet. Såväl ur vårdlandskapets som ur vårdlandskapsdirektörens synvinkel är det likväl motiverat att bereda avtalet så snart som möjligt efter att vårdlandskapsdirektören har valts. I praktiken innebär detta att avtalet behandlas så

snart processen med att tillsätta vårdlandskapsdirektörstjänsten har kommit så långt att det över huvud taget är möjligt att behandla avtalet.

Enligt 2 mom. är det möjligt att i direktörsavtalet ta med bestämmelser om arbetsfördelningen mellan vårdlandskapsdirektören och vårdlandskapsstyrelsens ordförande vid ledningen av vårdlandskapet. Innehållet i sådana bestämmelser beror på sättet att organisera ledningen. Till de faktorer som har betydelse hör till exempel huruvida vårdlandskapsstyrelsens ordförande är anställd på hel- eller deltid. Det väsentliga är att behörigheten, ansvarsfördelningen och rollerna för ledaruppgifterna är klara.

Enligt paragrafens 3 mom. kan direktörsavtalet innehålla bestämmelser om ett annat förfarande för avgörande av meningsskiljaktigheter om skötseln av vårdlandskapsdirektörens tjänst än det som anges i 47 §. I direktörsavtalet kan det då utöver förfarandet avtalas om det avgångsvederlag som ska betalas till vårdlandskapsdirektören. När de villkor som anges i direktörsavtalet är uppfyllda ska vårdlandskapet betala vårdlandskapsdirektören vederlaget. Det föreskrivs inte avgångsvederlagets storlek, utan detta får bestämmas av vårdlandskapet. Avgångsvederlaget är en kompensation för att vårdlandskapsdirektörens uppsägningskydd är svagare än övriga tjänsteinnehavares. I avtalet kan man också definiera förfarandet för att konstatera bristande förtroende.

47 §. Uppsägning av en direktör och förflyttning av en direktör till andra uppgifter. I paragrafen bestäms det om uppsägning av en vårdlandskapsdirektör och förflyttning av en vårdlandskapsdirektör till andra uppgifter på ett sätt som i sak motsvarar 43 § i kommunallagen om uppsägning av en kommundirektör.

Enligt paragrafens 1 mom. får vårdlandskapsfullmäktige säga upp vårdlandskapsdirektören eller förflytta denne till andra uppgifter, om han eller hon har förlorat vårdlandskapsfullmäktiges förtroende.

Enligt 2 mom. ska ärendet väckas på framställning av vårdlandskapsstyrelsen eller om minst en fjärdedel av ledamöterna i fullmäktige har tagit initiativ till det. När ärendet bereds ska vårdlandskapsdirektören underrättas om vad förlusten av förtroende grundar sig på och ges tillfälle att bli hörd.

För att ett beslut om uppsägning ska kunna fattas krävs det enligt 3 mom. att minst två tredjedelar av alla fullmäktigeledamöter understöder det. Beslutet får verkställas omedelbart. Samtidigt kan vårdlandskapsdirektören befrias från sina uppgifter.

48 §. Ägarstyrning. Paragrafens syfte är att instruera vårdlandskapen att använda ägarstyrningsinstrument som grundar sig på lagen om vårdlandskap och övriga lagar. Paragrafen är av informativ karaktär.

I 1 mom. definieras begreppet ägarstyrning. Ägarstyrning avser åtgärder genom vilka vårdlandskapet som ägare eller medlem medverkar i förvaltningen och verksamheten i ett bolag eller en annan sammanslutning eller inrättning. Syftet med åtgärderna är att den sammanslutning som är föremål för styrningen ska beakta ägarens vilja och målsättning i sin verksamhet. Beslutanderätten i sammanslutningen utövas likväl alltid av ett eget organ, som beror på organisationsformen och fastställs i speciallagstiftningen. Vårdlandskapet får inte ingripa i enskilda beslut som fattats av sammanslutningens organ eller fatta beslut för sammanslutningens räkning. Speciallagstiftningen hindrar dock inte att vårdlandskapet eftersträvar ett starkt och aktivt ägarskap som resulterar i att sammanslutningen som är föremål för ägarstyrningen agerar i överensstämmelse med vårdlandskapets strategiska mål.

I 2 mom. nämns instrument som vårdlandskapet har tillgång till i ägarstyrningen. Till ägarstyrningen hör åtminstone alla åtgärder som har samband med avtal om bolagsbildning, bestämmelser i bolagsordningen och en del andra avtal, såsom aktieägaravtal. Till ägastyrningen hör också åtgärder som sammanhänger med personval, utfärdande av anvisningar till personer som representerar vårdlandskapet i olika sammanslutningar och deras möten och åtgärder som sammanhänger med övrigt utövande av vårdlandskapets bestämmande inflytande. De åtgärder som hör till ägarstyrningen kan inte räknas upp på ett uttömmande sätt, utan de beror på situationen och sammanslutningen som styrningen gäller samt den lagstiftning som gäller för sammanslutningen. Enbart formella ägarstyrningsinstrument räcker heller inte till för ett aktivt ägarskap, utan det behövs också informell styrning samt diskussion mellan vårdlandskapet som ägare och dess sammanslutning om de förväntningar och mål som finns för sammanslutningen.

När ett vårdlandskap deltar i en sammanslutnings verksamhet som grundare, ägare eller medlem, ska det alltid ha ett medvetet syfte och mål. Sådana mål ska grunda sig på vårdlandskapsstrategin. Det finns fog för att ta med bestämmelser som stöder dessa mål och verksamhetsprinciper i bolagsordningen eller motsvarande handling och i avtalet om bolagsbildning samt i fråga om bolag i ett eventuellt aktieägaravtal. Det är inte bara när ett bolag grundas som dessa instrument kan användas, utan bestämmelser i bolagsordningen för ett aktiebolag kan ses över i varje skede av bolagets livscykel.

Om en sammanslutning utöver vårdlandskapet har minoritetsägare, ska det ägnas särskild uppmärksamhet åt att jämlikhetsprincipen iakttas och att minoritetsägarna inte behandlas orättvist. Särskilt i fråga om nya bolag finns det skäl att noga överväga om det är nödvändigt med hänsyn till vårdlandskapets strategiska mål att ta med minoritetsägare. Minoritetsägarna och det skydd aktiebolagslagen ger dem måste beaktas oavsett vilka åtgärder för ägarstyrning som övervägs.

Aktieägaravtalen bör grunda sig på aktieägarnas strategiska avsikter, det vill säga ägarviljan. I bästa fall bidrar avtalen till ett tydligare förhållande mellan aktieägarna och också mellan styrelseledamöterna och klargör deras skyldigheter, och de främjar därmed riskhanteringen och skapandet av förtroende. Med hjälp av avtalen kan man också skärpa de skyldigheter som gäller transparens i bolagens verksamhet och utlämnande av uppgifter samt precisera de mål som vårdlandskapet som ägare ställer upp. Liksom det är möjligt att ändra bolagsordningen är det också möjligt att ingå aktieägaravtal i existerande bolag, och avtalens användningsområde är inte begränsat till det skede då bolaget grundas.

Till de centrala ägarstyrningsåtgärderna hör personalval samt att ge anvisningar till vårdlandskapets representanter i olika bolag och stiftelser. Till utfärdandet av anvisningar hör att följa upp och övervaka sammanslutningarnas verksamhet och att reagera på det som händer i sammanslutningarna. Vårdlandskapets anvisningar och ställningstaganden grundar sig på aktiv uppföljning av sammanslutningarnas verksamhet, vilket är en uppgift som åligger vårdlandskapsstyrelsen, koncernledningen eller någon annan behörig myndighet som anges i förvaltningsstadgan. De utgår från ägarmålen, som har sin grund i vårdlandskapsstrategin. Lagen innehåller inga bestämmelser som ger anvisningarnas absolut bindande verkan, men det är ändå naturligt att utgå från att anvisningarna ska följas och att man ska ha synnerligen vägande skäl för att avvika från dem.

Till ett aktivt ägande och en aktiv ägarstyrning hör också att vårdlandskapet håller kontakt med dem som vårdlandskapet valt eller föreslagit till en sammanslutnings förvaltningsorgan. Då uppdraget inleds bör personen känna till vårdlandskapets mål och syften med sitt engagemang i sammanslutningen. Också under mandatperioden bör man genom en aktiv och fortlöpande kontakt säkerställa att vårdlandskapets målsättningar, det vill säga ägarperspektivet, beaktas i sam-

manslutningens verksamhet. Samtidigt måste landskapet dock ta hänsyn särskilt till den omsorgsplikt som åligger ledamöterna i ett aktiebolags styrelse enligt aktiebolagslagen. Vårdlandskapet får inte heller som ägare direkt ingripa i enskilda operativa beslut som ankommer på en sammanslutnings operativa ledning, vilket skulle resultera i oklarare ansvarsförhållandena mellan ägaren och den operativa ledningen i sammanslutningen i fråga. Om vårdlandskapet som ägare är missnöjd med en sammanslutnings styrelses agerande och beslut, kan vårdlandskapet utnyttja de medel lagstiftningen för aktiebolag erbjuder, såsom byte av styrelse i sammanslutningen.

Vårdlandskapet kommer också ofta att ingå avtal om tjänsteproduktion med en sammanslutning som vårdlandskapet äger eller där vårdlandskapet är medlem. Vårdlandskapet är då till exempel kund hos sammanslutningen som producerar social- och hälsovårdstjänster som omfattas av vårdlandskapets serviceansvar medan sammanslutningen är tjänsteproducent. Vid sidan av ägarstyrningen aktualiseras då också frågor som rör avtalsövervakningen. Dessa frågor gäller tjänsteproduktionen och omständigheter som sammanhänger med den och har inte direkt samband med ägandet som sådant. Det handlar alltså om normal avtalsövervakning och om att sköta tjänsteproduktionen. Dessa olika roller bör beaktas också när beslutanderätten fördelas internt inom vårdlandskapet. Det är inte nödvändigtvis samma organ som ansvarar för vårdlandskapets ägarstyrning och för den egentliga serviceproduktionen och tillsynen över de avtal som gäller den.

49 §. Verksamhet i landskapets dottersammanslutningar och koncerndirektiv. I paragrafen föreskrivs det om vårdlandskapets dottersammanslutningars verksamhet och om koncerndirektiv huvudsakligen i överensstämmelse med 47 § i kommunallagen.

Enligt 1 mom. ska vårdlandskapet genom ägarstyrningen se till att vårdlandskapskoncernens intresse som helhet beaktas i verksamheten i vårdlandskapets dottersammanslutningar. Det centrala syftet med vårdlandskapets ägarstyrning är att styra produktionen av de tjänster som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar. Genom ägarstyrningen säkras en jämlik tillgång på tjänster samt tjänsternas kvalitet, verkningsfullhet och kostnadseffektivitet i verksamheten hos de bolag som ingår i vårdlandskapskoncernen. Ägarstyrningen ska också säkerställa öppenhet och kommunikation samt tjänsteanvändarnas och vårdlandskapsinvånarnas möjligheter att delta och påverka. Till de uppgifter som hör till ägarstyrningen hör också att genomföra målen för tjänsteintegrationen i vårdlandskapskoncernen. Bestämmelsen ställer omfattande krav på koncernstyrningen.

När en dottersammanslutning grundas ska det alltid finnas en strategisk målsättning som sammanhänger med vårdlandskapets verksamhet, och dottersammanslutningen ska sträva efter att genomföra dessa mål och syften som uppställts av ägaren. I sin verksamhet och sitt beslutsfattande ska sammanslutningen också beakta att den är en del av vårdlandskapskoncernen. Likaså ska ledamöterna i sammanslutningens styrelse känna till sammanslutningens verksamhetsidé och ägarens mål när de samtycker till uppgiften. I detta sammanhang är det väsentligt att fästa uppmärksamhet vid utnämningsspraxis för ledamöter i dottersammanslutningarnas styrelser.

Vårdlandskapskoncernens intresse som helhet är inte alltid entydig eller lätt att definiera, eftersom beslutsfattandet är så komplext. Politik och politiska intressen är en väsentlig del av beslutsfattandet i vårdlandskapen. När vårdlandskapskoncernens intresse som helhet fastställs, är det väsentligt att vårdlandskapsfullmäktige i sitt beslutsfattande om vårdlandskapsstrategin och ägarpolitiken i anslutning till den tydligt anger vilka långsiktiga mål vårdlandskapet har med sitt ägande. Styrningen bör beakta den speciallagstiftning som gäller dottersammanslutningarna och de skyldigheter som följer av den samt anpassas till de ramar dessa sätter.

I 1 kap. 8 § i aktiebolagslagen föreskrivs det om bolagsledningens allmänna omsorgsplikt och plikt att främja bolagets intressen. Att främja bolagets intressen innebär att bolagets ledning har en lojalitetsplikt mot bolaget och ytterst mot alla aktieägare. Det innebär naturligtvis att ledningen ska agera i överensstämmelse med bolagets verksamhetsområde och syfte. Därför är det befogat med tanke på ledningens framtida verksamhet och det aktiebolagsrättsliga ansvaret att vårdlandskapet slår fast företagets verksamhetsprinciper, verksamhetsidé och mål redan i de handlingar genom vilka bolaget grundas och i bolagsordningen. Omsorgsfullheten i ledningens agerande bedöms enligt objektiva grunder, och ledningen bryter inte mot sin omsorgsplikt om besluten bygger på grunder, bedömningar och utredningar som med hänsyn till omständigheterna är behöriga. Dock bör man komma ihåg att ledningens ansvar i ett aktiebolag alltid bedöms enligt aktiebolagslagen.

Om dottersammanslutningarna har minoritetsägare, ska de beaktas då modersammanslutningen utövar sitt bestämmande inflytande, eftersom beslut av dottersammanslutningens bolagsstämma, styrelse eller verkställande direktör inte får skada minoritetens intressen. De praktiska verkningarna beror dock på minoritetsägarnas antal samt deras andel av aktierna och rösterna. I sådana fall där det anses nödvändigt att ta med minoritetsägare i bolaget, finns det skäl att avtala om verksamhetsprinciperna förutom i dokumenten om grundande och i bolagsordningen också i ett aktieägaravtal. Likaså är det nödvändigt att beakta skyddet för dottersammanslutningens borgenärer och ledningens omsorgsplikt i samband med det. Modersammanslutningen får inte heller utnyttja sin bestämmanderätt på ett sätt som skadar borgenärernas intressen.

Enligt 2 mom. ska det i sammansättningen av styrelsen för en dottersammanslutning till ett vårdlandskap beaktas att styrelsen ska ha tillräcklig sakkunskap om ekonomin och affärsverksamheten med tanke på sammanslutningens verksamhetsområde.

Ur ägarens synvinkel är valet av bolagets förvaltningsorgan den viktigaste enskilda åtgärden, eftersom styrelsen uppfyller de mål och syften som ägaren ställt upp för sammanslutningen.

Vid valet av styrelse bör man alltid beakta sammanslutningens bransch och verksamhetens omfattning samt sammanslutningens strategiska betydelse i vårdlandskapets verksamhet. Det är skillnad på om sammanslutningen bedriver affärsverksamhet i ett konkurrensläge på marknaden eller om den är ett bolag som ägs helt av vårdlandskapet och som i praktiken fokuserar på intern tjänsteproduktion inom vårdlandskapet. I alla dessa sammanslutningars styrelser behövs det kunnande men av olika slag.

I koncerndirektivet bör vårdlandskapsfullmäktige utfärda anvisningar som kompletterar lagen om vårdlandskap angående sammansättning och utnämningsspraxis för dottersammanslutningarnas styrelser. Vårdlandskapsstyrelsens eller en annan, i förvaltningsstadgan nämnd, behörig myndighets utnämningsspraxis grundar sig på dessa anvisningar av vårdlandskapsfullmäktige.

Enligt 3 mom. ska koncerndirektivet tillämpas på ägarstyrningen av vårdlandskapets dottersammanslutningar och i tillämpliga delar i intressesammanslutningar. Koncerndirektivets principiella betydelse accentueras av att det ska godkännas av fullmäktige. Direktivet är riktgivande, men i regel ska avvikelser från det motiveras när besluten fattas. Genom direktivet skapas enhetliga förfaranden och bättre förutsättningar för att leda vårdlandskapskoncernen, så att det blir möjligt att leda den och vårdlandskapets övriga verksamhet som en helhet enligt enhetliga principer och med beaktande av vårdlandskapets övergripande intressen.

Genom koncerndirektivet kan vårdlandskapet styra såväl sina egna organ och tjänsteinnehavare som dottersammanslutningarna i vårdlandskapskoncernen. Vårdlandskapets egentliga interna

kompetensregler anges dock i förvaltningsstadgan. I koncerndirektivet kan det också ingå sådana anvisningar av bestående natur, som ska beaktas vid bolagsstämmor eller motsvarande organ av de representanter som utövar vårdlandskapets ägarmakt i olika sammanslutningar. Eftersom direktivet riktar sig såväl till vårdlandskapets egna organ och tjänsteinnehavare som till dottersammanslutningarna, får vårdlandskapsfullmäktige avgöra om det exempelvis är befogat att dela upp direktivet på flera dokument.

Koncerndirektivet är inte direkt rättsligt bindande för dottersammanslutningarnas organ. Det blir bindande först när ett behörigt organ inom dottersammanslutningen, vanligen styrelsen, har godkänt att direktivet binder sammanslutningen. Även då bestäms skyldigheterna och ansvaret för sammanslutningarnas organ, organens ledamöter samt verkställande direktören enligt den lagstiftning som gäller sammanslutningen i fråga. Dottersammanslutningarnas ledning är dock beroende av modersammanslutningens det vill säga vårdlandskapets, förtroende. Eftersom koncerndirektivet kompletterar de målsättningar för vårdlandskapets verksamhet som ställts upp för dottersammanslutningen vid grundandet och i bolagsordningen, bör dottersammanslutningens ledning anföra tungt vägande skäl för att avvika från eller underlåta att följa det. I regel kan man underlåta att följa det endast med hänvisning till att det strider mot bestämmelserna om minoritetsskydd eller skydd för borgenärer eller annars klart står i strid med bolagets intressen enligt aktiebolagslagen. Då man bedömer om det föreligger en konflikt med bolagets intressen ska man alltid beakta syftet med bolagets verksamhet enligt bolagsordningen.

I 4 mom. föreskrivs om koncerndirektivets minimiinhåll. Enligt momentets 1 punkt ska ett koncerndirektiv omfatta planeringen och styrningen av vårdlandskapskoncernens ekonomi och investeringar. Vårdlandskapskoncernens ekonomi och investeringar bör kunna planeras och styras tillsammans för att koncernens övergripande intressen ska kunna tryggas och de begränsade resurserna utnyttjas så effektivt som möjligt. I momentets 2 punkt avses med koncernövervakning uppföljning av dottersammanslutningarnas produktivitet och ekonomiska ställning, analys och rapportering, om vilka modersammanslutningen kan ge de anvisningar och direktiv den anser nödvändiga. Angående rapportering kan man i koncerndirektivet och i anslutning till det genom allmänna anvisningar till exempel säkerställa att vårdlandskapet gör upp koncernbokslut och delårsrapporter. I så fall regleras den praktiska tillämpningen av dottersammanslutningarnas informationsplikt enligt 119 § i koncerndirektivet. Motsvarande anvisningar och bestämmelser kan också meddelas angående ordnandet av dottersammanslutningarnas riskhantering. Vikten av sådana anvisningar om riskhantering accentueras till exempel av att modersammanslutningen kan bli tvungen att följderna av att en dottersammanslutningarnas ekonomiska risker bland annat via realisering av borgensförbindelser.

Enligt momentets 3 punkt bör vårdlandskapsfullmäktige i koncerndirektivet styra dottersammanslutningarnas verksamhet så att målen för vårdlandskapets kommunikation enligt 34 § uppnås på bästa möjliga sätt också för dottersammanslutningarnas del. På motsvarande sätt ges det i koncerndirektivet närmare anvisningar om hur de förtroendevaldas rätt till upplysningar enligt 86 § 2 mom. tryggas för dottersammanslutningarnas del. I detta sammanhang är det också befogat att ta ställning till revisionsnämndens rätt till upplysningar.

Enligt momentets 4 punkt kan landskapsfullmäktige i koncerndirektivet ålägga dottersammanslutningarnas ledning att inhämta modersammanslutningens åsikt i någon fråga innan beslut fattas i dottersammanslutningen. Att ålägga koncernens dottersammanslutningars ledning att inhämta vårdlandskapets åsikt på förhand är ett sätt att styra och övervaka dottersammanslutningarnas verksamhet och ekonomi. En sådan skyldighet att inhämta vårdlandskapets åsikt på förhand kan uppstå till exempel om beslutsärendet har en betydande inverkan på sammanslutningens eller vårdlandskapets verksamhet eller ekonomiska ansvar. Dottersammanslutningens ledning ska agera omsorgsfullt och i enlighet med sammanslutningens intressen, och att inhämta

huvudägarens åsikt på förhand är förenligt med dessa skyldigheter. Att inhämta modersammanslutningens åsikt är inte att överföra sammanslutningens interna beslutsfattande eller verkställande direktörens eller vårdlandskapsstyrelsens ansvar enligt den lag som gäller sammanslutningen på vårdlandskapsstyrelsen eller koncernledningen, och det innebär inte att något gemensamt juridiskt ansvar uppstår. Sammanslutningens egna beslutande organ har alltid den slutliga beslutanderätten och det slutliga ansvaret i ärenden som kräver att modersammanslutningens åsikt inhämtas, fastän vårdlandskapets åsikt om beslutsärendet har inhämtats före sammanslutningens beslut. Om sammanslutningens verkställande direktör eller styrelse fattar ett beslut som strider mot vårdlandskapets åsikt i en fråga i vilken modersammanslutningens åsikt ska inhämtas, får vårdlandskapet särskilt överväga möjliga vidare åtgärder på grund av detta.

Momentets 5 punkt gäller vårdlandskapskoncernens interna tjänster. Vårdlandskapskoncernen avgör själv vilka tjänster som ska ordnas centraliserat som koncernens interna tjänster. Till dessa interna tjänster hör ofta till exempel finansierings- och placeringsverksamheten, skötseln av betalingstrafiken, upphandlingarna, försäkringarna, personalpolitiken och informationsförvaltningen. Det är motiverat att besluta om ordnande av koncernens centraliserade tjänster i koncerndirektivet, eftersom koncernen genom centralisering av tjänster kan uppnå avsevärda funktionella och ekonomiska fördelar.

Momentets 6 punkt hänger samman med bestämmelserna i 2 mom. I koncerndirektivet kompletterar vårdlandskapsfullmäktige lagens bestämmelser om sammansättning och utnämningsspraxis för styrelserna för vårdlandskapets dottersammanslutningar. I koncerndirektivet kan man då beakta den aktuella vårdlandskapskoncernens struktur samt i fråga om dottersammanslutningarna i koncernen deras branscher, verksamhetens omfattning och övriga omständigheter, som alla inverkar på styrelsernas sammansättning och tillsättandet av dem.

I koncerndirektivet kan vårdlandskapsfullmäktige också enligt 7 punkten ålägga dottersammanslutningarna att göra upp anvisningar om god förvaltnings- och ledningspraxis som ska följas i sammanslutningens styrelsearbete (corporate governance). Grundprincipen för styrelsearbetet bör vara att ledningen främjar ägarnas och företagets intressen. I bästa fall kan man genom att tillämpa god förvaltningssed förbättra förtroendet mellan företaget och dess intressegrupper. Då man gör upp anvisningarna kan man till exempel utnyttja Finlands kommunförbunds rekommendation om god förvaltnings- och ledningspraxis från 2009, Värdepappersmarknadsförningen rf:s kod för bolagsstyrning för börsnoterade (listade) bolag samt Centralhandelskammarens agenda för utveckling av de icke börsnoterade bolagens förvaltning från januari 2006 liksom också de principbeslut som staten har fattat om sin ägarpolitik.

Utöver det som nämnts ovan kan man i koncerndirektivet till exempel också ta ställning till koncernledningens rätt att närvara och yttra sig i sammanslutningarnas styrelser. En sådan närvaro- och yttranderätt är motiverad för att ge koncernledningen en aktiv roll i styrningen av vårdlandskapets dottersammanslutningar och säkra en friktionsfri informationsgång mellan vårdlandskapskoncernens modersammanslutning och koncernsammanslutningen.

I 8 punkten föreskrivs det om att det i koncerndirektiven ska ingå bestämmelser om vårdlandskapskoncernens beredskapsplanering, beredskap och om samordningen av koncernens interna beredskap. Enligt 147 § i den föreslagna lagen är vårdlandskapet beredskapsskyldigt, vilket gäller hela vårdlandskapskoncernen. För tydlighets skull är det skäl att säkerställa att man i koncerndirektivet som styr koncernen inför bestämmelser som preciserar beredskapsskyldigheten.

50 §. Koncernledning. I 1 mom. anges sammansättningen av vårdlandskapets koncernledning. Till vårdlandskapets koncernledning hör vårdlandskapsstyrelsen, vårdlandskapsdirektören och

andra i förvaltningsstadgan angivna myndigheter. Vårdlandskapsfullmäktige beslutar närmare i förvaltningsstadgan om koncernledningens uppgifter och befogenhetsfördelning.

Enligt 2 mom. ska koncernledningen genomföra de praktiska åtgärder som ingår i ägarstyrningen samt koncernövervakningen i de sammanslutningar som hör till vårdlandskapskoncernen. Befogenheterna vad gäller vårdlandskapets övriga verksamhet hör enligt 43 § i regel till vårdlandskapsstyrelsen. Trots lagens bestämmelser får fullmäktige liksom hittills besluta att utsträcka koncernledningens befogenheter också utanför koncernsammanslutningarna.

Koncernövervakningen gäller särskilt uppföljning och analys av samt rapportering om resultaten av koncernsammanslutningarnas verksamhet och deras finansiella ställning. För detta ändamål kan man till exempel fastställa nyckeltal och indikatorer med vilka lönsamheten och genomslaget av dottersammanslutningarnas verksamhet samt deras ekonomiska status bedöms. Till koncernövervakningen hör också att följa upp huruvida de mål vårdlandskapsfullmäktige ställt upp för dottersammanslutningarnas verksamhet uppnåtts, hur väl koncerndirektivet följts och hur riskhanteringssystemen fungerat.

51 §. Internrevision. Enligt paragrafen ska vårdlandskapsstyrelsen ordna en oberoende internrevision av vårdlandskapet. Dess syfte är att säkerställa att vårdlandskapets interna kontroll fungerar. Betydelsen av en fungerande intern kontroll ökar när uppbyggnaden av vårdlandskapets verksamhet inbegriper många olika organisationsformer. I lagen om vårdlandskap ingår det likväl enligt förslaget inga närmare bestämmelser om den modell enligt vilken den interna kontrollen ska organiseras. Den kan ordnas till exempel som verksamhet i vårdlandskapets egen regi eller i samarbete med andra vårdlandskap eller skaffas hos en extern tjänsteproducent.

8 kap. **Samarbete mellan vårdlandskap**

52 §. Samarbetsformer. I kapitlet föreskrivs om de frivilliga former av samarbete som vårdlandskapen kan bedriva. För det obligatoriska samarbetet mellan vårdlandskapen gäller det som föreskrivs i speciallagstiftningen om vårdlandskapens uppgifter. Bestämmelser om sådant obligatoriskt samarbete finns till exempel i 9 § i den lag om ordnande av social- och hälsovård som föreslås i denna regeringsproposition.

Enligt paragrafen ska vårdlandskapen, utöver det lagstadgade samarbetet mellan vårdlandskapen, kunna sköta uppgifter tillsammans på grundval av avtal och bilda en vårdlandskapsammanslutning. Vårdlandskapen ska kunna komma överens om att sköta uppgifter i samarbete alltid när det är ändamålsenligt och praktiskt möjligt. Organiseringsansvar enligt 7 § kan emellertid inte överföras på en vårdlandskapssammanslutning.

Sådant samarbete kan bli aktuellt till exempel i situationer där vårdlandskapen genom samarbete kan effektivisera sin verksamhet och användning av personalresurser och andra resurser, förbättra tillgången till tjänster, främja genomförandet av språkliga rättigheter och trygga tillgången till särskild sakkunskap. Vårdlandskapets ställning som självstyrande sammanslutning kräver likväl att det självt sköter en tillräckligt stor del av de uppgifter som ankommer på vårdlandskapet och bevarar sin funktionsförmåga på en sådan nivå att det klarar alla sina uppgifter.

Formen för offentligt samarbete mellan landskap kan vara ett gemensamt organ, en gemensam tjänst, ett avtal om skötsel av en myndighetsuppgift och en vårdlandskapssammanslutning. Närmare bestämmelser om respektive samarbetsform finns i särskilda paragrafer.

Vårdlandskapen ska också kunna ingå privaträttsliga avtal sinsemellan för att sköta uppgifter som finns i denna lag. Vårdlandskapen kan därmed tillsammans grunda till exempel aktiebolag,

stiftelser eller föreningar. På förvaltningen och ledningen av sammanslutningen tillämpas då den speciallagstiftning som reglerar respektive organisationsform. Tvister som gäller privaträttsliga avtalsförhållanden avgörs i allmänna domstolar som normala tvistemål.

Därtill ska det genom speciallagstiftning vara möjligt att reglera det obligatoriska samarbetet som förpliktigar vårdlandskapen, om det till exempel med tanke på en ändamålsenlig skötsel av uppgiften är nödvändigt. Utgångspunkten är dock att vårdlandskapen på grundval av sin självstyrelse beslutar om samarbetet beträffande organiseringen av deras uppgifter.

53 §. Förhållandet mellan samarbete och lagen om offentlig upphandling och koncession. I paragrafen föreskrivs det om förhållandet mellan samarbetet mellan vårdlandskap och lagen om offentlig upphandling och koncession. Bestämmelserna inverkar inte på tillämpningsområdet för lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) som trädde i kraft vid ingången av 2017, utan det förtydligas för vårdlandskapens del. .

I 1 mom. föreskrivs det om ur de situationer där det organiseringsansvar som definieras i 7 § överförs till en annan sammanslutning står i relation till lagen om offentlig upphandling och koncession. Lagen om offentlig upphandling och koncession och lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) kräver att offentliga samfund och andra upphandlande enheter ordnar öppna och opartiska anbudstävlingar för sina upphandlingskontrakt. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska lagstiftningen för upphandling inte tillämpas i fall där ett vårdlandskap avtalar om att organiseringsansvaret för en uppgift ska överföras på ett annat vårdlandskap.

I 7 § i lagen anges vad som ingår i organiseringsansvaret. Enligt paragrafen ska det vårdlandskap som har ansvar för att ordna skötseln av uppgifterna svara för bland annat genomförandet av invånarens rättigheter enligt lag och samordningen av tjänstehelheter samt vad gäller de tjänster som ordnas och övriga åtgärder för bestämning av behov, kvantitet och kvalitet, produktionssätt, styrning och övervakning av produktionen och utövandet av en behörighet som hör till en myndighet.

Vid en överföring av organiseringsansvaret är det inte fråga om ekonomisk verksamhet enligt EU:s konkurrensrätt utan en så kallad allmännyttig uppgift. En del av uppgifterna är sådana att de enligt 124 § i grundlagen inte får anförtros privata aktörer eller så måste det stiftas en lag om detta. Även om sådana uppgifter ses som ekonomiska, de innebär de ändå en överföring av uppgifter där det är fråga om upphandling hos en annan upphandlande enhet enligt 16 § i lagen om offentlig upphandling och koncession. Enligt paragrafen ska upphandlingslagen inte tillämpas på upphandling mellan upphandlande enheter där enheterna i samarbete och för att uppnå gemensamma mål genomför offentliga tjänster som de ansvarar för.

I samband med överföring av organiseringsansvaret övergår också ansvaret för bland annat lika tillgång till tjänster och i synnerhet för tillsynen på mottagaren. När organiseringsansvaret överförs är det fråga om en offentlig uppgift som överförs till parterna enligt lag och som båda ansvarar för. Grunden för överföringen är det allmänna intresset.

I 2 mom. föreskrivs det om förhållandet mellan samarbetsarrangemang för tjänsteproduktion och upphandlingslagstiftningen. I momentet betonas att status för ett samarbetsarrangemang mellan vårdlandskap som uppfyller kriterierna för offentliga upphandlingsavtal eller nyttjandearranging avtal bestäms enligt de rättsregler som anges i upphandlingslagstiftningen, inbegripet de undantag från tillämpningsområdet i fråga om samarbete enligt unionens domstols avgörandepraxis som i huvudsak är identiska med bestämmelserna om samarbete mellan upphandlande enheter i EU:s nya upphandlingsdirektiv (2014/24/EU och 2014/25/EU).

Enligt momentet tillämpas inte lagen om offentlig upphandling och koncession eller lagen om offentlig upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster på ett samarbete för skötseln av en lagstadgad uppgift eller en annan uppgift, om man upphandlar av en ansluten enhet eller om det handlar om en ovan beskriven upphandling som avses i 16 § i upphandlingslagen.

I den upphandlingslagstiftning som gällde före 2016 och i den nya upphandlingslagstiftningen har upphandling som en upphandlande enhet gör hos sina anslutna enheter lämnats utanför lagens tillämpningsområde. Det undantag från tillämpningsområdet som gäller upphandlingar hos anslutna enheter har behållits och delvis specificerats i EU:s nya direktiv om offentlig upphandling.

Enligt 15 § i den nya lagen om offentlig upphandling ska lagen inte tillämpas på upphandlingar som den upphandlande enheten företar hos en enhet som är formellt fristående från den och självständig med tanke på beslutsfattandet, om den upphandlande enheten ensam eller tillsammans med andra upphandlande enheter övervakar enheten på samma sätt som den övervakar egna verksamhetsställen och om enheten bedriver huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med de upphandlande enheter som utövar ett bestämmande inflytande över den. Dessutom är anknutna enheters försäljning till utomstående nationellt begränsat i procenttalen och beloppen. Även upphandling hos en annan upphandlande enhet begränsas när den upphandlande enheten bedriver försäljning till utomstående. Begränsningen gäller såväl procentuell andel som belopp.

54 §. Gemensamt organ. I 1 mom. anges huvudregeln, enligt vilken ett vårdlandskap kan sköta en uppgift för en eller flera vårdlandskaps räkning så att vårdlandskapen har ett gemensamt organ som ansvarar för skötseln av uppgiften. Det vårdlandskap som sköter uppgiften kallas ansvarigt vårdlandskap. Det gemensamma organet är ett organ som är underställt det ansvariga vårdlandskapets fullmäktige och styrelse, och den underlydande organisationen är en del av det ansvariga vårdlandskapets organisation.

Enligt 2 mom. får vårdlandskapen när det gäller frivilligt samarbete komma överens om att en del av ledamöterna i det gemensamma organet ska utses av de vårdlandskap som deltar i samarbetet. Vid frivilligt samarbete krävs det alltså inte att varje deltagande vårdlandskap har representation i organet.

Bestämmelser om delgivning av ett gemensamt organs beslut till vårdlandskapets medlemmar finns i 143 §.

55 §. Avtal om ett gemensamt organ. I paragrafen föreskrivs det om minimiinnehållet i ett avtal om ett gemensamt organ. Enligt paragrafen ska det i ett avtal om ett gemensamt organ åtminstone bestämmas om organets uppgifter och när det gäller frivilligt samarbete huruvida det organiseringsansvar som avses i 7 § överförs på det ansvariga vårdlandskapet. Avtalsparterna ska komma överens om det gemensamma organets sammansättning och om de samarbetande vårdlandskapens rätt att utse ledamöter i organet. Dessutom ska de komma överens om ekonomiska frågor, i synnerhet grunderna för kostnaderna och fördelningen av dem. Ett avtal om ett gemensamt organ kan vara i kraft tills vidare eller en bestämd tid. I avtalet ska det också ingå behövliga bestämmelser om uppsägning av avtalet, till exempel om uppsägningstiden. Också andra bestämmelser som parterna anser behövliga kan tas in i avtalet.

56 §. Gemensam tjänst. Med en gemensam tjänst förstås ett arrangemang där tjänsteinnehavaren är skyldig att sköta tjänsteuppdrag i fler än ett vårdlandskap. Enligt 1 mom. ska en tjänst kunna vara gemensam för flera vårdlandskap. Tjänsten ska då inrättas genom samstämmiga beslut av samtliga vårdlandskap som deltar i arrangemanget.

Enligt 2 mom. står tjänsteinnehavaren i tjänsteförhållande till vart och ett av vårdlandskapen i fråga. I sin tjänsteutövning är tjänsteinnehavaren skyldig att följa anvisningarna från den behöriga myndigheten i det vårdlandskap för vilken tjänsteuppgifterna utförs. Tjänsteuppdraget kan också omfatta uppgifter som föredragande i ett organ.

I 3 mom. föreskrivs det om minimiinnehållet i ett avtal om en gemensam tjänst. Parterna ska åtminstone avtala om hur kostnadsansvaret ska fördelas och vilken avtalspart som ska ansvara för arbetsgivarens förpliktelser. Fastän tjänsteinnehavaren står i tjänsteförhållande till alla avtalskommuner ansvarar endast ett vårdlandskap, som anges i avtalet, för arbetsgivarens förpliktelser.

57 §. Avtal om skötseln av en myndighetsuppgift. Enligt 1 mom. kan vårdlandskap avtala om att en uppgift som enligt lag åligger vårdlandskapen och som får delegeras till en tjänsteinnehavare, genom avtal anförtros ett annat vårdlandskaps tjänsteinnehavare som sköter uppgiften under tjänsteansvar. En sådan uppgift kan även inbegripa utövande av offentlig makt, och när uppgiften sköts under tjänsteansvar innefattar den eventuellt uppdraget att fungera som föredragande i ett organ i vårdlandskapet.

I 2 mom. föreskrivs det om minimiinnehållet i avtalet. Avtalet ska innehålla behövliga bestämmelser åtminstone om uppgiftens innehåll, uppföljningen av skötseln av uppgiften, grunderna för bestämning av kostnaderna och fördelningen av dem mellan parterna samt om avtalets giltighet och uppsägning av avtalet. Ett avtal om skötseln av en myndighetsuppgift kan vara i kraft tills vidare eller ingås för en bestämd tid. I avtalet ska det också ingå bestämmelser om uppsägning avtalet, till exempel om uppsägningstiden och förfarandet när det sägs upp.

58 §. Vårdlandskapssammanslutningar. Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om vårdlandskapssammanslutningar. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak kommunallagens bestämmelser om samkommuner.

Enligt 1 mom. bildas en vårdlandskapssammanslutning genom ett avtal mellan vårdlandskapen, vilket godkänns av vårdlandskapsfullmäktige (grundavtal) och i namnet på en vårdlandskapssammanslutning ska ordet vårdlandskapssammanslutning ingå.

I 2 mom. anges vårdlandskapssammanslutningens rättsliga ställning som en från vårdlandskapet separat juridisk person.

I 3 mom. finns en begränsningsbestämmelse som gäller vårdlandskapssammanslutningens uppgiftsområde. En vårdlandskapssammanslutning kan enligt förslaget endast ha uppgifter som gäller produktionen av sådana stödtjänster som hör till ansvarsområdet för vårdlandskapssammanslutningen medlemmar. Som stödtjänster betraktas i detta sammanhang alla uppgifter som stöder verksamheten inom social- och hälsovården eller räddningsväsendet såsom till exempel centraliserad matförsörjning, städning, underhåll av apparater, kontors- och förvaltningstjänster, tjänster för löneräkning, ekonomi- och personalförvaltning, IKT-tjänster eller fastighetsväsende, tekniska tjänster samt laboratorier och bilddiagnostik.

Enligt 4 mom. kan organiseringsansvar enligt 7 § inte överföras på en vårdlandskapssammanslutning. Syftet med bestämmelsen är i synnerhet att undvika situationer där uppgifter i anslutning till ordnandet av social- och hälsovården anförtros en juridisk person som är fristående från vårdlandskapet, utom i de situationer där det särskilt föreskrivs att ordnandet ska centraliseras.

59 §. Grundavtal för vårdlandskapssammanslutningar. Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om minimiinnehållet i vårdlandskapssammanslutningens grundavtal. Grundavtalet är uttryckligen ett avtal mellan vårdlandskapen. Den vårdlandskapssammanslutning som bildas genom avtalet är därmed inte avtalspart. Grunden för vårdlandskapssammanslutningens verksamhet utgörs ändå av grundavtalet och den vilja som medlemmarna uttrycker i det.

På sedvanligt avtalsrättsligt sätt ska de vårdlandskap som är parter i avtalet, det vill säga de vårdlandskap som är medlemmar i vårdlandskapssammanslutningen, anges i avtalet i enlighet med 1 punkten. Medlemmarna i sammanslutningen ska också komma överens om vårdlandskapssammanslutningens namn och hemort. Enligt 2 punkten ska det i grundavtalet bestämmas om vårdlandskapssammanslutningens uppgifter. Vårdlandskapssammanslutningens uppgifter begränsas av bestämmelserna i 58 § 3 och 4 mom. Det är motiverat att definiera vårdlandskapssammanslutningens uppgifter i grundavtalet så att det inte under verksamheten uppstår osäkerhet om syftet och målen för sammanslutningens verksamhet.

Enligt 3 punkten ska det av grundavtalet framgå om vårdlandskapssammanslutningens högsta beslutanderätt utövas av fullmäktige eller av stämman. Samtidigt ska man avtala om hur rösträtten fördelas mellan medlemmarna och om grunden för fördelningen. Grunden för rösträtten avgörs av medlemmarna i sammanslutningen; oftast utgörs den av invånarantalet, grundkapitalandelen eller till exempel användningen av den blivande vårdlandskapssammanslutningens tjänster under en viss tidsperiod. Medlemmarna i sammanslutningen ska också komma överens om antalet medlemmar i sammanslutningens fullmäktige eller stämma. Enligt momentets 4 punkt ska medlemmarna avtala om vårdlandskapssammanslutningens övriga organ samt om organens uppgifter och beslutanderätt och sammankallandet av dem. Medlemmarna i vårdlandskapssammanslutningen kan överlåta rätt att besluta om de övriga organen till det organ som utövar den högsta beslutanderätten i sammanslutningen, men då ska detta fastställas i grundavtalet. I enlighet med 5 punkten ska det i grundavtalet också tas ställning till vilket av vårdlandskapssammanslutningens organ som bevakar dess intressen, representerar den och ingår i avtal för dess räkning.

Enligt 6 punkten ska det i grundavtalet bestämmas om fördelningen av medlemmarnas andelar i vårdlandskapssammanslutningens grundkapital och tillgångar samt om fördelningen av medlemmarnas ansvar för sammanslutningens skulder. Liksom beträffande rösträtten, kan medlemmarna också besluta om grunden för andelarna. I avtalet ska man också komma överens om annat väsentligt som gäller vårdlandskapssammanslutningens ekonomi. Det är motiverat att medlemmarna kommer överens om exempelvis grunderna för finansieringen av vårdlandskapssammanslutningens verksamhet och investeringar, behandlingen av budgeten och ekonomiplanen samt om möjligheterna för sammanslutningens medlemmar att påverka dem.

Enligt 7 punkten ska det i grundavtalet bestämmas om granskningen av vårdlandskapssammanslutningens förvaltning och ekonomi samt enligt 8 punkten om hur ett vårdlandskap kan utträda ur en vårdlandskapssammanslutning och hur utträdet inverkar på ställningen för såväl det utträdande vårdlandskapet som de vårdlandskap som fortsätter verksamheten. Speciellt viktigt är det att ta ställning till hur den utträdande medlemmens andel av grundkapitalet och ansvar för vårdlandskapssammanslutningens skulder och andra förbindelser, såsom pensionsansvar, behandlas vid ett utträde. Enligt 9 punkten ska i avtalet dessutom tas in bestämmelser om förfarandet vid upplösning och likvidation av vårdlandskapssammanslutningen. I avtalsvillkoren om upplösning kan man bland annat ta ställning till vem som ansvarar för likvidationsförfarandet och hur vårdlandskapssammanslutningens tillgångar, skulder och ansvarsförbindelser behandlas vid en upplösning.

Enligt 10 punkten ska det i grundavtalet också bestämmas om ett system för att följa ekonomin och verksamheten och om rapporteringen till medlemmarna i sammanslutningen.

Enligt 2 mom. kan det i grundavtalet också bestämmas att kvalificerad majoritet krävs för beslutsfattandet i ärenden som bestäms i avtalet.

60 §. *Ändring av grundavtalet.* Om inte något annat bestäms i grundavtalet är en förutsättning för ändring av avtalet att minst två tredjedelar av de vårdlandskap som är medlemmar i vårdlandskapssammanslutningen understöder en ändring och att deras invånarantal är minst hälften av det sammanräknade invånarantalet i samtliga vårdlandskap som är medlemmar. Medlemmarna i sammanslutningen kan komma överens om förutsättningarna för ändring av grundavtalet även på något annat sätt än vad som föreskrivs i lagen. Enligt förslaget ska medlemmarna i sammanslutningen ha rätt att i grundavtalet komma överens om striktare eller lindrigare förutsättningar för ändring av avtalet. Om medlemmarna i sammanslutningen inte har kommit överens om något annat, ska lagens bestämmelse tillämpas på ändring av grundavtalet.

61 §. *Vårdlandskapssammanslutningens organ.* I 1 mom. anges vårdlandskapssammanslutningens förvaltningsmodeller, det vill säga sammanslutningens fullmäktige och sammanslutningens stämma. I senare paragrafer preciseras bestämmelserna om respektive förvaltningsmodell.

Enligt 2 mom. kan en vårdlandskapssammanslutning också ha andra organ enligt vad som bestäms i grundavtalet.

Enligt 3 mom. kan det i grundavtalet bestämmas att vårdlandskapssammanslutningens andra organ än sammanslutningens fullmäktige och stämma ska ges en sammansättning som svarar mot den andel röster olika grupper som är representerade i medlemmarnas fullmäktige fått inom vårdlandskapssammanslutningens område vid landskapsvalet med iakttagande av proportionalitetsprincipen enligt vallagen. Med övriga organ avses vårdlandskapssammanslutningens styrelse och andra organ som utövar beslutanderätt.

62 §. *Sammanslutningens fullmäktige Sammanslutningens fullmäktiges uppgifter följer av bestämmelserna om vårdlandskapets fullmäktige.* Eftersom uppgifterna bestäms direkt utifrån bestämmelserna i lagen om vårdlandskap, kan det i vårdlandskapssammanslutningens grundavtal inte bestämmas om fullmäktiges uppgifter på exakt samma sätt som om stämmans uppgifter. I en vårdlandskapssammanslutning där fullmäktige utövar den högsta beslutanderätten är ordnandet av förvaltningen således mer bundet än i en modell där beslutanderätten utövas av sammanslutningens stämma.

Funktionellt avviker sammanslutningens fullmäktige från stämman i synnerhet genom att representanterna till stämman väljs särskilt för varje sammanträde, medan ledamöterna i fullmäktige väljs för landskapsvalsperioden.

63 §. *Sammanslutningens stämma.* I paragrafen ingår bestämmelser om sammankallande av stämman, representanterna vid den, stämmans uppgifter samt om stämmans offentlighet och jäv för representanter vid stämman.

Enligt 1 mom. ska stämman hållas minst två gånger per år. Vid behov kan den också sammankallas oftare.

Enligt 2 mom. ska representanterna utses särskilt till varje stämma. Det ska alltså inte vara möjligt att utse en representant till exempel för en fullmäktigeperiod. Avsikten med bestämmelsen

är att vårdlandskapsstyrelsen liksom vid aktiebolags bolagsstämmor ska ta ställning till de ärenden som ska behandlas vid stämman och ge stämmorepresentanten anvisningar särskilt för varje stämma. Målet är att skapa förutsättningar för vårdlandskapens ägarstyrning i vårdlandskaps-sammanslutningen. I regel utnämns representanten av vårdlandskapsstyrelsen, som för vårdlandskapets talan, men vårdlandskapsfullmäktige kan genom bestämmelser i förvaltningsstadgan besluta som det önskar om utnämningens rätten. Utgångspunkten är att det ska finnas en representant från varje vårdlandskap vid stämman, men i vårdlandskapssammanslutningens grundavtal kan man också komma överens om något annat. Med andra ord kan varje medlem i sammanslutningen ha flera representanter vid stämman. Då ska det i grundavtalet bestämmas hur representanternas rösträtt fördelas.

I 3 mom. anges de frågor om vilka sammanslutningens stämma åtminstone ska besluta. I grundavtalet kan stämman också ges sådana uppgifter som inte uttryckligen anges i lagen.

Sammanslutningens stämma ska åtminstone besluta om sammanslutningens budget och ekonomiplan, godkänna sammanslutningens förvaltningsstadga, välja sammanslutningens organ i enlighet med grundavtalet, fatta beslut om grunderna för de förtroendevaldas ekonomiska förmåner, välja revisorer samt fatta beslut om godkännande av bokslutet och ansvarsfrihet. Uppgifterna motsvarar därmed i huvudsak vårdlandskapsfullmäktiges och sammanslutningens fullmäktiges uppgifter.

I 4 mom. föreskrivs om stämmans offentlighet och jäv för stämmorepresentanterna, för vilka gäller de motsvarande bestämmelserna om vårdlandskapsfullmäktige och fullmäktigeledamöter.

64 §. Finansieringen av vårdlandskapssammanslutningar. Medlemmarna i en vårdlandskapssammanslutning ska i grundavtalet komma överens om ansvarsfördelningen mellan vårdlandskapen när det gäller finansieringen av sådana utgifter i sammanslutningen som inte kan täckas på något annat sätt.

65 §. Utträde ur en vårdlandskapssammanslutning. I paragrafen föreskrivs det om medlemmarnas rätt att utträda ur en vårdlandskapssammanslutning och om tidpunkten för utträdet. Medlemmar i vårdlandskapssammanslutningar som grundar sig på frivilligt samarbete ska ha rätt att utträda. Utträde ur ett lagstadgat samarbete är inte möjligt, om det har föreskrivits eller med stöd av lag bestämts om de vårdlandskap som hör till samarbetet. Om något annat inte har bestämts i grundavtalet, sker utträdet ur en vårdlandskapssammanslutning vid utgången av det kalenderår som följer efter det år då anmälan om utträde gjordes. Man ska alltså meddela om utträde minst ett år på förhand.

I enlighet med 59 § ska det i grundavtalet åtminstone bestämmas hur de ekonomiska förhållandena mellan det utträdande vårdlandskapet och de vårdlandskap som fortsätter samarbetet fastställs i samband med utträdet. Dessutom är det möjligt att i avtalet ta in andra villkor om förfarandena vid utträdet som medlemmarna anser behövliga. Medlemmarnas rätt att utträda kan dock inte begränsas genom villkor.

66 §. Avgörande av tvister som gäller avtal. Offentlighetsligt samarbete mellan vårdlandskap ska ske enligt offentlighetsliga avtal, och tvister som gäller dem ska avgöras som förvaltnings-tvistemål på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

67 §. *Tillämpning av bestämmelserna om vårdlandskap i vårdlandskapssammanslutningar.* I paragrafen föreskrivs det om tillämpningen av bestämmelserna om vårdlandskap i vårdlandskapssammanslutningar. Bestämmelserna i 1 § om lagens syfte och tillämpningsområde och i 4 § om vårdlandskapets verksamhet gäller också vårdlandskapssammanslutningar.

Lagens 6 § om vårdlandskapets uppgifter gäller också vårdlandskapssammanslutningar. En vårdlandskapssammanslutning kan därmed inte åta sig en uppgift som inte hör till dess verksamhetsområde.

Lagens 11 § om finansministeriets och regionförvaltningsverkets behörighet gäller också vårdlandskapssammanslutningar.

Lagens 22 § om fullmäktiges uppgifter gäller i tillämpliga delar också fullmäktige i vårdlandskapssammanslutningar.

Bestämmelserna i 26 § om ordförande och viceordförande samt i 27 § om fullmäktige grupper och stöd till deras verksamhet gäller också vårdlandskapssammanslutningar.

Lagens 29 § om den möjlighet att delta och påverka som vårdlandskapets invånare och tjänste-användare har och 30 § om den initiativrätt som vårdlandskapets invånare och tjänste-användare samt sammanslutningar och stiftelser som är verksamma i vårdlandskapet har gäller också vårdlandskapssammanslutningar. Likaså tillämpas bestämmelsen i 34 § om kommunikation.

Bestämmelserna om organ i 6 kap. gäller vårdlandskapssammanslutningar.

I vårdlandskapssammanslutningar tillämpas även 43 § om vårdlandskapsstyrelsen, 44 § om vårdlandskapsstyrelsens ordförande och 46 § om direktörsavtal.

I vårdlandskapssammanslutningar som bildar en koncern tillämpas 48 § om ägarstyrning och 50 § om koncernledning. Likaså tillämpas 49 §, dock så att de koncerndirektiv vårdlandskapssammanslutningen ger i egenskap av modersammanslutning inte kan strida mot de koncerndirektiv sammanslutningens medlemmar gett.

På förtroendevalda i vårdlandskapssammanslutningar tillämpas bestämmelserna i 10 kap. och på personalen bestämmelserna i 11 kap. Därmed gäller till exempel möjligheten att utnämna förtroendevalda på hel- eller deltid enligt 83 § i tillämpliga delar också i vårdlandskapssammanslutningar.

I vårdlandskapssammanslutningar tillämpas också bestämmelserna i 12 kap. om besluts- och förvaltningsförfarande, i 13 kap. om ekonomi, i 14 kap. om granskning av förvaltning och ekonomi samt i 15 kap. om verksamhet på marknaden.

I bestämmelserna om begäran om omprövning och vårdlandskapsbesvär i 16 kap. har vårdlandskapssammanslutningar beaktats särskilt.

Enligt 2 mom. tillämpas det som i 39 § föreskrivs om fullmäktige på sammanslutningens fullmäktige och stämma. I en vårdlandskapssammanslutning som inte har något fullmäktige väcks ett ärende på framställning av sammanslutningens styrelse eller en medlem i vårdlandskapssammanslutningen.

Enligt 3 mom. tillämpas på uppsägning eller förflyttning till andra uppgifter av ledande tjänsteinnehavare i en vårdlandskapssammanslutning i tillämpliga delar vad som föreskrivs om kommundirektören i 47 §. För fattande av beslut krävs det att beslutet omfattas av två tredjedelar av det sammanräknade röstetalet för samtliga medlemmar i vårdlandskapssammanslutningen enligt grundavtalet.

Enligt 4 mom. tillämpas på direktörsavtalet mellan vårdlandskapssammanslutningens ledande tjänsteinnehavare och vårdlandskapssammanslutningen vad som i 46 § bestäms om direktörsavtal.

9 kap. **Vårdlandskapets affärsverk**

68 §. *Vårdlandskapets affärsverk och dess uppgifter.* I paragrafen föreskrivs det om vårdlandskapets affärsverk och om dess ställning och uppgifter.

Enligt 1 mom. kan vårdlandskapet inrätta ett affärsverk för en uppgift som ska skötas enligt företagsekonomiska principer. Liksom enligt nuvarande tolkning sköts uppgiften enligt företagsekonomiska principer när avsikten är att inkomsterna av uppgiften ska täcka dess utgifter och på längre sikt också investeringarna. När ett affärsverk bildas ska bestämmelserna i 15 kap. om vårdlandskapets verksamhet på marknaden beaktas. Inrättandet av ett affärsverk förutsätter ett uttryckligt beslut av vårdlandskapsfullmäktiges organ.

Enligt 2 mom. ska uppgifterna för vårdlandskapets affärsverk anges närmare i förvaltningsstadgan.

Enligt 3 mom. fungerar vårdlandskapets affärsverk som en del av vårdlandskapet och utgör därmed inte från vårdlandskapet fristående juridiska personer. Affärsverket har dock beträffande verksamheten och ekonomin en separat ställning inom vårdlandskapet. Även affärsverkets budget utgör en separat del av vårdlandskapets budget.

För affärsverket gäller den bolagiseringskyldighet som det föreskrivs om i 15 kap. när det agerar i ett konkurrensläge på marknaden.

69 §. *Direktionens uppgifter.* Affärsverket leds av en direktion, vars uppgifter i stor utsträckning kan jämföras med vårdlandskapsstyrelsens uppgifter. Direktionens uppgift är att styra och övervaka affärsverkets verksamhet. Den svarar för ordnandet av förvaltningen och verksamheten samt den interna kontrollen, internrevisionen och riskhanteringen. Direktionen är i sin verksamhet bunden av de mål och randvillkor för verksamheten och ekonomin som vårdlandskapsfullmäktige har ställt upp.

I 2 mom. föreskrivs det närmare om direktionens uppgifter. Direktionen ska bestämma hur verksamheten ska utvecklas inom ramen för de randvillkor som vårdlandskapsfullmäktige har satt. Den godkänner inrättningens budget i enlighet med de bindande mål samt utgifts- och inkomstposter som vårdlandskapet har fastställt. Den upprättar ett separat bokslut som ska sammanfogas med vårdlandskapets bokslut. I förvaltningsstadgan kan vårdlandskapet ge direktionen koncernledningsuppgifter beträffande vårdlandskapets dottersammanslutningar.

Direktionen beslutar också om investeringar inom de gränser som vårdlandskapet har fastställt. Direktionen bevakar affärsverkets intresse, och om inte annat föreskrivs i förvaltningsstadgan, representerar vårdlandskapet och för dess talan inom affärsverkets uppgiftsområde.

Enligt 3 mom. ska övriga uppgifter för affärsverkets direktion anges i förvaltningsstadgan.

70 §. Affärsverkets direktör. Affärsverket leds av direktören, som står i tjänsteförhållande till vårdlandskapet. Direktören är underställd direktionen och leder och utvecklar affärsverkets verksamhet. Beslut om förordnande till uppgiften som affärsverkets direktör fattas av vårdlandskapsfullmäktige, om inte något annat anges i förvaltningsstadgan. Enligt 2 mom. ska direktören ha rätt att föra affärsverkets talan, om inte denna rätt begränsats i förvaltningsstadgan.

71 §. Affärsverkens ekonomi. I paragrafen föreskrivs det om affärsverkets ekonomi. På affärsverkets ekonomi tillämpas bestämmelser som gäller vårdlandskapets ekonomi med undantag för vad som föreskrivs i 1 mom.

Enligt 1 punkten i paragrafen görs budgeten för ett affärsverk upp som en separat del av vårdlandskapets budget och ekonomiplan. Bokföringen för ett affärsverk ska särredovisas i vårdlandskapets bokföring i enlighet med 2 punkten. Affärsverkets bokföring särredovisas under räkenskapsperioden och det upprättas ett särskilt bokslut över detta, så att affärsverkets egna ekonomi och ekonomiska ställning kan fastställas. Enligt 3 punkten upprättas ett särskilt bokslut för räkenskapsperioden över verksamheten i affärsverket, som lämnas till revisorerna för granskning och förs till behandling i vårdlandskapsstyrelsen. Affärsverkets bokföring och bokslut är en del av vårdlandskapets bokföring och bokslut och det sammanfogas med vårdlandskapets bokslut. Affärsverkets särskilda bokslut lämnas till revisorerna för granskning. Granskningen är en del av vårdlandskapets revision och det utges ingen separat revisionsberättelse för det. Enligt punkt 4 i paragrafen undertecknas bokslutet för ett affärsverk av direktionens ledamöter och affärsverkets direktör. Direktionen lägger i verksamhetsberättelsen fram förslag till behandling av affärsverkets resultat i enlighet med 5 punkten.

10 kap. **Förtroendevalda**

72 §. Vårdlandskapets förtroendevalda. Paragrafen är den grundläggande bestämmelsen om vårdlandskapets förtroendevalda. I 1 mom. definieras vilka som är förtroendevalda i vårdlandskapet, 2 mom. innehåller en allmän bestämmelse om de förtroendevaldas uppträdande och 3 mom. är en tillämpningsbestämmelse om dem som vårdlandskapet valt för ett statligt förtroendeuppdrag.

Förtroendevalda i ett vårdlandskap är enligt 1 mom. för det första ledamöterna och ersättarna i fullmäktige och de som valts till ledamöter eller ersättare i vårdlandskapets organ. Enligt 35 § utgörs vårdlandskapets organ utöver fullmäktige av vårdlandskapsstyrelsen, nämnder och direktioner och deras sektioner. Medlemmarna i ett organ är förtroendevalda i vårdlandskapet oavsett hur de valts till sina uppdrag. Till de till förtroendevalda i vårdlandskapet hör till exempel de som valts till en direktion på förslag av personalen eller av dem som använder tjänster. För ersättare gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om ordinarie ledamöter (36 § 3 mom.).

Sådana i paragrafen nämnda andra personer som valts för att sköta förtroendeuppdrag i vårdlandskapet kan till exempel vara ledamöter i ett för vårdlandskapen gemensamt organ som hör till det ansvariga vårdlandskapets organisation samt ledamöter i vårdlandskapets organ. Förtroendeuppdrag i vårdlandskapet sköts också av vårdlandskapets representanter vid sammanträden, syner, förhandlingar, förrättningar och motsvarande.

Däremot är en tjänsteinnehavare eller arbetstagare i vårdlandskapet som på grundval av sin uppgift har valts till ledamot i ett vårdlandskapsorgan inte förtroendevald i vårdlandskapet. Förtroendevalda i vårdlandskapet är inte heller de personer som valts till ett aktiebolags bolagsstämma eller styrelse, en stiftelses styrelse, en förenings styrelse, sammanträde eller motsvarande organ eller ett andelslags styrelse eller sammanträde, även om sammanslutningen eller stiftelsen i fråga är en dottersammanslutning i vårdlandskapet.

I 2 mom. ingår en allmän bestämmelse om förtroendevaldas uppträdande, som gäller de förtroendevaldas agerande i sina förtroendeuppdrag. Enligt momentet ska de förtroendevalda främja vårdlandskapets och invånarnas intressen samt sköta sitt förtroendeuppdrag med värdighet och så som uppdraget förutsätter. De förtroendevalda förväntas bemöta invånarna opartiskt och rättvist. Deras beteende får inte strida mot allmänt accepterade beteendenormer. Redan förtroendeuppdragets politiska karaktär i sig innebär att den förtroendevalda förhåller sig till frågor och skötseln av dem på ett annat sätt. Regeln om uppträdande ska uppfattas som en anvisning, i vilken verksamhetens moraliska och etiska värderingar betonas.

Enligt 3 mom. ska det på en person som vårdlandskapet har valt att sköta ett statligt förtroendeuppdrag tillämpas vad som föreskrivs om vårdlandskapets förtroendevalda.

73 §. Samtycke till förtroendeuppdrag och avgång från förtroendeuppdrag. Enligt 1 mom. får endast den väljas till ett förtroendeuppdrag som samtyckt till att ta emot uppdraget. Samtyckets form regleras inte i lagen, varför ett fritt formulerat samtycke räcker. Det är dock väsentligt att samtycket ges innan valet sker. Som fullmäktigekandidat får däremot enligt 1 mom. endast den ställas upp som skriftligen har gett sitt samtycke till att ta emot ett uppdrag som fullmäktigeledamot.

En förtroendevald i vårdlandskapet ska vara valbar till sitt uppdrag. Om det råder oklarhet kring frågor som inverkar på valbarheten, ska en förtroendevald samt en person som är på förslag till något annat förtroendeuppdrag än fullmäktigeledamot på begäran av vårdlandskapsfullmäktige eller organet i fråga lämna en redogörelse för de omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av om han eller hon är valbar.

I 3 mom. föreskrivs det om avgång från förtroendeuppdrag. Den som har giltiga skäl ska kunna avgå från ett förtroendeuppdrag. Bedömningen av om ett skäl är giltigt ska göras av det organ som har valt den förtroendevalda. Fullmäktigeledamöter och ersättare i fullmäktige, som utses i val, beviljas avsked av fullmäktige.

74 §. Allmän valbarhet. I paragrafen föreskrivs det om de villkor en person ska uppfylla för att kunna väljas till ett förtroendeuppdrag i ett vårdlandskap. De allmänna förutsättningar för valbarhet som nämns i paragrafen ska gälla när en person väljs till ett förtroendeuppdrag.

Enligt 1 punkten ska den som väljs till ett förtroendeuppdrag i ett vårdlandskap vara invånare i vårdlandskapet. Enligt 3 § är invånarna i vårdlandskapet de vars hemkommun enligt lagen om hemkommun ligger i vårdlandskapet.

Enligt paragrafens 2 punkt ska personen också ha rösträtt i vårdlandskapsval i något finländskt vårdlandskap det år då valet till förtroendeuppdraget sker. Personen ska alltså ha fyllt 18 år före ingången av valåret. Personen har rösträtt i det vårdlandskap där han eller hon har sin hemort den 1 januari.

Den allmänna valbarheten är inte knuten till finländskt medborgarskap. Också en utlänning, som enligt 28 § i förslaget har rösträtt i vårdlandskapsval ska kunna väljas till förtroendeuppdrag i det vårdlandskap där han eller hon har sin hemort.

Enligt 3 punkten kan en person som är omyndig inte väljas till ett förtroendeuppdrag i ett vårdlandskap. Med omyndig avses en person som genom beslut av domstol förklarats omyndig.

75 §. Valbarhet till vårdlandskapsfullmäktige. Paragrafen innehåller bestämmelser om valbarhet till vårdlandskapsfullmäktige. Målet är att vårdlandskapets invånare ska ha så omfattande

rättigheter som möjligt att delta i skötseln av vårdlandskapets angelägenheter. Begränsningarna i valbarheten till vårdlandskapsfullmäktige föreslås därför vara mindre än till exempel begränsningarna i valbarheten till vårdlandskapsstyrelsen.

I 1 mom. 1 punkten ingår begränsningar i valbarheten för statliga tjänstemän. I begränsningarna beaktas de tillsynsuppgifter för statstjänstemännen som rör vårdlandskapen. En statstjänsteman som sköter tillsynsuppgifter som direkt gäller vårdlandskapen är inte valbar till vårdlandskapsfullmäktige. Då de som sköter tillsynsuppgifter i tjänsten ofta befinner sig i situationer där vårdlandskapet och staten har motsatta intressen, kan det inte anses befogat att de ska kunna vara förtroendevalda i vårdlandskapet. Bestämmelsen tillämpas på tjänstemän vilkas ordinarie uppgifter och ansvar omfattar tillsynsuppgifter av det aktuella slaget. Den tillsyn som avses i bestämmelsen omfattar också traditionella styrningsuppgifter, såsom utfärdandet av direktiv och bestämmelser, inspektion av vårdlandskapets verksamhet, och beslutsfattande i anslutning till dem. En tjänsteman som endast sporadiskt sköter tillsynsuppgifter som berör vårdlandskapsförvaltningen är valbar. Bestämmelsen gäller inte heller personal i stödfunktioner eller personer som står i arbetsförhållande till staten. Bestämmelsen gäller inte heller lagstiftningsuppgifter. Tjänstemän som berörs av bestämmelsen finns både inom den statliga centralförvaltningen och i regionalförvaltningen. Begränsningen i valbarheten gäller inte domare vid förvaltningsdomstolarna. Som fullmäktigeledamöter är de dock jäviga att behandla sitt eget vårdlandskaps ärenden vid förvaltningsdomstolen.

I 1 mom. 2 punkten föreskrivs det om valbarheten till vårdlandskapsfullmäktige för personer i vårdlandskapets tjänst. Bestämmelsen syftar endast till att begränsa valbarheten till vårdlandskapsfullmäktige för personer på centrala ansvarsposter. Valbar till fullmäktige är inte den som är anställd i en ledande uppgift hos vårdlandskapsstyrelsen eller i en nämnds uppgiftsområde eller i vårdlandskapets affärsverk eller i en därmed jämförbar ansvarsfull uppgift. Ett organs uppgiftsområde består av dess uppgifter enligt lag och vårdlandskapets förvaltningsstadga.

Den som leder en uppgiftshelhet inom en nämnds uppgiftsområde anses vara anställd i en ledande uppgift inom nämndens uppgiftsområde. Om nämndens uppgiftsområde är smalt och till exempel endast omfattar ett uppgiftsområde, är det möjligt att begränsningen endast gäller en person till exempel den ansvarige tjänstemannen inom uppgiftsområdet. Om organet däremot ansvarar för flera uppgiftshelheter såsom, gäller begränsningen de tjänsteinnehavare som leder respektive uppgiftshelhet även om uppgifterna sköts av samma verk, avdelning eller motsvarande. Utöver verks- eller avdelningschefer gäller begränsningen i valbarheten också andra ledande tjänsteinnehavare.

Begränsningen ska också gälla en person som sköter en uppgift som är jämförbar med en ledande uppgift och som ansvarar för en viss uppgiftshelhet. Kommunikationschefer, planeringschefer, vårdlandskapets jurister, vårdlandskapskamrerer och personalchefer är exempelvis inte valbara till vårdlandskapsfullmäktige. Förvaltningsstrukturerna och avgränsningen av ansvarsområdena varierar från vårdlandskap till vårdlandskap och begränsningarna behöver inte nödvändigtvis schematiskt gälla alla personer med samma titel. Valbarheten avgörs i varje enskilt fall utifrån personens verkliga uppgifter och ställning, inte titel.

Den som ansvarar för en uppgiftshelhet vars betydelse ekonomiskt eller annars i vårdlandskapets organisation är liten är inte jämförbar med en ledande tjänsteinnehavare och är alltså valbar till fullmäktige. Valbarheten ska då bedömas enligt hur vårdlandskapet organiserat skötseln av sina uppgifter.

Uppgifter som vårdlandskapet ansvarar för sköts ofta av sammanslutningar och stiftelser som inte hör till vårdlandskapets organisation. Hur uppgifterna organiseras får inte påverka tillämpningen av valbarhetsbestämmelserna. Framför allt blir frågan aktuell när vårdlandskapet utövar bestämmande inflytande i en sammanslutning eller stiftelse. Om vårdlandskapet är minoritetsägare, är jämförbarheten med vårdlandskapets egen organisation inte lika tydlig. Därför föreslås i 1 mom. 3 punkten en begränsning i valbarheten som bara gäller dem som ansvarar för en uppgiftshelhet hos en sammanslutning eller stiftelse där vårdlandskapet har bestämmande inflytande. Bestämmande inflytande fastställs enligt samma grunder som i den föreslagna 4 § om vårdlandskapskoncernen. En sammanslutning som sköter en uppgift som hör till vårdlandskapet och där vårdlandskapet har bestämmande inflytande kan till exempel vara ett aktiebolag.

Syftet med bestämmelsen i 1 mom. 3 punkten är att sättet att organisera vårdlandskapets uppgifter inte ska påverka valbarheten. Därför ska den som är anställd hos en sammanslutning eller stiftelse vad hans eller hennes ställning beträffar kunna jämföras med en i 2 punkten avsedd anställd hos vårdlandskapet. För detta krävs det för det första att den uppgiftshelhet som sammanslutningen sköter till sin omfattning motsvarar uppgiftsområdet för en nämnd i vårdlandskapet. Sammanslutningar som sköter en enda uppgift är inte sådana. För det andra krävs det att den som är anställd i sammanslutningen har en ledande eller därmed jämförbar ansvarig ställning. Vid sidan av personer i ledningen för sammanslutningar och stiftelser gäller begränsningen också den som ansvarar för en bestämd uppgiftshelhet i sammanslutningen eller stiftelsen. Utöver verkställande direktören är till exempel en förvaltningsdirektör med ansvar för sammanslutningens förvaltning eller en ekonomidirektör med ansvar för sammanslutningens ekonomi inte valbara.

Enligt 1 mom. 4 punkten är den som är anställd hos en vårdlandskapssammanslutning där vårdlandskapet är medlem och som vad ställningen beträffar kan jämföras med en sådan anställd hos vårdlandskapet som avses i 2 punkten inte valbar. I en vårdlandskapssammanslutning förutsätts det inte att vårdlandskapet har bestämmande inflytande för att begränsningarna i valbarheten ska bli tillämpliga.

De begränsningar som beskrivs ovan innebär att personen inte kan kandidera för vårdlandskapsfullmäktige. Kandidaternas valbarhet ska granskas enligt vallagen. Enligt 2 mom. ska dock den vara valbar, för vars del ett hinder enligt 1 mom. upphört innan fullmäktigeledamotens mandatid inleds. En utredning i frågan ska presenteras senast när centralvalnämnden granskar kandidaternas valbarhet.

Om en fullmäktigeledamot förlorar sin valbarhet, upphör förtroendeuppdraget. Bestämmelser om detta finns i 81 §.

76 §. Valbarhet till vårdlandskapsstyrelsen. Grunderna för bestämmelserna om valbarhet till en vårdlandskapsstyrelse motsvarar bestämmelserna om valbarhet till en kommunstyrelse i 73 § i kommunallagen. Grundregeln är den att den som är valbar till vårdlandskapsstyrelsen ska vara valbar också till vårdlandskapsfullmäktige.

Enligt 1 mom. 1 punkten är inte den valbar till vårdlandskapsstyrelsen som är anställd hos vårdlandskapet och lyder direkt under vårdlandskapsstyrelsen. En person som organisatoriskt arbetar underställd vårdlandskapsstyrelsen kan alltså inte samtidigt vara ledamot i vårdlandskapsstyrelsen. Enligt 2 punkten är inte heller den som är anställd hos en sammanslutning eller stiftelse där vårdlandskapet har bestämmande inflytande och som vad uppgifterna beträffar kan jämföras med en sådan person som avses i 1 punkten valbar till styrelsen. Då skulle anställda med liknande uppgifter vid vårdlandskapet och vid vårdlandskapskoncernens sammanslutningar vara i samma ställning beträffande valbarhet.

Enligt 3 punkten är den som är föredragande i en nämnd eller annars svarar för beredningen av ärenden inte valbar till vårdlandskapsstyrelsen. Dessa tjänsteinnehavare i vårdlandskapet har möjlighet att i betydande grad utöva inflytande i de frågor som behandlas av vårdlandskapsstyrelsen. Den föredragande kan anges i förvaltningsstadgan eller så kan det i förvaltningsstadgan bestämmas att den föredragande ska utses av organet. Vid sidan av föredragande ska begränsningen också gälla personer som svarar för den faktiska beredningen av ärenden. En förutsättning är att ärendena kommer att behandlas av vårdlandskapsstyrelsen och att de hör till vårdlandskapsstyrelsens kompetens enligt lagen eller förvaltningsstadgan. En ytterligare förutsättning för att bestämmelsen ska tillämpas är att beredningen av ärenden som kommer att behandlas av vårdlandskapsstyrelsen hör till tjänsteinnehavarens ordinarie arbetsuppgifter. Bestämmelsen gäller till exempel inte personer som bistår vid beredningen.

I 1 mom. 4 punkten föreskrivs det om begränsning av valbarheten för den som är i en ledande ställning i en affärsdrivande sammanslutning eller stiftelse. Grunden för att begränsa valbarheten är att sådana personer om de fungerar som förtroendevalda i strid med vårdlandskapets och dess invånares intresse kan gynna den sammanslutning de företräder eller skada konkurrerande sammanslutningar.

För att begränsningen i valbarheten ska tillämpas måste båda kraven som nämns i bestämmelsen vara uppfyllda. Den affärsdrivande sammanslutningens eller stiftelsens relation till vårdlandskapet och personens egen ställning i sammanslutningen eller stiftelsen ska uppfylla kraven i bestämmelsen. Begränsningen gäller den som är ledamot i styrelsen eller i ett därmed jämförbart organ eller i en ledande och ansvarsfull uppgift eller i en därmed jämförbar ställning i den affärsdrivande sammanslutningen eller stiftelsen. Utöver anställd personal kan också en ägare som deltar i företagets verksamhet vara i ansvarig ställning. För affärsdrivande sammanslutningar och stiftelser krävs att de bedriver affärsverksamhet i vårdlandskapet i fråga och att de kan ha väsentlig nytta eller lida väsentlig skada av hur de ärenden avgörs som normalt behandlas i vårdlandskapsstyrelsen. Intresset ska vara väsentligt, det vill säga ett mycket litet ekonomiskt eller annat intresse föranleder inte en begränsning. Vidare krävs det att ärendena normalt, det vill säga flera gånger per år, behandlas i vårdlandskapsstyrelsen.

Bestämmelsen i 2 mom. om begränsningar i valbarheten för personer som ansvarar för bevakningen av personalens intressen motsvarar regleringen i kommunallagen. Ordföranden i styrelsen eller i ett därmed jämförbart organ för en sammanslutning som sköter bevakningen av personalens intressen i vårdlandskapet är inte valbar till vårdlandskapsstyrelsen. Valbar är inte heller den som i egenskap av förhandlare för sammanslutningen eller i annan motsvarande egenskap svarar för intressebevakningen.

Enligt 43 § ska vårdlandskapsstyrelsen företräda vårdlandskapet som arbetsgivare och svara för vårdlandskapets personalpolitik. För den som sköter bevakningen av personalens intressen i vårdlandskapet skulle ett uppdrag som ledamot i vårdlandskapsstyrelsen eller ett organ som huvudsakligen sköter personalfrågor därför leda till intressekonflikt. Enbart jävsbestämmelser räcker inte till för att undvika problem och därför föreslås det att valbarheten för personer som sköter bevakningen av personalens intressen begränsas.

Begränsningarna i valbarheten gäller dem som ansvarar för bevakningen av personalens intressen i vårdlandskapet i fråga. Intressebevakningen i ett vårdlandskap sköts liksom i kommunerna av personalorganisationernas lokalavdelningar, som är organiserade som föreningar. Styrelsen eller ett därmed jämförbart organ i en lokal personalorganisation ska vanligen bland annat godkänna lokala förhandlingsresultat. Begränsningen i valbarheten gäller åtminstone ordförande i ett sådant organ. Begränsningen gäller alltså inte alla styrelsemedlemmar, utan endast dem som har huvudansvaret för intressebevakningen. Begränsningen gäller däremot dem som förhandlar

med vårdlandskapet om tjänste- och arbetskollektivavtalslösningar eller annars sköter personalens intressebevakning. Till dessa hör till exempel de lokala personalorganisationernas huvudförtroendemen och förtroendemen. Däremot anses arbetarskyddsfullmäktige eller personalrepresentanter i samarbetsorgan fortfarande inte ha sådana intressebevakningsuppgifter som avses i paragrafen.

Endast de vars ordinarie uppgifter i personalorganisationen omfattar intressebevakningsuppgifter anses vara ansvariga för intressebevakningen. Den som sporadiskt deltar i förhandlingar förlorar inte sin valbarhet, utan då tillämpas jävsbestämmelserna.

I 3 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i kommunallagen att majoriteten av ledamöterna i vårdlandskapsstyrelsen ska vara personer som inte är anställda hos vårdlandskapet eller hos en sammanslutning eller en stiftelse där vårdlandskapet har bestämmande inflytande. Kravet gäller separat för ledamöter och ersättare.

Det har allmänt ansetts att anställda i en kommun som är ledamöter i kommunstyrelsen är problematisk och försämrar styrelsens funktionsduglighet. I vårdlandskapen företräder vårdlandskapsstyrelsen vårdlandskapet som arbetsgivare och svarar för vårdlandskapets personalpolitik. I synnerhet vårdlandskapsstyrelsens ordförande är en central representant för arbetsgivaren i vårdlandskapet. Om ordföranden samtidigt är anställd hos vårdlandskapet, uppstår det en problematisk dubbelroll med tanke på beslutsfattandets oavhängighet. Detta perspektiv måste beaktas i de politiska förhandlingarna om vårdlandskapsstyrelsens sammansättning.

77 §. Valbarhet till andra organ. I paragrafen föreskrivs det om valbarhet till vårdlandskapets nämnder, organ som huvudsakligen sköter personalfrågor, direktioner och kommittéer.

Enligt 1 mom. är grundprincipen att den som är valbar till en nämnd också är valbar till vårdlandskapsfullmäktige. Enligt 1 mom. 1 punkten är en anställd hos vårdlandskapet som lyder under en nämnd eller ett affärsverks direktion inte valbar till nämnden. Enligt 1 mom. 2 punkten gäller detsamma en anställd hos en sammanslutning eller stiftelse som bedriver verksamhet inom nämndens uppgiftsområde och där vårdlandskapet har bestämmande inflytande.

Valbar till en nämnd är enligt 3 punkten inte den som är ledamot i styrelsen i en affärsdrivande sammanslutning som verkar inom nämndens uppgiftsområde, om det är fråga om en sådan sammanslutning som kan ha väsentlig nytta eller lida väsentlig skada av hur de ärenden avgörs som normalt behandlas i nämnden. Med detta avses personer som är i motsvarande ställning som de som nämndes för vårdlandskapsstyrelsens del i 76 § 1 mom. 4 punkten, men avgränsade enligt nämndens uppgiftsområde.

Paragrafens 2 mom. gäller organ som har hand om personalfrågor. Om personalfrågorna enligt vårdlandskapets förvaltningsstadga ska skötas av något annat organ än vårdlandskapsstyrelsen, ska bestämmelsen i 76 § 2 mom. om valbarheten för den som svarar för bevakningen av personalens intressen tillämpas på detta organ.

I 3 mom. föreskrivs det om valbarheten till ledamot i en direktion eller en kommitté. Till dessa kan väljas också den som inte är valbar till vårdlandskapsstyrelsen och nämnder och den som inte är invånare i vårdlandskapet. Till en direktion eller kommitté kan man i princip välja vem som helst som är röstberättigad, det vill säga det finns inga begränsningar i valbarheten som sammanhänger med personens ställning eller krav om att personen ska bo i vårdlandskapet.

78 §. Valbarhet till revisionsnämnden. I paragrafen förskrivs det om valbarheten till revisionsnämnden huvudsakligen på motsvarande sätt som i 75 § i kommunallagen. En central bestämmelse är att den som är knuten till vårdlandskapsstyrelsen eller till arbetet i styrelsen inte är valbar till revisionsnämnden. Inte heller den som är anställd hos vårdlandskapet eller vårdlandskapskoncernen är valbar.

Enligt 1 punkten är vårdlandskapsstyrelsens ledamöter inte valbara till revisionsnämnden. Begränsningen i valbarheten föranleds av att vårdlandskapsstyrelsen leder vårdlandskapets verksamhet, ekonomi och förvaltning. Inte heller de närstående till vårdlandskapsstyrelsens ledamöter eller affärsverkets direktionsmedlemmar och vårdlandskapsdirektören eller affärsverkets direktör som avses i 28 § 2 och 3 mom. är enligt 2 punkten valbara till revisionsnämnden.

Enligt 3 punkten är den som är anställd hos vårdlandskapet eller hos en sammanslutning eller stiftelse där vårdlandskapet har bestämmande inflytande inte valbar till revisionsnämnden. I 81 § föreskrivs det likväl att ett tillfälligt anställningsförhållande som varar högst sex månader inte leder till förlust av valbarheten. Personen får dock inte sköta förtroendeuppdraget medan anställningen pågår.

I 4 punkten föreskrivs det att en person som inte är valbar till vårdlandskapsstyrelsen inte kan väljas till revisionsnämnden. Eftersom valbarhet till vårdlandskapsstyrelsen förutsätter valbarhet till vårdlandskapsfullmäktige ska valbarheten till fullmäktige enligt 75 § bedömas först och därefter valbarheten till vårdlandskapsstyrelsen enligt 76 §.

79 §. Valbarhet till organ i vårdlandskapssammanslutningar. Paragrafen innehåller bestämmelser om valbarhet till organ i vårdlandskapssammanslutningar. Bestämmelserna motsvarar i princip bestämmelserna om valbarhet till förtroendeuppdrag i vårdlandskap i 74 §. Statstjänstemän som avses i 75 § 1 mom. 1 punkten eller personer som är anställda hos vårdlandskapssammanslutningen är inte valbara.

I 2 mom. ingår motsvarande bestämmelser som för vårdlandskapsstyrelsen och nämnder om valbarheten till vårdlandskapssammanslutningens styrelse och till organ som är underställda styrelsen.

Liksom enligt 77 § 3 mom. kan till ledamot i en direktion eller kommitté också i en vårdlandskapssammanslutning väljas vilken röstberättigad person som helst, och valbarheten begränsas alltså inte på grund av ställning eller hemkommun.

80 §. Valbarhet till organ som är gemensamma för flera vårdlandskap. Bestämmelser om organ som är gemensamma för flera vårdlandskap finns i 54 §. Valbar till ledamot i ett gemensamt organ som ingår i ett ansvarigt vårdlandskapsorganisation är den som är valbar till motsvarande organ i sitt eget vårdlandskap.

81 §. Förlust av valbarhet. I paragrafen föreskrivs det om frågor som rör förlust av valbarhet. Enligt 1 mom. ska det organ som utsett en förtroendevald konstatera att förtroendeuppdraget har upphört om den förtroendevalda har förlorat sin valbarhet. I fråga om en fullmäktigeledamot fattas beslutet av vårdlandskapsfullmäktige.

Enligt 2 mom. leder ett tillfälligt anställningsförhållande som varar högst sex månader inte till förlust av valbarhet, men den förtroendevalda får inte sköta sitt förtroendeuppdrag så länge anställningen varar. Hänvisningsbestämmelserna gäller anställningsförhållanden i vårdlandskapet enligt 75–78 §.

82 §. Skötseln av förtroendeuppdrag. I paragrafen ingår bestämmelser om förtroendeuppdragets varaktighet, fyllande av ett förtroendeuppdrag som blivit ledigt och skötseln av ett förtroendeuppdrag tills valet eller beviljandet av avsked slutligt har avgjorts.

Enligt 1 mom. är huvudregeln att en förtroendevald kvarstår i sitt uppdrag under den tid för vilken han eller hon har valts. Han eller hon ska dock sköta uppdraget tills någon annan har valts till uppdraget. Störst betydelse har kontinuiteten i förtroendeuppdrag då valperioden eller någon annan mandattid går ut. Ett förtroendeuppdrag kan dock bli ledigt under pågående mandattid av flera skäl, till exempel förlust av valbarhet, beviljad befrielse från eller återkallande av förtroendeuppdrag eller den förtroendevaldas död. Till ett förtroendeuppdrag som blivit ledigt under pågående mandattid ska en ny förtroendevald utses för den återstående mandattiden. Det gäller inte ledamöter i vårdlandskapsfullmäktige, eftersom de utses genom vårdlandskapsval och ersättare kallas i de ordinarie ledamöternas ställe i enlighet med valresultatet.

I 2 mom. ingår bestämmelser om skötseln av förtroendeuppdrag när besvär anförts över valet av förtroendevald eller beviljande av avsked eller när vårdlandskapsstyrelsen med stöd av 99 § vägrat verkställa fullmäktiges beslut. En förtroendevald som har valts till ett uppdrag ska också sköta sitt uppdrag tills saken slutgiltigt har avgjorts. Bestämmelsen gäller dock inte återkallande av förtroendeuppdrag under pågående mandatperiod enligt 39 §. De nya förtroendevalda som väljs efter ett beslut om återkallande tillträder sina uppdrag genast efter valbeslutet och sköter uppdragen också under en eventuell besvärsprocess.

83 §. Förtroendevalda på hel- eller deltid och deras ställning. I paragrafen ingår bestämmelser om rätten för en förtroendevald på hel- eller deltid att få ledighet från sitt arbete för att sköta förtroendeuppdraget, rätten att avbryta tjänst- eller arbetsledigheten, lönen och andra rättigheter som gäller skötseln av förtroendeuppdraget. Skötseln av ett förtroendeuppdrag på hel- eller deltid grundar sig på ett beslut som vårdlandskapsfullmäktige fattat med stöd av 38 § 2 mom.

De förtroendevaldas rätt till ledighet från arbetet handlar om en regel inom arbets- och tjänstemannarätten. Därför föreslås det att hänvisningsbestämmelser till denna rätt tas in i arbetsavtalslagen, statstjänstemannalagen, lagen om kommunala tjänsteinnehavare och lagen om sjöarbetsavtal innan reformen träder i kraft.

Enligt 1 mom. krävs samtycke av den som ska väljas till ett förtroendeuppdrag på hel- eller deltid. Bestämmelsen kompletterar 73 § enligt vilken endast den som har gett sitt samtycke till att ta emot ett förtroendeuppdrag får väljas till uppdraget.

Enligt 2 mom. har en förtroendevald på heltid rätt att få tjänst- eller arbetsledighet från sitt arbete under den tid som förtroendeuppdraget varar. Om till exempel vårdlandskapsstyrelsens mandattid är fyra år, men presidiet väljs för ett år åt gången, har en ordförande på heltid rätt till tjänst- eller arbetsledighet för ett år. Arbetsgivaren kan inte vägra att bevilja tjänst- eller arbetsledighet med hänvisning till vägande skäl som beror på arbetet.

Ett förtroendeuppdrag på heltid kan upphöra under pågående mandatperiod om den förtroendevalde beviljats avsked på egen begäran eller förlorat sin valbarhet till förtroendeuppdraget i fråga eller om förtroendeuppdraget återkallats på grund av bristande förtroende enligt 39 §. Rätten att avbryta tjänst- eller arbetsledigheten gäller endast om ett förtroendeuppdrag på heltid upphör i förtid på grund av att personen förlorat sin valbarhet eller förtroendeuppdraget återkallats. Rätten föreligger alltså inte om en förtroendevald på heltid på egen begäran har beviljats avsked. Den vars tjänst- eller arbetsledighet avbryts har rätt att återgå till sitt arbete en månad efter att arbetsgivaren fått meddelande om att tjänst- eller arbetsledigheten avbrutits. Arbetsgivaren och arbetstugaren kan också komma överens om en annan tidpunkt för återvändandet till

arbetet. Arbetsgivaren får erbjuda den som återvänder till arbetet från tjänst- eller arbetsledigheten motsvarande uppgifter som denne hade före ledigheten. Det behöver alltså inte nödvändigtvis vara fråga om samma arbete.

I 3 mom. ingår bestämmelser om rätten till tjänste- eller arbetsledighet för förtroendevalda på deltid. En förtroendevald på deltid har ingen absolut rätt att få ledigt från arbetet utan måste avtala om detta med arbetsgivaren. Ett förtroendeuppdrag på deltid kan skötas med hjälp av olika arbetstidsarrangemang. Det kan handla om några arbetsdagar per vecka eller så kan förtroendeuppdraget till stor del förläggas till kvällstid och lediga dagar. Behovet av ledighet från det egentliga arbetet kan alltså variera mycket beroende på situationen.

Arbetsgivaren kan vägra att bevilja ledighet för skötseln av ett förtroendeuppdrag på deltid om det finns ett vägande skäl som hänger samman med arbetet. Med ett vägande skäl som hänger samman med arbetet avses att arbetsgivaren inte som grund för sin vägran kan hänvisa till normala omständigheter i arbetet, utan det förutsätts att skälet är synnerligen vägande. Ofta gäller frågan huruvida arbetsgivaren känner till arbetstagarens behov av ledighet i så god tid att arbetsgivaren genom arbetstidsarrangemang eller på något annat sätt kan förbereda arbetstagarens frånvaro. Om man i vårdlandskapet på förhand kommit överens om de arbetstidsarrangemang genom vilka man avser att sköta ett förtroendeuppdrag på deltid, kan man i god tid på förhand meddela arbetsgivaren om när det finns behov av ledighet. Arbetsgivaren är skyldig att på begäran ge en skriftlig utredning om grunderna för sin vägran.

Enligt 4 mom. ska vårdlandskapsfullmäktige besluta om månadslön och ersättningar som ska betalas till förtroendevalda på hel- eller deltid. Fullmäktige kan till exempel besluta att månadslönen till exempel ska stå i en bestämd proportion till vårdlandskapsdirektörens månadslön. Månadslön som betalas en förtroendevald är pensionsgrundande, varför det inte behövs någon särskild bestämmelse om detta. I den föreslagna lagen ingår det inga bestämmelser om arbetstiden för förtroendevalda på heltid, men fullmäktige kan besluta att bestämmelserna om vårdlandskapsdirektörer i allmänna vårdlandskapens tjänste- och arbetskollektivavtalet ska tillämpas på deras arbetstid och arbetstidsersättningar. På motsvarande sätt finns det skäl att fastställa arbetstiden för förtroendevalda på deltid, till exempel som 40 eller 50 procent av kontorsarbetstid. Det är viktigt att noggrant fastställa arbetstiden särskilt om en förtroendevald på deltid behöver komma överens med sin arbetsgivare om arbets- eller tjänstledighet som skötseln av förtroendeuppdraget förutsätter. Förtroendevalda på hel- eller deltid har dessutom rätt till arvoden och ersättningar enligt vad fullmäktige med stöd av 85 § beslutat om arvoden och ersättningar för de förtroendevalda.

För att förtroendevalda på hel- eller deltid ska ha rätt till löneförmåner under sjukledighet och rätt till semester och familjeledigheter, bör det i lagen anges att det som bestäms eller föreskrivs om tjänsteinnehavare i vårdlandskap ska tillämpas. För förtroendevalda på hel- eller deltid gäller alltså i dessa frågor bestämmelserna i lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och vårdlandskap och allmänna vårdlandskapens tjänste- och arbetskollektivavtalet. Förtroendevalda på hel- eller deltid har dessutom motsvarande rätt till lagstadgat olycksfallsskydd och yrkessjukdomsskydd samt till företagshälsovårdens tjänster som vårdlandskapets personal.

84 §. *Förtroendevaldas rätt att få ledigt från arbetet för att sköta förtroendeuppdrag.* Det bör ingå hänvisningsbestämmelser som rör frågan i arbetsavtalslagen, statstjänstemannalagen, lagen om kommunala tjänsteinnehavare, kyrkolagen och lagen om sjöarbetsavtal.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om de förtroendevaldas rätt att få ledigt från arbetet för att delta i vårdlandskapsorgans sammanträden. Med organ avses vårdlandskapets organ enligt 35 §. En förtroendevald har rätt att få ledigt från arbetet, eftersom arbetsgivaren kan vägra att ge

ledighet bara om han eller hon inte har fått information om ledigheten minst 14 dagar före dagen för sammanträdet och för sin vägran har ett vägande skäl som hänger samman med arbetet. Då man vanligen känner till tidpunkterna för organens ordinarie sammanträden i god tid, kan arbetsgivaren i praktiken överväga att vägra bara då ett organ håller extra sammanträden om vilka man inte kan meddela arbetsgivaren 14 dagar på förhand. Med formuleringen vägande skäl som hänger samman med arbetet avses att arbetsgivaren inte som grund för vägran ska kunna hänvisa till sedvanliga omständigheter som normalt är förknippade med arbetet. En ledighet för deltagande i ett sammanträde ska också innefatta restiden från arbetsplatsen till mötesplatsen och från mötesplatsen till arbetsplatsen. En arbetsgivare som vägrar bevilja ledighet ska på begäran ge en skriftlig utredning över skälen för sin vägran. Arbetsgivarens utredningsplikt gäller situationerna i både 1 och 2 mom.

Paragrafens 2 mom. gäller situationer där det inte är fråga om deltagande i organs sammanträden utan om skötseln av andra förtroendeuppdrag som förordnats av vårdlandskapet eller deltagande i fullmäktigegruppers sammanträden. När det gäller ledigheter som behövs för deltagande i fullmäktigegruppers sammanträden eller för skötseln av andra förtroendeuppdrag ska förtroendevalda avtala med arbetsgivaren. Arbetsgivaren får vägra bevilja ledighet och behöver inte anföra vägande skäl som hänger samman med arbetet.

Enligt 3 mom. ska den förtroendevalda underrätta arbetsgivaren om sammanträdestiderna och de förtroendeuppdrag vårdlandskapet förordnat utan dröjsmål sedan han eller hon fått vetskap om dem.

85 §. Arvoden och ersättningar. Vårdlandskapsfullmäktige ska besluta om grunderna för de förtroendevaldas ekonomiska förmåner. En förtroendevald har rätt till arvode för skötseln av sina uppgifter och ersättning för uppkomna kostnader. Ersättningarna behöver inte uppgå till fullt belopp.

I 1 mom. ingår en förteckning över de arvoden och ersättningar som ska betalas en förtroendevald. Enligt 1 punkten ska sammanträdesarvode betalas förtroendevalda för deltagande i vårdlandskapets organs sammanträden. En förtroendevald har rätt till sammanträdesarvode också då beslutsfattandet i organet sker vid ett elektroniskt sammanträde enligt 102 § eller genom ett elektroniskt beslutsförfarande enligt 103 §. Olika organs sammanträdesarvoden kan vara olika stora och man kan betala ett högre arvode till ordförande än till organets övriga ledamöter. Enligt 2 punkten ska ersättning betalas för inkomstbortfall och för kostnader som förtroendeuppdraget föranleder till exempel på grund av avlönande av vikarie, för ordnande av barnvård eller något motsvarande skäl. Enligt 3 punkten ska förtroendevalda betalas ersättning för resekostnader samt dagtraktamente. Ersättning för inkomstbortfall betalas endast för verklig förlust av förvärvsinkomst till följd av ett förtroendeuppdrag. Ersättning för inkomstbortfall kan alltså inte betalas den som skött ett förtroendeuppdrag under sin semester eller lediga dag. Berättigade till ersättning för förlust av förvärvsinkomst är i regel alla förtroendevalda i vårdlandskapet oavsett om de är löntagare i den privata sektorn eller till exempel privatföretagare eller anställda inom den offentliga sektorn. Resekostnaderna ska basera sig på uppkomna kostnader.

I 2 mom. föreskrivs det om arvoden som vårdlandskapet kan betala enligt prövning. En förtroendevald kan betalas arvode för viss tid. Det kan till exempel vara fråga om års- eller månadsarvoden som betalas ett organs ordförande utöver de normala sammanträdesarvodena. En förtroendevald kan också betalas särskilda arvoden. Dessa är arvoden som betalas den förtroendevalda för en särskild uppgift såsom en förhandling eller annan tillställning där den förtroendevalda representerar vårdlandskapet.

Vårdlandskapsfullmäktige ska fastställa grunderna för arvoden och ersättningar i förvaltningsstadgan eller genom ett separat beslut. Att ta in bestämmelser i förvaltningsstadgan är ett ändamålsenligt sätt att samla grunderna för arvoden och ersättningar i ett och samma dokument. I samma dokument finns det också skäl att ta in bestämmelser om framförande av yrkande på arvode och kostnadsersättning, vilka utredningar som krävs, betalningstid för arvoden samt om vilket organ som avgör tvister om betalningar som till exempel kan gälla arvodets eller ersättningens storlek.

I 3 mom. ingår den grundläggande bestämmelsen om förtroendemannaavgifter som är ett system som i praktiken utgör en form av partifinansiering i vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar. Det föreslagna momentet ökar systemets transparens. En bestämmelse med motsvarande innehåll finns i 82 § 3 mom. i kommunallagen.

Enligt bestämmelsen får vårdlandskapet med fullmakt av den förtroendevalda ta ut de avgifter som avses i 31 § 1 mom. 5 punkten i inkomstskattelagen (1535/1992) på mötesarvoden. Vårdlandskapet krediterar avgifterna till partiet eller partiföreningen. Systemets transparens ökar genom att vårdlandskapet ska uppge beloppet av de förtroendemannaavgifter som tagit ut i sitt bokslut. Detta görs närmast i noterna till bokslutet.

Det är värt att notera att endast de som avses i 72 § är förtroendevalda i vårdlandskapet. Förtroendevalda i vårdlandskapet är följaktligen inte de personer som valts till ett aktiebolags bolagsstämma eller styrelse, en stiftelses styrelse, en förenings styrelse, sammanträde eller motsvarande organ eller ett andelslags styrelse eller sammanträde, även om sammanslutningen eller stiftelsen i fråga är en dottersammanslutning i vårdlandskapet.

86 §. Rätt till upplysningar. I paragrafen föreskrivs det om de förtroendevaldas rätt att av vårdlandskapets myndigheter få de upplysningar som skötseln av uppdraget kräver. Särskilda bestämmelser om vårdlandskapsdirektörens, revisionsnämndens och revisorernas rätt till upplysningar ingår i 45 § 3 mom. och i 127 §.

Enligt 1 mom. har en förtroendevald rätt att av vårdlandskapets myndigheter få de upplysningar som han eller hon anser behövliga i sitt uppdrag och som enligt 6 och 7 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet ännu inte är offentliga. Enligt 9 § i offentlighetslagen har var och en rätt att ta del av en offentlig myndighetshandling. När det gäller att ge ut upplysningar om en handling som enligt 6 och 7 § inte ännu är offentlig har myndigheten prövningsrätt, som dock begränsas av offentlighetsprincipen. De förtroendevalda har större rätt än andra personer att få sådan information som ännu inte är offentlig, såsom uppgifter i föredragningslistan om beredningen av ett avtalsärende innan beslut fattas. Rätten till upplysningar begränsas till uppgifter som är nödvändiga i förtroendeuppdraget. Uppdraget som ledamot i vårdlandskapsfullmäktige och vårdlandskapsstyrelsen kan anses röra hela kommunens verksamhet. Därför är deras rätt till upplysningar i praktiken större än vårdlandskapets övriga förtroendevaldas. Eftersom vårdlandskapets övriga organ sköter ett begränsat uppgiftsområde, begränsar sig ledamöternas rätt till upplysningar i regel till de frågor organet behandlar eller kommer att behandla. Huvudregeln är alltså att den förtroendevalda själv bedömer sitt behov av upplysningar.

Rätten till upplysningar begränsas av sekretessbestämmelserna. Förtroendevalda har likväl alltid rätt till sådana sekretessbelagda uppgifter, som hör till deras egentliga uppgifter och som behövs till exempel som grund för beslutsfattandet i ett ärende som behandlas i organet. En förtroendevald har inte rätt att få sekretessbelagda uppgifter som ingår i ett annat organs eller en tjänsteinnehavares beslut för allmän uppföljning och tillsyn inom uppgiftsområdet i fråga.

Ett organ har däremot på grund av sitt övervaknings- och ledningsansvar rätt att få också sekretessbelagda uppgifter om en underställd verksamhet när de är nödvändiga för den interna kontrollen.

Enligt 16 § i offentlighetslagen har en förtroendevald i regel rätt att få offentliga uppgifter på det sätt han eller hon begär, till exempel i form av kopior och utskrifter. Uppgifter som ännu inte är offentliga kan ges till en förtroendevald också på något annat sätt än han eller hon begär, till exempel muntligt eller för påseende. Bestämmelser om behandlingen av en förtroendevalds begäran om upplysningar ingår i 4 kap. i offentlighetslagen.

De förtroendevalda omfattas av skyldigheten att förvara handlingar enligt 22 § i offentlighetslagen samt tystnadsplikten och förbudet mot utnyttjande enligt 23 §. En förtroendevald som i samband med skötseln av sitt förtroendeuppdrag tagit del av sekretessbelagda uppgifter får inte röja dem för utomstående. En förtroendevald får följaktligen inte utnyttja sekretessbelagda uppgifter som grund för ett vårdlandskapsbesvär när han eller hon utnyttjar sin besvär rätt som vårdlandskapsmedlem. Enligt 40 kap. 5 § i strafflagen (39/1889) är brott mot tjänsthemlighet och brott mot tjänsthemlighet av oaktsamhet straffbart.

Enligt 2 mom. har en förtroendevald rätt att av vårdlandskapets koncernledning få uppgifter om verksamheten i vårdlandskapets dottersammanslutningar som koncernledningen innehar. Vårdlandskapets koncernledning definieras i 50 § 1 mom.

Vårdlandskapets förtroendevalda har inte direkt med stöd av lag rätt att av ett dotterbolag i vårdlandskapet kräva uppgifter om bolagets verksamhet. Enligt det föreslagna 49 § 4 mom. kan behövliga bestämmelser om bland annat koncernens kommunikation och om tryggheten av vårdlandskapets förtroendevaldas rätt att få information ingå i koncerndirektivet. Rätten till information gäller upplysningar om verksamheten i dottersammanslutningar som dotterbolaget gett till vårdlandskapets koncernledning.

87 §. Redogörelse för bindningar. I paragrafen föreskrivs det om innehållet i en redogörelse om bindningar och förfarandet som tillämpas på den. I 1 mom. föreskrivs det om vilka bindningar redogörelseplikten omfattar, i 2 mom. om vilka förtroendevalda och tjänsteinnehavare som redogörelseplikten gäller, i 3 mom. om revisionsnämnden som mottagare av redogörelser om bindningar och i 4 mom. om registret över bindningar.

Enligt 1 mom. ska förtroendevalda och tjänsteinnehavare som omfattas av redogörelseplikten lämna en redogörelse för sina bindningar när det gäller uppgifter i ledningen för eller förtroendeuppdrag i företag och andra sammanslutningar som bedriver näringsverksamhet. Redogörelsen ska också omfatta betydande förmögenhet samt andra bindningar som kan vara av betydelse vid skötseln av förtroende- och tjänsteuppdrag. Med näringsverksamhet avses all kommersiell och professionell verksamhet. Redogörelseplikten omfattar uppdrag i ledningen för företag och andra sammanslutningar, alltså åtminstone uppdrag som verkställande direktör och vice verkställande direktör. Med förtroendeuppdrag avses medlemskap i en sammanslutnings eller ett företags organ, av vilka de mest centrala är styrelsen eller ett därmed jämförbart organ. Sådana uppgifter är offentliga enligt 47 § 2 mom. i föreningslagen (503/1989) och 1 kap. 6 § i lagen om stiftelser (109/1930). Med andra bindningar som kan vara av betydelse vid skötseln av förtroende- och tjänsteuppdrag avses till exempel betydande innehav av fastigheter eller bostadsaktier. Redogörelseplikten avser uppgifter som objektivt sett kan vara av betydelse vid skötseln av förtroende- och tjänsteuppdrag. Redogörelsen för bindningar gäller endast den förtroendevaldas eller tjänsteinnehavarens eget medlemskap eller eget ägande. Redogörelseplikten gäller alltså inte närståendes medlemskap eller ägande.

I 2 mom. föreskrivs det om vem som berörs av redogörelseplikten. Avsikten är att begränsa redogörelseplikten till att gälla vårdlandskapets centrala förtroendevalda och ledande tjänsteinnehavare. Också sådana förtroendeuppdrag i vilka öppenheten i verksamheten har stor betydelse ska omfattas av redogörelseplikten.

Till vårdlandskapets högsta politiska ledning hör vårdlandskapsstyrelsens ledamöter, vårdlandskapsfullmäktiges ordförande och vice ordförande och nämndernas ordförande och vice ordförande. För ersättare i ett organ gäller enligt 36 § vad som föreskrivs om ordinarie ledamöter, varför redogörelseplikten också omfattar ersättare i vårdlandskapsstyrelsen.

Bland tjänsteinnehavarna gäller redogörelseplikten vårdlandskapsdirektören och föredragande i vårdlandskapsstyrelsen och nämnderna. Det bör noteras att tjänsteinnehavare också annars enligt 18 § i lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och vårdlandskap ska redogöra för sina eventuella bisysslor.

Redogörelsen ska lämnas inom två månader från det att personen har blivit vald till sitt förtroendeuppdrag eller sin uppgift. Vidare ska personen meddela om ändringar i bindningarna och korrigera felaktiga uppgifter.

Redogörelsen för bindningar ersätter inte skyldigheten enligt 73 § 2 mom. att lägga fram en utredning över omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av valbarhet eller skyldigheten enligt 100 § att lägga fram en redogörelse för omständigheter som kan vara av betydelse vid jävsbedömningen i ett enskilt fall.

Enligt 3 mom. ska redogörelsen för bindningarna lämnas till revisionsnämnden, som övervakar att redogörelseplikten iakttas och tillkännager redogörelserna för fullmäktige. Uppgiften nämns också i 123 § som gäller revisionsnämndens uppgifter. Huvudregeln är att varje redogörelseskyldig själv ansvarar för att redogörelsen lämnas, men revisionsnämnden ska inom ramen för sin övervakningsplikt ha möjlighet att uppmana den som omfattas av redogörelseplikten att lämna en ny redogörelse eller komplettera en redan lämnad redogörelse.

I 4 mom. föreskrivs det om register över bindningar. Även om redogörelserna tillkännages särskilt för fullmäktige, är det viktigt med tanke på öppenheten att registret över bindningar offentliggörs i det allmänna datanätet så att vem som helst har rätt att ta del av uppgifterna om bindningar. Konfidentiella uppgifter ska dock inte läggas ut i det allmänna datanätet. Detta gäller bland annat konfidentiella uppgifter enligt 24 § i offentlighetslagen. Eftersom registret över bindningar är ett personregister, ska dataskyddslagen tillämpas på registret. Det är mycket viktigt att uppgifterna i registret hålls uppdaterade och de ska i enlighet med god databehandlingssed strykas ur registret och ur det allmänna datanätet sedan förtroendeuppdraget eller uppgiften upphört.

88 §. Felaktigt förfarande i förtroendeuppdrag. I paragrafen ingår bestämmelser om hur ett felaktigt förfarande vid skötseln av ett förtroendeuppdrag inverkar på förtroendeuppdraget.

I 1 mom. konstateras det för tydlighetens skull att en förtroendevald sköter sitt uppdrag under tjänsteansvar och att bestämmelserna om tjänstebrott i strafflagen tillämpas på honom eller henne. Bestämmelser om tjänstebrott finns i 40 kap. i strafflagen.

Om det på sannolika grunder kan misstänkas att en förtroendevald i sitt uppdrag har gjort sig skyldig till tjänstebrott eller handlat i strid med sina skyldigheter på något annat sätt, ska vårdlandskapsstyrelsen enligt paragrafens 2 mom. kräva en förklaring av den förtroendevalda och

vid behov anmäla saken till vårdlandskapsfullmäktige. Anmälan om brott ska göras utan dröjsmål, om det är fråga om ett uppenbart tjänstebrott.

Enligt 3 mom. kan vårdlandskapsfullmäktige stänga av den förtroendevalda från uppdraget för den tid utredningen eller rättegången pågår, om inte den förtroendevalda själv har meddelat att han eller hon avgår från förtroendeuppdraget. Före fullmäktiges sammanträde kan vårdlandskapsfullmäktiges ordförande interimistiskt fatta beslut om avstängning. Ett beslut om avstängning får verkställas omedelbart.

Tjänstebrott kan utöver böter eller fängelse bestraffas med avsättning från tjänst. I en rättegång som gäller tjänstebrott avgörs frågorna kring avsättning från tjänst, det vill säga hurvida den förtroendevalde kan fortsätta i sitt förtroendeuppdrag efter att ha blivit dömd för tjänstebrott, på ett uttömmande sätt. I den nu aktuella paragrafen ingår därför ingen bestämmelse om entledigande, vilket enligt 89 § under vissa förutsättningar är möjligt på grund av en dom för ett brott som begåtts utanför förtroendeuppdraget.

Grundprincipen bakom de föreslagna bestämmelserna är att den förtroendevalda i första hand själv måste överväga om han eller hon kan sköta förtroendeuppdrag medan brottsutredningen pågår. Vårdlandskapsfullmäktige kan avstänga den förtroendevalda från uppdraget för den tid utredningen eller rättegången pågår, om inte den förtroendevalda själv har meddelat att han eller hon avstår från att utöva förtroendeuppdraget. Enligt 4 mom. i paragrafen är vårdlandskapet skyldigt att avstänga den förtroendevalda från uppdraget, om det är nödvändigt för att trygga trovärdigheten och tillförlitligheten i vårdlandskapets beslutsfattande med beaktande av hur allvarligt det misstänkta brottet är, risken för att brottet upprepas och andra omständigheter. Denna skyldighet förutsätter för det första en bedömning av hur allvarligt det misstänkta brottet är, risken för att brottet upprepas och andra liknande omständigheter. För det andra måste det bedömas om en avstängning med beaktande av de nämnda omständigheterna är nödvändigt för att trygga trovärdigheten och tillförlitligheten i vårdlandskapets beslutsfattande.

När vårdlandskapet i olika situationer överväger om en förtroendevald är jävig och särskilt om en förtroendevald ska avstängas från sitt uppdrag, ska vårdlandskapets myndighet ha tillräcklig information om förundersökningen. Enligt 5 mom. ska skyldigheten och rätten att underrätta enligt förundersökningslagen gälla vårdlandskapets förtroendevalda.

89 §. Brottsligt förfarande utanför förtroendeuppdraget. I paragrafen ingår bestämmelser konsekvenserna av ett brott som begåtts utanför ett förtroendeuppdrag för skötseln av förtroendeuppdraget.

Om en förtroendevald åtalats för ett brott som i fråga om art eller det sätt på vilket det begåtts visar att han eller hon inte kan sköta sitt förtroendeuppdrag på det sätt uppdraget kräver, kan fullmäktige enligt 1 mom. stänga av honom eller henne från uppdraget för den tid rättegången pågår. Brotts som kan leda till avstängning från förtroendeuppdrag ska bedömas skilt i varje specifikt fall. En utgångspunkt då gärningen bedöms är skyldigheten för förtroendevalda enligt 72 § 2 mom. att främja vårdlandskapets och invånarnas intressen och att sköta sina förtroendeuppdrag med värdighet och så som uppdraget förutsätter. Beslutet om avstängning ska kunna verkställas omgående, eftersom en avstängning till sin natur är sådan att den bör verkställas utan dröjsmål.

I 2 mom. föreskrivs om entledigande av förtroendevalda som efter valet har dömts till fängelsestraff för ett brott. En förutsättning för entledigande är att den förtroendevalda efter valet genom en lagkraftvunnen dom har dömts till fängelse i minst sex månader Ett fängelsestraff på

minst sex månader anses redan i sig visa att det finns grunder för entledigande från förtroendeuppdrag. Fängelsestraffet kan vara antingen villkorligt eller ovillkorligt, men domen ska ha vunnit laga kraft för att den förtroendevaldas rättsskydd inte ska äventyras. En annan förutsättning är att den lagakraftvunna domen getts efter valet. Med val avses här såväl landskapsval som andra val av förtroendevalda vilka förrättas av fullmäktige.

11 kap. **Personal**

90 §. Vårdlandskapets anställda. I paragrafen föreslås det bestämmelser om vårdlandskapets anställda. I 1 mom. i paragrafen föreslås det bestämmelser om olika anställningsformer, det vill säga tjänsteförhållande och arbetsavtalsförhållande med hänvisning till specialregleringen om tjänsteförhållanden och arbetsavtalsförhållanden.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska sådana uppgifter som innebär utövande av offentlig makt skötas i tjänsteförhållande. Offentlig makt utövas i uppgifter som innebär att den som utför uppgiften med stöd av sin lagstadgade behörighet ensidigt beslutar om någons fördel, rättighet eller skyldighet. Det är fallet till exempel när en socialarbetare fattar beslut om att bevilja utkomststöd till en enskild person. Inom hälso- och sjukvården är det fråga om att sköta en offentlig uppgift, men offentlig makt utövas inte vid sedvanlig vård och behandling av patienter. I exempelvis läkares uppgifter kan det dock ingå sådana beslut om patienter (till exempel tvångsvård) eller förvaltningsorganisatoriska beslut som kan ses som utövande av offentlig makt.

Offentlig makt utövas också i uppgifter som innebär att den som utför uppgiften med stöd av sin lagstadgade behörighet ensidigt kan meddela någon annan ett bindande förordnande eller på annat sätt reellt ingriper i någon annans intressen eller rättigheter. Det är fråga om sådant utövande av offentlig makt till exempel när en person har rätt att meddela bestämmelser (förbud och påbud) som gäller en individ eller en grupp eller rätt att få tillträde till utrymmen som omfattas av hemfrid eller vidta åtgärder som gäller någon annans egendom för att förhindra andra större skador. Sådana uppgifter ingår till exempel i övervaknings- och räddningsuppdrag.

Utövande av offentlig makt kan också ingå i uppgiften som föredragande i vårdlandskapets beslutsprocesser. Föredragande ansvarar för de beslut som fattas på basis av föredragningen, om han eller hon inte har framfört avvikande åsikt om beslutet. Om det ärende som är föremål för beslutet är sådant att det i beslutsfattandet är fråga om utövande av offentlig makt, anses också föredraganden utöva offentlig makt.

Utövandet av offentlig makt kan granskas också utifrån respektive myndighetsuppgift som helhet, då till exempel beredningsåtgärder kan innebära att utöva offentlig makt som en del av uppgiftshelheten. Beroende på den helhet som uppgifterna bildar kan olika förberedande uppgifter inför ett förvaltningsbeslut ibland innefatta utövande av offentlig makt, om förberedelserna avsevärt påverkar beslutsfattandet. Detta kan vara fallet till exempel vid en granskning vars resultat ligger till grund för beslutet, det vill säga som i praktiken avgör beslutets innehåll. Däremot utgör olika biträdande och tekniska beredningsuppgifter som vanligen ingår i förberedelserna inte utövning av offentlig makt.

Även om en person i sina uppgifter utövar offentlig makt bara i liten utsträckning, ska personen stå i tjänsteförhållande till vårdlandskapet.

Offentlig makt utövas inte i uppgifter som innebär att en individs lagstadgade (normerade) rättigheter tillgodoses utan att överklagbara beslut fattas, eller utan att lagstadgade förelägganden som ingriper i individens rättsliga ställning eller frihet meddelas. Uppgifter av detta slag som har samband med produktion av tjänster och främst klassas som genomförandeuppgifter sköts i

huvudsak av exempelvis anställda inom hälso- och sjukvården. Inte heller det utövande av beslutanderätt som hör till arbetsgivares allmänna arbetsledningsrätt kan anses som utövande av offentlig makt. Däremot ska till exempel beslut som gäller inledande eller avslutande av ett tjänsteförhållande, avstängning från en tjänst och beviljande av tjänsteledighet som är beroende av prövning anses vara utövande av offentlig makt.

Utgångspunkten i den föreslagna 90 § är att det för uppgifter som innebär utövande av offentlig makt som regel ska inrättas en tjänst. En person kan dock på vissa villkor anställas i tjänsteförhållande också utan att en tjänst inrättas för uppgiften, om uppgiften innebär utövande av offentlig makt. För att begränsa användningsområdet för tjänsteförhållande ska det i dessa situationer finnas en grundad anledning till att inrätta en tjänst. En grundad anledning kan vara till exempel variationer i verksamhetens omfattning, då det är motiverat att ordna verksamheten så att den är flexibel och administrativt sett enkel. Det kan vara fråga om grundad anledning till exempel om det gäller en uppgift som det är nödvändigt att ta itu med, men för vilken man exempelvis av orsaker som gäller tidtabellen för beslutet ännu inte har hunnit inrätta en tjänst, eller det är fråga om bara en korttidsanställning och det för den inte är administrativt motiverat att inrätta en tjänst.

91 §. Inrättande och indragning av tjänster. Det föreslås att en bestämmelse om inrättande och indragning av tjänster tas in i 1 mom. i paragrafen. Enligt bestämmelsen ska vårdlandskapsfullmäktige eller ett annat organ som anges i förvaltningsstadgan besluta om inrättande och indragning av tjänster.

Paragrafens 2 mom. gäller indragning av tjänster i sådana fall då de uppgifter som hör till tjänsten inte innebär utövande av offentlig makt och tjänsten inte längre har någon tjänsteinnehavare.

92 §. Ombildning av tjänsteförhållande till arbetsavtalsförhållande. I paragrafen föreslås en bestämmelse om ombildning av tjänsteförhållande till arbetsavtalsförhållande. Tjänsteförhållanden har begränsats till uppgifter i vilka offentlig makt utövas. De uppgifter som hör till tjänsten kan ändras så att uppgifterna inte längre inbegriper utövande av offentlig makt. Det är därför nödvändigt att det i lagen finns en bestämmelse med stöd av vilken syftet med tjänsteförhållanden kan uppnås.

Enligt den föreslagna paragrafen kan arbetsgivaren ensidigt fatta beslut om ombildning av tjänsteförhållande till arbetsavtalsförhållande på de villkor som avses i bestämmelsen. Utgångspunkten är att ombildningen av ett tjänsteförhållande till ett arbetsavtalsförhållande vanligen sker genom avtal, det vill säga arbetsgivaren och tjänsteinnehavaren ingår ett arbetsavtal enligt arbetsavtalslagen och avtalar om villkoren för arbetsavtalsförhållandet, om när det ska inledas och om andra frågor som hör till arbetsavtalet. I detta fall är 92 § inte tillämplig.

Om ett avtal av någon orsak inte ingås, kan tjänsteförhållandet med stöd av den föreslagna bestämmelsen genom ett ensidigt beslut ombildas till ett arbetsavtalsförhållande. För att ett ensidigt beslut ska kunna fattas krävs det att offentlig makt inte utövas eller inte kan utövas i uppgifterna som hör till tjänsten eller tjänsteförhållandet i fråga. Arbetsgivare ska när de fattar beslut reda ut denna omständighet. Dessutom ska arbetsgivaren innan beslut fattas erbjuda tjänsteinnehavaren ett arbetsavtalsförhållande med minst samma anställningsvillkor som för tjänsteförhållandet samt i enlighet med 2 kap. 4 § i arbetsavtalslagen ge tjänsteinnehavaren skriftlig information om de centrala villkoren i arbetet. I de tidigare villkor för tjänsteförhållandet som avses i bestämmelsen ingår inte förmåner som har samband med tjänsteförhållandet i sig, så som kontinuitetsprincipen. Ett beslut om ombildning av ett tjänsteförhållande ska innehålla en redogörelse också för de omständigheter som nämns ovan.

Tjänsteinnehavaren kan överklaga arbetsgivarens beslut enligt bestämmelsen i enlighet med lagen om vårdlandskap genom omprövningsbegäran och vårdlandskapsbesvär. Överklagandet kan gälla alla de omständigheter som enligt bestämmelsen är förutsättningar för ombildning till arbetsavtalsförhållande. Enligt bestämmelsen ombildas tjänsteförhållandet till ett arbetsavtalsförhållande efter att beslutet vunnit laga kraft. Detta innebär att om ett besvär mot beslutet förkastas kan ombildningen till arbetsavtalsförhållande ske först när domstolens avgörande vunnit laga kraft.

Bestämmelsen är nödvändig för att trygga en persons rättsliga ställning. Om ett avtal inte ingås, kan enbart vägran till samtycke i extrema fall leda till uppsägning. När en persons fortsatta tjänsteförhållande och tidigare rättigheter i anslutning till det, såsom lön, är tryggade på det sätt som det redogjorts för ovan i bestämmelsen, kränker förslaget inte en tjänsteinnehavares rättskydd eller försvagar villkoren för personens tjänsteförhållande.

12 kap. **Besluts- och förvaltningsförfarande**

93 §. Förvaltningsstadga. I paragrafen föreskrivs om vilka bestämmelser vårdlandskapets förvaltningsstadga ska innehålla. Förvaltningsstadgan styr centralt ordnandet av vårdlandskapets förvaltning och verksamhet och besluts- och förvaltningsförfarande samt fullmäktiges verksamhet. Inga separata instruktioner behöver utfärdas. Bestämmelserna i förvaltningsstadgan kan dock uppdelas på flera olika dokument om det på grund av omfattningen av vårdlandskapets organisation inte är ändamålsenligt att samla alla bestämmelser på ett och samma ställe.

I 1 mom. 1 punkten ingår bestämmelser om ordnande av vårdlandskapets förvaltning och verksamhet. I förvaltningsstadgan ska det ingå nödvändiga bestämmelser om vilka organ som finns i vårdlandskapet samt hur ledningen av vårdlandskapet och landskapets personalorganisation är ordnad. Vårdlandskapsfullmäktige ska också genom förvaltningsstadgan meddela nödvändiga bestämmelser om vårdlandskapsstyrelseordförandes uppgifter. Förvaltningsstadgan ska även innehålla behövliga bestämmelser om ekonomi, granskning av förvaltningen och ekonomin samt intern kontroll och riskhantering. Det är viktigt att förvaltningsstadgan innehåller en beskrivning av uppgifts- och ansvarsfördelningen inom landskapet när det gäller intern kontroll, riskhantering och hantering av avtal.

I förvaltningsstadgan ska det ingå bestämmelser om hur beslutanderätten ska fördelas mer exakt i vårdlandskapet. Överföringen, det vill säga delegeringen av behörigheten inom vårdlandskapets och affärsverkets organisationer regleras i 94 §. I 3 mom. i paragrafen i fråga föreskrivs om behandling på tjänsteinnehavarnivå i stället för i organ av beslut om vissa ärenden som inbegriper så kallad laglighetsprövning eller som gäller individer.

I vårdlandskapets förvaltningsstadga ska också ingå nödvändiga bestämmelser om vårdlandskapets styrning och övervakning av verksamheten i de sammanslutningar och stiftelser som producerar tjänster som vårdlandskapet ansvarar för att ordna. Styrningen av de dotterbolag som ingår i vårdlandskapskoncernen grundar sig på den koncernanvisning som vårdlandskapsfullmäktige har godkänt och som avses i 49 §.

I paragrafens 1 mom. 2 punkten finns bestämmelser om landskapets besluts- och förvaltningsförfarande. En central fråga när det gäller beslut är vem som är behörig i vårdlandskapet. Enligt 22 § 1 mom. i lagen är utgångspunkten den att det är vårdlandskapsfullmäktige som utövar beslutanderätten i vårdlandskapet. I förvaltningsstadgan kan vårdlandskapsfullmäktige överföra sin behörighet på andra organ i vårdlandskapet samt på förtroendevalda och tjänsteinnehavare på det sätt som anges i 94 §.

I 97 § ingår bestämmelser om vårdlandskapsfullmäktiges sammanträden. Bestämmelser om andra organs sammanträden ska ingå i vårdlandskapets förvaltningsstadga. Bestämmelserna i förvaltningsstadgan gäller bland annat tid och plats för sammanträden, kallelse till sammanträde, en ledamots rätt att sammankalla ett organ, föredragningslista och fortsatta sammanträden. Förvaltningsstadgan ska innehålla bestämmelser om inkallande av ersättare och ordförandens uppgifter. Förvaltningsstadgan ska också innehålla bestämmelser för den händelse att ordföranden och vice ordförandena är förhindrade att delta i ett sammanträde eller är jäviga i ett ärende. I detta fall ska det för sammanträdet eller behandlingen av ärendet väljas en tillfällig ordförande.

Förvaltningsstadgan ska innehålla bestämmelser om vårdlandskapsstyrelsens företrädares och vårdlandskapsdirektörens rätt att närvara och yttra sig vid andra organs sammanträden. Det kommer inte att vara obligatoriskt att vårdlandskapsstyrelsen företräds i andra organ. Eftersom vårdlandskapsstyrelsen ansvarar för samordningen av vårdlandskapets verksamhet, är det motiverat att en företrädare har rätt att närvara och yttra sig i de andra viktigaste organen. Fullmäktige kan i förvaltningsstadgan också utfärda bestämmelser om huruvida företrädaren ska vara en ledamot av vårdlandskapsstyrelsen eller huruvida företrädaren också kan vara en ersättare.

Bestämmelser om sammanträdet offentlighet finns i 104 §. Vid organens slutna sammanträden får allmänheten eller andra obehöriga som regel inte närvara. Förvaltningsstadgan ska innehålla bestämmelser om rätten för andra än ledamöter av ett organ att närvara och yttra sig vid organets sammanträden. Bestämmelserna gäller främst förtroendevalda som inte hör till organet i fråga samt vårdlandskapets anställda. Utöver de förtroendevalda ska också protokollförare, föredragande och experter närvara. Om ett organ har flera föredragande, har det ansetts att alla föredragande får närvara under hela sammanträdet. Experter närvarar som regel bara under den tid det tar att höra dem. Om det finns grundad anledning att någon annan av vårdlandskapets anställda permanent närvarar vid ett slutet sammanträde, kan det föreskrivas om detta i förvaltningsstadgan. Till exempel en divisionschef som ansvarar för ett visst uppgiftsområde eller en annan cheftjänsteinnehavare, vars underlydande tjänsteinnehavare är föredragande i organet, kan ha grundad anledning. Vårdlandskapsfullmäktige kan också ge ett organ rätt att själv besluta vem som har rätt eller skyldighet att delta i organets sammanträden. Vårdlandskapsfullmäktige har också möjlighet att genom en bestämmelse i förvaltningsstadgan ge till exempel påverkansgrupper, såsom ungdomsfullmäktiges ofta minderåriga företrädare, rätt att närvara och yttra sig vid vårdlandskapsfullmäktiges och andra organs sammanträden. Vid organens sammanträden är det endast ledamöterna av organen som deltar i beslutsfattandet. Övriga deltagare i sammanträdet ska bara ha rätt att delta i diskussionen.

Enligt 1 mom. 2 punkten ska förvaltningsstadgan innehålla nödvändiga bestämmelser om omständigheterna i samband med elektroniska sammanträden och elektroniskt beslutsförfarande. Förvaltningsstadgan ska innehålla behövliga bestämmelser om hur beslut ska fattas i organen och hur vårdlandskapet ska se till att det finns tillgång till den tekniska utrustning och de tekniska förbindelser som behövs för deltagande i elektroniska sammanträden och elektroniskt beslutsförfarande. Vårdlandskapet ska således i förvaltningsstadgan bestämma vilka av de sätt för beslutsfattande i organen som avses i 101 § den tar i användning och för vilka organ.

Förvaltningsstadgan ska också innehålla bestämmelser om föredragning av ärenden. Bestämmelserna kan gälla föredragning vid ett organs sammanträde och föredragning för en förtroendevald eller tjänsteinnehavare som fattar beslut, även om det inom vårdlandskapsförvaltningen inte är kutym att enskilda förtroendevalda eller tjänsteinnehavare fattar beslut på föredragning. Föredragande kan vara en tjänsteinnehavare i vårdlandskapet eller en förtroendevald som är ledamot av ett organ, vanligen ordföranden. Bestämmelser om föredragandens ansvar finns i 109 §.

Förvaltningsstadgan ska innehålla behövliga bestämmelser om förande, justering och delgivning av protokoll. I bestämmelserna ska man också beakta språklagens bestämmelser om när möteskallelser och protokoll ska skrivas på finska och på svenska. Enligt bestämmelser som föreslås i språklagen ska i tvåspråkiga vårdlandskap fullmäktiges möteskallelser och protokoll skrivas på finska och svenska. Beslut om språket i andra vårdlandskapsorgans möteskallelser och protokoll fattas av vårdlandskapet med beaktande av att de förtroendevaldas möjlighet att fullgöra sina uppgifter ska tryggas och vårdlandskapsinvånarnas behov av information tillgodoses.

I förvaltningsstadgan ska det finnas bestämmelser om undertecknande av vårdlandskapets handlingar, inklusive avtal och förbindelser. Utgångspunkten när dessa bestämmelser utarbetas kan anses vara flexibilitet, men också rättssäkerheten ska beaktas. En utredning om vårdlandskapets rätt att underteckna handlingar ska läggas fram till exempel när man sköter ärenden vid domstol.

I arkivlagen föreskrivs om de myndigheter som ansvarar för organiseringen av arkivfunktionen. Vårdlandskapets förvaltningsstadga ska innehålla behövliga bestämmelser om hur vårdlandskapets informationshantering och dokumentförvaltning ska ordnas och om anknytande uppgifts- och ansvarsfördelning inom vårdlandskapet.

Bestämmelser om principerna för de avgifter som i vårdlandskapet ska tas ut för handlingar eller utlämnande av uppgifter ska finnas i förvaltningsstadgan. Avgifterna ska vara rimliga i förhållande till kostnaderna och i avgifterna ska bestämmelserna i offentlighetslagen beaktas. Vårdlandskapet beslutar i vilka fall en avgift ska tas ut.

Dessutom ska vårdlandskapet besluta om storleken på de klientavgifter som tas ut för tjänster som vårdlandskapet ansvarar för att ordna.

Förvaltningsstadgan ska innehålla bestämmelser enligt 30 § om behandling av en vårdlandskapsinvånarens initiativ och om information som ska ges till initiativtagaren. I förvaltningsstadgan ska också meddelas nödvändiga bestämmelser om den informationsskyldighet som avses i 34 §.

I 1 mom. 3 punkten föreskrivs det om vilka bestämmelser om vårdlandskapsfullmäktiges verksamhet som förvaltningsstadgan åtminstone ska innehålla. Förvaltningsstadgan ska åtminstone innehålla bestämmelser om fullmäktiges sammanträdesförfarande. Samband med sammanträdesförfarandet har åtminstone bestämmelserna om kallelse till sammanträde, föredragningslista, ordförandes uppgifter, anföranden, omröstningsordning, val och så kallade hemställningsklämmor. Dessutom kan det bestämmas om till exempel frågestunder som hålls utanför det egentliga sammanträdet.

Förvaltningsstadgan ska också innehålla bestämmelser om kallande av en ersättare att tjänstgöra i stället för en jävig eller förhindrad fullmäktigeledamot. Fullmäktigeledamöternas ersättare är inte personliga ersättare såsom i andra organ, utan ordningen för kallande av ersättare bestäms utifrån resultatet i vårdlandskapsvalet. En ersättare kan kallas till ett sammanträde för behandlingen av bara ett enda ärende.

Förvaltningsstadgan ska även innehålla bestämmelser om behandling av fullmäktigeledamöternas motioner, det vill säga så kallade fullmäktigemotioner, och om fullmäktigegrupper. I anknytning till fullmäktigemotioner kan det i förvaltningsstadgan också finnas bestämmelser om remissdebatter då vårdlandskapsfullmäktige har möjlighet att ge anvisningar om fortsatt behandling av ett ärende och om uppföljning av fullmäktigemotioner.

För arbetet i fullmäktige kan ledamöterna enligt 27 § i lagen bilda fullmäktigegrupper. En ledamot kan också ensam bilda en fullmäktigegrupp. I förvaltningsstadgan kan meddelas behövliga bestämmelser om fullmäktigegrupper. Bestämmelserna kan gälla till exempel gruppanföranden eller praktiska arrangemang som anses nödvändiga och har samband med fullmäktigegruppernas verksamhet.

I 101 § i lagen föreskrivs det om sätten att fatta beslut i vårdlandskapets organ och i 102 § om elektroniska sammanträden. Fullmäktiges sammanträden kan också ordnas som elektroniska sammanträden. Däremot kan det elektroniska beslutsförfarande som avses i 103 § inte användas vid fullmäktiges sammanträden. I förvaltningsstadgan ska det finnas behövliga bestämmelser om deltagande i elektroniska sammanträden och om elektronisk kallelse till sammanträde. Fullmäktige beslutar således i förvaltningsstadgan om vilka praktiska förfaranden som ska iakttas i vårdlandskapet till denna del.

Förvaltningsstadgan kan också innehålla bestämmelser om längden på ledamöternas anföranden i enskilda ärenden, om bestämmelserna är nödvändiga för att säkerställa sammanträdet förlopp. Villkoren för att begränsa anföranden i enskilda ärenden ska i detta fall anges i förvaltningsstadgan. Ordföranden beslutar om tillämpningen av de begränsningar som anges i förvaltningsstadgan.

I 2 mom. föreskrivs det att skyldigheterna enligt språklagen och annan lagstiftning om språkliga rättigheter ska beaktas i bestämmelserna i förvaltningsstadgan. Med annan lagstiftning avses bland annat lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003). Det föreslås att bestämmelserna (5 § 2 mom.) i den lagen ändras och att kraven på språkkunskaper hos vårdlandskapsanställda beaktas så att sådana villkor kan fastställas i den ordning som anges i lagen om vårdlandskap, om det inte genom lag eller med stöd av lag föreskrivs om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för vårdlandskapsanställda. Med detta avses att kraven på språkkunskaper kan fastställas antingen i förvaltningsstadgan eller när en tjänst inrättas eller tillsätts.

94 §. Delegering. I paragrafen föreskrivs allmänt om överföring av behörighet, det vill säga delegering. Enligt 22 § 1 mom. i lagen utövar fullmäktige beslutanderätten i vårdlandskapet. Vårdlandskapets beslutanderätt är ett överbegrepp med vilket avses de ärenden som vårdlandskapet ska sköta enligt lag eller i övrigt, och i fråga om vilka vårdlandskapet kan fatta eller förutsätts fatta beslut. Det är i första hand vårdlandskapsfullmäktige som har denna beslutanderätt. Enligt paragrafen kan fullmäktige dock i förvaltningsstadgan delegera beslutanderätt till vårdlandskapets övriga organ, med vilka avses de organ som anges i 29 §, samt till förtroendevalda och tjänsteinnehavare. Däremot kan beslutanderätt inte delegeras till en person i arbetsavtalsförhållande. Beslutanderätt kan inte heller delegeras till sådana påverkansorgan som avses i 5 kap., såsom ungdomsfullmäktige, äldreråd eller råd för personer med funktionsnedsättning, som inte är vårdlandskapsorgan enligt lagen. Dessa ska ges möjlighet att i andra roller än som beslutsfattare påverka vårdlandskapets verksamhet ur sitt eget perspektiv på det sätt som bestäms i 5 kap.

Beslutanderätt delegeras alltid med stöd av förvaltningsstadgan, och den kan inte delegeras genom ett särskilt beslut av vårdlandskapsfullmäktige. Den vidaredelegering av beslutanderätten som avses i 2 mom. kan däremot göras genom enskilt beslut. Ett bemyndigande att vidaredelegera ska dock framgå av förvaltningsstadgan.

Delegering av beslutanderätt är förbjuden i de enskilda ärenden som fullmäktige enligt en uttrycklig bestämmelse i lagen om vårdlandskap eller någon annan lag ska besluta om. I 22 § och

i andra enskilda bestämmelser i lagen om vårdlandskap föreskrivs det om de ärenden som vårdlandskapsfullmäktige ska besluta om. Bestämmelser som förutsätter att vårdlandskapet har beslutanderätt kan finnas också i annan lagstiftning.

I 2 mom. föreskrivs det om rätten att vidaredelegera beslutanderätt. I paragrafen konstateras det att vidaredelegering av beslutanderätt är möjlig bara en gång, det vill säga det är förbjudet att vidaredelegera beslutanderätt som redan vidaredelegerats. I förvaltningsstadgan kan rätt till vidarereglering ges till exempel till en nämnd som kan delegera beslutanderätt till en tjänsteinnehavare som lyder under den, men tjänsteinnehavaren har inte rätt att vidaredelegera beslutanderätten.

I 3 mom. i paragrafen föreskrivs om beslut på tjänsteinnehavarnivå av ärenden som inbegriper så kallad laglighetsprövning. Bestämmelsen är informativ. Enligt momentet ska beslut i ärenden som gäller tillstånds-, anmälnings-, tillsyns- och förrättningsförfaranden enligt lag, individärenden inom social- och hälsovården samt andra ärenden som särskilt föreskrivs i lag uttryckligen hänvisas till tjänsteinnehavarnivå i förvaltningsstadgan i vårdlandskapet. Ärendena i fråga är som regel sådana att de inte är av allmänt intresse eller har någon mer omfattande betydelse, vilket skulle förutsätta behandling i organ. I 2 punkten avses med ärenden inom social- och hälsovården som gäller en individ uttryckligen beslut som gäller en individuell kund eller patient och inte till exempel beslut på servicesystemnivå som gäller tjänster som berör en individ.

När det gäller ärenden som inbegriper utövande av administrativt tvång föreskrivs det vanligen om behöriga myndigheter i respektive speciallagstiftning.

95 §. *Behandling av ett ärende i ett högre organ.* I paragrafen föreskrivs det om den så kallade övertagningsrätten. Övertagningsrätten är ett betydande undantag från de stela gränserna för beslutanderätt som är huvudregeln i vårdlandskapets förvaltning. Enligt 43 § ska vårdlandskapsstyrelsen svara för vårdlandskapets förvaltning och skötseln av dess ekonomi samt för samordningen av vårdlandskapets verksamhet. Ur denna synvinkel är det motiverat att i regel endast vårdlandskapsstyrelsen, som den övriga organisationen med undantag för fullmäktige är underordnad, har övertagningsrätt direkt med stöd av lagen.

Till behandling i vårdlandskapsstyrelsen kan med stöd av 1 mom. tas upp ett ärende i vilket en underlydande myndighet eller en sektion i vårdlandskapsstyrelsen har fattat ett beslut. Myndigheter som lyder under vårdlandskapsstyrelsen är med undantag för fullmäktige i praktiken alla andra organ, förtroendevalda och tjänsteinnehavare i vårdlandskapet. Närmare bestämmelser om förfarandet i samband med övertagningsrätten ska finnas i förvaltningsstadgan.

Fullmäktige kan dock i enlighet med 2 och 3 mom. i förvaltningsstadgan bestämma huruvida övertagningsrätten ska utvidgas till att gälla även nämnder eller affärsverks direktioner samt i vilken omfattning rätten tas i bruk i vårdlandskapets förvaltningsorganisation. Fullmäktige får i förvaltningsstadgan bestämma att till exempel endast en del av nämnderna har övertagningsrätt.

I 4 mom. anges inom vilken tid ett ärende ska tas upp till behandling i ett högre organ. Tiden inom vilken övertagningsrätten ska utnyttjas är bunden till vårdlandskapets interna ändringssökande, det vill säga övertagningsrätten ska utnyttjas senast inom den tid inom vilken begäran om omprövning ska framställas.

I 5 mom. föreskrivs det om begränsningar i övertagningsrätten. Framför allt lagstadgade ärenden som gäller en individ omfattas inte av övertagningsrätten.

96 §. Beredning av fullmäktigeärenden. I paragrafen föreskrivs det om skyldigheten att bereda de ärenden som ska behandlas av vårdlandskapsfullmäktige. Vårdlandskapsstyrelsen ska ha huvudansvar för beredningen. Om ett ärende gäller den interna organisationen av fullmäktiges verksamhet eller ärendet enligt 40 § ska beredas av ett tillfälligt utskott eller den revisionsnämnd som avses i 123 § på ett sätt som bestäms särskilt, ansvarar vårdlandskapsstyrelsen inte för beredningen. Vårdlandskapsstyrelsens ansvar för samordningen av vårdlandskapets verksamhet tar sig dock uttryck i att det tillfälliga utskottet ska inhämta vårdlandskapsstyrelsens utlåtande i ett ärende som det ska bereda.

97 §. Vårdlandskapsfullmäktiges sammanträden. I paragrafen föreskrivs om vårdlandskapsfullmäktiges sammanträden, kallelse till sammanträde, inom vilken tid kallelsen ska skickas och information om sammanträdet. En förutsättning för bestämmelser på lagnivå om fullmäktiges sammanträden är fullmäktiges ställning som vårdlandskapets högsta organ som valts av invånarna och att sammanträdena är offentliga. I förvaltningsstadgan kan det tas in närmare bestämmelser om vårdlandskapsfullmäktiges sammanträden.

I 1 mom. föreskrivs det om fullmäktiges sedvanliga sammanträden. Fullmäktige sammanträder vid de tider som fullmäktige beslutat om. Dessutom ska fullmäktiges ordförande sammankalla fullmäktige när det är nödvändigt för att sköta ärenden.

Enligt 2 mom. har vårdlandskapsstyrelsen eller minst en fjärdedel av fullmäktigeledamöterna rätt att sammankalla fullmäktige för behandlingen av ett visst ärende. Ett ärende av detta slag som avviker från den normala tidtabellen för sammanträden är vanligen brådskande. I lagen anges det därför uttryckligen att ärendet ska beredas skyndsamt. Vårdlandskapsstyrelsen ansvarar för beredningen.

Bestämmelser om att ta upp ett ärende som inte har beretts till behandling i fullmäktige finns i 98 § 2 mom.

I 3 mom. föreskrivs det om kallelse till fullmäktiges sammanträde. Kallelsen till sammanträde utfärdas av fullmäktiges ordförande eller, om han eller hon är förhindrad, av vice ordföranden. I lagen föreskrivs det också att kallelse till fullmäktiges första sammanträde utfärdas av vårdlandskapsstyrelsens ordförande och sammanträdet öppnas av den till åren äldsta närvarande fullmäktigeledamoten, som för ordet tills en ordförande och vice ordförande valts för fullmäktige. I kallelsen till sammanträde ska nämnas de ärenden som ska behandlas. I normala fall ska också en föredragningslista fogas till kallelsen. I lagen föreskrivs det inte om föredragningslistan, utan behövliga bestämmelser om den ska finnas i förvaltningsstadgan.

Enligt 4 mom. ska kallelsen till sammanträde skickas minst fyra dagar före sammanträdet. Vårdlandskapet får besluta om kallelsen till sammanträde ska skickas per post eller till exempel per e-post. En kallelse till sammanträde där tid och plats för sammanträdet samt de ärenden som ska behandlas (föredragningslista) anges, kan sändas elektroniskt, om vårdlandskapet ser till att den tekniska utrustning och de tekniska förbindelser som behövs för detta är tillgängliga för personerna i fråga. I förvaltningsstadgan kan det bestämmas att föredragningslistan och bilagorna till den samt kompletterande material sänds elektroniskt. Inom samma tid, det vill säga minst fyra dagar före sammanträdet, ska det informeras om sammanträdet i det allmänna datanätet. Kunskapsrelsen om sammanträdet inverkar dock inte på huruvida sammanträdet är lagligt sammankallat.

98 §. Ärenden som behandlas i vårdlandskapsfullmäktige. I paragrafen föreskrivs det om under vilka förutsättningar ett ärende kan behandlas i fullmäktige. Enligt 1 mom. kan ett ärende tas upp till behandling om det har nämnts i kallelsen till sammanträde och beretts så som avses i 96

§. Ett ärende kan beredas av vårdlandskapsstyrelsen, ett tillfälligt utskott eller revisionsnämnden.

I 2 mom. anges förutsättningarna för beredningen av ett ärende som inte har nämnts i kallelsen till sammanträde eller inte har beretts. En förutsättning är alltid att ärendet är brådskande. Om ett ärende inte har nämnts i kallelsen till sammanträde, men har beretts, kan fullmäktige med enkel majoritet ta upp det till behandling och avgörande. Om ett ärende inte har beretts, ska beslutet om att ta upp det till behandling vara enhälligt.

99 §. Tillsyn över lagligheten i vårdlandskapsfullmäktiges beslut. Vårdlandskapsstyrelsen ansvarar för verkställandet av fullmäktiges beslut, vilket också innefattar tillsyn över lagligheten i besluten. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna i kommunallagen.

Om det uppkommer en tvist mellan vårdlandskapsfullmäktige och vårdlandskapsstyrelsen om ett besluts laglighet, ska ärendet i möjligaste mån avgöras inom vårdlandskapet. Fullmäktige har också möjlighet att avskeda vårdlandskapsstyrelsen, om styrelsen inte har fullmäktiges förtroende.

100 §. Jäv. Paragrafens bestämmelser om jäv motsvarar i huvudsak bestämmelserna i kommunallagen (97 §). I paragrafen föreskrivs särskilt om grunderna för jäv för ledamöter av vårdlandskapsfullmäktige och för andra förtroendevalda i vårdlandskapet och för revisorer samt om jäv för vårdlandskapsanställda. Genom bestämmelserna om jäv strävar man efter att trygga en opartisk behandling och ett opartiskt beslutsfattande. Med jäv avses att en person står i ett sådant förhållande till ett ärende eller parterna i ärendet att det kan äventyra hans eller hennes opartiskhet vid behandlingen av ett enskilt ärende.

Grunderna för när en fullmäktigeledamot är jävig i vårdlandskapsfullmäktige är lindrigare än de grunder som tillämpas på andra förtroendevalda. En fullmäktigeledamot är i fullmäktige jävig att behandla ett ärende som gäller honom eller henne personligen eller någon som är närstående enligt förvaltningslagen. Jäv inverkar på hela behandlingen av ett ärende. En fullmäktigeledamot som är jävig får således inte ta del i diskussioner som förs om ärendet. Därför räknas en fullmäktigeledamot inte som närvarande vid de ärenden som han eller hon är jävig i. Detta kan ha konsekvenser för beslutförhållanden för fullmäktiges sammanträde. Eftersom fullmäktiges sammanträden är offentliga, kan det dock inte förutsättas att en jävig ledamot lämnar sammanträdesrummet. När en fullmäktigeledamot tar del i beredningen av ett ärende eller är ledamot i ett annat organ, ska de bestämmelser om jäv som gäller organet i fråga tillämpas på ledamoten.

Enligt 2 mom. gäller i fråga om jäv för andra förtroendevalda, revisorerna samt vårdlandskapets anställda som regel förvaltningslagens bestämmelser om jäv. I 3 och 4 mom. föreskrivs det om undantag från förvaltningslagens bestämmelser om vårdlandskapets verksamhet.

I 3 mom. konstateras det att ett anställningsförhållande till vårdlandskapet inte gör en förtroendevald, en tjänsteinnehavare eller en arbetstagare jävig i ett ärende där vårdlandskapet är part. Om en förtroendevald dock på grundval av sitt anställningsförhållande har föredragit eller annars på motsvarande sätt handlagt ärendet, är han eller hon jävig. Inte heller en förtroendevald som är en tjänsteinnehavare i vårdlandskapet är jävig till exempel när han eller hon i en nämnd behandlar ett ärende där vårdlandskapet är part. Jäv föreligger dock om en förtroendevald som tjänsteinnehavare har föredragit eller annars på liknande sätt handlagt ett ärende. Detta innebär främst att personen har berett ärendet och har kunnat påverka beredningen. En person kan alltså inte behandla ett ärende i egenskap av både tjänsteinnehavare och förtroendevald. Bestämmel-

sen tillämpas självfallet endast i det fallet att parten är det vårdlandskap vars myndighet behandlar ärendet. Om ett annat vårdlandskap är part, är en person som är anställd hos det vårdlandskapet jävig på samma grunder som de som är anställda hos andra sammanslutningar.

I 4 mom. i föreskrivs det om undantag avseende så kallat samfundsjäv. Enligt bestämmelsen är en person alltid jävig när ärenden som gäller ett samfund som hör till en vårdlandskapskoncern eller en stiftelse behandlas. Genom bestämmelsen förtydligas ägarstyrningen och tillsynen så att en person inte kan utöva tillsyn över eller styra ett samfund eller en stiftelse för vars verksamhet personen ansvarar. Undantaget avseende samfundsjäv tillämpas dock på ledamöter i direktionen för ett vårdlandskaps affärsverk och i en vårdlandskapssammanslutnings styrelse. Ett vårdlandskaps affärsverk är inte på samma sätt som ett statligt affärsverk en separat juridisk person, utan utgör en del av vårdlandskapets organisation. Ledamöterna i en vårdlandskapssammanslutnings styrelse är förtroendevalda i de vårdlandskap som är medlemmar i sammanslutningen, och de har således inte samma ställning och ansvar som exempelvis styrelseledamöterna i aktiebolag.

Enligt 5 mom. har en person själv huvudansvar för att meddela att han eller hon är jävig och för beaktandet av detta faktum. Dessutom är en person skyldig att, om organet så beslutar, lägga fram en redogörelse för omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av om han eller hon är jävig. Om en person vet att han eller hon är jävig eller är osäker på om han eller hon är jävig, ska personen själv meddela om saken. I oklara fall är det bättre att en jävig person inte behandlar ett ärende. Inom rättspraxis har det av hävd ansetts att ett beslut inte har kommit till i oriktig ordning, om en person i en oklar situation själv drar sig ur behandlingen av ärendet.

En person är skyldig att, om organet så beslutar, lägga fram en redogörelse för omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av om han eller hon är jävig. Bedömningen av jäv för förtroendevalda förutsätter att det organ som beslutar om ärendet har behövliga uppgifter om det. De förtroendevalda lägger vanligen på eget initiativ fram en redogörelse för omständigheter som kan påverka bedömningen. Om uppgifter inte finns tillgängliga eller det finns anledning att ifrågasätta deras tillräcklighet ska beslutet om att en redogörelse ska läggas fram fattas av det organ som ska bedöma om jäv föreligger. Begäran om en redogörelse kan gälla bara de omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av om en förtroendevald är jävig.

101 §. Sätten att fatta beslut i organ. I paragrafen föreslås det att det vid sidan av traditionella sammanträden som hålls på en sammanträdesplats också ska vara möjligt att hålla elektroniska sammanträden och tillämpa elektroniskt beslutsförfarande före sammanträdet. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak kommunallagen.

I 1 mom. föreskrivs det om på vilket sätt beslut i ärenden som hör till ett organ kan fattas. Organet kan behandla ett ärende vid sitt sammanträde, det vill säga ett så kallat ordinarie sammanträde som ordnas på en sammanträdesplats, eller alternativt hålla sammanträde i en elektronisk miljö (elektroniskt sammanträde). Med elektroniskt sammanträde avses ett sammanträde i en elektronisk miljö, i vilket deltagarna deltar via en elektronisk förbindelse från en plats som de själva väljer. Närmare bestämmelser om elektroniskt sammanträde finns i 102 §.

I momentet finns dessutom bestämmelser om möjligheten att fatta beslut på elektronisk väg före sammanträdet (elektroniskt beslutsförfarande). Med elektroniskt beslutsförfarande avses beslutsfattande som är oberoende av tid och plats och sker före ett organs sammanträde. Närmare bestämmelser om elektroniskt beslutsförfarande finns i 103 §.

Enligt 2 mom. ska landskapet vid elektroniska sammanträden och i elektroniskt beslutsförfarande sörja för informationssäkerheten och för att utomstående inte har tillgång till sekretessbelagda uppgifter. Vid beaktandet av informationssäkerheten ska vårdlandskapet fästa uppmärksamhet vid behandlingen av sekretessbelagda uppgifter. I laglighetsövervakarnas avgöranden (1.12.2011 AOK 1840/1/2010, 24.3.2011 EOA 3438/4/09) har det konstaterats att en vanlig e-postförbindelse inte kan anses vara tillräckligt informationssäker för förmedling av meddelanden med sekretessbelagda uppgifter. Vid ett elektroniskt sammanträde eller i elektroniskt beslutsförfarande kan man således inte sända dokument eller föra diskussioner som innehåller sekretessbelagda ärenden via andra än skyddade datakommunikationsförbindelser.

Vårdlandskapet ska vid användningen av elektroniska sammanträden beakta till exempel när och hur man behandlar ärenden som kräver konfidentialitet (stängt möte) eller är sekretessbelagda. I dessa fall ska vårdlandskapet dra upp riktlinjer för till exempel från hurdana platser ledamöterna i ett organ kan delta i sammanträden och se till att sekretessbelagda eller konfidentiella uppgifter inte är tillgängliga för utomstående.

I ett elektroniskt beslutsförfarande ska ledamöterna i ett organ kunna identifieras på ett tillförlitligt sätt på det sätt som bestäms i lagen om stark autentisering och elektroniska signaturer (617/2009). Det informationssystem som används ska vara slutet och de datakommunikationsförbindelser som används ska vara skyddade på ett tillförlitligt sätt. Dessutom ska vårdlandskapet beakta frågor som gäller informationssäkerheten till exempel för de servrar som används.

102 §. Elektroniskt sammanträde. I paragrafen föreskrivs det om förutsättningarna för elektroniska sammanträden. De personer som deltar i sammanträdet kan delta från inbördes olika platser. Ett elektroniskt sammanträde kan ordnas till exempel via ett informationssystem som lämpar sig för detta eller via en videokonferensförbindelse. Ett elektroniskt sammanträde kan också ordnas så att en del av deltagarna är närvarande på sammanträdesplatsen och en del deltar elektroniskt. Vid ett elektroniskt sammanträde ska man i övrigt iaktta de beslutsförfaranden som gäller för ett ordinarie (fysiskt) sammanträde.

I fråga om elektroniska sammanträden ska det beaktas att allmänheten vid ett organs offentliga sammanträden ska ha möjlighet att följa sammanträdet på det sätt som bestäms i 104 § om sammanträdens offentlighet.

Enligt paragrafen ska personer som konstateras vara närvarande vid ett elektroniskt sammanträde ha tillgång till bild- och ljudförbindelse. En bild- och ljudförbindelse kan med tanke på beslutsfattandet i ett vårdlandskapsorgan anses nödvändigt, och det tryggar förutsättningarna för beslutsfattandet i organet, eftersom de personer som deltar i sammanträdet således ”ansikte mot ansikte” kan diskutera ärendena som organet ska fattas beslut om.

103 §. Elektroniskt beslutsförfarande. I paragrafen föreskrivs det om förutsättningarna för elektroniskt beslutsförfarande. I elektroniskt beslutsförfarande kan en del av ärendena som ska tas upp vid ett organs sammanträde behandlas elektroniskt före organets egentliga sammanträde. Vilka ärenden som kan behandlas i elektroniskt beslutsförfarande ska avgöras av vårdlandskapet. Elektroniskt beslutsfattande är i regel avsett för behandling av så kallade rutinmässiga ärenden.

Det elektroniska beslutsfattande som avses i paragrafen kräver till exempel att ett lämpligt informationssystem eller någon annan datateknisk lösning används. Dessa lösningar kan vara till exempel slutna informationssystem som respektive ledamot i ett organ tillförlitligt kan logga in i till exempel via ett allmänt datanät.

I 1 mom. föreskrivs det att ett organ, förutom när det gäller vårdlandskapsfullmäktiges och andra organs offentliga sammanträden, kan fatta beslut i ett slutet elektroniskt beslutsförfarande. Ett organ kan således använda ett elektroniskt beslutsförfarande för beslutsfattande som sker före sammanträdet. I paragrafen tas det inte ställning till hur mycket före sammanträdet beslutsfattandet ska ske, utan detta ska avgöras av vårdlandskapet. Eftersom elektroniskt beslutsfattande inte är öppet eller offentligt, kan det dock inte användas vid sammanträden som är offentliga. Fullmäktiges sammanträden är i princip offentliga och deras sammanträdesplats ska vara sådan att offentlighet i praktiken är möjlig. Därför omfattar paragrafens tillämpningsområde inte fullmäktiges sammanträden.

Enligt 2 mom. ska de ärenden som ska behandlas i elektroniskt beslutsförfarande specificeras i kallelsen till sammanträdet och det ska nämnas före vilken tidpunkt ett ärende ska behandlas elektroniskt. I elektroniskt beslutsförfarande ska det i kallelsen till sammanträde alltså anges en viss tidpunkt inom vilken ledamöterna i organet kan logga in och uttrycka sin åsikt om det ärende som ska behandlas. Behandlingen av ett ärende och uttryckandet av åsikter sker till exempel i ett slutet elektroniskt system för beslutsfattande där det för varje ärende som ska behandlas ska finnas alternativ som är så enkla som möjligt (till exempel ”godkänner”, ”underkänner” och ”blank” eller ”ja”, ”nej” och ”blank”). Åsikterna ska kunna uttryckas öppet så att alla ledamöter i organet kan se de övrigas åsikter. Ett ärende är behandlat när alla ledamöter i organet har uttryckt sin åsikt i ärendet och den tid som reserverats för beslutsfattandet har löpt ut.

I momentet bestäms det dessutom att ett ärende ska behandlas vid det ordinarie sammanträdet om en ledamot kräver det. På så sätt säkerställer man att det vid sammanträdet är möjligt att före beslutsfattandet diskutera även ärenden som omfattas av elektroniskt beslutsfattande. I det elektroniska systemet för beslutsfattande ska det således utöver de ovan beskrivna alternativen också finnas möjlighet att överföra behandlingen av ett ärende till organets sammanträde. I sådana fall då en ledamot i organet har utnyttjat denna möjlighet upphör behandlingen av ärendet, och information om att ärendet ska behandlas vid sammanträdet ska för alla ledamöter i organet synas i systemet. Förfarandet är detsamma om någon av ledamöterna i organet har förslag till ändring av ärendet som behandlas. Ett ärende ska däremot automatiskt behandlas vid sammanträdet, om en ledamot i organet har avstått från att uttrycka sin åsikt inom den tidsfrist som fastställts för ärendet i kallelsen till sammanträde. På detta sätt säkerställer man att alla ledamöter i organet har möjlighet att uttrycka sin åsikt i ärendet som ska behandlas.

Enligt 3 mom. kan beslut som fattats i elektroniskt beslutsförfarande justeras före sammanträdet. I regel justeras beslut som fattats i elektroniskt beslutsförfarande på normalt sätt vid nästa sammanträde, men enligt momentet kan beslut justeras redan före sammanträdet. Beslut som fattats i elektroniskt beslutsfattande kan justeras till exempel i samma slutna informationssystem där de har fattats eller i övrigt elektroniskt på samma sätt som vid justering av ordinarie protokoll.

104 §. Sammanträdet offentlighet. I paragrafen föreskrivs det om offentlighet för vårdlandskapets organs sammanträden. Fullmäktiges sammanträden är i regel offentliga, medan andra organs sammanträden i regel är slutna. Allmänheten ska ges möjlighet att kunna följa fullmäktiges sammanträden. Ordföranden får undantagsvis begränsa möjligheten att följa ett offentligt sammanträde, till exempel om alla som är intresserade inte får plats i sammanträdesrummet. Fullmäktige kan också besluta om sluten behandling av ett ärende. Det ska alltid finnas en särskild orsak för en sluten behandling. Till exempel för att trygga vårdlandskapets intressen vid upphandling eller företagsaffärer kan det krävas en sluten behandling. Även i detta fall är besluten alltid offentliga. Om fullmäktige undantagsvis behandlar sekretessbelagda ärenden, får behandlingen inte vara offentlig. Sekretess i fråga om handlingar eller uppgifter kan basera sig bara på en uttrycklig bestämmelse i lag.

Enligt 3 mom. kan andra organs än vårdlandskapsfullmäktiges sammanträden vara offentliga bara om organet så beslutar och det vid sammanträdet inte behandlas ärenden eller handlingar som är sekretessbelagda enligt lag. Bestämmelsen gäller alla vårdlandskapets organ med undantag för fullmäktige. Ett organ får själv besluta om huruvida ett sammanträde ska vara offentligt eller ett ärende ska behandlas offentligt. Öppenheten i förvaltningen kan understrykas genom att ett offentligt sammanträde eller en offentlig behandling av ett ärende ordnas alltid när ett ärende är av stort intresse för allmänheten. Vid organens slutna sammanträden får allmänheten eller andra obehöriga inte närvara. Utöver ledamöterna får vid ett sammanträde närvara personer som har en uppgift vid sammanträdet eller som har rätt att närvara med stöd av en bestämmelse i förvaltningsstadgan eller ett organs beslut. De diskussioner som förts vid ett slutet sammanträde är sekretessbelagda. Uppgifter om dessa får inte utan tillstånd av organet ges till utomstående.

I 4 mom. föreskrivs det om organens offentliga sammanträden när någon deltar i ett sammanträde på elektronisk väg. Enligt momentet ska allmänheten kunna följa organens offentliga sammanträden också till de delar någon deltar i ett sammanträde på elektronisk väg.

105 §. Ledning av sammanträden och anföranden. Paragrafen motsvarar i sak 102 § i kommunlagen. I paragrafen föreskrivs om ledningen av sammanträden och anföranden i vårdlandskapets olika organ. Vid sammanträdena är ordföranden skyldig att leda behandlingen av ärenden och ansvara för ordningen. Ordföranden har i sista hand rätt att avbryta eller avsluta sammanträdet.

I 2 mom. föreskrivs det om yttranderätt för en ledamot i ett organ och ordförandes rätt att ingripa i anförandena.

106 §. Beslutförhet. I paragrafen föreskrivs det separat om beslutförhet för vårdlandskapsfullmäktiges sammanträde och för andra organs sammanträde på samma sätt som i 103 § i kommunallagen. En person ska betraktas som närvarande när han eller hon på ett sammanträde tar del i behandlingen av ett ärende antingen på plats eller på elektronisk väg. Ledamöter som är jäviga kan inte beaktas vid fastställandet av beslutförheten, eftersom en jävig person inte kan delta i behandlingen av ett ärende.

Bestämmelsen i 3 mom. gäller elektroniska sammanträden där också de ledamöter av organ som deltar elektroniskt ska anses vara närvarande. Det ska också vara möjligt för ordföranden och sekreteraren att delta i ett sammanträde på elektronisk väg.

107 §. Omröstning. I paragrafen föreskrivs det i överensstämmelse med 104 § i kommunallagen om förfarandet vid omröstning.

I föredragningslistan, som innehåller resultaten av beredningen, redogörs i allmänhet för de ärenden som ska behandlas vid sammanträdet. På grundval av beredningen gör föredraganden eller i fullmäktige vårdlandskapsstyrelsen upp ett beslutsförslag, som vanligen också är inskrivet i föredragningslistan. Föredragandens beslutsförslag utgör grund för behandlingen. Detta grundförslag kräver inget särskilt understöd för att komma med till omröstning tillsammans med ett förslag som organets medlemmar gjort och som vunnit understöd. Ett förslag från organets ledamöter som inte vunnit understöd förfaller. Om inga motförslag framställts eller om förslaget förfaller, ska ordföranden konstatera att ett enhälligt beslut har fattats.

Om det behövs omröstning i ett ärende, ska ordföranden konstatera vilka beslut som förfallit och vilka förslag som upptas till omröstning. Organet ska på ordförandens framställning godkänna omröstningssättet och, om flera omröstningar ska förrättas, omröstningsförfarande. Med omröstningssätt avses det sätt på vilket omröstningen förrättas. Det säkraste sättet att förrätta

omröstningen, om omröstningsapparat inte används, är genom namnupprop, varvid var och en som deltar i omröstningen uppger sin ståndpunkt när han eller hon hör sitt namn. Med omröstningsförfarande avses den ordning i vilken förslagen ställs mot varandra vid omröstningen. Omröstningen förrättas med iakttagande av parlamentariskt röstsätt. Två beslutsförslag som gäller samma sak ställs mot varandra och det vinnande förslaget ställs igen mot följande beslutsförslag. I allmänhet står föredragandens beslutsförslag, det vill säga grundförslaget, eller ett förslag som innebär att ärendet helt förkastas sist i omröstningen mot det förslag som vunnit över de andra förslagen. Vid parlamentarisk omröstning framställs omröstningsförslaget så att svaret ”ja” eller ”nej” uttrycker ståndpunkten till förslaget.

Omröstningen ska alltid förrättas öppet. Som beslut gäller det förslag som har fått flest röster. Då rösterna faller lika, avgör ordförandens röst beslutet. I allmänhet har ledamöterna av ett organ också möjlighet att rösta ”blankt”. Ordföranden är dock skyldig att ta ställning till saken, ifall hans eller hennes röst avgör organets beslut.

I vissa frågor som avses i lagen kräver ett beslut kvalificerad majoritet eller enhällighet (47 och 98 §).

Närmare bestämmelser om hur omröstningar ska förrättas kan ingå i vårdlandskapets förvaltningsstadga.

108 §. Val. I paragrafen föreskrivs det om förfarandet vid förrättande av val på samma sätt om i 105 § i kommunallagen. När det är fråga om personval används benämningen val för beslutsformen. Det kan vara fråga om att välja en eller flera personer till ett förtroendeuppdrag i vårdlandskapet eller till exempel till företrädare för vårdlandskapet i ett privaträttsligt samfund eller val av en tjänsteinnehavare i vårdlandskapet. För att val ska förrättas förutsätts att valet av personen eller personerna i fråga har uppdragits åt organet. I paragrafen föreskrivs det om valförfarandet.

Ett personval kan vara enhälligt och då behöver man inte alls tillgripa någon egentlig valförrättning. Val kan förrättas antingen som majoritetsval eller proportionella val. Utgångspunkten ska vara majoritetsval om vilket det föreskrivs i 1 mom. Vid majoritetsval blir den eller de som har fått flest röster utsedda. Om flera än en ska väljas, har vid majoritetsval var och en som deltar i valet lika många röster som det antal personer som ska väljas.

Vid val av tjänsteinnehavare i vårdlandskapet ska valsättet alltid vara majoritetsval, eftersom det vid personalval alltid ska väljas bara en person. Proportionella val kommer i fråga bara om flera än en ska väljas. Om val av vårdlandskapsdirektör föreskrivs särskilt i 45 § 2 mom.

I 2 mom. föreskrivs det om förutsättningarna för förrättande av proportionella val. Proportionella val förutsätter att flera än en, det vill säga minst två, ska väljas. Proportionellt valsätt ska iaktas, om det begärs av så många av dem som deltar i valet att de i proportionella val tillsammans skulle kunna få minst en av sina kandidater valda. Detta kan man räkna ut med den formel som föreslås i paragrafen. Om till exempel antalet närvarande ledamöter i organet är 55 och sex ska väljas, delas 55 med sju (6+1), varvid kvoten blir ungefär 7,8. Detta avrundas till närmaste högre hela tal (8), varvid man har det antal som räcker till för att proportionella val ska förrättas.

I 3 mom. föreskrivs det om val av ersättare i organen. Om ersättarna är personliga måste också vid majoritetsval kandidaterna godkännas före valet. Proportionella val baserar sig alltid på att kandidater uppställs på förhand. Vid proportionella val ska i tillämpliga delar iaktas vad som föreskrivs om landskapsval. Vid behov kan fullmäktige på samma sätt som nu utfärda närmare bestämmelser om proportionella val.

Proportionella val ska alltid förrättas med slutna sedlar. Utgångspunkten är att majoritetsval ska vara öppna, men om det påyrkas kan även de förrättas med slutna sedlar. Då räcker det med att en ledamot kräver slutna val.

109 §. Avvikande mening. I paragrafen föreskrivs det på samma sätt som i 106 § i kommunallagen, om förfarandet vid och rättsverkningarna av anmälan av avvikande mening.

Av en ledamot som deltagit i organets beslutsfattande förutsätts det att han eller hon under ärendets behandling klart har uttryckt sig vara av annan mening beträffande beslutet. Rätt att reservera sig har uttryckligen den som framställt ett motförslag eller röstat mot beslutet. Föredraganden har rätt att reservera sig bara om beslutet avviker från hans eller hennes beslutsförslag i ärendet.

Avvikande mening ska anmälas omedelbart efter att beslutet har fattats. Senare är det inte längre möjligt att reservera sig. Till en reservation som gjorts i tid ska det vara möjligt att foga skriftliga motiveringar ända tills protokollet justeras.

Den som reserverat sig befrias från det juridiska ansvar som beslutet medför. För föredraganden är avvikande mening den enda möjligheten att bli befriad från ansvaret, om han eller hon inte också är ledamot av organet och har röstat mot beslutet. För en ledamot av ett organ räcker det med att hans eller hennes röstningsbeteende framgår av organets protokoll. Har ledamoten enligt protokollet inte röstat för det förslag som blivit beslut, har han eller hon inte heller varit ansvarig för det beslut som organets majoritet har fattat. Att en ledamot av organet anmält avvikande mening är av betydelse med tanke på det juridiska ansvaret dels i slutna val, dels när ledamoten har framställt ett förslag som förfallit i brist på understöd. I det sistnämnda fallet är organets beslut formellt enhälligt.

110 §. Protokoll. I paragrafen föreskrivs om organs och andra beslutsfattares beslutshandlingar som kallas protokoll. I fråga om beslut som fattas av förtroendevalda och tjänsteinnehavare kan man på grund av beslutets natur också låta bli att föra protokoll. Detta är möjligt främst bara om det över beslutet förs eller upprättas något annat dokument som beslutet framgår av. Närmare bestämmelser om krav på protokoll ska tas in i förvaltningsstadgan.

Med begreppet protokoll avses inte enbart traditionella fysiska protokoll, utan det kan också avse en samling av beslut som fattats vid elektroniskt beslutsfattande. Protokollets form kan alltså variera enligt den tekniska genomförandemetoden. Besluten i ett protokoll kan även finnas i strukturerad form som möjliggör fortsatt användning av dem (s.k. öppna data). Också i detta fall ska vårdlandskapet svara för frågor som gäller informationssäkerheten.

Protokoll arkiveras i enlighet med arkivlagstiftningen, och bestämmelsen i lagen om vårdlandskap avviker inte från skyldigheterna enligt arkivlagen.

111 §. Vårdlandskapets tillkännagivanden. Paragrafen motsvarar bestämmelserna i kommunallagen (108 §).

Enligt 1 mom. ska vårdlandskapets tillkännagivanden offentliggöras i det allmänna datanätet, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna, och vid behov på något annat sätt som vårdlandskapet har fattat beslut om. Som ett annat sätt som anges i paragrafen kan också i fortsättningen betraktas till exempel att tillkännagivanden offentliggörs i annonstidningar som vårdlandskapet har valt. När vårdlandskapets tillkännagivanden offentliggörs ska sekretessbestämmelserna i offentlighetslagen beaktas.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapets tillkännagivanden finnas i det allmänna datanätet i 14 dygn, om inte något annat följer av sakens natur. På så sätt säkerställs det att vårdlandskapets tillkännagivande finns till påseende i det allmänna datanätet minst lika länge som allmänna anslag som det föreskrivs om i lagen om offentliga kungörelser. Den tid för tillkännagivanden som anges i momentet ska iakttas, om inte något annat följer av tillkännagivandets sakinhåll eller något annat bestäms i tillkännagivandet. I tvåspråkiga vårdlandskap ska bestämmelserna i språklagen beaktas vid tillkännagivanden.

Personuppgifter i ett tillkännagivande ska avlägsnas från datanätet när tidsfristen för tillkännagivandet har löpt ut.

112 §. Tillgång till information i det allmänna datanätet. Enligt paragrafen är vårdlandskapet skyldigt att i det allmänna datanätet offentliggöra väsentlig information om de tjänster som vårdlandskapet ordnar, om vårdlandskapets ekonomi, ledning och verksamhet, om samarbete mellan vårdlandskapen och om vårdlandskapskoncernen. Bestämmelser om att lägga ut information i det allmänna datanätet finns också i 34 § som gäller information om beredning av beslutsfattande, i 111 § som gäller vårdlandskapets tillkännagivanden och i 143 § som gäller delgivning av beslut till medlemmar i vårdlandskapet.

Vårdlandskapet ska se till att invånarna och de som utnyttjar vårdlandskapets tjänster får information i det allmänna datanätet även om de tjänster som vårdlandskapet ansvarar för att ordna, men som det inte självt producerar. I paragrafen anges dessutom i en förteckning med elva punkter vilken annan information det åtminstone ska finnas i det allmänna datanätet. Med avtal som gäller samarbete mellan vårdlandskap avses de avtal som anges i 8 kap. En del av informationen ska uppdateras årligen, så som budgeten och ekonomiplanen, bokslutet och utvärderingsberättelsen, eftersom de senaste handlingarna alltid ska finnas i datanätet.

13 kap. **Ekonomi**

113 §. Budget och ekonomiplan. I paragrafen föreskrivs om upprättande och godkännande av budget och ekonomiplan för vårdlandskapet och om kravet på balans i vårdlandskapets ekonomi.

Vårdlandskapsfullmäktige fattar beslut om vårdlandskapsstrategin och om budgeten och ekonomiplanen samt om de frågor som har störst betydelse för vårdlandskapets ekonomi och verksamhet. I 1 mom. föreskrivs om godkännande av budget och ekonomiplan. Fullmäktige ska före utgången av året godkänna en budget för följande kalenderår. I praktiken är upprättandet av en budget en kontinuerlig process, och en väsentlig del av den är att reaktivt följa upp ekonomin och verksamheten. Planeringen och uppföljningen av vårdlandskapets verksamhet och ekonomi bör därmed vara smidigt integrerade med varandra. För budgetberedningen svarar vårdlandskapsstyrelsen och under vårdlandskapsstyrelsens styrning varje organ på sitt uppgiftsområde. I budgeten ska vårdlandskapskoncernen granskas som en helhet med beaktande av hela koncernens ekonomiska ansvar och förpliktelser. Även om vårdlandskapets dottersammanslutningar är självständiga juridiska personer, påverkar utvecklingen av deras ekonomi och verksamhet hela koncernens ekonomiska situation. I samband med att budgeten godkänns ska vårdlandskapsfullmäktige också godkänna en ekonomiplan för tre eller flera år (planperiod). Budgetåret är planperiodens första år. Upprättandet av en ekonomiplan stärker den långsiktiga planeringen av vårdlandskapets ekonomi.

I 2 mom. föreskrivs om det krav på balans som ställs på landskapets ekonomi. Ekonomiplanen ska upprättas så att den är i balans eller uppvisar ett överskott senast vid utgången av det andra året efter budgetåret. Ett underskott i vårdlandskapets balansräkning ska täckas inom två år från

ingången av det år som följer efter det att bokslutet fastställdes. Inom denna tid ska också underskott som uppkommit under eller efter det år budgeten upprättades täckas. Inom ekonomin bör vårdlandskapet fästa särskild också vid att åtagandena inte överstiger dess ekonomiska resurser.

I 3 mom. föreskrivs det närmare om innehållet i och upprättandet av budget och ekonomiplan. I budgeten och ekonomiplanen godkänns målen för vårdlandskapet och vårdlandskapskoncernens verksamhet och ekonomi. Budgeten och ekonomiplanen är, vid sidan av vårdlandskapsstrategin, vårdlandskapsfullmäktiges viktigaste styrmedel och målen är en del av budgeten som ska iakttas i vårdlandskapet verksamhet och ekonomiförvaltning. I 4 mom. preciseras ytterligare skyldigheten att iaktta budgeten.

Kopplingen mellan å ena sidan budgeten och ekonomiplanen, å andra sidan vårdlandskapsstrategin ska vara fast, och de mål som ingår i dem ska bidra till att genomföra vårdlandskapsstrategin. Målen ska ställas så att de täcker de uppgifter som ligger på vårdlandskapet ansvar och de ska vara möjliga att uppnå med de resurser som anvisats för dem. När målen ställs upp bör man också särskilt uppmärksamma vikten av att måluppfyllelsen är verifierbar. Om målen är verifierbara och mätbara blir det avsevärt svårare till exempel att ställa målen på en alldeles för allmän nivå. I princip är alla mål i vårdlandskapsfullmäktiges budget bindande och avsedda att genomföras. Av emfasen på kopplingen mellan verksamhet och ekonomi följer att man tvingas klarlägga verkningarna av eventuella förändringar i anslag eller beräknade inkomster på målen för verksamheten. Om det inte är möjligt att uppnå målen på grund av förändringar i grunderna för ekonomin, måste vårdlandskapsfullmäktige godkänna också ändringar av målen.

Budgeten och ekonomiplanen består av en driftsekonomi- och resultaträkningsdel samt en investerings- och finansieringsdel. I driftsekonomidelen ställs mål för tjänsterna och budgeteras de inkomster och utgifter som krävs för att ordna dem. I investeringsdelen budgeteras inköp av produktionsmedel med lång verkningstid, finansiella bidrag och försäljning av egendom. Av resultaträkningsdelen framgår huruvida den interna finansieringen räcker till för driftskostnader och avskrivningar. I finansieringsdelen anges tillförda medel och medelsanvändning i sammandrag.

Anslag är ett bemyndigande uttryckt i euro som vårdlandskapsfullmäktige tilldelat ett organ. Bemyndigandet är begränsat till sitt syfte och belopp och ska användas för uppnåendet av vissa angivna mål. De beräknade inkomsterna är i sin tur ett inkomstmål som vårdlandskapsfullmäktige ställt för ett organ och som är kopplat till de utgifter som är nödvändiga för uppnåendet av vårdlandskapet mål för sina tjänster och andra mål. Anslagen för budgetåret är bindande och kan tas in i budgeten antingen till brutto- eller till nettobelopp. Med bruttoprincipen avses att utgifter och inkomster budgeteras separat som anslag och beräknade inkomster. Nettoprincipen innebär att bindningsnivån för budgeten bestäms till nettobelopp enligt skillnaden mellan utgifter och inkomster. Eftersom vårdlandskapet finansiering bygger på statlig finansiering och klientavgifter, bör man när budgeten upprättas fästa särskild vikt vid att vårdlandskapet med sina beslut kan påverka i första hand hur tjänsterna och funktionerna ska organiseras, det vill säga driftsekonomin utgifter, men inkomstflödet bara i begränsad omfattning.

Av investeringsdelen ska förutom vårdlandskapet investeringar även de investeringar gjorda av vårdlandskapskoncernen som är mest betydande för verksamheten och ekonomin framgå. När investeringsplanen upprättas ska man dessutom beakta vad som i 16 § föreskrivs om investeringsplanen och styrning av investeringar. Investeringsdelen i vårdlandskapet budget påverkas av modellen för hur investeringar i lokaler genomförs och finansieras. Det gynnar såväl vårdlandskapets koncern- och ägarstyrning som den rikstäckande styrningen av vårdlandskapens investeringar om hela vårdlandskapskoncernens investeringar tas upp i investeringsdelen.

Vårdlandskapets dottersammanslutningars investeringar och särskilt deras förmåga att finansiera sina investeringar har också betydelse för vårdlandskapets utvärderingsförfarande, om vilket föreskrivs i 120 och 121 §.

Finansieringsbehovet i vårdlandskapets budget och ekonomiplan får inte täckas med långfristiga lån. Eftersom staten i sista hand ansvarar för vårdlandskapets finansiering, får vårdlandskapet inte öka de statliga riskerna utan att staten själv fattar beslut om saken. För en investering kan vårdlandskapet dock ta ett långfristigt lån, om statsrådet har beviljat tillstånd i enlighet med 15 §. Som långfristigt lån betraktas en skuld eller del av skuld som förfaller till betalning efter ett år eller en längre tidsperiod. För investeringar i utrustning och andra liknande investeringar har vårdlandskapet också tillgång till exempelvis leasingfinansiering och andra liknande finansieringsinstrument.

Syftet med budgetens resultaträkningsdel är att visa huruvida den interna finansieringen räcker till för de kostnader som ordnandet av tjänster medför. På samma sätt som resultaträkningen upprättas budgetens resultaträkningsdel i form av en avdragskalkyl. I resultaträkningsdelen redovisas mellanresultaten verksamhetsbidrag och årsbidrag. Som sista rad i resultaträkningsdelen redovisas räkenskapsperiodens resultat eller, om vårdlandskapet budgeterar för bokslutsdispositioner, räkenskapsperiodens över-/underskott.

114 §. Bokföring. I paragrafen föreskrivs om vårdlandskapets bokföring. Budget, bokslut och bokföring ska ha en fast koppling till varandra. Bokföringens allmänna syfte är att ta fram information om huruvida vårdlandskapets inkomster och utgifter på lång sikt är i balans och å andra sidan huruvida räkenskapsperiodens kostnader och intäkter är i balans. Bokföringen ska ordnas så att man med hjälp av den kan se att budgeten fullföljs. Bokföringen har en väsentlig betydelse också för styrningen av vårdlandskapet.

Enligt 1 mom. är vårdlandskapet bokföringsskyldigt och på vårdlandskapets bokföring och bokslut tillämpas utöver lagen om vårdlandskap även bokföringslagen (1336/1997) med vissa undantag. Undantagen gäller i huvudsak principer som är avsedda för företag som iakttar internationella redovisningsstandarder.

I 2 mom. föreskrivs det om statsrådets bemyndigande att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om den balansräkning, resultaträkning, finansieringsanalys och noterna till dem som ingår i vårdlandskapets bokslut samt om tablån över budgetutfallet och verksamhetsberättelsen, koncernbokslutet och noterna till det samt om delårsrapporterna får enligt förslaget utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessutom får närmare bestämmelser om ekonomisk information om enskilda tjänster utfärdas genom förordning av statsrådet. Den bakomliggande orsaken till detta är målet att förenhetliga den ekonomiska informationen inom den offentliga sektorn. Det är också meningen att den ekonomiska informationen och rapporteringen ska automatiseras och att alla instanser som behöver uppgifterna ska ha tillgång till dem och kunna dra nytta av dem.

I 3 mom. föreskrivs om bokföringsnämndens vårdlandskaps- och kommunsektions rätt att meddela anvisningar och avge utlåtanden om tillämpningen av bokföringslagen, av 114–117 § i denna lag och den förordning som utfärdats med stöd av denna paragraf. Bokföringsnämndens vårdlandskaps- och kommunsektions rätt att meddela anvisningar och avge utlåtanden är motiverad, eftersom det i upprättandet av vårdlandskapets bokslut, koncernbokslut och verksamhetsberättelse ingår praktiska tillämpningsfrågor som inte kan avgöras uttömmande genom bestämmelser i lag eller förordning.

115 §. Bokslut. I paragrafen föreskrivs om vårdlandskapets bokslut och behandlingen av det. Bokslutet och verksamhetsberättelsen är verktyg som används för att säkerställa en rättvisande bild av vårdlandskapets resultat och ekonomiska ställning. Verksamhetsberättelsen är en del av bokslutet och närmare bestämmelser om den finns i 117 §.

Enligt 1 mom. är vårdlandskapets räkenskapsperiod ett kalenderår. Vårdlandskapsstyrelsen ska upprätta ett bokslut före utgången av mars året efter räkenskapsperioden och lämna det till revisorerna för granskning. Revisorerna ska granska bokslutet före utgången av maj. Revisorernas granskningsuppgift regleras i 125 §. Efter revisionen ska vårdlandskapsstyrelsen lämna bokslutet till vårdlandskapsfullmäktige för behandling. Fullmäktige ska behandla bokslutet före utgången av juni månad. Vid behandlingen ska iaktas vad som föreskrivs i 128 § om behandling av revisionsberättelsen i landskapsfullmäktige. Vid behandlingen av bokslutet och revisionsberättelsen ska vårdlandskapsfullmäktige också ta ställning till de redovisningsskyldigas ansvarsfrihet.

När bokslutet upprättas ska de allmänna bokslutsprinciperna i 3 kap. 3 § i bokföringslagen följas: antagandet att verksamheten fortsätter, konsekvens när det gäller tillvägagångssätten från en räkenskapsperiod till en annan, innehållsbetonning, det vill säga fokus på affärshändelsernas faktiska innehåll, försiktighetsprincipen, balanskontinuitet, prestationsprincipen och värdering för sig av posterna i balansräkningen. Avvikelser från de allmänna bokslutsprinciperna får i princip göras bara när avvikelserna är tillåten med stöd lag eller annan bestämmelse eller föreskrift som utfärdats med stöd av den. Också då ska det i noterna ingå en redogörelse för avvikelserna.

Enligt 2 mom. hör till bokslutet balansräkning, resultaträkning, finansieringsanalys och noter till dem samt en tablå över budgetutfallet och en verksamhetsberättelse. Balansräkningen beskriver den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen. För varje post i balansräkningen ska motsvarande uppgifter för närmast föregående räkenskapsperiod anges (jämförelsetal). Av balansräkningen framgår vårdlandskapets tillgångar och hur tillgångarna har finansierats. I balansräkningen noteras posterna i princip i likviditetsordning. Vårdlandskapets egendom kommer sannolikt i betydande grad att bestå av aktier och andelar.

Resultaträkningens uppgift är att beskriva hur räkenskapsperiodens resultat har uppkommit och ge information om huruvida den interna finansieringen räcker till för att täcka kostnaderna. Posterna ovanför årsbidraget anger de utgifter och inkomster som orsakas av den ordinarie verksamheten. Posterna under årsbidraget anger avskrivningar och nedskrivningar samt extraordinära poster. Den sista raden i resultaträkningen anger räkenskapsperiodens överskott, nollresultat eller underskott baserat på räkenskapsperiodens inkomster och utgifter. I resultaträkningen ingår ett verksamhetsbidrag som visar förhållandet mellan verksamhetens intäkter och kostnader. Vårdlandskapets finansiering bygger på statlig finansiering, det vill säga skattefinansiering, och därför är verksamhetsbidraget negativt. Om man till verksamhetsbidraget lägger andelen statlig finansiering, får man årsbidraget. Årsbidraget visar om de inkomster som periodiserats på vårdlandskapets räkenskapsperiod räcker till för de periodiserade utgifterna. Årsbidraget anger hur mycket internt tillförda medel som står till landskapets disposition för investeringar, placeringar och amorteringar. I resultaträkningen anger avskrivningarna de avskrivningar enligt plan som gjorts på anskaffningspriset på anläggningstillgångar.

I finansieringsanalysen beskrivs finansieringen av vårdlandskapets verksamhet. De nyckeltal som räknas ut på basis av finansieringsanalysen och resultaträkningen syftar till att klarlägga huruvida vårdlandskapets finansiering räcker till. Med finansieringsanalysen visas hur stort överskott eller underskott kassaflödet från verksamheten och från investeringsverksamheten

uppvisar. Kassaflödet från finansieringsverksamheten visar antingen hur ett underskott i kassaflödet från verksamheten har finansierats eller hur överskottet har utnyttjats för att förändra finansieringsläget och investeringarna.

Noterna är en del av bokslutet och de kompletterar den bild som resultaträkningen och balansräkningen ger. Med noter avses uppgifter som ska lämnas i bilagor till balansräkningen, resultaträkningen och finansieringsanalysen. Bokslutet och dess noter ska vara överskådliga och bokslutet ska bilda en helhet. Noterna ska innehålla en redogörelse för avvikelser från de allmänna bokslutsprinciperna, grunderna för avvikelsen samt en beräkning av dessa. Syftet med noterna till bokslutet är att komplettera den bokslutsinformation som ges i form av kalkyler så att en riktig och tillräcklig bild ges av verksamhetens resultat, den ekonomiska ställningen och finansieringen.

Budgeten ska iaktas i vårdlandskapets verksamhet och ekonomi. I tablån över budgetutfallet granskas hur målen för verksamheten, anslagen och de beräknade inkomsterna har uppnåtts. Tablån över budgetutfallet är uppbyggd på samma sätt som budgeten. När tablån görs upp ska samma precision iaktas som vårdlandskapsfullmäktige har gjort vid godkännandet av målsättningen, anslagen eller de beräknade inkomsterna för en enskild uppgift, ett enskilt projekt eller någon annan enskild utgifts- eller inkomstpost. Det är vårdlandskapsstyrelsen samt de redovisningsskyldiga organen och tjänsteinnehavarna som ansvarar för uppgörandet av tablån över budgetutfallet. I verksamhetsberättelsens tablå över budgetutfallet ska det ingå en redogörelse för hur de uppställda målen har nåtts i vårdlandskapet och vårdlandskapskoncernen. Verksamhetsberättelsens innehåll behandlas i motiveringen till 117 §.

I 3 mom. konstateras det uttryckligen att bokslutet ska ge en rättvisande bild av vårdlandskapets resultat, ekonomiska ställning, finansiering och verksamhet. Förutsättningen för riktiga och tillräckliga uppgifter är att bestämmelserna och föreskrifterna om upprättande av bokslut iaktas. I 4 mom. föreskrivs om undertecknande av bokslut. Bokslutet undertecknas av de vårdlandskapsstyrelseledamöter som är beslutföra och behöriga den dag bokslutet undertecknas samt av vårdlandskapsdirektören.

116 §. Koncernbokslut. I paragrafen föreskrivs om skyldigheten att upprätta koncernbokslut och om innehållet i det. Koncernbokslutet beskriver i princip en ekonomisk helhet där vårdlandskapet har bestämmande inflytande.

Enligt 1 mom. ska ett vårdlandskap som med sina dottersammanslutningar bildar en koncern ska upprätta ett koncernbokslut och ta in det i sitt bokslut. Bestämmelser om vårdlandskapskoncerner finns i 4 §. En sammanslutning där vårdlandskapet har bestämmande inflytande enligt 1 kap. 5 § i bokföringslagen är vårdlandskapets dottersammanslutning. Vårdlandskapet och dess dottersammanslutningar bildar en vårdlandskapskoncern. Det som i denna lag föreskrivs om vårdlandskapets dottersammanslutningar tillämpas även på stiftelser som vårdlandskapet har bestämmande inflytande över. Koncernbokslutet ska upprättas samma dag som vårdlandskapets bokslut. Bestämmelser om upprättande av vårdlandskapets bokslut finns i 115 §.

I 2 mom. föreskrivs det om innehållet i koncernbokslut. I ett koncernbokslut strävar man efter att de sammanslutningar som sammanställs beskrivs som om de tillsammans utgjorde en enda bokföringsskyldig. Syftet med skyldigheten att upprätta koncernbokslut är att ge en rättvisande helhetsbild av vårdlandskapets verksamhet och ekonomi också i situationer då vårdlandskapets serviceproduktion och ansvar i betydande utsträckning ligger på dottersammanslutningarna och andra sammanslutningar. Vårdlandskapets koncernbokslut har också stor betydelse för inledandet av den utvärderingsprocess som avses i 120 §.

Koncernbokslutet ska upprättas som en sammanställning av koncernsammanslutningarnas balansräkningar och resultaträkningar samt noterna till dessa. I koncernbokslutet ska det dessutom ingå en finansieringsanalys för koncernen, i vilken anskaffningen och användningen av koncernens medel under räkenskapsperioden utreds. Vid upprättande av finansieringsanalysen för en koncern ska de eliminerings- och sammanställningsposter som ingår i koncernresultaträkningen och koncernbalansen beaktas. Koncernresultaträkningen och noterna till den utvisar i vilken mån vårdlandskapskoncernens interna finansiering räcker till samt verksamhetens ekonomiska resultat. Koncernbalansräkningen och noterna till den visar vårdlandskapskoncernens ekonomiska ställning genom att det i den redovisas koncernsammanslutningarnas tillgångar, skulder och ansvar gentemot utomstående. Handlingar som ingår i eller bifogas koncernbokslutet ska vara överskådliga och bilda en helhet.

Enligt 3 mom. ska bokslutet för en vårdlandskapssammanslutning samt bokslutet för ett bolag som kontrolleras av vårdlandskapet eller av vårdlandskapet och vårdlandskapssammanslutningen tillsammans sammanställas med vårdlandskapets koncernbokslut. Detta gäller också bolag som kontrolleras av vårdlandskapet och kommunerna eller av vårdlandskapet och staten tillsammans samt bolag som kontrolleras av en vårdlandskapssammanslutning och ett vårdlandskap tillsammans. Till exempel om vårdlandskapet och kommunerna i området har ett gemensamt bolag som producerar stödtjänster, sammanfogas dess bokslut med vårdlandskapets koncernbokslut i ett förhållande som motsvarar vårdlandskapets ägarandel. Bestämmelsen behövs för att uppgifter om vårdlandskapets verksamhet och ekonomi ska fås oberoende av hur verksamheten organiseras. Ett vårdlandskap som inte har några dottersammanslutningar, men som är medlem i en vårdlandskapssammanslutning eller delägare i ett bolag som avses i paragrafen, ska i sitt bokslut ta in uppgifter som motsvarar ett koncernbokslut. Syftet med bestämmelsen är att koncernen så väl som möjligt ska beskriva den ekonomiska helhet som anknyter till vårdlandskapets ekonomi, oberoende av hur verksamheten har organiserats.

117 §. Verksamhetsberättelse. I paragrafen föreskrivs om verksamhetsberättelsen som är en del av vårdlandskapets bokslut.

I 1 mom. föreskrivs om verksamhetsberättelsens innehåll. I verksamhetsberättelsen ska det ingå en redogörelse för hur de mål för verksamheten och ekonomin som uppställts av vårdlandskapsfullmäktige har nåtts i vårdlandskapet och vårdlandskapskoncernen. I verksamhetsberättelsen beskrivs de omständigheter och händelser som inverkat på hur räkenskapsperiodens resultat och ekonomiska ställning har uppstått. I verksamhetsberättelsen ska också ges uppgifter om sådana väsentliga omständigheter förknippade med vårdlandskapets och koncernens ekonomi som inte framgår av vårdlandskapets eller koncernens resultat- eller balansräkning eller finansieringsanalys. Sådana omständigheter är åtminstone en uppskattning av den sannolika kommande utvecklingen samt uppgifter om hur den interna kontrollen och riskhanteringen är ordnad och om de centrala slutsatserna.

Väsentliga förändringar i vårdlandskapets organisation och uppgifter ska anges i verksamhetsberättelsen. Väsentliga förändringar kan vara exempelvis nya uppgifter som tillkommit eller funktioner som upphört, stora investeringsprojekt eller andra projekt som genomförts eller inletts, bolagiseringar eller andra betydande förändringar i landskapskoncernen. Eftersom det är sannolikt att vårdlandskapens tjänster och funktioner i betydande grad kommer att ordnas med stöd av olika serviceavtal, är det motiverat att vårdlandskapet i verksamhetsberättelsen också redogör för viktiga avtal som ingåtts under räkenskapsperioden och om förändringarna i dem. Väsentliga avvikelser i budgeten för bokslutsåret ska också tas upp, om vårdlandskapsfullmäktige inte har godkänt dem som budgetändringar. I verksamhetsberättelsen ska också tas upp sådana väsentliga förändringar i verksamheten och ekonomin som inträffat efter att räkenskapsperioden löpt ut och innan bokslutet blivit klart och som inte beaktats i budgeten för året efter

räkenskapsåret. Det är särskilt viktigt att förändringarna tas upp, om de har betydelse för behandlingen av räkenskapsperiodens resultat, finansieringen av verksamheten eller i övrigt för de åtgärder som gäller balanseringen av ekonomin. Särskilt viktiga är sådana händelser som väsentligt försvagar vårdlandskapets inkomstbas, likviditet eller andra verksamhetsförutsättningar eller som medför en betydande ökning av utgifterna.

Verksamhetsberättelsen ska innehålla en uppskattning av den sannolika kommande utvecklingen särskilt med tanke på ekonomin. Av uppskattningen bör framgå faktorer som gör att bedömningen av de framtida utsikterna avviker från den tidigare utvecklingstrenden. Uppskattningarna av den kommande utvecklingen bör vara välgrundade och de grunder som uppskattningarna bygger på bör anges, liksom även viktiga osäkerhetsfaktorer.

I verksamhetsberättelsen ska vårdlandskapsstyrelsen redogöra för hur den interna kontrollen, internrevisionen och riskhanteringen har ordnats i vårdlandskapet, om brister i kontrollen har uppdragats under räkenskapsperioden och hur man har för avsikt att utveckla kontrollen under gällande ekonomiplanepriod.

I 2 mom. föreskrivs det om de åtgärder som ska vidtas för att balansera ekonomin. Bestämmelser om kravet på balans i vårdlandskapets ekonomi finns i 113 §. I landskapets verksamhetsberättelse ska redogöras för balanseringen av ekonomin under räkenskapsperioden samt om huruvida gällande ekonomiplan räcker till för att skapa balans i ekonomin under kommande räkenskapsperiod i synnerhet om balansen inte utfallit på erforderligt sätt under räkenskapsperioden. Dessutom ska det i verksamhetsberättelsen läggas fram en redogörelse för vårdlandskapets ökning av långfristiga lån samt investeringar.

118 §. Produktion och lämnande av uppgifter om vårdlandskapets verksamhet, ekonomi och tjänsteproduktion

I 1 mom. föreslås bestämmelser om vårdlandskapets skyldighet att producera information. Vårdlandskapet ska producera information om sin verksamhet och ekonomi för styrningen, ledningen och uppföljningen av vårdlandskapets verksamhet, förvaltning och ekonomi. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar det behov som hänför sig till vårdlandskapets egen verksamhet när det gäller att få ekonomisk information i realtid om verksamheten, förvaltningen och ekonomin. I ledningen av vårdlandskapets verksamhet, förvaltning och ekonomi är det dessutom väsentligt att få jämförbar information om andra vårdlandskaps motsvarande ekonomiska nyckeltal. Dessutom kan informationen användas i vårdlandskapets kommunikation och i övrigt för att främja invånarnas och tjänsteanvändarnas möjligheter att delta och påverka.

Med styrning och uppföljning av verksamheten och ekonomin avses bland annat statens styrnings- och uppföljningsuppgift som är förknippad med förhållandet mellan vårdlandskapet och staten. De myndigheter som ansvarar för styrningen får tillgång till aktuella och jämförbara ekonomiska uppgifter om vårdlandskapen. Detta har betydelse vid beredningen av planen för de offentliga finanserna och budgetpropositionen, vid bedömningen av om vårdlandskapens finansiering är tillräcklig med avseende på dessa samt vid annan uppföljning och styrning av vårdlandskapens verksamhet och ekonomi och vid bedömningen av konsekvenserna av ändringarna i lagstiftningen om vårdlandskapen.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om lämnande av ekonomiska uppgifter. Vårdlandskapet ska i den form som krävs för interoperabilitet till Statskontorets informationsresurs för ekonomisk information lämna de i 114 § avsedda ekonomiska uppgifterna om bokföring, delårsrapport och kostnader samt de uppgifter om kostnaderna för vårdlandskapets verksamhet som enligt vad som föreskrivs någon annanstans i lag eller med stöd av lag ska lämnas regelbundet. Ingen avgift

tas ut av vårdlandskapet för lämnande av uppgifter till informationsresursen eller för användning av informationsresursen.

Ekonomiska uppgifter som ska lämnas till informationsresursen för ekonomisk information inbegriper enligt den förordning som ska utfärdas med stöd av 114 § i lagen om vårdlandskap exempelvis uppgifter om budgeten och ekonomiplanen, uppgifter om utfallet av inkomster och utgifter under räkenskapsperioden, bokslutskalkyler, noter till bokslutet samt uppgifter om utfallet av driftsekonomi och investeringar specificerade enligt serviceklass samt utgifts- och inkomstslag. Uppgifterna omfattar också vårdlandskapskoncerners bokslutskalkyler och noter.

I rapporteringen under räkenskapsperioden ska de allmänna principerna för upprättandet av bokslut iakttas i tillämpliga delar. Rapporterna ska göras upp enligt prestationsprincipen och de väsentliga utgifts- och inkomstposterna ska periodiseras. Bokföringsnämndens vårdlandskaps- och kommunsektion ger närmare anvisningar om iakttagandet av principerna för upprättande av bokslut.

Skyldigheten att lämna uppgifter innefattar också ansvaret för att uppgifterna är riktiga. Vårdlandskapet är därmed också skyldigt att lämna nya uppgifter i stället för de felaktiga uppgifterna. Fel i bokföringen korrigeras enligt bokföringsprinciperna i form av nya poster när den period som korrigeringen gäller är avslutad. Tekniska fel i informationsinnehållet som uppstår under sammanställandet av uppgifter för den interna redovisningen och produktionen av rapporten ska korrigeras utan dröjsmål.

Om det framkommer att det finns ett fel i informationsresursens informationsinnehåll ska ett krav på rättelse av uppgiften riktas till vårdlandskapet i fråga genom den feedback-kanal som Statskontoret administrerar. Om felet beror på ett tekniskt fel i informationsresursen svarar Statskontoret i egenskap av teknisk administratör för korrigeringen av systemfelet. Responskanalen, som är förknippad med säkerställandet av informationens kvalitet, och informationsresursens andra funktioner beskrivs närmare i motiveringen till lagen om ändring av lagen om statskontoret.

Vårdlandskapet ska lämna den ekonomiska information som avses i paragrafen till Statskontoret trots sekretessbestämmelserna. Detta betyder att det till Statskontoret ska lämnas också sådan ekonomisk information som innehåller personuppgifter som hör till i dataskyddsförordningen avsedda särskilda kategorier av personuppgifter och personuppgifter som enligt offentlighetslagen är sekretessbelagda. Vårdlandskapet ska ha en lagstadgad skyldighet att lämna informationen till Statskontoret, och separata bestämmelser om Statskontorets rätt att lämna uppgifterna i fråga ska finnas i lagen om statskontoret. I det samarbete för att definiera informationsinnehållet som föreslås i 3 mom. och som finansministeriet ska svara för, ska ingå också identifiering av vilka uttryckliga ekonomiska uppgifter som kan innehålla personuppgifter. Samtidigt ska nivån för offentliggörande av sådan information ställas så att inga personuppgifter röjs. Detta förutsätter att de uppgiftskategorier där det finns en risk för att personuppgifter röjs identifieras i förhand, och att publiceringen då fastställs till exempel till en mer allmän serviceklassifikation eller till nivån för hela vårdlandskapet. Statskontoret ska i egenskap av personuppgiftsansvarig svara för att den inte i informationsresursen offentliggör personuppgifter och inte heller lämnar ut personuppgifter till andra än de myndigheter som har rätt att få dem.

Enligt 2 mom. får närmare bestämmelser om vilken information som ska produceras och om hur och när den ska produceras och lämnas utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas till exempel om förfarandet vid lämnande av information i sådana situationer där vårdlandskapet rättar uppgifter som visat sig vara

felaktiga. Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas också om tidpunkten för lämnande av olika slags ekonomisk information, som i regel baserar sig på ekonomibestämmelserna i kommunallagen samt på lagstiftningen om bokföring och statistikföring. Avsikten är att vårdlandskapen ska lämna uppgifter kvartalsvis, halvårsvis och årligen. Månadsrapportering behövs på grund av den finansiering som grundar sig på vårdlandskapets statliga finansiering.

Vårdlandskapen ska lämna ekonomisk information i den form som interoperabiliteten förutsätter. Den interoperabilitetsplattform och interoperabilitetsmodell som administreras av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata utnyttjas i de tekniska specifikationerna i anslutning till informationssystemen. Centrala anvisningar och uppgifter är serviceklassificering, kontoplaner, XBRL-taxonomi, specifikationer och kodsystém för uppgift om arbetsställe, specifikationer och kodsystém för uppgifter om budgeten och ekonomiplanen, specifikationer och kodsystém för ekonomisk information, modeller för kostnadskalkylering, som publiceras centraliserat.

I 3 mom. föreslås det bestämmelser om det samarbete som behövs för definition av det närmare informationsinnehåll och de tekniska beskrivningar som krävs för interoperabiliteten samt om ett bemyndigande att utfärda förordning av finansministeriet. Finansministeriet ska organisera det samarbete som behövs för samordningen av det närmare informationsinnehåll och de tekniska beskrivningar som interoperabiliteten förutsätter så att det i samarbetet deltar representanter för de ministerier och andra ämbetsverk till vars förvaltningsområdes lagstiftning och uppgifter det hör att fastställa begrepp och definitioner som används i uppföljningen och rapporteringen av vårdlandskapens ekonomi. Till dessa ämbetsverk hör åtminstone Statistikcentralen, Institutet för hälsa och välfärd och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata samt vid behov också andra ämbetsverk, beroende på fallet.

För att förvalta informationsspecifikationerna ska vid finansministeriet finnas en av finansministeriet tillsatt arbetsgrupp där bland annat de aktörer som nämns ovan finns representerade. Arbetsgruppen är samtidigt samarbetsgrupp för ett informationsområde när det gäller genomförandet av den nya informationshanteringslagen.

På basis av gällande lagstiftning och förordningar samt samarbetet mellan de myndighetsaktörer som deltar i informationsspecifikationen utfärdas det årligen genom förordning av finansministeriet närmare bestämmelser om det informationsinnehåll och de tekniska beskrivningar som tillämpas på lämnandet av information under följande räkenskapsperiod. Finansministeriets förordning ska till sin natur vara en teknisk sammanfattning över de uppgifter som förutsätts i lagstiftningen och som ska lämnas på basis av den, samt av de informationsspecifikationer som sak tillämpas och som anknyter till genomförandet av uppgiftslämnandet. Genom förordning av statsrådet får närmare definieras till exempel indelningen i fråga om de inkomst- och utgiftsslag och de egendoms- och kapitalposter som används vid lämnandet av uppgifter, tillämpningen av sektorsklassificering, tjänstekategorier, uppgifter som samlas in separat för komplettering av bokslutet samt andra uppgifter om ekonomin och tjänsterna. Som en bilaga till förordningen ska det publiceras en beskrivning av den XBRL-taxonomi som det året ska tillämpas i fråga om uppgifter som gäller ekonomin.

Finansministeriets förordning med bilagor ska innehålla bland annat sådana tekniska beskrivningar i maskinläsbar form som det inte är möjligt att publicera i författningssamlingen. Förordningen publiceras i sin helhet i finansministeriets föreskriftssamling. Enligt 4 § i lagen om Finlands författningssamling (188/2000) kan ett ministerium av särskilda skäl besluta att en ministerieförordning som har liten allmän betydelse publiceras i ministeriets föreskriftssamling

och inte i författningssamlingen. I författningssamlingen ska då införas ett meddelande av ministeriet om hur förordningen har publicerats. Av meddelandet ska framgå var förordningen hålls tillgänglig för allmänheten och när förordningen träder i kraft. Det föreslås att förfarandet ska tillämpas också på den aktuella förordningen av finansministeriet.

För produktionen av annan sektorsspecifik information för uppföljningen, övervakningen och styrningen av vårdlandskapets verksamhet gäller enligt 4 mom. särskilda bestämmelser.

119 §. *Dottersammanslutningars och vårdlandskapssammanslutningars informationsskyldighet.* I paragrafen föreskrivs om skyldigheten för vårdlandskapets dottersammanslutningar och vårdlandskapssammanslutningar samt i 116 § 3 mom. avsedda bolag att lämna vårdlandskapsstyrelsen sådana uppgifter som behövs för att bedöma koncernens ekonomiska ställning och beräkna resultatet av dess verksamhet. Enligt bestämmelsen ska sammanslutningarna lämna också andra uppgifter än de som ingår i bokslutshandlingarna. Uppgifterna ska dock vara nödvändiga för bedömningen av vårdlandskapskoncernens ekonomiska ställning eller beräkningen av resultatet av verksamheten. På intresseföretags informationskyldighet tillämpas dessutom 6 kap. 14 § i bokföringslagen, enligt vilken intresseföretaget ur det senaste bokslutet ska ge den bokföringsskyldige som upprättar koncernbokslutet de uppgifter som behövs för sammanställningen av bokslutsuppgifterna. All nödvändig information bör ges så att det är möjligt att upprätta koncernbokslutet inom i 116 § utsatt tid.

120 §. *Utvärderingsförfarande i vårdlandskap.* I paragrafen föreskrivs om utvärderingsförfarandet i ett vårdlandskap, vilket innebär att staten och vårdlandskapet bedömer vårdlandskapets ekonomiska förutsättningar att klara av sina uppgifter samt förutsättningarna att ordna social- och hälsovårdstjänster eller räddningsväsendets tjänster.

I 1 mom. föreskrivs om villkoren för att ett utvärderingsförfarande ska kunna inledas. Utvärderingsförfarande kan inledas när de förutsättningar som avses i 121 § i denna lag uppfylls. Dessutom föreskrivs det att förfarandet inleds på initiativ av social- och hälsovårdsministeriet när de förutsättningar som avses i 25 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård uppfylls.

Enligt 2 mom. ska ett utvärderingsförfarande inledas genom beslut av finansministeriet. För förfarandet utses en utvärderingsgrupp och till den ska finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och vårdlandskapet utse en företrädare var. Genom gruppens sammansättning garanteras så mångsidiga kunskaper som möjligt om vårdlandskapets ekonomi och uppgifter. Eftersom en betydande del av de uppgifter som vårdlandskapet ska ordna utgörs av social- och hälsovårdsuppgifter och ett utvärderingsförfarande kan inledas med stöd av lagen om ordnande av social- och hälsovård, är det motiverat att en företrädare utsedd av social- och hälsovårdsministeriet ingår i utvärderingsgruppen. Vårdlandskapet ska också ordna räddningsväsendets uppgifter, varför en företrädare för inrikesministeriet ska ingå i utvärderingsgruppen. Efter att ha hört vårdlandskapet ska finansministeriet som ordförande för utvärderingsgruppen utse en person som är oberoende av vårdlandskapet och ministerierna.

I 3 mom. föreskrivs om utvärderingsgruppens förslag och behandling av förslaget. Utvärderingsgruppen ska lägga fram ett förslag till åtgärder för att sanera vårdlandskapets ekonomi och trygga förutsättningarna för att ordna social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendets tjänster. Utvärderingsgruppen ska så ingående som möjligt utreda och bedöma vårdlandskapets förutsättningar att sköta de uppgifter det har ansvar för att ordna och lägga fram sitt förslag utifrån dessa utredningar och bedömningar. Förslagen kan gälla vårdlandskapets verksamhet och ekonomi som helhet. Av gruppens utredningar och åtgärdsförslag ska det framgå om vårdlandskapet har ekonomiska och operativa förutsättningar att med egna åtgärder klara av de upp-

gifter som det har ansvar för att ordna. Vårdlandskapsfullmäktige ska behandla utvärderingsgruppens åtgärdsförslag och delge finansministeriet sitt beslut om dem för eventuella fortsatta åtgärder. Budgeten och ekonomiplanen ska göras upp så att fullmäktiges beslut om åtgärder genomförs. Verksamhetsberättelsen ska innehålla en redogörelse för hur åtgärderna har genomförts och om de har varit tillräckliga under räkenskapsperioden.

I 4 mom. föreskrivs det om tillsättande av en utredare för att utreda en ändring av vårdlandskapet. Finansministeriet ska utifrån utvärderingsgruppens åtgärdsförslag och vårdlandskapsfullmäktiges beslut enligt 3 mom. avgöra huruvida det finns behov av att tillsätta en utredare enligt 8 § i lagen om vårdlandskapsstrukturen.

121 §. Ekonomiska omständigheter under vilka ett utvärderingsförfarande kan inledas. I paragrafen föreskrivs om de ekonomiska omständigheter under vilka ett utvärderingsförfarande enligt 120 § får inledas i ett vårdlandskap. Ett utvärderingsförfarande kan i princip inledas med stöd av fyra olika kriterier. Finansministeriet har prövningsrätt när det gäller att inleda förfarandet. Beträffande kriterier som grundar sig på nyckeltal är prövningsrätten motiverad, eftersom i synnerhet kriterier som grundar sig på ekonomiska nyckeltal ofrånkomligen är i viss mån mekaniska och det inte är möjligt att i samband med dem beakta de mångahanda frågor som har att göra med vårdlandskapets ekonomi och verksamhet. Eftersom vårdlandskapen sköter sina uppgifter också i bolagsform och vårdlandskapens koncernstruktur delvis härrör från lagstiftningen, föreslås det att de ekonomiska kriterier som leder till ett utvärderingsförfarande baserat på nyckeltal ska grunda sig på nyckeltal på koncernnivå. Enbart en granskning av nyckeltalen för vårdlandskapets ekonomi ger inte en tillräcklig bild av vårdlandskapets ekonomiska förutsättningar och bärkraft. Nyckeltalen påverkas också av andelar i eventuella vårdlandskapssammanslutningar och bolag som bedriver samarbete mellan vårdlandskapen.

Enligt 1 mom. kan ett utvärderingsförfarande inledas om vårdlandskapet inte har täckt underskottet i balansräkningen inom den tidsfrist som anges i 113 § 2 mom.

Enligt 2 punkten kan finansministeriet inleda ett utvärderingsförfarande i vårdlandskapet, om förhållandet mellan årsbidraget och avskrivningarna i vårdlandskapets koncernresultaträkning är under 80 procent två räkenskapsperioder i rad,

Det föreslagna gränsvärdet på 80 procent beskriver en situation där årsbidraget i koncernresultaträkningen inte räcker till för att täcka avskrivningarna och där det sannolikt uppstår ett underskott för vårdlandskapet. Detta beskriver underskottet i den interna finansieringen i förhållande till avskrivningarna.

Enligt 3 punkten kan ett utvärderingsförfarande inledas om koncernbokslutets kalkylmässiga låneskötselbidrag understiger 0,8 två räkenskapsperioder i följd. Låneskötselbidraget beskriver vårdlandskapskoncernens kapacitet att med sin interna finansiering täcka amorteringar och räntor på långfristiga och kortfristiga lån.

Vårdlandskapets egen upplåning begränsas enligt bestämmelsen i 113 § till kortfristiga lån, men syftet med kriteriet är att säkerställa att också vårdlandskapskoncernens dottersammanslutningar bevarar sin förmåga att sköta lån.

Enligt 4 punkten kan utvärderingsförfarandet inledas om vårdlandskapet har fått en i 15 § 3 mom. avsedd fullmakt att uppta lån eller beviljats tilläggsfinansiering enligt lagen om vårdlandskapens finansiering två gånger under tre räkenskapsperioder i följd. Den ekonomiska situationen i vårdlandskapet är i dessa situationer sådan att det finns risk för att den äventyrar vårdlandskapets förutsättningar att klara av sina uppgifter. Vårdlandskapets i 15 § 3 mom. avsedda

fullmakt att uppta lån innebär en situation där vårdlandskapet undantagsvis kan skuldsätta sig mer än dess förmåga att sköta lån i enlighet med det ekonomiska läget tillåter. Man kan avstå från att inleda utvärderingsförfarandet till exempel om ett lån som vårdlandskapet tagit inte är av sådan storleksklass att vårdlandskapet inte kan anpassa lånets effekter i sin budget och ekonomi- och verksamhetsplan.

I 2 mom. föreskrivs det om uppgifter som ska ligga till grund för beräkningen av de gränsvärden utifrån vilka ett utvärderingsförfarande ska kunna inledas. Gränsvärdena räknas ut årligen utgående från de koncernbokslutsuppgifter som Statskontoret tillhandahåller. Koncernbokslutets kalkylmässiga låneskötselbidrag räknas ut med en formel där räntekostnaderna läggs till årsbidraget i koncernresultaträkningen och den resulterande summan divideras med summan av räntekostnaderna och de kalkylmässiga amorteringarna. De kalkylmässiga amorteringarna fås genom att lånebeloppet i koncernbalansräkningen divideras med talet åtta.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om att förutsättningarna för vårdlandskapets utvärderingsförfarande ska bedömas första gången utifrån boksluten för 2023 och 2024, för att vårdlandskapets verksamhet ska ha hunnit bli etablerad efter det att verksamheten inleddes.

122 §. Begränsning av behörigheten för vårdlandskapets myndigheter i vissa situationer. I paragrafen föreskrivs om begränsning av vårdlandskapsmyndighetens behörighet under ett utvärderingsförfarande enligt 120 § och medan det åtgärdsprogram som utarbetats vid förfarandet genomförs. Syftet med paragrafen är att förhindra att vårdlandskapets ekonomiska ställning försvagas ytterligare medan utvärderingsförfarandet eller den prövning av en eventuell ändring av vårdlandskapet som görs efter utvärderingsförfarandet pågår, eller tills de åtgärder enligt 120 § 3 mom. som vårdlandskapsfullmäktige beslutat om fortsätter.

Vårdlandskapsmyndigheten har begränsad behörighet efter att finansministeriet beslutat om att inleda ett utvärderingsförfarande enligt 120 §. Om finansministeriet utifrån förslag från den utvärderingsgrupp som avses i 103 § fattar beslut om att tillsätta en utredare enligt lagen om vårdlandskapens struktur, ska begränsningen av behörigheten gälla fram till det att statsrådet beslutat om att ändra vårdlandskapet. Begränsningen av behörigheten fortsätter under den tid som vårdlandskapsfullmäktiges åtgärdsprogram pågår, om ett sådant program har utarbetats vid utvärderingsförfarandet.

Den begränsade behörigheten ska i första hand gälla sådana beslut av vårdlandskapsmyndigheten som har en betydande och långvarig inverkan på vårdlandskapets samlade ekonomi. Sådana beslut är till exempel nya viktiga och långsiktiga avtal som beaktar vårdlandskapets ekonomi som helhet. Om utvärderingsgruppen redan har gett ett åtgärdsförslag, begränsas dessutom sådana beslut som strider mot gruppens åtgärdsförslag. Vårdlandskapsmyndigheten ska dock alltid ha rätt att fatta beslut, om beslutet av tvingande skäl eller på grund av att saken brådskar inte kan skjutas upp.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet delge finansministeriet de beslut som avses i paragrafen. På delgivning av beslut tillämpas allmän lagstiftning. På delgivningen ska således tillämpas det som i 59 § i förvaltningslagen föreskrivs om vanlig delgivning och det som 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) föreskrivs om vanlig elektronisk delgivning. Finansministeriet ska ha rätt att på laglighetsgrund begära omprövning och anföra vårdlandskapsbesvär över vårdlandskapsmyndighetens i 1 mom. avsedda beslut. På finansministeriets rätt att anföra besvär över förvaltningsdomstolens beslut tillämpas 145 §.

14 kap. **Granskning av förvaltning och ekonomi**

123 §. Revisionsnämnden. I paragrafen föreskrivs det om tillsättande av en revisionsnämnd och om nämndens sammansättning och uppgifter.

Enligt 1 mom. ska landskapsfullmäktige tillsätta en revisionsnämnd som ska ordna granskning och utvärdering av landskapets förvaltning och ekonomi och andra uppgifter som ålagts dem. Nämndens uppdrag omfattar samma år som vårdlandskapsfullmäktiges mandattid. Nämndens ordförande och vice ordförande ska vara fullmäktigeledamöter. I 78 § föreskrivs i övrigt om valbarheten för ledamöterna i revisionsnämnden.

I 2 mom. föreskrivs om revisionsnämndens uppgifter. Nämnden ska i första hand förbereda de ärenden som gäller granskningen av förvaltningen och ekonomin och som fullmäktige ska fatta beslut om. Det är således inte vårdlandskapsstyrelsen utan revisionsnämnden som förbereder dessa ärenden för vårdlandskapsfullmäktige. Till de ärenden som revisionsnämnden ska förbereda hör bland annat att ordna det anbudsförfarande som gäller valet av revisor och lägga fram förslag inför fullmäktige samt övervaka att revisionsavtalet följs. Revisionsnämnden ska också lägga fram förslag för fullmäktige om huruvida bokslutet ska godkännas och de redovisnings-skyldiga beviljas ansvarsfrihet med beaktande av revisorernas utlåtanden i revisionsberättelsen.

Revisionsnämnden ska bedöma huruvida de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige satt upp har nåtts i vårdlandskapet och vårdlandskapskoncernen och huruvida verksamheten är ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt. Vid bedömningen är det motiverat att särskilt uppmärksamma de mål som inte har nåtts. I sådana fall kan revisionsnämndens bedömning förbättra och utveckla verksamheten i vårdlandskapet. Revisionsnämnden kan välja mer ändamålsenliga metoder och arbetsformer. Det väsentliga är att nämnden tillför vårdlandskapsfullmäktiges beslut ett mervärde och utgör ett stöd för besluten genom att producera och ta fram ny information om och en ny syn på landskapets ekonomi och förvaltning. I en bedömning som tillför ett mervärde ingår åtgärdsrekommendationer och alternativa överväganden. För en bedömning räcker det inte att bara konstatera situationen.

Revisionsnämnden ska också bedöma huruvida redogörelsen i verksamhetsberättelsen ger tillräckliga uppgifter om hur de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige satt upp har nåtts. Fullmäktige ställer upp mål förutom i budgeten framför allt i den vårdlandskapsstrategi som avses i 41 §. I sin bedömning ska revisionsnämnden uppmärksamma också hur de långsiktiga målen i vårdlandskapsstrategin har utfallit. Dessutom ska revisionsnämnden ha rätt att bedöma huruvida vårdlandskapets verksamhet, verksamhetssätt och tjänster ordnas på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt. Revisionsnämnden ska dock inte ingripa i den operativa verksamheten.

Till revisionsnämndens uppgifter hör också att bedöma hur balanseringen av ekonomin utfallit under räkenskapsperioden samt huruvida målen och åtgärderna i ekonomiplanen är tillräckliga med tanke på balanseringen.

Revisionsnämnden ska bedöma balanseringen i första hand utifrån den redogörelse som vårdlandskapsstyrelsen lämnar i samband med verksamhetsberättelsen och andra eventuella uppgifter som beskriver vårdlandskapets ekonomiska ställning. Ekonomiplanen ska upprättas så att den är i balans eller uppvisar ett överskott senast vid utgången av det andra året efter budgetåret. Detta kräver såväl effektiva och fungerande balanseringsåtgärder som snabba reaktioner från både vårdlandskapsfullmäktige och vårdlandskapsstyrelsen. I det sammanhanget är det motiverat att revisionsnämnden under året utöver en utvärderingsberättelse producerar också andra bedömningsrapporter eller prognoser i fråga om utfallet av budgeten och målen. Dessa rapporter kan på ett naturligt sätt fogas exempelvis till delårsrapporterna.

Revisionsnämnden ska se till att granskningen av vårdlandskapet och dess dottersammanslutningar samordnas. Med samordning avses till exempel att nämnden ska konkurrensutsätta revisionstjänsterna för vårdlandskapskoncernen. Beslut om valet av revisor fattas dock av ett organ i dottersammanslutningen, till exempel i ett aktiebolag fattas beslutet av bolagsstämman. Samordning av granskningen kan också innebära att nämnden för varje fullmäktigeperiod eller oftare drar upp riktlinjerna för hur granskningen av vårdlandskapskoncernen ska ordnas. Revisionsnämndens uppgifter innefattar inte granskning av verksamheten och ekonomin i dottersammanslutningar som hör till koncernen. Revisionsnämnden har inte rätt att direkt av dottersammanslutningarnas organ eller ansvarspersoner få upplysningar och ta del av handlingar.

Revisionsnämndens rätt till upplysningar av dottersammanslutningar begränsas till koncernledningens rapportering och andra handlingar i vårdlandskapsmyndigheternas besittning. Vid behov kan vårdlandskapet utnyttja sina befogenheter som ägare för att få nödvändiga handlingar av dottersammanslutningarna.

Till revisionsnämndens uppgifter hör att övervaka att skyldigheten enligt 87 § att redogöra för bindningar iakttas och tillkännage bindningarna för vårdlandskapsfullmäktige. Revisionsnämnden ska också för vårdlandskapsstyrelsen bereda ett förslag till bestämmelser om nämndens uppgifter i förvaltningsstadgan samt till budget för utvärderingen och granskningen. Förslagen om revisionsnämndens uppgifter i förvaltningsstadgan och budgetförslagen till vårdlandskapsfullmäktige ska lämnas via vårdlandskapsstyrelsen, eftersom frågorna knyter an till den allmänna förvaltningen av vårdlandskapet och kräver samordning av vårdlandskapsstyrelsen. Bestämmelsen i 3 mom. betonar dock revisionsnämndens oberoende och särställning. Enligt bestämmelsen kan vårdlandskapsstyrelsen avvika från revisionsnämndens förslag om nämndens uppgifter i förvaltningsstadgan och om budget av skäl som kan motiveras med samordningen av vårdlandskapets förvaltningsstadga och budgetförslag. I samband med revisionsnämndens beslut om budget ska vårdlandskapsfullmäktige uppmärksamma att det för att revisionsnämnden ska lyckas med sin uppgift krävs att nämnden får stöd av en sakkunnig och kompetent organisation.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs om utvärderingsplan och utvärderingsberättelse. En utvärderingsberättelse ska upprättas för varje räkenskapsperiod och behandlas av vårdlandskapsfullmäktige i samband med bokslutet. Nämnden kan även ge vårdlandskapsfullmäktige andra utredningar om resultaten av utvärderingen som den anser behövliga.

Revisionsnämndens utvärderingsverksamhet ska basera sig på en plan som, om revisionsnämnden beslutar det, kan delges fullmäktige. Utvärderingen baserar sig bland annat på vårdlandskapsstrategin, budgeten och ekonomiplanen, beslut, rapporter och annan information som revisionsnämnden skaffat. Utvärderingen ska vara objektiv och tillförlitlig och stödja beslutsfattandet och utvecklingen av verksamheten såsom ovan har konstaterats. Utvärderingen ska gälla mål och verksamheter som är viktiga med tanke på resultatet. Revisionsnämnden ska vid beredningen av utvärderingsberättelsen beakta också Statens revisionsverks eventuella utvärdering av vårdlandskapets verksamhet och ekonomi. Bestämmelser om Statens revisionsverks granskningsrätt finns i 126 §. Vid sidan av revisionsverket utvärderas vårdlandskapets verksamhet också av Institutet för hälsa och välfärd. Det är motiverat att revisionsnämnden beaktar också dessa utvärderingar i sin utvärderingsberättelse.

I 5 mom. föreskrivs om vårdlandskapsstyrelsens utlåtande om utvärderingsberättelsen. Vårdlandskapsstyrelsen ska lämna vårdlandskapsfullmäktige ett utlåtande om de åtgärder som utvärderingsberättelsen ger anledning till. Det vore bra om vårdlandskapsstyrelsens utlåtande leder till en dialog med revisionsnämnden. Eftersom utlåtandet grundar sig på en beredning som utförts av organ och tjänsteinnehavare som lyder under den, kan utlåtandet vara ett naturligt och

fungerande sätt att delge revisionsnämndens iakttagelser och eventuella utvecklingsförslag också i ett vidare perspektiv till hela organisationen och på så sätt låta iakttagelserna och förslagen bli en del av utvecklingen av verksamheten.

124 §. Revision. I paragrafen föreskrivs om val av revisorer och deras uppgifter. Enligt 1 mom. väljer vårdlandskapsfullmäktige en revisionsammanslutning för granskning av förvaltningen och ekonomin. Sammanslutningen ska till ansvarig revisor för vårdlandskapet förordna en sådan OFGR-revisor som avses i 2 § i revisionslagen (1141/2015). Bestämmelser om revisionsammanslutningar finns i 6 kap. i den lagen. Revisorerna utför sitt uppdrag under tjänsteansvar, det vill säga bestämmelserna i 40 kap. i strafflagen tillämpas på dem. Revisorernas skyldighet att ersätta skada fastställs i sin tur med stöd av 10 § i lagen om revision inom den offentliga förvaltningen och ekonomin (1142/2015).

I 2 mom. föreskrivs om revisorer i vårdlandskapets dottersammanslutningar. Till revisor i vårdlandskapets dottersammanslutningar ska väljas vårdlandskapets revisionsammanslutning, om det inte av orsaker som gäller ordnandet av granskningen finns grundad anledning att avvika från detta. Grundad anledning kan vara till exempel antalet dottersammanslutningar i vårdlandskapet. Av bestämmelserna i revisionslagen kan det också följa att man till revisor i en dottersammanslutning ska välja en CGR-revisor enligt lagen i fråga.

I 3 mom. föreskrivs om den längsta mandattiden för en revisionsammanslutning. En revisionsammanslutning kan väljas för högst sex månader i sänder för granskning av förvaltningen och ekonomin. Vid uppsägning och hävning av avtal om revisionstjänster ska sedvanliga avtalsrättsliga principer och förfaranden iaktas.

I 4 mom. föreskrivs om revisionsammanslutningens och den ansvarige revisorns oberoende. Revisorssammanslutningen och den ansvarige revisor som denna förordnat ska ha förutsättningar att verkställa revisionen på ett oberoende sätt och i tillräckligt stor omfattning. Revisorn ska fritt kunna uttrycka sina åsikter oberoende av yttre faktorer. För att revisorn ska kunna utföra sina föreskrivna uppgifter, ska vårdlandskapsfullmäktige och revisionsnämnden se till att förutsättningarna för en oberoende revision som i kvalitativt och kvantitativt hänseende är tillräckligt omfattande har beaktats bland annat i anbudsbegäran och de avtal som gäller revisionstjänster. Revisorn ska på eget initiativ redan innan uppdraget tas emot, men även under uppdragsförhållandets giltighetstid, bedöma faktorer som kan äventyra oberoendet och vid behov vägra att ta emot uppdraget eller avstå från det, om ett hot som äventyrar oberoendet inte ens genom försiktighetsåtgärder kan avlägsnas eller minskas till en godtagbar nivå.

Enligt 5 mom. gäller för en revisor samma begränsningar av valbarhet enligt 78 § som för ledamöter i revisionsnämnden. Revisorn behöver dock inte vara invånare i vårdlandskapet, eftersom revisorn inte är en förtroendevald, och bestämmelserna om förtroendevaldas valbarhet inte tillämpas på revisorerna.

125 §. Revisorernas uppgifter. I paragrafen föreskrivs om revisorernas uppgifter. Enligt 1 mom. ska revisorerna före utgången av maj månad med iakttagande av god revisionssed inom den offentliga förvaltningen granska räkenskapsperiodens förvaltning, bokföring och bokslut.

Revisorerna ska först och främst granska om vårdlandskapets förvaltning har skötts enligt lag och vårdlandskapsfullmäktiges beslut. Vid granskningen av att förvaltningen har skötts enligt lag säkerställs det årligen med iakttagande av god revisionssed inom den offentliga förvaltningen att i första hand lagen om vårdlandskap och förvaltningslagen samt vårdlandskapets förvaltningsstadga och andra beslut av vårdlandskapsfullmäktige följs. Utöver detta granskas annan lagstiftning enligt revisorernas yrkesmässiga prövning och den helhet som ska granskas.

Revisorerna ska också rapportera om andra väsentliga lagstridigheter eller försummelser som framkommer i samband med granskningen, särskilt om de har orsakat vårdlandskapet skada.

Revisorerna ska granska om vårdlandskapets bokslut och det därtill hörande koncernbokslutet samt verksamhetsberättelsen ger en rättvisande bild av vårdlandskapets resultat, ekonomiska ställning, finansiering och verksamhet enligt bestämmelserna och föreskrifterna om upprättande av bokslut och verksamhetsberättelser. Vid granskningen av ett koncernbokslut ska det kontrolleras att de nödvändiga uppgifterna om sammanslutningar som hör till en vårdlandskapskoncern har förts in på rätt sätt i koncernbokslutet. Granskningsrätten för ett vårdlandskaps revisor omfattar inte granskning av att revisionsuppgifterna för en sammanslutning som vårdlandskapet har bestämmande inflytande över är tillförlitliga, om inte vårdlandskapets revisor är revisor också för denna sammanslutning.

Revisorerna ska granska om de uppgifter som getts om grunderna för finansieringen av vårdlandskapet och användningen av medlen är korrekta. Vårdlandskapets finansiering bygger på statlig finansiering som regleras i lagen om finansiering av vårdlandskapen. Finansieringen av vårdlandskap har allmän täckning, det vill säga landskapen beslutar själva med stöd av sin självstyrelse om hur den statliga finansieringen ska användas för skötseln av deras uppgifter.

Till revisorernas skyldighet hör också att granska om vårdlandskapets interna kontroll, internrevision och riskhantering och koncernövervakningen har ordnats på behörigt sätt (punkt 4). En revisor ska uttryckligen bedöma hur den interna kontrollen, internrevisionen och koncernövervakningen har ordnats, inte utföra den. I 51 § föreskrivs särskilt om hur landskapets internrevision ska ordnas. Behörigt ordnande av den interna kontrollen och riskhanteringen kan omfatta bland annat att vårdlandskapsfullmäktige beslutat om grunderna för intern kontroll och riskhantering, att tillräckliga bestämmelser om ärendet har tagits in i förvaltningsstadgan och att vårdlandskapsstyrelsen och de övriga organen har instruerat sina underordnade i fråga om förfarandet vid ordnande av intern kontroll och riskhantering samt kontroll av genomförandet. Dessutom bör man ta ställning till om den interna revisionen har ordnats på behörigt sätt. Med koncernövervakning avses övervakning och analys av och rapportering om resultatet av dottersammanslutningarnas verksamhet och deras ekonomiska ställning. Vid koncernövervakningen ska det särskilt följas upp att de mål som vårdlandskapsfullmäktige satt upp för dottersammanslutningarna uppnås och att koncerndirektivet iakttas i centralt skötta koncernverksamheter och användningen av koncernens interna tjänster. Det ska vid koncernövervakningen också följas upp att den interna kontroll och riskhantering som ordnas och genomförs i de sammanslutningar som hör till vårdlandskapskoncernen överensstämmer med de principer som vårdlandskapet har godkänt. Behörigt ordnande av koncernövervakningen kräver att anvisningar har getts om förfarandena i anslutning till koncernövervakningen och om övervakningen av genomförandet. Vid granskningen beaktas även de uppgifter i verksamhetsberättelsen som gäller intern kontroll och riskhantering samt koncernövervakningen.

Som en del av granskningen av bokslutet ska det dessutom kontrolleras att uppgifterna i bokslutet och verksamhetsberättelsen inte är motstridiga. I anslutning till detta ska det vid granskningen säkerställas bland annat att uppgifterna som verksamhetsberättelsen baserar sig på är tillräckligt väl dokumenterade och motiverade.

I 2 mom. föreskrivs det om vårdlandskapsfullmäktiges och revisionsnämndens anvisningar till revisorerna. Revisorerna ska följa vårdlandskapsfullmäktiges och revisionsnämndens anvisningar, om de inte står i strid med lag, förvaltningsstadgan eller god revisionssed. Anvisningarna får inte leda till att revisorns oberoende ställning äventyras. En förutsättning för revisorns oberoende ställning är att revisorn självständigt kan fastställa innehållet i revisionen och rapporteringen om den. Revisorn ska således i andra hand följa dessa anvisningar. Det kan dock för

revisorerna till exempel föreslås att de utöver den granskning som ingår i granskningsplanen utreder någon omständighet närmare.

I 3 mom. föreskrivs det om rapportering av väsentliga iakttagelser vid revisionen. Om revisorerna upptäcker väsentliga missförhållanden ska de utan dröjsmål meddela om dessa i ett revisionsprotokoll som lämnas till vårdlandskapsstyrelsen. Revisionsprotokollet ska delges revisionsnämnden. Sådana iakttagelser som kräver omedelbar rapportering är bland annat uppgifter om oegentligheter som framkommit. Vårdlandskapsstyrelsen ansvarar i sista hand för att åtgärder vidtas, vilket innebär att väsentliga missförhållanden ska meddelas i ett revisionsprotokoll som lämnas till styrelsen och som vid behov kan lämnas även efter utgången av räkenskapsperioden. I ett revisionsprotokoll som lämnas efter räkenskapsperioden kan det till exempel göras anmärkningar om omständigheter som inte ingår i revisionsberättelsen, men som det är orsak att delge styrelsen. Vårdlandskapsstyrelsen ska behandla revisionsprotokollet och besluta om de åtgärder som ska vidtas utifrån de iakttagelser som gjorts vid revisionen. Revisionsprotokollet ska delges även revisionsnämnden. I övrigt rapporterar revisorn om utförandet av granskningarna till i första hand revisionsnämnden så som avtalas särskilt.

126 §. Statens revisionsverks granskningsrätt. I paragrafen föreskrivs om Statens revisionsverks granskningsrätt. Statens revisionsverk har enligt vad som bestäms i lagen om statens revisionsverk (676/2000) rätt att granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i verksamheten och ekonomin i vårdlandskap och sammanslutningar som kontrolleras av ett vårdlandskap eller av flera vårdlandskap tillsammans. I lagen i fråga föreskrivs också om revisionsverkets rätt att få uppgifter.

127 §. Revisionsnämndens och revisorernas rätt till upplysningar. Genom bestämmelsen säkerställs revisionsnämndens och revisorernas rätt till upplysningar. I paragrafen föreskrivs särskilt om revisionsnämndens och revisorernas rätt till upplysningar.

I 1 mom. föreskrivs om revisorernas och revisionsnämndens rätt till upplysningar. Revisionsnämnden har trots sekretessbestämmelserna rätt att av vårdlandskapets myndigheter få de upplysningar och ta del av de handlingar som revisionsnämnden anser vara behövliga för skötseln av utvärderingsuppdraget. Som organ har revisionsnämnden rätt till upplysningar, och därför ska nämnden fatta beslut om saken. I 2 mom. föreskrivs det om revisorernas rätt till upplysningar. Också en revisor har trots sekretessbestämmelserna rätt att av vårdlandskapets myndigheter och andra sammanslutningar och stiftelser som hör till vårdlandskapskoncernen få de upplysningar och ta del av de handlingar som revisorn anser vara behövliga för skötseln av sitt uppdrag. Revisorns rätt till upplysningar gäller således utöver handlingar som är i vårdlandskapets besittning också handlingar som andra sammanslutningar och stiftelser som hör till vårdlandskapskoncernen besitter, om revisorn anser dem nödvändiga för skötseln av revisionsuppdraget. Revisionsnämndens ledamöter och revisorn utför sitt uppdrag under tjänsteansvar och är skyldiga att hemlighålla de uppgifter som det fått ta del av med stöd av bestämmelsen.

128 §. Revisionsberättelsen och behandlingen av den. I paragrafen föreskrivs om behandling av revisionsberättelsen. Enligt 1 mom. ska revisorn för varje räkenskapsperiod avge en berättelse till vårdlandskapsfullmäktige med en redogörelse för resultaten av revisionen enligt 125 §. Oberoende av resultaten av revisionen ska berättelsen också innehålla ett uttalande om huruvida bokslutet bör godkännas och ansvarsfrihet beviljas ledamöterna i det granskade organet och de redovisningsskyldiga inom organets uppgiftsområde. Redovisningsskyldiga är ledamöterna i vårdlandskapsstyrelsen, nämnderna och deras sektioner samt ledande tjänsteinnehavare inom varje uppgiftsområde. Ledande tjänsteinnehavare kan anses vara åtminstone föredragande i ett organ samt tjänsteinnehavare med ansvar för en egen uppgiftshelhet inom organets uppgiftsom-

råde. Vårdlandskapsfullmäktige bör på förhand fastställa de redovisningsskyldiga, trots att lagen inte kräver det. I sista hand är det dock revisorn som ska överväga vem en eventuell anmärkning kan riktas mot.

I 2 mom. föreskrivs om anmärkning som riktas mot en redovisningsskyldig. Om revisorn konstaterar att vårdlandskapets förvaltning och ekonomi har skötts i strid med lag eller fullmäktiges beslut och felet eller den skada som uppkommit inte är ringa, ska det i revisionsberättelsen riktas en anmärkning om saken mot den redovisningsskyldige. Anmärkningen kan inte riktas mot vårdlandskapsfullmäktige.

Enligt 3 mom. ska revisionsnämnden bereda behandlingen av revisionsberättelsen i fullmäktige. När en anmärkning framställts i revisionsberättelsen, ska revisionsnämnden inhämta en förklaring av den som anmärkningen gäller samt vårdlandskapsstyrelsens utlåtande. Nämnden kan också själv ge ett utlåtande om revisionsberättelsen. I samband med behandlingen av revisionsberättelsen ska vårdlandskapsfullmäktige besluta om de åtgärder som revisionsnämndens beredning, revisionsberättelsen och anmärkningarna i den ger anledning till. När vårdlandskapsfullmäktige godkänner bokslutet ska det besluta om ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga. Fullmäktige är då inte bundet av revisorernas förslag.

15 kap. **Vårdlandskapets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden**

Kapitlet innehåller bestämmelser om vårdlandskapets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Enligt 67 § i förslaget ska bestämmelserna i kapitlet också tillämpas på vårdlandskapsammanslutningar. Bestämmelser om bolagisering av kommunernas verksamhet som huvudsakligen motsvarar bestämmelserna i kapitlet finns i 15 kap. i kommunallagen.

129 §. Vårdlandskapets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden.

Bestämmelsen gäller i vilken form vårdlandskapet kan utöva verksamhet inom sitt uppgiftsområde i ett konkurrensläge på marknaden. Bestämmelsen anknyter till slopandet av stödelement som strider mot EU:s regler för statligt stöd, det vill säga konkurrensskydd och eventuella skatteförmåner och till införandet av konkurrensneutralitet i vårdlandskapets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden.

I 1 mom. ingår en huvudregel enligt vilken ett vårdlandskap ska överlåta verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden till ett aktiebolag, ett andelslag, en förening eller en stiftelse.

Med bedrivande av verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden avses detsamma som i 126 § i den gällande kommunallagen. I praktiken finns det ingen allmängiltig definition på detta, och i sista hand måste arten av vårdlandskapets verksamhet till denna del bedömas från fall till fall. I 2 mom. anges ändå vilken slags verksamhet som åtminstone inte ska anses skötas i ett konkurrensläge på marknaden genom att utesluta vissa verksamheter från en tolkning från fall till fall, och i fråga om dessa ska vårdlandskapet inte anses agera under nämnda omständigheter. Bestämmelsen förtydligar i synnerhet gränsen mellan å ena sidan bolagiseringsskyldigheten, å andra sidan vårdlandskapets lagstadgade organiseringsansvar, samarbetsskyldigheter och de uppgifter som vårdlandskapet ålagts på grundval av en lagstadgad skyldighet.

Enligt 1 punkten i momentet är det inte fråga om ett konkurrensläge på marknaden om vårdlandskapet med stöd av lag som egen verksamhet producerar tjänster för vårdlandskapets invånare och andra som vårdlandskapet enligt lag ska ordna tjänster för. Avgörande för tolkningen är att vårdlandskapet producerar tjänster bara för dem som det enligt lag ska ordna tjänster för.

Enligt 2 punkten är det inte fråga om verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden, om tjänsterna ordnas som vårdlandskapets egen verksamhet i form av sådant samarbete mellan vårdlandskapen som avses i 52 § på grundval av en lagstadgad samarbetskyldighet eller samlat i vårdlandskapet på grundval av en lagstadgad skyldighet. Med det sistnämnda avses både situationer där det i lag föreskrivs att en uppgift som hör till vårdlandskapen ska koncentreras till ett visst vårdlandskap och situationer där det har avtalats om detta mellan vårdlandskapen med stöd av vårdlandskapens lagstadgade avtalsskyldighet, såsom det samarbetsavtal mellan vårdlandskapen som avses i 34 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Tjänsterna får bara gälla det berörda områdets invånare och andra som vårdlandskapet enligt lag ska ordna tjänster för. Med områdets invånare avses invånarna i de vårdlandskap som deltar i samarbetet eller invånarna i de vårdlandskap vars tjänster ska ordnas centraliserat med stöd av en lagstadgad skyldighet.

Enligt 3 punkten ska sådant samarbete mellan vårdlandskapen som genomförts på det sätt som avses i 52 § och som enligt upphandlingslagen inte behöver konkurrensutsättas inte anses skötas i ett konkurrensläge på marknaden. Enligt 16 § i upphandlingslagen ska den lagen inte tillämpas på samarbetet mellan upphandlingsenheter, om samarbetet gäller uppnåendet av gemensamma mål och det är fråga om offentliga tjänster av allmänt intresse som enheterna ansvarar för. Ett ytterligare villkor är att högst fem procent och högst 500 000 euro av de tjänster som omfattas av samarbetet produceras för andra än dem som är parter i avtalet. Om det inte är fråga om tjänster som tillhandahålls på marknadsvillkor, är den ovannämnda procentgränsen 10 procent, och gränsen på 500 000 euro ska inte tillämpas. I upphandlingslagen anges när en verksamhet inte anses bedrivas på marknadsvillkor. Den procentuella begränsningen tillämpas inte om värdet på de tjänster som berörs av samarbetet och som producerats för andra än avtalsparterna uppgår till i genomsnitt mindre än 100 000 euro per år under de tre år som föregår kontraktets tilldelning.

Enligt 2 mom. bedriver ett vårdlandskap verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden om det deltar i ett anbudsförfarande.

130 §. Undantag från bolagiseringsskyldigheten. I paragrafen föreskrivs om undantag från bolagiseringsskyldigheten. Enligt paragrafen gäller undantagen från bolagiseringsskyldigheten sådana uppgifter i vilka vårdlandskapet kan anses bedriva verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden, men i vilka det utifrån verksamhetens natur inte har bolagiseringsskyldighet. Undantagen ska gälla fullgörandet av uppgifter som har att göra med en helhetsekonomisk effektivisering av vårdlandskapets verksamhet eller som det annars finns något särskilt vägande skäl för. För att undantagen inte ska kunna medföra snedvridning av konkurrensneutraliteten föreslås det i 131 § att vårdlandskapets tjänster i dessa fall ska prissättas med tillämpning av marknadsmässig prissättning. Också 30 d § i konkurrenslagen ska ändras så att skyldigheten enligt konkurrenslagen att särredovisa verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden utvidgas till att gälla även vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar.

Enligt 1 mom. 1 punkten ska vårdlandskapet som egen verksamhet kunna bedriva verksamhet som är sporadisk eller har små marknadseffekter i ett konkurrensläge på marknaden. Med sporadisk verksamhet avses att vårdlandskapet inte kan planera sin verksamhet så att den fortlöpande producerar varor och tjänster för marknaden. Vad som är obetydligt ska ges en strikt tolkning och kan inte bedömas enbart på basis av verksamhetens ringa andel.

Enligt 2 punkten ska vårdlandskapet få sälja lokalrelaterade administrativa stödtjänster eller stödtjänster av teknisk natur till en dottersammanslutning som ingår i vårdlandskapskoncernen utan att vårdlandskapet ska anses vara marknadsaktivt. Till stödtjänster räknas bland annat it-

system och försäljning av it-underhåll, bokföring och löneadministration, arkivering samt städning och fastighetsskötsel. Exempelvis tvätterier eller matförsörjningstjänster eller diagnostiska stödtjänster, såsom laboratorie- eller bildiagnostiktjänster, är inte sådana stödtjänster som avses i bestämmelsen.

Med stöd av 3 punkten kan vårdlandskapet sälja tjänster till en anknuten enhet enligt i 15 § i upphandlingslagen. Med anknutna enheter avses enligt 15 § i upphandlingslagen fristående juridiska personer som vårdlandskapet självständigt eller tillsammans med andra upphandlande enheter utövar ett bestämmande inflytande över på samma sätt som över sina egna verksamhetsställen, när den anknutna enheten med vissa i lagen angivna undantag bedriver huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med de upphandlande enheterna. I enheter anknutna till upphandlande enheter får inte finnas annat kapital än de upphandlande enheternas kapital.

I 5 punkten föreskrivs om uthyrning av vårdlandskapets lokaler. Avsikten med bestämmelsen är att avgränsa verksamheten så att det huvudsakliga syftet ska vara att lokalerna används av vårdlandskapet självt och av dottersammanslutningarna eller för sådan tjänsteproduktion som vårdlandskapet konkurrerats ut. Med det förstnämnda avses situationer där lokalerna huvudsakligen används gemensamt av vårdlandskapet och dottersammanslutningen, när vårdlandskapet och dotterbolaget bedriver verksamhet som direkt anknyter till varandra i lokalerna. Syftet med det sistnämnda är att säkerställa att vårdlandskapet vid konkurrensutövning av tjänster kan förse verksamhetsutövaren med lokaler.

Med stöd av 5 punkten blir det möjligt att ge de anställda normal service som ingår i anställningen utan att vårdlandskapet behöver bolagisera verksamheten. Bestämmelsen gäller bland annat lunchservering på arbetsplatsen och tjänstebostäder.

Enligt 6 punkten ska vårdlandskapet inte vara skyldigt att bolagisera sådan verksamhet som baseras på skyldigheten att vidta förberedelser enligt en beredskapsplan enligt beredskapslagen (1552/2011) eller enligt någon annan lag.

I 2 mom. klargörs förhållandet mellan lagen om vårdlandskap och en speciallag. Enligt paragrafen kan vårdlandskapet sköta en uppgift utan bolagisering av verksamheten på den grunden att det i en speciallag uttryckligen föreskrivs att vårdlandskapet kan producera tjänster. Med detta avses en uppgift som är frivillig för vårdlandskapet och som är förenad med eventuella problem med konkurrensneutraliteten, men i lagen föreskrivs uttryckligen om vårdlandskapets möjlighet att producera tjänster trots detta.

I 3 mom. jämföras också försäljning av varor i ett konkurrensläge på marknaden med tjänster som avses i 1 och 2 mom.

131 §. Prissättning när vårdlandskapet bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. I paragrafen föreskrivs om prissättning av tjänster och varor producerade i ett konkurrensläge på marknaden. Bestämmelsen motsvarar vad som för kommunernas del föreskrivs i 128 § i den gällande kommunallagen. Syftet med paragrafen är att säkerställa att prissättningen i ett vårdlandskap i de undantagsfall som avses i 130 § inte innebär sådan underprissättning som snedvrider konkurrensen och som bestämmelsen i fråga avser motarbeta.

Enligt paragrafen ska vårdlandskapets prissättning, när den producerar tjänster på marknaden som egen verksamhet med stöd av undantagen från bolagiseringsskyldigheten, basera sig på en marknadsmässig prissättning. Med marknadsmässig prissättning avses den prisnivå som motsvarande privata aktörer skulle ha.

Bestämmelsen ska inte alltid förutsätta att man beaktar kostnadsmotsvarighet. I vissa fall leder marknadsmässig prissättning inte till att verksamheten blir lönsam. Detta kan gälla bland annat uthyrning av lokaler inom en avfolkningsregion.

132 §. *Beviljande av lån eller av borgen eller annan säkerhet.* I paragrafen föreskrivs om villkoren för att ett vårdlandskap ska kunna bevilja lån, borgen eller annan säkerhet för annans skuld eller för annan förbindelse.

Enligt 1 mom. får lån, borgen eller annan säkerhet som beviljats av vårdlandskapet inte äventyra vårdlandskapets förmåga att svara för sina lagstadgade uppgifter. Vårdlandskapet får inte bevilja lån, borgen eller annan säkerhet om de är förenade med betydande ekonomiska risker. I samband med beslutet ska landskapet bedöma den ekonomiska risk som förbindelsen medför. I momentet sägs det också att vårdlandskapets intressen ska tillgodoses med tillräckliga säkerheter eller motsäkerheter när åtgärder vidtas. De säkerheter eller motsäkerheter som krävs behöver inte täcka hela borgensrisken, utan en tillräckligt stor del med tanke på vårdlandskapets riskhantering. Riskens sannolikhet och storlek påverkar allmänt villkoren för förbindelsen och kostnaden för den. Enligt momentet är det dock möjligt att bevilja kapitallån också utan säkerhet när de övriga förutsättningar som avses i momentet uppfylls. Enligt 12 kap. 1 § 1 mom. i aktiebolagslagen får bolag ta upp kapitallån vars kapital och ränta under bolagets likvidation och konkurs får betalas endast med sämre företrädesrätt än alla övriga skulder, vars kapital i övrigt får återbetalas och ränta betalas endast till den del beloppet av bolagets fria egna kapital och samtliga kapitallån vid betalningstidpunkten överskrider förlusten enligt bolagets balansräkning för den senast avslutade räkenskapsperioden eller enligt balansräkningen i ett nyare bokslut. Enligt bestämmelsen får bolaget eller dess dottersammanslutning inte ställa säkerhet för betalning av kapital eller ränta. I 12 kap. i lagen om andelslag finns motsvarande bestämmelser om kapitallån som andelslag tar. Enligt 2 mom. får vårdlandskapet bevilja en sammanslutning som bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden borgen eller annan säkerhet för en skuld eller annan förbindelse endast om sammanslutningen hör till vårdlandskapskoncernen, om den kontrolleras av vårdlandskapen tillsammans, av ett eller flera vårdlandskap och staten tillsammans eller av en eller flera vårdlandskap och en eller flera kommuner tillsammans. En definition av vårdlandskapskoncern ges i 4 §.

Enligt 3 mom. får vårdlandskapet trots 2 mom. bevilja borgen eller annan säkerhet om detta grundar sig på ett stödprogram eller enskilda stöd som godkänts enligt lag eller hänför sig till en allmän skyldighet att tillhandahålla tjänster som ålagts en sammanslutning. Bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla tjänster finns i 134 §.

Enligt 4 mom. ska vårdlandskapet när det vidtar åtgärder som avses i paragrafen dessutom beakta bestämmelserna i artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I artikel 107 i fördraget definieras begreppet statligt stöd och i artikel 108 i fördraget anges kommissionens exklusiva behörighet samt medlemsstatens skyldighet att på förhand underrätta om statligt stöd i sådana situationer då det inte föreskrivits om undantag från underrättelseskyldigheten. Det bör bland annat tas hänsyn till Kommissionens tillkännagivande om begreppet statligt stöd som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (2016/C 262/01), som innehåller utvärderingsmetoder och jämförelsepunkter för utredning av huruvida lån och garantier är marknadsmässiga genom det så kallade kriteriet om en marknadsekonomisk aktör. Syftet med den marknadsekonomiska investerarprincipen är att identifiera förekomsten av statligt stöd i fall av offentliga investeringar. Om lån eller garantier som ges av ett offentligt samfund inte ger någon fördel, utgör de inte statligt stöd utan följer normala marknadsvillkor. För att avgöra om en offentlig investering utgör statligt stöd är det nödvändigt att bedöma om en privat investerare av samma storlek som agerar på normala marknadsekonomiska villkor

skulle ha gjort investeringen under samma omständigheter. För garantier gäller också kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget (senare artiklarna 107 och 108 EUF-fördraget) på statligt stöd i form av garantier (2008/C155/02). När vårdlandskapet vidtar åtgärder ska det beakta dessa bestämmelser om statligt stöd.

De bestämmelser om statligt stöd som avses i 4 mom. ska beaktas i samtliga situationer som avses i paragrafen, inklusive beviljande av kapitallån eller borgen till sammanslutningar enligt 2 mom. eller i situationer som avses i 3 mom. När vårdlandskapet överväger åtgärder ska det dessutom beakta vilka effekter vårdlandskapets verksamhet har på konkurrensen på marknaden. Konkurrensen övervakas av konkurrens- och konsumentverket inom ramen för verkets behörighet.

133 §. *Fastställande av de marknadsmässiga villkoren för överlåtelsen av eller arrendeavtalet för en fastighet som ägs av vårdlandskapet.* I paragrafen föreskrivs om de förfaranden som ska iakttas när vårdlandskapet överlåter eller arrenderar ut en fastighet som det äger, om fastigheten överlåts till eller ett långt arrendeavtal ingås med en aktör som bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden, exempelvis ett företag. Syftet med bestämmelsen är att förtydliga i synnerhet förhållandet mellan den nationella lagstiftningen och EU-lagstiftningen. Bestämmelsen motsvarar i sak vad som för kommunernas del föreskrivs i 130 § i kommunallagen. Genom att iaktta dessa förfaranden kan man säkerställa att överlåtelsen eller utarrenderingen av en fastighet sker på marknadsvillkor och att dessa inte har inslag av förbjudet statligt stöd. Syftet med förfarandet är även att säkerställa lika konkurrensvillkor mellan de olika aktörerna, det vill säga nationell konkurrensneutralitet.

Försäljningen och utarrenderingen av fastigheten kan ske antingen genom anbudsförfarande eller utan anbudsförfarande. Enligt 1 mom. får vårdlandskapet överlåta eller för minst tio år arrendera ut en av vårdlandskapet ägd fastighet till någon som bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden genom ett anbudsförfarande för vilket det inte ställs några villkor. Ett anbudsförfarande ska inte anses vara förenat med några villkor, om den potentiella köparen kan förvärva fastigheten och använda den för sina egna ändamål, oberoende av om köparen bedriver en viss typ av verksamhet eller inte. Köparen kan inte heller åläggas sådana särskilda förpliktelser till förmån för myndigheterna eller med hänsyn till allmänintresset som en privat säljare inte skulle ha krävt. Enligt momentet ska anbudsförfarandet dessutom vara öppet och tillräcklig information ska ges om det.

Enligt 2 mom. ska en oberoende värderare bedöma fastighetens marknadsvärde eller marknadsmässiga arrendenivå om vårdlandskapet överlåter eller för minst tio år arrenderar ut en av kommunen ägd fastighet utan något sådant anbudsförfarande som avses i 1 mom. Bedömningen ska grunda sig på allmänt accepterade marknadsindikatorer och värderingsstandarder.

I 3 mom. ingår en informativ bestämmelse om att vårdlandskapet dessutom ska beakta bestämmelserna i artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

134 §. *Skyldighet att tillhandahålla offentliga tjänster.* Paragrafen gäller hur vårdlandskapet kan åläggas en allmän skyldighet att tillhandahålla tjänster. Med skyldighet att tillhandahålla tjänster avses tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt EU:s konkurrensrätt (SGEI-tjänster, dvs. services of general economic interest). Bestämmelsen är informativ på så sätt att den tar upp centrala aspekter i anslutning till åläggandet av en skyldighet att tillhandahålla tjänster. Bestämmelsen motsvarar i sak vad som för kommunernas del föreskrivs i 131 § i kommunallagen.

I 1 mom. anges vad som avses med skyldigheten att tillhandahålla tjänster och när denna skyldighet kan åläggas. Utgångspunkten för skyldigheten att tillhandahålla tjänster är att det är så

viktigt för samhället att trygga tillgången till tjänsterna att en myndighet kan ålägga en tjänsteproducent en allmän skyldighet att tillhandahålla tjänsterna i fråga. I sådana fall ska tjänsteproducenten tillhandahålla den tjänst som myndigheten fastställt på förhand mot en ersättning av allmänna medel. Enligt bestämmelsen kan vårdlandskapet för att trygga tjänster som behövs med tanke på vårdlandskapets invånares välfärd ålägga en tjänsteproducent som bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden en temporär skyldighet att tillhandahålla tjänster i sådana fall där marknaden fungerar bristfälligt.

Eftersom skyldigheten att tillhandahålla tjänster knyter an till definitionen av EU:s konkurrensrätt, kan inte vilken tjänst som helst definieras som SGEI-tjänst. För att skyldigheten att tillhandahålla tjänster ska komma i fråga, ska tjänsterna till sin natur vara så kallade ekonomiska tjänster. I paragrafen uttrycks detta med ”i ett konkurrensläge på marknaden”. Enligt EU-rätten avses med ekonomisk verksamhet all verksamhet där varor och tjänster tillhandahålls på vissa marknader. För att en skyldighet att tillhandahålla tjänster ska kunna åläggas förutsätts det dessutom att marknaden fungerar bristfälligt. Det kan till exempel vara fråga om att det inte finns någon normal marknadsaktivitet eller att utbudet på tjänster inte motsvarar de nödvändiga kriterier som vårdlandskapet på goda grunder har fastställt (marknadsbrist).

I momentet sägs det också att vårdlandskapet innan det ålägger någon en skyldighet att tillhandahålla tjänster ska utreda om marknaden fungerar tillräckligt bra. Vårdlandskapet ska alltså utreda om det på marknaden finns leverantörer som kan tillhandahålla tjänsten i fråga för vårdlandskapets invånare, och dessutom, om detta utbud uppfyller de nödvändiga kriterier som vårdlandskapet på goda grunder har fastställt, såsom skäligt pris, tillräcklighet eller tillgänglighet. Vid bedömningen ska man inte bara se till nuläget utan också fråga aktörerna om de i framtiden, till exempel inom 3–5 år, och på vilka villkor de har för avsikt att tillhandahålla funktionerna i fråga. Synpunkter om att marknaden inte fungerar kan också komma från vårdlandskapets invånare eller olika intressentgrupper. En marknadsbrist på marknaden kan konstateras i mycket olika situationer och på olika sätt, till exempel genom ett öppet samrådsförfarande på vårdlandskapets webbplats eller i en facktidning, genom att inhämta en utomstående sakkunnigs bedömning av marknadssituationen eller genom att publicera en annons om en kartläggning av marknaden via annonseringskanalen för offentliga upphandlingar, HILMA.

En eventuell marknadsbrist kan ibland också konstateras i situationer där det görs en upphandling enligt upphandlingslagen, men marknadsmekanismen av en eller annan anledning inte fungerar. Det kan vara fråga om att inga anbud kommer in eller att det bara finns en aktör på marknaden som i praktiken kan ange prisnivån. Att använda ett förfarande enligt upphandlingslagen bara i syfte att testa marknaden kan dock inte betraktas som en primär metod. Det är skäl att skilja å ena sidan testningen av om det finns en marknadsbrist från å andra sidan processen för val tjänsteproducent: när en marknadsbrist konstateras väljs det ännu inte någon tjänsteproducent.

Åläggandet av en sådan skyldighet att tillhandahålla tjänster som avses i momentet ska till sin natur vara tidsbegränsat. Landskapet ska aktivt ge akt på den rådande marknadssituationen och se till att en skyldighet att tillhandahålla tjänster inte längre åläggs när det finns normal marknadsaktivitet.

I 2 mom. anges hur en skyldighet att tillhandahålla tjänster åläggs. Skyldigheten att tillhandahålla tjänster ska åläggas skriftligen och de centrala villkoren för hur en tjänst ska produceras och ersättningen fastställas ska anges. Enligt momentet ska vårdlandskapet ge tjänsteproducenten ett uttryckligt skriftligt uppdrag, i vilket de grundläggande uppgifterna om skyldigheten ska

specificeras, till exempel innehållet i skyldigheten, längden, området och ersättningsmekanismen samt de villkor som gäller tillsyn, öppenhet och rapportering. Skyldigheten kan vid behov preciseras under uppdragsperioden och även andra detaljer, såsom kvalitetskrav, kan beaktas.

Det skriftliga uppdrag som beskrivs i momentet kan till sin rättsliga natur vara ett förvaltningsbeslut som är förenat med ett understöd eller ett upphandlingskontrakt. I vissa fall kan det vara mycket svårt att ange om det är fråga om ett upphandlingskontrakt som omfattas av upphandlingslagens tillämpningsområde eller om ett understöd. Förfarandena för beviljande av understöd omfattas inte av upphandlingslagens tillämpningsområde. Enbart det faktum att det är fråga om en finansieringsåtgärd i syfte att stödja en viss verksamhet på så sätt att stödtagaren måste betala stödet tillbaka om det inte används för det syfte som myndigheten angett, innebär inte att arrangemanget omfattas av upphandlingslagstiftningens tillämpningsområde.

I de ersättningar som betalas för att trygga tjänsterna ska dessutom EU-kommissionens bestämmelser om statligt stöd och allmänt ekonomiskt intresse beaktas. Inom EU-rätten har SGEI-arrangemangen ofta inbegripit olika understödsåtgärder. Eftersom understöd för ekonomisk verksamhet i en sådan situation betalas av offentliga medel, måste arrangemanget också uppfylla de förfaranden och grunder för godkännande som iakttas i samband med EU-bestämmelserna om statligt stöd. I sådana situationer ska vårdlandskapet på ansökan av sökanden fatta ett understödsbeslut i vilket de centrala villkoren och grunderna för beviljandet av understödet specificeras. I beslutet ska det också nämnas med stöd av vilken bestämmelse om statligt stöd (kommissionens beslut om SGEI eller de minimis-förordningen om SGEI) uppdraget fastställs.

I 3 mom. anges det hur en tjänsteproducent väljs. Utgångspunkten är ett öppet och icke-diskriminerande förfarande. I momentet sägs det dock att om skyldigheten att tillhandahålla tjänster uppfyller definitionen av upphandlingskontrakt eller koncession i lagen om offentlig upphandling, ska förfarandet enligt lagen om offentlig upphandling iakttas vid valet av tjänsteproducent.

Om kriterierna för definitionen av upphandlingskontrakt eller koncession är uppfyllda ska landskapet välja tjänsteproducent med iakttagande av förfarandena i upphandlingslagen. I praktiken uppfyller SGEI-arrangemangen definitionen av en koncession oftare än definitionen av ett upphandlingskontrakt. Vid en koncession får tjänsteproducenten rätt att utnyttja en tjänst samt att ta ut avgifter av kunderna för användningen av tjänsten. I dessa fall överförs i praktiken också åtminstone en partiell lönsamhetsrisk på tjänsteproducenten. Även om skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster åläggs genom förfaranden enligt upphandlingslagen, ska de särskilda villkor som gäller SGEI-arrangemang beaktas i kontraktet. Dessa särskilda villkor, till exempel grunderna för beräkning av ersättningen, ska i regel beaktas redan när anbudsförfrågan upprättas.

Om en marknadsbrist har upptäckts i samband med konkurrensutsättning enligt upphandlingslagen är det möjligt att i stället för en direkt upphandling enligt upphandlingslagen avtala om ett uppdrag i enlighet med SGEI-reglerna, förutsatt att SGEI-kriterierna i övrigt är uppfyllda. I dessa situationer kan vårdlandskapen undvika överkompensering och i vissa fall också utbetalning av olagligt statligt stöd.

Om grunderna för direktupphandling enligt upphandlingslagen är uppfyllda, kan tjänsteproducenten väljas direkt utan konkurrensutsättning. Den upphandlande enheten kan välja direktupphandling bland annat om det vid öppet eller selektivt förfarande inte har kommit in några ansökningar eller anbud och om de ursprungliga villkoren i anbudsförfrågan inte ändras väsentligt eller om upphandlingen av skäl som anknyter till skydd av ensamrätt bara kan genomföras av

en viss leverantör. Den upphandlande enheten ska också i anbudsförfrågan kunna ange kriterierna för valet och jämförelsen så att det även inom upphandlingsförfarandet kan garanteras att det finns tillgång till tjänster till ett skäligt pris.

135 §. Tillämpning av konkurrenslagen. Bestämmelsen motsvarar i sak 132 § i kommunallagen. Utgående från det förslag till ändring av konkurrenslagen som ingår i propositionen föreslås det att konkurrenslagen ändras så att Konkurrens- och konsumentverkets behörighet utsträcks till att omfatta ingripande i verksamhet som strider mot konkurrenslagen och som bedrivs av ett vårdlandskap, en vårdlandskapssammanslutning och en sammanslutning som dessa har bestämmande inflytande över.

16 kap. **Begäran om omprövning och vårdlandskapsbesvär**

136 §. Tillämpning av kapitlets bestämmelser. Enligt 1 mom. ska ändring i en vårdlandskapsmyndighets beslut vanligen sökas på det sätt som anges i den föreslagna lagen. Bara om det i något ärende föreskrivs särskilt att ändring ska sökas på annat sätt, iaktas de bestämmelserna. De särskilda bestämmelserna kan gälla till exempel olika uppgifter som enligt lag hör till vårdlandskapsmyndigheten. I beslut som gäller dessa söks ändring i allmänhet genom förvaltningsbesvär.

Det föreslagna 16 kap. i lagen om vårdlandskap ska gälla bara så kallade vårdlandskapsärenden. I ärenden som överklagas genom förvaltningsbesvär går bestämmelserna om ändringssökande i speciallagstiftningen före bestämmelserna i lagen om vårdlandskap. Om det i en speciallag finns bestämmelser om ett särskilt omprövningsförfarande, ska också dessa iaktas i stället för lagen om vårdlandskap.

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas inte heller när meningsskiljaktigheter i tolkningen av ett tjänste- och arbetskollektivavtal i vårdlandskapet ska avgöras. Meningsskiljaktigheter i tolkningen av tjänste- och arbetskollektivavtal avgörs i första hand genom ett förhandlingsförfarande mellan parterna och i sista hand i arbetsdomstolen i enlighet med lagen om arbetsdomstolen (646/1974).

Bestämmelserna i lagen om vårdlandskap om begäran om omprövning och vårdlandskapsbesvär kompletterar bestämmelserna i förvaltningslagen och lagen om rättegång i förvaltningsärenden. För tydlighetens skull föreslås det att hänvisningar till lagarna i fråga tas in i 2 mom.

137 §. Begäran om omprövning. Enligt 1 mom. kan omprövning begäras i ett beslut av vårdlandskapsstyrelsen eller en nämnd, deras sektioner eller en myndighet som lyder under dem. Dessutom kan omprövning begäras i beslut av vårdlandskapets affärsverks direktion och tjänsteinnehavare. Bestämmelser om till vilken instans begäran om omprövning ska riktas finns i 2 mom. Enligt bestämmelsen ska en begäran om omprövning behandlas skyndsamt. Vid behandlingen eftersträvas ett så flexibelt förfarande som möjligt. Det är tillräckligt om den myndighet som behandlar ärendet med anledning av begäran om omprövning kan konstatera om det finns skäl att ändra beslutet och i så fall avgöra ärendet på nytt. Omprövningsförfarandet är på sätt och vis en fortsatt behandling av ett och samma ärende. Det är viktigt att beslut som fattas med anledning av begäran om omprövning motiveras. Särskilt viktigt är det i sådana fall då beslutet inte ändras till följd av begäran om omprövning.

I vårdlandskapsärenden tillämpas ett enhetligt förfarande för begäran om omprövning i det första skedet. Omprövningsförfarandet är en del av vårdlandskapets interna förvaltningsförfarande och det föregår det besväringsförfarande som ses som den egentliga rättskipningen. Genom omprövningsförfarandet tryggas möjligheterna för vårdlandskapets medlemmar att påverka i

vårdlandskapets interna beslutsfattande. Vårdlandskapets medlemmar definieras i 3 §. En vårdlandskapsmedlem kan genom en begäran om omprövning till exempel få ett beslut av en tjänsteinnehavare i vårdlandskapet behandlat av ett förtroendemannaorgan. Omprövningsförfarandet ska tillämpas i stor omfattning inom vårdlandskapet. Utanför står endast beslut av vårdlandskapsfullmäktige och vårdlandskapssammanslutningars högsta organ. Över dessa beslut anförs vårdlandskapsbesvär direkt hos förvaltningsdomstolen. Omprövningsförfarandet är inte tillämpligt på de högsta organens ställning.

Vårdlandskapsbesvär kan anföras bara på laglighetsgrund. Inom vårdlandskapets interna förvaltningsförfarande är däremot begäran om omprövning inte begränsad bara till laglighetsgrunder. Den som är missnöjd med ett beslut kan begära omprövning både på ändamålsenlighetsgrund och laglighetsgrund. En begäran om omprövning får framställas av både en medlem i vårdlandskapet och en part, det vill säga den som ett beslut riktar sig till eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. Bestämmelser om rätten att begära omprövning finns i 140 §.

Begäran om omprövning är ett obligatoriskt skede före ändringssökandet, det vill säga vårdlandskapsbesvären, som betraktas som den egentliga rättskipningen. Om en begäran om omprövning av ett beslut kan framställas, får vårdlandskapsbesvär ännu inte anföras över det. När det gäller beslut av andra organ i vårdlandskapet än vårdlandskapsfullmäktige och av förtroendevalda och tjänstemän i vårdlandskapet måste alltid en begäran om omprövning framställas först.

I 2 mom. anges hos vem begäran om omprövning ska framställas. Begäran om omprövning av beslut av vårdlandskapsstyrelsen eller en nämnd ska framställas hos den som fattat beslutet. Begäran om omprövning av beslut av deras sektioner eller en myndighet som lyder under dem ska framställas hos organet i fråga. Sådana myndigheter som lyder under en nämnd är till exempel förtroendevalda och tjänsteinnehavare som har tilldelats självständiga befogenheter. Det är ändamålsenligt att begäran om omprövning av ett beslut av direktionen vid vårdlandskapets affärsverk eller av någon av direktionens sektioner riktas till direktionen.

Enligt 2 mom. ska begäran om omprövning av ett beslut enligt 94 § 3 mom. av en tjänsteinnehavare i vårdlandskapet eller en tjänsteinnehavare vid affärsverket göras hos den tjänsteinnehavare som anges i lag eller i förvaltningsstadgan. Tjänsteinnehavaren ska vara någon annan än den tjänsteinnehavare som fattade beslutet.

För att se till att en begäran om omprövning i de ovan nämnda fallen inte avgörs av enbart en tjänsteinnehavare, och eventuellt till och med den tjänsteinnehavare som fattade det ursprungliga beslutet, kräver lagen att ett ärende som gäller en begäran om omprövning ska avgöras av någon annan än den tjänsteinnehavare som fattade det ursprungliga beslutet. Ett ärende som gäller en begäran om omprövning ska avgöras av den tjänsteinnehavare i vårdlandskapet eller vid affärsverket som enligt förvaltningsstadgan är den som ska fatta beslut när det är fråga om en begäran om omprövning. Det finns inga hinder för att den tjänsteinnehavare som fattade det ursprungliga beslutet bereder ärendet. Förfarandet motsvarar till denna del den modell för beslutsfattande som är allmän inom staten och där den tjänsteinnehavare som avgör ett ärende ska vara någon annan än den tjänsteinnehavare som föredrar ärendet. Det föreslagna förfarandet bidrar till att skapa en enhetlig beslutspraxis i vårdlandskapet och att upptäcka och hantera eventuella missförhållanden.

138 §. Vårdlandskapsbesvär. Det föreslås att det i paragrafen tas in bestämmelser om vårdlandskapsbesvär som motsvarar bestämmelserna om kommunalbesvär i kommunallagen. I 1 mom.

anges i vilka beslut ändring kan sökas genom vårdlandskapsbesvär, i 2 mom. vilka besvärsgrunderna vid vårdlandskapsbesvär är och i 3 mom. vad den som söker ändring ska anföra i sina besvär. Landskapsbesvär är till sin karaktär laglighetsbesvär. Landskapsbesvär anförs alltid hos förvaltningsdomstolen. Ändring i beslut av en vårdlandskapsmyndighet söks genom vårdlandskapsbesvär om inte något annat anges i lag. Om användningen av förvaltningsbesvär i stället för vårdlandskapsbesvär ska alltid föreskrivas i respektive speciallag.

Vårdlandskapsbesvär är det primära sättet att söka ändring i beslut av vårdlandskapsfullmäktige. Den som är missnöjd med beslut av fullmäktige kan inte framställa en omprövningsbegäran enligt 137 §.

Vårdlandskapsbesvär kan vidare anföras över beslut som vårdlandskapsstyrelsen, en nämnd eller affärsverkets direktion eller tjänsteinnehavare har meddelat med anledning av en omprövningsbegäran. En begäran om omprövning är således en förutsättning för anförande av besvär. Om ingen begäran om omprövning framställs inom utsatt tid i ett beslut som omprövning får begäras i, vinner beslutet laga kraft. Detta innebär i princip att bara den som har framställt en begäran om omprövning har besvärsrätt. Om beslutet ändras till följd av begäran om omprövning, får även andra som har rätt att anföra vårdlandskapsbesvär besvärsrätt. Den som anför vårdlandskapsbesvär är inte bunden till de besvärsgrunder som anförts i begäran om omprövning, eftersom grunderna för framställande av en begäran om omprövning inte är forbundna. Däremot kan vårdlandskapsbesvär anföras bara på de grunder som nämns i 2 mom. i denna paragraf. Besvärsgrunderna för vårdlandskapsbesvär är laglighetsfel i beslutet eller beslutsfattandet. Enligt bestämmelsen är besvärsgrunderna för vårdlandskapsbesvär 1) att beslutet har tillkommit i felaktig ordning, 2) att den myndighet som fattat beslutet har överskridit sina befogenheter eller 3) att beslutet annars strider mot lag.

I 3 mom. föreskrivs om skyldigheten för den som anför besvär att presentera besvärsgrunderna innan besvärstiden har gått ut.

139 §. *När omprövning inte får begäras eller besvär anföras.* En begäran om omprövning får framställas och vårdlandskapsbesvär anföras bara över slutliga beslut av en vårdlandskapsmyndighet. Slutliga beslut är i allmänhet sådana beslut genom vilka ett ärende har avgjorts i vårdlandskapet eller avvisats utan prövning. Sökande av ändring i beslut som bara gäller beredning eller verkställighet är förbjudet. Om till exempel ett ärende bereds i en nämnd och i vårdlandskapsstyrelsen före behandlingen i vårdlandskapsfullmäktige, är bara fullmäktiges beslut överklagbart. I vårdlandskapsbesvär över ett beslut av fullmäktige kan dock alla fel i beslutsfattandet åberopas, även sådana som har uppstått i ärendets beredningsskede, till exempel då ärendet har behandlats i en nämnd.

140 §. *Rätt att begära omprövning och anföra besvär.* Enligt 1 mom. får begäran om omprövning framställas och vårdlandskapsbesvär anföras av en medlem i vårdlandskapet och av en part. Bestämmelser om vårdlandskapsmedlemmar finns i 3 §. Definitionen av en part grundar sig på förvaltningslagen och lagen om rättegång i förvaltningsärenden. En part är den som ett beslut avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. Besvärsgrunderna för vårdlandskapsbesvär är för en part desamma som för en vårdlandskapsmedlem, det vill säga de laglighetsfel som det föreskrivs om i 138 §.

Enligt 2 mom. får i fråga om beslut som gäller uppgifter som sköts genom samarbete mellan vårdlandskapen enligt 52 § omprövning begäras och vårdlandskapsbesvär anföras också av ett vårdlandskap som deltar i samarbetet och av dess medlemmar. Bestämmelser om vårdlandskapsmedlemmar finns i 3 §. Det lagstadgade samarbetet mellan vårdlandskapen regleras i speciallagstiftning och deras frivilliga samarbete i 8 kap. i lagen.

Över beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning får enligt 3 mom. vårdlandskapsbesvär anföras hos förvaltningsdomstolen. Utgångspunkten är att bara den som har framställt en begäran om omprövning har besvärsrätt. Om beslutet ändras till följd av begäran om omprövning får även andra som enligt 1 och 2 mom. har rätt att anföras vårdlandskapsbesvär besvärsrätt.

141 §. Tidsfrist för omprövningsbegäran samt besvärstid. I paragrafen föreskrivs om tidsfristen för begäran om omprövning och besvärstiden för vårdlandskapsbesvär. En begäran om omprövning ska framställas inom 14 dagar och vårdlandskapsbesvär anföras inom 30 dagar från delfåendet av beslutet. Tidsfristen för begäran om omprövning avviker från den tidsfrist på 30 dagar som anges i 49 c § i förvaltningslagen, men motsvarar den tidsfrist för begäran om omprövning som anges i 138 § i kommunallagen. Det är motiverat att hålla kvar tidsfristen på 14 dagar för begäran om omprövning i vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar om man ser till vårdlandskapsärendenas karaktär och det stora antal aktörer som har rätt att begära omprövning.

Både tidsfristen för begäran om omprövning och besvärstiden räknas från delfåendet av beslutet. Både i fråga om förfarandet för begäran om omprövning och vårdlandskapsbesvär överensstämmer delgivningssätten med varandra. Bestämmelser om delgivning av ett beslut till en part finns i 142 § och till en vårdlandskapsmedlem i 143 §.

142 §. Delgivning av beslut till en part. Enligt 1 mom. ska beslut delges genom vanlig delgivning enligt 59 § i förvaltningslagen. Vanlig delgivning sker per post genom brev till mottagaren. Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes. Enligt 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) får handlingar med samtycke av parten delges som ett elektroniskt meddelande. I dessa fall anses en handling ha blivit delgiven den tredje dagen efter att meddelandet sändes, om inte något annat visas. Tidsfristen för begäran om omprövning och besvärstiden räknas från delfåendet av beslutet. En part är enligt 7 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden den som ett beslut avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet.

143 §. Delgivning av beslut till en vårdlandskapsmedlem. I paragrafen föreskrivs om delgivning av beslut till en vårdlandskapsmedlem. Bestämmelser om vårdlandskapsmedlemmar finns i 3 §.

Enligt 1 mom. ska protokoll från vårdlandskapsfullmäktige, vårdlandskapsstyrelsen och nämnder med anvisningar om hur man begär omprövning eller besvärshanvisning efter justeringen hållas tillgängliga i det allmänna datanätet, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna. Sekretessbestämmelserna kan innebära att uppgifter i ett protokoll inte i sin helhet kan offentliggöras i det allmänna datanätet. I ett protokoll som offentliggörs i det allmänna datanätet ska det dock alltid finnas väsentliga uppgifter om beslutsfattandet samt de uppgifter som är nödvändiga till exempel för begäran om omprövning eller anförande av besvär. Om ett ärende är sekretessbelagt i sin helhet ska protokollet dock innehålla ett omnämnande av att det sekretessbelagda ärendet har behandlats. I detta sammanhang ska det framgå på vilken bestämmelse sekretessen baserar sig.

När ett vårdlandskap publicerar protokoll i datanätet ska det också se till att privatlivet och personuppgifterna skyddas. Enligt nästsista meningen i momentet publiceras i protokollet bara personuppgifter som är nödvändiga med tanke på tillgången till information. Om det publicerade protokollet innehåller personuppgifter ska dessa alltid tas bort efter tidsfristen för omprövningsbegäran eller besvärstiden. Vårdlandskapets rätt att behandla personuppgifter i det allmänna datanätet bedöms i enlighet med dataskyddslagen (1050/2018) och dataskyddsförordningen (EU 679/2016).

I 2 mom. föreslås bestämmelser om skyldigheten för andra än de vårdlandskapsmyndigheter som avses i 1 mom. att hålla protokoll offentligt tillgängliga. Andra myndigheters protokoll ska hållas tillgängliga på motsvarande sätt, om myndigheten anser det vara behövligt.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om att ett vårdlandskap och dess medlemmar som deltagit i beslutsfattande i lagstadgat och frivilligt samarbete mellan vårdlandskapsmedlemmarna ska anses ha fått del av ett beslut sju dagar efter det att protokollet gjorts tillgängligt i det allmänna datanätet.

144 §. Anvisningar för begäran om omprövning och besvärshanvisning. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om anvisningar för begäran om omprövning och besvärshanvisning. Anvisningar om hur man begär omprövning och besvärshanvisning ska alltid fogas till beslutet. Om det är förbjudet att anföra vårdlandskapsbesvär eller framställa begäran om omprövning ska ett meddelande om besvärshänsyn fogas till beslutet samt nämnas på vilken bestämmelse besvärshänsynen grundar sig. Om överklagbarhet föreskrivs i 139 §.

Bestämmelser om anvisningar om begäran om omprövning och besvärshanvisning finns i 46 och 47 § och om meddelande om besvärshänsyn i 48 § i förvaltningslagen. Därför är det inte nödvändigt att ta in bestämmelserna i lagen om vårdlandskap. Det har dock ansetts vara motiverat med en reglering, eftersom vårdlandskapsbesvär och den begäran om omprövning som föregår dem bildar en särskild helhet.

145 §. Fortsatta besvär. I paragrafen föreskrivs om rätten att överklaga ett beslut av förvaltningsdomstolen hos högsta förvaltningsdomstolen. Enligt 1 mom. krävs besvärstillstånd för fortsatt besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Huvudregeln att förfarandet med besvärstillstånd ska tillämpas i förvaltningsprocessuella ärenden ingår i 107 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Till 9 § i den lagen kommer det att fogas en bestämmelse om att bestämmelser om besvär över beslut av vårdlandskapsmyndigheter finns i lagen om vårdlandskap. Det är således nödvändigt att i lagen om vårdlandskap särskilt föreskriva att besvärstillstånd krävs i ärenden som gäller vårdlandskapsbesvär.

I lagen om vårdlandskap föreskrivs inte särskilt om ansökan om och beviljande av besvärstillstånd. I enlighet med 136 § 2 mom. tillämpas på vårdlandskapsbesvär till denna del lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I 110 § i den lagen sägs det att om det i ett ärende behövs besvärstillstånd, ska ändringssökanden i sin ansökan om besvärstillstånd ange den i 111 § avsedda grund på vilken besvärstillstånd begärs samt de skäl på vilka ändringssökanden anser att den ovan avsedda grunden för meddelande av besvärstillstånd föreligger. Besvärstillstånd ska beviljas om det med avseende på lagens tillämpning i andra liknande fall eller för en enhetlig rättspraxis är av vikt att ärendet avgörs av högsta förvaltningsdomstolen, eller om det finns särskilda skäl för att högsta förvaltningsdomstolen ska avgöra ärendet på grund av att det i ärendet skett ett uppenbart fel, eller om det finns något annat vägande skäl för att bevilja besvärstillstånd. Högsta förvaltningsdomstolen kan också bevilja besvärstillstånd i fråga om endast en del av förvaltningsdomstolens överklagade beslut.

Enligt 1 mom. ska vårdlandskapet utan dröjsmål publicera ett tillkännagivande om förvaltningsdomstolens beslut i det allmänna datanätet, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna. Personuppgifter i beslutet ska avföras ur datanätet när besvärstiden löpt ut. Besvärstiden i fråga om förvaltningsdomstolens beslut ska enligt 2 mom. räknas från den tidpunkt då tillkännagivandet om beslutet publicerades. Detta gäller i allmänhet de vårdlandskapsmedlemmar som får anföra besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Om förvaltningsdomstolens beslut delges parten i fråga separat, det vill säga i regel ändringssökanden, räknas besvärstiden från detta personliga delfärende.

I 3 mom. föreskrivs det om vårdlandskapets rätt att anföra fortsatta besvär över förvaltningsdomstolens beslut. I fråga om vårdlandskapets besvärsmått föreslås i momentet en hänvisning till bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Dessutom föreslås det att det i momentet tas in en hänvisning till 43 § i lagen om vårdlandskap som gäller utövandet av vårdlandskapsmyndighetens behörighet att anföra fortsatta besvär.

146 §. Besluts verkställbarhet. I vårdlandskapsärenden får ett beslut i regel verkställas innan det har vunnit laga kraft. Detta förfarande är omvänt i förhållande till förvaltningsbesvärärenden, i vilka i regel först ett lagakraftvunnet beslut är verkställbart. Det är dock förbjudet att verkställa beslutet, om begäran om omprövning eller överklagandet på grund av det skulle bli meningslöst eller om det organ som behandlar begäran om omprövning eller besvärsmåttinstansen förbjuder verkställigheten.

I praktiken kan det vara möjligt att börja verkställa beslutet till exempel om det inte uppstår särskilt stor skada om verkställandet återkallas till följd av att besvären har framgång. Dessutom har det ansetts att beslutet kan börja verkställas om mycket vägande skäl kräver ett verkställande. Att börja verkställa ett beslut innebär ofta att fördelar och nackdelar jämförs. Om fördelarna med verkställande anses vara klart större än nackdelarna kan beslutet börja verkställas.

Det organ som behandlar begäran om omprövning eller besvärsmåttinstansen kan också förbjuda verkställigheten av beslutet. Det organ som behandlar begäran om omprövning är vårdlandskapsstyrelsen eller en behörig nämnd. Besvärsmåttinstans är förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen. Ett förbud är möjligt bara i samband med behandlingen av begäran om omprövning eller besvär. Ett verkställighetsförbud kan inte sökas utan att det framställs en begäran om omprövning eller anförs besvär. Ett krav på att verkställigheten ska förbjudas kan framföras samtidigt med de egentliga besvären, men även senare medan besvären är anhängiga. Besvärsmåttinstansen kan behandla kravet på verkställighetsförbud separat och skyndsamt.

17 kap. Särskilda bestämmelser

147 §. Beredskap för störningar och undantagsförhållanden. Enligt paragrafen ska vårdlandskapen åläggas att i normala förhållanden vidta förberedelser för störningar och undantag. Vårdlandskapens beredskapsskyldighet ska också gälla de organisationer som enligt 4 § hör till vårdlandskapskoncernen och omfattas av vårdlandskapets verksamhet. Vårdlandskapen ska också försäkra sig om att de, till den del det är fråga om köp av tjänster från externa leverantörer, har tagit med behövliga bestämmelser i upphandlingskontrakten för att trygga köptjänsterna vid störningar och i undantagsförhållanden.

Utgångspunkten vid störningar och i undantagsförhållanden är att man arbetar med den myndighetsorganisation som används i normala förhållanden. I sådana situationer kan myndigheternas uppgifter dock förändras eller öka eller man kan tvingas utföra dem snabbt eller plötsligt. Om situationen så kräver kan man bli tvungen att ställa uppgifterna i viktighetsordning. För detta krävs att vårdlandskapet redan i normala förhållanden vidtagit förberedelser för störningar och undantag. Beredskapen för undantagsförhållanden har ofta också nära anknytning till planering av verksamheten med tanke på undantagsförhållanden, som är lindrigare än exceptionella situationer.

Som exempel på beredskapsverksamhet kan nämnas beredskapsplaner, förberedelser för undantagsförhållanden med vilka avses till exempel tekniska och strukturella lösningar. Med andra åtgärder avses till exempel utbildning och övningar samt avsättande av lokaler och kritiska resurser. Också planeringen av kommunikation och datatrafik under undantagsförhållanden är en del av beredskapen. En viktig del av beredskapen är att ge instruktioner om beredskap. Eftersom

myndigheterna inom ramen för det uppgiftsområde som ålagts dem enligt lag får ge instruktioner utan särskilt bemyndigande, föreslås det i lagen ingen separat bestämmelse om att utfärda instruktioner.

148 §. Ikraftträdande. Om ikraftträdandet av lagen om vårdlandskap föreskrivs särskilt i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av lagstiftningen om den.

7.2 Lag om ordnande av social- och hälsovård

1 kap Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde. I paragrafen anges lagens syfte och tillämpningsområde. Enligt 1 mom är det främsta syftet att sköta befolkningens hälsa och välfärd och härigenom minska skillnaderna i hälsa och välfärd mellan befolkningsgrupperna. Ett annat syfte är att skapa ändamålsenliga förutsättningar för tillträde till vård eller tjänster och för att det i hela landet ska finnas tillräcklig tillgång till tjänster på lika villkor samt en servicestruktur som tar hänsyn till behoven hos de människor som behöver tjänster och till förändringar i dessa behov. Samtidigt bör servicestrukturen vara kostnadseffektiv för att de till buds stående resurserna ska räcka till så att huvudmännen kan ta ansvar för att ordna de tjänster som speciallagarna om social- och hälsovård föreskriver. För att genomföra detta behövs det högklassiga social- och hälsovårdstjänster som fungerar väl tillsammans samt kompetenta organisationer som ansvarar för att dessa tjänster ordnas på behörigt sätt.

Grundlagsutskottet har upprepade gånger konstaterat att social- och hälsovårdstjänsterna måste motsvara de regionala och individuella behoven. Man kan inte se på tillgodoseendet av de grundläggande rättigheterna ur den genomsnittliga individens synvinkel. Lagstiftningen om social- och hälsovårdstjänster och rättspraxis genererar en skyldighet att beakta människans individuella behov på ett övergripande sätt och överlåta åt yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården att bedöma den tjänstehelhet som dessa behov och denna skyldighet föranleder. Bedömningen kontrolleras av rättsskyddssystemet och tillsynsmyndigheterna. Deras uppgift är att ingripa i problem och brister som uppdragas i tillgången till social- hälsovårdstjänster samt tjänsternas tillgänglighet och kvalitet.

Dessutom behövs det omfattande samarbete mellan flera parter för att målen ska nås. Avsikten är att skapa förutsättningar för den här typen av samarbete dels på det regionala, dels på det nationella planet så att tjänsterna ska kunna integreras funktionellt och strukturellt. Detta gäller såväl horisontell integration mellan socialvården och hälso- och sjukvården som vertikal integration mellan den basala nivån och den specialiserade nivån, till exempel primärvården och den specialiserade sjukvården.

I 2 mom. föreskrivs om lagens tillämpningsområde. Den ska tillämpas på ordnandet, utvecklingen och styrningen av samt tillsynen över den offentliga social- och hälsovård som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar som avses i vårdlandskapslagen om inget annat föreskrivs i lag. Med offentlig social- och hälsovård avses verksamhet där vårdlandskapet svarar för ordnandet och finansieringen. För finansieringen av vårdlandskapets uppdrag står i huvudsak staten medan en del kommer i form av kundavgifter och verksamhetsintäkter. Lagen om ordnande som föreslås ska vara en allmän lag som gäller ordnandet av social- och hälsovården och ska tillämpas om inget annat föreskrivs i någon speciallag.

Bestämmelser om social- och hälsovård ingår i ett flertal olika lagar. Vissa av dem gäller i nuläget kommunal verksamhet, det vill säga verksamhet som ordnas av kommuner och samkommuner, andra gäller privat verksamhet och en del både kommunal och privat verksamhet. Lagarna om offentlig social- och hälsovård är så många att de som berörs av den föreslagna lagen inte räknas upp i paragrafen. De berörda speciallagarna innehåller en hänvisning enligt vilken lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården och lagen om statsandel för kommunal basservice tillämpas på verksamhet enligt dem i nuläget. I samband med reformen kommer de nämnda hänvisningarna att ändras till hänvisningar till de föreslagna lagarna om ordnande av social- och hälsovård och om finansiering av vårdlandskapen.

Om de social- och hälsovårdsuppgifter som helt eller delvis överförs till vårdlandskapets organiseringsansvar, och som i nuläget hör till kommunernas och samkommunernas ansvar föreskrivs det i nuläget bland annat i följande lagar: socialvårdslagen, socialvårdslagen av 1982, hälso- och sjukvårdslagen, lagen om underhållsstöd (580/2008), lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet, äldreomsorgslagen, lagen om utvecklingsstörda, lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001), lagen om stöd för närståendevård, lagen om social kreditgivning (1133/2002), lagen om utkomststöd (1412/1997), handikappservicelagen, barnskyddslagen (417/2007), 7 kap. i läkemedelslagen (395/1987), mentalvårdslagen (1116/1990), familjevårdslagen (263/2015), lagen om missbrukarvård, lagen om smittsamma sjukdomar, tobakslagen, lagen om elev- och studerandevård, lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005), lagen om företagshälsovård, lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983), adoptionslagen (22/2012), lagen om underhåll för barn (704/1975) och faderskapslagen (11/2015). I varje berörd speciallag ska det i fortsättningen anges om verksamheten enligt den ska skötas helt eller delvis av vårdlandskapet.

Enligt lagens 6 § tillämpas främjandet av hälsa och välfärd i kommunen trots att lagen som föreslås i övrigt endast gäller verksamhet som hör till vårdlandskapets organiseringsansvar. Uppgifterna att främja hälsa och välfärd fördelas i fortsättningen mellan vårdlandskapet och kommunen.

Enligt paragrafens 3 mom. tillämpas lagen även på Helsingfors stad och på vårdlandskapen på landskapet Nylands område (Nylands vårdlandskap) till de delar de har ansvaret för att ordna social- och hälsovård enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet samt om ordnande av deras förvaltning och ekonomi i Nyland. Enligt 4 och 5 § i den lagen har Helsingfors stad och Nylands vårdlandskap det primära ansvaret för att ordna hälsovården till den del organiseringsansvaret inte enligt 5 § hör till Helsingfors och Nylands vårdlandskapsammanslutning (landskapssammanslutningen HUS). Dessutom ska enligt 10 § vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad samt landskapssammanslutningen HUS avtala om organiseringsansvaret av andra uppgifter än de som avses i 5 § genom ett avtal om ordnande av uppgifter inom landskapssammanslutningen HUS. Vårdlandskapen i landskapet Nyland fastställs i det skede när de inrättas genom införandelagen för reformen. De är vårdlandskapen för Östra, Västra och Mellersta Nyland samt för Vanda-Kervo.

Enligt 4 mom. tillämpas lagen på landskapssammanslutningen HUS till de delar den har organiseringsansvaret för att ordna hälsovård enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet samt om ordnande av deras förvaltning och ekonomi i Nyland som ska utföras. I mom. räknas de bestämmelser upp som ska tillämpas på landskapssammanslutningen HUS. Till de delar det är nödvändigt för tydligheten när lagen ska tillämpas nämns emellertid i vissa bestämmelser i lagen uttryckligen att de ska tillämpas på landskapssammanslutningen HUS. Sådana är bland annat bestämmelserna om universitetssjukhus (32 §) och om samarbetsområden (33 §) samt vissa bestämmelser om beredskap och förberedelser (7 kap).

Lagen som föreslås tillämpas inte på social- och hälsovård som ska ordnas i landskapet Åland. Att organisera den ingår i Ålands självstyrelse.

2 §. Definitioner. I paragrafen definieras begreppen social- och hälsovård, invånare i vårdlandskap, kund, privat tjänsteproducent och tillsynsmyndighet.

I paragrafens 1 punkt definieras social- och hälsovård. Där ingår alla lagstadgade uppgifter och tjänster inom social- och hälsovården som hör till vårdlandskapets organiseringsansvar och också främjandet av hälsa och välfärd.

I punkt 2 definieras invånare i ett vårdlandskap. Med det avses en person som har hemkommun i vårdlandskapet enligt lagen om hemkommun. Vårdlandskapet ska ha organiseringsansvaret för sina invånares social- och hälsovård.

I punkt 3 definieras kund. Med det avses invånarna i vårdlandskapet och andra personer som vårdlandskapet enligt lagen ska ordna tjänster inom social- och hälsovården för. Begreppet kund ska innefatta även patienter som anlitar hälso- och sjukvårdstjänster. Kunder kan vara också andra än invånarna i vårdlandskapet, till exempel personer som behöver brådskande sjukvård eller personer som har rätt att få tjänster med stöd av EU:s bestämmelser. Även personer som anlitar landskapets tjänster med stöd av bestämmelserna om valfrihet i fråga om offentlig hälsovård som det föreskrivs om i hälso- och sjukvårdslagen är kunder enligt lagen.

I punkt 4 definieras privat tjänsteproducent. Med privat tjänsteproducent avses alla aktiebolag och övriga bolag, sammanslutningar, andelslag, stiftelser och självständiga yrkesutövare som producerar social- och hälsovårdstjänster för vårdlandskapet. En privat tjänsteproducent ska, när den producerar tjänster, uppfylla villkoren i lagen om privat hälso- och sjukvård och i lagen om privat socialservice. Vad som föreskrivs i lagen om privat tjänsteproducent ska även tillämpas på bolag och sammanslutningar som ägs av vårdlandskapet, kommunen och staten. På dem ska därför tillämpas vad som anges om att skaffa tjänster från privata tjänsteproducenter i 3 kap.

I 5 punkten definieras tillsynsmyndighet. Tillsynsmyndigheter för social- och hälsovården som åsyftas i lagen är regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, nedan Valvira.

3 §. Förhållande till annan lagstiftning. Enligt paragrafens 1 mom. ska dessutom det som föreskrivs om tjänsternas innehåll i den allmänna lagstiftningen och speciallagstiftningen om social- och hälsovården efterlevas vid ordnandet och produktionen av social- och hälsovården som avses i lagen som föreslås. I fråga om kunders och patienters ställning och rättigheter gäller dessutom vad som föreskrivs om dem i annan lagstiftning. Ovan i motiveringarna till 1 § räknas de allmänna och speciallagarna för social- och hälsovården upp där det föreskrivs om de tjänster och uppgifter inom social- och hälsovården som i nuläget hör till kommunernas och samkommunernas ansvar och som helt eller delvis överförs till vårdlandskapets organiseringsansvar. I och med den reform av social- och hälsovården som föreslås kommer också den allmänna och speciallagstiftningen om social- och hälsovården i fortsättningen att förnyas.

Allmänna lagar om social- och hälsovård är socialvårdslagen samt hälso- och sjukvårdslagen. I socialvårdslagen föreskrivs om främjande av välfärd, om socialservice, om tillhandahållande av socialvård, om säkerställande av kvaliteten på tjänsterna och om ändringssökande i beslut om socialvård. Syftet med lagen är att flytta tyngdpunkten från specialtjänster till allmänna tjänster, stärka kundernas jämlikhet och intensivifiera myndigheternas samarbete. I syfte att stärka kundorienteringen definieras i lagen de stödbehov som läggs till grund för ordnandet av socialservice och annan socialvård. Kunderna har rätt till tjänster som tryggar nödvändig omsorg och utkomst

samt barnets hälsa och utveckling. I lagen definieras dessutom de viktigaste sociala tjänsterna. Utöver socialvårdslagen finns det för vissa former av socialservice och grunderna för dessa speciallagar som gäller vissa befolknings- eller kundgrupper. Speciallagarna reglerar, betydligt mera omfattande och detaljerat än socialvårdslagen, som är en allmän lag, socialvårdens innehåll inom respektive specialområde. Sådana lagar är till exempel barnskyddslagen, handikappservice-lagen, specialomsorgslagen och äldreomsorgslagen.

Hälso- och sjukvårdslagen tillämpas på förverkligandet av och innehållet i hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvård omfattar hälsofrämjande och välfärdsfrämjande verksamhet, primärvård och specialiserad sjukvård. Hälso- och sjukvårdstjänsterna är separerade i primärvård och specialiserad sjukvård. Med primärvård avses de nuvarande tjänsterna som kommunerna ordnar framför allt i hälsovårdscentralerna. Hälsovårdscentralerna kan ha flera olika verksamhetsställen, det vill säga hälsostationer och sjukhus. Med specialiserad sjukvård avses de nuvarande tjänster som sjukvårdsdistrikten ordnar på sjukhus eller i andra verksamhetsenheter för specialiserad sjukvård. Om hälso- och sjukvården föreskrivs även bland annat i mentalvårdslagen, lagen om missbrukarvård och lagen om smittsamma sjukdomar.

Utöver bestämmelserna om grundläggande rättigheter som gäller självbestämmanderätt enligt grundlagen är patientlagen och socialvårdens klientlag centrala med tanke på individens ställning och bemötandet av individen. Lagarna gäller både offentlig och privat verksamhet. Motsvarande bestämmelser finns också i andra lagar, exempelvis i socialvårdslagen, specialomsorgslagen och mentalvårdslagen.

Lagen om klienter inom socialvården (socialvårdens klientlag) tillämpas på alla tjänster och klientgrupper inom socialvården samt på såväl offentliga som privata tjänster. Enligt socialvårdens klientlag har en klient rätt till socialvård av god kvalitet och gott bemötande utan diskriminering från den som lämnar socialvård. Vid socialvård ska klientens önskemål, åsikter, intresse och individuella behov samt modersmål och kulturella bakgrund beaktas. I lagen finns också bestämmelser om klientens självbestämmanderätt. En klient ska ges möjlighet att delta i och påverka planeringen och genomförandet av de tjänster som tillhandahålls klienten. Det samma gäller andra åtgärder som ansluter sig till den socialvård som ges klienten. En klients sak ska behandlas och avgöras med hänsyn i första hand till klientens intresse.

I socialvårdens klientlag föreskrivs också om klientens rätt till information. Enligt lagen ska socialvårdspersonalen för klienten utreda hans eller hennes rättigheter och skyldigheter samt olika alternativ och verkningar liksom också andra omständigheter som är av betydelse för klientens sak. Utredningen ska ges så att klienten i tillräcklig grad förstår dess innehåll och betydelse.

Om en klient på grund av sjukdom eller nedsatt psykisk funktionsförmåga eller någon annan motsvarande orsak inte kan delta i planeringen eller förstå föreslagna alternativa lösningar, ska klientens vilja utredas i samråd med klientens lagliga företrädare, en anhörig eller någon annan närstående. En minderårig klients önskemål och åsikt ska utredas och beaktas på det sätt som klientens ålder och utvecklingsnivå förutsätter. I alla åtgärder som vidtas inom offentlig eller privat socialvård och som gäller minderåriga ska i första hand den minderårigas intresse beaktas.

Socialvården ska baseras på myndighetsbeslut eller, när privat socialvård ordnas, på ett skriftligt avtal mellan den som lämnar socialvård och klienten. Enligt lagen ska i samband med socialvård utarbetas en service-, vård-, rehabiliterings- eller motsvarande plan för klienten, om det inte är uppenbart onödigt att utarbeta en sådan plan.

I patientlagen förskrivs om bemötande av patienten och om patientens självbestämmanderätt inom hälso- och sjukvården. Enligt patientlagen har var och en som varaktigt bor i Finland, utan diskriminering och inom gränserna för de resurser som vid respektive tidpunkt står till hälso- och sjukvårdens förfogande, rätt till sådan hälso- och sjukvård som hans eller hennes hälsotillstånd förutsätter. Vid bedömningen av resurserna ska emellertid beaktas jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 § samt grundlagens 19 § 3 mom. där det föreskrivs att det allmänna ska tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Efter att de grundläggande rättigheterna trädde i kraft har bedömningen av det individuella vårdbehovet betonats. Bland annat riksdagens justitieombudsman har i flera avgöranden konstaterat att enbart den omständigheten att kommunen inte har reserverat tillräckliga anslag för hälso- och sjukvård, inte är en tillräcklig grund för att inte ordna vård. Enligt patientlagen har patienten rätt till sjuk- och hälsovård av god kvalitet. Vården ska ordnas och patienterna ska behandlas så att deras människovärde inte kränks samt så att deras övertygelse och integritet respekteras. Patienternas modersmål och deras individuella behov och kultur ska i mån av möjlighet beaktas i vården och behandlingen av dem.

Patientlagens bestämmelser om självbestämmanderätten ger uttryck för principen om kunskapsbaserat samtycke. Vården ska ske i samförstånd med patienten. Om patienten vägrar ta emot en viss vård eller behandling, ska den om möjligt och i samförstånd med honom eller henne ges på något annat sätt som är godtagbart ur medicinsk synpunkt.

I patientlagen föreskrivs även om patientens rätt till information. En patient har rätt att få upplysningar om sitt hälsotillstånd, vårdens och behandlingens betydelse, olika vård- och behandlingsalternativ och deras verkningar samt om andra omständigheter som hänför sig till vården och behandlingen och som har betydelse då beslut fattas om hur patienten skall vårdas. Yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården skall ge upplysningar på ett sådant sätt att patienten i tillräcklig utsträckning förstår innebörden av dem. Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården inte behärskar det språk som patienten använder eller om patienten på grund av hörsel-, syn- eller talskada inte kan göra sig förstådd, skall tolk anlitas i mån av möjlighet.

I paragrafens 2 mom. konstateras informativt att bestämmelser om finansiering av den social- och hälsovård som vårdlandskapet ordnar finns i lagen om vårdlandskapens finansiering (/). Bestämmelser om de kundavgifter som tas ut för social- och hälsovårdstjänster ska finnas i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992). Vårdlandskapen får huvudsakligen sin finansiering från staten på det sätt som föreslås i lagen om vårdlandskapens finansiering. Dessutom får avgifter tas ut av kunder inom social- och hälsovården i enlighet med lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården.

Vårdlandskapen kan också få inkomster av tjänsteproduktionen när invånare i andra vårdlandskap eller personer som bor någon annanstans än i Finland anlitar social- och hälsovårdstjänster eller när det annars föreligger en ersättningsgrund, till exempel när sjukvården grundar sig på vård som ska ersättas enligt vissa obligatoriska försäkringar. Sådana obligatoriska försäkringar är till exempel trafikförsäkring och olycksfallsförsäkring. Ersättning för vård kan också tas ut för vård enligt vissa EU-bestämmelser och lagar som stiftats i enlighet med dem. Bland annat lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013) innehåller sådana bestämmelser. Vårdlandskapet får enligt förslaget även ersättningar av staten när det producerar tjänster bland annat för fångvårdsväsendet, Institutet för hälsa och välfärd eller försvarsmakten. Också statskontoret ersätter kostnader för tjänster i vissa fall. Vårdlandskapet kan få understöd för sina projekt från staten, EU eller privata aktörer. Vårdlandskapet kan i vissa fall även få skadestånd eller försäkringsersättningar eller understöd för räddningsväsendet. Vårdlandskapet kan också ha inkomster från försäljning av egendom och kapitalinkomster till exempel från bolag som det äger.

I 55 § föreskrivs dessutom om kostnadsersättningar mellan vårdlandskapen när en invånare i ett vårdlandskap har omfattats av tjänster som ordnas av ett annat vårdlandskap.

I 3 mom. finns en hänvisningsbestämmelse till den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet samt om ordnande av deras förvaltning och ekonomi i Nyland. I den lagen föreskrivs det om organiseringsansvaret för social- och hälsovården i Helsingfors stad, i vårdlandskapen i landskapet Nyland, för landskapssammanslutningen HUS samt fördelningen av det, samt om ordnandet av Helsingfors stads förvaltning och ekonomi samt revision av det. Enligt 3§ 3 mom i lagen om ordnandet av social- och hälsovården som föreslås tillämpas denna lag på vårdlandskapen i Nyland, Helsingfors stad samt landskapssammanslutningen HUS till de delar de har organiseringsansvaret.

I 4 mom. finns en informativ hänvisningsbestämmelse om att det föreskrivs om ersättning av statsmedel till vårdlandskapen för kostnader för undervisnings- och forskningsverksamhet, om förfarandet i samband med detta och om användningen av vårdlandskapets lokaler för utbildning och forskning i 7 kap. i hälso- och sjukvårdslagen, i 60 a– 60 c § i socialvårdslagen samt i 52 § i socialvårdslagen av 1982. De nämnda bestämmelserna i hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen ska fortsätta att vara i kraft, men de ändringar som reformen kräver ska göras i dem. I fortsättningen är det ändamålsenligt att förnya de aktuella bestämmelserna som en egen helhet med beaktande av de nya strukturerna för social- och hälsovården.

4 §. Tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet. Enligt paragrafen åläggs vårdlandskapen att planera och tillhandahålla tjänsterna på ett sätt som tillgodoser kundernas behov. Behovet bestäms utifrån speciallagstiftningen om social- och hälsovården och de principer som föreskrivs i den. När man bedömer behovet ska man beakta både behovet på befolkningsnivå och också behovet på individnivå. Vårdlandskapet ska förbereda sig på att ordna sådana tjänster och i den omfattning som kan antas tillgodose vårdlandskapets invånares och andra kunders objektiva behov. På befolkningsnivå finns det behov av att i bedömningen beakta olika folk- och befolkningsgrupper inklusive språkliga minoriteter och olika kundgrupper. Å andra sidan ska i enlighet med vad som sägs ovan i fråga om behovet enskilda personers objektiva behov av tjänster beaktas. Objektivt behov avser till exempel kundens individuella behov enligt 3 § 2 mom. i handikappservicelagen.

Med behov avses däremot inte subjektivt behov av någon viss tjänst som enskilda personer upplever. Bedömningen av behovet av tjänster ska basera sig på speciallagstiftningen om socialvårdens eller hälso- och sjukvården – såsom socialvårdslagen, barnskyddslagen eller lagen om hälso- och sjukvård – samt på bedömning som en yrkesutbildad person inom socialvården eller hälso- och sjukvården gör tillsammans med den berörda personen av huruvida han eller hon har i lagstiftningen avsett behov av en tjänst som omfattas av landskapets organiseringsansvar. Uppgifterna för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och deras rätt att fatta beslut som gäller enskilda individer bestäms i enlighet med lagstiftningen om deras yrkesverksamhet samt uppgiftsdefinitionen.

I 1 mom. sägs vidare att tjänsterna bör tillhandahållas likvärdigt i form av samordnade helheter samt nära kunden. Jämlikhet är en grundläggande rättighet som skyddas i 6 § i grundlagen enligt vilken alla är lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. En sådan orsak kan till exempel vara bostadsort, socioekonomisk ställning, tillgångar, ställning på arbetsmarknaden och familjeförhållanden. I 6 § och 19 § i grundlagen åläggs det allmänna skyldigheten att tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa.

I lagen om likabehandling föreskrivs om att främja likabehandling och förebygga diskriminering. Enligt lagen om likabehandling har myndigheterna skyldighet att bedöma hur likabehandling uppnås i deras verksamhet. Den som ordnar social- och hälsovårdstjänster ska därför bedöma olika befolknings- och kundgruppers servicebehov, rikta sina resurser utifrån de konstaterade behoven och förenhetliga praxis i vård och tjänster. När verksamheten granskas är det viktigt att bedöma hur besluten påverkar olika befolkningsgrupper och tjänsternas likvärdiga kvalitet. Föremål för granskningen är olika befolkningsgruppers likvärdiga tillträde till social- och hälsovårdstjänster och möjligheter att tillgodogöra sig tjänsterna. Bland annat långa avstånd, kundavgifter eller det språk som används i tjänsterna kan påverka tjänsternas tillgänglighet. Till exempel språklig tillgänglighet består av olika faktorer, och med den avses att kunden eller patienten är medveten om tjänsterna, får service, blir förstådd, också förstår anvisningarna om vården och på så sätt själv kan ta ansvar för sin vård. Detta kräver bland annat information, vägledning och rådgivning i många olika kanaler, tillgång till tolktjänster och tillgänglighet i elektroniska tjänster. Tillgängligheten har också en kulturell dimension, för språket är kulturbundet såsom även sättet att kommunicera och producera betydelser.

Enligt lagen om likabehandling ska myndigheterna, såsom de som ordnar social- och hälsovårdstjänster, utöver bedömning också främja likabehandling i sin verksamhet. Avsikten är att trygga allas faktiska möjligheter att anlita tjänster på ett likvärdigt sätt. Faktisk likabehandling innebär att tillräckliga och så goda tjänster som möjligt tillhandahålls alla enligt deras behov. Det förutsätter att människors olika möjligheter och utgångspunkter beaktas så, att faktorer som gäller person inte påverkar människors tillgång till tjänster eller behandling när tjänster tillhandahålls. Lika behandling av alla räcker inte alltid till för att garantera att likabehandling tillgodoses. Likabehandling innebär också att utjämna ojämlikheter till exempel med hjälp av positiv särbehandling.

Med samordnade tjänstehelheter avses i synnerhet den funktionella helhet som består av de tjänster som ordnas för kunder som behöver flera olika tjänster. Tjänsterna ska tillhandahållas så att de utgör en fungerande helhet för kunderna, där samarbetet mellan tjänsteproducenterna och övergången från en tjänst till en annan sker på ändamålsenligt sätt utan omotiverade dröjsmål eller avbrott. Samordnade tjänstehelheter betyder också behov av ett sådant servicesystem att det inte finns överlappande tjänster som omotiverat ökar kostnaderna i vårdlandskapet.

Vårdlandskapen med organiseringsansvar ska också se till att närservice tillhandahålls på behörigt sätt. Närservicen är viktig i synnerhet för dem som behöver mycket service och ofta samt långvarigt och som ofta har svårt att anlita tjänster som ligger längre bort.

Närservice är tjänster som kunderna anlitar ofta och åtminstone en del av kunderna anlitar dem återkommande, rentav dagligen, varför det är motiverat att sådana tjänster fås nära. Även tjänster som behövs sällan och som produceras centraliserat kan vara närservice som kommer till eller tillhandahålls nära kunden. Ur kundens synvinkel kan närservice vara till exempel tjänster som tillhandahålls i hemmet, elektroniska tjänster, tjänster som tillhandahålls nära den dagliga livsmiljön och ambulerande tjänster. Tjänster som tillhandahålls nära kunden kan också innefatta tjänster som kräver specialkunskaper och som tillhandahålls ute på fältet fast det fysiska verksamhetsstället kan vara centraliserat. Var det fysiska verksamhetsstället finns är inte väsentligt utan var tjänsten tillhandahålls den kund som behöver den.

Det är varken möjligt eller rationellt att sprida ut alla tjänster och tillhandahålla dem i närmiljön. Detta gäller exempelvis tjänster som behövs sällan och som kräver specialkompetens eller dyr apparatur. Det är motiverat att samla dessa tjänster i större helheter på vårdlandskapets område och på riks nivå. På så sätt kan det säkerställas att tjänsterna är av god kvalitet och säkra samt att de tillhandahålls på ett ekonomiskt förnuftigt och kostnadseffektivt sätt. Tjänster som är

ändamålsenligt samlade i större helheter än nu kan också möjliggöra lika tillgång till tjänster i olika delar av landet.

Enligt bestämmelsen sammanförs tjänsterna i större helheter på vårdlandskapets område när de grunder som uttryckligen konstateras i momentet föreligger. Den första grunden gäller säkerställande av tillgången till och kvaliteten på tjänsterna. Tjänsteproduktionen kan samlas när tillgången och kvaliteten förutsätter specialkunskaper eller dyra investeringar. Den andra grunden som nämns särskilt är krav på att tjänsterna ska tillhandahållas ändamålsenligt, kostnadseffektivt och effektivt. I 9, 34 och 37 § ska det föreskrivas separat om avtal om samarbete som gäller att samla tjänster i större helheter på riksnivå samt på basis av samarbetsavtal mellan vårdlandskap och samarbetsavtal mellan tvåspråkiga vårdlandskap.

När tjänster tillhandahålls ska även tillgängligheten främjas. Bestämmelser om detta föreslås i 2 mom. Det betyder att alla som behöver service ska ges tillgång till tjänster och möjlighet att anlita dem oberoende av funktionsförmåga eller hälsa. Tillgänglighet i miljön gör det möjligt bland annat för många personer, som i omgivning med dålig tillgänglighetsanpassning hade varit beroende av andras hjälp, att klara sig på egen hand. Tillgänglighetsanpassning handlar om principen att byggd miljö, service och kommunikation ska vara tillgänglig för alla. I takt med att människor lever längre och de äldre blir fler får tillgänglighetsanpassning en mer framträdande roll som en livskvalitetshöjande faktor. Den ger smidigare och snabbare funktioner, till exempel när man ska utträta ärenden och förflytta sig mellan platser. Också FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FN:s handikappkonvention) förutsätter att tillgänglighet beaktas som utgångspunkt i all planering av tjänster.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

5 §. Servicespråk. Paragrafen föreskriver om de språk som tjänster ska ordnas på. Den utgår från bestämmelserna om nationalspråken, finska och svenska, i grundlagen och språklagen, om rätten att använda dem och om förvaltningspråket. Paragrafen föreskriver dessutom om språkliga rättigheter för samer, personer som använder teckenspråk eller något annat språk, som har en funktionsnedsättning samt nordiska medborgare. Också personer som talar andra språk och deras behov av att få tala sitt språk beaktas i bestämmelserna. Kundens möjlighet att förstå och bli förstådd i servicesituationer inom hälso- och sjukvården är en del av tjänstens kvalitet och är central med tanke på tillgodoseendet av de andra rättigheterna. Enligt grundlagsutskottet är språket och patientens behov av att bli förstådd en viktig del av patientsäkerheten (GrUU 63/2016 rd). Det är också en förutsättning för patientens självbestämmanderätt och för att rätten att få information ska tillgodoses.

Enligt paragrafens 1 mom. ska social- och hälsovård ordnas på finska och svenska i tvåspråkiga vårdlandskap, det vill säga när det finns kommuner med olika språk eller tvåspråkiga kommuner i vårdlandskapet. Tjänsterna ska ordnas på det språk kunden själv väljer. Det innebär att den som betjänar kunden använder kundens språk och kan det i tillräcklig utsträckning. Kundens rätt att använda finska eller svenska ska inte heller vara beroende av hans eller hennes övriga språkkunskaper. Till exempel när en kund tar kontakt ska behovet av vård eller service bestämmas på det språk som kunden har rätt att använda i det aktuella vårdlandskapet. Därefter ska vårdgivaren sörja för att de språkliga rättigheterna tillgodoses genom hela servicekedjan.

I enspråkiga vårdlandskap där alla kommuner som hör till vårdlandskapet är enspråkiga ordnas social- och hälsovården på vårdlandskapets språk. Personalen ska då i princip använda vårdlandskapets språk. Språkliga skyldigheter kan emellertid uppstå för vårdlandskapet på grund av annan lagstiftning, såsom språklagen. Till exempel har enligt 10 § i språklagen var och en rätt

att bli hörd på sitt eget språk och att använda sitt eget språk i ärenden som väcks av en myndighet och som direkt gäller grundläggande rättigheter för honom eller henne eller någon som är i hans eller hennes vård eller om myndigheten ålägger honom eller henne någon skyldighet. Om kundens språk är något annat än det språk vårdlandskapet ordnar social- och hälsovården på, och personalen inte kan kundens språk, tillämpas paragrafens 3 mom., enligt vilket man när tjänster ges då i mån av möjlighet ska sörja för tolkning och skaffa tolk.

Bestämmelser om rättigheten att använda finska eller svenska, bli hörd och få handlingar på finska eller på svenska samt rätten till tolkning från och till dessa språk i kontakt med myndigheter finns i språklagen. Enligt språklagen ska myndigheterna självmant se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken. När tjänster ordnas ska verksamheten planeras så att bestämmelserna i språklagen iakttas.

I 2 mom. anges kundens rätt att använda samiska i social- och hälsovårdstjänsterna. Ansvaret för att ordna tjänster överförs enligt förslaget från kommunerna i hembygdsområdet och Lapplands sjukvårdsdistrikt, där kommunerna i hembygdsområdet är medlemmar, till vårdlandskapet Lappland. Enligt det föreslagna 2 mom. har en kund rätt att använda samiska på det sätt som avses i samiska språklagen i social- och hälsovårdstjänster som produceras i kommunerna på hembygdsområdet samt på området för Lapplands vårdlandskap i social- och hälsovårdstjänster som produceras endast i verksamhetsenheter som ligger utanför kommunerna i hembygdsområdet. Bestämmelser om hembygdsområdet finns i 4 § i sametingslagen. Till området hör kommunerna Enontekis, Enare och Utsjoki samt en del av Sodankylä. Detta innebär att förpliktelserna i samiska språklagen ska iakttas till exempel i en verksamhetsenhet för social- och hälsovårdstjänster inom hembygdsområdet för Enontekis, Enare, Utsjoki och Sodankylä. Dessutom gäller förpliktelserna verksamhetsenheterna inom den specialiserade sjukvården i Rovaniemi i vårdlandskapet Lappland samt andra verksamhetsenheter inom social- och hälsovård i vårdlandskapet Lappland om de tjänster som ges i dem inte går att få i enheter som finns i andra kommuner inom hembygdsområdet. När det gäller rättigheternas omfattning ska regleringen således täcka det nuvarande geografiska området (kommunerna på samernas hembygdsområde och området för Lapplands sjukvårdsdistrikt) och de nuvarande tjänsterna. Rättigheterna utsträcks dessutom i fråga om andra tjänster än sådana som produceras på hembygdsområdet geografiskt till området för nuvarande Länsi-Pohja sjukvårdsdistrikt, eftersom det blir en del av vårdlandskapet Lappland.

I 2 mom. föreskrivs det dessutom om kundens rätt att använda samiska i verksamhetsenheter som producerar social- och hälsovårdstjänster och som ligger utanför kommuner på vårdlandskapet Lapplands område, och som vårdlandskapet Lappland anvisar invånare i kommuner på hembygdsområdet att anlita utgående från tjänsternas tillgänglighet enligt 4 §. I nuläget har till exempel Enontekis kommun skaffat sina kommuninvånare tjänster inom primärvården som Lapplands sjukvårdsdistrikt har producerat i hälsovårdscentralen i Muonio. Invånarna i Enontekis kommun har haft rätt att använda samiska i tjänsterna i enlighet med samiska språklagen. I fortsättningen ska en kund i princip inte ha rätt att använda samiska i tjänster som ges utanför kommunerna på hembygdsområdet om tjänsten i fråga finns tillgänglig i kommuner på hembygdsområdet. I kommunerna på hembygdsområdet kan emellertid avstånden till tjänsterna vara påfallande långa och därför kan enligt förslaget vårdlandskapet Lappland i vissa fall utgående från tjänsternas tillgänglighet som avses i 4 § också hänvisa invånare i kommuner på hembygdsområdet till tjänster från verksamhetsenheter utanför hembygdsområdet som till läget är mer tillgängliga. Om vårdlandskapet Lappland hänvisar invånare i kommuner på hembygdsområdet till att anlita till exempel tjänster inom primärvården hos en verksamhetsenhet som ligger i Muonio har kunden enligt förslaget rätt att anlita samiska i servicen trots att tjänsterna finns att tillgå även i en verksamhetsenhet som ligger i kommuner på hembygdsområdet.

Paragrafens 2 mom. ska dessutom innehålla en hänvisningsbestämmelse enligt vilken rätten att använda samiska i övrigt anges i samiska språklagen. I lagen anges samernas rätt att använda sitt eget språk hos myndigheter samt det allmännas skyldighet att tillgodose och främja samernas språkliga rättigheter. En same har enligt 4 § i samiska språklagen rätt att i egen sak eller i ett ärende där han eller hon hörs använda samiska hos de myndigheter som avses i den lagen. En myndighet får inte begränsa eller vägra beakta de språkliga rättigheter som följer av samiska språklagen på den grund att en same även kan något annat språk, såsom finska eller svenska. Samernas språkliga rättigheter är enligt 3 kap. i den lagen mer omfattande inom samernas hembygdsområde. Inom hembygdsområdet har samer enligt 12 § i den lagen rätt att i kontakt med de myndigheter som hör till lagens tillämpningsområde efter eget val använda finska eller samiska. Denna rättighet är inte begränsad till egen sak.

I 19 § i samiska språklagen konstateras också att myndigheten vid muntlig behandling ska försöka se till att ärendet handläggs av en anställd som kan samiska. Finns det inte hos myndigheten någon samisktalande anställd, ska myndigheten ordna avgiftsfri tolkning. Enligt förarbetena till samiska språklagen försökte man genom lagförslaget medverka till att tolkning och översättning småningom skulle bli subsidiära metoder i kontakterna mellan kunder och myndigheter. Huvudregeln ska vara att ett ärende behandlas på samiska utan tolkning om det bara finns möjlighet till det (RP 46/2003 rd). Samisktalande kunder inom social- och hälsovården ska alltså i mån av möjlighet hänvisas till en yrkesutbildad person som kan samiska. Samtidigt ska myndigheten också se till att den person som betjänar kunden har sådan utbildning och yrkesskicklighet som uppgiften kräver. Om det inte finns någon yrkesutbildad person tillgänglig som kan språket ska myndigheten ordna avgiftsfri tolkning eller själv sköta tolkningen. Enligt 14 § i samiska språklagen skall en myndighet när den anställer personal förvissa sig om att personalen vid varje ämbetsverk och annan enhet kan betjäna kunderna också på samiska. Myndigheten skall vidare genom att ordna utbildning eller genom andra åtgärder se till att personalen har sådana kunskaper i samiska som skötseln av myndighetens uppgifter kräver. Samiska språklagen innehåller separata bestämmelser om personalens kunskap i samiska språk och behörighetsvillkor i samband med det samt om tjänstledighet med lön och befrielse från arbetet för studier i samiska.

Samiska språklagen innehåller också bestämmelser om information från myndigheter och om åtgärder som främjar språkliga rättigheter. Enligt 8 § skall information som myndigheter riktar till allmänheten också ges på samiska. Myndigheternas meddelanden, kungörelser, anslag och annan information till allmänheten samt skyltar och för allmänheten avsedda blanketter med ifyllnadsanvisningar skall inom samernas hembygdsområde avfattas och ges också på samiska. Myndigheterna ska dessutom främja att de språkliga rättigheterna tillgodoses enligt principerna i 5 kap. i samiska språklagen.

Det föreslås att samiska språklagen i samband med inrättandet av vårdlandskapen ändras så, att vårdlandskapet Lappland läggs till de myndigheter som hör till lagens tillämpningsområde. Vårdlandskapet Lappland ska i kontakterna med en person vars hemkommun är Enare, Enontekis, Sodankylä eller Utsjoki iakttä bestämmelserna i 3 kap. i samiska språklagen också utanför samernas hembygdsområde. Genom de föreslagna ändringarna vill man säkerställa att samernas språkliga rättigheter bevaras när uppgifterna övergår från kommunerna till vårdlandskapet. I praktiken begränsas genom 5 § i lagen om ordnandet av social- och hälsovården som föreslås en del av de social- och hälsovårdstjänster som hör till vårdlandskapet Lapplands organiseringsansvar så, att tillämpningsområdet för samiska språklagen inte gäller dem.

I 3 mom. föreskrivs hur kundens delaktighet tryggas i situationer där kunden och personalen saknar gemensamt språk eller en person på grund av en sensorisk funktionsnedsättning eller talsvårigheter eller av någon annan orsak inte kan göra sig förstådd. Den som tillhandahåller

tjänster ska då i mån av möjlighet sörja för tolkning och för att skaffa tolk. Bestämmelsen tillämpas utöver vad som föreskrivs ovan i 1 och 2 mom., det vill säga till exempel i fall där kunden inte har ovillkorlig rätt att få tjänster på sitt språk eller använda sitt språk. I dessa situationer ska det ses till att personen får en tillräcklig uppfattning om innehållet i och betydelsen av sitt ärende och kan uttrycka sin åsikt. Om det inte är möjligt att tillkalla tolk, ska man se till att man förstår varandra på andra sätt. Bestämmelsen motsvarar i sak gällande 5 § 3 mom. i socialvårdens klientlag och 5 § 2 mom. i patientlagen. Bestämmelser om myndighetens skyldighet att främja möjligheterna för personer som använder teckenspråk att använda sitt eget språk och få information på sitt eget språk finns i teckenspråkslagen. Teckenspråkslagen är en begränsad allmän lag genom vilken man främjar förverkligandet av de språkliga rättigheterna för dem som använder det finska eller det finlandssvenska teckenspråket i praktiken. Materiella bestämmelser om de språkliga rättigheterna för dem som använder teckenspråk ingår i lagstiftningen på de olika förvaltningsområdena. Enligt regeringens proposition om teckenspråkslagen (RP 46/2003) är rätten till tolkning och översättning som myndigheterna ordnar en central del av de språkliga rättigheterna för dem som använder teckenspråk. Användningen av det finska och det finlandssvenska teckenspråket ska beaktas både när det ordnas service på eget språk och när tolkning ordnas i vårdlandskapet. När bärkraften växer hos dem som ordnar tjänster och social- och hälsovårdstjänsterna integreras hos en anordnare ska det på ett område finnas tillgång till personal inom social- och hälsovården som kan teckenspråk samt resurser som ska användas för att ordna tolkning som helhet till vårdlandskapets förfogande.

I 4 mom. regleras nordiska medborgares rätt att använda sitt eget språk, det vill säga danska, finska, isländska, norska eller svenska. Enligt momentet ska man när social- och hälsovård ordnas sörja för att nordiska medborgare kan använda sitt eget språk på det sätt som avses i artikel 5 i Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster (FördrS 96/1996). Enligt artikel 5 i konventionen har en medborgare i ett nordiskt land vid skriftlig kontakt med en myndighet i ett annat nordiskt land i ärenden rörande socialt bistånd eller sociala tjänster rätt att använda danska, finska, isländska, norska eller svenska. I sådana fall skall myndigheten svara för att medborgaren, om det behövs, får erforderlig tolk- och översättningshjälp till dessa språk. I de fall där språket har stor betydelse för att syftet med socialt bistånd och sociala tjänster skall uppnås skall inrättningen, såvitt möjligt, använda ett språk som personen i fråga förstår. De ovan nämnda bestämmelserna gäller även i fråga om behandling och tjänster inom hälso- och sjukvården. I övrigt gäller bestämmelserna i den nordiska språkkonventionen av den 17 juni 1981.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

6 §. Främjande av hälsa och välfärd i kommunerna. Ett av de viktigaste målen för social- och hälsovårdspolitiken är att främja hälsa och välfärd samt att förebygga sociala och hälsorelaterade problem vilket ingår i denna politik. Också att främja trygghet, såsom att förebygga olyckor och våld, är en viktig del av främjandet av hälsa och välfärd. Välfärden och hälsan påverkas vid sidan av social- och hälsovården i stor utsträckning också av samhällets och i anslutning därtill kommunernas verksamhet som helhet. Välfärden främjas av jämlikhet, demokrati och genomskådligt beslutsfattande. Möjligheten att påverka beslut som gäller en själv och den egna gemenskapen samt delaktighet i meningsfulla aktiviteter som betjänar de egna gemenskaperna är viktigt med tanke på välfärden. Människornas hälsa och välfärd är kopplade till småbarnspedagogik och utbildning, motions-, kost- och kulturutbud, boende och planläggning, trafikplanering och många andra uppgifter som kommunerna har hand om. I anslutning till detta ska kommunen med stöd av 1 § i kommunallagen främja kommuninvånarnas välfärd.

Följaktligen är det i första hand kommunerna som ska främja välfärden. Därför föreskriver 1 mom. att det är kommunerna som ska främja kommuninvånarnas hälsa och välfärd. Enligt förslaget bör kommunen följa upp hur kommuninvånarnas hälsa och välfärd utvecklas och hur kommunens åtgärder påverkar välfärden. En rapport om detta ska varje år lämnas till kommunfullmäktige. Dessutom bör en välfärdsberättelse och en välfärdsplan tas fram för kommunfullmäktige en gång per fullmäktigeperiod. De ska innehålla uppgifter om invånarnas hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dem och om kommunens kapacitet att tillgodose behoven. Informationen ska rapporteras för varje befolkningsgrupp eftersom man då kan sätta in nödvändiga åtgärder. Principen är att slutsatserna i välfärdsberättelsen ska ligga till grund för den strategiska planeringen i och verkställandet av planerna i kommunen.

Paragrafens 2 mom. kompletterar enligt förslaget bestämmelsen om främjande av välfärd i kommunallagen. Bestämmelsen ska förplikta kommunerna att i sin strategiska planering ställa upp mål, lägga fram åtgärder och tjänster samt presentera resurser för att främja kommuninvånarnas hälsa och välfärd och förebygga problem. Målen ska bygga på det rådande läget för invånarnas hälsa och välfärd, de lokala förhållandena och nationella hälsostراتيجier som stöder de lokala aktiviteterna. Verktälligheten ska kopplas till planeringen av och beslutsfattandet om verksamheten och ekonomin i kommunen. I kommunens beslutsfattande ska man samtidigt på förhand bedöma och beakta beslutens konsekvenser för olika befolkningsgruppers hälsa och välfärd. I anslutning till detta borde uppföljningen av verktälligheten integreras i kommunens övergripande utvärderings- och uppföljningssystem. Målen kan nås endast om kommunen avsätter tillräckligt stora resurser, försäkras sig om att nödvändig kompetens finns och bygger upp ett utvärderings- och uppföljningssystem.

I 3 mom. ingår kommunens skyldighet att samarbeta med vårdlandskapet och övriga offentliga aktörer samt privata företag och allmännyttiga samfund som finns i kommunen. För att samarbetet ska kunna genomföras och olika aktörers verksamhet samordnas behövs ett gemensamt informationsunderlag och tydliga gränsoverskridande strukturer och verksamhetspraxis för samarbetet mellan förvaltningsområdena. Den gemensamma beredningen främjar samtidigt sätandet av gemensamma mål och planeringen av verksamheten för att främja invånarnas hälsa och välfärd i kommunen och vårdlandskapet. Dessutom ska kommunerna även i fortsättningen ha möjlighet att stödja organisationernas verksamhet till exempel genom att sörja för understöd till organisationer på olika verksamhetsområden, tillhandahålla utrymmen för organisationer och vägleda kommuninvånare till aktiviteter i organisationernas verksamhet såsom kamratstöd eller frivilligverksamhet. Kommunerna kan på ett mångsidigt sätt samarbeta även till exempel med församlingar och andra religiösa samfund.

I 3 mom. ingår enligt förslaget även en skyldighet för kommunen att utse en aktör som ansvarar för främjandet av hälsa och välfärd. Denna skyldighet ingår även i 12 § i hälso- och sjukvårdslagen. I praktiken kan den ansvariga aktören vara till exempel kommundirektören eller kommunens ledningsgrupp.

Enligt 4 mom. ska välfärdsberättelsen och välfärdsplanen lämnas till vårdlandskapet och offentliggöras i det allmänna datanätet. Vårdlandskapet kan således i planeringen av sin verksamhet beakta situationen i kommunerna och invånarnas situation på sitt område. När berättelsen och planen offentliggörs i datanätet får dessutom kommuninvånarna och andra intresserade möjlighet att kontrollera och bedöma hur väl kommunen har lyckats med att främja hälsan och välfärden. Utöver dokumentet i textform är målet också ett maskinläsbart öppet gränssnitt. På så sätt kan också till exempel nationella myndigheter lättare utnyttja informationen.

I 27 § i den föreslagna lagen föreskrivs om fastställande av datainnehållet i uppföljningen av främjandet av hälsa och välfärd samt annan uppföljning av social- och hälsovården. Enligt bestämmelsen kan social- och hälsovårdsministeriet genom förordning fastställa det datainnehåll som kommunens välfärdsberättelse och välfärdsplan minst ska omfatta. Ett gemensamt datainnehåll möjliggör regional och riksomfattande jämförelse och uppföljning av kommunernas främjande av välfärden.

7 §. Främjande av hälsa och välfärd i vårdlandskapen. Främjande av hälsa och välfärd utgör en väsentlig del också av vårdlandskapens verksamhet. Av denna orsak föreslås i 7 § 1 mom. att beslutens inverkan på olika befolkningsgruppers hälsa och välfärd ska kunna förutsägas och beaktas i vårdlandskapets beslutsfattande. Vårdlandskapet ska i sin planering sätta upp mål för främjandet av hälsa och välfärd i samband med ordnandet och produktionen av social- och hälsovårdstjänster samt som stöd för målen fastställa åtgärder och ansvariga. Vårdlandskapet ska med tanke på dessa mål utarbeta en regional välfärdsberättelse och välfärdsplan om befolkningens hälsa och välfärd, om faktorer som påverkar dessa och om de åtgärder som genomförts, som det lämnar till fullmäktige en gång per fullmäktigeperiod. I den regionala välfärdsberättelsen och välfärdsplanen ska särskild uppmärksamhet fästas vid granskning av skillnaderna i hälsa och välfärd mellan befolkningsgrupper och regioner. Välfärdsberättelsen och välfärdsplanen ska utarbetas i samarbete med de kommuner som hör till vårdlandskapet. Den gemensamma beredningen främjar samtidigt sättandet av gemensamma mål och planeringen av verksamheten för att främja invånarnas hälsa och välfärd i vårdlandskapet och kommunerna. För att genomföra samarbetet mellan vårdlandskapet och kommunerna behövs det också samarbetsstrukturer som stöder det och gemensamt överenskomna tillvägagångssätt.

Välfärdsberättelsen och välfärdsplanen ska offentliggöras i det allmänna datanätet. Då får vårdlandskapets invånare och andra intresserade möjlighet att kontrollera och bedöma hur väl vårdlandskapet har lyckats med att främja hälsan och välfärden. Utöver dokumentet i textform är målet också ett maskinläsbart öppet gränssnitt. På så sätt kan också till exempel nationella myndigheter lättare utnyttja informationen.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet även i övrigt samarbeta med kommunerna i området och stödja dem med sin expertis i syfte att främja hälsa och välfärd enligt 6 §. Det förutsätter att vårdlandskapen även anvisar kommunerna tillräckliga resurser för den experthjälp de ska tillhandahålla. Samarbetsområdena har med stöd av 12 § och sjukvårdsdistrikten med stöd av 36 § i hälso- och sjukvårdslagen i nuläget en motsvarande förpliktelse. Som en del av detta ska vårdlandskapen arbeta med att sammanställa och analysera data, ordna regional utbildning, samordna gemensamma utvecklings- och forskningsprojekt samt verkställa riksomfattande program och delta i arbetet med att i förväg bedöma effekterna i kommunerna samt på välfärdsgruppernas arbete. Socialvårdens expertis utnyttjas bland annat med hjälp av strukturellt socialt arbete som avses i 7 § i socialvårdslagen.

Med hjälp av strukturellt socialt arbete produceras information som bygger på klientarbetet och som gäller klienternas behov och behovens samhälleliga kopplingar samt verkningarna av den socialservice och den övriga socialvård som möter behoven. Det strukturella sociala arbetet synliggör problemen, behoven och de starka sidorna hos socialvårdens klienter och deras relationer till den sociala gemenskapen och samhället. Det strukturella sociala arbetet omfattar även beredning av målinriktade åtgärder och åtgärdsförslag för beslutsfattande utifrån klientarbetet och samhällsarbetet för att förebygga och avhjälpa sociala problem samt för att utveckla kommuninvånarnas boende- och närmiljöer. Åtgärdena och åtgärdsförslagen täcker förutom hälsovården även alla andra åtgärder och aktörer som påverkar kommuninvånarnas sociala välfärd. Med hjälp av det strukturella sociala arbetet införlivas sakkunskapen inom socialvården i den övriga planeringen, beredningen och beslutsfattandet i kommunen. Utöver utvecklingen av det

allmännas verksamhet utgår det strukturella sociala arbetet från ett omfattande samarbete, där utvecklingsobjekten även utgörs av företagens och organisationernas service och stödåtgärder.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet dessutom i arbetet med att främja hälsa och välfärd samarbeta med andra offentliga aktörer samt med privata företag och allmännyttiga organisationer som finns i vårdlandskapet. Syftet med bestämmelsen är att stärka främjandet av hälsa och välfärd i all verksamhet i vårdlandskapet och att förena olika aktörers kunskaper och verksamhet för att förverkliga de centrala målen för social- och hälsovården. Utöver skyldigheten till samarbete ska vårdlandskapet enligt 2 mom. för sin del enligt sina möjligheter främja organisationernas verksamhetsförutsättningar när det gäller att främja hälsa och välfärd. Detta kan till exempel innebära att vägleda invånare i vårdlandskapet till organisationernas verksamhet, såsom kamratstöd eller frivilligverksamhet, att ge expert hjälp, ställa utrymmen till organisationernas förfogande och enligt vårdlandskapets prövning även att bevilja organisationer understöd. Vårdlandskapen kan på ett mångsidigt sätt samarbeta även till exempel med församlingar och andra religiösa samfund.

2 kap **Ordnanande av social- och hälsovård**

8 §. *Ansvar för ordnande av social- och hälsovård.* I paragrafen föreskrivs det enligt förslaget om organiseringsansvaret för social- och hälsovården, som hör till vårdlandskapet, och som innefattar ansvar att sköta lagstadgade social- och hälsovårdsuppgifter. Enligt 1 mom. ska vårdlandskapet ansvara för att ordna social- och hälsovården på sitt område och ha organiseringsansvaret för sina invånares social- och hälsovård. Om uppgifter som hör till vårdlandskapets organiseringsansvar för social- och hälsovården föreskrivs utöver i lagen som föreslås i flera andra speciallagar om social- och hälsovården. Ett vårdlandskap ska ordna lagstadgad social- och hälsovård som landskapet ansvarar för på sitt område och får därför inte ordna social- och hälsovård på något annat vårdlandskaps område, om det inte gäller samarbete mellan vårdlandskapen. Ett vårdlandskap får därför inte ha verksamhetsställen på andra vårdlandskaps område. Enligt 6 § i vårdlandskapslagen får ett vårdlandskap inte heller ha verksamhet på andra vårdlandskaps område i andra än lagstadgade uppgifter. På så sätt tryggas varje vårdlandskap möjligheter att förbereda sig på ett optimalt sätt för befolkningens servicebehov på det egna området och kapprustning med offentliga medel undviks.

Organiseringsansvaret täcker ordnandet av social- och hälsovården på vårdlandskapets område för vårdlandskapets invånare och även för andra personer när de har rätt att få social- och hälsovårdstjänster som vårdlandskapet ordnar. Med vårdlandskapets invånare avses personer som har hemkommun enligt lagen om hemkommun i vårdlandskapet. Vårdlandskapet har utgående från sitt organiseringsansvar kostnadsansvaret för sina invånares social- och hälsovård också när en invånare får hälso- och sjukvårdstjänster som ordnas eller produceras av något annat vårdlandskap. Om vårdlandskapets rätt att fakturera det vårdlandskap som har organiseringsansvaret för de social- och hälsovårdstjänster som landskapet gett det andra landskapets invånare föreskrivs i 55 § i lagen som föreslås.

Om andra personers rätt att få social- och hälsovårdstjänster föreskrivs enligt förslaget separat. Alla som behöver det ska till exempel få brådskande sjukvård oberoende av var de är bosatta enligt 50 § i hälso- och sjukvårdslagen. På motsvarande sätt har enligt socialvårdslagens 12 § alla som vistas i en kommun rätt att i brådskande fall få socialservice som baserar sig på hans eller hennes individuella behov, så att hans eller hennes rätt till nödvändig omsorg och försörjning inte äventyras. Enligt 47–48 § i hälso- och sjukvårdslagen har en person möjlighet att välja såväl hälsostation som vårdplats inom den specialiserade sjukvården också på ett annat vårdlandskaps område än där han eller hon är invånare. Enligt 16 och 17 § i hälso- och sjukvårdsla-

gen ska vårdlandskapen ordna skol- och studerandehälsovårdstjänster för eleverna och de studerande vid läroanstalter som finns på deras område, oberoende av deras hemvist. Vidare innehåller EU-lagstiftningen och internationella avtal som är bindande för Finland skyldigheter som innebär att i första hand hälso- och sjukvårdstjänster ska ges den personkrets som avses. I anslutning till detta föreskrivs det i 54 § om ordnande av hälso- och sjukvård i vissa fall som baserar sig på EU-lagstiftning.

Om innehållet i vårdlandskapets organiseringsansvar föreskrivs mer ingående i 7 § i vårdlandskapslagen. Organiseringsansvaret som definieras i vårdlandskapslagen är allmänt och gäller alla uppgifter som anges för vårdlandskapet, också social- och hälsovården. Begreppsmässigt skiljer sig organiseringsansvar från verksamhet för att producera tjänster. Enligt 7 § 1 mom. i vårdlandskapslagen svarar det vårdlandskap som bär ansvaret för att ordna tjänsterna (organiseringsansvaret) för att invånarens lagstadgade rättigheter tillgodoses, för att tjänstehelheterna samordnas och med tanke på de tjänster och andra åtgärder som ordnas för: 1) en jämlik tillgång, 2) fastställandet av behov, mängd och kvalitet, 3) sättet på vilket de genomförs, 4) styrningen av och tillsynen över produktionen, 5) utövandet av myndigheternas befogenheter.

Vad gäller vårdlandskapets organiseringsansvar för social- och hälsovården ska landskapet självt å ena sidan bära allt ansvar för fullgörandet av centrala organiseringsansvar och för alla de lagstadgade ansvar som i lagstiftningen om social- och hälsovården anges som uppgift för den som ordnar tjänsterna. Vårdlandskapet ska enligt 19 § 3 i grundlagen ansvara för tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster på det sätt som närmare anges i lag. Ur individens perspektiv föreskrivs det om patientens rätt till sådan hälso- och sjukvård som hans eller hennes hälsotillstånd förutsätter i 3 § i lagen om patientens ställning och rättigheter. Om ansvaret för de utifrån behov motiverade tjänsternas tillgänglighet och lika tillgång till tjänster inom hälso- och sjukvård för befolkningen föreskrivs i 10 § i hälso- och sjukvårdslagen. Om en persons rätt att få tillräckliga socialvårdstjänster föreskrivs i 12 § i socialvårdslagen.

Vårdlandskapet ska enligt vad som anges i vårdlandskapslagen sörja för den beslutanderätt och den ledning som hör till organiseringsansvaret såsom likvärdig tillgång till social- och hälsovårdstjänster samt fastställa behovet av, kvantiteten och kvaliteten på tjänsterna. Dessutom ska vårdlandskapet oberoende av hur tjänsterna produceras i verkligheten kunna samordna tjänstehelheter samt följa, övervaka och bedöma hur tillgången till social- och hälsovårdstjänsterna tillgodoses såväl på befolknings- som på individnivå. Vårdlandskapet ska även sörja för bedömningen av servicebehovet och beslutsfattandet på individnivå i samband med det.

Vårdlandskapslagens bestämmelse om organiseringsansvaret kompletteras av bestämmelsen i 10 § i lagen som föreslås om ansvaret att samordna tjänsterna inom social- och hälsovården till helheter, om skyldigheten att samordna tjänsterna inom social- och hälsovården med vårdlandskapets övriga tjänster samt om skyldigheten att främja samordningen av kommunens och statens övriga tjänster. Vårdlandskapet ska som anordnare säkerställa att samarbetet genomförs så, att kunderna får tjänsterna samordnat enligt behov.

Vårdlandskapet ska som en del av sitt organiseringsansvar sörja för många slags uppgifter som inbegriper utövning av offentlig makt, såsom utöver bedömning av individuellt servicebehov som konstaterats ovan till exempel att fatta förvaltningsbeslut, beslut om åtgärder som gäller vård och omvårdnad oberoende av kundens vilja och om att begära och ge handräckning. Dessutom ska vårdlandskapet i anslutning till sitt organiseringsansvar på det sätt som anges i 7 § till exempel sörja för främjandet av hälsa och välfärd, uppgifter som gäller personalutbildning för personalen inom social- och hälsovården samt för beredskap och förberedelser enligt 48 §. Enligt 48 § som föreslås ska vårdlandskapet genom att utarbeta beredskapsplaner på förhand och

genom andra åtgärder i samarbete med kommunerna i sin region och med de övriga vårdlandskapen på sitt samarbetsområde förbereda sig inför störningssituationer och undantagsförhållanden (till exempel storolyckor, spridning av allvarliga smittsamma sjukdomar, privata tjänsteproducenters konkurs, att marknaden inte fungerar). I förberedelserna ska man dessutom samarbeta med kommunernas miljö- och hälsoskydd. Vid förberedelserna ska vårdlandskapet se till att tjänsternas kontinuitet säkerställs vid störningssituationer och undantagstillstånd även när tjänsterna tillhandahålls genom att de anskaffas hos privata tjänsteproducenter.

Till organiseringsansvaret hör även att besluta om det sätt som tjänsterna produceras på. Enligt 9 § i vårdlandskapslagen som föreslås kan vårdlandskapet producera social- och hälsovårdstjänsterna själv eller i samarbete med andra vårdlandskap. I 12 § i lagen som föreslås föreskrivs om vårdlandskapets möjlighet att skaffa social- och hälsovårdstjänster från privata tjänsteproducenter baserat på avtal. När vårdlandskapet skaffar tjänster från privata tjänsteproducenter ska det som anordnare ha den kompetens ifråga om upphandling och avtal som behövs. Dessutom ska vårdlandskapet styra och utöva tillsyn över produktionen av de social- och hälsovårdstjänster som hör till dess organiseringsansvar på det sätt som avses i 10 § i vårdlandskapslagen.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet ha tillräcklig kompetens, funktionsförmåga och beredskap för att kunna svara för ordnandet av social- och hälsovården, och det ska se till att tillgången till social- och hälsovårdstjänster motsvarar invånarnas behov under alla omständigheter. För att fullgöra sitt organiseringsansvar ska vårdlandskapet i sin tjänst ha de yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som verksamheten kräver, administrativ och annan personal samt förfoga över ändamålsenliga lokaler, utrustning och övriga verksamhetsförutsättningar som behövs. Dessutom ska vårdlandskapet ha en tillräcklig egen tjänsteproduktion som krävs för att fullgöra sitt organiseringsansvar. För att vårdlandskapet de facto ska kunna sörja för de ovan beskrivna uppgifterna som hör till dess organiseringsansvar krävs det i praktiken att vårdlandskapet också har tillräcklig egen tjänsteproduktion samt egen personal och kompetens för att klara av sina uppgifter. Också för att organisera de uppgifter som gäller utövning av offentlig makt korrekt och som hör till vårdlandskapet krävs det tillräcklig egen produktion och kompetens. Egen tjänsteproduktion är även en förutsättning för den beställarkompetens som vårdlandskapet behöver.

Med personal som är i tjänst hos vårdlandskapet avses personal som är anställda i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande av landskapet. På motsvarande sätt avses med egen tjänsteproduktion i vårdlandskapet tjänster som utförs av personal som är i tjänst hos vårdlandskapet. Vårdlandskapets personalresurser och kompetens ska vara sådana att man även de facto kan sköta ansvaren. Därför kan det inte anses tillräckligt att man utser formellt ansvariga personer. Ansvaren ska kunna skötas i verkligheten förutom på befolknings- och individnivå även genom att övervaka och vid behov ingripa på individnivå i situationer där tjänsternas standard och kvalitet inte förverkligas i enlighet med ansvaren. Ansvaren ska kunna förverkligas över hela vårdlandskapet och på alla uppgiftsområden så, att anordnaren i verkligheten kan styra och övervaka verksamheten både till innehållet och geografiskt också i praktiken. Till exempel en ansvarig läkare måste för att organiseringsansvaret ska fullgöras i vårdlandskapets tjänsteproduktion ha ett tillräckligt antal yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården i tjänsteförhållande hos vårdlandskapet för att man både på befolkningsnivå och individnivå också i praktiken ska kunna fullgöra ansvaret på alla medicinska områden och också i landskapets alla delar. På motsvarande sätt måste ansvaren enligt till exempel lagstiftningen om smittsamma sjukdomar och om beredskap kunna styras och ledas enhetligt i verkligheten av landskapet på landskapets hela område i alla funktioner och på alla verksamhetsställen som landskapet ansvarar för. Antalet egna anställda hos vårdlandskapet ska dimensioneras så, att den ledning, handledning och övervakning som sker under tjänsteansvar omfattar landskapets alla uppgiftsområden och även geografiskt sett landskapets olika delar.

Eftersom vårdlandskapet ska ha tillräcklig egen tjänsteproduktion för att sköta sitt organiseringsansvar kan det inte lägga ut omfattande regionala eller funktionella helheter. Vårdlandskapet ska ha tillräcklig egen tjänsteproduktion såväl inom socialvården som inom hälso- och sjukvården på basnivå och inom den specialiserade sjukvården. Också inom dessa sektorer på högre nivå ska den egna tjänsteproduktionen vara tillräcklig och på ett övergripande sätt täcka uppgifterna på verksamhetsområdet. Den egna tjänsteproduktionen ska utgöra kärnan i verksamheten så att personalens kompetens som behövs i den egna tjänsteproduktionen och verksamhetens stabilitet ska vara tryggad i de olika funktionerna och tjänsteproduktionen inte äventyras i störningssituationer. Inom hälso- och sjukvården ska den egna personalens kompetens vara på en tillräcklig nivå också inom olika medicinska specialområden så att anordnarens kompetens att bedöma de utlagda tjänsternas innehåll och kvalitet är tryggad och att verksamhetens stabilitet och kärnfunktioner såsom jour på ett korrekt sätt kan fullgöras i alla situationer. Å andra sidan ska vårdlandskapet ha möjlighet att besluta om ändamålsenliga produktionsätt inom ramen för organiseringsansvaret, och tjänster ska också kunna skaffas från privata tjänsteproducenter under de förutsättningar som föreslås i 12 §. Den egna produktionen ska emellertid på det sätt som konstaterats ovan vara tillräckligt omfattande och heltäckande vad gäller kompetens så att vårdlandskapet genom att anpassa sin tjänsteproduktion kan sörja även för tjänster som äventyras i störningssituationer. Till exempel om en privat tjänsteproducent försätts i konkurs ska vårdlandskapet kunna sörja för de aktuella tjänsterna genom egen tjänsteproduktion.

Enligt 3 mom. ska det i ledningen för social- och hälsovårdstjänsterna i vårdlandskapet finnas sektorsövergripande sakkunskap som stöder en helhet av högklassiga och säkra tjänster, samarbete mellan olika yrkesgrupper samt utveckling av verksamhetspraxis. Bestämmelsen motsvarar 4 § 2 mom. i den gällande hälso- och sjukvårdslagen. Sektorsövergripande verksamhet förutsätter åtminstone sakkunskap om ledning och ekonomi som gäller socialvården, primärvården och den specialiserade sjukvården, vilket stöder att tjänsterna bildar en helhet och att olika yrkesgrupper samarbetar. I 57 § i hälso- och sjukvårdslagen anges dessutom separat att det vid varje verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården ska finnas en ansvarig läkare. Den ansvariga läkaren ska leda och övervaka hälsovården och sjukvården vid verksamhetsenheten. Om ledning av socialvården föreskrivs i 46 a § i socialvårdslagen enligt vilken huvudsakligen administrativa ledningsuppgifter inom socialvården eller social- och hälsovården får skötas av en socialarbetare eller en person som har en för uppgiften lämplig högre högskoleexamen och kännedom om branschen samt dessutom tillräcklig ledarförmåga. Bestämmelser om den yrkesmässiga ledningen av det sociala arbetet finns i 9 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården. Andra ledningsuppgifter inom socialvården vilka omfattar styrning av klientarbetet får skötas av en person som har en för uppgiften lämplig högskoleexamen, kännedom om branschen och tillräcklig ledarförmåga.

I paragrafens 4 mom. hänvisas det till bestämmelsen om egenkontroll i vårdlandskapet i 38 §. Vårdlandskapet ska också via metoder för egenkontroll sörja för att vårdlandskapets lagstadgade ansvar blir skötta.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

9 §. Tjänster som sammanförs i större helheter. I paragrafen finns bestämmelser om hur tjänster sammanförs i större helheter i hela landet för att ordnas av ett eller flera vårdlandskap. Syftet med detta är att säkerställa klient- och patientsäkerheten samt tjänsternas kostnadseffektivitet och effektivitet i situationer där decentraliserad tjänsteproduktion inte är möjlig eller ändamålsenlig till exempel på grund av att uppgifterna är krävande eller på grund av höga kostnader eller

för att det är knappt om sådana yrkesutbildade personer som uppgifterna kräver. Trots att organiseringsansvaret till andra delar finns hos vårdlandskap som separat åläggs att sköta uppgiften ansvarar dock varje vårdlandskap för finansieringen av sina uppgifter.

I 1 mom. föreskrivs om grunderna för att tjänster och uppgifter som hör till socialvården och hälso- och sjukvården kan sammanföras i större helheter. Förutsättningen är att det är nödvändigt för att trygga tillgången till tjänster och tjänsternas kvalitet samt kundernas rättigheter när tjänsterna eller uppgifterna är särskilt krävande eller sällan aktualiseras eller kostnaderna för dem särskilt höga. Om tjänster som ska sammanföras i större helheter och om arbetsfördelningen som gäller dem föreskrivs mer ingående i socialvårdslagen och hälso- och sjukvårdslagen.

Om tjänster som centraliseras inom hälso- och sjukvården föreskrivs i nuläget i hälso- och sjukvårdslagen och i de förordningar som utfärdats med stöd av den. I 45 § i hälso- och sjukvårdslagen och i de förordningar som utfärdats med stöd av den föreskrivs det om arbetsfördelning och centralisering av vissa uppgifter, såsom till exempel operativ verksamhet, inom den specialiserade sjukvården. I 46 § i hälso- och sjukvårdslagen föreskrivs det om ett specialupptagningsområdes central för prehospital akutsjukvård och om centralens uppgifter. I 50 § i hälso- och sjukvårdslagen och i förordningar som utfärdats med stöd av den föreskrivs om brådskande vård och om centralisering av jour såsom omfattande jour dygnet runt. Enligt 50 § 3 mom i den lagen ska Helsingfors och Nylands samt Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt, Satakunta sjukvårdsdistrikt, Birkalands sjukvårdsdistrikt, Päijät-Häme sjukvårdsdistrikt, Södra och Norra Karelen sjukvårdsdistrikt, Norra Savolax sjukvårdsdistrikt, Mellersta Finlands sjukvårdsdistrikt, Vasa sjukvårdsdistrikt samt Syd-Österbottens, Norra Österbottens och Lapplands sjukvårdsdistrikt i anslutning till det egna centralsjukhuset ordna en enhet för omfattande jour dygnet runt. Med en enhet med omfattande jour dygnet runt avses samjour för primärvården och den specialiserade sjukvården, som kan tillhandahålla omfattande tjänster inom flera medicinska specialområden omedelbart och dygnet runt och som har resurser för att upprätthålla den beredskap som behövs inom hälso- och sjukvården och för att sköta exceptionella situationer. Enheten för omfattande jour dygnet runt ska stödja de andra jourenheterna. Dessutom föreskrivs det i 50 a § i hälso- och sjukvårdslagen om samarbetet mellan hälso- och sjukvården och socialjouren, som också gäller centraliserad jour. De nämnda bestämmelserna i hälso- och sjukvårdslagen och de förordningar som utfärdats med stöd av den ska fortsätta att vara i kraft, men de ändringar som reformen kräver ska göras i dem. I förordningar som utfärdas med stöd av hälso- och sjukvårdslagen ska det även i fortsättningen föreskrivas mer ingående om de hälso- och sjukvårdstjänster som ska centraliseras samt om de vårdlandskap som åläggs att producera dessa tjänster.

Om sammanslagning av socialtjänster föreskrivs i socialvårdslagen I 33 a § i socialvårdslagen föreskrivs om sammanslagning av socialtjänster regionalt när de ordnas i anslutning till andra tjänster. Om samarbete mellan socialjouren och hälso- och sjukvården föreskrivs i 29 a § i socialvårdslagen enligt vilken socialjour bör ordnas i anslutning till de enheter för omfattande jour dygnet runt som avses i 50 § 3 mom. i hälso- och sjukvårdslagen samt den samjour inom primärvård och specialiserad sjukvård som avses i 4 mom. Avsikten är att i fortsättningen göra de ändringar i bestämmelserna som reformen kräver.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om ansvaret och beslutanderätten i fråga om tjänster som samlats i större helheter. Enligt bestämmelsen ska det vårdlandskap som med stöd av 1 mom. har anvisats att tillhandahålla någon tjänst ansvara för att alla som behöver tjänsten får den på lika grunder. Dessutom ansvarar det för att fastställa behovet, mängden och kvaliteten i fråga om tjänsten samt för produktionssättet, tillsynen över produktionen och utövningen av myndigheternas befogenheter. De övriga vårdlandskapen ska inte få bestämma om de ovan konstaterade

ärendena för vårdlandskapets egna invånares del, utan beslutanderätten har det vårdlandskap som ansvarar för ordnandet av uppgiften.

Att ett visst vårdlandskap fått i uppdrag att ordna en tjänst betyder samtidigt att tjänsten i fråga får ordnas, produceras eller skaffas av endast de landskap som fått uppdraget genom lag eller en förordning som baserar sig på lag. De andra vårdlandskapen får inte själva producera eller ordna dessa tjänster eller uppgifter. De andra vårdlandskapen är dock skyldiga att ersätta kostnaderna för de tjänster som deras invånare använt. Bestämmelser om ersättandet av kostnader finns i 55 §.

Man kan också komma överens om tjänster som ska samlas regionalt i det samarbetsavtal som avses i 34 §. Då kan vårdlandskapen i ett samarbetsområde utifrån sina egna behov besluta att ordnandet eller produktionen av vissa tjänster som anges i samarbetsavtalet ska skötas av ett visst vårdlandskap. Dessutom ska tvåspråkiga vårdlandskap kunna avtala om inbördes samarbete kring ordnande eller produktion av tjänster i enlighet med 37 §.

I 49 § i lagen som föreslås föreskrivs om samlande av uppgifter som gäller beredskap och förberedelser i beredskapscenter för social- och hälsovården som ska upprätthållas av de vårdlandskap och landskapssammanslutningen HUS som upprätthåller universitetssjukhus.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

10 §. Samordning av tjänster för kunderna. I paragrafen föreskrivs om vårdlandskapens skyldighet att se till att tjänsterna för kunderna samordnas.

Enligt 1 mom. ska vårdlandskapet ansvara för att kundernas social- och hälsovårdstjänster samordnas till helheter. Vårdlandskapet ska se till att de tjänster som tillhandahålls en person som behöver och anlitar olika tjänster utgör en samordnad helhet som överensstämmer med behovet. I en integrerad tjänstehelhet finns inga onödiga överlappande tjänster och inte heller någon brist på tjänster. Samarbete behövs i synnerhet mellan tjänsteproducenter på den basala nivån och den specialiserade nivån och på motsvarande sätt inom sociala tjänster mellan närservice och mera specialiserad service. För socialvårdens del är det särskilt viktigt att säkerställa att socialtjänsterna samordnas med kommunens tjänsteproduktion, såsom med skolorna, förskolepedagogiken och sysselsättningstjänsterna. En del av de tjänster som tillhandahålls en kund kan vara kommunens, landskapsförbundets eller statens tjänster och förutsätta samordning med till exempel arbets- och närings- eller undervisningsmyndigheternas tjänster. Kunden kan också få tjänster från organisationer, och då kan även dessa tjänster beröras av samordningen.

Vårdlandskapen ska se till att sådana kundgrupper och kunder som behöver tjänster som samordnats på bred basis identifieras, att servicekedjorna och tjänstehelheterna inom social- och hälsovården definieras, att social- och hälsovårdstjänsterna samordnas med vårdlandskapets övriga tjänster samt att de uppgifter som finns om en kund utnyttjas mellan olika tjänsteproducenter. Dessutom ska vårdlandskapet främja att social- och hälsovårdstjänsterna samordnas med kommunens och statens övriga tjänster. Uppskattningsvis 3–10 procent av invånarna i vårdlandskapet är kunder som behöver rikligt med olika tjänster. Deras problem är redan allvarliga och behovet av olika dyra korrigerande tjänster stort. Tjänster anlitas också i hög grad för lindrigare problem (hos 20–30 procent av befolkningen) som föregår dessa allvarliga problem. För identifiering av dessa personer som behöver tjänster som ska samordnas på ett övergripande sätt kan vårdlandskapet på det sätt som det beslutar använda olika metoder såsom enkäter och intervjuer, undersökning av antalet besök, självvärdering och olika algoritmer. Med hjälp av till exempel

tjänster med låg tröskel kan man identifiera personer som har svårt att använda sedvanliga tjänster. Olika identifieringsmetoder kan användas som verktyg i olika situationer när en person börjar behöva tjänster, inom ett servicesystem och utanför servicesystemet.

Genom att definiera tjänstehelheterna och servicekedjorna kan vårdlandskapen säkerställa att kunderna och tjänsteproducenterna känner till de olika aktörernas uppgifter och tjänsteproducenterna sköter om den helhet som tjänsterna för en klient utgör och om samarbetet. En servicekedja innebär en smidig process av tjänster som fastställts antingen i detalj eller i huvuddrag efter varandra och delvis samtidigt förverkligas för en viss kundgrupp. En kund kan till exempel överföras från basservicen till en kirurgisk åtgärd inom den specialiserade sjukvården, och därifrån skrivs ut för basservice i sitt eget hem där tjänsterna fortsätter som hemvård och hemrehabilitering. Vårdlandskapet fastställer principerna för samordning av tjänster i servicekedjor samt för tjänsteproducenternas arbetsfördelning och ansvar. Tjänsteproducenterna samarbetar och samordnar tjänsterna i enlighet med de fastställda principerna. En servicehelhet innebär en helhet av tjänster som vårdlandskapet fastställt för en befolknings- eller kundgrupp. I en servicehelhet drar kunden nytta av olika tjänster samtidigt. En servicehelhet kan också innehålla flera servicekedjor som vårdlandskapet fastställt. En kund kan till exempel samtidigt behöva missbrukartjänster, ekonomisk och skuldrådgivning samt psykiatrisk öppen vård. Vårdlandskapet fastställer olika tjänsters förhållande till varandra, principerna för samordning av tjänster samt för tjänsteproducenternas arbetsfördelning och ansvar i en servicehelhet. Tjänsteproducenterna samarbetar och samordnar tjänsterna i enlighet med de fastställda principerna. Tjänsterna som vårdlandskapet fastställt i servicekedjor och servicehelheter kan produceras av flera offentliga och privata tjänsteproducenter inom social- och hälsovården och andra verksamhetsområden.

Den gällande substanslagstiftningen om social- och hälsovården innehåller bestämmelser som på individnivå främjar samordningen av de tjänster som tillhandahålls en kund. I 42 § i socialvårdslagen föreskrivs det att en egen kontaktperson ska utses för socialvårdsklienten för den tid klientrelationen pågår. Den egna kontaktpersonen ska stödja klienten i uppnåendet av klientens egna mål och de mål som uppställts i klientplanen och som påverkar stödbehovet samt för att stärka och utnyttja klientens egna resurser. På motsvarande sätt föreskrivs det i 13 b § i barnskyddslagen att det för ett barn som är klient inom barnskyddet ska utses en socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Den egna kontaktpersonen spelar en viktig roll i samordningen av klientens tjänster och i samarbetet med olika aktörer. I den gällande lagstiftningen finns det också flera bestämmelser om samarbetskyldighet för social- och hälsovårdsmyndigheterna. Till exempel i 41 § i socialvårdslagen föreskrivs det om sektorsövergripande samarbete vid bedömning av servicebehovet och tillhandahållande av socialvård. I 32 § i hälso- och sjukvårdslagen finns det en bestämmelse om samarbete mellan socialvården och hälso- och sjukvården. Dessutom föreskrivs det bland annat i 14 § i barnskyddslagen om tryggnad av multiprofessionell sakkunskap, i 12 § i lagen om företagshälsovård om samarbete inom företagshälsovården, i 4 § i äldreomsorgslagen om samarbete för att stödja den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand och i 12 § i handikappservicelagen om samarbete för att förbättra förhållandena för personer med funktionsnedsättning.

Det är nödvändigt att olika tjänsteproducenter och tjänster utnyttjar den information som finns om en klient när tjänsterna samordnas. Klientuppgiftslagen innehåller närmare bestämmelser om gemensam användning av uppgifter inom social- och hälsovården.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapen informera om kundernas rättigheter och förmåner, sköta rådgivningen i anslutning till användningen av tjänster, bedömningen av det individuella service-

behovet och utarbetandet av en individuell kundplan inom social- och hälsovården samt handledningen i anslutning till dessa enligt det som föreskrivs särskilt om saken. Det finns bestämmelser om dem i flera olika speciallagar. Om bedömning av servicebehovet föreskrivs bland annat i 36 och 37 § i socialvårdslagen och i 15 och 15 a § i äldreomsorgslagen samt om bedömning av vårdbehov i hälso- och sjukvårdslagen. Om vård- eller serviceplaner för varje patient eller klient föreskrivs bland annat i 24 § 3 mom. i hälso- och sjukvårdslagen, i 7 § i socialvårdens klientlag, i 4 a § i patientlagen, i 39 § i socialvårdslagen, i 16 § i äldreomsorgen, i 3 § 2 mom. i handikappservicelagen och i 30 § i barnskyddslagen. Genom information och rådgivning kan man befrämja att invånarna i vårdlandskapet och kunder som behöver tjänster även självständigt kan söka sig till bedömning av vårdbehovet.

I 35 § i socialvårdslagen föreskrivs det förutom om information och rådgivning även om olika aktörers skyldighet att styra en person till eller med personens samtycke direkt kontakta den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, om personens behov av socialvård är uppenbart. Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska anmälan utan dröjsmål göras trots sekretessbestämmelserna. Även barnskyddsanmälan enligt barnskyddslagen ska göras utan dröjsmål. Dessutom föreskrivs i 25 § i äldreomsorgslagen om skyldighet att anmäla om äldre personers servicebehov.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

11 §. Servicestrategi. I paragrafen föreskrivs om vårdlandskapets skyldighet att utarbeta en servicestrategi för social- och hälsovården. Ordandet av den social- och hälsovård som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar baserar sig på speciallagstiftningen om tjänster. För genomförandet av tjänsterna på sitt område ska vårdlandskapet enligt 1 mom. för planeringen och ledningen av verksamheten och ekonomin utarbeta en servicestrategi för social- och hälsovården. I servicestrategin ska de riksomfattande målen för social- och hälsovården som anges i 21 § beaktas.

Enligt 2 mom. beslutar vårdlandskapet i servicestrategin om de långsiktiga målen för social- och hälsovården som hör till dess organiseringsansvar. Dessutom ska vårdlandskapet i servicestrategin ställa upp mål för hur social- och hälsovårdstjänsterna ska genomföras med beaktande av invånarnas behov och lokala förhållanden i vårdlandskapet. Det primära målet för servicestrategin är att fastställa hur social- och hälsovårdstjänster tillhandahålls i vårdlandskapet. Där kan man utnyttja både vårdlandskapets egna tjänsteproducenter samt producenter på privata och tredje sektorn. Tjänster kan också tillhandahållas och produceras på många olika sätt. Möjligheterna till detta utvecklas snabbt på grund av bland annat digitaliseringen och informationsteknikens utveckling. Då ska man i servicestrategin även granska principerna i förslagets 4 § i fråga om tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet samt främjandet av hälsa och välfärd. Syftet med servicestrategin är i enlighet med detta bland annat att ta ställning till förverkligandet av servicenät, tillgången till närservice och sättet att tillhandahålla den samt tjänsternas tillgänglighet överlag. När tjänsterna sammanförs i större helheter kan vårdlandskapet i servicestrategin ta ställning till hur tillgängligheten till dessa tjänster tryggas för invånare som bor i olika delar av vårdlandskapet.

Vårdlandskapets servicestrategi utarbetas som en del av vårdlandskapsstrategin. Det föreskrivs om den i 35 § i vårdlandskapslagen, enligt vilken vårdlandskapet i vårdlandskapsstrategin beslutar om vårdlandskapets mål för verksamheten och ekonomin på lång sikt. Vårdlandskapsstrategin ska justeras minst en gång under vårdlandskapsfullmäktiges mandatperiod.

Enligt 3 mom. ska servicestrategin publiceras i det offentliga datanätet. Den offentligt delgivna servicestrategin ger invånarna i vårdlandskapet möjlighet att följa och bedöma på vilket sätt man har för avsikt att tillhandahålla tjänster och om de tillhandahålls i enlighet med strategin. Härigenom är det också möjligt att ge respons och komma med förslag som förbättrar det praktiska tillhandahållandet av tjänster.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

3 kap **Anskaffning av service av privata tjänsteproducenter**

12 §. *Förutsättningar för anskaffning av tjänster av privata tjänsteproducenter.* I paragrafen regleras enligt förslaget vårdlandskapets möjlighet att skaffa social- och hälsovårdstjänster som hör till dess organiseringsansvar baserat på avtal om köptjänster av privata tjänsteproducenter. De bestämmelser som föreslås om anskaffning av tjänster som grundar sig på avtal ska inte gälla produktion av tjänster på det sätt som avses i servicesedellagen. Avsikten är att i fortsättningen förnya servicesedellagen som en separat helhet. Däremot ska bestämmelserna om organiseringsansvaret i lagen som föreslås ändå gälla alla tjänster som vårdlandskapet ansvarar för oberoende av hur tjänsterna har producerats.

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Med offentliga förvaltningsuppgifter avses i grundlagen ett förhållandevis brett spektrum av uppgifter som omfattar exempelvis uppgifter i anslutning till verkstälighet av lagar samt beslut om enskilda personers och organisationers rättigheter, skyldigheter och förmåner. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt och som enligt 124 § i grundlagen inte alls får ges till andra än myndigheter är till exempel på självständig prövning baserad rätt att använda maktmedel eller att på något annat konkret sätt ingripa i en enskild persons grundläggande rättigheter (RP 1/1998 rd s. 179 II). De offentliga social- och hälsovårdstjänster som förverkligar 19 § i grundlagen ska uppfattas som offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 124 § i grundlagen. För att produktion av social- och hälsovårdstjänster ska kunna ges i uppgift till en privat tjänsteproducent ska de krav uppfyllas som 124 § i grundlagen ställer i frågan om att låta andra än myndigheter sköta en offentlig förvaltningsuppgift.

Det är emellertid inte möjligt att genom lagstiftning ge en uttömmande specifikation över vilka tjänster eller uppgifter inom social- och hälsovården som ska anses vara offentliga förvaltningsuppgifter. Situationer i hälso- och sjukvården som omfattar betydande utövning av offentlig makt är ofta vissa delar som kan särskiljas från vårdkedjan eller från helheten hälso- och sjukvård. Sådana är till exempel lösningar genom vilka man på ett väsentligt sätt ingriper i den personliga friheten och integriteten som avses i 7 § i grundlagen. Till övriga delar är det i den hälso- och sjukvård som det allmänna har ansvaret för att ordna kan åtminstone bedömning av kundens vårdbehov, diagnostisering av sjukdom, beslut som hänför sig till undersökning av kunden samt beslut om vårdåtgärder som ges kunden eller som kunden ges remiss till anses vara offentliga förvaltningsuppgifter. Det beror på dessa beslut om en person får vård eller inte och hurdan vård som ges.

Socialvården skiljer sig från hälso- och sjukvården, ty för att få social service krävs det alltid ett förvaltningsbeslut som måste anses som utövning av offentlig makt. Inom social service fattas i hög grad beslut som gäller individen och där utövning av offentlig makt eller betydande utöv-

ning av offentlig makt ingår och där man även på ett betydande sätt ingriper i individens grundläggande rättigheter. Bedömningen av servicebehovet hänger så nära ihop med beslutsfattandet om beviljandet av tjänster att man också kan anse att där finns drag av utövning av offentlig makt. Bedömningen av servicebehovet har även i praktiken en avgörande betydelse för hurdana tjänster en person får eller inte får, det vill säga hur individens grundläggande rättigheter tillgodoses. Enligt den ståndpunkt som Justitieombudsmannen antagit i sin beslutspraxis är bedömningen av servicebehovet, det förvaltningsbeslut som det grundar sig på och utarbetandet av en serviceplan samt åtminstone genomförandet av vissa tjänster till karaktären offentliga förvaltningsuppgifter.

Såväl inom socialvården som inom hälso- och sjukvården finns det i de tjänster som tillhandahålls utifrån en lösning eller ett förvaltningsbeslut som grundar sig på bedömningen av servicebehovet drag av offentlig förvaltningsuppgift, och här är det fråga om tillgodoseendet av individens grundläggande rättigheter.

Utöver produktion av offentlig service, såsom social- och hälsovårdstjänster, är dessutom även till exempel rådgivning som grundar sig på lag och som en myndighet fått i uppgift till sin karaktär faktisk förvaltningsverksamhet som ska räknas som en offentlig förvaltningsuppgift. Den rådgivning som myndigheterna ger vägleder förvaltningskundernas handlande, och de måste kunna lita på att rådgivningen är korrekt. Rådgivning kan också innehålla drag av utövning av offentlig makt. Så är det i synnerhet när det är fråga om rådgivning i samband med beslutsfattande som gäller individens rättsliga ställning. Ju mer konkret rådgivningen kan påverka individens rättigheter och skyldigheter, desto mer betydande kan den offentliga maktens dimension anses ha.

Det är av ovan angivna skäl inte möjligt att på ett uttömmande sätt definiera social- och hälsovårdens tjänster och åtgärder som hör till utövande av offentliga förvaltningsuppgifter och å andra sidan verksamhet som inte hör dit. Därför anger de föreslagna bestämmelserna i stället att när vårdlandskapet anskaffar social- och hälsovårdstjänster från en privat tjänsteproducent ska de krav som ställs i 124 § i grundlagen för att offentliga förvaltningsuppgifter ska få överföras uppfyllas i fråga om alla tjänster som den privata tjänsteproducenten ger kunder. Detta är motiverat redan av den anledningen att de uppgifter som överförs till alla delar gäller tillgodoseende av de grundläggande fri- och rättigheterna enligt 19 § 3 mom. i grundlagen oberoende av om det är fråga om entydigt offentliga förvaltningsuppgifter. Detta förutsätter redan i sig exakt och ändamålsenlig reglering och dessutom att överföringen inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och kraven på god förvaltning. Som offentliga förvaltningsuppgifter anses dock inte sådana uppgifter som ingår i en privat tjänsteproducents verksamhet som inte är social- och hälsovårdstjänster som ges kunder, såsom den privata tjänsteproducentens bokföring, löneutbetalning eller övriga administrativa stödtjänster, städning av lokaler, personalbespisning eller andra tjänster som ordnas för personalen.

Enligt 1 mom. kan vårdlandskapet producera de social- och hälsovårdstjänster som ska tillhandahållas för kunderna genom att skaffa dem från en privat tjänsteproducent enligt avtal, om det är nödvändigt att skaffa tjänsterna från en privat tjänsteproducent för att kunna ordna lagstadgade och likvärdiga tjänster samt för att sköta uppgifterna på ett ändamålsenligt sätt. Dessa krav ska uppfyllas för alla tjänster som överförs till att produceras av en privat tjänsteproducent för att ges en kund. Att skaffa hälso- och sjukvårdstjänster från en privat tjänsteproducent kan vara motiverat till exempel för att kunna trygga att kunderna får tillträde till vård inom den tid som anges i hälso- och sjukvårdslagen när vårdlandskapets produktionskapacitet inte räcker till för att klara av kundköer. Att skaffa tjänster kan också vara motiverat i fall som till exempel gäller vård utom hemmet inom barnskyddet där ett privat familjehem är en mer hemlik och ändamålsenlig plats att placera barnet på än vårdlandskapets egna barnskyddsenheter.

De tjänster som ska skaffas ska till innehåll, omfattning och kvantitativa andelar var sådana att vårdlandskapet i alla situationer på det sätt som avses i 8 § kan sörja för att landskapets organiseringsansvar fullgörs även i fråga om tjänster som skaffas. Därför ska vårdlandskapet inte kunna skaffa sådana tjänster som det själv måste sköta för att kunna sköta sin uppgift som anordnare. Vad gäller innehållet är uppgifter som den som ordnar tjänster ska sköta till exempel socialt arbete som avses i 15 § i socialvårdslagen och delvis även de rådgivningsbyråttjänster som avses i 15 § i hälso- och sjukvårdslagen. I socialt arbete ingår uppgifter som innebär offentlig makt såsom att fatta förvaltningsbeslut och bedömning av vårdbehov samt hela ansvaret för att klientprocessen framskrider, och därför hör uppgiften till en myndighet. Det är också svårt att klart separera delområden inom socialt arbete som kan skaffas från en privat tjänsteproducent, för när en klient ges den vägledning som hör till socialt arbete är det myndighetens skyldighet att kontinuerligt bedöma ändringar i klientens servicebehov och att klientens och barnets intresse tillgodoses samt vidta de åtgärder som behövs för att trygga klientens och barnets intresse (till exempel barnskyddsåtgärder). Ju mer intensivt rådgivningen och vägledningen gäller tillgodoseendet av individens rättigheter och till exempel sökandet av en viss tjänst eller förmån, desto starkare ingår dimensioner av utövning av offentlig makt i verksamheten. Dessutom kan gränsen mellan å ena sidan individuell rådgivning och vägledning och å andra sidan bedömning av individens servicebehov, som ofrånkomligen utförs kontinuerligt i den konfidentiella klientrelationen i socialt arbete i praktiken vara glidande. Vårdlandskapet bör i regel självt producera också till exempel rådgivningsbyråttjänster för att den oberoende bedömningen av barnets intresse som ingår i de universala rådgivningsbyråttjänsterna ska kunna tryggas. Rådgivningsbyråns personal bedömer välbefinnandet, tillväxten, utvecklingen och förhållandena i hemmet hos barn som ska födas och som har fötts. Rådgivningsbyrån ska vid behov till exempel göra barnskyddsanmälan till de sociala myndigheterna, vilket en privat tjänsteproducent kan ha högre tröskel för beroende på deras perspektiv att bevara kundrelationerna.

Vårdlandskapet ska inte få skaffa service av privata tjänsteproducenter i sådan utsträckning eller till den kvantitativa andelen i sådan omfattning att det inte kan sörja för sin uppgift som anordnare i alla situationer. När man överväger utkontraktering av tjänster ska det säkerställas att anordnaren har tillräcklig kunskap om tjänsterna och de facto leder serviceproduktionen och beslutar om ärenden som hör till organiseringsansvaret. För att trygga att organiseringsansvaret fullgörs på ett ändamålsenligt sätt får vårdlandskapet inte överlåta till privata tjänsteproducenter att producera till exempel hela uppgiftsområden inom social- och hälsovården, såsom hela primärvården eller hela socialvården eller funktioner på hela medicinska specialområden. Såsom det konstateras ovan i motiveringarna till 8 § ska vårdlandskapet ha tillräcklig egen serviceproduktion inom såväl socialvården som inom hälso- och sjukvårdens basnivå och inom den specialiserade sjukvården samt på en högre nivå inom dessa sektorer och på olika medicinska specialområden så, att anordnarens kunskap när de externa tjänsternas innehåll och kvalitet bedöms är tryggad och att verksamhetens stabilitet och kärnfunktionerna kan säkerställas korrekt. Regleringen ska inte i sig hindra att fungerande tjänstehelheter skaffas av privata tjänsteproducenter bara arrangemanget inte äventyrar att organiseringsansvaret fullgörs och de krav som anges i lagen, såsom kraven som gäller privata tjänsteproducenter och förutsättningarna för vårdlandskapets riskhantering och ärenden som det ska avtalas om i upphandlingskontraktet uppfylls i övrigt. Vårdlandskapet kan till exempel utgående från sin helhetsbedömning skaffa också en större andel av sådana tjänster som till sin natur speciellt lämpar sig bättre att produceras av privata tjänsteproducenter på grund av att tjänsterna är hemlika eller på grund av kundens individuella förhållanden från privata tjänsteproducenter. Sådana tjänster är speciellt tjänster som gäller långvarigt boende och vård, såsom tjänster för vård utom hemmet inom barnskyddet och boendetjänster. Vid anskaffningen av tjänster bör det emellertid på det sätt som avses i 14 § sörjas för riskhanteringen, vilket även kan göras genom att fördela anskaffningen av tjänster på flera privata tjänsteproducenter.

I 2 mom. anges begränsningar som gäller när köptjänster skaffas. Enligt momentets 1 punkt får vårdlandskapet inte av en privat tjänsteproducent som tjänst som avses i 1 mom. skaffa tjänster som inbegriper uppgifter som ingår i fullgörandet av vårdlandskapets organiseringsansvar eller tjänster som är förenade med utövande av offentlig makt. Uppgifter som hör till fullgörandet av vårdlandskapets organiseringsansvar beskrivs mer ingående ovan i motiveringarna till 8 §. Sådana uppgifter är till exempel att sörja för främjandet av hälsa och välfärd enligt 7 §, uppgifter i anslutning till beredskap och förberedelser, utbildningverksamheten för social- och hälsovården och uppgifter som gäller övervakning av serviceproduktionen. Också till exempel att utse socialombudsman och uppgifter som gäller social kreditgivning är uppgifter som hör till vårdlandskapet som myndighet. Utövning av offentlig makt ingår också i övrigt i många tjänster som vårdlandskapet har organiseringsansvaret för. Uppgifter där utövning av offentlig makt ingår är bland annat: att fatta förvaltningsbeslut till exempel om att ge service inom socialvård eller om kundavgift, att ge betalningsförbindelse eller servicesedel, åtgärder och beslut om vård eller omvårdnad oberoende av personens vilja, att be om och ge handräckning, barnatillsyningsmannens uppgifter, att fastställa avtal om barns underhåll, vårdnad av barn och barns umgängesrätt samt att lämna olika utlåtanden och utredningar till domstolar och övriga myndigheter (till exempel utredning om vårdnad om barn och umgängesrätt till domstol). Också bedömningen av servicebehov och utarbetandet av serviceplan inom socialvården har drag av utövning av offentlig makt, för de hör tätt ihop med fattandet av förvaltningsbeslut. En privat tjänsteproducent kan utöva offentlig makt i tjänster som ska anskaffas endast om det föreskrivs separat om saken i någon annan lag. I till exempel barnskyddslagen och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda finns bestämmelser om begränsningsåtgärder där behörigheten att begränsa, som kan anses som utövning av offentlig makt, under vissa förutsättningar också får användas i tjänster som produceras av privata tjänsteproducenter. Också till exempel en observationsremiss enligt mentalvårdslagen får skrivas ut också av andra legitimerade läkare än läkare i tjänsteförhållande.

Enligt momentets 2 punkt får vårdlandskapet inte skaffa tjänster inom socialjour som avses i 29 § i socialvårdslagen av privata tjänsteproducenter. Enligt socialvårdslagens 29 § ska socialjour ordnas dygnet runt för att trygga brådskande och nödvändig hjälp. Jourcen ska organiseras så att den kan kontaktas dygnet runt och brådskande socialservice tillhandahållas enligt vad som föreskrivs i socialvårdslagen eller någon annan lag. Vid genomförandet av socialjouren ska man samarbeta med hälso- och sjukvårdens jour, räddningsväsendet, polisen, nödcentralen och vid behov med andra aktörer. De uppgifter som sköts av socialjouren innefattar många slags uppgifter som gäller en klients intresse och rättigheter och kräver bedömning av brådskande servicebehov och beslutsfattande där utövande av offentlig makt eller betydande offentlig makt ingår, såsom till exempel brådskande placering enligt barnskyddslagen. Dessutom utövar socialjouren behörigheter där offentlig makt ingår, såsom de sociala myndigheternas rätt att när en person behöver socialvård vinna tillträde till personens bostad eller någon annan plats där han vistas som avses i 41 § i socialvårdslagen av 1982, och att begära handräckning av andra myndigheter. En fungerande socialjour kräver att personalen som arbetar där är behörig att sköta sina uppgifter där offentlig makt ingår och att utöva myndighetens behörigheter. Dessutom är organiserandet av socialjouren kraftigt beroende av vårdlandskapets uppgifter som hänför sig till beredskap och vidtagande av förberedelser, och därför är det inte möjligt att lägga ut socialjouren ens till någon del.

Enligt momentets 3 punkt får vårdlandskapet inte skaffa brådskande tjänster inom vård och jour som avses i 50 § i hälso- och sjukvårdslagen från privata tjänsteproducenter med undantag för brådskande mottagningsverksamhet under dag- och kvällstid inom primärvården. Inom primärvården ges enligt 50 § i hälso- och sjukvårdslagen brådskande vård dagtid under vardagar inom ramen för brådskande mottagningsverksamhet. Dessutom ska det organiseras brådskande mot-

tagningsverksamhet för primärvården under kvällstid samt på veckoslut under dagtid när tillgängligheten till tjänsterna förutsätter detta. Sådan brådskande mottagning inom primärvården kan alltså enligt momentets 3 punkt som föreslås skaffas från privata tjänsteproducenter, men inte jour dygnet runt. Jour dygnet runt ordnas alltid som samjour för primärvården och den specialiserade sjukvården. Dessutom kan social- och hälsovårdsministeriet bevilja undantagslov för att ordna jour dygnet runt för primärvård eller akutmedicin, om tjänsternas tillgänglighet och avstånden mellan jourmottagningarna kräver det och de tjänster befolkningen behöver inte i tillräcklig utsträckning kan tryggas med hjälp av prehospital akutsjukvård. Att ordna jour dygnet runt jour kräver stora investeringar och uppgifterna är kraftigt beroende av vårdlandskapets uppgifter som hänför sig till beredskap och vidtagande av förberedelser, och därför är det inte möjligt att lägga ut jour dygnet runt. Däremot ska det vara möjligt att också inom jour dygnet runt anlita kompletterande inhyrd arbetskraft på det sätt som föreslås i 12 a §.

Enligt momentets 4 punkt får vårdlandskapet inte skaffa prehospital akutsjukvård som avses i 40 § i hälso- och sjukvårdslagen från privata tjänsteproducenter med undantag för de tjänster som avses i 40 § 1 mom. 1 och 3 punkten. Enligt 40 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen omfattar den prehospitala akutsjukvården: 1) sådan bedömning av vårdbehov samt sådan brådskande vård i fråga om patienter som insjuknat eller skadats plötsligt som primärt sker utanför en hälso- och sjukvårdsinrättning, med undantag för de uppdrag som avses i sjöräddningslagen och vid behov transport av patienter till den enligt medicinsk bedömning lämpligaste vårdheten samt förflyttningar i samband med plötsligt insjuknade eller skadade patienters fortsatta vård när patienten behöver krävande och kontinuerlig vård eller övervakning under förflyttningen, 2) upprätthållande av beredskap för prehospital akutsjukvård, 3) vid behov ordnande av kontakt till psykosocial stödverksamhet för en patient, hans eller hennes närstående och andra som har del i händelsen, 4) medverkan i utarbetandet av regionala beredskapsplaner för storo-lyckor och exceptionella situationer inom hälso- och sjukvården, tillsammans med andra myndigheter och aktörer, och 5) handräckning till polisen, räddningsmyndigheterna, gränsbevakningsmyndigheterna och sjöräddningsmyndigheterna för fullgörande av uppgifter som dessa ansvarar för. Av de nämnda uppgifterna ska uppgifterna i punkt 2, 4 och 5 skötas av en myndighet och vårdlandskapet får inte skaffa dem från privata tjänsteproducenter. Däremot kan tjänster inom prehospital akutsjukvård enligt 1 och 3 punkten också skaffas av privata tjänsteproducenter. Också då ska den ansvarige läkaren och fältchefen för den prehospitala akutvården enligt det föreslagna 3 mom. emellertid alltid vara anställda i tjänsteförhållande, så de uppgifter som de sköter får vårdlandskapet inte lägga ut.

I 3 mom. föreskrivs enligt förslaget att när vårdlandskapet skaffar tjänster från privata tjänsteproducenter ansvarar det för bedömningen av servicebehovet. I regel bör vårdlandskapet alltid självt bedöma kundens servicebehov eller behov av vård på det sätt som separat anges om det i socialvårdslagen och hälso- och sjukvårdslagen. Utgående från den individuella bedömningen av servicebehovet eller vårdbehovet som vårdlandskapet gjort kan det skaffa den tjänst som bedömts vara ändamålsenlig för kunden som köptjänst av en privat tjänsteproducent, om kraven i paragrafen uppfylls. För en del av de tjänster som ska skaffas, såsom till exempel för sållningar enligt hälso- och sjukvårdslagen, tillhandahålls tjänsten dock inte utgående från bedömning av servicebehovet utan till exempel som förebyggande tjänst. När vårdlandskapet skaffar hälso- och sjukvårdstjänster kan det i avvikelse från vad som anges ovan ge en privat tjänsteproducent i uppgift att, som en del av vården av en kund, bedöma kundens behov av medicinsk eller odontologisk vård, besluta om vården, utarbeta vårdplan och skriva remiss till den specialiserade sjukvården. Som en del av vården hör bedömningen av vårdbehovet och att besluta om vård till legitimerade läkares och tandläkares rätt att utöva yrke. Enligt 22 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården beslutar legitimerade läkare om medicinska undersökningar av en patient, ställer diagnosen och beslutar om vården och behandlingen i samband därmed. På motsvarande sätt beslutar legitimerade tandläkare om odontologiska undersökningar

av en patient, ställer diagnos och beslutar om vården och behandlingen i samband därmed. Legitimerade läkare och tandläkare har rätt att ordinera läkemedel från apotek, en läkare för medicinskt behov och en tandläkare för odontologiskt behov, med iakttagande av vad som därom stadgas eller bestäms särskilt. När vårdlandskapet skaffar till exempel besök på mottagning inom primärvården från privata tjänsteproducenter är det ändamålsenligt att en läkare inom de aktuella tjänsterna vid ett besök på mottagningen kan bedöma kundens vårdbehov genom att undersöka kunden och ställa diagnos, samtidigt ge den vård som behövs, ordinera de mediciner som behövs och ge vårdföreskrifter, hänvisa till fortsatta undersökningar eller fortsatt vård och skriva de remisser som behövs till specialiserad sjukvård. Bedömningen av vårdbehovet, att besluta om vård och att utarbeta en vårdplan är en väsentlig del av innehållet i ett besök på mottagningen, och det är inte ändamålsenligt att separera dem till en uppgift för läkare i tjänsteförhållande. Det skulle i praktiken innebära överlappande arbete.

En privat tjänsteproducent ska enligt 17 § 3 punkten i bedömningen av vårdbehovet, besluten om vård och utarbetandet av vårdplanen såsom i övrigt när producenten utför tjänster följa de anvisningar som vårdlandskapet fastställer och vårdlandskapet ska övervaka att anvisningarna följs. Social- och hälsovårdsministeriet leder enligt 7 § i hälso- och sjukvårdslagen arbetet med att genomföra de riksomfattande rekommendationerna i form av enhetliga grunder för medicinsk eller odontologisk vård. Tillsammans med Institutet för hälsa och välfärd gör ministeriet upp de enhetliga grunderna för vård. Dessutom ger tjänsteutbudsrådet för hälso- och sjukvården som inrättats i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet i enlighet med 7 a § i hälso- och sjukvårdslagen rekommendationer om vilka tjänster som hör till tjänsteutbudet inom den hälso- och sjukvård som det allmänna organiserar eller finansierar. Enligt 7 a § i hälso- och sjukvårdslagen omfattar tjänsteutbudet inom hälso- och sjukvården medicinskt och odontologiskt motiverad prevention av sjukdomar, medicinskt och odontologiskt motiverade undersökningar för att upptäcka sjukdom samt medicinskt och odontologiskt motiverad diagnos, vård, behandling och rehabilitering. Utöver de ovan nämnda nationella rekommendationerna som grundar sig på hälso- och sjukvårdslagen utarbetar Finska Läkarföreningen Duodecim i samråd med föreningar för specialistläkare med offentliga medel oberoende nationella vårdrekommendationer (rekommendationerna God medicinsk praxis) som grundar sig på forskningsrön som underlag för besluten om vård. Läkarna anlitar de rekommendationer som grundar sig på hälso- och sjukvårdslagen och de dokumenterat effektiva rekommendationerna God medicinsk praxis som hjälp när de beslutar om kundens vård. Vid sidan av rekommendationerna beaktar läkaren i sitt beslut om vården alltid även kundens individuella vårdbehov och livssituation. Vårdlandskapet ska fastställa sina anvisningar om bedömning av vårdbehov, beslut om vård samt utarbetande av vårdplan och remiss utifrån de ovan nämnda nationella rekommendationerna. Genom vårdlandskapets styrning och tillsyn säkerställs det att bedömningen av vårdbehov samt utarbetandet av vårdplaner och remisser sker på ett likvärdigt sätt i vårdlandskapet oberoende av om tjänsten produceras av vårdlandskapet självt eller av en privat tjänsteproducent.

Vårdlandskapet ska dock inte ge en privat tjänsteproducent i uppgift att bedöma behovet av vård och besluta om vård inom den specialiserade sjukvården. Enligt det föreslagna 3 mom. fattar en läkare som står i tjänsteförhållande beslut som avses i 52 § i hälso- och sjukvårdslagen om en person ska intas på ett sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet för specialiserad sjukvård och för bedömningen av vårdbehovet och besluten om vård i samband med det, samt bedömningen av vårdbehovet och besluten om vård som gäller tjänster inom den specialiserade sjukvården som ges en person som intagits på sjukhus. Detta är motiverat för att bedömningen av vårdbehovet och besluten om vård inom den specialiserade sjukvården har samband med betydande beslut om kundens rätt att få vård som betalas med offentliga medel. Undersökningar och vård som ges som specialiserad sjukvård är dock ofta kostnadsmässigt sett påfallande dyra. Enligt 52 § i hälso- och sjukvårdslagen krävs för att en person ska kunna intas på ett sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet för specialiserad sjukvård för icke-brådskande sjukvård en på

läkar- eller tandläkarundersökning grundad remiss. Remissen kan skrivas av en läkare som är anställd i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande inom primärvården eller av en legitimerad läkare på privata sektorn. I samband med att remissen skrivs har kunden rätt att välja den verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården som remissen ska sändas till. En läkare som är anställd i tjänsteförhållande i den verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården i det vårdlandskap som tar emot remissen bedömer kundens vårdbehov och fattar beslutet om kunden ska tas in för specialiserad sjukvård. I praktiken bedöms de remisser som kommer till en enhet inom den specialiserade sjukvården av överläkaren på en avdelning eller av någon annan erfaren läkare som är anställd i tjänsteförhållande och som överläkaren har förordnat. På motsvarande sätt ska vårdbehovet hos en kund som tagits in på sjukhuset bedömas och besluten om vård fattas av en läkare som är anställd i tjänsteförhållande. Inom ramen för tjänsterna inom den specialiserade sjukvården kan en kund undersökas genom flera diagnostiska undersökningar, och i samband med vården kan man begära konsultationer och undersökningar av läkare på flera olika specialområden. Flera medicinska vårdåtgärder kan utföras på kunden, som kan skötas på en avdelning på sjukhuset eller på en poliklinik, eller kunden kan få till exempel tjänster inom medicinsk rehabilitering av den specialiserade sjukvården. Det är motiverat att bedömningen av kundens vårdbehov stannar i händerna på en läkare i tjänsteförhållande, som tar hand om vården av kunden i sin helhet. Utgående från bedömning om vårdbehovet av en läkare i tjänsteförhållande kan man skaffa vårdåtgärder inom den specialiserade sjukvården såsom till exempel laboratorie- och röntgenundersökningar, operationer eller rehabilitering från privata tjänsteproducenter. Såsom ovan konstaterats hör det dock enligt 22 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården till legitimerade läkares och tandläkares rätt att utöva yrke att ställa diagnos på en patient, besluta om vården och behandlingen i samband därmed. Om vårdlandskapet till exempel skaffar en kirurgisk åtgärd som ska utföras på en kund från en privat tjänsteproducent utgående från en bedömning av vårdbehovet som gjorts av en tjänsteläkare på en verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården i vårdlandskapet, bedöms behovet av åtgärden av en läkare på den privata tjänsteproducentens verksamhetsenhet som tar emot kunden. Läkaren i fråga kan också stanna för att det inte finns medicinska grunder för en operation. Då återgår vården av kunden till den verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården i vårdlandskapet som sänder remissen.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska också den ansvarige läkaren och fältchefen som ansvarar för bedömningen av vårdbehovet inom den prehospitla akutsjukvården som avses i 40 § i hälso- och sjukvårdslagen vara anställda i tjänsteförhållande. I dessa uppgifter ingår ansvaret att koordinera tjänsterna och att fastställa enhetliga vårdkriterier, vilket hör till vårdlandskapets myndighetsuppgifter.

Det kan anses vara motiverat att på det sätt som framförts ovan möjliggöra bedömning av vårdbehovet och de beslut om att ge vård i anslutning till den i fråga om tjänster på hälso- och sjukvårdens basnivå. Det är betydligt klarare och enklare att styrningen och övervakningen av tjänster på basnivå sköts av anordnaren, eftersom merparten av tjänsterna ofta ges vid samma besök och de är allmänt taget även betydligt fördelaktigare till kostnaderna. På så sätt uppstår i tjänsterna på basnivå inte på samma sätt incitament hos tjänsteproducenten att påverka tillhandahållandet av tjänster på ekonomiska grunder. Därför är anordnarens möjligheter att övervaka tillgången till tjänster och likvärdigt tillhandahållande av dem samt den offentliga medelsanvändningen mer problemfria på basnivå, trots att bedömningen av vårdbehov och besluten om vård sker hos en privat tjänsteproducent. I princip är också hälso- och sjukvårdstjänster på basnivå som hör till specialområdet allmän medicin ett mer begränsat föremål för övervakning än tjänster på högspecialiserad nivå som kräver kompetens inom flera specialområden. Således kan man anse att det finns skäl för att bedömningen av vårdbehov och fattandet av beslut om vård på högspecialiserad nivå bibehålls som egen tjänsteproduktion i vårdlandskapet. Inom den prehospitla akutvården är tillhandahållandet av tjänster verksamhet som sker enligt i förväg

givna mycket stränga kriterier, och som styrs och leds centraliserat i hög grad samtidigt som tjänsterna de facto ges. Således är en privat tjänsteproducents självständiga beslutanderätt begränsad. Därför kan verksamhet som privat köptjänst möjliggöras inom den prehospitala akutvården på det sätt som föreslås ovan i 2 mom. 4 punkten.

Enligt 4 mom. ansvarar privata tjänsteproducenter för att de producerar tjänsterna i enlighet med lag och att de motsvarar avtalet. Om privata tjänsteproducenters egenkontroll föreskrivs i 38 §, varmed det till den delen säkerställs att tjänsterna produceras korrekt. Om vårdlandskapets skyldighet att styra och utöva tillsyn över privata tjänsteproducenter som producerar tjänster för vårdlandskapet föreskrivs i 10 § i vårdlandskapslagen och i 39 § i lagen som föreslås. I 10 § i vårdlandskapslagen föreskrivs om vårdlandskapets skyldighet att leda och övervaka, om rätten att få de nödvändiga uppgifter och rapporter av den privata tjänsteproducenten som behövs för att genomföra övervakningen, om rätt att inspektera en privat tjänsteproducents lokaler och om skyldigheten att vidta åtgärder om missförhållanden visar sig. Den föreslagna lagens 39 § ska komplettera 10 § i vårdlandskapslagen. Vårdlandskapet ska inom ramen för sitt organiseringsansvar övervaka en privat tjänsteproducents tjänster så att vårdlandskapet kan säkerställa att tjänsterna till innehåll, kvalitet och mängd motsvarar det som vårdlandskapet har krävt i avtalet om köptjänsten. Dessutom ska vårdlandskapet genom de anvisningar som behövs sörja för att den privata tjänsteproducentens tjänster tillhandahålls enligt likvärdiga kriterier i förhållande till landskapets produktion. Enligt 17 § 3 punkten som föreslås ska den privata tjänsteproducenten följa de anvisningar som vårdlandskapet ger med stöd av sitt organiseringsansvar. Vårdlandskapet ska övervaka och ge anvisningar för den privata tjänsteproducentens verksamhet såväl på befolkningsnivå som på individnivå. Vårdlandskapet har på så sätt möjligheter att de facto vid behov ingripa också i lösningar som gäller tillhandahållande av enskilda tjänster.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

12 a §. Användning av inhyrd arbetskraft i social- och hälsovården. Paragrafen gäller inhyrande av arbetskraft för produktion av social- och hälsovårdstjänster. I nuläget anlitar kommuner och samkommuner i någon mån inhyrd personal för att komplettera sin yrkesutbildade personal i social- och hälsovården. När inhyrd arbetskraft anlitas skaffas inte social- och hälsovårdstjänsterna från företaget som hyr ut personal, och därför ansvarar företaget inte för produktionen av tjänsterna. I paragrafen som föreslås jämföras anlitandet av inhyrd arbetskraft emellertid till vissa delar med anskaffningen av tjänster från privata tjänsteproducenter så, att enligt paragrafens 1 mom. tillämpas 12 § 1–3 mom. också på yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som vårdlandskapet anlitar som inhyrd arbetskraft för produktion av social- och hälsovårdstjänster, och som inte är anställda av vårdlandskapet, men som arbetar direkt underställda vårdlandskapets arbetsledning. Vårdlandskapet kan på så sätt skaffa inhyrd arbetskraft för att komplettera den egna personalen endast i sådana tjänster som det enligt den föreslagna paragrafen får skaffa från privata tjänsteproducenter. Vårdlandskapet kan enligt förslaget emellertid anlita inhyrd yrkesutbildad personal i social- och hälsovården för att komplettera den egna yrkesutbildade personalen i social- och hälsovården även i fråga om tjänster för brådskande vård och jour dygnet runt som avses i 50 § i hälso- och sjukvårdslagen, trots att det enligt 12 § 2 mom. 3 punkten inte är tillåtet att skaffa dessa tjänster från privata tjänsteproducenter.

Med personal som är i vårdlandskapets tjänst avses personal som är anställda i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande av vårdlandskapet. Med inhyrd arbetskraft avses personal som inte är anställda i anställningsförhållande av vårdlandskapet utan av ett bemanningsföretag. Vårdlandskapet avtalar om inhyrandet av arbetskraft med bemanningsföretaget. I avtalet avtalas det i allmänhet bland annat om den inhyrda arbetstagarens arbetsuppgifter, plats där arbetet utförs samt om de kunskaper och färdigheter som krävs av inhyrda arbetstagare. Bemanningsföretaget

överför arbetstagaren i vårdlandskapets bruk, vilket alltid kräver den inhyrda arbetstagarens samtycke. Arbetsledningen och övervakningen (arbetsledningsrätten) av arbetet övergår till vårdlandskapet när den inhyrda arbetstagaren arbetar i tjänster som vårdlandskapet självt producerar. Inyrd arbetskraft skiljer sig från anlitaendet av underleverantörer i det att när en underleverantör anlitas avtalar parterna om arbetets resultat medan arbetsledningen och övervakningen blir kvar hos underleverantören.

I 2 mom. föreskrivs, oberoende av vad som anges i 12 § 3 mom., att yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som arbetar som inhyrd arbetskraft under vårdlandskapets arbetsledning också i tjänster som avses i 50 § i hälso- och sjukvårdslagen och som gäller brådskande vård och jour dygnet runt får utföra bedömning av vårdbehov och besluta om tillhandahållande av vård i anslutning till det. Dessutom kan en inhyrd arbetstagare under vårdlandskapets arbetsledning utföra bedömning av vårdbehovet i fråga om tillhandahållande av tjänster inom den specialiserade sjukvården för en kund som tagits in på sjukhus och fatta beslut om vård i samband med det. Vårdlandskapet har direkt inom ramen för arbetsledningen möjlighet att leda och övervaka verksamheten hos de yrkesutbildade personerna som arbetar som inhyrd arbetskraft, så kraven på grundläggande rättigheter, rättssäkerhet eller god förvaltning kan då inte anses bli äventyrade.

Vårdlandskapets skyldighet att styra och utöva tillsyn enligt 10 § i vårdlandskapslagen eller 39 § i lagen som föreslås ska inte gälla bemanningsföretag, för de producerar inte social- och hälsovårdstjänster för vårdlandskapet, utan vårdlandskapet hyr in arbetskraft av dessa företag. Vårdlandskapet leder och övervakar de inhyrda arbetstagarna på samma sätt som en arbetsgivare i enlighet med sin arbetsledningsrätt. I 3 mom. som föreslås föreskrivs emellertid att vårdlandskapet när det hyr in arbetskraft ska säkerställa att de yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som hyrs in ska uppfylla kraven i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) och i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Trots att bemanningsföretaget enligt sitt avtal med vårdlandskapet har ansvaret för att sörja för att de inhyrda arbetstagarna har den avtalade behörigheten och kompetensen att sköta uppgiften ska vårdlandskapet dessutom säkerställa den inhyrda arbetskraftens behörighet och kompetens.

13 §. Krav på privata tjänsteproducenter. I paragrafen anges de krav som en privat tjänsteproducent som producerar tjänster för vårdlandskapet ska uppfylla. Enligt 1 mom. ska en privat tjänsteproducent som vårdlandskapet skaffar tjänster från på det sätt som avses i 12 § uppfylla de krav som ställs i lagen om privat hälso- och sjukvård och i lagen om privat socialservice. I lagen om privat hälso- och sjukvård föreskrivs om rätten att tillhandahålla befolkningen privata hälso- och sjukvårdstjänster. I lagen föreskrivs det bland annat om verksamhetsbetingelser, tillstånds- och anmälningsförfarande och om tillsyn som gäller privata tjänsteproducenter. Enligt lagens 4 § ska en tjänsteproducent ha beviljats tillstånd av tillståndsmyndigheten för att få tillhandahålla hälso- och sjukvårdstjänster. Innan en självständig yrkesutövare börjar tillhandahålla hälso- och sjukvårdstjänster som avses i lagen ska yrkesutövaren enligt lagens 9 a § lämna in en skriftlig anmälan om verksamheten till regionförvaltningsverket. Lagen om privat socialservice tillämpas på produktion, genomförande och övervakning av privat socialservice. I lagen föreskrivs det bland annat om verksamhetsbetingelserna för social service samt om tillståndspliktig service och anmälningspliktig service. Enligt lagens 7 § ska varje producent av privat socialservice som fortlöpande producerar socialservice dygnet runt ha fått tillståndsmyndighetens tillstånd till produktion av service innan verksamheten inleds eller ändras väsentligt. Enligt 11 § ska varje producent av privat socialservice som producerar annan socialservice än socialservice dygnet runt för sin del lämna in en skriftlig anmälan om verksamheten innan den inleds eller ändras väsentligt till det kommunala organet i den kommun där tjänsterna produceras. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira och regionförvaltningsverket upprätthåller i samråd ett riksomfattande datasystem (registret över tillhandahållare av privata

tjänster). Där ingår som separata delar ett register över tillhandahållare av privata hälso- och sjukvårdstjänster och över självständiga yrkesutövare samt ett register över privata socialserviceproducenter.

I 4 § i lagen om privat socialservice föreskrivs det om verksamhetsbetingelserna i privata tjänsteproducenters verksamhetsenheter. Enligt paragrafen ska varje verksamhetsenhet ha tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och tillräcklig och ändamålsenlig utrustning samt den personal som verksamheten förutsätter. Lokalerna ska till sina sanitära och övriga förhållanden vara lämpliga för den vård, fostran och övriga omsorg som ska tillhandahållas där. Antalet anställda ska vara tillräckligt med avseende på servicebehovet och antalet klienter. Bestämmelser om att vara verksam i yrket som yrkesutbildad person inom socialvården finns i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården. Den övriga personalen inom socialservice ska ha lämplig utbildning inom området. Bestämmelser om personaldimensioneringen och behörighetsvillkoren för personalen finns separat i familjevårdslagen och i barnskyddslagen. Enligt 5 § i lagen om privat socialservice svarar varje producent av privat socialservice för att den samlade service som ordnas för en klient uppfyller de krav som ställs på den. Varje verksamhetsenhet ska ha en ansvarig person som svarar för att de tjänster som genomförs vid verksamhetsenheten uppfyller de krav som ställs på dem.

Enligt 3 § i lagen om privat hälso- och sjukvård ska den som tillhandahåller hälso- och sjukvårdstjänster ha ändamålsenliga lokaler och anordningar. Den som tillhandahåller sjuktransporttjänster ska ha ett ändamålsenligt sjuktransportfordon jämte utrustning. Dessutom ska tjänsteproducenten ha sådan ändamålsenligt utbildad personal som verksamheten förutsätter. Verksamheten ska i medicinskt avseende bedrivas på behörigt sätt och ta hänsyn till patientsäkerheten. På personalen tillämpas lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården där det finns bestämmelser om rätten att arbeta med uppgifter för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och om yrkesutbildade personers skyldigheter. Enligt 5 § i lagen om privat hälso- och sjukvård ska en tjänsteproducent ha en av tillståndsmyndigheten godkänd föreståndare som ansvarar för hälso- och sjukvårdstjänsterna. Enligt lagens 6 § ska den ansvariga föreståndaren svara för att verksamheten i samband med tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster uppfyller kraven enligt denna lag eller de bestämmelser och föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Utöver vad som anges i lagen om privat hälso- och sjukvård och i lagen om privat socialservice ska de privata tjänsteproducenter som producerar tjänster för vårdlandskapet uppfylla de övriga kraven i den föreslagna paragrafen som kompletterar krav på alla privata tjänsteproducenter inom hälso och sjukvården eller socialvården i de nämnda lagarna. Kraven i paragrafen som föreslås ska uttryckligen gälla privata tjänsteproducenter som med offentliga medel producerar tjänster som hör till landskapets organiseringsansvar.

Enligt 2 mom. ska en privat tjänsteproducent med hänsyn till innehållet och omfattningen i de tjänster som vårdlandskapet skaffar ha tillräcklig kompetens och ekonomisk bärkraft, ha den yrkesutbildade personal inom social- och hälsovården i tjänst som krävs för verksamheten och andra tillräckliga verksamhetsförutsättningar. En privat tjänsteproducent ska alltså ha sådana verksamhetsförutsättningar att den förmår producera de tjänster som skaffas från den på ett korrekt sätt. En privat tjänsteproducent bör ha egen kompetens och för det ändamålet ha yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården i sin tjänst. Den får således inte skaffa all sin serviceverksamhet från underleverantörer och fungera endast som en så kallad skalorganisation som inte alls har egen personal inom social- och hälsovården i sin tjänst. Privata tjänsteproducenter kan emellertid enligt förslaget när villkoren i 16 § uppfylls skaffa tjänster som kompletterar den egna verksamheten från underleverantörer. Dessutom ska en privat tjänsteproducent

ha övriga tillräckliga verksamhetsförutsättningar såsom lokaler, utrustning och datakommunikationsförbindelser. En privat tjänsteproducents verksamhetsförutsättningar ska vara tillräckliga med hänsyn till innehållet i och omfattningen av de tjänster vårdlandskapet skaffar. Således ska de verksamhetsförutsättningar som krävs av till exempel en självständig yrkesutövare ställas i relation till de tjänster som skaffas. Närmare bestämmelser om de förutsättningar som påverkar den ekonomiska bärkraften och om ekonomiska krav som gäller privata tjänsteproducenter ska anges i paragrafens 4–8 mom.

Enligt 2 mom. som föreslås ska en privat tjänsteproducent utse en ansvarig person som ansvarar för verksamheten och ansvariga personer i ett antal som är tillräckligt med tanke på verksamhetens kvalitet och omfattning och som ansvarar för varje funktion. Den ansvarige personen som ansvarar för verksamheten ska säkerställa att de krav som anges i lagen som föreslås och de krav på avtalsförpliktelser som avses i 14 § uppfylls i den privata tjänsteproducentens verksamhet i praktiken. Den ansvarige personen som ansvarar för verksamheten ska bland annat ansvara för att de anvisningar som vårdlandskapet fastställer följs när tjänster ges. En ansvarig person som ansvarar för en viss funktion ska ha i uppgift att sörja för att de uppgifter som hör till hans eller hennes ansvarsområde och som ingår i avtalet sköts i enlighet med lag. En privat tjänsteproducent ansvarar på det sätt som avses i 12 § 4 mom. för de tjänster den producerar och för att de är lagenliga och motsvarar avtalet. Dessutom ska de ansvariga personerna för egen del ansvara för det praktiska tillhandahållandet av tjänsterna.

Enligt 3 mom. ska vårdlandskapet säkerställa att det inte har konstaterats allvarliga eller upprepade brister i klient- och patientsäkerheten i en privat tjänsteproducents tidigare verksamhet. Om det framgår att en privat tjänsteproducent inte har beaktat anmärkningar eller bestämmelser som tillsynsmyndigheten har utfärdat tidigare, och inte har avhjälpt eller avlägsnat brister som förekommit i verksamheten ska vårdlandskapet inte skaffa tjänster av en sådan privat tjänsteproducent. Det ska alltid bedömas från fall till fall hur allvarlig bristen i klient- eller patientsäkerheten är och med beaktande av tjänstens innehåll. Avsikten är emellertid att beakta vad som är skäligt och proportionerligt. Trots att det i en privat tjänsteproducents tidigare verksamhet, för länge sedan, skulle ha funnits allvarliga eller upprepade brister, men den privata tjänsteleverantören ändå kan påvisa att förhållandena i serviceverksamheten har ändrats så väsentligt att sådana brister inte längre förekommer, kan man bedöma att den privata tjänsteleverantören inte längre är uppenbart olämplig att producera tjänster.

Enligt 4 mom. får en enskild tjänsteproducent inte vara försatt i konkurs. Om konkurs föreskrivs i konkurslagen. En konkurs är ett insolvensförfarande som gäller en gäldenärs alla skulder där gäldenärens egendom används för att betala konkursfordringarna. En domstol beslutar om försättande i konkurs på ansökan av gäldenären eller borgenären. Fysiska personer samt sammanlutningar, stiftelser och andra juridiska personer kan försättas i konkurs.

Enligt 5 mom. måste en privat tjänsteproducent som är en enskild person ha fyllt 18 år. Personens handlingsbehörighet får inte vara begränsad på det sätt som anges i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). Personen får inte heller vara försatt i konkurs enligt konkurslagen (120/2004) eller i näringsförbud enligt lagen om näringsförbud (1059/1985).

I 6 mom. föreskrivs om ekonomiska krav på privata tjänsteproducenter. Enligt den gällande lagen om privat socialservice är ett hinder för att bevilja tillstånd för produktion av socialservice dygnet runt att den privata tjänsteproducenten inte kan svara för sina ekonomiska förpliktelser på behörigt sätt. Då avses att den privata tjänsteproducenten har försatts i konkurs eller har till betalning förfallna skatteskulder eller fordringar som är föremål för utsökning och som är större än ringa i förhållande till betalningsförmågan. I den gällande lagen om privat hälso- och sjukvård finns ingen motsvarande bestämmelse. Med tanke på den samhälleliga acceptansen för

verksamheten, trovärdigheten och ett likvärdigt bemötande är det emellertid ändamålsenligt att vårdlandskapet utreder de ekonomiska verksamhetsförutsättningarna för alla privata tjänsteproducenter av socialtjänster eller av hälso- och sjukvårdstjänster när det skaffar tjänster från privata tjänsteproducenter.

Om en privat tjänsteproducent har andra försummelser som gäller skatter, premier för lagstadgade pensions-, olycksfalls- eller arbetslöshetsförsäkringar, eller andra skulder som är föremål för utsökning som är större än ringa i förhållande till betalningsförmågan och som äventyrar den privata tjänsteproducentens trovärdighet, uppfyller producenten inte förutsättningarna. Sådana underlåtelser ska bedömas utifrån en prövning där i synnerhet bestämmelsernas syfte beaktas. Till exempel en hur stor privaträttslig skuld som är större än ringa och huruvida en sådan skuld äventyrar den privata tjänsteproducentens trovärdighet ska bedömas i det enskilda fallet. Genom avgränsningen säkerställs att livskraftig näringsverksamhet får fortsätta. De ekonomiska förutsättningarna innebär att förpliktelserna ska skötas långsiktigt och sakligt. Regelbunden prestationer eller till och med missförhållanden som upptäckts vid skattegranskning samt skatter och skattepåföljder som debiterats på grund av dem kan tyda på att den privata tjänsteproducenten agerar på ett sätt som också kan påverka patient- och klientsäkerheten samt tjänsternas kvalitet och som inte är godtagbart med tanke på tjänsternas och bestämmelsernas syfte.

Vid bedömningen ska i regel beaktas alla skulder som framgår av utsökningsregistret och andra register oavsett om till exempel ett anhängigt utsökningsärende är föremål för ändringssökande eller avbruten verkställighet. Avsikten är att förhindra att rätten till ändringssökande utnyttjas i syfte att kringgå syftet med bestämmelsen som föreslås. Å andra sidan förutsätter också rättssäkerheten och en exakt och entydig tillämpning av bestämmelserna en sådan avgränsning.

I 7 mom. ska det som föreskrivs i 4–6 mom. också gälla den som med stöd av äganderätt, avtal eller andra arrangemang utövar bestämmande inflytande för den privata tjänsteproducentens räkning. Det är till exempel möjligt att en ansvarsperson i ett företag som tidigare försummat sina förpliktelser grundar ett nytt företag och via det nya företaget strävar efter att bli privat tjänsteproducent. Då finns det behov av att hindra att verksamheten fortgår och bestämmelserna därmed kringgås. Också då ska den privata tjänsteproducenten enligt 8 mom. ha möjlighet att visa att inga hinder finns för att verka som privat tjänsteproducent.

Enligt 8 mom. ska den privata tjänsteproducenten dock i sådana situationer som avses i 3–6 mom. ges möjlighet att visa att inga hinder för att verka som privat tjänsteproducent finns. Bestämmelsens syfte är att ge den privata tjänsteproducenten möjlighet att visa att hindret faktiskt upphört. I situationer som avses i 6 mom. innebär det till exempel att en trovärdig betalningsplan visas upp eller någon annan utredning om att verksamhetens finansiella bas gjorts sund på ett sätt som tryggar att bestämmelsens syfte förverkligas. Vid bedömningen av en privaträttslig skuld som är större än ringa i förhållande till den privata tjänsteproducentens tillförlitlighet bör i synnerhet beaktas skuldens inverkan på den privata tjänsteproducentens förmåga att producera tjänster på behörigt sätt som anges i lag samt att den privata tjänsteproducenten genom sin verksamhet i praktiken påvisar sin avsikt att betala skulderna. Bestämmelsens syfte är att hindra att till exempel en sådan yrkesutbildad person inom socialvården eller hälso- och sjukvården som arbetar som privat tjänsteproducent hamnar i en oskäligen situation när personen ådragit sig en skuld som är större än ringa i förhållande till betalningsförmågan men som ändå alltså kan tillhandahålla social- och hälsovårdstjänster på behörigt sätt enligt lagen som föreslås och som visar upp en adekvat betalningsplan för att undanröja hindret.

Enligt 9 mom. tillämpas kraven på privata tjänsteproducenter i den föreslagna paragrafen även på den privata tjänsteproducentens underleverantörer som avses i 16 §. Om en privat tjänsteproducent skaffar kompletterande tjänster av underleverantörer ska producenten också enligt 16 § säkerställa att underleverantören uppfyller kraven i 13 §.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

14 §. Avtalsvillkor för tjänster som skaffas och beredskap när avtalet upphör. I paragrafen föreskrivs om de avtalsvillkor som ett avtal mellan vårdlandskapet och en privat tjänsteproducent åtminstone ska innehålla. Genom de minimivillkor för avtalet som avses i bestämmelsen säkerställs vårdlandskapets möjligheter att i praktiken de facto sörja för de skyldigheter som hör till organiseringsansvaret och förbereda sig för de risker som köptjänster medför. När vårdlandskapet skaffar tjänster från privata tjänsteproducenter ska det kunna kontrollera hela serviceproduktionen så att serviceutbudet oberoende av produktionssätt är heltäckande och tillgängligt på ett likvärdigt sätt på vårdlandskapets hela område. Således ska vårdlandskapet i sina anskaffningar av tjänster både när det planerar anskaffningar och när det ingår avtal beakta eventuella risker. Man får inte genom avtal avtala på annat sätt om de ansvar som hör till anordnaren, men för att dessa skyldigheter ska fullgöras med en privat tjänsteproducent måste man avtala om de praktiska arrangemang med stöd av vilka vårdlandskapet har möjlighet att fullgöra anordnarens ansvar.

När alternativen för en anskaffning planeras kan de funktionella och ekonomiska riskerna med utkontrakteringen minskas till exempel genom att anlita flera tjänsteproducenter och ställa krav på kapitaltäckningen för verksamheten. Man ska förbereda sig på risker genom rättighet att få information och övervakning. Dessutom ska vårdlandskapet när det ingår avtal med privata tjänsteproducenter försäkra sig om att tjänsteproduktionen fortsätter även i exceptionella situationer, såsom omfattande samhälleliga eller andra störningar eller undantagstillstånd såsom epidemier som påverkar tjänsteproduktionen, om den privata tjänsteproducenten går i konkurs eller om en tillsynsmyndighet avbryter producentens verksamhet. Vårdlandskapet ansvarar med stöd av sitt organiseringsansvar också för att eventuell utkontraktering av tjänster inte sker okontrollerbart och i för stor omfattning, utan att vårdlandskapet i alla situationer kan sörja för att dess invånare har tillgång till social- och hälsovårdstjänster enligt behovet.

När vårdlandskapet skaffar tjänster som köptjänster som grundar sig på avtal på det sätt som avses i 12 § ska det enligt 1 mom. i paragrafen som föreslås säkerställa att det kan sörja för sina ansvar enligt 8 § och för att serviceverksamheten fortsätter när ett avtal är i kraft och när det upphör samt vid eventuellt avtalsbrott och störningssituationer eller andra störningssituationer eller undantagsförhållanden. Vårdlandskapet ska beakta olika situationer där ett avtal kan upphöra eller där en privat tjänsteproducentens serviceverksamhet som grundar sig på avtal kan upphöra eller bli störd. Ett avtal kan upphöra vid en avtalad tidpunkt eller parterna kan på ett avtalat sätt i avtalet säga upp det eller häva det på grund av avtalsbrott. Ett avtal kan också hävas i strid med avtalet. En privat tjänsteproducent kan även till exempel ansöka om att försättas i konkurs eller en tillsynsmyndighet kan besluta att avbryta verksamheten eller att återkalla ett tillstånd på det sätt som avses i lagen om privat socialservice eller i lagen om privat hälso- och sjukvård. I alla olika situationer ska vårdlandskapet redan i förväg genom avtalsvillkor säkerställa att kunderna får de tjänster de behöver och att vårdlandskapet förmår sörja för de skyldigheter som ingår i organiseringsansvaret.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet i avtalet med en privat tjänsteproducent avtala åtminstone om: 1) innehåll, kvantitet och kvalitet för de tjänster som skaffas, 2) praktiska arrangemang

genom vilka vårdlandskapet sköter den styrning, uppföljning och tillsyn som ingår i dess organiseringsansvar, 3) krav som gäller den privata tjänsteproducentens solvens, 4) förfaranden om eventuella underleverantörer anlitas och hur vårdlandskapet godkänner att underleverantörer anlitas, 5) hur beredskapen för störningar och undantagsförhållanden ska skötas och hur kontinuiteten i verksamheten ska kontrolleras, 6) hur en avtalsenlig ersättning kan sänkas eller betalningen av den ställas in om den privata tjänsteproducenten gör sig skyldig till fel, 7) uppsägning och hävning av avtalet, och 8) beredskap för avtalets upphörande och för avtalsbrott och avvikelser i efterlevnaden av avtalet samt kontroll över kontinuiteten i verksamheten.

För att vårdlandskapet ska kunna fullgöra sina uppgifter som hör till organiseringsansvaret för de tjänsters del som ska skaffas, ska det enligt 1 punkten som föreslås i avtalet avtalas för det första om tillhandahållandet av innehåll, kvantitet och kvalitet för de tjänster som ska skaffas. Vårdlandskapet ska med stöd av sitt organiseringsansvar sörja för bland annat att befolkningen som det ansvarar för får tjänsterna på ett likvärdigt sätt i landskapets olika delar eller mellan olika befolkningsgrupper. Därför ska vårdlandskapet när det skaffar tjänster från en privat tjänsteproducent avtala om tillhandahållandet av tjänsterna vad gäller innehåll, kvalitet och kvantitet så att vårdlandskapet också i praktiken kan säkerställa att tjänsterna i fråga motsvarar de tjänster på dess område som produceras på annat sätt.

Med stöd av bestämmelsens 2 punkt ska det i avtalet avtalas om de förfaringsätt och praktiska arrangemang genom vilka vårdlandskapet i praktiken kan fullgöra alla sina skyldigheter som ingår i organiseringsansvaret i förhållande till de tjänster som är föremål för avtalet och den privata tjänsteproducent som producerar dem. Den som ordnar tjänster ska med stöd av sina skyldigheter genom kontinuerlig uppföljning och tillsyn såväl på befolkningsnivå som på individnivå vara medveten om tjänsternas innehåll och kvalitet, personalresurser, organisering av tjänster och vård och att tillträde till tjänster och vård tillgodoses när tjänsterna ges av en privat tjänsteproducent. Vårdlandskapet ska som anordnare kunna styra och övervaka alla tjänster som det ansvarar för oberoende av hur tjänsterna produceras. Annars kan anordnaren inte till exempel säkerställa att tjänsterna tillhandahålls på ett likvärdigt sätt mellan tjänster som produceras på olika sätt. Detta kräver dessutom att vårdlandskapet har en omfattande rätt att få information om uppgifter som gäller tjänsteproduktionen och om tjänsteproducenten på det sätt som anges i 10 § i vårdlandskapslagen. Dessutom kan man avtala om uppföljning av tillhandahållandet av tjänster till exempel med hjälp av olika indikatorer som används för att följa kundens tillträde till tjänster eller till exempel genom att utreda kundnöjdheten.

Enligt 3 punkten som föreslås ska avtalet mellan vårdlandskapet och den privata tjänsteproducenten innehålla krav som gäller tjänsteproducentens solvens som tjänsteproducenten ska följa under avtalsperioden. Vårdlandskapet bör från fall till fall överväga kraven på solvens och ha kontroll över de risker som hänför sig till serviceproduktionens kontinuitet som en del av hela riskhanteringen vid anskaffningen av tjänster. Krav på solvens är i typiska fall indikatorer som härleds ur tjänsteproducentens balansräkning och eventuellt ur andra bokslutsuppgifter. En privat tjänsteproducents solvens kan också undersökas med hjälp av olika rapporter som kan utgöras av till exempel uppgifter om betalning av kvarsätter och socialskyddsavgifter, för dessa uppgifter ger information om företagets förmåga att sörja för offentliga avgifter och förpliktelser. Vid behov kan man dessutom av kreditinstitut begära utredningar om företagets solvens för att utreda företagets och sammanslutningarnas ekonomiska situation.

I avtalet ska det enligt 4 punkten som föreslås även avtalas om en privat tjänsteproducent får anlita underleverantörer i produktionen av tjänster på det sätt som avses i 16 § för att komplettera sin tjänsteproduktion, hur man i övrigt ska förfara när underleverantörer anlitas och om hur den privata tjänsteproducenten ska meddela vårdlandskapet om underleverantörer som den tänker anlita och på vilket sätt vårdlandskapet godkänner anlitaandet av underleverantörerna.

I avtalet ska det enligt 5 punkten som föreslås även avtalas om beredskap inför olika störningssituationer i de normala förhållandena och inför undantagsförhållanden samt om kontrollen över verksamhetens kontinuitet i sådana situationer. Beredskap som grundar sig på avtal är en central del av en organisations beredskap och kontinuitetshandling, och genom den strävar man efter att garantera tjänsternas driftssäkerhet och kontinuitet i alla situationer, till exempel vid störningar i elförsörjningen som pågår länge eller i störningar som gäller vattenledningsnätet. Genom enhetliga riskbedömningar och planering säkerställs verksamhetsområdets förmåga att fungera i olika störningssituationer nationellt, regionalt och lokalt både inom verksamhetsområdet och i samarbete med andra aktörer. Social- och hälsovårdsministeriet har utfärdat anvisningar för aktörer inom social- och hälsovården om avtalsbaserad beredskap i anvisning 2019:9. Rekommendationer om verksamhetens kontinuitetshandling har utarbetats av näringslivet och den offentliga förvaltningen i samarbete.

Enligt 6 punkten som föreslås ska det i avtalet avtalas om sänkning av ersättningen och innehållning av utbetalningen enligt avtalet om den privata tjänsteproducenten gör sig skyldig till fel. Om en privat tjänsteproducent till exempel inte iakttar sina skyldigheter enligt lag eller de anvisningar som vårdlandskapet fastställt och inte avhjälpes bristerna i sin verksamhet inom utsatt tid kan vårdlandskapet på avtalat sätt sänka den ersättning som betalas till den privata tjänsteproducenten eller innehålla utbetalningen.

Enligt 7 punkten som föreslås ska det i avtalet avtalas om uppsägning och hävning av avtalet. Uppsägningsvillkoret kan innebära att uppsägning är möjlig utan särskilda grunder inom ramen för avtalstiden eller att man avtalar mer ingående om de villkor där uppsägning är möjlig om villkoren uppfylls. Hävning av avtal kommer i allmänhet i fråga när det gäller ett väsentligt allvarligt avtalsbrott. Vårdlandskapet ska förbereda sig på eventuella avtalsbrott genom att avtala om villkor och förfaringsätt vid uppsägning och hävning av avtal.

Dessutom ska man enligt 8 punkten som föreslås i avtalet förbereda sig på att avtalet kan upphöra och på avtalsbrott och störningssituationer i avtalet genom att i förväg avtala om hur verksamhetens kontinuitet och kundernas tjänster kan tryggas även i sådana situationer. Man kan i avtalet till exempel avtala om att vårdlandskapet vid en konkurs eller om avtalet hävs tillfälligt kan fortsätta serviceverksamheten i stället för den privata tjänsteproducenten på så sätt att personalen om den vill kan övergå i vårdlandskapets tjänst och att vårdlandskapet kan använda den privata tjänsteproducentens lokaler mot ersättning tills kundernas tjänster har ordnats på annat sätt. Dessutom kan man i avtalet till exempel avtala om att ställa säkerhet. Att säkerhet ställs kan för sin del trygga tjänsternas kontinuitet i störningssituationer.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

15 §. Motivering av beslut om anskaffning av tjänster. Enligt paragrafen ska det utöver vad som anges i 44 § i förvaltningslagen i vårdlandskapets anskaffningsbeslut om köptjänster som avses i 12 § framgå motiveringar för att de förutsättningar för anskaffningen av tjänsterna som avses i 12 § finns, samt för hur vårdlandskapet förmår fullgöra sitt organiseringsansvar enligt 8 § när det skaffar tjänsterna. Dessutom ska det framgå av motiveringarna hur vårdlandskapet har sört för att avtalsvillkoren är ändamålsenliga enligt 14 §.

När vårdlandskapet skaffar tjänster som köptjänst ska det följa bland annat upphandlingslagen. Enligt upphandlingslagen är ett beslut om upphandling som vårdlandskapet fattar ett förvaltningsbeslut som omfattas av motiveringsskyldigheten i 44 § i förvaltningslagen. Utöver vad som anges om motivering av beslut i förvaltningslagen ska det framgå av motiveringarna till beslutet att anskaffningen av tjänster från en privat tjänsteproducent på det sätt som avses i 12

§ behövs för att ordna lagstadgade och likvärdiga tjänster samt för att sköta uppgifterna på ett ändamålsenligt sätt. Dessutom ska det framgå av motiveringarna att de tjänster som skaffas till innehållet, omfattningen och den kvantitativa andelen är sådana att vårdlandskapet i alla situationer förmår sörja för att det fullgör sitt organiseringsansvar även beträffande de tjänster som skaffas. Av motiveringarna ska det dessutom framgå att innehållet i tjänsterna inte strider mot det som anges i 12 § 2 och 3 mom. Det ska även framgå av motiveringarna hur vårdlandskapet när det skaffar tjänster förmår fullgöra sitt organiseringsansvar som anges i 8 § och sörja för att dess invånare har tillgång till social- och hälsovårdstjänster enligt sitt servicebehov i alla situationer. Dessutom ska det beskrivas i motiveringarna hur vårdlandskapet har förberett sig på att avtalet kan upphöra eller på avtalsbrott eller störningssituationer genom riskhantering enligt avtalsvillkoren i 14 §.

Skyldigheten att motivera upphandlingsbeslut på det sätt föreslås i paragrafen gör det genomskinligt om man i upphandlingsbeslutet har följt bestämmelserna i lagen som föreslås. Genom motiveringsskyldigheten är avsikten att styra vårdlandskapen till att kontrollera utkontrakteringarna också ur perspektiven på organiseringsansvaret, avgränsningarna vid överföring av offentliga förvaltningsuppgifter och på riskhanteringen. Eftersom ett upphandlingsbeslut är en offentlig handling kan, utöver vårdlandskapets myndigheter, även vårdlandskapets invånare få information om motiveringarna till ett beslut. Dessutom kan tillsynsmyndigheterna och social- och hälsovårdsministeriet bedöma motiveringarna till anskaffningarna som en del av styrningen av och tillsynen över vårdlandskapen.

Enligt upphandlingslagen kan besvär över upphandlingsbeslut föras till marknadsdomstolen. Enligt 146 § i upphandlingslagen kan ett sådant beslut av en upphandlande enhet som avses i den lagen eller något annat avgörande av den upphandlande enheten i upphandlingsförfarandet vilka påverkar anbudssökandens eller anbudsgivarens ställning genom besvär föras till marknadsdomstolen. Enligt 145 § i upphandlingslagen kan den som ärendet gäller föra ett ärende om upphandling till marknadsdomstolen genom att anföra besvär. Marknadsdomstolen beslutar emellertid endast i ärenden som gäller hur upphandlingslagen iakttagits i upphandlingsbeslutet.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

16 §. *Privata tjänsteproducenters anlitande av underleverantörer.* I paragrafen föreskrivs på det sätt som avses i 12 § om möjligheten för privata tjänsteproducenter som producerar social- och hälsovårdstjänster för vårdlandskapet att anlita underleverantörer när de producerar tjänsterna. Anskaffning av tjänster från en annan tjänsteproducent grundar sig på avtal, varvid avtalsparten är underleverantör. Underleverantörerna kan vara till exempel bolag, andra sammanlutningar eller yrkesutövare.

I fråga om social- och hälsovårdstjänster som vårdlandskapet har organiseringsansvaret för är det på det sätt som konstateras i motiveringarna till 12 § fråga om offentliga förvaltningsuppgifter. Om de överlåts till en privat tjänsteproducent krävs det att 124 § i grundlagen uppfylls. Grundlagens 124 § förutsätter också att en privat tjänsteproducent inte på annat sätt än genom lag kan anförtros behörighet att från underleverantörer skaffa tjänster där offentliga förvaltningsuppgifter ingår. Grundlagsutskottet har i sin praxis i princip förhållit sig avvisande till att en offentlig förvaltningsuppgift som överförs till en enskild delegeras vidare (subdelegering). Förbudet mot subdelegering gäller dock inte ovillkorligen situationer där det gäller kompletterande uppgifter eller uppgifter av teknisk natur, och där samma krav på kvalitet och övervakning gäller underleverantören på samma sätt som den ursprungliga tjänsteproducenten.

Paragrafen gäller dock inte sådana uppgifter som ingår i en privat tjänsteproducents verksamhet som inte är social- och hälsovårdstjänster som ges kunder, och således inte offentliga förvaltningsuppgifter, såsom den privata tjänsteproducentens bokföring, löneutbetalning eller övriga administrativa stödtjänster, städning av lokaler, personalbespisning eller andra tjänster som ordnas för personalen. Sådana stödtjänster kan en privat tjänsteproducent skaffa från underleverantörer utan de begränsningar eller krav som föreslås i paragrafen.

Enligt 1 mom. kan en privat tjänsteproducent som producerar service för vårdlandskapet producera tjänster genom att skaffa social- och hälsovårdstjänster som kompletterar den egna verksamheten från underleverantörer. En privat tjänsteproducent ska inte få skaffa all sin serviceverksamhet från underleverantörer och fungera som en så kallad skalorganisation, utan får endast skaffa kompletterande tjänster. Enligt 13 mom. ska en privat tjänsteproducent med hänsyn till innehållet och omfattningen i de tjänster som vårdlandskapet skaffar ha tillräcklig kompetens och ekonomisk bärkraft, ha den yrkesutbildade personal inom social- och hälsovård i tjänst som krävs för verksamheten och andra tillräckliga verksamhetsförutsättningar. En privat tjänsteproducent ska utse en ansvarig person som ansvarar för verksamheten och ansvariga personer i ett antal som med tanke på verksamhetens kvalitet och omfattning är tillräckligt och som ansvarar för varje funktion. Den andel eller de tjänster som anses komplettera en privat tjänsteproducents serviceverksamhet beror på kvaliteten på och omfattningen av de tjänster som den privata tjänsteproducenten producerar för vårdlandskapet. En privat tjänsteproducent av hälso- och sjukvårdstjänster kan, beroende på verksamhetens omfattning, skaffa till exempel kompletterande hälso- och sjukvårdstjänster också från flera underleverantörer eller självständiga yrkesutövare inom hälso- och sjukvård. De ovan nämnda kompletterande tjänsterna får dock skaffas från underleverantörer endast om det har avtalats om saken med vårdlandskapet på det sätt som avses i 14 § 2 mom. Dessutom är det en förutsättning att en privat tjänsteproducent har anmält vårdlandskapet om de underleverantörer den har för avsikt att anlita och visat en redogörelse för att de uppfyller kraven i 13 §, och att vårdlandskapet har godkänt att underleverantörerna anlitas. Vårdlandskapet ska alltid från fall till fall överväga omfattningen och användningsområdet vad gäller möjligheten att anlita underleverantörer när avtal ingås. Då är det möjligt att utöver kvaliteten och omfattningen på den tjänst som ska skaffas från underleverantörer också beakta att aktörerna är olika. Anlitandet av underleverantörer förutsätter således alltid att det avtalats i förväg om saken med vårdlandskapet, att vårdlandskapet är medvetet om de underleverantörer som anlitas och att vårdlandskapet uttryckligen har godkänt att underleverantörerna i fråga anlitas efter att ha bedömt att de är godtagbara utgående från den redogörelse det fått och skaffat. Genom förfarandet för godkännande av underleverantörer säkerställs det att vårdlandskapet har möjlighet att sköta sin uppgift som anordnare och säkerställa att anlitandet av underleverantörer är korrekt.

I 2 mom. regleras att en privat tjänsteproducent som skaffar tjänster av underleverantörer ska se till att både den privata tjänsteproducenten själv och underleverantörerna uppfyller kraven i 13 §. På så sätt tryggas det att en privat tjänsteproducent som ingår avtal med vårdlandskapet har tillräcklig förmåga och kompetens att med stöd av avtalet ansvara för produktion av social- och hälsovårdstjänster som kan anses som offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 124 § i grundlagen och de lagstadgade ansvar som hör till dem. Innan en privat tjänsteproducent ingår avtal med en underleverantör om att skaffa tjänster ska producenten försäkra sig om att också underleverantören uppfyller kraven på relevanta tillstånd eller anmälningar till tillsynsmyndigheten i enlighet med 13 § vad gäller tillräcklig kompetens, personal, ekonomisk bärkraft och övriga verksamhetsförutsättningar samt att underleverantörens tidigare verksamhet har varit korrekt. Den privata tjänsteproducenten ska se till att kraven uppfylls också under hela giltighetstiden för underleverantörsavtalet. En privat tjänsteproducent ska ha helhetsansvaret för de tjänster den producerar och ansvarar för den service underleverantören ger de enskilda kunderna. Den privata tjänsteproducenten får således inte helt överföra ansvaret för produktionen

av tjänster på sina underleverantörer, utan ska säkerställa att tjänsterna produceras korrekt och i sista hand till exempel producera en tjänst själv, om en underleverantör inte producerar den på avtalat sätt.

Enligt 3 mom. ska en privat tjänsteproducent för sin del ansvara för anvisningar till och övervakning av sina underleverantörer. I samband med det är den privata tjänsteproducenten skyldig att sörja för att de tjänster som underleverantören producerar motsvarar kraven i lagstiftningen och det som vårdlandskapet kräver av den privata tjänsteproducenten och för att underleverantören följer vårdlandskapets anvisningar. Trots att vårdlandskapet ansvarar också för övervakningen av underleverantörer ska en privat tjänsteproducent ge anvisningar och övervaka sina underleverantörer för egen del. En privat tjänsteproducent som ingått avtal med vårdlandskapet ska på motsvarande sätt som för de tjänster den själv producerar sörja för att underleverantörer i de tjänster de producerar följer avtalet mellan vårdlandskapet och den privata tjänsteproducenten samt de anvisningar vårdlandskapet fastställer för hur tjänster ska ges.

På vårdlandskapets skyldighet att leda och övervaka privata tjänsteproducenters underleverantörer tillämpas 10 § i vårdlandskapslagen och 39 § i lagen som föreslås. Vårdlandskapet ska leda och övervaka en privat tjänsteproducenters underleverantörer på motsvarande sätt som privata tjänsteproducenter som producerar tjänster för vårdlandskapet och vårdlandskapet ska ha motsvarande behörigheter som när det övervakar de privata tjänsteproducenter som det ingått avtal med. I sista hand ansvarar vårdlandskapet som anordnare för att kunden får de tjänster som hör till vårdlandskapets organiseringsansvar, och att de produceras på ett korrekt sätt.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

17 §. Privata tjänsteproducenters skyldigheter. I paragrafen föreskrivs om privata tjänsteproducenters och deras underleverantörers skyldigheter när vårdlandskapet skaffar social- och hälsovårdstjänster av dem. Enligt 1 punkten i paragrafen ska privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer följa de lagstadgade kraven på innehåll och kvalitet i offentliga social- och hälsovårdstjänster. I socialvårdslagen, hälso- och sjukvårdslagen och i flera speciallagar definieras de social- och hälsovårdstjänster och innehållet i dem som en offentlig anordnare har organiseringsansvaret för. Om tjänsternas kvalitet föreskrivs bland annat i 8 § i hälso- och sjukvårdslagen enligt vilken verksamheten inom hälso- och sjukvården ska baseras på evidens, god vårdpraxis och goda rutiner. Den ska vara högkvalitativ och säker och bedrivs på behörigt sätt. På motsvarande sätt har enligt 30 § i socialvårdslagen klienten rätt till socialvård av god kvalitet och gott bemötande utan diskriminering från den som lämnar socialvård. Klienten ska bemötas så att hans eller hennes övertygelse och integritet respekteras och människovärde inte kränks. Kvaliteten och patientsäkerheten i hälso- och sjukvården säkerställs även genom bestämmelser om arbetsfördelning och centralisering av vissa uppgifter inom den specialiserade sjukvården i 45 § i hälso- och sjukvårdslagen. En del av de undersökningar, åtgärder och behandlingar som är sällan förekommande eller krävande och därför ska kunna upprepas, eller som kräver specialkompetens inom flera områden för att förvärva och upprätthålla den kunskap och kompetens som krävs eller betydande investeringar i fråga om anordningar och utrustning för att säkerställa kvaliteten, patientsäkerheten, genomslaget, produktiviteten och effektiviteten inom hälso- och sjukvården ska enligt bestämmelsen sammanföras i större helheter. Sådan operativ verksamhet som kräver operationssal och anestesi ska i sin helhet samlas i de sjukhus som har samjour dygnet runt för primärvården och den specialiserade sjukvården. Dessutom föreskrivs det mer ingående om undersökningar, åtgärder och vård som ska centraliseras på riksnivå och regionalt i statsrådets förordning om arbetsfördelning och centralisering av vissa uppgifter inom den specialiserade sjukvården.

Enligt den föreslagna 1 punkten ska de tjänster som ska skaffas från privata tjänsteproducenter till innehåll och kvalitet motsvara de tjänster som vårdlandskapet självt producerar. En stor del av de lagstadgade kraven på innehåll och kvalitet i social- och hälsovårdstjänsterna gäller också i nuläget de tjänster som produceras både av offentliga och privata tjänsteproducenter. Till exempel lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården, socialvårdens klientlag, lagen om klienthandlingar inom socialvården, patientlagen och social- och hälsovårdsministeriets förordning om journalhandlingar (298/2009) tillämpas på både offentliga och privata tjänster.

Enligt paragrafens 2 punkt ska privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer iaktta det avtal om produktion av tjänster som den ingått. Innehållet i avtalet fastställer vid sidan av kraven i lag de tjänster som den privata tjänsteproducenten producerar. I avtalet mellan en privat tjänsteproducent vårdlandskapet ska det avtalas åtminstone om det som anges i 14 §.

Enligt paragrafens 3 punkt ska privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer iaktta de anvisningar som vårdlandskapet med stöd av sitt organiseringsansvar ger privata tjänsteproducenter. Vårdlandskapet har rätt att med stöd av sitt ansvar att styra och utöva tillsyn som avses i 39 § ge privata tjänsteproducenter anvisningar om innehåll, kvantitet och kvalitet i tjänsterna de producerar som kontinuerlig styrning under avtalsperioden. Vårdlandskapet ska kunna ingripa i en privat tjänsteproducents verksamhet om det upptäcker till exempel att den tillhandahåller tjänster enligt annorlunda indikatorer jämfört med andra tjänster som vårdlandskapet ansvarar för. Annars kan vårdlandskapet inte säkerställa att tjänster tillhandahålls på ett likvärdigt sätt av olika producenter. En privat tjänsteproducent ska iaktta de anvisningar som vårdlandskapet ger med stöd av sitt organiseringsansvar utan att det är fråga om en situation som kräver ändring av avtalet. Enligt bestämmelsen som föreslås säkerställs det att vårdlandskapet kan sköta sitt organiseringsansvar.

Enligt paragrafens 4 punkt ska privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer säkerställa att allmänna lagar om förvaltning som avses i 18 § följs i de tjänster de producerar. Det innebär att en privat tjänsteproducent till exempel ska ordna utbildning om tillämpning av allmänna lagar om förvaltning för sin personal och handleda personalen i tillämpningen av bestämmelserna. Dessutom ska den privata tjänsteproducenten övervaka att bestämmelserna de facto iakttas i verksamheten.

Vårdlandskapet ska utarbeta en servicestrategi om social- och hälsovårdstjänster. Genom den kan vårdlandskapet beakta befolkningens servicebehov i området i den mån de avviker från situationen i hela landet. Även samhällsstrukturen och de geografiska förhållandena varierar mellan vårdlandskapen. Till de delar ärenden som gäller produktion av tjänster fastställs i servicestrategin gäller de enligt 4 punkten även privata tjänsteproducenter.

I 5 punkten förutsätts att de tjänstehelheter och servicekedjor som vårdlandskapet fastställt iaktas när tjänster tillhandahålls. Likaså ska de privata tjänsteproducenterna på det sätt som den kundorienterade integrationen förutsätter samarbeta med andra offentliga och privata producenter och komma överens om hur den ska genomföras i praktiken. För att bestämmelsen ska realiseras krävs det i praktiken att vårdlandskapet har definierat vad som ingår i vårdkedjorna och vårdhelheterna och hur tjänsteintegrationen ska genomföras i olika situationer på ett sätt som motsvarar kundernas behov. Dessutom ska vårdlandskapet definiera hur dessa tjänstehelheter och servicekedjor ska genomföras i praktiken i situationer där kunderna behöver flera olika tjänster som tillhandahålls av olika tjänsteproducenter. Enligt dem ska tjänsteproducenterna samarbeta sinsemellan på ett sätt som säkerställer att det inte blir dröjsmål i tjänsterna eller avbrott i servicekedjorna eller servicehelheterna.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

18 §. Tillämpning av allmänna förvaltningslagar på privata tjänsteproducenters verksamhet. I paragrafen föreskrivs det om iakttagande av allmänna förvaltningslagar i privata tjänsteproducenters verksamhet när de producerar social- och hälsovårdstjänster som kan anses som offentliga förvaltningsuppgifter för vårdlandskapet. Offentliga förvaltningsuppgifter får enligt 124 § i grundlagen inte anförtros andra än myndigheter om detta äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. För att kravet på god förvaltning ska tillgodoses föreskrivs det i 1 mom. i paragrafen som föreslås att privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer i sin verksamhet i enlighet med lagen som föreslås iakttar förvaltningslagen, lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), språklagen, samiska språklagen och teckenspråklagen om inget annat sägs i lagen som föreslås eller i någon annan lag. Dessutom ska privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer enligt lagen som föreslås i sin verksamhet iaktta vad som föreskrivs i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda, nedan språkkunskapslagen, om verksamhet vid en myndighet som avses i 1 § 1 mom. om inget annat sägs i lagen som föreslås eller i någon annan lag.

I förvaltningslagen föreskrivs det bland annat om grunderna för god förvaltning som ska följas också i privata tjänsteproducenters och deras underleverantörers verksamhet. I lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet föreskrivs om de rättigheter och skyldigheter samt det ansvar som myndigheterna och deras kunder har vid elektronisk kommunikation.

Om tjänsternas språk i social- och hälsovård som vårdlandskapet ordnar föreskrivs i 5 § i lagen som föreslås, där det också hänvisas till språklagen och samiska språklagen. Språklagen tillämpas i regel på myndigheters, såsom vårdlandskapens, verksamhet. Dessutom föreskrivs det i 25 § i språklagen om enskildas skyldighet att ge språklig service. När en offentlig förvaltningsuppgift genom lag eller med stöd av lag hör till en enskild, gäller för denne i uppdraget det som i språklagen sägs om myndigheter. Om en sådan uppgift uppdras åt en enskild med stöd av ett beslut eller någon annan åtgärd av en myndighet eller ett avtal mellan myndigheten och den enskilde, skall myndigheten försäkra sig om att den enskilde i uppdraget ger sådan språklig service som förutsätts i språklagen. Myndigheten skall försäkra sig om detta också när den anförtrot en enskild någon annan uppgift än en offentlig förvaltningsuppgift, om detta är nödvändigt för att upprätthålla den servicenivå som språklagen förutsätter. Motsvarande princip ingår i 18 § i samiska språklagen som gäller enskildas skyldighet att ge språklig service på samernas hembygdsområde. Syftet med teckenspråklagen är att främja förverkligandet av de språkliga rättigheterna för dem som använder teckenspråk. Enligt 3 § i lagen ska myndigheterna i sin verksamhet främja möjligheterna för dem som använder teckenspråk att använda och få information på sitt eget språk, det finska eller det finlandssvenska teckenspråket. Vad som föreskrivs om myndigheter ska också tillämpas på andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. I praktiken innebär viktiga åtgärder för att främja de teckenspråkigas rättigheter bland annat att sörja för att ordna tolkning och att de som använder teckenspråk får information som är väsentlig för dem på sitt eget språk.

I privata tjänsteproducenters och deras underleverantörers verksamhet ska även språkkunskapslagen iakttas. I språkkunskapslagens 2 § föreskrivs om ombesörjande av personalens språkkunskaper. En privat tjänsteproducent ska genom att ordna utbildning och genom andra personalpolitiska åtgärder se till att de anställda har tillräckliga språkkunskaper för att kunna sköta sina uppgifter på det sätt som språklagen och andra lagar förutsätter. I språkkunskapslagens 3 § föreskrivs om kontroll av språkkunskaper i samband med anställning. Privata tjänsteproducente

ska vid anställning av personal förvissa sig om att de som anställs har sådana språkkunskaper som arbetsuppgifterna kräver.

Enligt paragrafens 2 mom. tillämpas på privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer i verksamhet enligt lagen som föreslås offentlighetslagen. Handlingar som upprättas av eller som inkommer till privata tjänsteproducenter eller deras underleverantörer i deras verksamhet ska enligt lagen som föreslås anses som handlingar som innehas av en myndighet och som har upprättats av en myndighet på uppdrag av vårdlandskapet i enlighet med 5 § 2 mom. i offentlighetslagen. I offentlighetslagen föreskrivs om offentlighet i myndigheters handlingar samt om tystnadsplikt, sekretess och bland annat rätten att ta del av en offentlig handling. Enligt 5 § i offentlighetslagen anses en handling ha blivit upprättad av en myndighet även när den har upprättats på uppdrag av myndigheten. Enligt 1 § i offentlighetslagen är myndighetshandlingar offentliga, om inte något annat föreskrivs särskilt i den lagen eller i någon annan lag. Enligt 22 § i offentlighetslagen skall en myndighetshandling sekretessbeläggas, om det i den lagen eller någon annan lag föreskrivs eller en myndighet med stöd av lag har föreskrivit att den skall vara sekretessbelagd eller om handlingen innehåller uppgifter för vilka tystnadsplikt föreskrivs genom lag. I 24 § i offentlighetslagen föreskrivs om sekretessbelagda myndighetshandlingar som bland annat är handlingar som innehåller uppgifter om en klient hos socialvården samt de förmåner eller stödåtgärder eller den socialvårdsservice eller uppgifter om en persons hälsotillstånd eller handikapp eller den hälsovård eller rehabilitering som denne har erhållit och handlingar som innehåller uppgifter om en privat företagshemlighet. Handlingar som privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer upprättar ska i verksamhet enligt lagen som föreslås i enlighet med uppdragsförhållandet vara handlingar som tillhör en myndighet hos vårdlandskapet.

Paragrafens 3 mom. innehåller för att bestämmelserna ska vara klara och heltäckande även en informativ hänvisningsbestämmelse till informationshanteringslagen och lagen om digitala tjänster ska tillämpas på privata tjänsteproducenters och deras underleverantörers verksamhet i verksamhet enligt de lagarnas tillämpningsområden. Lagarnas tillämpningsområde utvidgas således inte från det nuvarande området. I informationshanteringslagen föreskrivs det om ordnande av informationshanteringen, informationssäkerhet, elektronisk överföring av informationsmaterial, ärendehantering samt informationshantering i samband med tjänsteproduktion. I lagen om digitala tjänster föreskrivs det om digitala tjänsters tillgänglighet och digitala tjänster som myndigheterna ordnar.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

19 §. Straffrättsligt tjänsteansvar och skadeståndsansvar. I paragrafen föreslås bestämmelser om tjänsteansvar och skadeståndsansvar som gäller anställda hos privata tjänsteproducenter som producerar social- och hälsovårdstjänster åt vårdlandskapet och hos deras underleverantörer, inhyrda arbetstagare, ledningen hos privata tjänsteproducenter samt självständiga yrkesutövare som arbetar som privata tjänsteproducenter när dessa tillhandahåller tjänster.

När social- och hälsovårdstjänster som hör till vårdlandskapets organiseringsansvar skaffas från privata tjänsteproducenter är det fråga om att offentliga förvaltningsuppgifter överförs till privata tjänsteproducenter som inte är myndigheter. Såsom ovan har konstaterats i motiveringarna till 12 § är det inte möjligt att genom lagstiftning ge en uttömmande specifikation över vilka tjänster eller uppgifter inom social- och hälsovården som ska anses vara offentliga förvaltningsuppgifter. Därför anger de föreslagna bestämmelserna att när vårdlandskapet anskaffar social- och hälsovårdstjänster från en privat tjänsteproducent ska de krav, som ställs i 124 § i grundlagen för att offentliga förvaltningsuppgifter ska få överföras, uppfyllas i fråga om alla tjänster som den privata tjänsteproducenten ger kunder. Som offentliga förvaltningsuppgifter anses

dock inte sådana uppgifter som ingår i en privat tjänsteproducents verksamhet som inte är social- och hälsovårdstjänster som ges kunder, såsom den privata tjänsteproducentens bokföring, löneutbetalning eller övriga administrativa stödtjänster, städning av lokaler, personalbeispisning eller andra tjänster som ordnas för personalen.

När offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter får enligt 124 § i grundlagen detta inte äventyra de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Att de grundläggande rättigheterna och rättssäkerheten tillgodoses ska, utöver de andra bestämmelserna i lagen som föreslås, säkerställas så, att privata tjänsteproducenter åläggs straffrättsligt tjänsteansvar.

Enligt 118 § 3 mom. har var och en som har lidit rättskränkning eller skada till följd av en lagstridig åtgärd eller försummelse av en tjänsteman eller någon som sköter ett offentligt uppdrag, enligt vad som bestäms genom lag, rätt att yrka att denne döms till straff samt kräva skadestånd av det offentliga samfundet eller av tjänstemannen eller den som sköter det offentliga uppdraget.

I 40 kap. i strafflagen finns straffbestämmelser bland annat om tagande av muta, brott mot tjänstehemlighet, missbruk av tjänsteställning och brott mot tjänsteplikt. Straffbestämmelser om allmänna tjänstebrott (1–3, 5 och 7–10 §) tillämpas på tjänstemän och 40 kap. 12 § 1 mom. i strafflagen på personer som sköter offentliga förtroendeuppdrag och på personer som utövar offentlig makt. Dessutom tillämpas bestämmelserna 1–3, 5 och 14 § i kapitlet, med undantag för avsättningspåföljden, på offentligt anställda arbetstagare. Vem som ska anses som tjänstemän, personer som utövar offentlig makt och offentligt anställda arbetstagare som avses i lagen fastställs i 40 kap. 11 § i strafflagen.

Om straffrättsligt tjänsteansvar kan även föreskrivas särskilt genom lag (strafflagen 40 kap. 12 § 5 mom.). Många sådana bestämmelser, särskilt om tjänsteansvar, finns i vår gällande lagstiftning (mer än 150). I de aktuella specialbestämmelserna finns det i typiska fall bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar som ska tillämpas på dem som arbetar i vissa uppgifter. I paragrafen som föreslås ingår en sådan specialbestämmelse om straffrättsligt tjänsteansvar när privata tjänsteproducenter producerar social- och hälsovårdstjänster som vårdlandskapet skaffar från dem.

Enligt paragrafens 1 mom. ska bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar enligt 40 kap. i strafflagen tillämpas på anställda hos en privat tjänsteproducent som producerar social- och hälsovårdstjänster för vårdlandskapet eller hos deras underleverantörer samt på inhyrda arbetstagare som hyrts in från bemanningsföretag när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som ingår i deras tjänster och som avses i 12 §. Straffrättsligt tjänsteansvar enligt 40 kap. i strafflagen innebär att det straffrättsliga tjänsteansvaret är lika omfattande som för en tjänsteman och för personer som utövar offentlig makt och det gäller alla allmänna tjänstebrott. Den föreslagna bestämmelsen om tjänsteansvar motsvarar många andra särskilda bestämmelser om tjänsteansvar utanför strafflagen som ingår i den gällande lagstiftningen. Straffrättsligt tjänsteansvar gäller alla, både de som är i tjänst hos privata tjänsteproducenter och de som är i tjänst hos deras underleverantörer. ”Anställda hos” ska täcka personer som utför uppgifter i arbetsavtalsförhållande eller i anställningsförhållanden som kan jämföras med det. Straffrättsligt tjänsteansvar ska även gälla inhyrda arbetstagare som inte är anställda av vårdlandskapet utan av ett bemanningsföretag, men som arbetar under arbetsledning av vårdlandskapet.

Enligt 2 mom. ska det som sägs i 1 mom. också tillämpas på organisationer, stiftelser eller andra juridiska personers lagstadgade förvaltningsorgan eller medlemmar av ledningen samt på självständiga yrkesutövare som avses i 1 mom. när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som

ingår i tjänster som avses i 12 §. Regleringen om tjänsteansvar ska således gälla privata tjänsteproducenter oberoende av företagsverksamhetens form, och den ska även omfatta medlemmarna i en juridisk persons ledning och förvaltningsorgan. Regleringen om tjänsteansvar ska också gälla självständiga yrkesutövare som är privata tjänsteproducenter. Saken regleras separat i 2 mom. eftersom uttrycket ”anställda hos” som används i 1 mom. inte täcker dem.

I 3 mom. finns en informativ hänvisning om att det föreskrivs om skadeståndsansvar i skadeståndslagen.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

4 kap **Styrning, planering och utveckling**

20 §. Allmän styrning, planering och utveckling. Enligt paragrafen hör den allmänna styrningen, planeringen, utvecklingen och övervakningen av social- och hälsovården till social- och hälsovårdsministeriet. Ministeriet svarar för den strategiska planeringen och övrig planering i anslutning därtill. Hit hör bland annat beredningen av de riksomfattande målen enligt 21 §. Ministeriet svarar också inom sitt förvaltningsområde för beredningen av lagstiftning och statsbudgeten. Det centrala målet för den riksomfattande utvecklingen och styrningen av social- och hälsovården ska enligt förslaget vara att främja och upprätthålla befolkningens hälsa och välfärd samt säkerställa en likvärdig, samordnad och kostnadsnyttoeffektiv social- och hälsovård i hela landet. De nationella styrverktygen används för att främja samarbetet mellan aktörerna och undvika överlappande verksamhet, stärka den basala verksamheten, främja en ändamålsenlig personalstruktur och styra tillhandahållandet av tjänster som förutsätter centralisering på nationell nivå. I synnerhet i det skede då lagen om ordnandet av social- och hälsovården ska verkställas, då en ny struktur för ordnandet av social- och hälsovård skapas, är den nationella styrningen av väsentlig betydelse. Styrningens slagkraft ska följas och utvärderas, och vid behov utvecklas i fortsättningen nya verktyg för att effektivisera den riksomfattande interaktiva styrningen. En central metod i social- och hälsovårdsministeriets styrning är förhandlingsförfarandet mellan ministeriet och vårdlandskapen i 23 § samt förhandlingsförfarandet mellan ministeriet och vårdlandskapens samarbetsområden enligt 35 §. Målet med den interaktiva styrningen i social- och hälsovården är att kontinuerligt förnya social- och hälsovården så att den beaktar vårdlandskapets invånares och övriga kunders behov och vårdlandskapens förutsättningar att ordna social- och hälsovård samt vårdlandskapsstrategin enligt 41 § i vårdlandskapslagen.

21 §. Riksomfattande mål för ordnande av social- och hälsovård. I paragrafen regleras de nationella strategiska målen för ordnandet av social- och hälsovården, som ska utgöra en central del av den riksomfattande styrningen av social- och hälsovården.

Enligt 1 mom. fastställer statsrådet målen vart fjärde år. Målen ska gälla hela landet, och i dem kan statsrådet lyfta fram många slags mål som gäller verksamheten i vårdlandskapens social- och hälsovård. De mål som statsrådet fastställer ska vara strategiska och är inte som sådana bindande för landskapens verksamhet. Avsikten är ändå att målen ska komplettera lagstiftningen om social- och hälsovården och lyfta fram aktuella behov av att revidera och utveckla tjänsterna. Målen ska även fastställa övrig riksomfattande styrning av hur vårdlandskapen ordnar social- och hälsovården. Å andra sidan kan man i de strategiska målen också till exempel ange riktlinjer för utvecklande av lagstiftningen. I beredningen av de strategiska målen ska man höra vårdlandskapen, andra ministerier för att skapa en ändamålsenlig helhet samt vid behov övriga myndigheter, organisationer och andra behövliga aktörer.

Utgångspunkt för beredningen av de riksomfattande målen ska vara uppföljningsuppgifter om befolkningens hälsa och välfärd samt särskilt uppgifter om servicebehovet som baserar sig på dem. Därmed ska målen grunda sig på den utredning av social- och hälsovårdsministeriet som avses i 29 § där det bedöms om social- och hälsovården tillgodoses på ett likvärdigt sätt och om finansieringsnivån är tillräcklig, och som också innehåller förslag till de mål som avses i denna paragraf. Dessutom ska det fästas uppmärksamhet vid eventuella övriga uppföljningsuppgifter som gäller befolkningens hälsa och välfärd samt social- och hälsovårdens verksamhet och ekonomi, som ännu inte beaktats i den ovan nämnda utredningen. Ur ekonomisk synvinkel påverkas målen av såväl statsfinanserna som uppföljningsuppgifterna om vårdlandskapens ekonomi och deras inverkan på tjänsterna. I de riksomfattande målen bör man beakta de finanspolitiska målen för den offentliga ekonomin som statsrådet har ställt upp, och som har fastställts i regeringsprogrammet, i planeringen av den offentliga ekonomin och i statsbudgeten. Planen för den offentliga ekonomin styr ministerierna när de bereder den lagstiftning och styrning som gäller vårdlandskapen. I planen för den offentliga ekonomin bedöms det hur finansieringen av vårdlandskapen räcker till för att sköta vårdlandskapens uppgifter, de gällande lagarna om vårdlandskapens uppgifter och skyldigheter samt vårdlandskapens ekonomi, inklusive produktivitet och kostnadsutveckling. På så sätt kopplas de riksomfattande målen på ett viktigt sätt till planeringen av den offentliga ekonomin.

I 2 mom. anges närmare vad som ska ingå i de riksomfattande målen. Utgångspunkten är att målen ska beröra social- och hälsovård som omfattas av vårdlandskapens organiseringsansvar. I enlighet med detta har målen ingen mer omfattande direkt inverkan. De tjänster som omfattas av vårdlandskapens organiseringsansvar tillhandahålls och produceras dock på olika sätt. När vårdlandskapen förutsätter att de riksomfattande målen beaktas i all social- och hälsovård som hör till deras organiseringsansvar ska målen till sina resultat därigenom utvidgas långtgående till att gälla även verksamheten hos privata tjänsteproducenter som producerar social- och hälsovårdstjänster för vårdlandskapen.

Enligt momentets 1 punkt ingår de mer precisa målen för likvärdigt genomförande av social- och hälsovården, genomslag och samordning av tjänsterna i de strategiska riksomfattande målen som statsrådet fastställer. Målen kan gälla till exempel inbördes prioritering mellan basnivå och högspecialiserad nivå, regional placering av tjänster eller mer exakta mål för till exempel lika-behandling eller samordning vad gäller befolkningsgrupper hos vilka man vet att det finns särskilt mycket problem i social- och hälsovården. På samma sätt ska det ställas upp mer precisa mål för tryggheten av de språkliga rättigheterna och främjandet av jämlikhet mellan könen.

Främjandet av hälsa och välfärd ska vara en viktig del av den social- och hälsovård som hör till vårdlandskapets organiseringsansvar, och vårdlandskapet ska enligt 7 § i denna uppgift handla i samarbete med kommunerna i regionen och de övriga offentliga aktörerna som verkar i vårdlandskapet samt med privata företag och allmännyttiga organisationer. Enligt 2 punkten fastställs riksomfattande mål om detta.

Enligt 3 punkten fastställer statsrådet riksomfattande strategiska mål för utvecklandet av social- och hälsovården och för dess informationshantering. Målen ska styra vårdlandskapens utvecklingsarbete som det föreskrivs om i 30 §, och den regionala utvecklingsverksamheten som de vårdlandskap som hör till samma samarbetsområde ska ingå i det samarbetsavtal som avses i 34 §. Styrningen av informationshanteringen ska ske som en del av styrningen av social- och hälsovården. I framtiden grundar sig styrningen allt mer på systematiskt datainsamlande. Det är svårt att genomföra målen utan stark riksomfattande styrning av informationshanteringen. Kontinuerlig utveckling av tjänsterna kräver styrning som grundar sig på datamodeller som man har avtalat om på riksnivå samt på IKT-arkitektur som består av regionala och riksomfattande lös-

ningar. De digitala lösningarnas betydelse med tanke på tjänsternas tillgänglighet och kostnads-effektivitet blir allt mer betydelsefull. De ska styras genom riksomfattande mål för utvecklingen av social- och hälsovårdens informationshantering.

Vårdlandskapen, deras invånares behov och vårdlandskapens förutsättningar för att ordna och producera social- och hälsovård är sinsemellan olika. Därför behövs det samarbete och arbetsfördelning mellan vårdlandskapen i fråga om ordnande och produktion av social- och hälsovården. Enligt 4 punkten ska det sättas upp mål för samarbete och arbetsfördelning som överskrider gränserna för vårdlandskapen och deras samarbetsområden. Utifrån dessa mål kan vårdlandskapen inom samarbetsområdena granska ordnandet av verksamheten och arbetsfördelningen på det egna området. I de riksomfattande målen kan också främjandet av samarbetsformerna och av arbetsfördelningen mellan samarbetsområdena spela en viktig roll. Enligt 4 punkten kan det ställas upp mål även för de riksomfattande och regionala specialiserade enheternas verksamhet och samarbete. De är närmast universitetssjukhusen och andra verksamhetsenheter i vårdlandskapen som producerar tjänster som samlats i större helheter enligt 9 § samt i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen. I de riksomfattande mål som statsrådet fastställer kan dessa enheters uppgifter och arbetsfördelning dock inte fastställas så att de är bindande för vårdlandskapen, utan man kan endast fastställa strategiska riktlinjer om detta.

Enligt 5 punkten fastställs som en del av de riksomfattande målen för social- och hälsovården mål för ökad produktivitet och kostnadsnyttoeffektivitet i vårdlandskapens social- och hälsovård. Under nuvarande förhållanden i Finland när befolkningen åldras och försörjningskvoten försvagas samt där statsskulden ökar snabbt, är det nödvändigt att öka produktiviteten för att social- och hälsovård som finansieras med offentliga medel ska kunna tryggas även i framtiden. Resurserna måste räcka till för att sörja för de grundläggande rättigheterna och andra lagstadgade förpliktelser, och samtidigt måste inkomsterna och utgifterna i den offentliga ekonomin vara i balans på lång sikt. En ökning av produktiviteten förutsätter att verksamhetens effektivitet och ändringar i den kan mätas på ett tillförlitligt sätt. Ofta undersöks organisationens inre effektivitet med hjälp av lönsamhet och produktivitet och den yttre effektiviteten genom ändamålsenlighet. Det är viktigt att undersöka förhållandet mellan resultat och kostnader i den offentligt finansierade social- och hälsovården i vårdlandskapets verksamhet. Speciellt inom offentliga sektorn är det fråga om en invecklad process där det ännu inte finns någon fullständigt tillförlitlig och entydig metod för mätning av produktiviteten. Ett förberedelsearbete för ibruktagning av mätare och indikatorer som bildas utgående från information om kostnader och resultat inom social- och hälsovården pågår emellertid (Sote-uudistuksen vaikuttavuus- ja kustannustietoryhmä, ISO-KUVA, <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM067:00/2018>, (arbetsgrupp för resultat- och kostnadsuppgifter, på finska). Den information som samlats används både när de riksomfattande strategiska målen ställs upp och för att bedöma hur de uppnås.

Enligt momentets 6 punkt fastställs i de riksomfattande målen riktlinjer som gäller investeringar i social- och hälsovården. Viktiga investeringar är till exempel investeringar som gäller lokaler, fastigheter, materiel och kommunikationsteknik. Målet är att utveckla den infrastruktur som ligger till grund för social- och hälsovården i hela landet, på så sätt att man kan beakta både riksomfattande och regionala aspekter. De riksomfattande målen ska ligga till grund för de arrangemang som gäller investeringar i de samarbetsavtal som vårdlandskapen ska avtala om som avses i 34 § i lagen som föreslås och för de investeringsplaner för varje vårdlandskap som avses i 24 §.

Enligt 7 punkten fastställer statsrådet målen för genomförandet av regional och riksomfattande beredskap och förberedelser. I den riksomfattande beredskapen för social- och hälsovården är ett grundläggande dokument Nationell riskbedömning (Nationell riskbedömning 2018, Inrikesministeriets publikationer 2019:5). Utarbetandet av Finlands nationella riskbedömning grundar

sig på Europaparlamentets och rådets beslut om en civilskyddsmekanism för unionen (nr 1313/2013/EU). Enligt artikel 6 i beslutet ska medlemsstaterna utarbeta riskbedömningar på nationell och lämplig subnationell nivå samt tillhandahålla kommissionen en sammanfattning av relevanta delar av dessa vart tredje år.

I den nationella riskbedömningen har man försökt beakta störningssituationers inverkan på livsviktiga funktioner i samhället och försökt hitta risker med mer omfattande nationell betydelse. Det innebär risker där användningen av resurser måste koordineras mellan flera myndigheter på minst regional eller nationell nivå och eventuellt även genom att be om stöd från andra länder. I riskbedömningen beskrivs och bedöms olika hotmodeller och störningssituationer. Social- och hälsovården är nästan utan undantag delaktig i alla störningssituationer som beskrivs i den nationella riskbedömningen. En mycket väl koordinerad verksamhet på lokal, regional och nationell nivå är nödvändig när störningssituationer som beskrivs i Nationell riskbedömning ska skötas.

Social- och hälsovårdens verksamhetsområde är omfattande och på förhand är det svårt eller omöjligt att fastställa för vilka alla saker det är nödvändigt att sätta riksomfattande mål. Därför föreslås i 3 mom. en bestämmelse med stöd av vilken riksomfattande mål för social- och hälsovården kan sättas också för andra saker än de som anges i 2 mom. Med stöd av bestämmelsen kan statsrådet alltid beakta de för tillfället viktigaste utvecklingsbehoven och utvecklingsmöjligheterna när målen sätts.

Uppnåendet av de riksomfattande målen ska enligt 4 mom. följas och utvärderas minst varje år. Utifrån uppföljningen och utvärderingen får statsrådet en helhetsbild av hur målen uppnåtts. På social- och hälsovårdens verksamhetsfält och i verksamheten, speciellt vad gäller lösningar för informationshantering, kan också betydande ändringar ske under en fyraårsperiod, och det kan finnas behov av att ändra de riksomfattande målen. Samtidigt kan informationen från uppföljningen och utvärderingen utgöra underlag för att sätta upp nya mål. Om uppföljningen eller andra särskilda orsaker, såsom planen för de offentliga finanserna, visar att det är nödvändigt kan målen enligt statsrådets beslut ändras. Ändringen kan basera sig på ett eller flera vårdlandskaps förslag eller på social- och hälsovårdsministeriets eller finansministeriets initiativ. Det ska inte fastställas närmare kriterier i lagen för under vilka förutsättningar vårdlandskapen kan föreslå att de riksomfattande målen ändras.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

22 §. Delegationen för social- och hälsovård. I paragrafen föreskrivs om delegationen för social- och hälsovård som ska finnas i samband med social- och hälsovårdsministeriet. Delegationen ska vara ett forum för kontinuerlig diskussion mellan och för att bilda en gemensam ståndpunkt bland de styrande ministerierna och vårdlandskapen som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovården. Delegationen ska stödja social- och hälsovårdsministeriet i den interaktiva styrningen av vårdlandskapen och fungera som vårdlandskapens gemensamma kanal för förslag till social- och hälsovårdsministeriet. I sin uppgift ska delegationen höra även organisationer inom social- och hälsovården och övriga klientorganisationer, privata tjänsteproducenter och vid behov övriga aktörer. Delegationens arbete ska samordnas med den delegation för vårdlandskapens ekonomi och administration som ska inrättas i samband med finansministeriet samt med den delegation för räddningsväsendet som ska inrättas i samband med inrikesministeriet. För tillfället finns en folkhälsodelegation i samband med social- och hälsovårdsministeriet enligt 4 § 2 mom. i folkhälsolagen och i den förordning (67/1997) som utfärdats med stöd av den. Bestämmelsen upphävs enligt förslaget och verksamheten i folkhälsodelegationen beaktas i verksamheten i den nya delegationen för social- och hälsovården.

I paragrafens 1 mom. fastställs delegationens uppgifter. Enligt 1 punkten har den i uppgift att prognostisera, följa och bedöma social- och hälsovårdens servicesystem och kostnader samt utvecklingen av befolkningens hälsa och välfärd för olika befolkningsgrupper. Servicesystemets verksamhet, kostnader och resultat granskas som helhet i förhållande till utvecklingen av befolkningens hälsa och välfärd. På så sätt kan man planera åtgärder som främjar social- och hälsovårdens kvalitet och kostnadsnyttoeffektivitet på nationell nivå och i vårdlandskapen. Genom att studera befolkningsgrupperna kan man främja att skillnaderna i hälsa och välfärd jämnas ut.

Enligt 2 punkten i momentet ger delegationen förslag till riksomfattande mål för social- och hälsovården samt behandlar de initiativ från social- och hälsovårdsministeriet och vårdlandskapets förslag om ändring av dem som avses i 21 § 4 mom. På så sätt kan vårdlandskapen påverka och framföra infallsvinklar från organiserandet i beredningen av de riksomfattande strategiska målen.

Enligt 3 punkten främjar delegationen genomförandet av de riksomfattande målen för social- och hälsovården som avses i 21 §. Man främjar enligt förslaget att vårdlandskapen förbinder sig till att verkställa de riksomfattande målen till exempel genom att i delegationen förmedla information och verktyg, såsom anvisningar och annat material samt god praxis, som främjar verkställandet av de strategiska målen.

Enligt 4 punkten behandlar delegationen behoven att utveckla lagstiftningen om vårdlandskapens social- och hälsovård och andra utvecklingsbehov inom social- och hälsovården. På så sätt kan delegationens medlemmar för varandras kännedom och för gemensam diskussion föra fram behov av att utveckla lagstiftningen och övriga utvecklingsbehov som gäller social- och hälsovården ur organiserandets perspektiv. Det tjänar bland annat ministeriernas arbete med lagstiftning och styrning.

Enligt 5 punkten ska delegationen behandla övriga principiellt viktiga och omfattande statliga åtgärder som gäller verksamheten inom vårdlandskapens social- och hälsovård. Sådana åtgärder kan vara till exempel nationella utvecklingsprogram eller kvalitetsrekommendationer. På så sätt kan vårdlandskapen föra fram anordnarnas perspektiv på beredningen och verkställandet av sådana åtgärder.

Enligt 6 punkten ska delegationen behandla också den inre arbetsfördelningen och samarbetet mellan samarbetsområdena och främja samarbetet mellan dem. Denna uppgift i delegationen kompletterar de förhandlingar som enligt 35 § i lagen som föreslås ska föras med samarbetsområdena och stärker riksomfattande växelverkan och styrning. Å andra sidan kan också vårdlandskapen ge förslag som gäller regionalt eller nationellt samarbete i delegationen.

Enligt paragrafens 2 mom. tillsätter statsrådet delegationen för fyra år i sänder på förslag av social- och hälsovårdsministeriet. Delegationen ska enligt förslaget ha representanter för vårdlandskapen, social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet. Genom representation av alla ministerier som styr vårdlandskapen säkerställs det att ministeriernas styrning och de delegationer som statsrådet tillsätter i samband med olika ministerier fungerar tillsammans.

Enligt 3 mom. kan det regleras mer ingående om delegationens uppgifter, sammansättning och sektioner genom förordning av statsrådet. Detta möjliggör en precisering av delegationens uppgifter och tillsättandet av sektioner som koncentrerar sig på olika uppgifter eller uppgiftshelheter såsom främjandet av hälsa och välfärd och informationsledning.

Det som sägs om vårdlandskap i paragrafen tillämpas även på landskapssammanslutningen HUS så som anges i 1 § 4 mom. i lagen som föreslås.

23 §. Social- och hälsovårdsministeriets förhandlingar med vårdlandskapen. I paragrafen föreskrivs det om förfarandet vid förhandlingarna mellan social- och hälsovårdsministeriet och vårdlandskapet. Enligt 1 mom. ska social- och hälsovårdsministeriet varje år förhandla separat med varje vårdlandskap om genomförandet av de uppgifter inom social- och hälsovården som ingår i vårdlandskapets organiseringsansvar. För att vårdlandskapets verksamhet och ekonomi ska kunna granskas som en helhet deltar också finansministeriet i förhandlingarna. De årliga styrförhandlingarna i kombination med en kontinuerlig och interaktiv styrning av vårdlandskapet stöder ordnandet av social- och hälsovården i vårdlandskapet, främjar social- och hälsovårdsministeriets och finansministeriets samarbete med vårdlandskapet samt erbjuder information till exempel för beredningen och uppföljningen av statsbudgeten och planen för de offentliga finanserna. Vid behov kan också företrädare för andra ministerier kallas till förhandlingarna, om man behandlar sådana social- och hälsovårdsuppgifter i vårdlandskapet som förutsätter nära samarbete med andra ministeriers förvaltningsområden: till exempel företrädare för undervisnings- och kulturministeriet, om man vid förhandlingarna särskilt behandlar tjänster för barn, unga och familjer och samarbetet i fråga om dessa tjänster, företrädare för arbets- och näringsministeriet, om man vid förhandlingarna särskilt behandlar samarbete i anslutning till sysselsättning och tjänster för personer i arbetsför ålder, eller företrädare för kommunikationsministeriet, om man vid förhandlingarna särskilt behandlar datakommunikationsförbindelserna vid genomförandet av digitala och elektroniska tjänster.

Inrikesministeriet för årligen motsvarande förhandlingar med varje vårdlandskap om ordnandet av räddningsväsendet på det sätt som föreskrivs i 10 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Finansministeriet deltar också i dessa förhandlingar. Social- och hälsovårdsministeriet ska samordna de förhandlingar som förs med stöd av både denna paragraf och lagen om ordnande av räddningsväsendet så att de till sitt innehåll och genomförande bildar en helhet. I praktiken avtalar social- och hälsovårdsministeriet med inrikesministeriet och finansministeriet och varje vårdlandskap om tidsplanen för och deltagarna i förhandlingarna samt om eventuella ärenden, exempelvis prehospital akutsjukvård och investeringar, som ska behandlas tillsammans med både social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet. Social- och hälsovårdsministeriets och inrikesministeriets förhandlingar kan vid behov föras efter varandra, parallellt eller på något annat ändamålsenligt sätt. Målsättningen är en smidig och funktionellt problemfri styrmodell som i tillräcklig utsträckning säkerställer enhetligheten i social- och hälsovårdsministeriets, inrikesministeriets och finansministeriets styrning av och samarbete med vårdlandskapen. Förhandlingarna avses utgöra en del av den kontinuerliga dialogen med vårdlandskapet och bidra till att utveckla verksamheten i samförstånd och genom att utnyttja erfarenheterna från olika vårdlandskap.

Enligt 2 mom. ska man i förhandlingarna följa upp och bedöma hur vårdlandskapet har uppfyllt sitt organiseringsansvar. Vid förhandlingarna ska det dessutom kommas överens om vårdlandskapets mål för social- och hälsovården och om åtgärder som stöder målen. Enligt momentet kan social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet också vid behov lämna åtgärdsförslag till vårdlandskapet. Det kan bli aktuellt om ministerierna inte kan nå samförstånd med vårdlandskapet om målen och åtgärderna.

I 3 mom. fastställs vilka ärendeområden den uppföljning, utvärdering, målsättningen och de åtgärdsförslag som avses i 2 mom. kan gälla. Vid förhandlingarna ska man alltså följa hur ärendeområdena utvecklas i vårdlandskapet och bedöma hur vårdlandskapet har lyckats genomföra eller beakta dem samt vid behov ställa upp mål och/eller lägga fram åtgärdsförslag för dessa ärendehelheter. I förhandlingarna med olika vårdlandskap betonas ärendeområdena på olika sätt

beroende på situationen i respektive vårdlandskap. Vid förhandlingarna betonas ärendeområden där det finns utvecklingsbehov i vårdlandskapet, varvid andra områden kan behandlas mera begränsat.

Enligt 1 punkten gäller förhandlingarna beaktandet av de riksomfattande målen och strategierna för social- och hälsovården. Med riksomfattande mål avses de riksomfattande strategiska mål för social- och hälsovården som avses i 21 § i den föreslagna lagen och med riksomfattande strategier andra riksomfattande strategiska riktlinjer, såsom riktlinjer enligt den nuvarande barnstrategin eller mentalvårdsstrategin.

Enligt 2 punkten ska tillgången till social- och hälsovårdstjänster samt tjänsternas kvalitet och verkningsfullhet behandlas vid förhandlingarna. Behandlingen av tillgång till tjänster ska gälla tillträde till alla social- och hälsovårdstjänster som motsvarar kundens individuella behov samt samordning av olika tjänster i enlighet med kundens behov. Tillgången till tjänster ska också omfatta tjänsternas tillgänglighet, såsom tjänsternas geografiska läge och möjligheten att använda mottagningar på distans samt informationen om tjänsterna, styrningen av användningen av tjänsterna och styrningen av kunden till rätt tjänster. Tillgängligheten kan ha försämrats till exempel så att invånarnas faktiska möjligheter att anlita basala tjänster i vårdlandskapet är begränsade till följd av att tjänsterna centraliserats. Tillgången gäller inte bara det första vård- eller servicetillfället, utan också tjänsternas kontinuitet. Tjänsternas kvalitet och verkningsfullhet kan granskas åtminstone med tanke på klient- och patientsäkerheten, en ändamålsenlig användning av metoder eller praxis inom social- och hälsovården som baserar sig på rekommendationer eller vetenskapliga bevis samt med tanke på den kundupplevda kvaliteten och förverkligandet av jämlikheten mellan kunderna. Verkningsfullheten kan i sista hand bedömas utifrån hur tjänsterna påverkar kundernas hälsa och välfärd, men när metoder som baserar sig på evidens och rekommendationer används på behörigt sätt kan man utifrån tidigare forskningsrön om tjänsterna förutse att de är verkningsfulla. Exempelvis verkningsfullheten i styrningen av den läkemedelsbehandling inom öppenvården och institutionsvården som vårdlandskapet ansvarar för kan bedömas på grundval av huruvida vårdlandskapet i sin styrning följer rekommendationerna från Tjänsteutbudsrådet för hälso- och sjukvården och andra rekommendationer om läkemedelsbehandling som baserar sig på nationella evidens.

Enligt 3 punkten ska förhandlingarna behandla vårdlandskapets uppgift att främja hälsa och välfärd och vårdlandskapets samarbete med kommunerna och andra aktörer i detta syfte. Bestämmelser om denna uppgift och om samarbetskyldigheterna i anslutning till den finns i 7 § i den föreslagna lagen, och de praktiska åtgärder som uppgiften förutsätter av vårdlandskapet beskrivs närmare i motiveringen till paragrafen i fråga. Vid förhandlingarna görs en samlad granskning av vårdlandskapets hälso- och välfärdsfrämjande. Vid behandlingen av frågan utnyttjas i synnerhet den välfärdsberättelse och välfärdsplan som vårdlandskapet och varje kommun i området utarbetat med stöd av 6 och 7 § i lagen.

Med stöd av 4 punkten behandlas förändringarna i omvärlden och beaktandet av dem i vårdlandskapets verksamhet. Förändringarna i omvärlden kan vara överraskande och snabba, såsom en riksomfattande epidemi, eller förutsebara och långsammare, såsom åldrande befolkning, minskad nativitet eller flyttningsrörelser. Som en del av granskningen av förändringarna i omvärlden granskas också förändringarna i behovet av social- och hälsovårdstjänster och de utvecklingsbehov på vårdlandskapsnivå som hänför sig till detta. Förändringarna i servicebehovet kan ha samband med ovan nämnda förändringar i omvärlden eller med förändringar i befolkningens hälsa och välfärd. Dessutom kan till exempel stora förändringar i sysselsättningen i många fall påverka behovet av tjänster.

Enligt 5 punkten ska vårdlandskapets produktivitet och kostnadsnyttoeffektivitet samt utvecklingen av vårdlandskapets kostnader och hur finansieringen räcker till för skötseln av de lagstadgade uppgifterna behandlas vid förhandlingarna. Avsikten är att identifiera åtgärder, exempelvis olika sätt att effektivisera tjänsteproduktionen, som vårdlandskapet kan vidta för att öka produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten i sin verksamhet och för att säkerställa att finansieringen räcker till. Målet är att främja bästa praxis i förhållande till kostnaderna och effektiviteten. Vid förhandlingarna ska vårdlandsdsspecifika uppgifter om ordnandet av social- och hälsovården, såsom uppgifter om utbud och efterfrågan på social- och hälsovårdstjänster, tillgången till tjänster samt produktionsvolymerna och produktionssätt, jämföras också med motsvarande uppgifter i andra vårdlandskap i syfte att identifiera och minska ogrundade skillnader. Vårdlandskapet kan påverka dessa på många sätt, exempelvis genom åtgärder för främjande av hälsa och välfärd samt genom lösningar som gäller tillhandahållandet av social- och hälsovårdstjänster, till exempel genom att flytta tyngdpunkten från tunga sjukhus- och anstaltstjänster till tjänster på basnivå, tätare servicenätverk eller it-lösningar.

När reformen träder i kraft ska vårdlandskapets verksamhet i huvudsak bekostas genom behovsbaserad statlig finansiering. Det framhäver behovet av kontinuerlig uppföljning av vårdlandskapets ekonomiska utveckling och av att finansieringen räcker till för de lagstadgade uppgifterna. Förutsättningarna för uppföljningen möjliggörs genom skyldigheten enligt 118 § i förslaget till vårdlandskapslag att automatiskt lämna aktuella ekonomiska uppgifter. Helhetssituationen för vårdlandskapets verksamhet och ekonomi ska alltid behandlas vid de årliga förhandlingarna, och planeringen, utvecklingen och uppföljningen av dessa ska vara samordnad. Därmed lämnas inte eventuella budgetöverskridningar och framtida ekonomiska problem obeaktade. Målet med styrningen är att säkerställa att vårdlandskapet vidtar omedelbara åtgärder för att undvika ackumulerade ekonomiska problem. Finansministeriet har en central roll när det gäller att följa upp och bedöma i synnerhet hur vårdlandskapets självstyrelse realiserar, samordningen av verksamheten och ekonomin samt att finansieringen räcker till för de lagstadgade uppgifterna. Vid höstens förhandlingar med vårdlandskapet kan budgeten för den kommande räkenskapsperioden granskas, eftersom den mest aktuella uppskattningen av finansieringen för vårdlandskapen för det följande året är känd då. Ett ytterligare syfte är att i så god tid som möjligt identifiera situationer och faktorer som kan leda till ett behov av tilläggsfinansiering för vårdlandskapet. Förhandlingarna med varje vårdlandskap ger statsrådet underlag för utarbetandet av följande vårs plan för de offentliga finanserna och för statens årliga budgetberedning.

Enligt 6 punkten ska vårdlandskapets produktionsstruktur, tjänsteupphandlingar som inte är obetydliga och användningen av hyrd arbetskraft behandlas vid förhandlingarna. Med vårdlandskapets produktionsstruktur avses till vilka delar vårdlandskapet självt producerar de social- och hälsovårdstjänster som det har organiseringsansvar för och till vilka delar tjänsterna upphandlas hos privata tjänsteproducenter, såsom företag som producerar social- och hälsovårdstjänster, eller hos tredje sektorn. Med upphandling av tjänster avses att de social- och hälsovårdstjänster som tillhandahålls kunden upphandlas hos en privat tjänsteproducent på basis av ett avtal. Bestämmelser om vårdlandskapets organiseringsansvar finns i 8 § i lagförslaget och bestämmelser om upphandling av social- och hälsovårdstjänster av privata tjänsteproducenter och om anlitande av hyrd arbetskraft i 3 kap. i lagförslaget. Vid förhandlingarna ska det bedömas om vårdlandskapets produktionsstruktur och planerade förändringar i strukturen som helhet uppfyller alla villkor i de nämnda bestämmelserna. Likaså bedöms vårdlandskapets enskilda gällande och planerade tjänsteupphandlingskontrakt som inte är obetydliga samt den aktuella och planerade användningen av hyrd arbetskraft. Om villkoren i de nämnda bestämmelserna inte uppfylls, försöker man vid förhandlingarna utreda orsaken till detta och komma överens om omedelbara korrigerande åtgärder. Om vårdlandskapet inte har tillräckliga förutsättningar att sköta sitt organiseringsansvar på grund av långvariga strukturella problem, och det därför bedöms att vårdlandskapets egna åtgärder inte räcker för att rätta till situationen, kan det vara motiverat att

social- och hälsovårdsministeriet tar ett initiativ enligt 25 § för att inleda ett utvärderingsförfarande i vårdlandskapet. I synnerhet vid de första förhandlingarna ska det också bedömas om vårdlandskapet har underrättat social- och hälsovårdsministeriet om alla tjänsteupphandlingsavtal som har annullerats med stöd av och inom den tidsfrist som anges i 28 § i lagen om genomförande av vårdlandskapslagen och reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av lagstiftningen om den.

Enligt 7 punkten behandlas vid förhandlingarna vårdlandskapets investeringar inom social- och hälsovården och vårdlandskapets preliminära förslag till en investeringsplan enligt 24 § i den föreslagna lagen. En bedömning av förslaget till en ny investeringsplan är inte möjlig utan en granskning av de investeringar som gjorts i vårdlandskapet efter de föregående förhandlingarna och av oavslutade investeringar, och därför ska också dessa granskas i förhandlingarna som en del av behandlingen av den preliminära investeringsplanen. Vårdlandskapets preliminära förslag till investeringsplan ingår i den årliga utredning som avses i 27 § 2 mom. i den föreslagna lagen, och den preliminära planen bedöms i fråga om social- och hälsovården i de expertbedömningar som Institutet för hälsa och välfärd gör enligt 28 §. De nämnda handlingarna ska stå till parternas förfogande vid förhandlingarna. Vårdlandskapets investeringsplan ska gälla både social- och hälsovården och räddningsväsendet, och den statliga finansieringen av vårdlandskapet ska utgöra allmänna, icke öronmärkta medel. Vid inrikesministeriets och vårdlandskapets förhandlingar om räddningsväsendet behandlas således även vårdlandskapets preliminära förslag till investeringsplan. För samordningen av vårdlandskapets investeringar i social- och hälsovården och räddningsväsendet, och för bedömningen av förslaget till en gemensam investeringsplan för dem kan det till denna del vara motiverat att ordna förhandlingar tillsammans med inrikesministeriet.

Enligt 8 punkten ska också informationshanteringen inom social- och hälsovården behandlas vid förhandlingarna. Behandlingen ska i synnerhet omfatta en granskning av informationshanterings utveckling och utvecklingsbehov. Det centrala är hur informationshanteringen kan stödja andra frågekomplex som behandlas vid förhandlingarna, i synnerhet tillgången till social- och hälsotjänster, social- och hälsotjänsternas kvalitet och verkningsfullhet, främjandet av hälsa och välfärd samt social- och hälsovårdens produktivitet och kostnadsnyttoeffektivitet. Vid förhandlingarna behandlas dessutom hur de riksomfattande mål för informationshanteringen inom social- och hälsovården och de strategier för informationshanteringen som avses i 21 § 2 mom. 3 punkten beaktas i utvecklingen av vårdlandskapet. De digitala lösningarnas betydelse för tjänsternas tillgänglighet och kostnadseffektivitet blir allt viktigare.

Enligt 9 punkten ska verkställigheten av samarbetsavtalet för det samarbetsområde som avses i 34 § samt vårdlandskapets samarbete med andra vårdlandskap och arbetsfördelningen mellan vårdlandskapen behandlas vid förhandlingarna. Verkställigheten av samarbetsavtalet ska behandlas ur vårdlandskapets synvinkel, så att eventuella problem med arbetsfördelningen, samarbetet och samordningen kan synliggöras och behandlas också vid de årliga förhandlingar inom samarbetsområdet som avses i 35 §. Dessutom kan det vara nödvändigt att behandla arbetsfördelningen eller samarbetet på riksplanet eller annan arbetsfördelning eller annat samarbete mellan vårdlandskapen ur vårdlandskapets synvinkel för att identifiera eventuella problem, utvecklingsobjekt samt samarbetsbehov och samarbetsmöjligheter.

Med stöd av 10 punkten behandlas vårdlandskapets egenkontroll av social- och hälsovården, om vilken det föreskrivs i 38 §. Egenkontroll är enligt lagen ett system för att säkerställa att verksamheten och tjänsterna anordnas som lagstiftningen föreskriver. Vid förhandlingarna behandlas genomförandet av egenkontrollen och resultaten av den samt deras konsekvenser för utvecklandet av social- och hälsovårdstjänsterna.

Enligt 11 punkten kan vid förhandlingarna också andra frågor förknippade med ordnande och tillhandahållande av social- och hälsovård behandlas vid behov. Under förhandlingarna kan man således förutom de omständigheter som uttryckligen nämns i 1–10 punkten granska också andra saker utifrån de praktiska behov som yppat sig. Både vårdlandskapet och ministerierna kan ta initiativ till behandling av ett ärende.

Enligt 4 mom. ska uppföljningen och utvärderingen av hur vårdlandskapet fullgjort sitt organiseringsansvar särskilt beakta genomförandet av de åtgärder som överenskommit vid föregående förhandlingar och ministeriernas åtgärdsförslag i vårdlandskapet samt uppnåendet av de mål som överenskommit. Härigenom säkerställs att de årliga förhandlingarna bildar en samlad, kontinuerligt pågående process. Om de överenskomna åtgärderna eller de framlagda åtgärdsförslagen inte har genomförts eller målen inte har nåtts, är det viktigt att utreda orsaken till detta. Vid uppföljningen och utvärderingen utnyttjas i synnerhet den utredning som vårdlandskapet enligt 27 § 2 mom. i den föreslagna lagen ska göra varje år samt den expertbedömning som Institutet för hälsa och välfärd enligt 28 § ska göra upp för varje vårdlandskap. Utifrån dessa är möjligt att på nytt granska åtgärder för att uppnå målet eller alternativt ändra målet, om det i praktiken visat sig ouppnåeligt eller obehövligt på grund av ändrade förhållanden.

Med stöd av 5 mom. utarbetar social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med vårdlandskapet ett dokument över de förhandlingar som förts. I dokumentet antecknas hur serviceproduktionen inom social- och hälsovården, främjandet av hälsa och välfärd samt ordnandet av den övriga social- och hälsovården har utfallit. I dokumentet konstateras dessutom de centrala mål som överenskommit vid förhandlingarna och de åtgärder som stöder dem samt eventuella åtgärdsförslag från ministerierna. Dokumentet ska publiceras i det allmänna datanätet. I fråga om 3 mom. 7 punkten gäller åtgärderna och eventuella åtgärdsförslag i synnerhet hur vårdlandskapet, för att investeringsplanen ska uppfylla de krav som ställs på den i 24 §, ska ändra sitt preliminära förslag till investeringsplan innan det slutliga förslaget lämnas till de styrande ministerierna på det sätt som föreskrivs i 24 a § i den föreslagna lagen. Eftersom investeringsplanen gäller både social- och hälsovården och räddningsväsendet, ska social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet till denna del sörja för samordningen av de överenskomna åtgärderna och av ministeriernas åtgärdsförslag.

I 6 mom. konstateras det som föreskrivs i bestämmelsen om tillämpningsområde i 1 § 4 mom. i lagförslaget, med stöd av vilket det som föreskrivs om vårdlandskap i paragrafen också ska tillämpas på landskapssammanslutningen HUS när den ordnar hälso- och sjukvård som omfattas av dess organiseringsansvar. Social- och hälsovårdsministeriet ska således på det sätt som avses i bestämmelsen årligen förhandla också med landskapssammanslutningen HUS om utförandet av de uppgifter inom hälso- och sjukvården som omfattas av dess organiseringsansvar. Likaså ska social- och hälsovårdsministeriet med stöd av bestämmelsen om tillämpningsområde i 1 § 3 mom. i lagförslaget årligen separat förhandla med varje vårdlandskap inom landskapet Nyland och Helsingfors stad om genomförandet av de social- och hälsovårdsuppgifter som hör till organiseringsansvaret. Ansvaret för att ordna hälso- och sjukvård inom landskapet Nyland fördelas enligt förslaget mellan regionens vårdlandskap, Helsingfors stad och landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet i Nyland. Eftersom de nämnda vårdlandskapen och Helsingfors stad är medlemmar i landskapssammanslutningen HUS, är det motiverat att även vårdlandskapen i landskapet Nyland och Helsingfors stad deltar i förhandlingarna om den hälso- och sjukvård som landskapssammanslutningen HUS ansvarar för. I momentet ingår en bestämmelse om detta.

24 §. Vårdlandskapets investeringsplan. I paragrafen föreskrivs om vårdlandskapets investeringsplan. Paragrafens 1 mom. gäller investeringsplanen i dess helhet. Enligt momentet ska

vårdlandskapet årligen utarbeta ett förslag till investeringsplan för vårdlandskapet. Investeringsplanen ska omfatta hela vårdlandskapskoncernen. Enligt 4 § 1 mom. i den föreslagna lagen om vårdlandskap är en sammanslutning där ett vårdlandskap har bestämmande inflytande enligt 1 kap. 5 § i bokföringslagen en dottersammanslutning till vårdlandskapet. Ett vårdlandskap med dottersammanslutningar bildar en vårdlandskapskoncern.

Enligt momentet ska investeringsplanen innehålla uppgifter om de investeringar som ska inledas under de fyra räkenskapsperioder som följer på nästa räkenskapsperiod. De mest typiska investeringarna är investeringar som gäller lokaler, fastigheter, anordningar, materiel samt informations- och kommunikationstekniska lösningar. Dessutom ska vårdlandskapet lämna uppgifter om avtal som motsvarar investeringar. Exempelvis kan lokaler finansieras på olika sätt. Utöver den traditionella investeringen, som tas upp i den egna balansräkningen, är det också möjligt att skaffa lokaler genom olika hyresmodeller, såsom fastighetsleasingavtal och samarbetsmodeller, såsom så kallade livscykelmodeller. Avtal som motsvarar investeringar är dessutom bland annat långfristiga hyresavtal för lokaler samt andra avtal där det är fråga om att förbinda sig till ett avtal för flera år, till exempel informationssystemprojekt. Dessa jämföras med investeringar i den föreslagna lagens bestämmelser om investeringsplan och styrning av investeringar. Också överlåtelser av vårdlandskapets lokaler och fastigheter samt andra nyttigheter med lång verkningstid ska styras genom det tillståndsförfarande som föreskrivs i 24 a § i den föreslagna lagen, vilket betyder att även överlåtelserna ska ingå i investeringsplanen. I investeringsplanen beskrivs utöver sådana investeringar, avtal som motsvarar investeringar och överlåtelser som har vittsyftande och ekonomiskt betydelsefulla verkningar även andra planerade investeringar, avtal som motsvarar investeringar och överlåtelser.

Investeringsplanen ska gälla både social- och hälsovården och räddningsväsendet, om vars ordnande det föreskrivs i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Enligt momentet ska uppgifterna alltså presenteras skilt för social- och hälsovården och räddningsväsendet i investeringsplanen. Med andra ord ska investeringsplanen delas upp i två delar, så att investeringar och avtal som motsvarar investeringar, finansieringen av dem och därutöver även överlåtelser behandlas separat för social- och hälsovården respektive räddningsväsendet.

I momentet föreskrivs dessutom att investeringsplanen inte får strida mot fullmakten för vårdlandskapet att uppta lån enligt 15 § i den föreslagna vårdlandskapslagen. Enligt den bestämmelsen ska statsrådet på framställning av finansministeriet besluta om vårdlandskapets fullmakt att för varje räkenskapsperiod ta långfristiga lån för finansiering av investeringar. Vårdlandskapet kan under de följande räkenskapsperioderna använda den av statsrådet fastställda fullmakten att uppta lån för att genomföra sin investeringsplan. Ett vårdlandskap får ta nytt långfristigt lån högst till det belopp som anges i fullmakten. Fullmakten att uppta lån utgör således tillsammans med eventuella andra medel som står till förfogande för investeringar, såsom försäljningsinkomsterna av egendom som ingår i investeringsplanen, ett ekonomiskt villkor för investeringsplanen. Vid samordningen av investeringar och avtal som motsvarar investeringar samt fullmakten att uppta lån bör man beakta att investeringarna kan fördela sig över flera år: ett vårdlandskap kan använda den fastställda fullmakten för upplåning under flera räkenskapsperioder, om det i enlighet med investeringsplanen genomför investeringen under flera års tid. Ett lån som tas för finansiering av en investering kan således tas ut under flera år. Om ett vårdlandskap inte har använt fullmakten i sin helhet, höjer det oanvända beloppet fullmakten för följande år. En investeringsplan för ett vårdlandskap strider på det sätt som avses i paragrafen mot fullmakten att uppta lån, om de investeringar och avtal som motsvarar investeringar som genomförs under planens första räkenskapsperiod avses bli finansierade med långfristigt lån till ett större belopp än den fullmakt att uppta lån som fastställts för vårdlandskapet. Statsrådet fattar dock beslut om bemyndigande för vårdlandskapet att uppta lån först efter det att förslaget till inve-

steringsplan har utarbetats under våren följande år. Grunderna för bestämmande av upplåningsfullmakten framgår dock av 15 § i den föreslagna vårdlandskapslagen, vilket innebär att vårdlandskapet tämligen exakt kan bedöma storleken på den fullmakt som ska fastställas för landskapet redan när det utarbetar sitt förslag till investeringsplan. Om den fullmakt att uppta lån som fastställs för vårdlandskapet följande vår avviker från den fullmakt att uppta lån som används som grund för utarbetandet av vårdlandskapets investeringsplan, kan vårdlandskapet komplettera sitt förslag till investeringsplan till denna del.

I 2 mom. föreskrivs det, som komplettering till bestämmelserna i 1 mom., närmare om principerna för och innehållet i den del av vårdlandskapets investeringsplan som gäller social- och hälsovården. Enligt momentet ska den del av vårdlandskapets investeringsplan som gäller social- och hälsovården grunda sig på de riksomfattande mål för social- och hälsovården som avses i 21 § i den föreslagna lagen och på befolkningens servicebehov. Som en del av de riksomfattande målen för social- och hälsovården ska de allmänna riktlinjerna för social- och hälsovårdens investeringar fastställas. Vårdlandskapets investeringsplan ska grunda sig på dessa riktlinjer, och även de andra riksomfattande målen för social- och hälsovården ska beaktas. Befolkningens servicebehov bör beaktas så att de investeringar, avtal som motsvarar investeringar och överlåtelser av nyttigheter som ingår i investeringsplanen bidrar till att säkerställa att de innehållsmässiga, regionala och övriga behov av social- och hälsovård som identifierats i vårdlandskapet tillgodoses. Detta preciseras genom den andra meningen i 2 mom., enligt vilken vårdlandskapet i den del av investeringsplanen som gäller social- och hälsovården ska välja de investeringar som är viktigast med tanke på ordnandet av social- och hälsovården. Eftersom den finansiering som står till vårdlandskapets förfogande sannolikt inte räcker till för alla nyttiga investeringar och avtal som motsvarar investeringar, ska vårdlandskapet i den del av investeringsplanen som gäller social- och hälsovården välja de investeringar som är viktigast med tanke på tryggheten av jämlikheten, kvaliteten och kostnadsnyttoeffektiviteten inom social- och hälsovården. I den delen av investeringsplanen ska det också beskrivas vilka konsekvenser de investeringar, avtal som motsvarar investeringar och överlåtelser av nyttigheter som valts ut har på ovan nämnda omständigheter. Därigenom ges också motiveringar till investeringsplanens innehåll.

I 2 mom. föreskrivs det vidare att i den del av investeringsplanen som gäller social- och hälsovården ska det samarbetsavtal mellan vårdlandskapen som avses i 34 § i den föreslagna lagen beaktas. Det innebär att man i planen ska beakta det överenskomna samarbetet mellan vårdlandskapen i fråga om vittsyftande och ekonomiskt betydelsefulla investeringar och avtal som motsvarar investeringar samt samordningen av dessa inom samarbetsområdet. I propositionen ska alltså exempelvis vårdlandskapets ansvar för de projekt och planerade betalningsandelar som överenskommit i samarbetsavtalet specificeras. Vårdlandskapets investeringsplan får inte heller i övrigt stå i strid med det som avtalats i samarbetsavtalet mellan vårdlandskapen.

Den del av investeringsplanen som gäller social- och hälsovården ska enligt momentet också beakta de förhandlingar som avses i 23 §. Vårdlandskapet ska i sin årliga utredning enligt 27 § i den föreslagna lagen ta in ett preliminärt förslag till investeringsplan, som ska behandlas vid de nämnda årliga förhandlingarna mellan social- och hälsovårdsministeriet och vårdlandskapet, i vilka också finansministeriet ska delta. Vid förhandlingarna kommer man överens om eventuella ändringsbehov i fråga om den del av den preliminära investeringsplanen som gäller social- och hälsovården. Om ministerierna och vårdlandskapet inte når enighet om saken, kan ministerierna ensidigt föreslå ändringar (åtgärdsförslag) i den preliminära investeringsplanen. Vårdlandskapet ska i sitt förslag till investeringsplan enligt denna paragraf beakta såväl de överenskomna åtgärdsförslagen som åtgärdsförslagen. Vårdlandskapets investeringsplan ska gälla både social- och hälsovården och räddningsväsendet, och den statliga finansieringen av vårdlandskapet ska utgöra allmänna, icke öronmärkta medel. Inrikesministeriet ska enligt 10 § i lagen

om ordnande av räddningsväsendet föra motsvarande förhandlingar med vårdlandskapet om räddningsväsendet, och vid förhandlingarna behandlas vårdlandskapets preliminära förslag till investeringsplan ur räddningsväsendets synvinkel. Social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet ska samordna de vid förhandlingarna överenskomna åtgärder och de åtgärdsförslag som gäller den preliminära investeringsplanen.

Enligt 3 mom. kompletteras bestämmelserna i 1 mom. av 11 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet, där det finns närmare bestämmelser om principerna för och innehållet i den del av vårdlandskapets investeringsplan som gäller räddningsväsendet. Bestämmelser om detta finns i 1 mom. i den nämnda paragrafen.

Enligt 4 mom. får ett vårdlandskap genomföra en investering eller ett avtal som motsvarar en investering inom social- och hälsovården eller överlåta en lokal, fastighet eller annan nyttinghet med lång verkningstid inom social- och hälsovården endast om den ingår i den del av en investeringsplan som gäller social- och hälsovården och delen har godkänts av social- och hälsovårdsministeriet. Bestämmelser om godkännande av vårdlandskapets investeringsplan finns i 24 a § i den föreslagna lagen.

I 4 mom. föreskrivs dessutom att vårdlandskapet genom ägarstyrning enligt 48 § i vårdlandskapslagen ska se till att vårdlandskapskoncernens investeringar, avtal som motsvarar investeringar eller överlåtelser av nyttingheter inom social- och hälsovården inte står i strid med den godkända investeringsplanen. Med ägarstyrning avses enligt nämnda 48 § åtgärder genom vilka landskapet som ägare eller medlem medverkar i förvaltningen och verksamheten i ett bolag eller en annan sammanslutning. Åtgärderna kan åtminstone gälla avtal om bolagsbildning, bestämmelser i bolagsordningen, avtal om produktion av tjänster och andra avtal, personval, anvisningar till personer som företräder vårdlandskapet i olika sammanslutningar samt annat utövande av vårdlandskapets bestämmande inflytande.

Enligt momentet är ett beslut eller en rättshandling av ett vårdlandskap som strider mot bestämmelserna i momentet ogiltigt. Med beslut avses ett beslut om förvärv eller överlåtelse av en nyttinghet eller något annat motsvarande beslut, och med rättshandling förvärv eller överlåtelse av nyttinghet eller ett avtal som motsvarar en investering, såsom ett hyres- eller finansieringsleasingavtal. I momentet ingår dessutom en hänvisningsbestämmelse enligt vilken bestämmelser om förutsättningarna för att genomföra en investering, ett avtal som motsvarar en investering eller en överlåtelse av en nyttinghet inom räddningsväsendet finns i 11 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Bestämmelser om detta finns i 5 mom. i den nämnda paragrafen.

I 6 mom. konstateras det som föreskrivs i bestämmelsen om tillämpningsområde i 1 § 4 mom. i lagförslaget, med stöd av vilket det som föreskrivs om vårdlandskap i paragrafen också ska tillämpas på landskapssammanslutningen HUS när den ordnar hälso- och sjukvård som omfattas av dess organiseringsansvar. Också landskapssammanslutningen HUS ska således utarbeta en i bestämmelsen avsedd investeringsplan för den hälso- och sjukvård som den ordnar. Enligt momentet ska det som i paragrafen föreskrivs om räddningsväsendet dock inte tillämpas på landskapssammanslutningen HUS, eftersom dess organiseringsansvar inte omfattar räddningsväsendet. Det betyder att landskapssammanslutningen HUS:s investeringsplan inte heller ska ha någon del som gäller räddningsväsendet.

24 a §. Godkännande av vårdlandskapets investeringsplan. Vårdlandskapets investeringsplan ska utgöra en del av den statliga styrningen av vårdlandskapet och beredningen av planen för de offentliga finanserna. Enligt 1 mom. ska ett förslag till investeringsplan lämnas till social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet före utgången av kalenderåret. Då kan den beaktas vid beredningen av planen för de offentliga finanserna.

Paragrafens 2–6 mom. gäller godkännandet av vårdlandskapets investeringsplan. Den godkända investeringsplanen gäller de följande fyra åren, men den preciseras årligen. I planen godkänns de nya investeringsprojekten. Projekten kan fördelas över flera år. I fråga om andra än fortlöpande projekt och projekt som inleds under den första räkenskapsperioden ska planen vara indikativ.

I 2 mom. föreskrivs det om den första fasen av godkännandet av vårdlandskapets investeringsplan. I den första fasen ska social- och hälsovårdsministeriet kontrollera att förslaget till investeringsplan inte står i strid med vårdlandskapets fullmakt att uppta lån. Planen strider mot fullmakten att uppta lån, om de investeringar och avtal som motsvarar investeringar som ska genomföras under planens första räkenskapsperiod avses bli finansierade med långfristigt lån till ett större belopp än den fullmakt att uppta lån som fastställts för landskapet. Om så är fallet, förkastar social- och hälsovårdsministeriet genom sitt beslut förslaget till investeringsplan i dess helhet. Då ska vårdlandskapet utan dröjsmål till social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet lämna ett ersättande förslag som anpassats till lånefullmakten. Social- och hälsovårdsministeriet fattar således inte beslut om hur de projekt som ingår i den föreslagna investeringsplanen ska prioriteras så att fullmakten att uppta lån inte överskrids, utan detta avgörs av vårdlandskapet självt.

Paragrafens 3 och 4 mom. ska tillämpas om den investeringsplan som lagts fram av vårdlandskapet inte står i strid med fullmakten att uppta lån och social- och hälsovårdsministeriet således inte har förkastat den på denna grund. Då beslutar social- och hälsovårdsministeriet endast om godkännande av den del av vårdlandskapets investeringsplan som gäller social- och hälsovården, medan inrikesministeriet beslutar om godkännande av den del av planen som gäller räddningsväsendet. Ministerierna ska fatta separata beslut i ärendet, och besluten ska kunna verkställas och överklagas separat. Ministerierna förkastar eller godkänner alltid den del av investeringsplanen som hör till deras behörighet i sin helhet.

I 3 mom. föreskrivs det om de grunder på vilka social- och hälsovårdsministeriet kan förkasta hela den del av vårdlandskapets förslag till investeringsplan som gäller social- och hälsovården. Det räcker att en enda grund uppfylls för att planen ska kunna förkastas. Å andra sidan ska social- och hälsovårdsministeriet alltid godkänna förslaget till investeringsplan för social- och hälsovården, om ingen av grunderna uppfylls. Enligt 1 punkten kan social- och hälsovårdsministeriet förkasta den del av investeringsplanen som gäller social- och hälsovården, om den inte anger hur alla investeringar och avtal som motsvarar investeringarna ska finansieras. Med andra ord skulle denna del av investeringsplanen uppvisa ett underskott. Det kan också vara fråga om en situation där finansiering nominellt har anvisats för alla investeringar och avtal som motsvarar investeringar inom social- och hälsovården, men till exempel överlåtelsepriset för egendom är klart övervärderat, och det därför är uppenbart att den föreslagna finansieringen inte kommer att räcka till för alla investeringar och avtal som motsvarar investeringar som ingår i den delen av planen.

Enligt 2 punkten kan den del av en investeringsplan som gäller social- och hälsovården förkastas, om den står i strid med ett samarbetsavtal mellan vårdlandskap. Enligt 34 § 2 mom. 14 punkten i den föreslagna lagen ska vårdlandskapen genom ett samarbetsavtal avtala om samarbete och samordning i fråga om vittsyftande eller ekonomiskt betydelsefulla investeringar i den utsträckning det är nödvändigt med hänsyn till arbetsfördelning, samarbete eller samordning mellan vårdlandskapen eller andra frågor som avtalats i samarbetsavtalet. Den del av vårdlandskapets investeringsplan som gäller social- och hälsovården kan stå i konflikt med samarbetsavtalet mellan vårdlandskapen till exempel i en situation där de projekt som avtalats i samarbetsavtalet inte har inkluderats i investeringsplanen, eller där ett vårdlandskap har för avsikt att

genomföra ett helt investeringsprojekt på egen hand, trots att det i samarbetsavtalet har avtalats att vårdlandskapen ska samarbeta i frågan.

Enligt 3 punkten kan den del av en investeringsplan som gäller social- och hälsovården förkastas, om det är uppenbart att en investering med vittsyftande eller ekonomiskt betydelsefulla verkningar eller ett avtal som motsvarar en sådan investering kan genomföras på ett mer kostnadsnyttoeffektivt sätt i samarbete mellan vårdlandskapen. Syftet med punkten är att säkerställa att vårdlandskapen inte i onödan genomför överlappande projekt som konkurrerar med varandra och som ger betydande merkostnader utan att de medför nytta för hälsan eller välfärden. Det är till exempel inte ändamålsenligt att skaffa dyra diagnostiska apparater till platser där deras fulla kapacitet inte kan utnyttjas, om man genom att i stället utveckla arbetsfördelningen mellan vårdlandskapen klarar sig med klart färre apparater utan att det leder till att tillgången till tillräckliga och jämlika tjänster äventyras. Likaså kan det ofta vara mer kostnadseffektivt att genomföra till exempel IKT-projekt i samarbete mellan vårdlandskapen.

Enligt 4 punkten kan den del av en investeringsplan som gäller social- och hälsovården förkastas, om det är uppenbart att en investering, ett avtal som motsvarar en investering eller en överlåtelse som har vittsyftande eller ekonomiskt betydelsefulla verkningar inte främjar ett kostnadseffektivt ordnande av social- och hälsovården. Det är fallet i situationer där kostnaderna för en investering eller ett avtal som motsvarar en investering är oproportionerliga jämfört med den nytta för hälsan eller välfärden som den ger, till exempel på grund av ringa användning. Det kan gälla till exempel vissa investeringar inom den specialiserade sjukvården, i det fall att man kan uppnå mångdubbel nytta genom investeringar framför allt inom primärvården. I fråga om överlåtelse av nyttigheter inom social- och hälsovården kan man ingripa bland annat i situationer där ett ekonomiskt svagt vårdlandskap planerar att sälja egendom som är viktig med tanke på ordnandet av social- och hälsovården i syfte att finansiera sina omkostnader och därigenom till exempel undvika det utvärderingsförfarande för vårdlandskapet som avses i 120 § i förslaget till vårdlandskapslag.

Eftersom det i den statliga styrningen av vårdlandskapen ska ses till att möjligheten för vårdlandskapen att på basis av sin självstyrelse själva besluta om investeringsprojekt inte begränsas utan tillräckliga grunder, gäller 3 mom. 3 och 4 punkten endast vittsyftande och ekonomiskt betydelsefulla projekt. Enligt 4 mom. avses med vittsyftande investeringar, avtal som motsvarar investeringar och överlåtelser sådana projekt som i betydande grad påverkar arbetsfördelningen mellan vårdlandskapen eller som annars har långvariga eller geografiskt omfattande konsekvenser för social- och hälsovården i vårdlandskapet. Det kan således vara fråga om ett projekt vars konsekvenser för tjänsteproduktionen sträcker sig till flera vårdlandskap. Det kan också vara ett projekt vars direkta konsekvenser begränsar sig till ett enda vårdlandskap men samtidigt har konsekvenser för verksamheten i andra vårdlandskap. Om ett projekt leder till att tjänsteproduktionen flyttas från en ort till en annan inom vårdlandskapet och möjligheterna för invånare i andra vårdlandskap att använda tjänsten i fråga försämrats, kan det vara fråga om ett vittsyftande projekt. Med avseende på verksamheten kan bestämningen vittsyftande hänföra sig till sättet att producera tjänsten, till exempel öppen vård eller institutionsvård, eller hur projektet påverkar tillgången till närservice eller tjänsternas kvalitet. Enligt 4 mom. avses med ekonomiskt betydelsefulla investeringar, avtal som motsvarar investeringar och överlåtelser sådana projekt som har en långvarig och betydande inverkan på vårdlandskapets ekonomi. En sådan ekonomisk betydelse framgår förutom av projektets kostnader i absoluta tal också av projektets stora andel i förhållande till de totala kostnaderna för verksamheten.

I 5 mom. ingår den ovan nämnda bestämmelsen enligt vilken inrikesministeriet ska fatta beslut om godkännande av den del av den föreslagna investeringsplanen som gäller räddningsväsendet på det sätt som närmare föreskrivs i 11 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet, i det fall

att social- och hälsovårdsministeriet inte förkastar vårdlandskapets förslag till investeringsplan med stöd av 2 mom. I 2 och 3 mom. i den paragrafen föreskrivs det om de kriterier som ska uppfyllas för att inrikesministeriet ska kunna förkasta den del av investeringsplanen som gäller räddningsväsendet.

I 6 mom. föreskrivs det om förfarandet i situationer där social- och hälsovårdsministeriet med stöd av 3 mom. förkastar den del av vårdlandskapets investeringsplan som gäller social- och hälsovården, eller inrikesministeriet med stöd av 5 mom. förkastar den del av investeringsplanen som gäller räddningsväsendet. Då ska vårdlandskapet utan dröjsmål till social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet lämna ett ersättande förslag till den aktuella delen av investeringsplanen. Den korrigerade delen av investeringsplanen för social- och hälsovården eller räddningsväsendet kan enligt momentet godkännas endast om det långfristiga lånebelopp som ingår i den är högst lika stort som det långfristiga lån som ingick i det förkastade förslaget. I övrigt tillämpas på godkännandet av den del som gäller social- och hälsovården vad som föreskrivs i 3 mom. och på godkännandet av den del som gäller räddningsväsendet vad som föreskrivs i 5 mom. Det innebär att social- och hälsovårdsministeriet ska förkasta vårdlandskapets nya förslag till den del av investeringsplanen som gäller social- och hälsovården, i det fall att beloppet av det långfristiga lån som ingår i den överstiger beloppet av det långfristiga lån som ingår i den förkastade del av planen som gäller social- och hälsovården. Dessutom kan social- och hälsovårdsministeriet förkasta det nya förslaget om något av kriterierna i 3 mom. uppfylls. I annat fall ska social- och hälsovårdsministeriet godkänna den aktuella delen av investeringsplanen. Inrikesministeriet ska å sin sida förkasta vårdlandskapets nya förslag till den del av investeringsplanen som gäller räddningsväsendet, i det fall att beloppet av det långfristiga lån som ingår i den överstiger beloppet av det långfristiga lån som ingår i den förkastade del av planen som gäller räddningsväsendet. Dessutom kan inrikesministeriet förkasta det nya förslaget på det sätt som föreskrivs i 11 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. I annat fall ska inrikesministeriet godkänna den aktuella delen av investeringsplanen.

I 7 mom. föreskrivs det om ett alternativ till det förfarande som avses i 6 mom. Om den del av investeringsplanen som gäller social- och hälsovården eller den del som gäller räddningsväsendet förkastas av det behöriga ministeriet med stöd av 3 eller 5 mom., ska vårdlandskapet med stöd av 6 mom. lämna det behöriga ministeriet ett korrigerat förslag till den förkastade delen för nytt godkännande. Med stöd av 7 mom. kan vårdlandskapet dock alternativt besluta att lämna in ett helt nytt förslag till investeringsplan till de styrande ministerierna. Då inleds hela processen för godkännande av investeringsplanen från början så att social- och hälsovårdsministeriet först med stöd av 2 mom. kontrollerar att vårdlandskapets förslag till investeringsplan i dess helhet inte står i strid med vårdlandskapets fullmakt att uppta lån. Ett vårdlandskap kan föredra detta alternativ, om vårdlandskapet i samband med en ändring av en investeringsplan som gäller social- och hälsovården eller räddningsväsendet också vill se över fördelningen av långfristig lånefinansiering mellan social- och hälsovården och räddningsväsendet, vilket inte är möjligt i det förfarande som avses i 6 mom.

I 8 mom. konstateras det som föreskrivs i bestämmelsen om tillämpningsområde i 1 § 4 mom. i lagförslaget, med stöd av vilket det som föreskrivs om vårdlandskap i paragrafen också ska tillämpas på landskapssammanslutningen HUS när den ordnar hälso- och sjukvård som omfattas av dess organiseringsansvar. Även landskapssammanslutningen HUS ska således årligen lämna in ett förslag till investeringsplan till social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet. Enligt momentet ska det som föreskrivs om räddningsväsendet i paragrafen dock inte tillämpas på landskapssammanslutningen HUS, eftersom dess organiseringsansvar inte omfattar räddningsväsendet. Således fattas beslutet om godkännande av landskapssammanslutningen HUS:s investeringsplan endast av social- och hälsovårdsministeriet på det sätt som föreskrivs i 2 och 3 mom.

25 §. *Initiativ om att inleda utvärderingsförfarande i ett vårdlandskap.* I paragrafen föreskrivs det om rätt för social- och hälsovårdsministeriet att ta initiativ enligt 120 § i vårdlandskapslagen till ett utvärderingsförfarande i vårdlandskapet, om det har visat sig att vårdlandskapets förmåga att ordna social- och hälsotjänster uppenbart har äventyrats. Initiativet ska riktas till finansministeriet.

Enligt 120 § i förslaget till vårdlandskapslag ska finansministeriet på initiativ av social- och hälsovårdsministeriet inleda ett utvärderingsförfarande i vårdlandskapet. För utvärderingsförfarandet tillsätts en separat utvärderingsgrupp. Utvärderingsgruppen framlägger ett förslag till åtgärder för att sanera vårdlandskapets ekonomi och trygga förutsättningarna för att ordna social- och hälsovårdstjänsterna. Vårdlandskapsfullmäktige ska behandla utvärderingsgruppens åtgärdsförslag och delge finansministeriet sitt beslut angående åtgärderna. Finansministeriet bestämmer, utgående från utvärderingsgruppens åtgärdsförslag och vårdlandskapsfullmäktiges beslut, om tillsättande av en utredare enligt lagen om vårdlandskapsindelning för att utreda en ändring av vårdlandskapsindelningen.

Med tanke på att det i 19 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs att det allmänna ska tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster är det nödvändigt att alla vårdlandskap har tillräckliga ekonomiska och verksamhetsmässiga förutsättningar att ordna och sköta den social- och hälsovård som omfattas av dess organiseringsansvar. Om så inte är fallet, kan vårdlandskapsindelningen i sista hand ändras för att säkerställa tillräckliga förutsättningar. I lagen om vårdlandskapsindelning föreskrivs det om de närmare grunderna för ändring av vårdlandskapsindelningen samt om det förfarande och det beslutsfattande som en ändring förutsätter.

Social- och hälsovårdsministeriets initiativ att inleda ett utvärderingsförfarande i ett vårdlandskap innebär inte i sig att vårdlandskap kommer att slås samman eller ens att en utredning om vårdlandskapsindelningen inleds. Finansministeriet beslutar först utifrån utvärderingsförfarandet om huruvida det ska inledas en utredning om vårdlandskapsindelningen. I utredningen bedöms i sin tur förutsättningarna för att ändra indelningen enligt lagen om vårdlandskapsindelning. Statsrådet kan utifrån utredningen och på föredragning från finansministeriet besluta att vårdlandskap ska sammanslås.

I 2 mom. anges de omständigheter utifrån vilka man kan bedöma huruvida ett vårdlandskaps förmåga att ordna social- och hälsovård uppenbart har äventyrats. Med stöd av 1 punkten kan vårdlandskapets förmåga att ordna social- och hälsovård äventyras på det sätt som nämns ovan, om en behövlig och tillräcklig tillgång till eller tillgänglighet till social- och hälsotjänster har äventyrats eller är betydligt sämre än i flera andra vårdlandskap. Tillgången kan ha försämrats till exempel så att tiderna för tillträde i fråga om tjänster som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar, såsom hem-, närstående- eller familjevård eller serviceboende, eller tillträde till vård enligt hälso- och sjukvårdslagen inte är författningsenliga eller är betydligt sämre än i andra vårdlandskap. Försämringen av tillgången kan också framgå av andra tidsfrister än de som uttryckligen anges i lagen, såsom väntetider till rehabilitering som är längre än i flera andra vårdlandskap. Tillgängligheten kan ha försämrats till exempel så att invånarnas faktiska möjligheter att anlita basala tjänster i vårdlandskapet är begränsade till följd av att tjänsterna centraliserats. Äventyrande av tillgången eller tillgängligheten kan också synas som en kontinuerlig försämring jämfört med flera andra vårdlandskap.

Med stöd av 2 punkten kan vårdlandskapets förmåga att ordna social- och hälsovård uppenbart ha äventyrats, om kvaliteten på vårdlandskapets social- och hälsovård inte tryggar klient- eller patientsäkerheten eller är betydligt lägre än i flera andra vårdlandskap. Ett tecken på att kvali-

teten försämrats kan vara att klient- eller patientsäkerheten äventyrats avsevärt och lett till åtgärder från tillsynsmyndigheternas sida. Även lindrigare men upprepat äventyrande av klient- eller patientsäkerheten kan vara ett tecken på att kvaliteten försämras. Det samma gäller när metoder och åtgärder inom social- och hälsovården inte baserar sig på rekommendationer eller vetenskaplig evidens eller när de strider mot allmänt godtagna rutiner eller inte används på korrekt sätt. Det kan anses att metoder och ingrepp inte baserar sig på evidens om de grundar sig på föråldrad kunskap eller är så nya att det inte finns forskningsrön tillgängliga om dem och det således inte är motiverat att använda dem. Kvaliteten kan också ha försämrats när den kvalitet som kunderna upplever och iakttagandet av principerna om kundorientering har försämrats betydligt. Även bristande jämlighet mellan invånarna i vårdlandskapet kan vara ett tecken på dålig kvalitet, till exempel när det finns betydande skillnader i kvaliteten på de tjänster som tillhandahålls i vårdlandskapets olika delar eller olika kundgrupper. Vårdlandskapet måste kunna svara för uppgiften att främja befolkningens hälsa och välfärd. Vid bedömningen av kvaliteten på denna uppgift kan man använda vårdlandskapets välfärdsberättelser samt de kriterier för främjande av hälsa och välfärd som ska beaktas i finansieringen. När kvaliteten bedöms kan man som bedömningsgrunder också använda de kvalitetsmått som definieras i lagen och som används vid egenkontrollen samt nationella och internationella kvalitetsindikatorer. Äventyrande av kvaliteten kan också synas som en kontinuerlig försämring jämfört med flera andra vårdlandskap.

Med stöd av 3 punkten kan vårdlandskapets förmåga att ordna social- och hälsovård uppenbart ha äventyrats, om vårdlandskapets behovsstandardiserade social- och hälsovårdskostnader per invånare är betydligt högre än i flera andra vårdlandskap. Vid bedömningen av om kostnaderna är avsevärt högre ska man likväl beakta skillnaderna i behovsfaktorer (t.ex. sjukfrekvens) eller förhållanden (t.ex. långa avstånd) mellan vårdlandskapen.

Enligt 4 punkten kan vårdlandskapets förmåga att ordna social- och hälsovård uppenbart äventyras om vårdlandskapet inte förmår säkerställa eller har en betydligt sämre förmåga än flera andra vårdlandskap att säkerställa att det i vårdlandskapet finns den personal och den kompetens som ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna förutsätter. Den personal och den kompetens som ordnandet förutsätter kan ha äventyrats till exempel om personalunderskottet (andelen icke tillsatta tjänster och arbetsuppgifter) i personalgrupper som är av betydelse för serviceproduktionen är betydligt större än medeltalet i landet. Detta kan vara en användbar bedömningsgrund i en situation där hela landets underskott i den aktuella personalgruppen är tämligen litet, varvid underskottet i ett enskilt vårdlandskap sannolikt anger att vårdlandskapet har svårigheter att rekrytera tillräckligt med kompetent personal. Att ett vårdlandskap anlitar fler personer som saknar behörighet än andra vårdlandskap kan också tyda på rekryteringssvårigheter. Kompetensunderskott kan även komma till synes i form av brister i klient- eller patientsäkerheten eller i andra kvalitetsbrister. Enligt föreslagna 57 § ska ett vårdlandskap se till att social- och hälsovårdspersonalen i tillräcklig utsträckning deltar i fortbildning som ordnas för den. Även betydligt mindre personalfortbildning än i andra vårdlandskap i fråga om tjänster som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar kan vara en grund i kompetensbedömningen.

I 1–4 punkten används uttrycket ”flera andra vårdlandskap”. Med ordalydelsen avses att när man jämför ett vårdlandskap med andra vårdlandskap ska dess förmåga att ordna social- och hälsovård i allmänhet inte anses ha äventyrats endast på den grunden att det delområde av organiseringsförmågan som ska bedömas för vårdlandskapets del är betydligt svagare än i ett eller två andra vårdlandskap med exceptionellt stark organiseringsförmåga. Å andra sidan kan förmågan att ordna social- och hälsovård uppenbart ha äventyrats samtidigt i flera vårdlandskap. Vid en jämförelse av vårdlandskapen är det således inte en förutsättning för uppenbart äventyrande att det delområde av förmågan att ordna social- och hälsovårdstjänster som avses i punkten är betydligt sämre i det granskade vårdlandskapet än i alla andra vårdlandskap.

Enligt 5 punkten kan social- och hälsovårdsministeriet ta initiativ till att inleda ett utvärderingsförfarande i ett vårdlandskap också om vårdlandskapets förmåga att ordna social- och hälsovård har äventyrats allvarligt och långvarigt av någon annan orsak än de som avses i 1–4 punkten. Denna bedömningsgrund kan komma till synes till exempel i situationer där vårdlandskapet till betydande del är beroende av andra vårdlandskaps tjänster, eller vårdlandskapet inte har tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens att bedöma kundernas servicebehov och planera tjänsterna eller att styra tjänsteproduktionen. Ett vårdlandskap med organiseringsansvar måste kunna bedöma servicebehovet också enligt befolkningsgrupp, och då måste i synnerhet utsatta befolkningsgrupper beaktas. Vårdlandskapet måste också kunna stödja kommunerna i det främjande av hälsa och välfärd som de ansvarar för. I vårdlandskapets organiseringsansvar ingår ansvar för samordning av kundernas tjänstehelheter i enlighet med 10 §. Vårdlandskapet måste också kunna samordna social- och hälsovårdstjänsterna och de tjänster som blir kvar i kommunerna genom att säkerställa tydliga samarbets- och verkställighetsstrukturer som överskrider gränserna mellan förvaltningsområdena. Vårdlandskapet måste ha tillräckliga tvärssektoriella utvecklingsresurser för att utföra uppgifterna enligt 30 §.

I bestämmelsen fastställs inte enligt hur många punkter förutsättningarna ska vara uppfyllda för att social- och hälsovårdsministeriet ska kunna ta initiativ till ett utvärderingsförfarande i vårdlandskapet. Redan ett uppfyllt kriterium kan vara en tillräcklig grund, om det visar att vårdlandskapets förmåga att ansvara för social- och hälsovården uppenbart har äventyrats. När de nämnda grunderna och deras betydelse bedöms ska man i stor utsträckning utnyttja uppgifter och utredningar om tillståndet i vårdlandskapet. Det centrala är de förhandlingar som förts mellan social- och hälsovårdsministeriet och vårdlandskapet enligt 23 § och de uppgifter som erhållits med stöd av 27 och 28 § i lagförslaget.

26 §. Social- och hälsovårdsministeriets initiativ om att bevilja ett vårdlandskap tilläggsfinansiering. Det är fråga om en informativ hänvisningsbestämmelse. Om nivån på finansieringen i övrigt äventyrar ordnandet av tillräckliga social- och hälsovårdstjänster enligt 19 § 3 mom. i grundlagen eller ordnandet av räddningstjänster som anknyter till det bestäms i 7, 15 och 20 § i grundlagen, har vårdlandskapet enligt 11 § i lagen om finansiering av vårdlandskapen rätt att utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag av staten få finansiering till det belopp som behövs för tryggheten av nämnda social- och hälsovårdstjänster och räddningstjänster (tilläggsfinansiering) med beaktande av vårdlandskapets förutsättningar att ordna övriga lagstadgade uppgifter. Tilläggsfinansieringen beviljas ur anslag som anvisats i statsbudgeten. I beslutet om tilläggsfinansiering kan det för att säkerställa det som föreskrivs i ovan nämnda bestämmelser tas in villkor som gäller tjänsternas verkningsfullhet, kvalitet, mängd eller effektivitet. Bestämmelser om beviljande och utbetalning av tilläggsfinansiering finns i 26 § i den föreslagna lagen om finansiering av vårdlandskapen. Enligt den paragrafen kan tilläggsfinansiering beviljas på ansökan av vårdlandskapet eller på initiativ av finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet eller inrikesministeriet. Statsrådet beslutar om tilläggsfinansieringen.

Även om vårdlandskapet har rätt att få tilläggsfinansiering i situationer där nivån på finansieringen i övrigt inte räcker till för att trygga tjänsterna, är tilläggsfinansieringen dock inte en hållbar lösning på finansieringen av social- och hälsovårdssystemet i ett vårdlandskap där problemen beror på strukturella problem som kräver särskilda korrigerande åtgärder. I 121 § i vårdlandskapslagen föreslås därför en bestämmelse om att beviljande av tilläggsfinansiering kan leda till ett utvärderingsförfarande enligt samma lag. Social- och hälsovårdsministeriet ska ha rätt att ta initiativ till såväl utvärderingsförfarande som beviljande av tilläggsfinansiering. Social- och hälsovårdsministeriet kan tillämpa de bedömningskriterier som anges i 25 § i den föreslagna lagen när det bedömer behovet av att ta initiativ till tilläggsfinansiering för vårdlandskapet. När social- och hälsovårdsministeriet fastställer den mest ändamålsenliga åtgärden ska det å andra sidan preliminärt bedöma om det i vårdlandskapets fall är fråga om ovan nämnda

strukturella problem som kräver särskilda korrigerande åtgärder eller om det gäller tillfälliga problem som eventuellt kan åtgärdas med tilläggsfinansiering. Social- och hälsovårdsministeriet kan å andra sidan också ta initiativ till att inleda båda förfarandena. Även om vårdlandskapets problem enligt social- och hälsovårdsministeriets bedömning inte kan avhjälpas med tilläggsfinansiering, kan vårdlandskapet ändå behöva tilläggsfinansiering exempelvis för den tid bedömningsförfarandet pågår.

27 §. Vårdlandskapets skyldighet att följa och utvärdera social- och hälsovården. I paragrafen föreslås bestämmelser om hur befolkningens hälsa och välfärd samt social- och hälsovården ska följas i vårdlandskapet och hur den information som fås på detta sätt ska utnyttjas i styrningen, ledningen och beslutsfattandet inom social- och hälsovården i vårdlandskapet samt i vårdlandskapets rapportering. Utgångspunkten är en tillförlitlig, effektiv och uppdaterad informationsproduktion som tjänar ovan nämnda syften. Kunskapsunderlaget ska vara enhetligt och jämförbart på nationell nivå, mellan vårdlandskapen och inom vårdlandskapen.

Enligt 1 mom. ska vårdlandskapet inom sitt område följa befolkningens hälsa och välfärd, behovet av den social- och hälsovård som vårdlandskapet ordnar samt tillgången till vården, vårdens kvalitet och verkningsfullhet, kostnaderna för vården och produktiviteten i vården samt hur tjänsterna för kunderna har samordnats. Vårdlandskapet ska jämföra denna information med motsvarande information för övriga vårdlandskap. Vid uppföljningen ska vårdlandskapet utnyttja regional information, såsom den regionala välfärdsberättelsen och välfärdsplanen samt nationell information, såsom kostnads- och effektivitetsmätare (KUVA). Dessutom ska vårdlandskapet på ett mångsidigt sätt utnyttja regionalt och nationellt register- och statistikmaterial. Uppföljningsinformationen utnyttjas i vårdlandskapets kunskapshantering till stöd för styrningen, ledningen och beslutsfattandet i fråga om social- och hälsovårdens verksamhet, produktion och ekonomi. Till exempel kan vårdlandskapets servicestrategi därmed grunda sig på tillförlitlig och aktuell information, och genomförandet av strategin följas. Med stöd av uppföljningen kan vårdlandskapet till exempel planera och revidera servicestrukturen och produktionen i sitt område så att den motsvarar olika befolkningsgruppers behov av tjänster på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Genom att jämföra uppföljningsuppgifterna med uppgifter om andra vårdlandskap kan vårdlandskapet till exempel hitta nya sätt att främja produktiviteten och kvaliteten i sin tjänsteproduktion. Utredningen ska publiceras i det allmänna datanätet.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet årligen göra upp en utredning om social- och hälsovården och ekonomin i vårdlandskapet. I utredningen ska det beskrivas och bedömas hur vårdlandskapet har lyckats i fråga om de riksomfattande målen för social- och hälsovården, de mål som överenskommit vid social- och hälsovårdsministeriets och vårdlandskapets årliga förhandlingar och de åtgärder som stöder målen samt eventuella åtgärdsförslag som social- och hälsovårdsministeriet har lagt fram. Ett viktigt tema som ska beskrivas i utredningen är eventuella tjänsteupphandlingar som gjorts hos privata tjänsteproducenter inom social- och hälsovården och som är större än ringa samt anlitande av hyrd arbetskraft. Vårdlandskapet ska också redogöra för planerade tjänsteupphandlingar och planerat anlitande av hyrd arbetskraft. Utredningen ska innehålla uppgifter om mängden och andelen tjänster som privata tjänsteproducenter producerar för vårdlandskapet (vårdlandskapets produktionsstruktur), förvaltningen av tjänsteupphandlingar och riskhanteringen i anslutning till dem samt styrningen och övervakningen av tjänsteproducenterna. Motsvarande uppgifter ska i tillämpliga delar också inkluderas i fråga om anlitande av hyrd arbetskraft. I utredningen ska dessutom ingå vårdlandskapets preliminära förslag till den investeringsplan som avses i 24 § i den föreslagna lagen. Det preliminära förslaget till investeringsplan ska till sitt innehåll motsvara det som föreskrivs i 24 §. Utredningen är dock preliminär på så vis att den kan behöva ändras till följd av de årliga förhandlingar mellan social- och hälsovårdsministeriet och vårdlandskapet som avses i 23 § i den föreslagna lagen och de

förhandlingar mellan inrikesministeriet och vårdlandskapet som avses i 10 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Dessa förhandlingar förs efter att utredningen utarbetats. Utredningen kan också behöva ändras för att anpassa den till beloppet av den senare preciserade fullmakten för vårdlandskapet att uppta lån som avses i 24 § 1 mom. i den föreslagna lagen.

Social- och hälsovårdsministeriet ska använda utredningen i de förhandlingar med vårdlandskapet som avses i 23 § i den föreslagna lagen, varvid det görs en uppföljning och utvärdering av hur vårdlandskapets organiseringsansvar för social- och hälsovården uppfyllts. Uppföljningen och utvärderingen omfattar också behandling av vårdlandskapets preliminära förslag till investeringsplan. Institutet för hälsa och välfärd ska använda utredningen i sina expertbedömningar enligt 28 § i den föreslagna lagen. Vid utarbetandet av den årliga utredningen ska vårdlandskapet använda den uppföljningsinformation som det samlat in och utnyttja den regionala välfärdsberättelsen och välfärdsplanen. Utredningen ska offentliggöras i det allmänna datanätet.

Enligt 3 mom. ska privata tjänsteproducenter som producerar tjänster för ett vårdlandskap på begäran av vårdlandskapet trots sekretessplikten ge vårdlandskapet de uppgifter som krävs för den uppföljning som avses i 1 mom. Det gäller exempelvis detaljerade ekonomiska uppgifter eller uppgifter om personalstrukturen eller personalens tidsanvändning. Privata tjänsteproducenter som producerar social- och hälso- och sjukvårdstjänster för vårdlandskapet ska enligt 56 § 2 mom. i den föreslagna lagen registrera klient- och patientuppgifter i vårdlandskapets klient- och patientregister. Vårdlandskapet ska trots sekretessplikten ha rätt att på ett identifierbart sätt behandla och samköra klient- och patientuppgifter som lagrats i vårdlandskapets egna register på det sätt som föreskrivs i 41 § 2 mom. i lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården (552/2019). Enligt den bestämmelsen har en tillhandahållare av social- eller hälsovårdstjänster trots sekretessplikten och med stöd av artikel 9.2 h i dataskyddsförordningen rätt att på ett identifierbart sätt behandla och samköra kunduppgifter som har uppstått i tillhandahållarens egen verksamhet eller är införda i tillhandahållarens egna register, om detta är nödvändigt för att den serviceverksamhet som tjänstetillhandahållaren är ansvarig för ska kunna produceras, följas, utvärderas, planeras, utvecklas, ledas och övervakas.

Enligt 4 mom. i den föreslagna paragrafen ska vårdlandskapets uppföljningsuppgifter överensstämma med de datainnehåll och datastrukturer som Institutet för hälsa och välfärd fastställt. Enligt lagen om Institutet för hälsa och välfärd (668/2008) ska Institutet för hälsa och välfärd upprätthålla datafiler samt föra register inom området och sörja för kunskapsunderlaget inom sitt uppgiftsområde och för nyttiggörandet av det samt utveckla och uppdatera centrala termer, definitioner och klassificeringar inom social- och hälsovården. Vårdlandskapet ska iaktta dessa. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det utfärdas bestämmelser om minimidatainnehållet i den uppföljning som avses i 1 mom., inklusive minimidatainnehållet i den välfärdsberättelse och välfärdsplan som avses i 6 och 7 §. Med minimidatainnehållet avses sådant som vårdlandskapet åtminstone ska samla in information om. Genom fastställande av minimidatainnehållet säkerställs det att den information som används vid ledningen och planeringen av vårdlandskapen överensstämmer med den information som används vid jämförelsen och utvärderingen av vårdlandskapen. Dessutom kan vårdlandskapet använda annan information som det anser vara behövlig vid styrningen, ledningen och beslutsfattandet inom social- och hälsovården. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det dessutom utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i den utredning som avses i 2 mom. samt om tidtabellen för utarbetandet av redogörelsen och om den tidpunkt då den ska lämnas till social- och hälsovårdsministeriet.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

28 §. Institutet för hälsa och välfärds expertbedömningar. I paragrafen föreslås bestämmelser om Institutet för hälsa och välfärds expertbedömningar och utarbetandet av dem. Institutet för hälsa och välfärd har enligt lagen om Institutet för hälsa och välfärd till uppgift att bland annat undersöka, följa, utvärdera, utveckla och styra verksamheten inom social- och hälsovården och vara statistikmyndighet inom området. Institutet ska dessutom sköta de uppgifter som det har enligt lag eller med stöd av lag eller som social- och hälsovårdsministeriet förelägger det. I den nämnda lagen föreskrivs också om rätten att få information i anslutning till skötseln av de uppgifter Institutet för hälsa och välfärd har. Som ett led i utvärderingsuppgiften ska institutet skaffa nödvändiga uppgifter och utifrån dem utarbeta expertbedömningar för social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet ska använda expertbedömningarna vid förhandlingarna med vårdlandskapet och samarbetsområdet och vid annan fortgående styrning. De riksomfattande expertbedömningarna ska användas vid utarbetandet av den utredning av social- och hälsovårdsministeriet som avses i 29 § i den föreslagna lagen och som i sin tur ska ligga till grund för utarbetandet av de riksomfattande strategiska mål som avses i 21 §. Vårdlandskapet och ett samarbetsområde för vårdlandskapen ska använda expertbedömningarna vid styrningen, ledningen och beslutsfattandet inom social- och hälsovården. Vårdlandskapet ska i synnerhet utnyttja bedömningarna vid beredningen av den vårdlandskapsstrategi som avses i 41 § i förslaget till vårdlandskapslag. När Institutet för hälsa och välfärd utvecklar innehållet i expertbedömningarna ska institutet beakta kunskapshanteringen i vårdlandskapen och se till att den information som samlas in från vårdlandskapen inte medför en oskälig belastning för yrkesutbildade personer eller organisationer. Vid insamlingen av uppgifter ska man i princip stödja sig på uppgifter som uppkommit i sedvanlig verksamhet på det sätt som avses i 4 § 2 mom. i statistiklagen (280/2004).

Enligt 1 mom. ska Institutet för hälsa och välfärd årligen för hela landet, för vårdlandskapens samarbetsområden och för varje vårdlandskap utarbeta expertbedömningar om av hur jämlik social- och hälsovården är och huruvida finansieringen är på en tillräcklig nivå. I expertbedömningarna granskas befolkningens välmående och hälsa enligt befolkningsgrupp, behovet av social- och hälsovård, den faktiska och uppskattade framtida utvecklingen av tillgången och kvaliteten, behovet av och effekterna av investeringarna samt kostnaderna för social- och hälsovården och utvecklingen av dessa. En granskning av hälsa och välfärd enligt befolkningsgrupp stöder de styrande ministerierna och vårdlandskapen i strävan att minska ojämlikheten mellan befolkningsgrupperna. Granskningen stöder också planeringen av tjänster för grupper med särskilda behov (såsom personer med funktionsnedsättning eller äldre). När det gäller investeringarnas nödvändighet och konsekvenser ska Institutet för hälsa och välfärd särskilt bedöma varje vårdlandskaps preliminära förslag till investeringsplan enligt 27 § 2 mom. i den föreslagna lagen med tanke på såväl varje vårdlandskap och samarbetsområde för vårdlandskap som den riksomfattande situationen. I expertbedömningarna granskas eventuella åtgärder i vårdlandskapet som är nödvändiga med tanke på kostnadshanteringen eller av någon annan orsak. Syftet är att säkerställa att lika tillgång till och kvalitet på social- och hälsovården kan tryggas genom statlig finansiering och annan inkomstfinansiering. Expertbedömningarna ska publiceras i det allmänna datanätet, varvid varje vårdlandskap kan jämföra sin egen verksamhets kvalitet, effektivitet och verkningsfullhet med andra vårdlandskap. Expertbedömningarna kan därigenom också utnyttjas i större utsträckning för till exempel forskning.

Enligt 2 mom. ska regionförvaltningsverket utifrån de uppgifter som det fått i samband med laglighetsövervakningen årligen göra en utredning om hur social- och hälsovården förverkligas på lika villkor i vårdlandskapen inom verkets verksamhetsområde. Genom tillsynsmyndighetens laglighetsövervakning är det möjligt att få uppgifter i synnerhet om problem i tjänsterna och tjänstesystemet. Med tanke på de expertbedömningar av Institutet för hälsa och välfärd som avses i bestämmelsen är det viktigt att man i tillsynsmyndighetens utredningar särskilt granskar

omständigheter som pekar på att det finns brister i ordnandet, produktionen eller styrningen av social- och hälsovården.

Enligt 3 mom. ska Institutet för hälsa och välfärd vid utarbetandet av expertbedömningar utnyttja de utredningar av regionförvaltningsverken som avses i 2 mom. samt de utredningar av vårdlandskapen som avses i 27 § 2 mom. Expertbedömningen ska basera sig på uppgifterna i de nationella kostnads- och effektmätarna (KUVA) samt på andra uppgifter som Institutet för hälsa och välfärd samlar in för sin utvärdering och statistikföring. Institutet för hälsa och välfärd ska analysera dessa uppgifter samt vårdlandskapens och regionförvaltningsverkens utredningar och utifrån dem utarbeta en expertbedömning av hur social- och hälsovården fungerar. Då granskas på det sätt som anges i paragrafen i synnerhet tillgången till tjänster med avseende på invånarnas jämlikhet samt huruvida tjänsterna tillhandahålls kostnadsnyttoeffektivt och på ett sätt som motsvarar befolkningens behov.

Enligt 4 mom. får social- och hälsovårdsministeriet genom förordning utfärda närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i Institutet för hälsa och välfärds expertbedömningar och regionförvaltningsverkens utredningar. I förordningen kan det också föreskrivas om tidtabellen för utarbetandet av bedömningarna och utredningarna och om den tidpunkt då de ska lämnas till social- och hälsovårdsministeriet. Härigenom säkerställs att de står till förfogande vid de förhandlingar med vårdlandskapet som avses i 23 § i den föreslagna lagen och vid de förhandlingar med ett samarbetsområde som avses i 35 § samt vid utarbetandet av social- och hälsovårdsministeriets utredning enligt 29 §.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

29 §. Social- och hälsovårdsministeriets årliga utredning. Enligt paragrafen ska social- och hälsovårdsministeriet årligen bereda en riksomfattande utredning där det bedöms om social- och hälsovården genomförs på lika villkor och om nivån på finansieringen är tillräcklig. Enligt bestämmelsen ska utredningen innehålla ett förslag till behövliga åtgärder för utarbetandet av planen för de offentliga finanserna, statsbudgeten samt de riksomfattande strategiska målen för social- och hälsovården enligt 21 § och annan riksomfattande styrning. Utredningen ska utöver de ovan nämnda ändamålen utnyttjas bland annat vid bedömningen av vårdlandskapets behov av tilläggsfinansiering enligt 11 § i förslaget till finansieringslag samt i arbetet i delegationen för social- och hälsovård och delegationen för vårdlandskapsförvaltningen och ekonomin inom social- och hälsovården. Enligt bestämmelsen ska man vid utarbetandet av utredningen utnyttja de i 28 § avsedda expertbedömningar som Institutet för hälsa och välfärd utarbetar för hela landet, för vårdlandskapens samarbetsområden och för varje vårdlandskap. Vid utarbetandet av utredningen utnyttjas också de uppgifter som erhållits vid de i 23 § avsedda årliga förhandlingarna med vårdlandskapen och de i 35 § avsedda förhandlingarna med vårdlandskapens samarbetsområden. Utredningen ska publiceras i det allmänna datanätet.

30 §. Utvecklingsverksamhet som gäller social- och hälsovården i vårdlandskapet. I paragrafen föreskrivs det om utvecklingen av social- och hälsovården i vårdlandskapet.

Enligt 1 mom. svarar vårdlandskapet för utvecklandet av social- och hälsovården inom sitt område i enlighet med de riksomfattande målen för utvecklandet av social- och hälsovården. Dessutom ska vårdlandskapet samordna och styra det integrerade utvecklingsarbetet inom tjänsteproduktionen. Bestämmelser om de riksomfattande målen för utvecklingen av social- och hälsovården finns i 21 § 2 mom. 3 punkten i lagförslaget. Till stöd för en verksamhetskultur som stöder social- och hälsovårdsreformen och för stärkandet av utvecklingspraxis och utvecklings-

kompetensen skulle det i vårdlandskapet behövas en sektorsövergripande utvecklingsverksamhet som förenar utvecklingen av socialvården och utvecklingen av hälso- och sjukvården till en integrerad helhet. Sektorsövergripande verksamhet förutsätter kompetens inom socialvård, primärvård, specialiserad sjukvård, främjande av hälsa och välfärd samt företagshälsovård. En uppgift för utvecklingsverksamheten är att stödja praktiskt inriktat utvecklingsarbete som främjar integrationen och kostnadshanteringen inom social- och hälsovården i området, samt att förankra kunskapsbaserade verksamhetsmodeller och god praxis med kostnadsnyttoeffekter i området. Vårdlandskapet kan också ordna enhetlig utvecklarträning i sitt område. Vårdlandskapet ska också stödja kommunerna i deras arbete för att utveckla främjandet av hälsa och välfärd som en del av sin uppgift enligt 7 § i lagförslaget.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet delta i det nationella utvecklandet av social- och hälsovården tillsammans med bland annat social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd och Arbetshälsoinstitutet samt samarbeta med kommunerna och de organisationer som deltar i utbildnings-, utvecklings- och forskningsverksamheten. Det kan till exempel betyda att nationella evidensbaserade vårdrekommendationer eller andra nationella rekommendationer verkställs. Inom den forskningsbaserade utvecklingsverksamheten är samarbetet med universitet, yrkeshögskolor, forskningsinstitut och branschorganisationer viktigt.

Enligt 3 mom. ska vårdlandskapen för sin del bedöma kompetens- och arbetskraftsbehovet inom social- och hälsovården och utveckla yrkeskompetensen i samarbete med universitet, yrkeshögskolor och yrkesläroanstalter på andra stadiet samt andra utbildningsmyndigheter, arbetsförvaltningen och vårdlandskapsförbunden. Avsikten är likväl inte att vårdlandskapen ska påföras sådana uppgifter i anslutning till planering av utbildningen som högskolorna och andra läroanstalter ska besluta om.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

31 §. Stöd för att utveckla de svensk- och samiskspråkiga tjänsterna. I paragrafen föreskrivs om specialuppgifter i utvecklingen av tjänster på svenska och samiska. Vårdlandskapet X ska enligt paragrafen stödja utvecklingen av tjänster på svenska i hela landet. Vårdlandskapet Lappland ska i sin tur stödja utvecklingen av tjänster på samiska i hela landet..

5 kap. **Samarbete mellan vårdlandskap**

32 §. Universitetssjukhus. I paragrafen föreskrivs det att det ska finnas ett universitetssjukhus i de vårdlandskap inom vars område Åbo, Uleåborgs och Tammerfors universitet och fakulteten för hälsovetenskaper vid Östra Finlands universitet är belägna. Därutöver ska det finnas ett universitetssjukhus i landskapssammanslutningen HUS. Fakulteten för hälsovetenskaper vid Östra Finlands universitet finns på campuset i Kuopio. Universitetssjukhus upprätthålls således förutom av landskapssammanslutningen HUS även av vårdlandskapen Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax och Egentliga Finland. Bestämmelsen motsvarar innehållsmässigt 24 § i den nuvarande lagen om specialiserad sjukvård, som avses bli upphävd i samband med reformen, eftersom sjukvårdsdistriktens uppgifter i fortsättningen ska skötas av vårdlandskapen. I fråga om vårdlandskapen i landskapet Nyland ska universitetssjukhuset i fortsättningen drivas av landskapssammanslutningen HUS, som huvudsakligen ansvarar för ordnandet av specialiserad sjukvård i området på det sätt som föreskrivs i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet i Nyland.

33 §. Samarbetsområden för social- och hälsovården. I paragrafen föreskrivs om samarbetsområden för social- och hälsovården. Enligt 1 mom. finns samarbetsområdena till för den regionala samordningen och utvecklandet av samt för samarbetet kring social- och hälsovården. Enligt förslaget ska det finnas fem samarbetsområden, och bestämmelser om de vårdlandskap som hör till samarbetsområdena utfärdas genom förordning av statsrådet så att vårdlandskapen Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax och Egentliga Finland samt landskapssammanslutningen HUS, som alla är huvudmän för universitetssjukhus, hör till olika samarbetsområden. Då finns ett universitetssjukhus inom varje samarbetsområde.

Enligt momentet ska samarbetsområdena dessutom vara geografiskt enhetliga. Det betyder att vårdlandskapen i ett samarbetsområde ska vara geografiskt belägna på så sätt att de har gemensam vårdlandskapsgräns. Dessutom ska samarbetsområdena vara funktionella helheter med tanke på ordnandet och produktionen av tjänster för befolkningen i området, klient- eller patientsäkerheten och tjänsternas tillgänglighet. Funktionaliteten avser såväl ordnandet som produktionen av tjänster. Också klient- och patientsäkerheten och tillgången till service är relevanta för hur funktionella samarbetsområdena är. Vid bildandet av samarbetsområden är det alltså av vikt att bland annat områdenas befolkningsunderlag är tillräckligt för att producera sådana tjänster som kräver särskild kompetens och som enligt 9 § i lagen får centraliseras hos vissa vårdlandskap. Att tjänster centraliseras under vissa vårdlandskaps ansvar betyder samtidigt att tjänsterna ofrånkomligen kommer att tillhandahållas på längre avstånd från de övriga vårdlandskapens invånare. När samarbetsområdena bildas bör det bedömas hur förbindelserna till tjänsterna för invånarna i de vårdlandskap som ligger längre från de centraliserade tjänsterna kan genomföras i eventuella olika samarbetsområdesalternativ.

Avsikten är att samarbetsområdena inledningsvis geografiskt ska motsvara de specialupptagningsområden som fastställts i enlighet med 9 § 3 mom. i lagen om specialiserad sjukvård, som avses bli upphävd när den föreslagna lagen träder i kraft. Eftersom bestämmelser om de vårdlandskap som hör till samarbetsområdena utfärdas genom förordning av statsrådet, kan områdena ändras genom att statsrådets förordning ses över. Om ett vårdlandskap till exempel vill övergå från ett samarbetsområde till ett annat, förutsätter detta att vårdlandskapet förelägger social- och hälsovårdsministeriet ett initiativ om överföring. Ministeriets uppgift är att bedöma förutsättningarna för en överföring efter att först ha förhandlat med vårdlandskapet samt det överlåtande och mottagande samarbetsområdet. Om ändringen anses nödvändig avgörs överföringen av vårdlandskapet till ett annat samarbetsområde genom att statsrådets förordning ändras.

De vårdlandskap som hör till samma samarbetsområde ska enligt 2 mom. upprätta ett samarbetsavtal. Närmare bestämmelser om samarbetsavtalet finns i 34 § i den föreslagna lagen.

I 3 mom. föreskrivs att vårdlandskapen Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax, X och Egentliga Finland ska sköta de förvaltningsuppgifter som krävs för att upprätta samarbetsavtal. I praktiken betyder detta att vårdlandskapet i fråga sammankallar nödvändiga möten och sköter behövliga förberedelser i anslutning till dem. Vårdlandskapen kan sinsemellan komma överens om hur beredningsansvaret för frågor som ankommer på samarbetsområdet ska fördelas mellan vårdlandskapen.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

34 §. Vårdlandskapens samarbetsavtal. I paragrafen föreskrivs om samarbetsavtalet mellan de vårdlandskap som hör till samarbetsområdet. Avtalet kompletterar de skyldigheter som anvisas vårdlandskapen i lagstiftningen. Avtalet förpliktar vårdlandskapen att agera på det sätt de kommit överens om tillsammans.

Enligt 1 mom. är avsikten med avtalet att samordna social- och hälsovårdstjänsterna i de vårdlandskap som hör till samarbetsområdet. På så sätt kan social- och hälsovård i sinsemellan olika vårdlandskap tillhandahållas på ett sätt som möjliggör en regionalt fungerande och ändamålsenlig helhet. Avtalet ska beakta servicebehoven hos invånarna i vårdlandskapen och andra personer för vilka de vårdlandskap som hör till samarbetsområdet med stöd av lag ska ordna social- och hälsovårdstjänster. Syftet med att beakta invånarnas servicebehov i samarbetsområdet är att social- och hälsovården i vårdlandskap med olika befolkning, näringsstruktur och geografiskt läge ska ordnas och tillhandahållas på ett sätt som utnyttjar de olika vårdlandskapens styrkor så att befolkningen i hela området gagnas. Vårdlandskapen kan komma överens om hur och var tjänsterna produceras så att vårdlandskapsgränserna inte utgör något hinder för användningen av tjänster som överensstämmer med behovet. Om de tjänster som en kund behöver finns tillgängliga på ett trafikmässigt och även annars bättre sätt i ett intilliggande vårdlandskap, ska de kunna användas utan besvär.

Tillhandahållandet av social- och hälsovård styrs också av de riksomfattande målen för social- och hälsovården, som det föreskrivs om i 21 § i lagförslaget. Även dessa bör beaktas i samarbetsavtalet. Ett viktigt syfte med de riksomfattande målen är att styra vårdlandskapen och därigenom också samarbetsområdena till en så kostnadsnyttoeffektiv och effektiv verksamhet som möjligt.

Samarbetsavtalet upprättas för en fullmäktigeperiod. Upprättandet av avtalet ska tidtabellsmässigt samordnas med fastställandet av de riksomfattande målen för social- och hälsovården. Ett samarbetsavtal som godkänts under föregående fullmäktigeperiod är i kraft tills det nya avtalet har färdigställts.

I 2 mom. föreskrivs om innehållet i samarbetsavtalet. Utgångspunkten är invånarnas behov och de riksomfattande målen för social- och hälsovården enligt 1 mom. När vårdlandskapen avtalar om dessa frågor ska de enligt momentet beakta vad som föreskrivs om dem i den föreslagna lagen och i annan lagstiftning. I enlighet med detta kan vårdlandskapen inte komma överens om arrangemang som avviker från de bindande förpliktelserna i lagstiftningen. Vårdlandskapen kan till exempel inte genom avtal avvika från hälso- och sjukvårdslagens eller socialvårdslagens bestämmelser om centralisering av tjänster.

Enligt momentets 1 punkt ska det i samarbetsavtalet avtalas om arbetsfördelningen mellan vårdlandskapen och om samarbetet vid bedömningen och prognostiseringen av befolkningens servicebehov samt vid uppföljningen och utvärderingen av tjänsteproduktionen. Bedömningen och prognostiseringen av befolkningens servicebehov förutsätter också mycket specialiserad epidemiologisk och annan kompetens. När vårdlandskapen avtalar om samarbetet och arbetsfördelningen, behöver inte varje vårdlandskap ha samma specialkompetens.

Med stöd av 2 punkten ska vårdlandskapen inom samarbetsområdet komma överens om åtgärder för att säkerställa samordningen av och lika tillgång till tjänster samt om åtgärder för att säkerställa att de språkliga rättigheterna tillgodoses. I enlighet med detta ska vårdlandskapen komma överens om hur alla invånare och andra kunder i samarbetsområdet oberoende av boplatss- och vistelseort har möjlighet att få social- och hälso- och sjukvårdstjänster i form av integrerade helheter på det sätt som deras objektiva behov förutsätter. Parterna ska också komma överens om de åtgärder som krävs för att säkerställa att olika kundgruppers språkliga rättigheter tillgodoses. Bestämmelser om det språk som tjänsterna ordnas på finns i 5 § i den föreslagna lagen.

Med stöd av 3 punkten ska det avtalas om åtgärder för att ordna och producera social- och hälsovården på ett effektivt, högklassigt och kostnadseffektivt sätt inom hela samarbetsområdet. Målet är ett servicesystem som även i praktiken gör det möjligt för alla kunder att få likvärdig

service på det sätt som lagstiftningen anger. Bestämmelsen slår ändå inte fast på vilket avstånd tjänsterna ska finnas tillgängliga. Det är oundvikligt att avstånden varierar i landets olika delar, i sydligaste Finland kan servicenätverket vara avsevärt tätare än i nordligaste Finland. Till denna del måste det beaktas att servicestrukturen samtidigt ska vara verkningsfull, högklassig och kostnadseffektiv.

Enligt 4 punkten ska det i samarbetsavtalet avtalas om åtgärder för att trygga social- och hälsovårdens produktivitet och kostnadseffektivitet. Genom avtalet säkerställs det att i synnerhet servicekedjorna och servicestyrningen för kunder som behöver flera tjänster på basnivå och specialnivå genomförs planmässigt och kontrollerat på primär-, sekundär- och tertiärnivå. Genom avtalet säkerställs ansvarsfördelningen och arbetsfördelningen i situationer där det behövs olika åtgärder från flera aktörers och administrativa enheters sida för att kundens servicebehov ska kunna tillgodoses. Härigenom främjas en så effektiv användning av de tillgängliga resurserna som möjligt i rätt tid, samtidigt som administrativa och andra samarbetsprocesser görs smidigare, och ansvarsfördelningen och arbetsfördelningen mellan olika aktörer stärks. Genom samarbetsavtalet säkerställs att den bästa tillgängliga evidensbaserade kunskapen utnyttjas för att planera servicekedjorna inom social- och hälsovården och kundens servicevägar så att verksamheten å ena sidan baserar sig på vad som föreskrivs om tjänsteutbudet inom hälso- och sjukvården i 7 a § i hälso- och sjukvårdslagen och å andra sidan är så kostnadsnyttoeffektiv som möjligt.

Med stöd av 5 punkten ska vårdlandskapen komma överens om arbetsfördelningen, samarbetet och samordningen inom jourverksamheten på det sätt som föreskrivs i 50 § 5 mom. i hälso- och sjukvårdslagen. I 50 § i hälso- och sjukvårdslagen föreskrivs om innehållet i och förutsättningarna för jourverksamhet samt om regional och riksomfattande centralisering av jourverksamheten och i dess 5 mom. om kommunernas och sjukvårdsdistriktens skyldighet att avtala om jourverksamhet som kompletterar lagens bestämmelser. Hälso- och sjukvårdslagen ska uppdateras genom en separat regeringsproposition så att den från och med ikraftträdandet av den nu föreslagna lagen ska tillämpas på vårdlandskap i stället för på kommuner och sjukvårdsdistrikt. Reformen medför dock inga egentliga innehållsmässiga ändringar i de nämnda bestämmelserna om jourverksamhet.

Enligt 6 punkten ska det i samarbetsavtalet avtalas om arbetsfördelningen, samarbetet och samordningen av verksamheten inom den prehospitla akutsjukvården, inklusive organiseringen av uppgifterna för den centrala för prehospitla akutsjukvård som avses i 46 § i hälso- och sjukvårdslagen och samordningen av den prehospitla akutsjukvården med den övriga verksamheten. Bestämmelser om ordnandet av och innehållet i den prehospitla akutsjukvården finns fortfarande i 39–41 § i hälso- och sjukvårdslagen. Till följd av dess karaktär förutsätter prehospitla akutsjukvård ofta vårdlandskapsöverskridande arrangemang. Det gäller särskilt i situationer där den fortsatta vården av patienten sker vid en enhet med sådan omfattande jour dygnet runt som avses i 50 § 3 mom. i hälso- och sjukvårdslagen. Därför förutsätts i 4 punkten att det i samarbetsavtalet anges hur den prehospitla akutsjukvården och den övriga verksamheten samordnas. Prehospitla akutsjukvård bör tillhandahållas på lika villkor i alla vårdlandskap som hör till ett samarbetsområde. Dessutom måste kunderna kunna överföras från den prehospitla akutsjukvården till andra tjänster smidigt och utan ogrundat dröjsmål. De åtgärder som detta förutsätter ska fastställas i samarbetsavtalet. Bestämmelser om centralen för prehospitla akutsjukvårduppgifter ska fortsättningsvis finnas i 46 § i hälso- och sjukvårdslagen. Ordnandet av verksamheten vid centralen för prehospitla akutsjukvård förutsätter samarbete mellan vårdlandskapen.

Enligt 7 punkten ska vårdlandskapen inom samarbetsområdet komma överens om arbetsfördelning, samarbete och samordning av verksamheten vid ordnandet och produktionen av medicinska och andra stödtjänster. Med stöd av punkten ska det avtalas om hur vårdlandskapen i samarbete ska tillhandahålla de upphandlingstjänster som deras verksamhetsenheter behöver,

läkemedelsförsörjning, instrumentförsörjning, transport och lagring, diagnostiska tjänster, förvaring av diagnostiska prover, eventuell användning av dem för forskning och därmed sammanhängande förfaranden samt andra behövliga stödtjänster.

Vårdlandskapen måste också komma överens om arbetsfördelning, samarbete och samordning i anslutning till andra tjänster än de som nämns i 5–7 punkten. Bestämmelser om detta föreslås ingå i 8 punkten. Punkten ska tillämpas på alla social- och hälsovårdstjänster som omfattas av vårdlandskapens organiseringsansvar. Även här är målet att åstadkomma verksamhetsmodeller som omfattar hela samarbetsområdet. Närmare bestämmelser om de social- och hälsovårdstjänster som ska avtalas med stöd av punkten eller om grunderna för hur de bestäms får enligt 4 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 9 punkten ska det i samarbetsavtalet avtalas om arbetsfördelningen mellan vårdlandskapen och om samarbetet i utvecklingsverksamheten. Vårdlandskapen har med stöd av 4 kap. i lagen och i synnerhet 30 § i den skyldigheter som gäller utvecklandet av social- och hälsovården och det samarbete över organisationsgränserna som anknyter till den. I samband med detta kan vårdlandskapen vid behov komma överens om vilka utvecklingsobjekt de olika vårdlandskapen ska satsa på. Dessutom är det viktigt att komma överens om hur utvecklingsverksamhet som bedrivs i olika enheter kan utnyttjas i hela samarbetsområdet. Vårdlandskapen ska enligt punkten komma överens om hur det vårdlandskap som är huvudman för områdets universitetssjukhus ska samordna utvecklingsverksamheten inom samarbetsområdet.

Enligt 10 punkten ska vårdlandskapen inom samarbetsområdet komma överens om de regionala principerna och praxisen för ibruktagande, användning och avveckling av metoder inom social- och hälsovården med beaktande av de riksomfattande riktlinjerna för dem. Med riksomfattande riktlinjer avses rekommendationer från Tjänsteutbudsrådet för hälso- och sjukvården. De nya metoderna kan hänföra sig till såväl socialvården som hälso- och sjukvården. Gemensamma principer för ibruktagandet av dem betyder samtidigt att vårdlandskapens invånare är jämlika. Det är särskilt viktigt att komma överens om principerna för ibruktagande, användning och avveckling av nya, dyra hälso- och sjukvårdsmetoder i samarbetsområdena. Att man kommer överens om enhetliga principer betyder ändå inte att alla nya rutiner och metoder måste tas i bruk samtidigt i alla vårdlandskap. Nya metoder kan införas till exempel genom regionala utvecklingsförsök.

Enligt 11 punkten ska vårdlandskapen inom samarbetsområdet komma överens om samarbetet och arbetsfördelningen inom utbildning och forskning. Utbildningssamarbetet inbegriper utvärdering och prognostisering av kompetensbehovet i samarbetsområdet. De flesta vårdlandskapen är för små för att genomföra dessa på egen hand, och alla vårdlandskap har inte ett universitet eller en högskola som tillhandahåller utbildning på området. Utifrån prognostiseringen och utvärderingen av kompetensbehovet kommer vårdlandskapen överens om samarbetet och arbetsfördelningen till den del det hör till vårdlandskapet. Eftersom det är universiteten, högskolorna och andra läroanstalter som ordnar utbildningen, är det viktigt att de till denna del deltar i planeringen och genomförandet av samarbetet mellan vårdlandskapen. Likaså förutsätter vårdlandskapens samarbete inom forskning ett nära samarbete med universiteten och högskolorna.

Enligt 12 punkten ska det i samarbetsavtalet avtalas om utvecklande av social- och hälsovårdens informationsförvaltning och elektroniska tjänster och samordning av användningen av klient- och patientuppgifter samt om samordning av skyldigheter enligt lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen. Det sistnämnda gäller särskilt samordningen av den informationshanteringsmodell som avses i 5 § i nämnda lag. Enligt bestämmelsen ska vårdland-

skapen i samarbetsområdet sinsemellan komma överens om kompatibla informationssystemlösningar och elektroniska tjänster som krävs för digitalisering och gemensamma verksamhetsmodeller. Genom förfarandet säkerställs informationssystemens interoperabilitet.

Enligt 13 punkten ska vårdlandskapen komma överens om de åtgärder, den arbetsfördelning och det samarbete som beredskapen och förberedelserna för störningar och undantagsförhållanden förutsätter samt om ordnandet av beredskapscentrets verksamhet. Enligt 48 § i den föreslagna lagen ska vårdlandskapen förbereda sig på störningar och undantagsförhållanden, och i 49 § föreskrivs om social- och hälsovårdens beredskapscenter. De situationer som avses i 13 punkten kan beröra flera vårdlandskaps område eller vara så betydande att ett enskilt vårdlandskap inte har tillräckliga resurser att klara av de åtgärder som situationen förutsätter. Därför är det nödvändigt att vårdlandskapen i samarbetsområdet kommer överens om de åtgärder som förutsätts vid störningar och undantagsförhållanden och hur man förbereder sig för dem. Även till denna del kan man komma överens om arbetsfördelningen mellan vårdlandskapen och hur särskilda regionala förhållanden ska beaktas samt hur vårdlandskapen kan samarbeta vid olika störningar. Vårdlandskapen ska i samarbetsavtalet i enlighet med nationellt överenskomna principer för beredskapsplanering avtala om att upprätta och dela en enhetlig lägesbild och en plan för hur resurserna inom samarbetsområdet ska ledas vid störningar som kräver större resurser än ett enskilt vårdlandskap har.

Enligt 14 punkten ska vårdlandskapen inom samarbetsområdet avtala om samarbete i fråga om vittsyftande eller ekonomiskt betydelsefulla investeringar och om samordning av vårdlandskapens investeringar inom samarbetsområdet i den utsträckning det är nödvändigt med hänsyn till de frågor som avses i 1–13 punkten. Med investeringar avses investeringar i lokaler, fastigheter, anordningar, materiel, informations- och kommunikationsteknik och andra motsvarande investeringar. Med att investeringen är vittsyftande och ekonomiskt betydelsefull avses det som föreskrivs i 24 a § 4 mom. i den föreslagna lagen.

I detta sammanhang ska man beakta samtliga investeringar som planeras av vårdlandskapen i samarbetsområdet. De samlade investeringarna ska stödja den övriga arbetsfördelning, det samarbete och den samordning inom samarbetsområdet som överenskommit i samarbetsavtalet på ett sätt som inte leder till överlappande eller annars onödiga investeringar. Samarbetet kring investeringar och samordningen av dem ska bidra till att säkerställa att det inom samarbetsområdet uppstår kostnadsnyttoeffektiva och produktiva service-, samarbets- och produktionsstrukturer inom social- och hälsovården. Vårdlandskapen i samarbetsområdet behöver dock inte samarbeta inom eller samordna alla vittsyftande eller ekonomiskt betydelsefulla investeringar, utan endast sådana som med stöd av momentet har betydelse med tanke på de övriga omständigheter som förutsätts bli avtalade i samarbetsavtalet.

Grunden för granskningen är respektive vårdlandskaps egna bedömningar av och planer över nödvändiga investeringar. I samband med beredningen av samarbetsavtalet ska vårdlandskapen bedöma vilken betydelse respektive vårdlandskaps investeringsplaner har i förhållande till de övriga vårdlandskapens befintliga och planerade produktionsstruktur. Utgångspunkten för beredningen ska vara de riksomfattande strategiska mål för social- och hälsovården som avses i 21 § och av dem i synnerhet riktlinjerna för investeringar samt målen för utveckling av social- och hälsovårdstjänsterna och servicestrukturen samt informationshanteringen inom social- och hälsovården.

Eftersom samarbetsområdena är sinsemellan olika, är det möjligt att de behöver avtala om samarbete, arbetsfördelning och samordning också på andra områden än de som avses i 1–14 punkten. Därför konstateras det i 15 punkten att vårdlandskapen vid behov får komma överens om

samarbete, arbetsfördelning och samordning också på andra områden inom social- och hälsovården. Till denna del får vårdlandskapen själva avgöra vilka frågor de kommer överens om. För att dessa andra frågor som avses i 15 punkten ska inkluderas i ett samarbetsavtal krävs i praktiken att vårdlandskapen är enhälliga, till skillnad från de frågor som nämns i 1–14 punkten, och som vårdlandskapen är skyldiga att komma överens om i samarbetsavtalet.

Enligt 3 mom. ska samarbetsavtalet främja klient- och patientsäkerheten och kvaliteten i övrigt samt förverkligandet av en ändamålsenlig, kostnadsnyttoeffektiv och verkningsfull hälso- och sjukvård. I enlighet med detta ska det också i de avtalade arrangemangen förutsättas att verksamhetsenheterna enligt arbetsfördelningen har tillräckliga ekonomiska resurser och personalresurser samt tillräcklig kompetens för skötseln av uppgiften.

Med stöd av 4 mom. får närmare bestämmelser om vad som ska avtalas i samarbetsavtalet utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom närmare bestämmelser kan man fastställa kriterier till exempel för när en ny metod är sådan att grunderna för dess ibruktagande bör behandlas i samarbetsavtalet med stöd av 2 mom. 5 punkten. Genom förordning kan det också fastställas vad som med stöd av 7 punkten åtminstone ska avtalas om samarbete, arbetsfördelning och samordning i fråga om social- och hälsovårdstjänster eller på vilka grunder de tjänster som blir föremål för avtalet bestäms.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

35 §. Beredning av samarbetsavtalet och uppföljning av dess fullföljande. Paragrafen innehåller de centrala bestämmelserna om beredningen av samarbetsavtalet. Enligt 1 mom. ska vårdlandskapet vid beredningen av samarbetsavtalet beakta tillgängliga uppföljningsuppgifter om invånarnas och andra kunders hälsa och välfärd samt servicebehoven i vårdlandskapet. Till dessa uppgifter hör till exempel den utredning som vårdlandskapet gjort enligt 27 § i den föreslagna lagen, de uppgifter som beskrivs i den regionala välfärdsberättelsen och välfärdsplanen och andra uppföljnings- och utvärderingsuppgifter för vårdlandskapet samt de expertbedömningar som Institutet för hälsa och välfärd gjort enligt 28 §.

Enligt 2 mom. bereds samarbetsavtalet i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet i fråga om den beredskap och de förberedande åtgärder som avses i 34 § 2 mom. 13 punkten. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att samarbetsområdenas avtal om beredskap och förberedelser har utarbetats enligt enhetliga principer på riksnivå och tillsammans bildar en riksomfattande helhet. De riksomfattande principerna för beredskapsplanering beskrivs till exempel i säkerhetsstrategin för samhället och i den nationella riskbedömningen. För att social- och hälsovården ska kunna fungera under olika störningar och undantagsförhållanden, måste beredskapsplaneringen, lägesbildssystemet och ledningsstrukturerna inom de fem samarbetsområdena vara enhetliga på riksnivå och bilda en riksomfattande helhet. Det är viktigt att beredningen sker i samråd med social- och hälsovårdsministeriet också därför att statsrådet med stöd av 36 § i den föreslagna lagen kan besluta om innehållet i samarbetsavtalet mellan vårdlandskapen till den del som de i avtalet överenskomna förberedelserna och beredskapen för störningar och undantagsförhållanden inte är tillräckliga med hänsyn till den övergripande säkerheten.

Enligt 3 mom. ska vårdlandskapen vid beredningen av samarbetsavtalet också höra de universitet och yrkeshögskolor som ger utbildning inom social- och hälsovård om det som i avtalet överenskomms om samarbetet och arbetsfördelningen inom utbildning och forskning. Det är motiverat med tanke på dessa aktörers roll i forskningen och utbildningen inom branschen.

Med stöd av 4 mom. ska vårdlandskapen också höra social- och hälsovårdsministeriet när samarbetsavtalet bereds. Syftet med hörandet är att vårdlandskapen och ministeriet tillsammans ska bedöma om de riksomfattande mål som statsrådet fastställt med stöd av 21 § i den föreslagna lagen och kundernas behov har beaktats på behörigt sätt i samarbetsavtalet. Samtidigt ska det bedömas om avtalet täcker alla de saker som förutsätts i 34 § 2 mom. i lagförslaget på så sätt att avtalet tryggar en tillräcklig och kostnadsnyttoeffektiv social- och hälsovård inom samarbetsområdet. En gemensam bedömning är viktig i synnerhet för att statsrådet med stöd av 36 § i den föreslagna lagen ska kunna besluta om innehållet i samarbetsavtalet mellan vårdlandskapen till den del som det i avtalet inte har överenskommit om alla de omständigheter som förutsätts i 34 § 2 mom. på ett sätt som tryggar en tillräcklig och kostnadsnyttoeffektiv social- och hälsovård inom samarbetsområdet.

Samarbetsavtalet ska godkännas i fullmäktige i samtliga vårdlandskap i samarbetsområdet. Avtalet måste godkännas av samtliga vårdlandskap i samarbetsområdet för att träda i kraft. Om något vårdlandskap inte godkänner avtalet, ska vårdlandskapen fortsätta den gemensamma beredningen tills alla vårdlandskap godkänner avtalet. Om avtalet ändå inte kan godkännas, kan statsrådet besluta om avtalet med stöd av 36 § i den föreslagna lagen. När samtliga vårdlandskap har godkänt samarbetsavtalet ska det lämnas in till social- och hälsovårdsministeriet. Det godkända samarbetsavtalet utgör grunden för den interaktiva styrningen mellan ministeriet och vårdlandskapen. Dessutom ska social- och hälsovårdsministeriet vid behov bedöma om det på grund av att avtal saknas eller till följd av innehållet i avtalet är nödvändigt att inleda ett förfarande enligt 36 §. Genom det förfarandet fastställer statsrådet ett samarbetsavtal som är bindande för vårdlandskapen.

Enligt 5 mom. ska genomförandet av samarbetsavtalet årligen följas upp och utvärderas i förhandlingar mellan social- och hälsovårdsministeriet och vårdlandskapen i samarbetsområdet. I förhandlingarna deltar också finansministeriet och inrikesministeriet. Avtalet ska ändras vid behov. Ändringarna kan basera sig på ett eller flera vårdlandskaps förslag eller på social- och hälsovårdsministeriets initiativ. Utifrån uppföljningen och utvärderingen kan vårdlandskapen och social- och hälsovårdsministeriet granska hur samarbetsområdet har uppnått de riksomfattande målen för social- och hälsovården enligt 21 § i den föreslagna lagen, de allmänna målen för samarbetet mellan vårdlandskapen enligt 33 §, de allmänna målen för samarbetsavtalet enligt 34 § 3 mom. och eventuella preciserande mål för samarbetet. Om uppföljningen visar att samarbetsavtalet inte fullgörs i enlighet med målen kan avtalet vid behov ändras. Exempelvis informationshantering och elektroniska tjänster samt investeringar kan bli föremål för snabba ändringsbehov, och därför är det viktigt att bedöma behovet av att ändra avtalet minst en gång per år. Med undantag för de situationer som avses i 36 § 1 mom. 2 och 3 punkten i den föreslagna lagen föreskrivs det inte närmare i lagen på vilka grunder avtalet ska ändras. Denna bedömning överläts åt vårdlandskapen och social- och hälsovårdsministeriet.

I 6 mom. ingår ett bemyndigande med stöd av vilket närmare bestämmelser om beredningen av samarbetsavtalet och beaktande av de omständigheter som avses i 1–5 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessutom får det genom förordning av statsrådet föreskrivas om tidtabellen för beredningen av samarbetsavtalet. När det föreskrivs om tidtabellen kan beredningen och godkännandet samordnas med beredningen och godkännandet av de riksomfattande målen enligt 21 §. Försummelse av den tidtabell som fastställts genom förordning kan också utgöra grund för beredningen av åtgärder enligt 36 §; om samarbetsavtalet inte inom utsatt tid har godkänts i vårdlandskapen och sänts till social- och hälsovårdsministeriet, kan social- och hälsovårdsministeriet inleda åtgärder för att bereda samarbetsavtalet och lämna det till statsrådet för godkännande.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

36 §. Statsrådets behörighet att besluta om samarbetsavtalet mellan vårdlandskapen. I paragrafen föreskrivs om de situationer där statsrådet har behörighet att besluta om innehållet i samarbetsavtalet mellan vårdlandskapen.

Enligt 1 mom. 1 punkten får statsrådet besluta om innehållet i samarbetsavtalet mellan vårdlandskapen till den del som vårdlandskapen inte når enighet om avtalets innehåll. Det är dock alltid önskvärt att vårdlandskapen sinsemellan kommer överens om innehållet i avtalet. Samförståndet mellan vårdlandskapen kan främjas också av att de är medvetna om att statsrådet efter beredning av social- och hälsovårdsministeriet kan besluta om samarbetsavtalet, i det fall att vårdlandskapen inte kommer överens.

Enligt 2 punkten kan statsrådet besluta om innehållet i samarbetsavtalet mellan vårdlandskapen också till den del det i samarbetsavtalet inte har avtalats om de frågor som avses i 34 § 2 mom. 1–14 punkten på så sätt att avtalet tryggar en tillräcklig och kostnadseffektiv social- och hälsovård i samarbetsområdet. Det primära syftet med bestämmelserna om samarbetsområden och samarbetsavtal är att genom arbetsfördelning, samarbete och samordning mellan vårdlandskapen trygga en tillräcklig och kostnadsnyttoeffektiv social- och hälsovård i situationer där ett enskilt vårdlandskap inte kan trygga detta. På detta sätt kan man med stöd av 2 punkten ingripa i situationer där vårdlandskapen i samarbetsområdet visserligen upprättar och godkänner ett samarbetsavtal, men underlåter att avtala om de frågor som förutsätts i de nämnda bestämmelserna. På samma sätt kan man med stöd av 2 punkten ingripa i avtalet, om vårdlandskapen i sig har kommit överens om de frågor som förutsätts, men avtalets innehåll inte tryggar en tillräcklig och kostnadseffektiv social- och hälsovård inom samarbetsområdet.

Enligt 3 punkten kan statsrådet besluta om innehållet i samarbetsavtalet mellan vårdlandskapen också till den del den avtalade beredskapen och förberedelserna inför störningar och undantagsförhållanden inte är tillräcklig med tanke på den övergripande säkerheten.

Statsrådet kan dock med stöd av 1 mom. avvika från det som vårdlandskapen har kommit överens om endast på de grunder som anges i 1 mom. Till övriga delar ska statsrådet fastställa samarbetsavtalet i enlighet med vad vårdlandskapen överens om.

Med stöd av 2 mom. bereds statsrådets beslut om vårdlandskapens samarbetsavtal vid social- och hälsovårdsministeriet. Beredningen kan inledas om vårdlandskapen inte alls lämnar in samarbetsavtalet till ministeriet inom den tidsfrist som anges i den förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av 35 § 6 mom. i den föreslagna lagen. Dessutom kan beredningen inledas, om avtalet uppenbart innehåller de brister som nämns i 1 mom. 2 eller 3 punkten och vårdlandskapen inte inom den ovan nämnda tidsfristen lämnar ministeriet ett till denna del korrigerat avtal. I samband med beredningen ska ministeriet höra alla vårdlandskap inom samarbetsområdet.

Statsrådets beslut om vårdlandskapens samarbetsavtal är enligt 3 mom. i kraft tills vårdlandskapen har ingått ett nytt samarbetsavtal där de faktorer som avses i 1 mom. har beaktats tillräckligt. Vårdlandskapen kan också när som helst bereda och godkänna ett avtal som ersätter det samarbetsavtal som statsrådet beslutat om. Det avtal som statsrådet beslutat om upphör att gälla när det avtal som vårdlandskapen ingått träder i kraft. På vårdlandskapens nya beredning tillämpas de principer för beredningen av samarbetsavtal som anges i 35 §. När följande fullmäktigeperiod börjar inleds i vilket fall beredningen av ett nytt samarbetsavtal.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

37 §. Samarbete mellan tvåspråkiga vårdlandskap. I paragrafen åläggs tvåspråkiga vårdlandskap att avtala om ömsesidigt samarbete och arbetsfördelning vid tillhandahållandet av social- och hälsovårdstjänster på svenska. Avtalsskyldigheten gäller sådana tjänster där samarbetet är nödvändigt eller behövs för att säkerställa det kunnande som tjänsterna förutsätter, tillgången till eller kvaliteten på tjänsterna eller de språkliga rättigheterna på grund av att uppgifterna är krävande eller att de aktualiseras sällan eller på grund av stora kostnader till följd av uppgifterna.

Bestämmelsen hänför sig till avvecklingen av samkommunen Kårkulla, som ansvarar för den svenskspråkiga omsorgen om personer med utvecklingsstörning, och till säkerställandet av att de svenskspråkiga omsorgerna om personer med utvecklingsstörning kan tryggas. Syftet med bestämmelsen är dock att trygga ordnandet av även andra tjänster som det har varit svårt att ordna på svenska och som kan ordnas genom samarbete och arbetsfördelning.

I 2 mom. föreskrivs närmare om vilka frågor de tvåspråkiga vårdlandskapen ska komma överens om. Tvåspråkiga vårdlandskap ska för det första komma överens om det sakkunnigstöd som de ska ge varandra vid tillhandahållandet av tjänster. Skyldigheten att ingå avtal gäller vidare åtminstone sådana svenskspråkiga tjänster där samarbete är nödvändigt för att trygga de språkliga rättigheterna på grund av att uppgifterna är krävande eller att de aktualiseras sällan eller på grund av stora kostnader till följd av uppgifterna. Skyldigheten att ingå avtal gäller dessutom tjänster som det är ändamålsenligt att tillhandahålla endast i en del av vårdlandskapen. Sådana uppgifter är bland annat expertuppgifter och uppgifter inom utvecklingsstöd i anslutning till omsorgen om utvecklingsstörda; dessa uppgifter överförs från samkommunen Kårkulla till vårdlandskapens organiseringsansvar. Kårkullas expert- och utvecklingscenters tjänster omfattar både tjänster som tillhandahålls kunderna och expertstöd och utvecklingsverksamhet som tillhandahålls för experter. Dessutom ska vårdlandskapen avtala om den rådgivning för utvecklingsstörda samt om boende och dag- och arbetscenter som överförs från samkommunen Kårkulla, om det inte är ändamålsenligt att tillhandahålla tjänster i alla tvåspråkiga vårdlandskap. I den nya lag om funktionshinderservice som är under beredning kan det inte längre specificeras vilka tjänster som ska tillhandahållas olika grupper av personer med funktionsnedsättning på basis av FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som är bindande för Finland. Samarbetsavtalets omfattning i fråga om enskilda tjänster bestäms därför närmare utifrån skyldigheterna enligt den kommande lagen om funktionshinderservice.

Avtalet ska också gälla andra tjänster som det inte är ändamålsenligt att ordna i alla tvåspråkiga vårdlandskap och där tillräcklig svenskspråkig betjäning kan säkerställas genom arbetsfördelningen. Exempel på sådana tjänster är exempelvis särskilt krävande tjänster inom missbrukarvården och dygnetruntvård inom barnpsykiatri. Vårdlandskapen kan dock inte avtala om sådana tjänster som med stöd av socialvårdslagen eller hälso- och sjukvårdslagen har samlats eller centraliserats på det sätt som avses i den föreslagna 9 §. Sådana är bland annat omfattande jour dygnet runt och specialiserad sjukvård som centraliserats på riksnivå.

I 3 mom. föreskrivs det att vårdlandskapet X ska samordna uppgörandet av avtalet. I 31 § föreskrivs det att vårdlandskapet X ska stödja utvecklingen av de svenskspråkiga tjänsterna i hela landet.

I 4 mom. föreskrivs att tvåspråkiga vårdlandskap ska höra social- och hälsovårdsministeriet innan avtal om ömsesidigt samarbete godkänns. Vårdlandskapen ska godkänna avtalet i sina vårdlandskapsfullmäktige. Det godkända avtalet ska lämnas till social- och hälsovårdsministeriet.

Med stöd av 5 mom. ska det praktiska fullgörandet av avtalet följas och utvärderas varje år. Initiativ till ändring av avtalet kan tas av de tvåspråkiga vårdlandskapen, landskapssammanslutningen HUS och social- och hälsovårdsministeriet. Dessutom ska med stöd av 32 § i vårdlandskapslagen Nationalspråksnämnden lägga fram förslag till ändring av avtalet samt bevaka genomförandet av avtalet.

Enligt 6 mom. har statsrådet rätt att besluta om ett avtal som avses i 1 mom. till den del vårdlandskapen inte når enighet om avtalet eller det i avtalet inte har avtalats om de tjänster som avses i 2 mom. eller avtalet i övrigt inte tryggar att svenskspråkiga tjänster tillhandahålls på behörigt sätt. Om det i avtalet har avtalats om uppgifter som samlats eller centraliserats genom lag eller med stöd av lag, är avtalet till denna del ogiltigt. Social- och hälsovårdsministeriet svarar för beredningen av beslutet, och före beslutet ska ministeriet höra de vårdlandskap som beslutet gäller. Beslutet ska verkställas omedelbart och iakttas tills vårdlandskapen genom ett avtal har beslutat något annat.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

6 kap. **Egenkontroll och myndighetstillsyn**

I kapitlet föreskrivs det om vårdlandskapets och privata tjänsteproducenters egenkontroll, om vårdlandskapets skyldighet att övervaka de privata tjänsteproducenter som producerar tjänster för vårdlandskapet samt om de statliga tillsynsmyndigheternas tillsyn över och anknytande styrning av vårdlandskapens ordnande av vård och kommunernas uppgifter enligt 6 §. Syftet med bestämmelserna är att säkerställa att vårdlandskapens ansvar för ordnandet av social- och hälsovård är lagenligt i första hand genom planering och uppföljning som riktas mot vårdlandskapens egen verksamhet och genom den egenkontroll som avses i 38 §. Detta stöts av tillsynsmyndighetens styrning och tillsyn, som bygger på bland annat tillsynsprogrammen och informationen om dem. Privata tjänsteproducenter ska också vara skyldiga att utöva egenkontroll enligt 38 §, och dessutom ska de omfattas av vårdlandskapets tillsyn enligt 39 § samt av tillsynsmyndigheternas tillsyn, om vilken det föreskrivs särskilt i lagen om privat hälso- och sjukvård och lagen om privat socialservice.

Det som i kapitlet föreskrivs om vårdlandskapet ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

38 §. Vårdlandskapens och de privata tjänsteproducenternas egenkontroll. Paragrafen gäller såväl vårdlandskapets som privata tjänsteproducenters skyldighet att utöva egenkontroll. Enligt 1 mom. ska ett vårdlandskap och en privat tjänsteproducent i verksamhet som avses i den föreslagna lagen genom egenkontroll säkerställa en lagenlig skötsel av sina uppgifter och iakttagandet av de avtal som de ingått. Vårdlandskapet och privata tjänsteproducenter ska säkerställa tillgången till tjänster, tjänsternas kontinuitet, säkerhet och övriga kvalitet samt att klienterna och patienterna behandlas jämlikt. Egenkontrollen av uppgifter och tjänster ska genomföras som en del av ordnandet och produktionen av dem. En fungerande egenkontroll är ett verktyg för kvalitetsledningen av tjänsterna och utvecklingen av tjänsteverksamheten. Välplanerad egenkontroll fungerar smidigt som en del av serviceverksamheten.

I 2 mom. föreskrivs det att ett vårdlandskap och en privat tjänsteproducent ska utarbeta ett program för egenkontroll för de uppgifter och tjänster som de ansvarar för. I programmet ska det fastställas hur fullgörandet av de skyldigheter som avses i 1 mom. ordnas och genomförs. Det ska anges hur tillhandahållandet, säkerheten och övrig kvalitet samt jämlikheten i fråga om

social- och hälsovårdstjänsterna ska övervakas och hur upptäckta brister åtgärdas. Vårdlandskapets program för egenkontroll ska omfatta alla tjänster som ordnas av vårdlandskapet och produceras för vårdlandskapets räkning. På motsvarande sätt ska en privat tjänsteproducents program för egenkontroll omfatta alla tjänster som den privata tjänsteproducenten själv producerar eller anskaffar hos en underleverantör. Programmet för egenkontroll avser en skriftlig plan som utarbetats för tjänsterna och med vars hjälp missförhållanden i fråga om tjänster för en klient eller patient och situationer som medför osäkerhet och risker beträffande huruvida en tjänst ska lyckas kan identifieras, förebyggas och åtgärdas planmässigt och snabbt. Egenkontrollen baserar sig på riskhantering, där serviceprocessen utvärderas med avseende på kvaliteten och klient- och patientsäkerheten. Avsikten är att vårdlandskapet och den privata tjänsteproducenten hela tiden ska utvärdera sin egen verksamhet, lyssna till patienter och klienter i frågor som gäller kvaliteten och klient- och patientsäkerheten samt beakta responsen när verksamheten utvecklas.

Enligt 3 mom. ska programmet för egenkontroll, de iakttagelser som baserar sig på uppföljningen av genomförandet av programmet och de åtgärder som vidtas med stöd av dem offentliggöras i det allmänna datanätet och på andra sätt som främjar deras offentlighet. Andra metoder som främjar offentligheten är exempelvis att hålla programmet för egenkontroll, iakttagelserna i uppföljningen och de åtgärder som vidtagits med anledning av dem offentligt framlagda. Det kan ske till exempel på anslagstavlan hos ett vårdlandskap eller i en privat tjänsteproducents verksamhetsenhet. Av programmet för egenkontroll ska det framgå hur vårdlandskapet och privata tjänsteproducenter säkerställer att tjänsten tillhandahålls på ett högklassigt sätt och med beaktande av klient- eller patientsäkerheten. Av programmet för egenkontroll ska det också framgå hur vårdlandskapet och den privata tjänsteproducenten agerar i situationer där tjänsten av någon anledning inte tillhandahålls i enlighet med de mål som ställts upp för den eller där klient- och patientsäkerheten hotar att äventyras. Genom att programmet för egenkontroll hålls offentligt framlagt förbättras klienternas och patienternas samt deras anhörigas tillgång till information.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det enligt 4 mom. vid behov utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av programmet för egenkontroll samt om den plan för främjande av kvalitetsledning samt klient- och patientsäkerhet som ska ingå i programmet.

Enligt 5 mom. får Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) meddela allmänna föreskrifter om innehållet i samt utarbetandet och uppföljningen av planen för egenkontroll. Avsikten är att Valvira ska utarbeta föreskrifterna så att verksamhetens omfattning och innehåll beaktas i dem.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

39 §. Vårdlandskapens skyldighet att styra och utöva tillsyn. I paragrafen föreskrivs det som ett komplement till 10 § i vårdlandskapslagen om vårdlandskapets skyldighet att övervaka privata tjänsteproducenter som producerar social- och hälsovårdstjänster för vårdlandskapet. I 1 mom. hänvisas det till 10 § i vårdlandskapslagen, där det föreskrivs om vårdlandskapets skyldighet att styra och övervaka den tjänsteproduktion som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar, om rätten att av privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer få de uppgifter och utredningar som är nödvändiga för tillsynen samt om rätten att inspektera privata tjänsteproducenters och deras underleverantörers lokaler och anordningar. Utöver 10 § i vårdlandskapslagen ska bestämmelserna i den föreslagna paragrafen tillämpas på vårdlandskapets tillsynsskyldighet. I lagen om privat hälso- och sjukvård och lagen om privat socialservice föreskrivs särskilt

om tillsynsmyndighetens, det vill säga regionförvaltningsverkets och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, rätt att utöva tillsyn över privata tjänsteproducenter.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet med stöd av sitt organiseringsansvar fortlöpande styra och övervaka de privata tjänsteproducenterna och deras underleverantörer vid produktionen av tjänster, och i samband med detta vid behov utfärda anvisningar för produktionen av tjänster. Vårdlandskapet ska styra de privata tjänsteproducenterna genom de anvisningar som det har utfärdat men också till exempel genom regelbundna förhandlingar eller styrningsbesök eller på något annat lämpligt sätt. Dessutom ska vårdlandskapet till exempel med hjälp av begäranden om information, utredningar, kundrespons, inspektioner eller andra lämpliga metoder fortlöpande övervaka att de anvisningar och skyldigheter som gäller privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer iakttas.

I 3 mom. föreskrivs det att om det framkommer eventuella missförhållanden eller brister i en privat tjänsteproducentens eller dess underleverantörs verksamhet, ska vårdlandskapet vägleda den privata tjänsteproducenten eller vid behov begära en utredning om saken av den privata tjänsteproducenten och vid behov av dennes underleverantör inom en tillräcklig tidsfrist som vårdlandskapet sätter ut. Förvaltningslagens bestämmelser tillämpas på begäran om utredning. Även om missförhållanden uppstår endast i en privat tjänsteproducentens underleverantörs verksamhet, ska en utredning alltid begäras också av den privata tjänsteproducenten, eftersom denna också ansvarar för underleverantörens verksamhet. När missförhållanden eller brister konstaterats ska vårdlandskapet kräva att de avhjälpas inom en tillräcklig tidsfrist. Utgångspunkten är att en privat tjänsteproducent alltid ska ges möjlighet att avhjälpa missförhållanden i sin verksamhet innan vårdlandskapet eller den övervakande myndigheten vidtar andra åtgärder i ärendet. Med stöd av lagen om privat hälso- och sjukvård och lagen om privat socialservice kan tillsynsmyndigheten dock, om klient- eller patientsäkerheten kräver det, förbjuda en privat tjänsteproducentens verksamhet eller bestämma att verksamheten ska avbrytas eller omedelbart förbjuda användningen av en verksamhetsenhet, en del av den eller en anordning.

Om en privat tjänsteproducent eller dennes underleverantör inte avhjälpas missförhållandena eller bristerna inom den tid som vårdlandskapet satt ut, ska vårdlandskapet enligt 3 mom. vid behov vidta åtgärder enligt det avtal som avses i 14 § för att sänka ersättningen eller avstå från att betala den. Om förseelserna är väsentliga eller upprepade ska vårdlandskapet vidta åtgärder för att säga upp eller häva avtalet. Upphandlingskontraktet är ett normalt kontrakt på vilket principerna i avtalsrätten tillämpas. I upphandlingsavtalet mellan ett vårdlandskap och en privat tjänsteproducent ska det enligt 14 § avtalas om minskning av ersättningen enligt avtalet och om innehållning av betalningen av den samt om uppsägning och hävning av avtalet. Uppsägningsvillkoret kan utformas så att uppsägning är möjlig utan särskilda grunder inom ramen för en uppsägningstid, eller så att det närmare anger de villkor under vilka uppsägning är möjlig. Hävning av ett avtal blir i allmänhet aktuellt när det är fråga om en väsentlig, allvarlig avtalsförseelse.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

40 §. Myndighetstillsyn och styrning i anknytning till tillsynen. I den föreslagna paragrafen anges de myndigheter som övervakar att ansvaret att ordna social- och hälsovård och kommunernas skyldigheter inom främjandet av hälsa och välfärd fullgörs. I paragrafen föreskrivs också om arbetsfördelningen mellan tillsynsmyndigheterna. En väsentlig del av tillsynen utgörs av styrning; målet är att främja tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet samt klient- och

patientsäkerheten och att förebygga förhållanden och system som äventyrar klient- och patientsäkerheten eller kränker kundens och patientens rättigheter. Syftet med tillsynen är att de brister och andra missförhållanden som upptäcks i verksamheten ska avhjälpas.

Enligt paragrafens 1 mom. hör den allmänna styrningen, planeringen och utvecklingen av samt tillsynen över social- och hälsovården till social- och hälsovårdsministeriet. Regionförvaltningsverken svarar med stöd av 2 mom. i första hand för tillsynen över lagenligheten i vårdlandskapens servicestruktur och lagligheten i verksamheten och de tjänster som ordnas och produceras samt i främjandet av hälsa och välfärd. Regionförvaltningsverken svarar också för styrningen i anslutning till denna tillsyn. Ett nytt tillsynsobjekt är enligt bestämmelsen tillsynen över lagenligheten i servicestrukturen.

Valvira har i sin tur till uppgift att styra regionförvaltningsverkens verksamhet och förenhetligandet av avgörandepraxis samt att i anslutning till tillsynen behandla särskilt bestämda tillsynsärenden enligt 3 mom. Valvira åläggs i enlighet med den gällande lagstiftningen sådana ärenden av riksomfattande betydelse där det är viktigt att få till stånd en enhetlig linje i hela landet. Det kan till exempel vara fråga om tolkning av ny lagstiftning och situationer där det av någon annan anledning inte finns någon etablerad myndighetspraxis. Det kan också vara fråga om att bedöma om verksamheten sköts på behörigt sätt i situationer där det inte finns några bestämmelser eller riksomfattande rekommendationer. Exempelvis betydande ändringar i ordnandet av social- och hälsovårdens tjänster kan hänföras till kategorin principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden. I oklara situationer kan Valvira efter att ha hört regionförvaltningsverket avgöra om ett enskilt ärende är principiellt så viktigt eller vittsyftande att det ska behandlas av Valvira. Till Valvira ska också höras ärenden som gäller verksamhetsområdet för flera regionförvaltningsverk. Då undviker man situationer där det uppstår ovisshet om vilket regionförvaltningsverk som har behörighet att behandla ärendet. Valvira ska också behandla ärenden vars opartiska behandling vid regionförvaltningsverket uppenbart kan äventyras på grund av att regionförvaltningsverket är eller har varit part i ärendet. Det behöver då inte vara helt säkerställt att en opartisk behandling äventyras, utan motiverad misstanke om opartiskhet är en tillräcklig grund för att Valvira ska behandla ärendet.

Utöver dessa hör det till Valviras behörighet att behandla ärenden som väsentligen har samband med andra tillsynsärenden som behandlas vid verket och som gäller socialvården eller hälso- och sjukvården eller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Bestämmelsen ger möjlighet till samlad behandling av dessa ärenden.

I 4 mom. konstateras det att tillsynsbestämmelserna i 6 kap. gäller även tillsynen över det främjande av hälsa och välfärd i kommunerna som avses i 6 § och styrningen i anslutning till tillsynen.

Enligt 5 mom. utfärdas bestämmelser om den närmare arbetsfördelningen mellan Valvira och regionförvaltningsverken vid styrningen och tillsynen vid behov genom förordning av statsrådet. Att utfärda förordning har varit möjligt redan tidigare med stöd av de gällande bestämmelserna, men tills vidare har det inte funnits behov av någon sådan förordning.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

41 §. Behandling av tillsynsärenden. I paragrafen föreskrivs om de allmänna principer som ska tillämpas vid myndigheternas styrning och tillsyn. I paragrafen föreslås bestämmelser om tillsynsmyndighetens prövningsrätt vid behandlingen av tillsynsärenden och om preskription av tillsynsärenden.

Enligt 1 mom. ska verksamhetsprinciper, förfaringssätt och avgörandepraxis som ingår i styrningen och övervakningen vara enhetliga. Bestämmelser om de allmänna rättsprinciperna inom förvaltningen finns i 6 § i förvaltningslagen, enligt vilken en myndighet ska bemöta dem som utträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Myndigheternas åtgärder ska vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Åtgärderna ska skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen.

Enligt 2 mom. ska Valvira och regionförvaltningsverken på grundval av ett tillsynsärende som kommit till deras kännedom vidta de åtgärder som de anser befogade. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid klient- och patientsäkerheten och vid att lagen efterlevs. Åtgärderna ska bland annat vara förenliga med proportionalitetsprincipen enligt förvaltningslagen. Till exempel ärenden som har blivit anhängiga på basis av anmälningar till tillsynsmyndigheter avviker i praktiken märkbart från varandra med tanke på hur allvarliga de är och deras betydelse i övrigt. Det är meningen att Valvira och regionförvaltningsverket från fall till fall ska bedöma vilka åtgärder varje enskilt tillsynsärende förutsätter. Valvira och regionförvaltningsverket ska först sätta sig in i det ärende som har kommit till dess kännedom och göra en preliminär helhetsbedömning av det med tanke på säkerställandet av klient- och patientsäkerheten och efterlevnaden av lagen. Därefter ska tillsynsmyndigheten på basis av sin preliminära bedömning vidta de åtgärder som den anser vara befogade med tanke på säkerställandet av ovannämnda omständigheter. Avsikten är att tillsynsmyndighetens ska ha omfattande prövningsrätt beträffande de åtgärder som den väljer och åtgärdernas omfattning. Tillsynsmyndigheten kan vid behov skaffa sådana redogörelser som behövs i ärendet per telefon och på basis av dem utarbета en promemoria eller skaffa dokument i anknytning till ärendet eller inhämta utredningar av den övervakade aktören eller andra aktörer genom skriftlig begäran om utredning eller utlåtande. Om det på basis av den preliminära helhetsbedömningen inte finns anledning att misstänka att klient- eller patientsäkerheten äventyras eller att det förekommer sådant förfarande som strider mot lagen eller sådan försummelse av skyldigheten som förutsätter att tillsynsmyndigheten ingriper i ärendet, ger ärendet i princip ingen anledning till vidare åtgärder. Bestämmelsen motsvarar förvaltningslagens bestämmelser om behandling av förvaltningsklagan.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om rätt för Valvira och regionförvaltningsverket att sätta åtgärder som anknyter till tillsynen i angelägenhets- eller prioritetsordning när klient- och patientsäkerheten eller andra omständigheter kräver det. Det är fråga om en ny slags bestämmelse inom tillsynen över social- och hälsovården. Bestämmelsen gäller laglighetsövervakningen i sin helhet, det vill säga utöver egentliga tillsynsärenden också klagomål. Prioriteringen är motiverad eftersom tillsynsmyndigheten på grund av de begränsade resurserna måste ta sig an de allvarligaste fallen först. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att tillsynsmyndigheterna vid behov kan inrikta sina åtgärder och resurser i synnerhet på de fall där risken för att patient- eller klientsäkerheten kränks är störst och där det kan uppstå behov av snabbt ingripande från tillsynsmyndighetens sida. Prioriteringen kan också gälla fall som är av avsevärd allmän betydelse även om det inte är fråga om något som direkt hotar patient- eller klientsäkerheten.

Enligt momentets andra mening ska Valvira och regionförvaltningsverket inte undersöka ett tillsynsärende som grundar sig på händelser som är äldre än två år, om det inte finns särskilda skäl till det. Tillsynens verkliga inverkan och effektivitet minskar på ett betydande sätt ju äldre de ärenden som ska undersökas är. Det är ofta oändamålsenligt att utreda gamla ärenden. Då tiden löper påverkar detta också möjligheterna att utreda ärendet på ett pålitligt sätt. Det försvarar på motsvarande sätt tillsynsobjektets rättsskydd. Den föreslagna preskriptionstiden på två år ska inte vara absolut, utan man kan avvika från den om det finns särskild orsak till detta. Ett tillsynsärende kan tas upp till prövning efter två år från händelsen exempelvis när det på basis av en anmälan till tillsynsmyndigheten finns skäl att misstänka ett oriktigt förfarande eller något

annat missförhållande som kan anses vara betydande och som fortfarande kan inverka på verksamheten. Det är således alltid fråga om en bedömning från fall till fall av en särskild orsak. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om preskriptionstiden för förvaltningsklagan i förvaltningslagen, liksom även bestämmelserna om preskriptionstiden för klagomålsärenden som riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern i statsrådet behandlar. Preskriptionstiden på två år enligt 53 b § i förvaltningslagen gäller endast klagomål, men preskriptionstiden enligt denna paragraf gäller alla tillsynsärenden.

I 4 mom. ska ingå en till sin natur informativ bestämmelse, som hänvisar till bestämmelserna om anmärknings- och klagomålsförfarandet i förvaltningslagen, lagen om patientens ställning och rättigheter och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

42 §. Myndighetssamarbete. I 1 mom. föreskrivs om tillsynsmyndigheternas skyldighet att vid behov samarbeta sinsemellan vid skötseln av de uppgifter som föreskrivs i den föreslagna lagen. Tillsynsmyndigheterna är vid behov skyldiga att samarbeta också med andra myndigheter när de sköter sina uppgifter. Bestämmelsen gäller i tillämpliga delar uppgifter som anknyter till registreringen av tjänsteproducenter, registret samt tillsynen och styrningen av tillsynen. När till exempel Valvira har förordnat regionförvaltningsverket att utföra en inspektion för sin räkning med stöd av 44 § 1 mom., ska ärendet slutföras i samarbete. En grundläggande förutsättning för ett fungerande samarbete är att behövlig information förmedlas smidigt mellan myndigheterna. Bestämmelser om myndigheternas rätt att utbyta information finns i 47 § i den föreslagna lagen.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet omedelbart underrätta tillsynsmyndigheten om missförhållanden och brister i en privat tjänsteproducentens eller dess underleverantörs verksamhet. Då kan tillsynsmyndigheten vid behov snabbt ingripa i missförhållandena och utöva sina befogenheter, såsom föreläggande av vite eller hot om avbrytande av verksamheten, vilket vårdlandskapet inte har rätt till. Om tillsynsmyndigheten i sin tillsynsverksamhet får kännedom om missförhållanden eller brister i en privat tjänsteproducentens eller dess underleverantörs verksamhet, ska tillsynsmyndigheten på motsvarande sätt omedelbart underrätta de vårdlandskap för vilka den privata tjänsteproducenten producerar tjänster. Vårdlandskapet kan då vid behov, utöver tillsynsmyndighetens eventuella åtgärder, vidta åtgärder för att vägleda och övervaka den privata tjänsteproducenten. Dessutom ska vårdlandskapet och tillsynsmyndigheten för kännedom sända varandra inspektionsberättelser som de utarbetat och som gäller verksamheten hos en privat tjänsteproducent eller hos en underleverantör till denna som producerar tjänster för landskapet. På så sätt får myndigheterna information från varandra för en ändamålsenlig skötsel av tillsynen. Regionförvaltningsverken och kommunerna tillämpar redan ett liknande förfarande.

I 48 och 49 § i socialvårdslagen föreskrivs det om personalens anmälningsskyldighet. Enligt socialvårdslagen ska personer som ingår i socialvårdens personal eller arbetar med motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständiga yrkesutövare agera så att den socialservice som ges till klienten är högklassig. En person som avses ovan ska utan dröjsmål meddela den person som ansvarar för verksamheten om han eller hon vid skötseln av sina uppgifter lägger märke till eller får kännedom om ett missförhållande eller en uppenbar risk för ett missförhållande vid tillhandahållandet av socialvård för klienten. Den person som tar emot anmälan ska anmäla ärendet till den ledande tjänsteinnehavaren inom vårdlandskapets socialvård. Anmälan kan göras trots sekretessbestämmelserna. Vårdlandskapet och en privat serviceproducent ska informera sin personal om anmälningsskyldigheten och omständigheter i anslutning till tillämpningen av den. Anvisningar för förfaringssätten vid tillämpningen av anmälningsskyldigheten ska ingå i den plan för egenkontroll som avses i 47 § i socialvårdslagen. Den person som

gjort anmälan får inte bli föremål för negativa motåtgärder till följd av anmälan. Den person som tar emot en anmälan ska vidta åtgärder för att rätta till missförhållandet eller avvärja risken för ett uppenbart missförhållande. Personen ska trots sekretessbestämmelserna underrätta regionförvaltningsverket om ärendet, såvida missförhållandet eller risken för ett uppenbart missförhållande inte åtgärdas utan dröjsmål. Regionförvaltningsverket eller Valvira kan meddela ett föreläggande för att undanröja missförhållandet och besluta om vidare åtgärder i ärendet så som särskilt föreskrivs.

Enligt 3 mom. utövar Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet (Fimea) tillsyn över verksamhet som avses i läkemedelslagen. Strålsäkerhetscentralen (STUK) utövar tillsyn över sådan verksamhet som avses i strålskyddslagen. Om tillsynsmyndigheterna i sin övervakning upptäcker brister eller andra missförhållanden inom läkemedelsförsörjningen eller användningen av strålning, ska Fimea eller STUK underrättas om dem.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

43 §. Styrnings- och utvärderingsbesök. Utöver att tillsynsmyndigheterna har gjort inspektionsbesök i kommuner och samkommuner i samband med tillsynshändelser har de också gjort besök som inte har gällt att utreda konstaterade eller misstänkta missförhållanden. Dessa styrnings- och utvärderingsbesök har kunnat bygga på till exempel ett resultatavtal mellan social- och hälsovårdsministeriet och tillsynsmyndigheten. Besöken har avtalats på förhand med kommunen eller samkommunen. Styrnings- och utvärderingsbesöken har visat sig vara nyttiga för såväl kommunerna som tillsynsmyndigheterna. Besöken har också bidragit till genomförandet av tillsynsprogrammen samt i flera fall till utbildning och styrning när ny lagstiftning har trätt i kraft. I den nu föreslagna lagen finns en bestämmelse om styrnings- och utvärderingsbesök. Bestämelsen klargör syftet med de besök som tillsynsmyndigheterna av olika orsaker gör hos den som ska övervakas. Till de styrningsbesök som avses i paragrafen hör inte några efterkontroller så som till de inspektioner och liknande besök som görs i tillsynssyfte.

Med stöd av det föreslagna 1 mom. kan tillsynsmyndigheten företa styrnings- och utvärderingsbesök i vårdlandskapen. Enligt 40 § 4 mom. ska paragrafen också tillämpas på kommunerna när det gäller främjande av hälsa och välfärd enligt 6 §. Besöken hör samman med styrning, utvärdering och uppföljning av verksamheten. Avsikten är bland annat att ge områdenas förtroendepersoner, ledning och personal orientering om tillsynsprogrammen, lagstiftningen och andra aktuella frågor inom social- och hälsovården. Till besöken hör vanligen också utbyte av information. I samband med besöken får tillsynsmyndigheterna information om besöksobjektets verksamhet, sätten att ordna tjänsterna och om de lokala förhållandena.

Enligt 2 mom. ska styrningsbesöken och programmet för dem alltid avtalas på förhand med respektive kommun och vårdlandskap. I enlighet med det kräver styrnings- och utvärderingsbesöken alltid att tidpunkten för besöket är lämplig för besöksobjektet. Besöksobjektet har också möjlighet att meddela att det anser att tillsynsmyndighetens planerade besök inte är nödvändigt. Tillsynsmyndigheten kan dock bedöma om det då finns behov av inspektion enligt 44 §.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

44 §. Inspektionsrätt. I paragrafen föreskrivs det om inspektion av vårdlandskapens verksamhet inom social- och hälsovården samt av de lokaler som används för verksamheten. Enligt 40 § 4 mom. ska paragrafen också tillämpas på kommunerna när det gäller främjande av hälsa och välfärd enligt 6 §. Sakinnehållet i bestämmelserna motsvarar huvudsakligen de bestämmelser

som nu finns bland annat i folkhälsolagen, lagen om specialiserad sjukvård och socialvårdslagen. För förrättande av inspektion förutsätts dock inte som i nuvarande lagstiftning ett uttryckligt motiverat skäl. Det möjliggör bland annat att tillsynsmyndigheten kan förrätta inspektion vid objekt som valts ut slumpmässigt eller med stöd av en riskanalys. Om det i vårdlandskapets verksamhet uppstår problem eller misstankar om sådana, är tillsynsmyndigheten skyldig att vid behov utreda saken genom inspektioner. Grundad anledning till en misstanke kan vara till exempel en klagomålsskrift eller eventuella påstådda eller misstänkta missförhållanden som förts fram i media. När tillsynsmyndigheten beslutar att förrätta en inspektion utarbetas ett inspektionsföreläggande om ärendet. I det antecknas bland annat vilket objekt som ska inspekteras, orsakerna till inspektionen, omständigheter som ska beaktas särskilt vid inspektionen samt eventuellt den myndighet som förrättar inspektionen. Den tjänsteman som förrättar inspektionen ska när inspektionen inleds förevisa inspektionsföreläggandet för inspektionsobjektet. Inspektionsföreläggandet är inte ett beslut genom vilket det fattas ett avgörande i tillsynsärendet, utan en åtgärd i anslutning till utredningen av ärendet. Därför får besvär inte anföras över inspektionsföreläggandet. Valvira kan också ålägga regionförvaltningsverket att företa en inspektion.

Inspektionen ska också få förrättas utan någon förhandsanmälan. Enligt 39 § 1 mom. i förvaltningslagen ska en myndighet underrätta en part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då en inspektion som faller under myndighetens behörighet inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Inspektionerna enligt den föreslagna paragrafen är ofta av sådan karaktär att en förhandsanmälan kan äventyra syftet med inspektionen. Därför föreslås det i 1 mom. uttryckligen att inspektioner får förrättas utan förhandsanmälan.

I 2 mom. ingår närmare bestämmelser om förrättandet av inspektioner. Bestämmelsen går ut på att en inspektör ska ges tillträde till det inspekterade verksamhetsställets alla lokaler samt tillgång till alla uppgifter och dokument som är nödvändiga för inspektionen. Utrymmen som används för boende av permanent natur får dock inspekteras endast om inspektionen är nödvändig för tryggandet av kundens ställning och ändamålsenliga tjänster. Inspektören har rätt att få uppgifter och dokument trots sekretessbestämmelserna. Den föreslagna bestämmelsen behövs för att inspektören vid behov ska kunna granska till exempel klient- och journalhandlingar under inspektionen. Inspektören har även rätt att göra bildupptagningar under inspektionen. Bildupptagningar får dock inte tas av en klient eller patient utan dennes samtycke, om det inte är nödvändigt för att övervakningen ska kunna genomföras. I vissa fall kan det också vara nödvändigt att den tjänsteman vid tillsynsmyndigheten som förrättar inspektionen biträds av en utomstående expert eller utomstående experter, till exempel i situationer där inspektionen av enheten förutsätter kunskaper om ett visst specialområde. I paragrafen föreslås därför en bestämmelse som klargör möjligheten att anlita experter. På experter som deltar i inspektionen ska bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas när de sköter uppgifter som avses i paragrafen. I bestämmelsen konstateras också att bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

Dessutom föreslås det i 3 mom. för tydlighetens skull ett omnämnande av att polisen vid behov ska ge tillsynsmyndigheten handräckning för utförande av inspektion. Bestämmelser om den handräckning som polisen ska ge andra myndigheter finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011). Polisen ska på begäran ge andra myndigheter handräckning, om så föreskrivs särskilt. Bestämmelsen motsvarar det gällande 42 § 3 mom. i folkhälsolagen, 51 § 3 mom. i lagen om specialiserad sjukvård och 55 § 3 mom. i socialvårdslagen från 1982.

I det föreslagna 4 mom. finns en hänvisning till förvaltningslagens 39 § där det finns allmänna bestämmelser om inspektion. Enligt den paragrafen ska det bland annat föras protokoll över inspektionen, och där föreskrivs det också om den berörda partens rätt att närvara vid inspektionen.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

45 §. Administrativ styrning. I paragrafen föreskrivs om åtgärder av tillsynsmyndigheten som är lindrigare än de som avses i 46 §, det vill säga om tillsynsmyndighetens möjlighet att ge vårdlandskapet eller den person som svarar för den felaktiga verksamheten så kallad administrativ styrning eller en uppmaning då det har upptäckts en brist, felaktighet, försummelse eller något annat missförhållande vid ordnandet av social- eller hälsovården, men då denna inte anses ge anledning till åtgärder enligt 46 §. Enligt 40 § 4 mom. ska paragrafen också tillämpas på kommunerna när det gäller främjande av hälsa och välfärd enligt 6 §. Enligt 1 mom. är medlen för administrativ styrning delgivande av uppfattning om det förfarande som lagen kräver, uppmärksamgörande på de krav som en god förvaltning ställer och givande av anmärkning. Delgivande av uppfattning och uppmärksamgörande är till sin natur lindrigare medel än givande av en anmärkning. Det ska vara möjligt att ge en anmärkning bara om lindrigare styrmedel inte kan betraktas som tillräckliga, med hänsyn till de omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av ärendet. Syftet med delgivandet av uppfattning och uppmärksamgörandet är att styra den övervakade att agera på det sätt som lagen förutsätter och att i sin framtida verksamhet ta hänsyn till kraven på god förvaltning. Även en anmärkning ska ges med sikte på framtiden, och syftet med den är att på ett mer klandrande sätt än uppmärksamgörande styra den som agerat mot lagen på så sätt att de upptäckta missförhållandena inte upprepas. I fråga om uppmärksamgörande och anmärkning motsvarar bestämmelserna de nuvarande bestämmelserna i till exempel folkhälsolagen, lagen om specialiserad sjukvård och socialvårdslagen. Det har ansetts vara motiverat att i paragrafen även införa bestämmelser om delgivande av uppfattning, i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningslagen.

I 1 mom. föreslås även bestämmelser om möjlighet att uppmana den övervakade att avhjälpa den brist eller ett annat missförhållande som har upptäckts. I social- och hälsovårdslagstiftningen har det inte tidigare funnits bestämmelser om givande av uppmaning, utan dess användning har baserat sig på vedertagen praxis. En uppmaning är till sin natur en rekommendation som inte är förpliktande. Vid administrativ styrning fattas inga beslut om någons rätt, fördel eller skyldighet. Av denna orsak är det en etablerad åsikt att ändring i administrativ styrning inte får sökas genom besvär. För tydlighetens skull föreslås ändå en uttrycklig bestämmelse om förbud mot ändringssökande i 2 mom.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

46 §. Förelägganden och vite. I paragrafen föreskrivs det om de åtgärder som tillsynsmyndigheten får vidta när brister eller andra missförhållanden som äventyrar klient- eller patientsäkerheten upptäcks i ordnandet av social- eller hälsovården eller om verksamheten på något annat sätt strider mot lagen. Enligt 40 § 4 mom. ska paragrafen också tillämpas på kommunerna när det gäller främjande av hälsa och välfärd enligt 6 §. Bestämmelserna motsvarar de bestämmelser som för närvarande finns bland annat i folkhälsolagen, lagen om specialiserad sjukvård och socialvårdslagen. Tillsynsmyndigheten får enligt paragrafen meddela ett föreläggande om hur brister eller missförhållanden ska avhjälpas. Samtidigt ska det ges rimlig tid för vidtagandet av åtgärder. Föreläggandet kan gälla avhjälpandet av felaktigheter eller brister som har upptäckts i ordnandet av social- och hälsovård, till exempel de principer som styr ordnandet, eller till exempel en reform av tillvägagångssätten eller åtgärdandet av brister i lokalerna. Föreläggandet utfärdas i enlighet med proportionalitetsprincipen i situationer där myndigheten med beaktande av innehållet i och betydelsen av ett observerat missförhållande bedömer att man med lindrigare metoder inte tillräckligt väl kan försäkra sig om att saken rättas till i rätt tid. Användningen av

tvångsmedel förutsätter inte bevis på konkret fara, utan det antas att försummelsen, förfarings-sättet eller något annat missförhållande medför en tillräcklig risk. I enlighet med proportionalitetsprincipen ska användningen av tvångsmedel begränsas så att beslutet endast gäller den del av verksamheten som orsakar fara. Beslutet gäller tills vidare, det vill säga tills den myndighet som meddelat beslutet bestämmer något annat.

Det föreskrivs inte särskilt om förfarandet vid användning av påföljder och tvångsmedel, utan förvaltningslagen ska i förekommande fall iakttas. Således tillämpas förvaltningslagen till exempel på myndighetens skyldighet att höra en part innan beslut fattas samt på avvikelser från detta. I samband med hörandet ska parten upplysas om syftet med hörandet, det vill säga att myndigheten kan använda påföljder eller tvångsmedel enligt denna lag om lagstridigheter upptäcks i den övervakades verksamhet. Ett hörande är inte nödvändigt om till exempel det dröjsmål hörandet ger upphov till kan äventyra patient- eller klientsäkerheten.

Föreläggandet kan enligt paragrafen förstärkas med vite i ett förfarande enligt viteslagen (1113/1990).

Eftersom ordnande av social- och hälsovård är en lagstadgad uppgift, undanröjer inte tillsynsmyndighetens föreläggande om att bristen eller missförhållandet ska avhjälpas vårdlandskapets ansvar för att social- och hälsovårdstjänsterna ordnas på behörigt sätt. Tillsynsmyndigheten kan förplikta ett vårdlandskap att iaktta meddelade förbud eller förelägganden vid vite.

I 2 mom. föreslår det att tillsynsmyndigheten kan bestämma att verksamheten omedelbart ska avbrytas eller en verksamhetsenhet eller en del av den eller användningen av en anordning omedelbart förbjudas, om klient- eller patientsäkerheten kräver det. Tillsynsmyndighetens beslut ska iakttas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

47 §. Tillsynsmyndighetens rätt till information. I 1 mom. föreskrivs det att tillsynsmyndigheten har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av vårdlandskap, kommuner samt andra myndigheter och andra offentlighetsrättsliga sammanslutningar, privata tjänsteproducenter, yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, yrkesutbildade personer inom socialvården, Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter och apotek få de uppgifter om ordnande, produktion eller genomförande av social- och hälsovårdstjänster samt om klienter och patienter som är nödvändiga för att den ska kunna utföra sina tillsynsuppgifter enligt den föreslagna lagen. Syftet med de uppgifter som är nödvändiga vid tillsynen är att utreda om det har förfarits lagenligt vid ordnandet, produktionen eller genomförandet av tjänsterna. Det kan vara fråga om tillsyn över en organisation eller en yrkesutbildad person, varvid man strävar efter att utreda ett eventuellt missbruk genom att korskontrollera de uppgifter om olika organisationer som lämnats till tillsynsmyndigheten med de faktiska uppgifterna om dem. Vilka uppgifter som är nödvändiga vid tillsynen bestäms enligt prövning från fall till fall så att de har relevans för tillsynsärendet antingen ur en enskild patients eller klients synvinkel eller mer allmänt med tanke på den organisation som ansvarar för verksamheten eller en av dess verksamhetsenheter eller tjänstehelheter. Uppgifterna gäller i huvudsak innehållet i och genomförandet av den service som patienten eller klienten får eller det informationsunderlag som legat till grund för beslutsfattandet och dess riktighet och tillräcklighet såväl på individnivå som på systemnivå, eftersom tillsynsmyndighetens lagstadgade uppgift är att bedöma lagenligheten hos alla dessa. Den information som behövs vid tillsynen kan innehas av flera olika myndigheter, så vilka myndigheter det gäller avgörs från fall till fall. Med myndigheter avses myndigheter enligt 2 § 2 mom. i förvaltningslagen. Utöver

de aktörer som själva ansvarar för tjänsterna kan uppgifter finnas hos Fimea, Institutet för hälsa och välfärd, statens egna hälso- och sjukvårdsenheter, statens skolhem, fängelser, Brottpåföljdsmyndigheten, försvarsmakten, arbets- och näringsbyrån, polisen eller skattemyndigheten. De uppgifter som är nödvändiga vid tillsynen gäller för deras del i allmänhet uppgifter om andra tjänster som klienten eller patienten får eller förutsättningarna för att de ska få service. Tillsynsmyndigheten kan också, om tillsynen nödvändigtvis kräver det, av till exempel Folkpensionsanstalten begära uppgifter om användningen av Kanta-tjänster eller utbyte av uppgifter om en klientrelation inom socialvården samt till exempel uppgifter om ersättningar från Folkpensionsanstalten för verksamheten. Tillsynsmyndigheten kan till exempel begära uppgifter om samordningen av sociala förmåner, pensioner och socialtjänster av Pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelser eller pensionsanstalter eller försäkringsanstalter, om tillsynen nödvändigtvis kräver det. Tillsynsmyndigheten kan begära receptutredningar av apoteken, till exempel uppgifter om överlåtelse av ordinerade eller anskaffade läkemedel.

Bestämmelsens omfattning baserar sig på att man med stöd av lagen om ordnande av social- och hälsovård övervakar såväl ordnandet som produktionen, inklusive den operativa verksamheten. Avsikten med bestämmelsen är att den ska vara lika heltäckande som i den gällande lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Vid tillsynen ska rätten att få uppgifter vara ytterst täckande och den ska ge tillsynsmyndigheten rätt att i varje enskilt fall avgöra vilka uppgifter som behövs. För varje enskilt tillsynsärende bestäms det särskilt vilka uppgifter som är nödvändiga för att övervakningen ska kunna genomföras effektivt, till exempel för jämförelse av uppgifter från olika källor och utredning av eventuellt missbruk. Också bland annat de högsta laglighetsövervakarna har omfattande rätt att få information vid tillsynen.

I 2 mom. föreskrivs att de instanser som avses i 1 mom. även utan tillsynsmyndighetens begäran ska ha rätt att underrätta tillsynsmyndigheten om en omständighet som kan äventyra klient- eller patientsäkerheten. För tillsynsmyndigheten är det väsentligt att den så tidigt som möjligt får information om något som kan äventyra klient- och patientsäkerheten. De aktörer som nämns i 1 mom. kan också anmäla omständigheter som kan påverka bedömningen av tillförlitligheten hos den tjänsteproducent som övervakas. Sådana uppgifter kan till exempel komma till byggnadstillsynsmyndigheternas, miljömyndigheternas, skattemyndigheternas, tullmyndigheternas eller polismyndigheternas kännedom. Uppgifterna hänför sig till omständigheter som gör det möjligt att bedöma om de förutsättningar som anges i 13 § (förutsättningar som gäller privata tjänsteproducenter) uppfylls.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

7 kap. **Beredskap och förberedelser**

48 §. Förberedelser för störningar och undantagsförhållanden. I 1 mom. föreskrivs det om vårdlandskapets skyldighet att i samarbete med kommunerna inom sitt område och de övriga vårdlandskapen inom samarbetsområdet bereda sig på sådana störningar under normala förhållanden och undantagsförhållanden som kräver åtgärder inom social- och hälsovården. Hotbilderna som gäller beredskap och förberedelser inom social- och hälsovården och miljö- och hälsoskyddet överskrider i regel gränserna mellan kommunerna och vårdlandskapen. Därför är det viktigt att beredskapsplanerna samordnas inom samarbetsområdet, och på riksomfattande nivå mellan samarbetsområdena. I fråga om förberedelserna ska man dessutom samarbeta med kommunernas miljö- och hälsoskydd.

I 12 § i beredskapslagen ingår en allmän skyldighet att genom beredskapsplaner och förberedelser förbereda sig på undantagsförhållanden och på så sätt möjliggöra att verksamheten fortsätter så bra som möjligt även under undantagsförhållanden. Störningar som kräver beredskap är till exempel stormar och översvämningar, situationer där det förekommer våld och terror, strålningsrisk, epidemier, störningar i el- eller vattendistributionen eller störningar i betalningssystemen eller andra informationssystem. Störningar kan uppkomma snabbt och det gäller att förbereda sig för dem i samarbete med olika aktörer.

En organisation ska planera sin beredskap ur två synvinklar. För det första ska den i alla situationer så väl som möjligt säkerställa kontinuiteten i sina egna tjänster och uppgifter samt i tjänster och uppgifter som den har organisationsansvar för men som tillhandahålls av andra (kontinuitetshandling). Till kontinuitetshandlingen hör exempelvis att upprätthålla tillräckliga lager av anordningar och förnödenheter som är väsentliga för kontinuiteten i verksamheten. För det andra ska organisationen bereda sig på gemensamt identifierade hotmodeller av olika slag och exceptionella händelser och störningar som kräver mer omfattande och intensivare samarbete och kommunikation mellan myndigheter och andra aktörer än normalt (t.ex. en storolycka eller pandemi).

I 38 § i hälso- och sjukvårdslagen föreskrivs det sedan 2011 om skyldighet att utarbeta en regional beredskapsplan för sjukvårdsdistriktets område.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet säkerställa tjänsternas kontinuitet också när tjänster anskaffas från privata tjänsteproducenter genom avtal eller servicesedlar. Det kan ske genom villkor i de avtal som ingås med tjänsteproducenterna. Ju mer privata tjänster som används desto viktigare är det att producenternas kapacitet och tjänster beaktas i beredskapsplaneringen.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS. Med avvikelse från 1 mom. samordnas beredskapen inom Nylandsregionen av landskapssammanslutningen HUS, som ska samarbeta med landskapen och kommunerna i Nyland samt med de övriga vårdlandskapen inom sitt samarbetsområde. Närmare bestämmelser om beredskap med avseende på störningar får vid behov utfärdas genom förordning av statsrådet.

49 §. Beredskapsförberedelser i samarbetsområdena. I paragrafen föreskrivs det om samarbetsområdets samarbete i anknytning till förberedelser i ett vårdlandskap som är huvudman för ett universitetssjukhus och i landskapssammanslutningen HUS, som också är huvudman för ett universitetssjukhus. Enligt 1 mom. ska ett vårdlandskap som är huvudman för ett universitetssjukhus och landskapssammanslutningen HUS inom sitt samarbetsområde styra beredskapsplaneringen inom social- och hälsovården utifrån enhetliga principer, så att förberedelserna är tillräckliga på riks nivå och så att man vid planeringen förbereder sig på gemensamt bedömda risker. En enhetlig beredskapsplanering gör det också möjligt att beakta regionala särdrag och risker. En riksomfattande enhetlig beredskapsplanering ska basera sig särskilt på de principer och scenarier för störningar som ingår i säkerhetsstrategin för samhället och den nationella riskbedömningen. Beredskapsplanering som baserar sig på riksomfattande enhetliga principer är en förutsättning för en enhetlig och interoperabel helhet vid olika störningar i samhället under normala förhållanden eller under undantagsförhållanden. Uppgiften att styra beredskapsplaneringen påverkar inte kommunernas, samkommunernas eller vårdlandskapens allmänna skyldighet att vidta förberedelser.

För denna uppgift har vårdlandskapet och landskapssammanslutningen HUS trots sekretessbestämmelserna rätt att av aktörerna inom social- och hälsovården inom sitt samarbetsområde få de uppgifter som är nödvändiga för styrningen av beredskapsplaneringen.

Vid social- och hälsovårdsministeriet pågår lagberedning i fråga om hälso- och sjukvårdslagens och socialvårdslagens bestämmelser om beredskap (STM048:00/2020). Enligt propositionen ska det för det sjukvårdsdistrikt som är huvudman för ett universitetssjukhus föreskrivas om uppgifter i anknytning till beredskap och förberedelser i styrningen av beredskapsplaneringen samt skapandet, upprätthållandet och distributionen av en lägesbild. Uppgifterna motsvarar i huvudsak de uppgifter som anges i denna paragraf, men landskapsstrukturen gör det möjligt att bättre integrera social- och hälsovården och därmed genomföra beredskapsplaneringen enligt riksomfattande enhetliga principer och sammanställa en lägesbild.

I 2 mom. föreskrivs om social- och hälsovårdens beredskapscenter och dess uppgifter. Ett vård-landskap som är huvudman för ett universitetssjukhus och landskapssammanslutningen HUS ska ha ett beredskapscenter för social- och hälso-centralen som skapar och upprätthåller en lägesbild för samarbetsområdet.

Enligt 1 punkten ska beredskapscentret samla in och analysera information om störningar inom social- och hälsovården och om hot om störningar inom samarbetsområdet. Även landskapen har en sådan uppgift, men den insamling och analys av uppgifter som görs i samarbetsområdet förbättrar avsevärt möjligheterna att upptäcka störningar i ett tidigt skede, i och med att observationerna kan sammanställas. Sådana observationer av uppgifter om ett större område än ett landskap har visat sig vara nödvändiga till exempel i fråga om inträffade cyberstörningar och epidemier.

Enligt 2 punkten ska beredskapscentret skapa och upprätthålla en lägesbild som beskriver beredskapen inom servicesystemet för social- och hälsovården. Lägesbilden ska innehålla uppgifter om servicesystemets funktion och belastning, personal- och materialresurser och stödtjänsternas verksamhet.

I annan lagstiftning definieras lägesbilden i 1 § i lagen om statsrådets lägescentral (300/2017). I lagen om statsrådets lägescentral avses med lägesbild en beskrivning av de rådande förhållandena kring sådana störningar och hot om störningar som äventyrar samhällets vitala funktioner, de händelser som lett till situationen i fråga, bakgrundsuppgifter om situationen och bedömningar av situationens utveckling samt olika aktörers aktionsberedskap. Definitionen av lägesbilden för social- och hälsovården baserar sig på denna definition, men beskriver närmare de uppgifter som är väsentliga för social- och hälsovården.

De uppgifter som ligger till grund för lägesbilden beskriver servicesystemets beredskap och funktionsförmåga på en allmän nivå. De uppgifter som beskriver belastningen i servicesystemet innehåller till exempel information om tillgängliga klient- och patientplatser och andra lokaler samt om antalet patienter och klienter inom socialvården som varit involverade i en olycka eller någon annan störning samt klient- och patientprofiler och förändringar i servicebehovet. Uppgifterna om den tillgängliga personalen och de personalunderskott som uppstått av olika orsaker är en del av lägesbilden. Med uppgifter som beskriver materialresurser och stödtjänster avses bland annat lokaler, undersökningsutrustning och uppgifter som beskriver informationssystemens användbarhet och störningar i dem samt behovet av och tillgången till läkemedel och vård- och skyddsmaterial. Också olika störningar exempelvis i el- eller vattendistributionen eller olyckor i byggnader anknyter till funktionsdugligheten hos servicesystemet, materialresurserna och stödtjänsterna. De uppgifter som lämnas ut om beredskapsplanering och skapande av en lägesbild ska inte innehålla identifierande personuppgifter, men uppgifterna kan med stöd av 24 § 1 mom. 8 punkten i offentlighetslagen vara sekretessbelagda till exempel därför att de gäller förberedelser inför undantagsförhållanden.

Enligt 3 punkten ska beredskapscenten trots sekretessbestämmelserna dela den lägesbildsinformation som avses i 2 punkten till vårdlandskapen inom sitt samarbetsområde för skötseln av deras uppgifter. Vårdlandskapen ska använda lägesbilsdata för att sköta de uppgifter som de ansvarar för och som stöd för ledningen.

Enligt 4 punkten ska beredskapscenten trots sekretessbestämmelserna dela den lägesbildsinformation som avses i 2 punkten till andra beredskapscenter inom social- och hälsovården och social- och hälsovårdsministeriet i syfte att skapa en riksomfattande lägesbild. Den lägesbild som görs upp vid samarbetsområdenas beredskapscenter och de regionala lägesbilderna ska basera sig på enhetliga uppgifter som samlas in i sinsemellan jämförbar form, så att man utifrån uppgifterna kan bilda en riksomfattande lägesbild. De lägesbilder som sammanställs och analyseras på enhetliga grunder vid de fem beredskapscentren ska lämnas till social- och hälsovårdsministeriet, och de ska utgöra en del av den lägesbild och lägesuppfattning som behövs som stöd för statsledningens beslutsfattande.

Enligt 3 mom. kan social- och hälsovårdsministeriet bestämma om arbetsfördelningen mellan de vårdlandskap som är huvudmän för ett universitetssjukhus och landskapssammanslutningen HUS i fråga om beredskapscentrens uppgifter. När samtliga beredskapscenter arbetar enligt samma principer och alla har tillgång till samma lägesbild, kan uppgifter överföras mellan centren exempelvis i en situation där ett enskilt beredskapscenter till följd av en störning under normala förhållanden eller i undantagsförhållanden inte kan sköta sin uppgift tillräckligt väl.

Enligt 4 mom. har beredskapscentret trots sekretessbestämmelserna rätt att av vårdlandskapen inom sitt samarbetsområde få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som avses i 2 mom.

Enligt 5 mom. ska social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med beredskapscentren skapa en riksomfattande lägesbild för social- och hälsovården. De regionala lägesbilder som sammanställs av de fem beredskapscentren ska basera sig på enhetliga uppgifter som samlas in i sinsemellan jämförbar form, vilket innebär att de efter sammanställning bildar en riksomfattande lägesbild. Social- och hälsovårdsministeriet sammanställer samarbetsområdenas lägesbilder med eventuella uppgifter från inrättningar inom förvaltningsområdet eller andra källor till en riksomfattande lägesbild för social- och hälsovården. Social- och hälsovårdsministeriets riksomfattande lägesbild baserar sig förutom på de uppgifter som beredskapscentren producerar även på den information som förvaltningsområdets myndigheter och sakkunniginrättningar producerar. Social- och hälsovårdsministeriet kan beroende på störningssituation få information av till exempel Institutet för hälsa och välfärd, Fimea, Strålsäkerhetscentralen, Arbetshälsoinstitutet och tillsynsmyndigheterna. Dessutom använder ministeriet lägesbilden när det sammanställer information som fås från EU-organ, såsom hälsosäkerhetskommittén och EU:s smittskyddsmyndighet, samt från internationella organisationer, såsom WHO. Utifrån dessa uppgifter kan ministeriet genomföra den allmänna styrning av social- och hälsovården som ingår i dess uppgifter, förmedla information till statens högsta ledning och på riksnivå styra beredskapsplaneringen, skapandet av en lägesbild och hanteringen av störningar under normala förhållanden och under undantagsförhållanden.

Beredskapscentren ska trots sekretessbestämmelserna lämna social- och hälsovårdsministeriet den lägesbildsinformation som avses i 2 mom. 2 punkten för styrningen av social- och hälsovården vid störningar under normala förhållanden och under undantagsförhållanden. De uppgifter som lämnas ut ska inte innehålla personuppgifter.

Vid störningar som rör två eller flera vårdlandskap får social- och hälsovårdsministeriet utse något av vårdlandskapen att leda och samordna hanteringen av störningen inom social- och

hälsovården. Vid särskilt betydande störningar kan social- och hälsovårdsministeriet ta över ansvaret för ledningen och samordningen av social- och hälsovården. Bestämmelsen motsvarar det som föreslogs i det förra förslaget till lag om ordnande av social- och hälsovård (RP 15/2017 rd, 53 §). I momentet föreskrivs det om myndigheternas befogenheter vid störningar som berör två eller flera vårdlandskap. För närvarande finns det inga bestämmelser om hur verksamheten under dylika omfattande störningar ska ordnas och vem som bär lednings- och samordningsansvaret för verksamheten. En sådan störning kan under normala förhållanden vara till exempel en omfattande cyberstörning, en snabbt framskridande smittsam sjukdom eller en olycka med fler involverade än ett enskilt landskap har resurser att sköta, eller en störning som förutsätter att hjälp ges till utlandet eller att hjälp tas emot från utlandet. Sådana störningar måste beaktas också i beredskapsplanerna.

50 §. Statliga ersättningar för att upprätthålla beredskapen och sköta störningar. Enligt 1 mom. kan staten delta i utvecklandet och upprätthållandet av den riksomfattande och regionala beredskap och de förberedelser som behövs inom social- och hälsovården genom att betala ersättning för skötseln av vissa särskilda uppgifter. Social- och hälsovårdsministeriet kan ingå avtal om skötseln av en särskild uppgift med en aktör som lämpar sig för uppgiften. Bestämmelsen motsvarar 38 § i den gällande hälso- och sjukvårdslagen. I en proposition som bereds vid social- och hälsovårdsministeriet (STM048:00/2020) föreslås det att en bestämmelse som motsvarar 38 § i hälso- och sjukvårdslagen tas in också i socialvårdslagen. Därigenom blir det också för socialvårdens del möjligt att avtala om särskilda uppgifter och betala statlig ersättning.

För närvarande har social- och hälsovårdsministeriet med stöd av hälso- och sjukvårdslagen ingått avtal om skötseln av riksomfattande särskilda uppgifter med bland andra Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt, Norra Österbottens sjukvårdsdistrikt och Vanda social- och krisjour. Vanda social- och krisjour har av social- och hälsovårdsministeriet utsetts att på riksnivå ansvara för tjänsterna inom det psykosociala stödet. Till Vanda social- och krisjourns riksomfattande uppgifter hör till exempel sakkunniguppgifter och myndighetssamarbete i anslutning till psykosocialt stöd samt psykosocialt stöd i situationer utomlands eller vid evakueringar från utlandet. Till uppgifterna hör också storolyckor eller störningar i Finland och utomlands i de fall där kommunens eller regionens resurser inte räcker till för att hantera situationen. Giftinformationscentralen, som finns i anslutning till Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt, svarar per telefon dygnet runt på frågor som gäller förebyggande och behandling av akuta förgiftningar och är under tjänstetid informationskälla för myndigheter och medier. Social- och hälsovårdsministeriet har avtalat med Giftinformationscentralen om uppgifter i anslutning till beredskap och förberedelser.

Enligt 2 mom. kan staten delta i skötseln av exceptionella störningar genom att finansiera sådan social- och hälsovård som det av särskilda skäl är ändamålsenligt att ersätta med statsmedel och som vårdlandskapets eller landskapssammanslutningen HUS:s resurser inte räcker till för. Det är då fråga om en exceptionell situation, till exempel en storolycka, som skulle medföra oskäliga kostnader för vårdlandskapet. Vårdlandskapets uppgifter omfattar organiserings- och kostnadsansvar för social- och hälsovårdstjänsterna också i akuta och överraskande situationer. Den statliga ersättningen är avsedd för situationer där kostnaderna är exceptionella. En motsvarande bestämmelse om kostnaderna för hälso- och sjukvården finns i 38 § i hälso- och sjukvårdslagen. I förarbetena till den bestämmelsen ges som exempel på exceptionella situationer naturkatastrofen i Sydostasien, bussolyckan i Malaga samt vissa våldsdåd i skolor och läroanstalter.

Den statliga ersättningen är till sin karaktär inget egentligt statsunderstöd. På ersättningen tillämpas dock bestämmelserna i statsunderstödslagen (688/2001) i tillämpliga delar. Enligt förslaget ska bland annat statsunderstödslagens bestämmelser om beviljande, utbetalning, övervakning av användningen och återkrav av statsunderstöd samt sökande av ändring tillämpas.

51 §. Handräckning. I paragrafen föreskrivs om skyldighet för vissa myndigheter att ge vårdlandskapen och landskapssammanslutningen HUS handräckning vid störningar. Skyldiga att ge handräckning är polisen, försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet och räddningsmyndigheterna. Handräckningen ska basera sig på begäran av vårdlandskapet eller landskapssammanslutningen HUS. Även social- och hälsovårdsministeriet kan begära handräckning från de nämnda myndigheterna.

Handräckning ska kunna begäras när det är nödvändigt för att trygga människors hälsa och välfärd. Störningar och storolyckor som allvarligt påverkar människors hälsa och välfärd kan vara så omfattande eller speciella att de kräver expertis, personal, utrustning eller tillbehör och data-system som social- och hälsovårdsaktörerna normalt inte använder eller har tillgång till. I sådana situationer måste aktörerna kunna begära handräckning från andra myndigheter.

8 kap **Särskilda bestämmelser**

52 §. Övergång av organiseringsansvaret i vissa fall. I paragrafen föreslås det bestämmelser om vårdlandskapens ansvar för att ordna tjänster i de fall där en person utnyttjar sin rätt att välja hemkommun enligt 3 a § i lagen om hemkommun. I de fall där den nya hemkommunen ligger i ett annat vårdlandskap övergår organiseringsansvaret från flyttningsdagen till det vårdlandskap där den nya hemkommunen finns. Paragrafen motsvarar 42 a § i socialvårdslagen från 1982. Det föreslås dock att tekniska ändringar som föranleds av den föreslagna lagen ska göras.

I paragrafen sägs det att om en person är placerad i familjevård eller får service på en institution eller boendeservice i någon annan kommun och han eller hon utnyttjar rätten att välja hemkommun enligt lagen om hemkommun, övergår ansvaret för att ordna tjänster från och med flyttningsdagen till det vårdlandskap till vilket den nya hemkommunen hör. Om både den tidigare och den nya hemkommunen hör till samma vårdlandskap, påverkar flyttningen inte organiseringsansvaret.

Personens placering kan även basera sig på ett beslut av en annan myndighet än en myndighet inom vårdlandskapet. Det innebär att även en person som vårdas till exempel på ett statligt sinnessjukhus har rätt att välja hemkommun, även om han eller hon har placerats på sjukhuset enligt ett beslut av Institutet av hälsa och välfärd. Även i dessa situationer är det motiverat att organiseringsansvaret för tjänsterna överförs till det vårdlandskap till vilket den nya hemkommunen hör.

Vårdlandskapet enligt den nya hemkommunen är ansvarigt att ordna alla tjänster som personen i fråga behöver. I enlighet med detta ska man för personen ordna de tjänster som det tidigare beslutats om samt även eventuella nya tjänster som behövs.

Ändring av hemkommunen förutsätter flyttningsanmälan på det sätt som föreskrivs i lagen om hemkommun. Anmälningsskyldigheten enligt 7 § i lagen om hemkommun är bunden till flyttningsdagen så att anmälan till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ska göras tidigast en månad före och senast en vecka efter flyttningsdagen. I den situation som avses i 3 a § i lagen om hemkommun har personen dock på basis av det beslut som hans eller hennes hemkommun redan tidigare fattat i praktiken flyttat till den andra kommunens område. Därmed kan skyldigheten att göra en flyttningsanmälan inte på ovan nämnda sätt bindas till tidpunkten för den faktiska flyttningen, men förutsättningen för att hemkommunen ändras är ändå att personen i fråga till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata gör en anmälan som motsvarar flyttningsanmälan. I 7 § 1 mom. i lagen om hemkommun finns närmare bestämmelser om anmälningsskyldigheten i dessa situationer.

I den föreslagna 59 § finns bestämmelser om överföring av ansvaret att ordna tjänster när en person som är placerad i familjevård eller får service på en institution eller boendeservice byter hemkommun. Enligt den ännu gällande bestämmelsen i 42 b § i socialvårdslagen från 1982 ligger ansvaret för kostnaderna för vården fortfarande hos den tidigare hemkommunen även när hemkommunen ändras. När hemkommunen ändras ska enligt förslaget också kostnadsansvaret överföras till det vårdlandskap där den nya hemkommunen ligger. Rätten att med stöd av 16 a § i socialvårdslagen och 3 a § i lagen om hemkommun byta hemkommun har utnyttjats också i praktiken. I den rapport av Institutet för hälsa och välfärd som behandlade effekterna för kommunerna av de ändringar som gjorts i lagen om hemkommun och socialvårdslagen och som gällde åren 2011–2012 (Ulla Lehtonen, Eeva Nykänen och Marja Pajukoski: Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain 1.1.2011 voimaan tulleiden muutosten vaikutukset kunnissa. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 35/2013) uppgav de 129 kommuner eller samarbetsområden som deltog att strax under 300 personer har bytt hemkommun. Kostnaderna för dessa överföringar var enligt kommunernas uppgifter i allmänhet rätt små. Merparten av kommunerna uppgav att ändringen av socialvårdslagen och lagen om hemkommun inte hade haft någon ekonomisk betydelse. I de 21 kommuner där extra kostnader hade uppstått varierade kostnaderna mellan 6 100 och 340 000 euro. Överföringen av kostnadsansvaret kommer dessutom att få mindre betydelse när ansvaret för att ordna tjänster och kostnadsansvaret efter reformen övergår till ett större befolkningsunderlag än i dagsläget. Att kostnadsansvaret blir kvar hos den tidigare hemkommunen har också visat sig vara betungande rent administrativt.

Kommunernas svar på förfrågan tyder på att ändringarna av socialvårdslagen och lagen om hemkommun, bortsett från vissa undantag, inte har haft särskilt märkbara konsekvenser för kommunerna. Byte av hemkommun och påföljande överföring av ansvaret för att ordna tjänster har inte skett i någon större omfattning, och ändringarna har inte heller påverkat den kommunala ekonomin i någon högre grad. Fördelningen av kostnadsansvaret mellan kommunerna på det sätt som avses i 42 b § i socialvårdslagen från 1982 har på grund av det som sagts ovan inte visat sig vara en ändamålsenlig lösning. Därför är avsikten att 42 b § i 1982 års socialvårdslag ska upphävas i samband med reformen.

53 §. Ordnande av tjänster när vårdlandskapet ändras. I paragrafen föreslås bestämmelser om förfarandet i det fall att en person ansöker om familjevård, service på en institution eller boendeservice i ett annat vårdlandskap än det i vilket hemkommunen finns. Paragrafen motsvarar i huvudsak 60 § i socialvårdslagen, med undantag för överföringen av kostnadsansvaret för ordnandet av tjänster. Texten ändras så att den motsvarar den nya strukturen för ordnandet av social- och hälsovården. Det föreslås också vissa tekniska ändringar.

Den som vill flytta och bli invånare i en kommun som hör till ett annat vårdlandskap, men på grund av sin ålder eller sin funktionsnedsättning eller av någon annan liknande orsak inte kan bo där utan familjevård, service på en institution eller boendeservice, har med stöd av 1 mom. rätt att anhålla om dessa tjänster och andra behövliga socialtjänster hos det vårdlandskap som den andra kommunen tillhör på samma grunder som en invånare i den kommun dit flyttningen sker. Uttrycket ”bo självständigt”, som används i nuvarande 60 § i socialvårdslagen, är inte ändamålsenligt, och det används inte längre i den föreslagna paragrafen.

Det vårdlandskap till vilket ansökan har kommit in ska enligt 2 mom. bedöma personens servicebehov i samarbete med vårdlandskapet för sökandens hemkommun, samt besluta om tjänsterna ska beviljas eller inte. Det vårdlandskap som vid ansökningstidpunkten ansvarar för tjänsterna för personen ska underrättas om att ansökan tagits emot.

Enligt den rapport som hösten 2013 gavs ut av Institutet för hälsa och välfärd och som det hänvisas till ovan i motiven till 52 § har det framför allt varit äldre människor som utnyttjat

rätten enligt 60 § i socialvårdslagen att söka sig till tjänster som tillhandahålls av en annan kommun. Därutöver har personer med funktionsnedsättning, rehabiliteringsklienter inom mentalvården, långtidssjuka och rehabiliteringsklienter inom missbrukarvården i någon mån utnyttjat rätten att flytta.

Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra flyttning till ett annat vårdlandskap för en person som åtminstone enligt egen bedömning inte kan bo där utan familjevård, service på en institution eller boendeservice. Således kan med stöd av bestämmelsen annan socialservice på förhand beviljas endast sådana invånare i ett annat vårdlandskap som utöver familjevård, service på en institution eller boendeservice ansöker om och behöver också dem. Genom möjligheten att söka även annan socialservice säkerställs att personen redan när han eller hon planerar att flytta till ett annat vårdlandskap kan försäkra sig om sin rätt att omedelbart efter flytten få de andra tjänster som är nödvändiga för honom eller henne.

Vilka tjänster sökanden skulle kunna få då han eller hon lämnar in ansökan får dock inte ensamt påverka behandlingen av ansökan. Tjänsterna ska ordnas på basis av sökandens verkliga behov, och man behöver inte ordna dem på samma sätt som vid tidpunkten för ansökan. Då kundens situation bedöms får man inte heller återropa till exempel att de tjänster som sökanden behöver redan har ordnats. Den föreslagna bestämmelsen har ingen inverkan på kundens rätt att välja anordnare av hälso- och sjukvårdstjänster i enlighet med 6 kap. i hälso- och sjukvårdslagen.

Det föreslagna ansökningsförfarandet kan även tillämpas i en situation där personen fortfarande bor hemma, men hans eller hennes förhållanden håller på att förändras snabbt och behovet av vård och vårdplatsens natur måste omvärderas. Ofta börjar man fundera på att flytta närmare de anhöriga just i det skedet då den försämrade funktionsförmågan eller förändrade förhållanden börjar göra det svårt att bo ensam.

Vårdlandskapet för den nya hemkommunen ska i fortsättningen i enlighet med normala principer svara för ordnandet av de tjänster personen behöver.

Vid behandlingen av ansökan och beslutsfattandet ska man iaktta socialvårdslagen, lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården samt en speciallag om social- och hälso-tjänster som eventuellt ska tillämpas på basis av servicebehovet. Om bedömningen av behovet av socialservice föreskrivs i 36 och 37 § i socialvårdslagen. I 3 a § i lagen om service och stöd på grund av handikapp finns särskilda bestämmelser om utredning av servicebehovet och utarbetande av en serviceplan. Dessutom finns det bestämmelser om utredning av servicebehovet i 15 § i lagen om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre. Om särskilda bestämmelser av denna typ är tillämpliga på den sökande, ska de naturligtvis iakttas.

Den aktör som behandlar ansökan och vårdlandskapet för den sökandes hemkommun förutsätts samarbeta när ärendet behandlas. Det är motiverat eftersom den som vid tidpunkten för ansökan ansvarar för den sökandes tjänster bäst vet vilka tjänster den sökande tidigare behövt och använt och därmed har möjlighet att lämna uppgifter som är viktiga med tanke på beslutsfattandet i ansökningsärendet. Det föreslås inga exakta bestämmelser om hur samarbetet ska ordnas i praktiken, utan frågan ska bedömas från fall till fall. I de klaraste enskilda fallen kan tillräckligt samarbete eventuellt skötas genom informationsväxling mellan myndigheterna. Det kunde även förutsättas att den sökandes serviceplan eller annat redan befintligt material fogas till ansökningsärendet och utnyttjas då ärendet avgörs. Det vårdlandskap som vid ansökningstidpunkten är skyldigt att ordna tjänster för den sökande ska i allmänhet lämna alla uppgifter som behövs för att behandla ansökan. Oberoende av sekretessbestämmelserna har den myndighet som behandlar ansökningsärendet rätt att få nödvändiga uppgifter från andra myndigheter och aktörer

i enlighet med det som föreskrivs i synnerhet i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

Med stöd av 2 mom. ska vårdlandskapet alltid fatta beslut i ett ansökningsärende. Det är fråga om en förtydligande bestämmelse om en skyldighet som följer redan av förvaltningslagen och 7 kap. i socialvårdslagen. Den sökande kan begära omprövning av eller söka ändring i beslutet antingen enligt bestämmelserna i 6 kap. i socialvårdslagen eller enligt de speciallagar som i första hand har tillämpats då ärendet har avgjorts.

I samband med den föreslagna ändringen ska man försöka hindra ett sådant förfarande att en person samtidigt ansöker om en bedömning av servicebehovet på flera ställen för att till exempel utreda vilket alternativ som är det bästa möjliga för honom eller henne. För att förhindra oändamålsenlig användning av ovan beskrivna rätt till bedömning av servicebehovet ska en persons ansökan enligt 3 mom. inte behandlas, om han eller hon har lämnat in en likadan ansökan till ett annat vårdlandskap och behandlingen av det ärendet fortfarande pågår. För att säkerställa övervakningen av ansökningsförfarandet föreslås det att den aktör till vilken ansökan har lämnats in omedelbart ska underrätta vårdlandskapet för sökandens hemkommun om saken. Då kan man snabbt upptäcka och förhindra att bedömningen av en och samma persons servicebehov inleds på flera ställen samtidigt. I praktiken är det i vilket fall som helst nödvändigt att vårdlandskapen har kontakt sinsemellan för att kunna bedöma servicebehovet, så i samband med anmälningsförfarandet kan man samtidigt också komma överens om att i samråd utreda den sökandes situation och de tjänster han eller hon behöver.

I 4 mom. föreskrivs närmare om förfarandet efter det att vårdlandskapet har fattat ett för den sökande positivt beslut och beviljat honom eller henne en vårdplats eller boendeservice inklusive tjänster. Den sökande ska för det första inom två veckor anmäla att han eller hon tar emot vårdplatsen. Det är nödvändigt att fastställa en tidsfrist för anmälan, så att bedömningen av servicebehovet och beslutet om vårdplatsen inte förlorar sin betydelse och så att vårdlandskapen för den sökandes nuvarande och nya hemkommun i tillräcklig grad kan förbereda sig på situationen. Det är motiverat att införa en kort tidsfrist för att planeringen och dimensioneringen av de resurser som tjänsterna kräver inte ska försvåras i onödan. Det har även ansetts att tidsfristen kan vara kort därför att de personer som söker sig till detta förfarande i praktiken ofta redan en längre tid har förberett sig på byte av hemkommun, vilket innebär att de har goda förutsättningar att fatta ett slutligt beslut i ärendet efter bedömningen av servicebehovet och beslutsfattandet.

Därutöver ska den sökande inom tre månader efter att ha fått del av beslutet i praktiken flytta till den vårdplats som avses i beslutet. Med stöd av 7 § i lagen om hemkommun har anmälnings-skyldigheten för den som flyttar bundits till flyttningsdagen så att anmälan om flyttningen till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ska göras tidigast en månad före och senast en vecka efter flyttningsdagen. Det är viktigt att notera att personen själv måste vara aktiv för att han eller hon faktiskt ska kunna byta hemkommun och för att produktionsansvaret för de tjänster han eller hon behöver ska övergå på det vårdlandskap som fattat beslutet.

Den sökande kan även efter bedömningen av servicebehovet och det beslut som han eller hon har emottagit besluta att inte ta emot den erbjudna servicen. Han eller hon kan också i fortsättningen låta bli att i praktiken flytta till en vårdplats som har anvisats honom eller henne och om vars mottagande han eller hon redan har meddelat. I bägge fallen förfaller förfarandet och personens hemkommun ändras inte i enlighet med 3 b § i lagen om hemkommun.

I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om överföring av organiseringsansvaret när en person av egen vilja flyttar till ett annat vårdlandskap efter det att han eller hon på ansökan har beviljats

familjevård, service på en institution eller boendeservice i detta vårdlandskap. Enligt den gällande 42 b § i socialvårdslagen från 1982 ligger i motsvarande situationer ansvaret för kostnaderna för vården fortfarande hos den tidigare hemkommunen även när hemkommunen ändras. På basis av förslaget överförs i och med att personens hemkommun ändras även kostnadsansvaret till vårdlandskapet för den nya hemkommunen, om personens nya hemkommun finns i ett annat vårdlandskap. Till denna del hänvisas det till det som anförs ovan i motiveringen till 52 § i lagförslaget.

54 §. Ordnannde av hälso- och sjukvård i vissa fall. I paragrafen föreskrivs det om jämställande av arbetstagare från vissa tredjeländer med invånare i vårdlandskapet när de behöver hälso- och sjukvårdstjänster. Bestämmelsen beror på direktiv som antagits i Europeiska unionen. Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/98/EU, nedan direktivet om kombinerade tillstånd, förutsätter likabehandling, det vill säga sådana arbetstagare som avses i direktivet ska behandlas likadant som medlemsstatens egna medborgare inom bland annat hälso- och sjukvården. Enligt bestämmelsen jämställs med invånare i vårdlandskapet en person som i Finland har giltigt arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande eller har registrerats som arbetslös arbetssökande efter det att ett sex månader långt arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande har upphört. Bestämmelsen behövs för att även sådana arbetstagare som tillfälligt vistas i Finland ska ha rätt till offentliga hälso- och sjukvårdstjänster enligt samma grunder som vårdlandskapets invånare.

Paragrafen har också anknytning till EU-direktivet 2009/50/EG, det vill säga direktivet om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning. Likabehandling inom hälso- och sjukvården förutsätts dessutom i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/36/EU av den 26 februari 2014 om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (direktivet om säsongsanställning) och Europaparlamentets och rådets direktiv om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (ICT-direktivet). Europaparlamentets och rådets omarbetade direktiv (EU) 2016/801 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pairarbete förutsätter likabehandling av de personer som avses i direktivet. Medlemsstaterna ska enligt direktivet behandla de tredjelandsmedborgare som avses i direktivet på samma sätt som det egna landets medborgare inom området för social trygghet. Med social trygghet avses social trygghet enligt förordning (EG) nr 883/2004, det vill säga bland annat offentliga hälsovårdstjänster.

Bestämmelsen har samma innehåll som nuvarande 14 § i folkhälsolagen och 3 § 1 mom. i lagen om specialiserad sjukvård. De ändringar i folkhälsolagen och lagen om specialiserad sjukvård som gjordes i samband med genomförandet av nämnda direktiv ändras inte genom den här propositionen, och inga ändringar sker i dessa arbetstagares rättigheter.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

55 §. Kostnadsersättningar mellan vårdlandskapen. I paragrafen föreskrivs det om kostnadsersättningar mellan vårdlandskapen i situationer där ett vårdlandskap med stöd av lag har tillhandahållit en invånare i ett annat vårdlandskap social- och hälso- och sjukvårdstjänster. I den gällande lagstiftningen hänför sig de aktuella situationerna oftast till personens rätt att välja vilken verksamhetsenhet inom den offentliga hälso- och sjukvården som ska sköta honom eller henne också om enheten ligger utanför boningskommunen eller det sjukvårdsdistrikt kommunen tillhör, eller till personens regelbundna eller långvariga vistelse på en annan kommun eller ett annat sjukvårdsdistrikts område samt till social- och hälsovård som ges i brådskande situationer. Bestämmelser

om en persons rätt att i dessa situationer få service någon annanstans än i hemkommunen eller i det sjukvårdsdistrikt kommunen hör till finns i 47 § 2–5 mom., 48 § och 50 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen samt i 12, 57 och 58 § i socialvårdslagen. Dessa bestämmelser ska i fortsättningen tillämpas på vårdlandskapen.

Bestämmelser om ersättningskyldighet i samband med ovan nämnda situationer finns i fråga om hälso- och sjukvården för närvarande i 58 § i hälso- och sjukvårdslagen, som förpliktar personens hemkommun eller det sjukvårdsdistrikt kommunen hör till att betala ersättning till den kommun eller det sjukvårdsdistrikt som tillhandahållit tjänsterna. Med avvikelse från bestämmelserna om hälso- och sjukvård har en kommun som med stöd av lag har tillhandahållit en invånare i en annan kommun socialvård dock rätt att få ersättning för kostnaderna för servicen av personens hemkommun endast om det är fråga om brådskande anstaltsvård som tillhandahållits i minst 14 dygn. För att få ersättning ska den kommun som tillhandahållit anstaltsvård enligt gällande 42 § i 1982 års socialvårdslag anhängiggöra ansökan om ersättning hos förvaltningsdomstolen inom sex månader från det anstaltsvården börjat. Anhängiggörs inte ansökan inom nämnda tid, förlorar kommunen sin rätt att få ersättning för den anstaltsvård som den givit innan ansökan anhängiggjordes och som vederbörande kommun inte skriftligen samtyckt till att ersätta. Dessutom innehåller barnskyddslagen bestämmelser som avviker från vad som gäller den övriga socialvården i fråga om ersättning av kostnader som orsakats en annan kommun.

I den föreslagna bestämmelsen förenhetligas rätten till ersättning samt ersättningsgrunderna och förfarandet inom social- och hälsovården i liknande situationer. Beloppen för ersättningarna mellan anordnare minskar genom reformen, när organiseringsansvaret och kostnadsansvaret överförs till större områden. I 1 mom. föreskrivs det att om ett vårdlandskap med stöd av lag tillhandahåller en invånare i ett annat vårdlandskap social- och hälsotjänster, ska det vårdlandskap som personen är bosatt i ersätta kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsten, om inte något annat föreskrivs någon annanstans eller vårdlandskapen avtalar något annat. Enligt 2 § 2 punkten i lagförslaget avses med invånare i ett vårdlandskap i lagen en person som har en i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i vårdlandskapet.

Enligt 1 mom. kan vårdlandskapen avtala om ersättning bilateralt eller till exempel inom samarbetsområdet för vårdlandskapen också på något annat sätt. Ett frivilligt avtal mellan vårdlandskapen kan bli aktuellt exempelvis när den uppskattade årliga ekonomiska effekten av de servicehändelser som avses i bestämmelsen ligger på samma nivå i vårdlandskapen. Det kan då vara fråga om till exempel ett bilateralt avtal om att kostnaderna inte faktureras mellan vårdlandskapen.

Med de kostnader enligt 1 mom. som det vårdlandskap som tillhandahållit tjänsten kan fakturera avses enligt 2 mom. de verifierbara genomsnittliga kostnaderna för tjänsteproduktionen. Från kostnaderna avdras den avgift som klienten eller patienten eventuellt betalar till vårdlandskapet och eventuella andra verksamhetsinkomster som vårdlandskapet får för produktionen av tjänsten i fråga, såsom den kalkylerade andelen av statens forsknings- och utbildningsersättning eller försäljning av mellanliggande produkter. Den ersättning som faktureras ska alltså basera sig på självkostnadsprincipen, varvid ersättningen får vara högst lika stor som nettokostnaderna för produktionen av den tillhandahållna social- och hälsotjänsten. Bestämmelserna i fråga hindrar dock inte helt att man inom landets olika regioner kan införa i viss mån olika sätt att beräkna och fakturera kostnaderna, eftersom det inte finns enhetliga förfaranden på riksnivå för dem, och till exempel stödtjänster kan organiseras på olika sätt.

Enligt 3 mom. ska bestämmelsen inte tillämpas på skolhälsovård enligt 16 § i hälso- och sjukvårdslagen, studerandehälsovård enligt 17 § i hälso- och sjukvårdslagen, psykologtjänster inom

elevvården enligt 17 a § i hälso- och sjukvårdslagen och kuratorstjänster inom elevvården enligt 27 c § i socialvårdslagen. Dessa tjänster ska vårdlandskapet på egen bekostnad ordna för elever och studerande i skolor och läroanstalter för grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och yrkesutbildning inom sitt område oberoende av elevernas och de studerandes hemort. Folkpensionsanstalten ansvarar för ordnandet av studerandehälsovård för högskolestuderande. I denna proposition ingår förslag till nya 17 a § i hälso- och sjukvårdslagen och 27 c § i socialvårdslagen.

I 4 mom. ingår ett bemyndigande att genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärda närmare bestämmelser om grunderna för ersättning för tjänster samt om fakturering och betalning av kostnaderna får utfärdas.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

56 §. Registerföring av klient- och patientuppgifter. I paragrafen föreskrivs om registerföringen av klient- och patientuppgifter som uppkommit i landskapens verksamhet. I paragrafen föreskrivs dessutom om utlämnande av klient- och patientuppgifter i vårdlandskapets register till privata producenter av social- och hälsovårdstjänster som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar samt om privata tjänsteproducenters skyldighet att i vårdlandskapets register lagra de klient- och patientuppgifter som registrerats i de tjänster som de producerar.

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) avses med personuppgiftsansvarig en fysisk eller juridisk person, myndighet, myndighet eller annat organ som ensam eller tillsammans med andra fastställer ändamålen och metoderna för behandlingen av personuppgifter. Dataskyddsförordningen förutsätter inte att personuppgiftsansvarig preciseras i den nationella lagen, men det är dock möjligt med stöd av dataskyddsförordningen. Av orsaker som beror på grundlagen är det motiverat att precisera den personuppgiftsansvarige i synnerhet om den är en myndighet.

I artikel 6.1 i dataskyddsförordningen föreskrivs det om behandlingens lagenlighet. Den behandling av personuppgifter som avses i den föreslagna lagen grundar sig på artikel 6.1 c, enligt vilken behandlingen ska vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Den som är personuppgiftsansvarig för kunduppgifter inom social- och hälsovården har lagstadgad skyldighet att ordna social- och hälsovårdstjänster. Denna rättsliga grund gör det möjligt att utnyttja det nationella handlingsutrymmet för att anta mer detaljerade bestämmelser. I paragrafen fastställs närmare de särskilda krav som gäller behandling av uppgifter och andra åtgärder för att säkerställa en laglig och korrekt behandling av uppgifter, särskilt när det gäller utlämnande av personuppgifter.

Enligt dataskyddsförordningen ska vid behandlingen av uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter dessutom något av de villkor som anges i artikel 9.2 i förordningen uppfyllas. I den föreslagna lagen behövs behandlingen för de syften som anges i artikel 9.2 h: förebyggande hälso- och sjukvård och yrkesmedicin, bedömningen av en arbetstagares arbetskapacitet, medicinska diagnoser, tillhandahållande av hälso- och sjukvård, behandling, social omsorg eller förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster och social omsorg och av deras system, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella. Dessutom ska artikel 9.3 beaktas. Enligt den får hälsouppgifter behandlas för de ändamål som avses i artikel 9.2 h, när uppgifterna behandlas av eller under ansvar av en yrkesutövare som omfattas av tystnadsplikt. Artikel 9.2 h i dataskyddsförordningen förutsätter dessutom att behandlingen sker på grundval av lagstiftning

eller i enlighet med ett avtal som ingåtts med en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården och att skyddsåtgärder iakttas.

Enligt grundlagsutskottets utlåtanden (GrUU 2/2018 rd och GrUU 14/2018 rd) bör skyddet av personuppgifter i första hand garanteras med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och en nationell allmän lag (dataskyddslagen). I det sammanhanget bör man undvika nationell speciallagstiftning, som bör reserveras för situationer då den dels är tillåten enligt dataskyddsförordningen, dels nödvändig för att tillgodose skyddet för personuppgifter. Grundlagsutskottet ser det dock som klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också dataskyddsförordningen förutsätter ska bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av uppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter.

Det föreslås att bestämmelserna i dataskyddsförordningen preciseras till den del en precisering har ansetts nödvändig utifrån en riskbedömning från fall till fall, och med beaktande av att hälsouppgifter hör till de särskilda kategorierna av personuppgifter och är känsliga uppgifter, varvid en mer detaljerad och noggrant avgränsad speciallagstiftning är motiverad. I vårdlandskapets informationssystem behandlas stora mängder information, vilket kan vara förenat med risker med tanke på skyddet av den registrerades personuppgifter. På behandlingen av klient- och patientuppgifter tillämpas de särskilda skyddsåtgärder som föreskrivs i lag och som beskrivs nedan i motiveringen till paragrafen.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse om att vårdlandskapet är personuppgiftsansvarig enligt dataskyddsförordningen för klient- och patientuppgifter som uppkommer i social- och hälsovård som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar. Vårdlandskapet är enligt 1 mom. då personuppgiftsansvarig även i fall där servicen skaffas exempelvis i form av köpta tjänster eller med servicesedel av privata tjänsteproducter, varvid dessa är personuppgiftsbiträden. I enlighet med dataskyddsförordningen behandlar ett personuppgiftsbiträde personuppgifter endast för den personuppgiftsansvariges räkning. Social- och hälsovårdslanskapet ska i egenskap av personuppgiftsansvarig ansvara för behandlingen av personuppgifter i enlighet med dataskyddsförordningen samt för att vidta ändamålsenliga och effektiva åtgärder som säkerställer en laglig behandling. En privat tjänsteproductent har inte självständig beslutanderätt i fråga om det ändamål för vilket personuppgifter behandlas, såsom rätten att lämna ut patientuppgifter ur vårdlandskapets register.

När ansvaret för ordnandet av social- och hälsovård övergår till vårdlandskapen och verksamhetsenheter inom den offentliga hälso- och sjukvården eller personuppgiftsansvarigas verksamhet därmed sammanslås, ska de register som upprättats före sammanslagningen ha överförts så att de utgör en del av den nya organisationens motsvarande klient- eller patientregister. I enlighet med detta ska även de klient- och journalhandlingar som i kommunerna och samkommunerna upprättats innan vårdlandskapen bildades föras över så att de utgör en del av vårdlandskapets klient- och patientregister i enlighet med deras användningsändamål. Även om dataskyddsförordningen inte förutsätter att den personuppgiftsansvarige preciseras i den nationella lagen, föreslås det att det i paragrafen föreskrivs om saken av grundlagsskäl och för tydlighetens skull, eftersom ansvaret för personuppgifter i samband med reformen överförs till vårdlandskapen.

I 1 mom. hänvisas det informativt också till andra centrala lagar där det föreskrivs om klient- och patientuppgifter och behandlingen av dem. Dessa är klientlagen, patientlagen, lagen om klienthandlingar inom socialvården (254/2015; nedan klienthandlingslagen), klientuppgiftsla-

gen, offentlighetslagen och dataskyddslagen. I dessa lagar bestäms om bland annat hemlighållande av klient- och patientuppgifter och handlingar som innehåller sådana samt om behandling av uppgifterna. Den informativa hänvisningen är inte en uttömmande hänvisning till alla lagar som gäller klient- och patientuppgifter och behandlingen av dem.

Enligt 15 § i den gällande klientuppgiftslagen ska tillhandahållare av offentliga hälso- och sjukvårdstjänster ansluta sig till de riksomfattande informationssystemtjänster som avses i 14 § i den lagen (Kanta-tjänsterna). Tillhandahållare av privata hälso- och sjukvårdstjänster ska ansluta sig som användare av dessa informationssystemtjänster, om långtidsförvaringen av deras journalhandlingar genomförs elektroniskt. Enligt den reform av klientuppgiftslagen som är under beredning ska anslutningsskyldigheten i fråga om de riksomfattande informationssystemtjänsterna i fortsättningen utvidgas så att den gäller även den offentliga och den privata socialvården.

I enlighet med den gällande klientuppgiftslagen kan patientuppgifter förmedlas mellan tillhandahållarna av tjänster med hjälp av hälsoarkivstjänsterna. Detta innebär att till exempel en tjänsteproducent med hjälp av de riksomfattande informationssystemtjänsterna (Kanta-tjänsterna) får de uppgifter den behöver och som en annan tjänsteproducent registrerat. Utlämnandet ska ske antingen med patientens samtycke eller med stöd av 13 § 3 mom. 3 punkten i patientlagen eller med stöd av någon annan bestämmelse i lag som ger rätt till utlämnande. En patient får emellertid förbjuda utlämnandet av uppgifterna. Samtycket till utlämnande av uppgifter ur Kanta-tjänsterna får begränsas genom förbud. En tjänsteproducent som producerar tjänster åt den som ansvarar för ordnandet av tjänsterna får patientuppgifter från hälsoarkivstjänsterna med stöd av ett bemyndigande av anordnaren. Genom bemyndigandet kan det närmare fastställas vilka handlingar som kan lämnas till producenten trots att patienten har förbjudit det.

I enlighet med förordningen om journalhandlingar får de som deltar i vården av en patient eller i anslutande uppgifter hantera journalhandlingar endast i den omfattning som deras arbetsuppgifter och ansvar förutsätter. Rätten för dem som arbetar vid en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård att använda uppgifterna i journalhandlingar ska anges detaljerat.

I klientlagen och klienthandlingslagen finns det motsvarande bestämmelser om behandling och utlämnande av klientuppgifter inom socialvården. Utgångspunkten är att klientuppgifter får lämnas ut med klientens samtycke. Om samtycke inte kan fås eller om klienten förbjuder att uppgifter lämnas ut, får nödvändiga uppgifter lämnas ut till privata tjänsteproducenter på det sätt som föreskrivs i klientlagen. I 23 § i klienthandlingslagen föreskrivs det att utöver vad som bestäms i 5 § 1 mom. i lagen om klientuppgifter ska åtkomsträttigheterna för yrkesutbildad personal inom social- och hälsovården till klientuppgifter inom socialvården som har registrerats i elektronisk form definieras enligt serviceuppgift och med beaktande av varje persons arbetsuppgifter. Institutet för hälsa och välfärd meddelar föreskrifter om de grunder enligt vilka de som tillhandahåller socialvårdstjänster ska administrera åtkomsträttigheterna. Institutet för hälsa och välfärd har utfärdat en sådan föreskrift. Den gällande lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården möjliggör endast utlämnande av patientuppgifter inom hälso- och sjukvården med hjälp av Kanta-tjänsterna. Bestämmelser om möjligheten att lämna ut klientuppgifter inom socialvården ur hälsoarkivstjänsterna kommer att föreslås i en ny lag om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården, som har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet utifrån en proposition (RP 300/2018 rd) som förföll.

I det förslag till kunduppgiftslag som är under beredning föreslås det att åtkomsträttigheterna ska grunda sig på arbetsuppgiften och den service som tillhandahålls av en yrkesutbildad person inom socialvården eller hälso- och sjukvården och någon annan person som behandlar klient-

och patientuppgifter, så att personen har åtkomsträtt endast till sådana nödvändiga kunduppgifter som han eller hon behöver i sina arbetsuppgifter och som han eller hon har rätt att få information om. Grunden för behandlingen av kunduppgifter ska vara ett datatekniskt säkerställt klient- eller vårdförhållande eller någon annan rätt som grundar sig på lag. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det föreskrivas om vilka uppgifter yrkesutbildade personer och andra personer som behandlar kunduppgifter får använda på basis av sina arbetsuppgifter och den tjänst som tillhandahålls. Tillhandahållaren av tjänster ska bestämma vilken rätt yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och andra personer som behandlar kunduppgifter har att använda sådana uppgifter. Tillhandahållaren ska föra ett register över dem som använder dess klient och patientinformationssystem och klient- och patientregister samt över användarrättigheterna för dem.

Vid behandlingen av klient- och patientuppgifter tillämpas redan åtskilliga skyddsåtgärder med stöd av de ovan nämnda gällande författningarna. I klientuppgiftslagen föreskrivs på det sätt som beskrivs ovan om patientens samtycke till utlämnande av uppgifter samt om rätten att begränsa samtycket genom förbud. Utlämnande av uppgifter förutsätter att vårdrelationens säkerställs datatekniskt. Utlämnande av patientuppgifter registreras i loggregistret för utlämnande av hälsoarkivstjänster, och utlämningsloggarna finns tillgängliga för kunden i tjänsten Mina Kantasidor. En del av patientuppgifterna ska enligt förordningen om journalhandlingar skyddas särskilt. I klientuppgiftslagen finns dessutom krav på certifiering av patientdatasystem och utarbetande av en plan för egenkontroll i fråga om dataskydd. Dessutom meddelar Institutet för hälsa och välfärd, såsom konstaterats ovan, med stöd av lagen om klienthandlingar inom socialvården föreskrifter om grunderna för användningen av klientuppgifter inom socialvården. I den revidering av klientuppgiftslagen som är under beredning (ny kunduppgiftslag) kommer man utöver de ovan nämnda skyddsåtgärderna dessutom att föreslå ett flertal nya skyddsåtgärder som också gäller uppgifter inom socialvården. De ovan beskrivna bestämmelserna och den nya kunduppgiftslag som är under beredning ska i fortsättningen också tillämpas på behandlingen av klient- och patientuppgifter i vårdlandskapets social- och hälsovård.

Enligt 2 mom. ska en privat tjänsteproducent som producerar social- och hälsovårdstjänster som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar registrera klient- och patientuppgifter i vårdlandskapets klient- och patientregister med hjälp av de riksomfattande informationssystemtjänster (Kanta-tjänsterna) eller andra tekniska gränssnitt som avses i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården. När en privat tjänsteproducent på det sätt som avses i klientuppgiftslagen har anslutit sig till Kanta-tjänsterna, överförs de klient- och patientuppgifter som registrerats i den privata tjänsteproducentens verksamhet elektroniskt till Kanta-tjänsterna, som är ett elektroniskt arkiv för klient- och patientuppgifter. Via Kanta-tjänsterna blir uppgifterna också en del av vårdlandskapets klient- och patientregister. En privat tjänsteproducent kan registrera sina klient- och patientuppgifter i vårdlandskapets register också med hjälp av andra tekniska gränssnitt. Ett vårdlandskap kan genom ett tekniskt gränssnitt ge en privat tjänsteproducent begränsad åtkomst till vårdlandskapets register, varvid den privata tjänsteproducenten kan föra in sina klient- och patientuppgifter direkt i registret. Innan uppgifterna sparas ska den privata tjänsteproducenten säkerställa att uppgifterna är korrekta. Ansvar enligt dataskyddsförordningen för att personuppgifterna är exakta och att behandlingen av dem är lagenlig hör till den personuppgiftsansvarige, och ansvaret kan inte överföras på andra aktörer. När andra aktörer i egenskap av personuppgiftsansvariga själva behandlar personuppgifter i skötseln av sina egna uppgifter, grundar sig kraven på säkerställande av att behandlingen av personuppgifter är lagenlig direkt på dataskyddsförordningen. Privata tjänsteproducenter åläggs dock skyldighet att se till att de uppgifter som de registrerar är korrekta när de sparar dem i ett informationssystem som vårdlandskapet ansvarar för. Genom bestämmelsen anpassas tillämpningen av kraven i dataskyddsförordningen i fråga om förfarandet för lagring av uppgifter i enlighet med artikel 6.3.

Enligt 3 mom. får vårdlandskapet trots sekretessbestämmelserna till en privat tjänsteproducent som producerar social- och hälsovårdstjänster som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar lämna ut sådana klient- och patientuppgifter ur vårdlandskapets klient- och patientregister som är nödvändiga för att producera och tillhandahålla tjänsterna. I praktiken genomförs detta i regel elektroniskt med hjälp av de riksomfattande informationssystemtjänsterna enligt kunduppgiftslagen (Kanta-tjänsterna) eller med hjälp av andra tekniska gränssnitt. Bestämmelsen gör det möjligt för de personer som sköter en klient att för utförande av en lagstadgad uppgift ha nödvändiga uppdaterade uppgifter om klientens hälsotillstånd eller behov av socialservice, om vård- eller serviceplaner som utarbetats för klienten samt om utförda tjänster och deras effekter. Denna integration av uppgifter är en av de mest centrala förutsättningarna för integrationen av tjänsterna.

57 §. Upprätthållande av personalens yrkesskicklighet. Paragrafen förpliktar vårdlandskapet att se till att social- och hälsovårdspersonalen, inklusive den personal som är anställd hos den privata tjänsteproducent från vilken vårdlandskapet skaffar tjänster, i tillräcklig utsträckning deltar i den kompletterande utbildning som ordnas för personalen. Bestämmelsen förpliktar vårdlandskapet att se till att både social- och hälso- och sjukvårdspersonalen i tillräcklig utsträckning deltar i fortbildning. Denna fortbildning ska utformas med beaktande av grundutbildningen, uppgifterna, befattningsbeskrivningen och hur krävande arbetet är, så att den upprätthåller och utvecklar de anställdas yrkesskicklighet och kunnande. När fortbildning arrangeras ska man också ta hänsyn till eventuella förändringar i de anställdas uppgifter och ansvarsområden. Arbetsgivaren ansvarar för finansieringen av fortbildningen. När tjänster köps av en privat tjänsteproducent har denna ansvaret för finansieringen av sin personals fortbildning.

Enligt det bemyndigande som föreslås i paragrafen kan man genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet vid behov utfärda närmare bestämmelser om fortbildningens innehåll, kvalitet och mängd och om ordnandet, uppföljningen och utvärderingen av utbildningen.

Bestämmelser som delvis motsvarar den föreslagna paragrafen finns för närvarande i bland annat 4 och 5 § i hälso- och sjukvårdslagen, som gäller hälso- och sjukvårdens verksamhetsbetingelser och personal. I 53 § i den gamla socialvårdslagen föreskrivs det dessutom på motsvarande sätt om bemyndigande att utfärda förordning.

58 §. Ändringssökande. I paragrafen föreskrivs det om sökande av ändring i beslut som meddelats med stöd av den föreslagna lagen. Enligt 1 mom. får den som är missnöjd med ett beslut av en myndighet inom vårdlandskapet begära omprövning av beslutet i enlighet med 16 kap. i vårdlandskapslagen. Ändring i beslut som fattats med anledning av begäran om omprövning kan sökas hos förvaltningsdomstolen.

Enligt 2 mom. ska lagen om rättegång i förvaltningsärenden tillämpas på sökande av ändring i beslut som fattats av en statlig myndighet och i beslut som fattats av en myndighet i ett vårdlandskap med anledning av en begäran om omprövning. Enligt 8 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden söks ändring i myndighetens beslut hos förvaltningsdomstolen och i statsrådets allmänna sammanträdes beslut hos högsta förvaltningsdomstolen.

Ett beslut om vårdlandskapens samarbetsavtal som statsrådet fattat med stöd av 36 § ska med stöd av 2 mom. iaktas trots ändringssökande tills ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. Syftet med bestämmelsen är att, med tanke på hur viktigt samarbetsavtalet är för social- och hälsovårdsverksamheten, säkerställa att det inte uppstår en situation där det under en lång tid inte finns något samarbetsavtal.

59 §. Dröjsmålsränta. Bestämmelsen motsvarar 78 § i den gällande hälso- och sjukvårdslagen. Om det vårdlandskap som ansvarar för ersättandet av kostnaderna inte betalar en faktura senast på förfallodagen, har det vårdlandskap som fakturerat kostnaden rätt att ta ut dröjsmålsränta på fordran. Den årliga dröjsmålsräntan bestäms enligt den räntefot som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen. Enligt 2 mom. ska dröjsmålsränta betalas från det att 30 dygn har förflutit sedan fakturan togs emot.

Det som i paragrafen föreskrivs om vårdlandskap ska också tillämpas på landskapssammanslutningen HUS på det sätt som föreskrivs i 1 § 4 mom. i den föreslagna lagen.

60 §. Ikraftträdande. Enligt förslaget bestäms det om ikraftträdande av lagen särskilt genom lag.

7.3 Lag om organisering av räddningsväsendet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde. I 1 § i den föreslagna lagen föreskrivs om lagens syfte och lagens tillämpningsområde. Enligt paragrafens 1 mom. är det primära syftet med lagen att främja och upprätthålla säkerhet samt säkerställa jämlika, enhetliga och kostnadseffektiva tjänster inom räddningsväsendet i hela landet så att man med de tillgängliga resurserna kan bära ansvaret för organiseringen av tjänster som överensstämmer med räddningslagen.

Ett väsentligt syfte med räddningsväsendet är att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna, särskilt rätten till liv, egendom och miljö. Regleringen om organiseringen av räddningsväsendet kan därmed anses genomföra den skyldighet att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna som i 22 § grundlagen åläggs det allmänna.

Ett annat syfte med lagen är att effektivera användningen av räddningsväsendets resurser samt förbättra tillgången till tjänsterna och deras kvalitet.

Syftet med den föreslagna lagen är framför allt att utveckla räddningsväsendets styrningssystem så att det bättre än nu möjliggör riksomfattande och enhetliga verksamhetsmodeller, gemensamma informationssystem och enhetliga tjänster i hela landet.

Ett annat syfte med lagen är att med tanke på tryggandet av synergifördelar bevara räddningsväsendets möjligheter att på motsvarande sätt som nu producera tjänster för första insatsen och prehospital akutsjukvård på det sättet som vårdlandskapet bestämmer.

Avsikten är att i regel bevara räddningsväsendets närservice nästan oförändrad och åtminstone på den nuvarande nivån. Räddningsväsendet är utöver närservicen en riksomfattande organisation som leds, styrs och utvecklas av inrikesministeriet. Räddningsverken ska kunna ledas på riksomfattande sätt och de ska kunna samarbeta med varandra och andra myndigheter som deltar i räddningsverksamheten i alla säkerhetssituationer. Detta förutsätter effektiv riksomfattande styrning och ledning.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om lagens tillämpningsområde. Lagen ska tillämpas på organisering, utveckling och styrning av samt tillsynen över räddningsväsendet, som vårdlandskapen har organiseringsansvar över. Enligt 2 a § i räddningslagen avses det med räddningsväsende ett uppgiftsområde som består av förebyggande av eldsvådor och andra olyckor samt av räddningsverksamhet. Om de uppgifter som tillhör räddningsväsendet har utöver räddningslagen föreskrivits i till exempel följande lagar: enligt 4 § 1 mom. i sjöräddningslagen (1145/2001)

är det lokala räddningsväsendet skyldigt att utan ersättning delta i uppgifter inom sjöräddningstjänsten, enligt 4 § 2 mom. 5 punkten i sjöräddningslagen ska det lokala räddningsväsendet delta i efterspanings- och räddningsverksamheten genom att ställa personal och materiel till förfogande, det lokala räddningsväsendet delta i den specialutbildade insatsstyrkan till sjöss om det lokala räddningsväsendet och Gränsbevakningsväsendet särskilt har avtalat om detta, enligt 5 § 1 mom. i lagen om hantering av översvämningsrisker (620/2010) ska det lokala räddningsväsendet deltar i riskhanteringsplaneringen för översvämningsrisker i avrinningsområden och kustområden i enlighet med vad som bestäms i lagen om hantering av översvämningsrisker, i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) föreskrivs om räddningsmyndigheternas uppgifter vid tillsynen över iakttagandet av lagen. De ovannämnda uppgifter som det lokala räddningsväsendet svarar för ska enligt förslaget överföras till vårdlandskapen.

Enligt paragrafens 3 mom. ska lagen även tillämpas på Helsingfors stad samt på vårdlandskapen inom landskapet Nyland (vårdlandskapen i Nyland) till den del som de har det i den föreslagna lagen om organisering av social- och hälsovården och av räddningsväsendet samt om organisering av deras förvaltning och ekonomi i Nyland avsedda organiseringsansvaret. Vårdlandskapen i landskapet Nyland ska fastställas under grundandefasen i den genomförandelag som gäller reformen. Dessa planeras vara vårdlandskapen för Östra, Västra och Mellersta Nyland samt Vanda-Kervo.

Den föreslagna lagen ska inte tillämpas på räddningsväsendet i landskapet Åland. Dess organisering omfattas av Ålands självstyrelse.

2 §. Förhållande till annan lagstiftning. Enligt paragrafens 1 mom. ska det vid organisering och produktion av tjänster inom räddningsväsendet som avses i den föreslagna lagen iakttas vad som föreskrivs om tjänsterna i räddningslagen och annan lagstiftning om räddningsväsendet. Om de uppgifter som tillhör räddningsväsendet har utöver räddningslagen föreskrivits i till exempel följande lagar: enligt 4 § 1 mom. i sjöräddningslagen (1145/2001) är det lokala räddningsväsendet skyldigt att utan ersättning delta i uppgifter inom sjöräddningstjänsten, enligt 4 § 2 mom. 5 punkten i sjöräddningslagen ska det lokala räddningsväsendet delta i efterspanings- och räddningsverksamheten genom att ställa personal och materiel till förfogande, det lokala räddningsväsendet delta i den specialutbildade insatsstyrkan till sjöss om det lokala räddningsväsendet och Gränsbevakningsväsendet särskilt har avtalat om detta, enligt 5 § 1 mom. i lagen om hantering av översvämningsrisker (620/2010) ska det lokala räddningsväsendet deltar i riskhanteringsplaneringen för översvämningsrisker i avrinningsområden och kustområden i enlighet med vad som bestäms i lagen om hantering av översvämningsrisker, i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) föreskrivs om räddningsmyndigheternas uppgifter vid tillsynen över iakttagandet av lagen. De ovannämnda uppgifter som det lokala räddningsväsendet svarar för ska enligt förslaget överföras till vårdlandskapen.

I paragrafens 2 mom. konstateras informativt att om finansiering av räddningsväsendet som organiseras av ett vårdlandskap föreskrivs i lagen om finansiering av vårdlandskapen (/).

I paragrafens 3 mom. finns en referensbestämmelse till den föreslagna lagen om organisering av social- och hälsovården och av räddningsväsendet samt om organisering av deras förvaltning och ekonomi i Nyland. I den lagen ska föreskrivas om organiseringsansvaret för räddningsväsendet i Helsingfors stad och i vårdlandskapen i landskapet Nyland samt om organiseringen av Helsingfors stads förvaltning och ekonomi samt revision.

3 §. Räddningsväsendets servicenivå. Enligt 28 § i den gällande räddningslagen ska räddningsväsendets servicenivå motsvara de lokala behoven och olycksrisker. När servicenivån bestäms,

ska också verksamhet under undantagsförhållanden beaktas. Räddningsväsendets tjänster enligt räddningslagen ska planeras och tillhandahållas så att de kan skötas så effektivt och ändamålsenligt som möjligt och så att behövliga åtgärder vid olyckor och tillbud kan vidtas utan dröjsmål och effektivt.

Enligt paragrafens 1 mom. ska räddningsväsendets servicenivå alltfjämt fastställas enligt en riskbedömning. Nationella och regionala risker kan även ha inverkan på landskapen, och å andra sidan ska ett vårdlandskap vara berett att delta i räddningsväsendets riksomfattande uppgifter, till exempel internationell räddningsverksamhet och befolkningsskyddsuppgifter samt stödja andra vårdlandskap speciellt när det gäller risker är av nationell betydelse. Räddningsväsendets servicenivå ska följaktligen motsvara de nationella, regionala och lokala behoven och olycks- eller andra risker samt förändringar i den nationella och internationella verksamhetsomgivningen. När servicenivån bestäms, ska på samma sätt som nu också verksamhet under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § i beredskapslagen beaktas. Om förberedelserna hos en myndighet inom räddningsväsendet föreskrivs i 12 § i beredskapslagen och i räddningslagen.

Räddningsväsendet servicenivå enligt beslutet om servicenivån ska upprätthållas även i undantagsförhållanden. Ställandet av uppgifterna i prioritetsordning enligt 28 § 2 mom. i räddningslagen betyder att uppgifterna tillfälligt kan sättas i prioritetsordning. Enligt 32 § 4 mom. i räddningslagen ska uppgifterna prioriteras enligt hur brådskande eller viktiga de är när omständigheterna kräver det. Prioritetsordningen betyder inte att man ens i undantagsförhållanden kan låta bli att ta hand om någon enskild uppgiftsgrupp eller att räddningsväsendets servicenivå kan sänkas så att den strider mot beslutet om servicenivån. När servicenivån bestäms, ska också verksamhet under undantagsförhållanden beaktas. Räddningsväsendets myndigheter ska även i undantagsförhållande se till att deras uppgifter sköts så väl som möjligt.

Enligt paragrafens 2 mom. ska räddningsväsendets tjänster planeras och tillhandahållas så att de kan skötas så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. Med detta avses till exempel räddningsväsendets organisationsstruktur och den personalstruktur och antal anställda samt personalens kunnande som enligt strukturen behövs. De åtgärder som behövs vid olyckor och tillbud ska därtill planeras och genomföras så att de kan vidtas utan dröjsmål och effektivt.

2 kap. **Organisering av räddningsväsendet**

4 §. Organiseringsansvaret inom räddningsväsendet. Enligt 24 § i den gällande räddningslagen ansvarar kommunerna i samverkan för räddningsväsendet inom räddningsområdena (det lokala räddningsväsendet) enligt det som föreskrivs i räddningslagen. Den befogenhet som det lokala räddningsväsendet utövar som juridisk person utövas enligt räddningslagen av en samkommun som sköter räddningsväsendets uppgifter eller med stöd av ett avtal mellan regionens kommuner av någon av kommunerna inom räddningsväsendets område. Räddningsväsendet är kommunernas lagstadgade samverkan, som sköts av 22 lokala räddningsverk. De kommuner som hör till räddningsväsendets område ska ha ett avtal om organisationen av räddningsväsendet.

Räddningsväsendets nuvarande styr- och ägarförhållanden har lett till att det har varit svårt att skapa lösningar som resulterar i riksomfattande eller enhetliga verksamhetsmodeller, gemensamma informationssystem eller i ett enhetligt serviceutbud. Systemet för räddningsväsendet har blivit splittrat och det klarar inte tillräckligt bra av att genomföra stora nationella reformer. De riksomfattande strategier som utarbetats inom centralförvaltningen har inte nått den regionala och den lokala förvaltningen.

I det nuvarande systemet har det varit svårt att skapa riksomfattande, enhetliga verksamhetsmodeller, gemensamma informationssystem eller ett enhetligt serviceutbud i hela landet. För att

effektivisera räddningsväsendets resursanvändning samt förbättra tillgången till tjänster och tjänsternas kvalitet krävs det en omorganisering av räddningsväsendet och dess styrsystem.

Enhetligandet av sektorn förutsätter effektivisering av den nationella styrningen. En enhetligare sektor kan bättre än i dagsläget producera och utveckla tjänster i samarbete med andra myndigheter och frivilliga aktörer för att säkerställa befolkningens säkerhet på såväl nationell som internationell plan.

Enligt statsminister Marins regeringsprogram ska organiseringen av social- och hälsovården och räddningsväsendet överföras till vårdlandskapen. I enlighet med detta ska ett vårdlandskap enligt 4 § 1 mom. i den föreslagna lagen ansvara för organiseringen av räddningsväsendet inom sitt område så som det föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag. Om organiseringsansvarets innehåll ska föreskrivas närmare i 7 § i lagen om vårdlandskap.

Ett vårdlandskap som enligt 7 § 1 mom. i lagen om vårdlandskap har ålagts organiseringen av uppgifterna svarar för genomförandet av invånarens lagstadgade rättigheter och för samordnandet av servicehelheter samt för allas lika tillgång till tjänster och andra åtgärder, för fastställandet av behovet, mängden och kvaliteten, på vilket sätt tjänsterna produceras och produktionen övervakas samt hur myndigheternas befogenheter ska utövas.

Enligt 7 § 2 mom. i lagen om vårdlandskap kan ett vårdlandskap organisera skötseln av sina uppgifter själv eller komma överens om att organiseringsansvaret överförs till ett annat vårdlandskap så som det i 8 kap. i den lagen föreskrivs om samarbetet mellan vårdlandskap. Enligt 3 mom. i nämnda paragraf ska ett vårdlandskap svara för finansieringen av sina uppgifter även om organiseringsansvaret gällande vissa uppgifter med stöd av lag hade överförts till ett annat vårdlandskap eller om ett annat vårdlandskap med stöd av lagen ansvarade för uppgiften.

Syftet med den föreslagna lagen är att effektivisera den nationella styrningen av räddningsväsendet. Behovet av styrning ska dock vara i balans med självstyrelsen i vårdlandskapen. Lagförslagets starkare och mer centraliserade styrning har begränsats till den del av vårdlandskapens verksamhet som uttryckligen tryggar medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter så som liv, hälsa och egendom och som måste ordnas på ett enhetligt sätt i hela landet. Räddningsväsendet är utöver den närservice som det producerar en riksomfattande organisation som kan vara tvungen att vara verksam inom ett större område än sitt eget eller nationellt. Detta förutsätter enhetliga operativa arrangemang samt effektiv riksomfattande styrning och ledning.

Räddningsväsendet är en betydande tjänsteproducent inom prehospital akutsjukvård som social- och hälsovårdsväsendet ansvarar för. Räddningsväsendet är dock inte en del av social- och hälsovården utan ett egen separat sektor vars ställning kan jämföras med social- och hälsovården även i vårdlandskapen.

Att organisera räddningsväsendet utifrån en områdesindelning och en organiseringsmodell som överensstämmer med reformen av servicestrukturen inom social- och hälsovårdsväsendet är nödvändigt, eftersom detta säkerställer räddningsväsendets möjlighet att också i framtiden ge prehospital akutsjukvård och utföra första insatser enligt vårdlandskapets beslut.

Genom att organisera såväl räddningsväsendet som den prehospitala akutsjukvården enligt samma grunder i alla vårdlandskap kan räddningsväsendets och social- och hälsovårdsväsendets synergifördelar utnyttjas vid genomförandet av prehospital akutsjukvård samt i beredskapen inför storolyckor och undantagsförhållanden.

När räddningsväsendet ger prehospital akutsjukvård och utför första insatser ska samma nätverk av stationer, samma stödfunktioner, delvis samma personal, samma verksamhetsmodeller och gemensamma övningar samt gemensam reserv- och storolycksberedskap kunna användas för räddningsuppdrag samt prehospital akutsjukvård och första insatser. Avtalsbrandkärer ska vid sidan av räddningsväsendets uppdrag kunna användas vid första instanser. Detta är speciellt viktigt i glest bebyggda områden.

5 §. Samlande av tjänster till större helheter. Enligt den föreslagna lagen ligger organiseringen av räddningsväsendet på alla vårdlandskaps ansvar. Enligt paragrafens 1 mom. får uppgifter tillhörande räddningsväsendet som nämns i momentet på det sättet som avses i 7 § 2 mom. i lagen om vårdlandskap samlas till större helheter som ordnas av ett eller flera vårdlandskap, om det är nödvändigt med tanke på tjänsternas enhetlighet eller tryggheten av deras kvalitet eller hur krävande de är eller med tanke på stora kostnader till följd av dem.

I paragrafens 2 mom. ingår bestämmelser om organiseringsansvaret och beslutsfattandet om uppgifter som har samlats till större helheter. Ett vårdlandskap som har ålagts organiseringen av uppgiften svarar på det sättet som föreskrivs i 7 § 1 mom. i lagen om vårdlandskap för allas lika tillgång till tjänster och andra åtgärder som ingår i uppgiften, för fastställandet av behovet, mängden och kvaliteten, på vilket sätt tjänsterna produceras och produktionen styrs och övervakas samt hur myndigheternas befogenheter ska utövas. Varje vårdlandskap svarar emellertid för finansieringen av sina uppgifter.

Andra landskap är skyldiga att ersätta de kostnader som föranleds av de tjänster och andra åtgärder som hör till den samlade uppgiften. Om ersättandet av kostnaderna föreskrivs i 7 § 3 mom. i lagen om vårdlandskap.

Enligt 3 mom. utfärdas bestämmelser om de uppgifter som samlas och om de vårdlandskap till vilka uppgifterna samlas genom förordning av statsrådet. Innan en sådan statsrådsförordning utfärdas ska de vårdlandskap som berörs av saken höras.

6 §. Beslut om räddningsväsendets servicenivå. Enligt 29 § i den gällande räddningslagen ska räddningsväsendet besluta om servicenivå efter att ha hört kommunerna. I beslutet ska redogöras för de faror som finns i området och de risker farorna medför, fastställas verksamhetens mål och tillgängliga resurser samt tjänsterna och deras nivå. Beslutet om servicenivån ska också innehålla en plan för utveckling av servicenivån.

I beslutet om servicenivån ska iakttas de i 8 § avsedda riksomfattande strategiska målen för organisering av ett högklassigt och kostnadseffektivt räddningsväsende som motsvara de nationella, regionala och lokala behoven samt olycks- eller andra risker som fastställs av statsrådet.

Enligt paragrafens 1 mom. bestämmer vårdlandskapets fullmäktige om räddningsväsendets servicenivå. Beslutet om servicenivån ska innehålla alla tjänster som ingår i organiseringen av vårdlandskapets räddningsväsende.

Utöver räddningsverksamheten och dess verksamhetsberedskap ska beslutet om servicenivån innehålla den myndighetsstyrning som tillhör räddningsväsendet, säkerhetskommunikationen och rådgivningen och samarbetet i syfte att förbygga olyckor, brandundersökningen och tillsynsuppgifter enligt räddningslagen och annan lagstiftning, beredskapen för dagliga situationer, storolyckor och andra störningar, undantagsförhållanden och tillhörande befolkningsskyddssituationer, deltagandet i upprätthållandet av beredskap som förutsätts av givande och mottagande av internationellt bistånd, de uppgifter som med stöd av 5 § samlats till vårdlandskapet samt andra uppgifter som hör till räddningsväsendet.

När beslutet om servicenivån fattas ska nationellt betydande risker beaktas, faror som finns i området klarläggas och de risker farorna medför bedömas samt verksamhetens mål, tillgängliga resurser, tjänster och deras servicenivå bestämmas. Beslutet ska också innehålla en plan för utveckling av servicenivån. Planen ska innehålla en bedömning av genomförandet av det tidigare beslutet om servicenivån samt fastställandet av de åtgärder med vilka tjänster utvecklas på det sättet som förändringar i verksamhetsomgivningen förutsätter. Beslutet ska gälla en viss tid. Det är meningen att ett nytt beslut om servicenivån utarbetas alltid när vårdlandskapets fullmäktige inleder sin verksamhet.

Enligt 2 mom. ska ett nytt beslut om servicenivån även fattas om hoten, riskerna eller de strategiska mål som statsrådet fastställt med stöd av 8 § väsentligt förändras. Eftersom man, när servicenivån bestäms, på samma sätt som nu även ska beakta verksamhet under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § i beredskapslagen, är konstaterandet av undantagsförhållanden inte som sådant en grund för utarbetandet av ett nytt beslut om servicenivån. Behovet av ett nytt beslut om servicenivån kunde också baseras på att vårdlandskapet med stöd av 5 § åläggs ett betydande antal uppgifter.

Enligt 3 mom. ska beslutet om servicenivån lämnas till regionförvaltningsverket. Det är regionförvaltningsverkets uppgift att bedöma om beslutet om servicenivån har utarbetats så att nationellt betydande faror och risker har beaktats, faror som finns i området har klarlagts, de risker farorna medför har bedömts samt verksamhetens mål och de tillgängliga resurserna, tjänsterna och deras servicenivå och huruvida servicenivån enligt beslutet motsvara de nationella, regionala och lokala behoven samt olycksrisker har fastställts. Om beslutet är bristfälligt, kan regionförvaltningsverket återsända det för komplettering. Regionförvaltningsverket ska höra vårdlandskapet innan det fattar beslutet om återsändande. En tidsfrist ska sättas ut för korrigerings- och bristerna. Om laglighetsövervakningen av den genomförda servicenivån föreskrivs i 18 §.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i, strukturen för, uppföljningen och regionförvaltningsverkets utvärdering av besluten om servicenivån utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

3 kap. **Styrning, planering och utveckling**

7 §. *Allmän styrning, planering och utveckling av räddningsväsendet.* Det avses vara inrikesministeriets uppgift att ta hand om räddningsväsendets allmänna nationella styrning, planering och utveckling samt norm- och informationsstyrning enligt denna lag eller någon annan lag. Det hör till vårdlandskapens uppgifter att ansvara för organiseringen av räddningsväsendet och för produktionen av räddningsväsendets tjänster så att de tryggar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och ett fungerande riksomfattande system.

Enligt paragrafens 1 mom. hör den nationella ledningen av räddningsväsendet till inrikesministeriet. Det finns närmare bestämmelser om inrikesministeriets ledningsuppgifter i räddningslagen.

Enligt 34 § 3 mom. i räddningslagen har inrikesministeriets räddningsmyndighet rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma något annat om räddningsledaren och dennes område än det som föreskrivs i 34 § 1 mom. i räddningslagen.

Med stöd av 36 § i räddningslagen har inrikesministeriets räddningsmyndighet, om situationen inte annars går att få under kontroll, rätt att

1) beordra människor att söka skydd samt verkställa utrymning,

- 2) vidta sådana nödvändiga åtgärder som kan medföra skada för fast eller lös egendom,
- 3) beordra att byggnader, kommunikations- och dataförbindelser och redskap samt materiel, redskap och förnödenheter, livsmedel, bränsle och smörjmedel samt släckningsmedel som behövs för räddningsverksamheten ska ställas till förfogande,
- 4) även vidta andra åtgärder som behövs för räddningsverksamheten.

Enligt 36 c § i räddningslagen kan inrikesministeriet i undantagsfall fatta beslut om att ett sådant oljehaltigt ämne som avses i 2 kap. 2 § 1 mom. 3 punkten i miljöskyddslagen för sjöfarten eller ett sådant skadligt flytande ämne som avses i 4 kap. 3 § 1 mom. 3 punkten i den lagen (bekämpningskemikalie) ska användas vid bekämpning av fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor.

Enligt 38 § 1 mom. i räddningslagen kan inrikesministeriet på begäran av Europeiska unionen, en annan stat eller en internationell organisation besluta att vid räddningsinsatser lämna bistånd till utlandet, om detta är motiverat för att skydda människor, miljön eller egendom. Inrikesministeriet kan också vid behov vid räddningsinsatser begära internationellt bistånd från Europeiska unionen, en annan stat eller en internationell organisation.

Enligt 66 § 2 mom. i den gällande räddningslagen beslutar inrikesministeriet på framställning av det behöriga ministeriet eller den lokala räddningsmyndigheten vilka personer, vilken materiel samt vilka lokaler som berörs av skydd som avses i Genèvekonventionerna samt i artikel 61 i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter. De ovannämnda uppgifter som det lokala räddningsväsendet svarar för ska enligt förslaget överföras till vårdlandskapen.

Enligt 67 § i den gällande räddningslagen kan inrikesministeriet och regionförvaltningsverket på framställning av det behöriga ministeriet eller den lokala räddningsmyndigheten förordna ledningen och annan specialpersonal inom befolkningsskyddet att högst tio dygn om året delta i befolkningsskyddsutbildning som Räddningsinstitutet ordnar. De ovannämnda uppgifter som det lokala räddningsväsendet svarar för ska enligt förslaget överföras till vårdlandskapen.

Med stöd av 107 § räddningslagen kan inrikesministeriet bestämma att en särskild undersökning ska utföras för utredande av en eldsvåda eller någon annan olycka. Inrikesministeriet kan tillsätta en undersökningskommission för att utföra undersökningen.

Även den nationella ledningen av räddningsväsendet ska höra till inrikesministeriet.

Ett centralt verktyg vid styrningen av vårdlandskapens räddningsväsende ska vara samrådet mellan ministeriet och vårdlandskapen enligt 10 § i denna lag. Inrikesministeriet ska ansvara för den strategiska planeringen av räddningsväsendet, den nationella utvecklingen och annan anknytande planering. Till detta hör bland annat beredningen av de nationella målen enligt 8 §. Som en del av ovannämnda uppgift ska inrikesministeriet ansvara för det centraliserade genomförandet på riks nivå av de långsiktiga strategiska riktlinjerna för räddningsväsendet, fastställandet av riksomfattande prestanda och för annan informationsstyrning.

Enligt 13 § i beredskapslagen (1552/2011) leds förberedelserna och övervakas av statsrådet samt av varje ministerium inom sitt ansvarsområde. Varje ministerium samordnar förberedel-

serna inom sitt eget ansvarsområde. I fråga om statsrådets samordning av förberedelserna föreskrivs särskilt. Den nationella ledningen av förberedelserna vid räddningsväsendet ska höra till inrikesministeriet.

Om tillsynen över vårdlandskapets räddningsväsende föreskrivs i 17 §.

Enligt 2 mom. ska inrikesministeriet ha till uppgift att utveckla räddningsväsendets riksomfattande ledning samt koordineringen med civilmyndigheternas verksamhet vid avvärjandet av vittgående risker. Inrikesministeriet ska också sörja för samarbetet mellan olika ministerier och sektorer när det gäller räddningsväsendet. Detta förutsätter klarläggandet av de aktörer som deltar i räddningsverksamheten och planeringen av verksamheten enligt ansvaret. I uppgiften kan man utnyttja den i 9 § föreskrivna delegationen för räddningsväsendet. I utvecklingen kan t.ex. ingå planering och tydliggörande av ledningsverksamheten, skapande av gemensamma lägesbildssystem och ledningscentralfunktioner samt definition av kontaktytor till andra lägesbildssystem.

Enligt paragrafens 3 mom. ska regionförvaltningsverket stödja inrikesministeriet i de i 1 och 2 mom. föreskrivna uppgifterna. Utöver tillsynen över räddningsväsendets beslut om servicenivå och räddningsväsendets servicenivå ska regionförvaltningsverket till exempel ta hand om bedömningen av tillgången till och nivån på räddningsväsendets tjänster samt rapporteringen till inrikesministeriet. Dessutom ska regionförvaltningsverket assistera inrikesministeriet vid anskaffningen av information som behövs i ledningen av räddningsverksamheten samt i upprätthållandet av lägesbilden.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om inrikesministeriets och regionförvaltningsverkets uppgifter och om det riksomfattande samarbetet mellan olika ministerier och sektorer när det gäller räddningsväsendet utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser kan till exempel utfärdas om uppgifter som ansluter sig till upprätthållandet av räddningsväsendets riksomfattande ledningsberedskap, räddningsväsendets riksomfattande planering inför undantagsförhållanden och andra störningar samt förberedelser för givande av bistånd till utlandet och mottagande av bistånd från utlandet som avses i 38 § i räddningslagen.

8 §. Riksomfattande mål för organiseringen av räddningsväsendet. De riksomfattande strategiska målen för utvecklingen av räddningsväsendet som har fastställts av statsrådet ska vara en central del av styrningen av det riksomfattande räddningsväsendet.

Enligt paragrafens 1 mom. fastställer statsrådet vart fjärde år de riksomfattande strategiska målen för organisering av ett högklassigt och kostnadseffektivt räddningsväsende som motsvara de nationella, regionala och lokala behoven och olycks- eller andra risker så att man med de tillgängliga resurserna kan bära ansvaret för organiseringen av tjänster i enlighet med räddningslagen.

Genom de strategiska målen kan statsrådet lyfta fram olika mål i anknytning till vårdlandskapens räddningsväsende och nationellt betydande förnyelse- och utvecklingsbehov av tjänster samt dra riktlinjer till exempel för utvecklingen av lagstiftningen och prestanda. Det är meningen att målen ska styra vårdlandskapets utvecklingsarbete och beredningen av beslutet om servicenivån. De riksomfattande strategiska målen ska även styra samrådet med vårdlandskapen, som baserar sig på 10 §.

Vid beredningen av de strategiska målen ska vårdlandskapen och andra ministerier samt vid behov även olika myndigheter och organisationer höras för att kunna bilda en ändamålsenlig helhet.

Målen ska basera sig på inrikesministeriets i 15 § avsedda årliga utredning i vilken genomförandet av vårdlandskapens servicenivå enligt 3 § och tillräckligheten av finansieringsnivån samt utvecklingsobjekt som kräver riksomfattande riktlinjer bedöms.

Därtill ska statsrådets finanspolitiska mål för de offentliga finanserna beaktas i målen. Dessa mål har fastställts i regeringsprogrammet, planen för de offentliga finanserna och i statens budget. Planen för de offentliga finanserna styr för sin del ministerierna när de bereder den nya lagstiftningen och styrningen gällande vårdlandskapen. I planen för de offentliga finanserna bedöms tillräckligheten av vårdlandskapens finansiering för skötseln av vårdlandskapens uppgifter, lagstiftningen gällande vårdlandskapens uppgifter och skyldigheter samt vårdlandskapens finanser, inklusive produktivitet och kostnadsutveckling. Genom dessa har de riksomfattande målen betydande koppling med planeringen av de offentliga finanserna även i mer omfattande utsträckning.

I paragrafens 2 mom. ska fastställas närmare de saker som ingår i de riksomfattande målen. Utgångspunkten är att målen gäller det räddningsväsende som ett vårdlandskap har organisationsansvar för.

Syftet med reformen är att säkerställa jämlika, enhetliga och kostnadseffektiva tjänster som motsvarar riskerna inom räddningsväsendet i hela landet. Enligt 1 punkten ska till de av statsrådet fastställda riksomfattande målen höra de närmare målen för räddningsväsendets jämlika genomförande och genomslag. Jämlikheten förutsätter att det ska produceras tjänster av samma nivå som nationellt är enhetliga för områden med likadana risker. Med genomslag avses räddningsväsendets externa effektivitet. Därtill kan det ställas mål beträffande främjandet av jämlikheten mellan könen.

Servicenivå för ett vårdlandskaps räddningsväsende ska enligt 3 § motsvara de nationella, regionala och lokala behoven och olycks- eller andra risker. När servicenivån bestäms, ska också verksamhet under sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen beaktas. Servicenivån för ett vårdlandskaps räddningsväsende ska fastställas enligt en riskbedömning. Nationella och regionala risker kan även ha inverknings på vårdlandskapen, och å andra sidan ska ett vårdlandskap vara berett att stöda andra vårdlandskap till exempel under stormar och andra storolyckor och i synnerhet i den nationella riskbedömningen gällande fastställda nationellt betydande risker.

Målen kan gälla till exempel utvecklingen av servicenivån för räddningsväsendets brandstations- och annat servicenät, utvecklingen av lägescentralfunktioner och andra nationellt viktiga prestanda och specialberedskap samt kommunikation, enhetligare tillsynsuppgifter samt vårdlandskapens förmåga att delta i upprätthållandet av sådan beredskap som givandet och mottagandet av internationellt bistånd förutsätter.

Enligt 2 punkten ska till de av statsrådet fastställda strategiska målen höra målen för främjandet av säkerheten och för samarbetet mellan vårdlandskapen och kommunerna och andra aktörer när det gäller detta inom räddningsväsendet.

Samarbete mellan landskap och kommuner behövs till exempel vid stödandet av kommunernas beredskapsplaner, i planläggningen och byggandet samt vid produktionen av en lägesbild på den verksamhet som kommunerna ansvarar för.

Säkranheten av funktionen av avtalsbrandkårssystemet som en del av reformen är livsviktigt med tanke på det hur räddningsväsendets servicesystem fungerar. Till exempel i glest bebyggda områden har avtalsbrandkåren en stor betydelse som producent av tjänster för räddningsväsendet

eller som stöd till det. Detta innebär till exempel skapandet av regelbundna och systematiska samarbetsstrukturer mellan vårdlandskapen och avtalsbrandkårerna samt avtalandet om gemensamma utvecklingsmål.

Även den övriga organisationssektorn inom räddningsväsendet har brett samarbete när det gäller säkerhet, och man borde se till att denna verksamhet fortsätter som en del av reformen. Till exempel förebyggandet av olyckor i medborgargränssnittet samt kommunikation och utbildning i anknytning till förberedelserna skapar en grund för medborgarnas kunskaper om säkerheten. I praktiken kommer erkännandet av det arbete som olika organisationer gör och dess bindande till servicehelheten och målen för ett vårdlandskaps räddningsväsende att öka verksamhetens effektivitet. Med detta säkras man räddningsväsendets obrutna förbindelse från vårdlandskapsnivån till enskilda medborgare.

Därtill kunde man ställa mål till exempel för räddningsväsendets samarbete med andra myndigheter och företag som finns i vårdlandskapen. Sådana myndigheter är bland annat Nödcentralverket, Säkerhets- och kemikalieverket, försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet samt miljömyndigheter. I samarbetet med företag är de viktigaste aktörerna företag som ansvarar för upprätthållandet av den kritiska infrastrukturen, till exempel el-, energi- och teleföretag samt installations- och inspektionsverk som avses i lagen om anordningar inom räddningsväsendet (10/2007). Med företag ska överenskommas om till exempel informationsförmedlingen och eventuella samarbetsarrangemang med tanke på situationer vid störningar och undantagsförhållanden.

Enligt 3 punkten ska till de av statsrådet fastställda riksomfattande målen höra de riksomfattande strategiska målen för utvecklingen av räddningsväsendet.

Målen ska basera sig på inrikesministeriets i 15 § avsedda årliga utredning i vilken genomförandet av vårdlandskapens servicenivå enligt 3 § och tillräckligheten av finansieringsnivån samt utvecklingsobjekt som kräver riksomfattande riktlinjer bedöms.

I punkten fastställs de riksomfattande strategiska målen för räddningsväsendets centrala operativa uppgiftsområden vid förebyggandet av olyckor, i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet.

När det gäller förebyggandet av olyckor kunde man till exempel ställa mål i anknytning till styrningen, säkerhetskommunikationen, rådgivningen och samarbetet vid förebyggandet av olyckor inom räddningsväsendet, till brandundersökningen, tillsynsuppgifter enligt räddningslagen och annan lagstiftning samt till enhetliga betalningsgrunder och kostnadsmotsvarighet.

När det gäller räddningsverksamheten kunde man till exempel ställa mål i anknytning till verksamhetsberedskapen, ledningen, samarbetet, hanteringen av lägesbilden, jour- och reservarrangemang, givandet och mottagandet av internationellt bistånd, grunderna för användningen av avtalsbrandkårer, arbetstidsförvaltningen samt riskbaserade arbetstursresurser.

Därtill kunde man ställa krav gällande beredskapen av vårdlandskapets räddningsväsende att delta i internationell räddningsverksamhet som genomförs under ledning av inrikesministeriet.

Målen i anslutning till beredskap och förberedelser ska ställas enligt 8 punkten.

Målen ska även styra utvecklingsarbetet i vårdlandskapen, om vilket det ska föreskrivas i räddningslagen.

Enligt 4 punkten ska till de av statsrådet fastställda riksomfattande målen höra de riksomfattande strategiska målen för utvecklingen av informationshanteringen inom räddningsväsendet.

Informationshanteringen inom räddningsväsendet ska utvecklas med operativa ändringsprojekt samt med projekt som främjar utvecklingen och den riksomfattande samordningen av räddningsverksamhetens organiseringsuppdrag.

Målet är att informationshanteringen ska basera sig på den nationellt överenskomna IKT-arkitekturen. Med digitala lösningar är det möjligt att förbättra tillgången till tjänster, deras tillgänglighet och kostnadseffektivitet.

Målet är att utveckla användarorienterade digitala tjänster och verksamhetsmodeller som förbättrar räddningsväsendets produktivitet och resultat.

Enligt 5 punkten ska till de av statsrådet fastställda strategiska målen höra målen för samarbetet mellan vårdlandskapen inom räddningsväsendet.

Landskapen, de faror och risker som de möter samt vårdlandskapens förutsättningar att organisera och tillhandahålla tjänster varierar. Därför behövs det samarbete och arbetsfördelning mellan vårdlandskapen vid organiseringen och produktionen av tjänsterna.

Enligt 5 punkten kan det också med stöd av 5 § ställas mål på nationellt eller regionalt samlade tjänster, till exempel läges- och ledningscentralernas verksamhet.

Därtill är det möjligt att till exempel ställa mål beträffande vårdlandskapens samarbete i utvecklingsarbetet i fråga om informationssystem, allvarliga störningar av infrastrukturen, vid bekämpningen av omfattande skogsbränder, beträffande bekämpningssystem av olyckor med farliga ämnen och vid organiseringen av resurserna för givandet eller mottagandet av internationellt bistånd inom räddningsväsendet.

Enligt 6 punkten ska till de av statsrådet fastställda strategiska målen höra målen för ökning av produktiviteten och kostnadseffektiviteten av vårdlandskapens räddningsväsende.

Ökningen av kostnadseffektiviteten är nödvändig för att man ska kunna hindra ökningen av kostnaderna inom den delen av räddningsväsendet som finansieras med offentliga medel. Resurserna ska även framöver räcka till för att trygga en servicenivå som motsvarar riskerna.

Ökningen av produktiviteten och kostnadseffektiviteten förutsätter att verksamhetens effektivitet och förändringar i den kan mätas på ett pålitligt sätt. En organisations interna effektivitet granskas ofta genom att se hur ekonomisk och produktiv den är medan den externa effektiviteten mäts med genomslag. I vårdlandskapens verksamhet är det viktigt att granska förhållandet mellan det offentligt finansierade räddningsväsendet och verksamhetens effekter och å andra sidan kostnaderna. I synnerhet i den offentliga sektorn är det fråga om en komplicerad process i vilken det inte än finns ett helt pålitligt och entydigt sätt att mäta produktiviteten. På gång finns emellertid beredningsarbete vars syfte det är att kunna ta i bruk mätare och indikatorer som bildas på basis av uppgifter som beskriver räddningsväsendets verksamhet, kostnader och resurser. Den här ackumulerade informationen ska användas vid ställandet av de riksomfattande strategiska målen och vid bedömningen av hur de har uppnåtts.

Enligt 7 punkten ska i de riksomfattande målen definieras riktlinjerna för investeringarna inom räddningsväsendet. Viktiga investeringar är till exempel investeringar i lokaler, fastigheter, utrustning, maskiner samt informations- och kommunikationsteknologin. Målet är att utveckla

den infrastruktur som ligger som grund för räddningsväsendet i hela landet på ett sätt som beaktar såväl riksomfattande som regionala synpunkter. De riksomfattande målen ska ligga som grund för varje landskaps investeringsplan, som avses i 11 § i den föreslagna lagen.

Enligt 8 punkten ska till de av statsrådet fastställda riksomfattande målen höras målen för genomförande av räddningsväsendets regionala och riksomfattande beredskap och förberedelser.

När det gäller den nationella civila beredskapen har räddningsväsendets system såväl regionalt som på riksomfattande plan en central roll i hanteringen av betydande olycksrisker och skyddandet av den kritiska infrastrukturen samt i vittgående och allvarliga störningar av infrastrukturen som utgör en risk för människornas liv och hälsa. När det gäller beredskapen och förberedelserna bildar räddningsväsendet på nationell nivå ett system som fungerar som helhet och som ska ha gemensamma utvecklingsmål. I de gemensamma målen ska som operativa sakkomplex ingå räddningsväsendets beredskap för räddningsverksamheten och verksamheten i undantagsförhållanden samt riksomfattande och regionala sakkomplex som syftar till att trygga verksamhetens kontinuitet.

Målen gällande beredskap och förberedelser som räddningsväsendet ansvarar för ska baseras på regeringsprogrammet, riskbedömningar på riksomfattande nivå samt på andra strategier som på riksomfattande nivå gäller beredskap och förberedelser, till exempel samhällets säkerhetsstrategi. Dessutom ska målen basera sig på nationella planer för beredskap och förberedelser samt på Finlands internationella åtaganden och annat internationellt samarbete inom räddningsväsendet och civil beredskap.

Målen beträffande beredskap och förberedelser har delvis samband med vittgående investeringar som avses i 7 punkten, till exempel när det gäller nationellt viktiga prestanda och räddningsväsendets övriga materiella förberedelser inom räddningsverksamheten och i undantagsförhållanden.

Mål som på riksomfattande och regional plan ställs på enhetliga grunder främjar också Finlands förmåga att ge och ta emot internationellt bistånd som hör till räddningsväsendet samt delta i internationellt samarbete inom räddningsväsendets verksamhetsområde.

Ett nationellt effektivt system för räddningsväsendet bygger delvis på nätverket av myndigheter och andra aktörer som deltar i räddningsverksamheten och ger handräckning till det. Med riksomfattande mål kan man delvis styra även dessa aktörers deltagande i genomförandet av beredskapen och förberedelserna inom räddningsväsendet.

Enligt paragrafens 3 mom. kan de riksomfattande målen även gälla andra saker som är nödvändiga för utvecklingen av räddningsväsendet. Statsrådet ska kunna ställa riksomfattande mål för utvecklings-, forsknings- och innovationsverksamheten. På basis av denna bestämmelse kan statsrådet vid behov ta hänsyn till de just då viktigaste utvecklingsbehoven och -möjligheterna när det fastställer målen.

På basis av uppföljning och bedömning får statsrådet en helhetsuppfattning om genomförandet av målen. I räddningsväsendets verksamhetsomgivning och verksamhet, i synnerhet i informationshanteringslösningarna, kan det under en fyraårsperiod ske även betydande förändringar, och det kan vara nödvändigt att ändra de riksomfattande målen. Samtidigt ligger uppföljnings- och bedömningsinformationen som grund för ställandet av de framtida målen och vid behov även för ändring av de fastställda målen. Uppföljningen baserar sig på omfattande sätt på material av olika slag, till exempel samrådet mellan inrikesministeriet och vårdlandskapen enligt 10 §, de i 13 § avsedda utredningar av landskapen samt regionförvaltningsverkens expertbedömningar

enligt 14 § och inrikesministeriets utredning enligt 15 §. Om det med anledning av uppföljningen eller av annan särskild anledning, till exempel på basis av planen för de offentliga finanserna, visar sig vara nödvändigt, kan målen genom beslut av statsrådets ändras. Ändringen kan basera sig på ett förslag av ett eller flera vårdlandskap eller på inrikesministeriets eller finansministeriets initiativ.

9 §. Delegationen för räddningsväsendet. I paragrafen föreskrivs om delegationen för räddningsväsendet, som ska vara verksam i anslutning till inrikesministeriet. Delegationen avses vara ett forum för forordandet av en gemensam syn och fortlöpande diskussioner mellan de styrande ministerierna och vårdlandskapen, som ansvarar för organiseringen av räddningsväsendet. Delegationen ska stöda inrikesministeriet i den interaktiva styrningen av vårdlandskapen och fungera som vårdlandskapens gemensamma kanal genom vilken de kan lämna förslag till inrikesministeriet.

I sina uppgifter ska delegationen även höra organisationer inom räddningsväsendet och andra sammanslutningar som används av räddningsväsendet samt experter. Enligt den föreslagna räddningslagen kan ett vårdlandskap enligt avtal använda som hjälp i räddningsverksamheten avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma i räddningssektorn. I uppgifter anknyttande till utbildning, rådgivning och säkerhet samt inom räddningsväsendet kan även frivilliga organisationer och personer anlitas.

Delegationens arbete ska sammanfogas med delegationen för landskapsekonomi och -förvaltning, som ska grundas i anslutning till finansministeriet, och delegationen för social- och hälsovård, som ska grundas i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet.

Enligt paragrafens 1 mom. har delegationen till uppgift att följa och bedöma den genomförda och kommande utvecklingen av organiseringen av räddningsväsendet. Detta stödjer förbättringen av tjänsternas kvalitet samt främjar kostnadseffektiviteten på såväl nationell som regional nivå.

Enligt 2 punkten har delegationen till uppgift att lämna förslag till de riksomfattande målen för räddningsväsendet samt behandla de initiativ och inrikesministeriets förslag av vårdlandskap för deras ändrande som avses i 8 § 4 mom.

Statsrådet ska enligt 8 § 1 mom. vart fjärde år fastställa de riksomfattande strategiska målen för organiseringen av ett räddningsväsende som motsvara de nationella, regionala och lokala behoven samt olycks- eller andra risker. Enligt 8 § 4 mom. ska målen vid behov ändras. Ändringen kan basera sig på ett förslag av ett eller flera vårdlandskap eller på inrikesministeriets eller finansministeriets initiativ.

Målen ska beredas av inrikesministeriet och fastställas av statsrådet. I delegationen kan vårdlandskapen påverka beredningen av de strategiska mål som statsrådet fastställer för dem och uttala sig om inrikesministeriets initiativ.

Enligt 3 punkten har delegationen till uppgift att följa och bedöma den genomförda och kommande utvecklingen av organiseringen av räddningsväsendet.

Genom detta främjas vårdlandskapens engagemang i genomförandet av de riksomfattande strategiska målen genom att i delegationen förmedla information om grunderna för de strategiska målen samt information som främjar verkställandet. Delegationen kan lämna initiativ till informationshanteringsens strategiska mål samt till dess utveckling.

Enligt 4 punkten har delegationen till uppgift att behandla utvecklingsbehoven av lagstiftningen gällande vårdlandskapens räddningsväsende och räddningsväsendets andra utvecklingsbehov.

Genom detta främjas informationsutbytet om utvecklingsbehovet av lagstiftningen och andra utvecklingsbehov inom räddningsväsendet som är viktiga från organiserings synvinkel.

Enligt 5 punkten har delegationen till uppgift att behandla andra principiellt viktiga och vittgående åtgärder av staten när det gäller vårdlandskapens räddningsväsende.

Sådana kan vara till exempel riksomfattande utvecklingsprogram så som verksamhetsprogrammet för förebyggande av olyckor, olika utredningsprojekt och bedömningsrapporter, planen för de offentliga finanserna samt målen beträffande regeringsprogrammet. Det ska också vara möjligt att i delegationen behandla centrala ändringar i allmänna lagar och deras inverkan på myndigheternas verksamhet, utvecklingen av tillsynsuppgifter i olika sektorer samt betalningsgrundernas enhetlighet och kostnadsmotsvarigheten. Delegationen kan också behandla det i 5 § avsedda samlandet av vårdlandskapens uppgifter till större helheter.

På det här sättet är det möjligt för vårdlandskapen att ge organiserarens syn på beredningen av viktiga och vittgående åtgärder.

Enligt paragrafens 6 mom. har delegationen till uppgift att främja samarbetet mellan riksomfattande och regionala aktörer.

Landskapen kunde i delegationen lämna initiativ som gäller regionalt eller riksomfattande samarbete.

Enligt paragrafens 2 mom. utser statsrådet delegationen för fyra år i sänder. Delegationen har representanter för vårdlandskapen och inrikesministeriet. Med representationen av social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet, som ansvarar för styrandet av vårdlandskapens uppgifter, ser man till att ministeriernas styrning och de delegationer som har utsetts av statsrådet koordineras.

Enligt 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om delegationens uppgifter, sammansättning och sektioner genom förordning av statsrådet. Detta möjliggör specificeringen av uppgifter och vid behov utseendet av sektioner som koncentrerar sig på olika uppgifter eller uppgiftshelheter.

10 §. Inrikesministeriets samråd med vårdlandskapen. I paragrafen ska föreskrivas om inrikesministeriets samråd med vårdlandskapen. Enligt paragrafens 1 mom. samråder inrikesministeriet årligen separat med vart och ett vårdlandskap om genomförandet av de uppgifter inom räddningsväsendet som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar. Även finansministeriet deltar i samrådet så att vårdlandskapets verksamhet och ekonomi kan granskas som helhet.

Det årliga samrådet mellan ministerier och vårdlandskapet tillsammans med den kontinuerliga styrningen av ett vårdlandskap i växelverkan ska stöda organisationen av vårdlandskapets räddningsväsende, främja samarbetet mellan ministeriet och vårdlandskapet och erbjuda information för beredningen av statens budget och planen för de offentliga finanserna.

På basis av vårdlandskapets situation och de helheter som behandlas kan man vid behov till samrådet kalla även representanter för andra ministerier, om det under samrådet behandlas sådana uppgifter för vårdlandskapets räddningsväsende som förutsätter nära samarbete med andra ministeriers ansvarsområden.

Social- och hälsovårdsministeriet koordinerar förhandlingar med vårdlandskap med stöd av både denna paragraf och lagen om organisering av social- och hälsovård så att de bildar en helhet vad gäller både innehållet och genomförandet. I praktiken ska social- och hälsovårdsministeriet komma överens med andra styrande ministerier och vårdlandskapet om tidtabellen för samrådet och om deltagarna samt om ärenden som eventuellt behandlas tillsammans med ministerier, såsom prehospital akutsjukvård och investeringar. Samrådet med inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet kan vid behov genomföras efter varandra, parallellt eller på annat ändamålsenligt sätt. Utgångspunkten ska vara att bilda en flexibel och till sin verksamhet problemfri styrningsmodell på så sätt att den på ett tillräckligt sätt tryggar inrikesministeriets, social- och hälsovårdsministeriets och finansministeriets enhetliga styrning i samarbete i förhållandet till vårdlandskapen. Samrådet enligt propositionen är avsett att vara en del av den kontinuerliga dialogen med ett vårdlandskap så att man kan utveckla verksamheten i samförstånd och genom att utnyttja erfarenheterna från de olika vårdlandskapen

Enligt 2 mom. ska det under samrådet följas och bedömas hur vårdlandskapets organiseringsansvar har genomförts. Därtill kommer man under samrådet överens om målen för vårdlandskapets räddningsväsende för det följande året och om åtgärder som stödjer dem. Inrikesministeriet och finansministeriet kan vid behov ge vårdlandskapet åtgärdsförslag, om man under samrådet inte kan komma överens om målen och åtgärderna.

I paragrafens 3 mom. fastställs vilka sakkomplex uppföljningen, bedömningen, ställandet av mål och förslagen till åtgärder, som avses i 2 mom., gäller. Under förhandlingarna följer man med hur dessa sakkomplex utvecklas inom vårdlandskapet och bedömer hur vårdlandskapet har lyckats genomföra eller ta hänsyn till dem. Vid behov kan även ställas mål och förslag till åtgärder gällande dessa sakkomplex. Vilka sakkomplex som accentueras under samrådet med vårdlandskapen beror på varje vårdlandskaps situation. De sakkomplex i vilka det finns utvecklingsbehov inom ett vårdlandskap ska i synnerhet behandlas, och då kan andra sakkomplex behandlas på ett mer begränsat sätt.

Samrådet enligt 1 punkten gäller beaktande av de riksomfattande målen och strategierna för räddningsväsendet samt deras verkställande. Med riksomfattande mål avses i de 8 § avsedda riksomfattande målen för organiseringen av räddningsväsendet och med riksomfattande strategier andra riksomfattande strategiska riktlinjer, till exempel statsrådets redogörelser, strategin för intern säkerhet och räddningsväsendets strategi.

Enligt 2 punkten ska sätten att producera vårdlandskapets räddningsväsende behandlas under samrådet. Enligt 7 § i lagen om vårdlandskap ska vårdlandskapets organiseringsansvar omfatta det hur tjänsterna produceras samt produktionen styrs och övervakas.

Med produktionsstrukturen av ett landskaps räddningsväsende avses det till vilken del vårdlandskapet själv producerar de tjänster inom räddningsväsendet som det har organiseringsansvar för med sin egen personal och till vilka delar vårdlandskapet skaffar dess tjänster till exempel av avtalsbrandkårer och olika organisationer inom räddningsväsendet. Enligt 25 § i den föreslagna räddningslagen ska ett vårdlandskaps räddningsväsende ha ett räddningsverk för handhavandet av uppgifterna inom räddningsväsendet. Ett vårdlandskaps räddningsväsende kan enligt avtal använda som hjälp i räddningsverksamheten en avtalsbrandkår eller andra sammanlutningar som är verksamma i räddningssektorn. Enligt 51 § i den gällande räddningslagen kan frivilliga organisationer och personer anlitas för att bistå räddningsväsendet i utbildnings-, rådgivnings- och upplysningsuppgifter och räddningsverksamhet.

Därtill kan vårdlandskapen på så sätt som föreskrivs i lagen om vårdlandskap enligt avtal producera tjänster inom räddningsväsendet i samarbete med varandra.

Produktionsstrukturen granskas som helhet och granskningen täcker såväl nuläget som vårdlandskapets planer om eventuella förändringar i den.

Enligt 3 punkten ska tillgången till, kvaliteten och genomslaget av tjänsterna inom räddningsväsende behandlas under samrådet.

Tillgången till tjänsterna inom räddningsväsendet betyder till exempel styrningen och rådgivningen av människor, företag och andra sammanslutning, som hör till vårdlandskapets räddningsväsende, samt säkerhetskommunikationen vid uppfyllandet av de i räddningslagen föreskrivna skyldigheterna, övervakningsuppgifter samt räddningsverksamhet som med anledning av olyckor genomförs utan dröjsmål och effektivt.

Den riksomfattande och enhetliga bedömningen av tjänsternas kvalitet förutsätter utveckling av kriterierna och sätten att mäta dem.

En organisations externa effektivitet mäts med genomslag. Det är viktigt att granska förhållandet mellan det offentligt finansierade räddningsväsendet och verksamhetens effekter och å andra sidan kostnaderna i vårdlandskapens verksamhet. Därtill måste man ta hänsyn till den rätta allokeringen av åtgärderna på basis av risker. I synnerhet i den offentliga sektorn är det fråga om en komplicerad process i vilken det inte än finns ett helt pålitligt och entydigt sätt att mäta produktiviteten. Effekterna av räddningsväsendets tjänster bedöms i regel på basis av rapporter som gäller uppföljningen och övervakningen av verksamheten. Inom räddningsväsendet kommer det att tas i bruk en bedömningsram med vilken verksamhetens effekter och genomslag bedöms.

Enligt 4 punkten ska förändringarna i verksamhetsomgivningen och deras beaktade i ett vårdlandskaps verksamhet behandlas.

Förändringarna i verksamhetsomgivningen kan vara överraskande och snabba förändringar i den nationella eller internationella verksamhetsomgivningen eller i riskerna enligt den riksomfattande riskbedömningen. Exempel på förändringar i verksamhetsomgivningen kan vara till exempel en omfattande nationell epidemi eller förändringar som kan förutses och som sker långsamt, såsom klimatförändringen, den föråldrade befolkningen eller flyttningsrörelsen. Även förändringar i andra myndigheters och samarbetsparters verksamhet ska beaktas vid utvecklingen av den egna verksamheten.

Som en del av granskningen av förändringar i verksamhetsomgivningen ska även förändringar i behovet av räddningsväsendets tjänster och de anknytande utvecklingsbehoven i landskapet granskas. Förändringarna i behovet av tjänster kan bero på de ovannämnda demografiska förändringarna eller till exempel på förändringar i människornas trygghetskänsla, ökningen av social ojämlikhet och till exempel dess inverkan på boendets trygghet. Förändringarna i verksamhetsomgivningen kan till exempel också anknyta sig till inledandet eller avslutandet av gruvverksamhet och verksamheten av annan betydande produktionsanläggning.

Enligt 5 punkten ska främjandet av säkerheten och samarbetet gällandet detta mellan riksomfattande och regionala myndigheter, kommuner och andra aktörer behandlas under samrådet. Även internationellt samarbete kan behandlas under samrådet.

När ett vårdlandskaps samarbete med kommunerna inom dess område och andra offentliga aktörer samt företag och allmännyttiga samfund inom vårdlandskapet granskas, ska uppmärksamhet framför allt fästas vid samarbetsstrukturerna, de gemensamt överenskomna verksamhetsätten samt hur samarbetet genomförs i praktiken.

När ett vårdlandskaps stöd till kommuner vid planeringen av deras beredskap samt ett vårdlandskaps åtgärder för att främja verksamhetsbetingelserna för olika organisationer inom räddningsväsendet granskas, ska uppmärksamhet till exempel fästas vid de resurser som vårdlandskapen reserverar för detta, stödets former och delområden samt hur det genomförs i praktiken.

Enligt 6 punkten ska produktiviteten och kostnadseffektiviteten av räddningsväsendets tjänster samt utvecklingen av vårdlandskapets utgifter och tillräckligheten av finansieringen för skötseln av de lagstadgade uppgifterna samt vid behov andra allmänna åtgärder med vilka produktiviteten kan ökas behandlas.

Meningen är att identifiera åtgärder, till exempel serviceproduktionens effektivisering och ökningen av produktiviteten, som vårdlandskapet kan vidta för att öka verksamhetens kostnadseffektivitet och trygga tillräckligheten av finansieringen. Målet ska vara främjandet av de med tanke på kostnadseffektiviteten bästa sätten att organisera räddningsväsendet. Under samrådet ska uppgifter om organiseringen av räddningsväsendet inom ett visst vårdlandskap, till exempel uppgifter om räddningsväsendets servicenivå, prestanda samt tillgången till och kvaliteten och genomslaget av räddningsväsendets tjänster, personalstrukturen och regionens specialdrag även jämföras med motsvarande uppgifter om andra vårdlandskap för att kunna identifiera och minska skillnader utan goda grunder.

Vårdlandskapens verksamhet ska i huvudsak finansieras med statens medel med allmän täckning, när reformen träder i kraft. Övergången till ett nytt finansieringssystem lyfter fram behovet att kontinuerligt följa med ett vårdlandskaps ekonomiska utveckling och finansieringens tillräcklighet för de lagstadgade uppgifterna. Förutsättningarna för uppföljningen möjliggörs genom skyldigheten att automatiskt lämna aktuella ekonomiska uppgifter enligt 111 § i lagen om vårdlandskap. Helhetsituationen för vårdlandskapets verksamhet och ekonomi behandlas alltid vid det årliga samrådet, och deras planering, utveckling och uppföljning ska bilda en enhetlig helhet. Vårdlandskapens verksamhet och ekonomi får inte särskiljas från varandra. På det här sättet upptäcks eventuella budgetöverskridningar och kommande ekonomiska problem i vårdlandskapet.

Syftet med styrningen är att se till att vårdlandskapen kan vidta omedelbara åtgärder för att undvika ackumulerade problem.

Finansministeriets ska ha en central roll vid uppföljningen och bedömningen av framför allt vårdlandskapets självstyrelse, samordningen av verksamheten och ekonomin samt finansieringens tillräcklighet för de lagstadgade uppgifterna. Under samrådet med vårdlandskapet blir det möjligt att gå genom budgeten för den följande räkenskapsperioden, eftersom den senaste uppskattningen om vårdlandskapets finansiering under det följande året redan är känt på hösten, då samrådet äger rum. Ett annat mål är att så väl som möjligt i god tid i förväg identifiera situationer och faktorer som kan leda till vårdlandskapets behov av tilläggsfinansiering.

Samrådet med enskilda vårdlandskap ger information för utarbetandet av vårens plan för de offentliga finanserna och förberedelserna inför statens årliga budget.

Enligt 7 punkten ska investeringarna för vårdlandskapets räddningsväsende och vårdlandskapets preliminära förslag till den investeringsplan som avses i 11 § behandlas under samrådet. Det är inte möjligt att bedöma förslaget till den nya investeringsplanen utan att gå igenom de investeringar som efter det föregående samrådet genomförts av vårdlandskapet samt ännu halvfärdiga investeringar, vilket innebär att även de ska beaktas under samrådet som en del av behandlingen av den preliminära investeringsplanen. Vårdlandskapets preliminära förslag till investe-

ringsplan ska ingå i vårdlandskapets årliga redogörelse, som avses i 13 § 2 mom., och det preliminära förslaget ska beträffande räddningsväsendet bedömas i regionförvaltningsverkets expertbedömningar som avses i 14 §. Nämnda handlingar ska vara tillgängliga till parterna under samrådet. Vårdlandskapets investeringsplan ska gälla såväl räddningsväsendet som social- och hälsovården, och den statliga finansiering som ett vårdlandskap får är av allmän täckning. I de förhandlingar gällande social- och hälsovården som social- och hälsovårdsministeriet för med vårdlandskapet ska därmed även behandlas vårdlandskapets preliminära förslag till investeringsplan. Med tanke på samordnandet av ett vårdlandskaps investeringar inom räddningsväsendet och social- och hälsovården och med tanke på bedömningen av deras gemensamma investeringsplan kan det till den här delen vara motiverat att arrangera samrådet tillsammans med social- och hälsovårdsministeriet.

Enligt 8 punkten ska även informationshanteringen inom räddningsväsendet behandlas under samrådet. Detta omfattar framför allt informationshanterings strategiska utveckling och utvecklingsbehoven. Av central betydelse är hur informationshanteringen kan stödja andra saksområden som behandlas under samrådet, i synnerhet tillgången till räddningsväsendets tjänster, deras kvalitet och genomslag samt räddningsväsendets kostnadseffektivitet och produktivitet. Därtill ska de i 8 § 2 mom. 4 punkten avsedda riksomfattande målen för informationshanteringen inom räddningsväsendet samt beaktandet av informationshanteringsstrategierna i utvecklingen av vårdlandskapen behandlas under samrådet. Digitala system blir allt viktigare med tanke på förbättringen av tjänsternas uppföljning, rapportering och kostnadseffektivitet samt tillgången till dem.

Enligt 9 punkten ska samarbetet och arbetsfördelningen med andra landskap behandlas under samrådet. Under samrådet kan till exempel behandlas samarbetet mellan vårdlandskapen på basis av avtal enligt 8 kap. i lagen om vårdlandskap, samlandet av uppgifter till större helheter enligt 5 § i denna lag och vårdlandskapens samarbete inom räddningsväsendet enligt räddningslagen.

Enligt 10 punkten behandlas vårdlandskapets egenkontroll av räddningsväsendet, om vilken det föreskrivs i 16 § i denna lag. Med egenkontroll avses ett arrangemang med vilket man ser till att verksamheten och tjänsterna organiseras på det sätt som lagen förutsätter. Under samrådet ska genomförandet och resultaten av egenkontrollen samt deras inverkan på utvecklingen av tjänster behandlas.

Enligt 11 punkten kan det under samrådet vid behov även behandlas andra ärenden i anknytning till organiseringen och genomförandet av räddningsväsendet. Därmed kan det under samrådet utöver de ärenden som uttryckligen nämns under punkterna 1–10 även behandlas andra ärenden enligt praktiska behov. Initiativet till behandlingen av ärendet kan komma från vårdlandskapet eller ministerier.

Enligt paragrafens 4 mom. ska man vid uppföljningen och bedömningen av hur vårdlandskapets organiseringsansvar har genomförts i synnerhet beakta verkställandet av åtgärder om vilka det har överenskommit under det föregående samrådet och inrikesministeriers förslag till åtgärder i vårdlandskapet samt genomförandet av de överenskomna målen. Detta bidrar till att säkerställa att de årliga samråden bildar en helhet av kontinuerlig natur. Om de överenskomna åtgärderna eller förslagen till åtgärder inte har genomförts eller om målen inte har uppnåtts, är det viktigt att utreda orsaken till detta. Vid uppföljningen och bedömningen utnyttjas framför allt vårdlandskapets årliga redogörelse som avses i 13 § 2 mom. samt regionförvaltningsverkets expertbedömning som avses i 14 §. På basis av dem är det möjligt att på nytt granska åtgärderna för uppnåendet av målen eller en ändring av målet, om det har visat sig vara omöjligt att genomföra i praktiken eller onödigt på grund av en förändring i förhållandena.

Enligt 5 mom. ska inrikesministeriet i samarbete med vårdlandskapet utarbeta en handling över samrådet.

I handlingen antecknas genomförandet av organiseringen av räddningsväsendet som helhet. Därtill ska i handlingen ingå de under samrådet överenskomna centrala målen för det följande året och åtgärder som stödjer dem samt inrikesministeriets eventuella förslag till åtgärder. Handlingen ska publiceras i det allmänna datanätet. När det gäller 3 mom. 7 punkten i paragrafen ska åtgärderna och de eventuella förslagen till åtgärder i synnerhet gälla det hur ett vårdlandskap ska ändra sitt preliminära förslag till investeringsplan innan det slutliga förslaget lämnas till de styrande ministerierna på det sätt som föreskrivs i 11 a § i den föreslagna lagen för att investeringsplanen ska uppfylla de för den i 11 § ställda kraven. Eftersom investeringsplanen ska gälla både räddningsverket och social- och hälsovården, ska inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet till den här delen ta hand om samordningen av de överenskomna åtgärderna och sina förslag till åtgärder.

11 §. Vårdlandskapets investeringsplan. I paragrafen föreskrivs om ett vårdlandskaps investeringsplan. Enligt paragrafens 1 mom. ska ett vårdlandskap årligen utarbeta ett förslag till vårdlandskapets investeringsplan på det sättet som det föreskrivs i 24 § i lagen om organisering av social- och hälsovård (\). Investeringsplanen ska innehålla uppgifter om de investeringar och avtal som motsvarar investeringarna enligt 4 § 1 mom. i lagen om vårdlandskap som vårdlandskapskoncernen ska inleda under de fyra följande räkenskapsperioder som följer på nästa räkenskapsperiod samt om finansieringen av dem. Dessutom ska investeringsplanen innehålla uppgifter om planerade överlåtelser av lokaler och fastigheter som tillhör vårdlandskapet samt andra nyttigheter med lång verkningstid. Uppgifterna ska presenteras skilt för social- och hälsovården och det räddningsväsende. Investeringsplanen får inte strida mot vårdlandskapets fullmakt att uppta lån som avses i 15 § i lagen om vårdlandskap (\). Utöver det som föreskrivs i 24 § 1 mom. i lagen om organisering av social- och hälsovård ska investeringsplanen gällande ett vårdlandskaps räddningsväsende basera sig på de i 8 § avsedda riksomfattande målen för räddningsväsendet samt på nationella, regionala och lokala behov samt olycks- eller andra risker. Som en del av räddningsväsendets riksomfattande mål ska allmänna riktlinjer om räddningsväsendets investeringar fastställas. Ett vårdlandskaps investeringsplan ska basera sig på dessa riktlinjer, och också andra riksomfattande mål för räddningsväsendet ska beaktas. Eftersom den finansiering som ett vårdlandskap har tillgång till sannolikt inte räcker till för alla nyttiga investeringar och motsvarande avtal, ska ett vårdlandskap välja till den ovannämnda delen av investeringsplanen de investeringar som är de viktigaste med tanke på organiseringen av räddningsväsendet och de motsvarande avtalen. I planen ska även bedömas hurdana effekter åtgärderna har på den jämlika tillgången till vårdlandskapets räddningsväsende, dess kvalitet och kostnadseffektivitet. I den ifrågavarande delen av investeringsplanen ska det i 10 § avsedda samrådet beaktas. Ett vårdlandskap ska inkludera i den i 13 § avsedda årliga utredningen ett preliminärt förslag till investeringsplan, som ska behandlas under de ovannämnda årliga samråden mellan inrikesministerier och vårdlandskapet, i vilka även finansministeriet deltar. Under samrådet ska parterna komma överens om eventuella ändringsbehov i den del av den preliminära investeringsplanen som gäller räddningsväsendet, eller om ministerierna inte kan nå enighet om saken med vårdlandskapet, är det meningen att de ensidigt kan ge vårdlandskapet åtgärdsförslag till ändring av den preliminära investeringsplanen. Vårdlandskapet ska beakta dessa i sitt förslag till investeringsplan som avses i denna paragraf. Vårdlandskapets investeringsplan ska gälla såväl räddningsväsendet som social- och hälsovården, och den statliga finansiering som ett vårdlandskap får är av allmän täckning. Social- och hälsovårdsministeriet ska med stöd av 23 § i lagen om organisering av social- och hälsovård på motsvarande sätt samråda med vårdlandskapet om social- och hälsovården, och under samrådet ska behandlas vårdlandskapets preliminära förslag till investeringsplan från social- och hälsovårdens synvinkel. Inri-

kesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet ska ta hand om samordnandet av de åtgärder och sina förslag till åtgärder gällande den preliminära investeringsplanen som överenskoms om under samrådet.

Paragrafens 2 och 3 mom. ska tillämpas ifall den investeringsplan som vårdlandskapet har presenterat inte strider mot vårdlandskapets fullmakt att uppta lån och om social- och hälsovårdsministeriet därmed inte har avslagit den på grund av detta. I detta fall fattar inrikesministeriet beslut bara om godkännande av den del av vårdlandskapets investeringsplan som gäller räddningsväsendet och social- och hälsovårdsministeriet om godkännandet av delen gällande social- och hälsovården. Ministerierna fattar separata beslut om ärendet, om vilka ändring kan sökas separat och som kan verkställas separat. Ministerierna avslår eller godkänner alltid den del av investeringsplanen som hör till deras befogenhet i sin helhet.

I paragrafens 2 mom. ska föreskrivas om de grunder med stöd av vilka inrikesministeriet kan avslå den del av vårdlandskapets investeringsplan som gäller hela räddningsväsendet. Även uppfyllandet av ett kriterium räcker för avslaget. Å andra sidan godkänner inrikesministeriet den del av den föreslagna investeringsplanen som gäller räddningsväsendet alltid om igen av kriterierna uppfylls. Enligt 1 punkten kan inrikesministeriet avslå den del av investeringsplanen som gäller räddningsväsendet om det inte i planen har presenterats hur alla de investeringar som ingår i planen och de motsvarande avtalen ska finansieras. Med andra ord har investeringsplanen i fråga underskott. Det kan också vara fråga om en situation i vilken finansieringen nominellt har anvisats till alla investeringar inom räddningsväsendet och de motsvarande avtalen, men till exempel priset på en överlåtelse av egendom klart har överskattats, till följd av vilket det är uppenbart att den föreslagna finansieringen i praktiken inte kommer att räcka till för alla investeringar i planens del och de motsvarande avtalen.

Enligt 2 punkten kan den del av investeringsplanen som gäller räddningsväsendet avslås om det är uppenbart att en till sina effekter vittgående eller ekonomiskt betydande investering som ingår i den eller ett avtal motsvarande investeringen kan genomföras på ett kostnadseffektivare sätt i samarbete mellan vårdlandskapen. Syftet med punkten är att se till att vårdlandskapen inte i onödan genomför överlappande och med varandra utan några grunder konkurrerande projekt som leder till betydande tilläggskostnader utan att ge någon säkerhetsnytta. Det är till exempel inte ändamålsenligt att skaffa dyr oljebekämpningsutrustning eller annan specialutrustning till ställen där deras kapacitet inte fullt kan utnyttjas, om det genom att utveckla vårdlandskapens arbetsfördelning är möjligt att klara sig med utrustning som betjänar ett klart större område utan att detta leder till äventyrandet av tillräckliga och jämlika tjänster. Också till exempel IKT-projekt kan ofta vara kostnadseffektivare om de genomförs i samarbete mellan vårdlandskapen.

Enligt 3 punkten i momentet är det möjligt att avslå den del av investeringsplanen som gäller räddningsväsendet om det är uppenbart att en till sina effekter vittgående eller ekonomiskt betydande investering som ingår i den eller ett avtal motsvarande investeringen eller en överlåtelse inte främjar den kostnadseffektiva organiseringen av räddningsväsendet. Så här är fallet i situationer i vilka investeringen eller det motsvarade avtalet till sina kostnader är orimligt jämfört med den säkerhetsnytta som den medför till exempel på grund av den föga användningen. I fråga om överlåtelser av nyttigheter inom räddningsväsendet kan man till exempel ingripa i situationer i vilka ett vårdlandskap med en dålig ekonomisk situation planerar försäljning av egendom som är väsentlig med tanke på organiseringen av räddningsväsendet för att finansiera sina verksamhetsutgifter i syfte att till exempel undvika det i 120 § i förslaget till lag om vårdlandskap avsedda bedömningsförfarandet av ett vårdlandskap.

Eftersom man i den statliga styrningen av vårdlandskapen bör se till att vårdlandskapens möjlighet att själva på basis av sin självstyrelse bestämma om sina investeringsprojekt inte begränsas utan tillräckliga grunder, ska 2 och 3 punkten i 3 mom. bara gälla vittgående och ekonomiskt betydande projekt. Med den i 3 mom. ovan avsedda vittgående investeringen och avtalet motsvarande investeringen samt överlåtelsen avses ett sådant projekt som på ett betydande sätt påverkar arbetsfördelningen mellan vårdlandskapen eller som annars har långvariga eller geografiskt omfattande effekter på räddningsväsendet i vårdlandskapet. Det kan därmed till exempel vara fråga om ett projekt vars inverkan på serviceproduktionen sträcker sig till flera vårdlandskapsområde eller ett projekt vars omedelbara effekter begränsar sig till ett vårdlandskap men som också kan påverka andra vårdlandskaps verksamhet. Om projektet leder till det att serviceproduktionen inom vårdlandskapet flyttas från en ort till en annan, och detta leder till att möjligheten av invånarna i andra vårdlandskap att få tjänsten i fråga försämrats, kan det vara fråga om ett vittgående projekt. Verksamhetsmässigt kan ett projekt vara vittgående till exempel beroende på hur projektet påverkar tillgången till närliggande tjänster eller tjänsternas kvalitet. Med en vittgående investering och ett avtal motsvarande investeringen samt överlåtelsen som är ekonomiskt betydande avses å andra sidan ett sådant projekt som på ett väsentligt sätt påverkar vårdlandskapets ekonomi på lång sikt. Om dylik ekonomisk betydelse berättar projektets absoluta storlek i pengar och därtill dess stora andel av verksamhetens helhetskostnader.

Enligt 4 mom. föreskrivs det om det förfarande som tillämpas med anledning av avslaget av den del av den av vårdlandskapet presenterade investeringsplanen som gäller räddningsväsendet i 24 a § 6 och 7 mom. i lagen om organisering av social- och hälsovård.

Enligt 24 a § 6 mom. i lagen om organisering av social- och hälsovård ska vårdlandskapet utan dröjsmål lämna in ett förslag som ersätter den aktuella delen av investeringsplanen till inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet, om den del av vårdlandskapets investeringsplan som gäller räddningsväsendet avslås på grund av 11 § 2 mom. i lagen om organisering av räddningsväsendet. Delen gällande räddningsväsendet i den korrigerade investeringsplanen kan godkännas bara om det långvariga lånet som ingår i den är högst lika stort som det långvariga lån som ingick i det avslagna förslaget. Till andra delar tillämpas på dess godkännande vad som föreskrivs i 2 mom.

Enligt 24 a § 7 mom. i lagen om organisering av social- och hälsovård får vårdlandskapet med avvikelse från 4 mom. till inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet lämna in ett förslag som helt ersätter det delvis avslagna förslaget till investeringsplan, om den del av vårdlandskapets investeringsplan som gäller räddningsväsendet avslås på grund av 11 § 2 mom. i lagen om organisering av räddningsväsendet. På godkännandet av det nya förslaget till investeringsplan för vårdlandskapet tillämpas i så fall vad som föreskrivs i 2 mom.

Enligt 5 mom. får vårdlandskap genomföra en investering inom räddningsväsendet eller ett avtal motsvarande investeringen eller en överlåtelse av en lokal, fastighet eller annan långsiktig nytthet tillhörande räddningsväsendet endast om den ingår i den del av vårdlandskapets investeringsplan gällande räddningsväsendet som inrikesministeriet godkänt på det sätt som avses ovan i denna paragraf. Vårdlandskapet ska genom ägarstyrning som avses i 48 § i lagen om vårdlandskap (\) se till att investeringar, avtal motsvarande investeringen eller överlåtelser inom den i 4 § 1 mom. i den lagen avsedda vårdlandskapskoncernens räddningsväsende inte strider mot den godkända investeringsplanen. Enligt den nämnda 48 § avses det med ägarstyrning åtgärder genom vilka ett vårdlandskap som ägare eller medlem bidrar till bolagets och den övriga gemenskapens förvaltning och verksamhet. Åtgärderna kan åtminstone ansluta sig till etableringsavtal, bestämmelser i bolagsordningen, avtal gällande tillhandahållandet av tjänster och till andra avtal, personval, givandet av anvisningar till personer som i olika sammanslutningar representerar vårdlandskapet samt annat utövande av vårdlandskapets bestämmanderätt.

Enligt momentet är ett beslut eller en juridisk akt av ett vårdlandskap som strider mot det ogiltigt. Med beslut avses anskaffandet eller överlåtelsen av en nyttighet eller annat motsvarande beslut och med juridisk akt anskaffning eller överlåtelse av en nyttighet eller ett avtal motsvarande en investering, såsom ett hyres- eller finansleasingkontrakt.

12 §. Inrikesministeriets initiativ om beviljande av tilläggsfinansiering till ett vårdlandskap. Det är fråga om en informativ referensbestämmelse. Enligt 11 § i lagen om finansiering av vårdlandskapen har vårdlandskapet rätt att av staten utöver det som föreskrivs annanstans i lag få finansiering till ett belopp som är nödvändigt för tryggnad av nämnda tjänster inom räddningsväsendet (tilläggsfinansiering) med hänsyn till vårdlandskapets förutsättningar att ordna de övriga lagstadgade uppgifterna, ifall finansieringens nivå annars äventyrar organiseringen av räddningsväsendets tjänster som ansluter sig till de i 7, 15 och 20 § i grundlagen avsedda grundläggande fri- och rättigheterna. Tilläggsfinansiering ska beviljas från anslaget i statens budget. I beslutet om tilläggsfinansiering kan ingå villkor som gäller tjänsternas genomslag, kvalitet, mängd eller organiseringens effektivitet för att säkerställa det som föreskrivs ovan. Om beviljande och betalning av tilläggsfinansieringen ska föreskrivas i 26 § i den föreslagna lagen om finansiering av vårdlandskapen. Enligt bestämmelsen kan tilläggsfinansiering beviljas på basis av vårdlandskapets ansökan eller på initiativ av inrikesministeriet. Om tilläggsfinansieringen beslutar statsrådet.

Även om ett vårdlandskap hade rätt att få tilläggsfinansiering i situationer i vilka finansieringens nivå annars inte räcker till för att trygga tjänsterna, är tilläggsfinansieringen dock inte en hållbar lösning för finansieringen av ett sådant vårdlandskaps räddningsväsende vars problem är strukturella och måste åtgärdas separat. Därför föreslås det att det i 113 § i lagen om vårdlandskap föreskrivs att beviljandet av upprepad tilläggsfinansiering kan ge upphov till bedömningsförfarandet enligt lagen om vårdlandskap.

13 §. Vårdlandskapets uppföljnings- och bedömningskyldighet. Ett vårdlandskap som enligt 7 § 2 mom. i lagen om vårdlandskap har ålagts organiseringen av uppgifter svarar för genomförandet av invånarens lagstadgade rättigheter och för samordnandet av servicehelheter samt följande, när det gäller de tjänster och andra åtgärder som vårdlandskapet organiserar:

- 1) lika tillgång,
- 2) fastställande av behovet, mängden och kvaliteten,
- 3) sättet att producera,
- 4) styrningen av och tillsynen över produktionen,
- 5) utövande av myndighetens befogenheter.

I paragrafen föreskrivs hur produktionen av räddningsväsendet ska följas av vårdlandskapet och hur den på det här sättet erhållna informationen utnyttjas vid styrningen och ledningen av produktionen av vårdlandskapets räddningsväsende samt i beslutsfattandet och i vårdlandskapets rapportering. Utgångspunkten ska vara en pålitlig, effektiv och aktuell informationsproduktion som betjänar de ovannämnda syftena. Informationsgrunden ska vara enhetlig och jämförbar både på nationell nivå, mellan vårdlandskapen och inom vårdlandskapen.

Enligt 1 mom. ska ett vårdlandskap följa tillgången till, kvaliteten och genomslaget, kostnaderna och produktiviteten av räddningsväsendet som det svarar för samt jämföra dessa uppgifter med

motsvarande information om andra vårdlandskap. Vid uppföljningen ska vårdlandskapet utnyttja bokslut och verksamhetsberättelser samt regional information, till exempel regionförvaltningsverkets expertbedömning enligt 14 § samt riksomfattande information, till exempel nationell och regional bedömningsinformation om räddningsväsendet, information från forsknings- och utvecklingsprojekt gällande räddningssektorn, förhandsbedömningsmaterial om den interna säkerheten samt inrikesministeriets utredning enligt 15 §. Vårdlandskapet ska utnyttja uppföljningsinformationen vid informationsledningen av räddningsväsendet som stöd för styrningen, ledningen och utvecklingen av verksamheten, produktionen och ekonomin och för beslutsfattandet. Till exempel vårdlandskapets servicestrategi och beslut om servicenivån kan på det här sättet baseras på pålitlig och aktuell information och deras genomförande kan följas upp. På basis av uppföljningsinformationen kan ett vårdlandskap till exempel också planera och förnya sättet att producera räddningsväsendets tjänster och serviceproduktionen så att de motsvarar behovet att utveckla de uppgifter som hör till servicenivån på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Betydande utövning av offentlig makt kan dock inte anförtros andra än myndigheter. Genom att jämföra uppföljningsinformationen med information om andra vårdlandskap kan vårdlandskapet till exempel hitta nya sätt att främja produktiviteten och kvaliteten av sin serviceproduktion.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapet årligen utarbeta en utredning över genomförandet av räddningsväsendets tjänster och det ekonomiska läget inom sitt område. I utredningen ska beskrivas och bedömas hur räddningsväsendets riksomfattande mål, de mål som avtalats om under inrikesministeriets och vårdlandskapets årliga samråd och de åtgärder som stödjer dem samt inrikesministeriets eventuella åtgärdsförslag har genomförts i vårdlandskapet. Därtill ska i utredningen ingå vårdlandskapets preliminära förslag till den i 11 § avsedda investeringsplanen. Det preliminära förslaget till investeringsplan ska till sitt innehåll motsvara det som föreskrivs i 11 §. Utredningen är dock till den delen preliminär att det kan bli nödvändigt att ändra den till följd av det årliga samråd mellan inrikesministeriet och vårdlandskapet som avses i 10 § och som ordnas efter dess utarbetande samt för att samordna den med beloppet på vårdlandskapets fullmakt att uppta lån som avses i 24 § 1 mom. i lagen om organisering av social- och hälsovård och som specificeras senare. Utredningen ska lämnas till inrikesministeriet och det regionförvaltningsverk till vars verksamhetsområde vårdlandskapet hör. Inrikesministeriet använder utredningen under det i 10 § avsedda samrådet med vårdlandskapet för uppföljning och bedömningen av genomförandet av vårdlandskapets organiseringsansvar för räddningsväsendet samt som stöd för riksomfattande styrning, ledning och utveckling. Bedömningen ska även innehålla behandlingen av vårdlandskapets preliminära förslag till investeringsplan. Regionförvaltningsverket ska använda uppgifterna i sina expertbedömningar enligt 14 §. Vid utarbetandet av den årliga utredningen använder vårdlandskapet den uppföljningsinformation som den samlat.

Enligt 3 mom. ska vårdlandskapets uppföljningsuppgifter vara enhetliga och jämförbara. Genom förordning av inrikesministeriet kan föreskrivas närmare om minimiinformationsinnehållet i den i 1 mom. avsedda uppföljningen. Med minimiinformationsinnehåll avses saker som vårdlandskapet åtminstone måste samla information. Genom att fastställa minimiinformationsinnehållet kan man se till att den information som används i ledningen och planeringen av vårdlandskapen är enhetlig med informationen som används vid deras jämförelse och bedömning. Därtill kan ett vårdlandskap vid styrningen och ledningen av räddningsväsendet för vars organisering det ansvarar samt i beslutsfattandet använda annan information som den anser vara nödvändig. Genom förordning av inrikesministeriet kan därtill föreskrivas närmare om de uppgifter som ska ingå i den i 2 mom. avsedda utredningen samt om den tidpunkt vid vilken utredningen ska lämnas till inrikesministeriet och regionförvaltningsverket.

14 §. Regionförvaltningsverkets expertbedömning. I paragrafen ska föreskrivas om regionförvaltningsverkens expertutlåtande och deras utarbetande. Regionförvaltningsverket har till uppgift att enligt 17 § 2 mom. i den föreslagna lagen övervaka räddningsväsendet samt tillgången till och nivån på räddningsväsendets tjänster inom sitt verksamhetsområde och med stöd av 18 § 1 mom. övervaka och bedöma att servicenivån för ett vårdlandskaps räddningsväsende är tillräcklig. Enligt 7 § 3 mom. i den föreslagna lagen stödjer regionförvaltningsverket inrikesministeriet i den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av räddningsväsendet samt i räddningsväsendets riksomfattande förberedelser och arrangemang.

Utöver räddningsverksamheten ska regionförvaltningsverkets bedömning om tillräckligheten av räddningsväsendets servicenivå innehålla styrning som tillhör räddningsväsendet, säkerhetskommunikationen och rådgivningen och samarbetet i syfte att förbygga olyckor, brandundersökningen och tillsynsuppgifter enligt räddningslagen och annan lagstiftning, beredskapen för dagliga situationer, storolyckor och andra störningar, undantagsförhållanden och tillhörande befolkningsskyddssituationer, anvisningar och planer för räddningsväsendet samt andra uppgifter som hör till räddningsväsendet. Därtill ska regionförvaltningsverket bedöma beredskapen av vårdlandskapets räddningsväsende att delta i internationell räddningsverksamhet som genomförs under ledning av inrikesministeriet.

Enligt 4 § 2 mom. 1 punkten i lagen om regionförvaltningsverk (896/2009) har regionförvaltningsverket till uppgift att bedöma den regionala tillgången till basservice.

Enligt den föreslagna 87 § i räddningslagen ska vårdlandskapets räddningsmyndighet avgiftsfritt lämna inrikesministeriet, regionförvaltningsverket och Räddningsinstitutet sådana uppgifter om räddningsväsendets prestationer, resurser, arrangemang och andra beredskapsåtgärder samt uppgifter ur åtgärdsregistret som behövs för statistik. Enligt 91 § i räddningslagen får Räddningsinstitutet använda uppgifterna i registret för statistiska ändamål. Enligt 2 § i lagen om Räddningsinstitutet har Räddningsinstitutet till uppgift att utarbeta räddningsväsendets riksomfattande statistik på basis av uppgifterna i åtgärdsregistret.

Som stöd för bedömningen ska dessutom användas vårdlandskapets program för egenkontroll som avses i 16 § samt iakttagelserna som baserar sig på uppföljningen av genomförandet av programmet och de åtgärder som vidtas på basis av dem.

Som en del av sin bedömningsuppgift ska regionförvaltningsverket skaffa de nödvändiga uppgifterna och på basis av dem utarbeta expertbedömningar till inrikesministeriet. Inrikesministeriet och finansministeriet ska använda expertbedömningarna under samrådet med vårdlandskapet och i den övriga fortlöpande ledningen, styrningen och utvecklingen.

Genom övervakning som genomförs av tillsynsmyndigheten är det möjligt att få uppgifter om framför allt problem som förekommer i tjänster och servicesystemet. Med tanke på inrikesministeriets utredning är det viktigt att tillsynsmyndighetens rapporter i synnerhet behandlar sådana situationer på basis av vilka det finns sådana brister i organiseringen och produktionen av tjänster eller i styrningen av serviceproduktionen som kan leda till problem.

Vårdlandskapet ska använda expertbedömningarna i styrningen, ledningen, beslutsfattandet och utvecklingen av räddningsväsendet som det har organiseringsansvaret för och vid beredningen av den vårdlandskapsstrategi som avses i 41 § i lagen om vårdlandskap.

Enligt paragrafens 1 mom. ska regionförvaltningsverket årligen för varje vårdlandskap bereda en expertbedömning för att bedöma tillräckligheten av räddningsväsendets servicenivå och

finansieringsnivå. I expertbedömningarna granskas och bedöms räddningsväsendets service-nivå enligt uppgift, behovet av räddningsväsendets tjänster, den genomförda och uppskattade framtida utvecklingen av tillgängligheten och kvaliteten samt behovet och inverkan av investeringar. När det gäller investeringarnas nödvändighet och effekter ska regionförvaltningsverket i synnerhet bedöma varje vårdlandskaps preliminära förslag till vårdlandskapets investeringsplan, som avses i 13 § 2 mom., från synvinkeln av såväl varje vårdlandskap som det nationella läget.

Expertbedömningarna ska publiceras i det allmänna datanätet för att vårdlandskapen ska kunna jämföra kvaliteten, effektiviteten och genomslaget av sin egen verksamhet med andra vårdlandskap. De kan också till exempel utnyttjas i forskning samt i riksomfattande utveckling och bedömning.

Enligt 6 § 1 mom. i lagen om regionförvaltningsverken kan ett regionförvaltningsverk sköta uppgifter också inom verksamhetsområdet för fler än ett regionförvaltningsverk, om en utvidgning av verksamhetsområdet kan säkerställa tillgången till sådan särskild sakkunskap som behövs för uppgifterna eller om utvidgningen av verksamhetsområdet är ändamålsenlig av någon annan motsvarande orsak. Bestämmelser om hur ansvarsområden placeras i regionförvaltningsverken och om hur verkens verksamhetsområden utvidgas utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt paragrafens 2 mom. ska det av regionförvaltningsverken expertbedömningar sammanställas en riksomfattande expertbedömning, som samlas av det regionförvaltningsverk som genom förordning av statsrådet utses till denna uppgift. Det regionförvaltningsverk som svarar för sammanställningen av den riksomfattande expertbedömningen utnyttjar vid dess utarbetande de i 2 mom. avsedda bedömningarna av regionförvaltningsverken.

Det regionförvaltningsverk som ansvarar för sammanställandet av den riksomfattande bedömningen har till uppgift att sammanställa och samordna ovannämnda bedömningar av vårdlandskapen och regionförvaltningsverken och på basis av dem utarbeta en riksomfattande expertbedömning om räddningsväsendets funktion.

Den riksomfattande expertbedömningen ska användas vid utarbetandet av den i 15 § avsedda utredningen av inrikesministeriet, som i sin tur bildar grunden för upprättandet av de riksomfattande strategiska målen. Bedömningarna kan också användas för den allmänna bedömningen och utvecklingen av behovet av styrning och revideringen av bestämmelser.

Paragrafens 3 mom. innehåller ett bemyndigande att genom förordning av inrikesministeriet närmare föreskriva om de uppgifter som ska ingå i regionförvaltningsverkens expertbedömningar och utredningar. Genom förordning föreskrivs också om den tidpunkt vid vilken rapporterna ska lämnas till inrikesministeriet. På det här sättet kan man se till att rapporterna är tillgängliga under det i 10 § avsedda samrådet med vårdlandskapet samt då den i 15 § avsedda utredningen av inrikesministeriet utarbetas.

15 §. Inrikesministeriets årliga utredning. Enligt paragrafen ska inrikesministeriet årligen bereda en riksomfattande utredning i vilken genomförandet av vårdlandskapens servicenivå och tillräckligheten av finansieringsnivån bedöms. Enligt bestämmelsen ska utredningen innehålla ett förslag till de behövliga åtgärderna med tanke på utarbetandet av planen för de offentliga finanserna, statsbudgeten samt räddningsväsendets i 8 § avsedda riksomfattande strategiska mål samt annan riksomfattande ledning, styrning och utveckling.

I fortsättningen kommer bedömningen av räddningsväsendets servicenivå att basera sig på en bedömning av räddningsväsendets prestanda och kraven på prestandan. Detta förutsätter nya beredningsresurser till inrikesministeriet samt förmågan att kunna bedöma finansieringen och räddningsväsendets riksomfattande prestanda samt en enhetlig informationsgrund.

Utöver de ovannämnda syftena ska utredningen bland annat utnyttjas när ett vårdlandskaps behov av sådan tilläggsfinansiering som avses i 11 § lagen om finansiering av vårdlandskapen samt i arbetet av delegationen för räddningsväsendet och delegationen för landskapsförvaltning och -ekonomi.

Enligt bestämmelsen ska det vid utarbetandet av utredningen utnyttjas vårdlandskapens utredningar som avses i 13 § och regionförvaltningsverkens expertbedömningar av de enskilda vårdlandskapen som avses i 14 §. Vid utarbetandet ska även utnyttjas den information som erhålls under de årliga samråden med vårdlandskapen, beslut om servicenivån samt uppgifter om bokslut och programmet för egenkontroll. Som stöd för utarbetandet av utredningen ska dessutom användas vårdlandskapens program för egenkontroll som avses i 16 § samt iakttagelserna som baserar sig på uppföljningen av genomförandet av programmen och de åtgärder som vidtas på basis av dem.

Utredningen ska publiceras i det allmänna datanätet.

4 kap. **Egenkontroll och myndighetskontroll**

16 §. *Vårdlandskapets egenkontroll av räddningsväsendet.* Enligt paragrafens 1 mom. ska vårdlandskapet i sin verksamhet som baserar sig på den föreslagna lagen genom egenkontroll säkerställa att dess uppgifter handlas enligt lag och principerna för god förvaltning. Vårdlandskapet ska säkerställa tillgången till, kvaliteten och genomslaget av räddningsväsendets tjänster. Egenkontrollen av uppgifterna och tjänsterna ska genomföras som en del av deras organisering och produktion. Valfungerande egenkontroll är ett verktyg för utvecklandet av tjänsternas kvalitetskontroll och serviceverksamheten.

Tillgången till tjänsterna inom räddningsväsendet betyder till exempel styrningen och rådgivningen av människor, företag och andra sammanslutning tillhörande vårdlandskapets räddningsväsende samt säkerhetskommunikationen vid uppfyllandet av de i räddningslagen föreskrivna skyldigheterna, tillsynsuppgifter samt räddningsverksamhet som med anledning av olyckor genomförs utan dröjsmål och effektivt.

Den riksomfattande och enhetliga bedömningen av kvaliteten av räddningsväsendets tjänster förutsätter utveckling av kriterierna och sätten att mäta dem.

Det är viktigt att i vårdlandskapens verksamhet granska förhållandet mellan det offentligt finansierade räddningsväsendet och verksamhetens effekter och å andra sidan kostnaderna. Effekterna av räddningsväsendets tjänster bedöms i regel på basis av kundrespons samt rapporter som gäller uppföljningen och övervakningen av verksamheten.

I paragrafens 2 mom. ska föreskrivas att ett vårdlandskap ska utarbeta ett program för egenkontroll om de uppgifter och tjänster som det ansvarar för. I programmet ska det fastställas hur iakttagandet av de i 1 mom. avsedda skyldigheterna organiseras och genomförs. I programmet för egenkontroll ska det anges hur tillgången till samt genomförandet, kvaliteten och genomslaget av tjänsterna uppföljs och hur upptäckta brister åtgärdas. Ett vårdlandskaps program för egenkontroll ska omfatta alla de tjänster som vårdlandskapet organiserar och all tjänster som produceras för dess räkning.

Programmet för egenkontroll betyder en skriftlig plan med vilken det är möjligt att identifiera, förebygga och korrigera tillgången till tjänsterna samt deras kvalitet och genomslag. Egenkontrollen baserar sig på riskhantering, i vilken serviceprocesser bedöms från synvinkeln av lagenlighet, kvalitet och genomslag. Syftet med egenkontrollen är att vårdlandskapet fortlöpande bedömer sin egen verksamhet, hör vårdlandskapets personal, invånare, företag samt andra samfund i ärenden som ansluter sig till räddningsväsendets tjänster samt tar hänsyn till responsen när det utvecklar verksamheten. Ett vårdlandskap ska också följa tillgången till, kvaliteten och genomslaget samt kostnaderna och produktiviteten av räddningsväsendet som det svarar för samt jämföra dessa med motsvarande information om andra vårdlandskap.

Enligt paragrafens 3 mom. ska programmet för egenkontroll samt en utredning över iakttagelser som baserar sig på uppföljningen av dess genomförande och de åtgärder som vidtas på basis av dem lämnas till det regionförvaltningsverk till vars verksamhetsområde vårdlandskapet hör. De ska publiceras i det allmänna datanätet och på andra sätt som främjar deras offentlighet. Andra sätt som främjar publicitet är till exempel att hålla programmet för egenkontroll, de iakttagelser som gjorts under uppföljningen och de åtgärder som vidtagits med anledning av dessa tillgängliga för allmänheten. Ur programmet för egenkontroll ska framgå hur vårdlandskapet ser till att räddningsväsendets tjänster genomförs på ett högklassigt och effektivt sätt. Ur programmet för egenkontroll ska också framgå hur vårdlandskapet fungerar i sådana situationer där servicen av någon anledning inte kan genomföras enligt de ställda målen. Genom att hålla programmet för egenkontroll tillgängligt för allmänheten förbättrar man invånarnas, företagets och andra samfunds tillgång till information.

Enligt paragrafens 4 mom. får genom förordning av inrikesministeriet vid behov utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av programmet för egenkontroll och om den plan för kvalitetskontroll och utvecklingen av tjänster som ingår i programmet samt om den tidpunkt då de ska lämnas till regionförvaltningsverket.

17 §. Tillsynen över räddningsväsendet och den anknytande styrningen. Enligt paragrafens 1 mom. ska inrikesministeriet svara för den allmänna tillsynen över räddningsväsendet och den anknytande styrningen.

Enligt 68 § i grundlagen svarar varje ministerium inom sitt ansvarsområde för att förvaltningen fungerar som sig bör. Inrikesministeriet ska ha till uppgift att följa räddningsväsendet och vidta åtgärder för verkställandet av lagar, förordningar och beslut av statsrådet. Ansvar för att förvaltningen fungerar som sig bör täcker också styrningen och övervakningen av sådan förvaltning som lyder under ministeriet. Enligt 1 § i lagen om Räddningsinstitutet lyder Räddningsinstitutet och enligt 3 § i lagen om nödcentralsverksamheten lyder Nödcentralsverket under inrikesministeriet. Enligt 10 § i lagen om regionförvaltningsverken sörjer inrikesministeriet för sektorstyrningen när det gäller regionförvaltningsverkets verksamhet inom räddningsväsendet.

Enligt 11 § i lagen om vårdlandskap kan regionförvaltningsverket med anledning av klagomål undersöka om landskapet har iakttagit gällande lag. Ett väsentligt syfte med räddningsväsendet är att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna, särskilt rätten till liv, egendom och miljö. Det kan vara svårt att enbart genom klagomål upptäcka till exempel strukturella problem. Därför är det motiverat att regionförvaltningsverket även på eget initiativ får utöva tillsyn över lagenligheten av servicenivån för vårdlandskapets räddningsväsende.

Enligt 2 § mom. ska regionförvaltningsverket utöver det som föreskrivs i 11 § lagen om vårdlandskap på eget initiativ övervaka räddningsväsendet samt tillgången till och nivån på räddningsväsendets tjänster inom sitt verksamhetsområde. Regionförvaltningsverket ska ta hand om rapporteringen av tillgången till och nivån på räddningsväsendets tjänster till inrikesministeriet.

Enligt 18 § 1 mom. har regionförvaltningsverket till uppgift att övervaka att servicenivån för ett vårdlandskaps räddningsväsende är tillräcklig. Regionförvaltningsverket ska bedöma huruvida servicenivån för ett vårdlandskaps räddningsväsende enligt 3 § i den föreslagna lagen motsvarar de nationella, regionala och lokala behoven och olycksrisker. Regionförvaltningsverket ska också bedöma om räddningsväsendets tjänster har planerats och genomförts så att de åtgärder som behövs vid olyckor och tillbud (räddningsverksamheten) kan genomföras utan dröjsmål och effektivt.

Utöver räddningsverksamheten ska regionförvaltningsverkets bedömning om tillräckligheten av räddningsväsendets servicenivå innehålla styrning som tillhör räddningsväsendet, säkerhetskommunikationen, rådgivningen och samarbetet i syfte att förbygga olyckor, brandundersökningen och tillsynsuppgifter enligt räddningslagen och annan lagstiftning, beredskapen för dagliga situationer, storolyckor och andra störningar, undantagsförhållanden och tillhörande befolkningsskyddssituationer, anvisningar och planer för räddningsväsendet samt andra uppgifter som hör till räddningsväsendet. Därtill ska regionförvaltningsverket bedöma beredskapen av vårdlandskapets räddningsväsende att delta i internationell räddningsverksamhet som genomförs under ledning av inrikesministeriet.

Utöver tillsynen över den i 18 § föreskrivna servicenivån inom räddningsväsendet ska regionförvaltningsverket övervaka upprättandet av det i 6 § avsedda beslutet om servicenivån och innehållets omfattning, innehållet i och utarbetandet av det i 16 § avsedda programmet för egenkontroll, genomförandet av den i 48 § i räddningslagen avsedda externa räddningsplanen för objekt som medför särskild risk och övningarna samt den i 84 § i räddningslagen avsedda beredskapen för storolyckor och undantagsförhållanden.

Regionförvaltningsverkets styrning kommer att anknyta till regionförvaltningsverkets uppgift som laglighetsövervakare, dvs. exempelvis till situationer där styrningen förebygger lagstridig verksamhet eller styr verksamheten till att vara lagenlig.

18 §. Tillsynen över räddningsväsendets servicenivå. Enligt 11 § i lagen om vårdlandskap kan regionförvaltningsverket med anledning av klagomål undersöka om vårdlandskapet har iakttagit gällande lag. Ett väsentligt syfte med räddningsväsendet är att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna, särskilt rätten till liv, egendom och miljö. Det kan vara svårt att enbart genom klagomål upptäcka till exempel strukturella problem. Därför är det motiverat att regionförvaltningsverket även på eget initiativ får utöva tillsyn över lagenligheten av servicenivån för vårdlandskapets räddningsväsende.

Enligt 1 mom. har regionförvaltningsverket utöver det som föreskrivs i 11 § i lagen om vårdlandskap och i 17 § i denna lag till uppgift att övervaka att servicenivån för ett vårdlandskaps räddningsväsende är tillräcklig. Regionförvaltningsverket ska bedöma huruvida servicenivån för ett vårdlandskaps räddningsväsende enligt 3 § i den föreslagna lagen motsvarar de nationella, regionala och lokala behoven och olycksrisker. Regionförvaltningsverket ska också bedöma om räddningsväsendets tjänster har planerats och genomförts så att de åtgärder som behövs vid olyckor och tillbud (räddningsverksamheten) kan genomföras utan dröjsmål och effektivt.

Utöver räddningsverksamheten och dess beredskap ska regionförvaltningsverkets tillsyn täcka den styrning som tillhör räddningsväsendet, säkerhetskommunikationen, rådgivningen och samarbetet i syfte att förbygga olyckor, brandundersökningen och tillsynsuppgifter enligt räddningslagen och annan lagstiftning, beredskapen för dagliga situationer, storolyckor och andra störningar, undantagsförhållanden och tillhörande befolkningsskyddssituationer, anvisningar och planer för räddningsväsendet samt andra uppgifter som hör till räddningsväsendet.

Enligt paragrafens 2 mom. kan regionförvaltningsverket förplikta vårdlandskapet att inom en viss tid rätta till vad som har gjorts eller försumrats, om servicenivån av vårdlandskapets räddningsväsende enligt regionförvaltningsverkets bedömning uppvisar avsevärda brister eller missförhållanden som inte avhjälpas inom en tid som regionförvaltningsverket bestämmer.

Enligt 3 mom. kan ett föreläggande förenas med vite. Om vite och om föreläggande av hot om tvångsutförande och avbrytande föreskrivs i viteslagen (1113/1990).

19 §. Rätt till information. Enligt den föreslagna paragrafen ska vårdlandskapet till inrikesministeriet och regionförvaltningsverket lämna de nödvändiga uppgifter och utredningar som de begär för genomförandet av sina uppgifter enligt denna lag. Uppgifterna och utredningarna ska lämnas avgiftsfritt och oberoende av sekretessbestämmelserna.

Den föreslagna regleringen motsvarar till sin omfattning den nuvarande regleringen. Uppgifter och utredningar behövs t.ex. för laglighetsövervakningen och för bestämningen och uppföljningen av servicenivån. Åliggandena enligt denna lag förutsätter inte behandlingen av personuppgifter, så den rätt till information som avses i paragrafen gäller inte personuppgifter.

5 kap. **Särskilda bestämmelser**

20 §. Ändringssökande. I paragrafen föreskrivs om ändringssökande gällande beslut som getts med stöd av den föreslagna lagen. Enligt paragrafens 1 mom. kan den som är missnöjd med ett beslut av en myndighet inom vårdlandskapet begära om omprövning såsom det föreskrivs i 16 § i lagen om vårdlandskap. Ett beslut med anledning av begäran om omprövning kan överklagas i förvaltningsdomstol.

Enligt 2 mom. ska på ändringssökande gällande beslut som fattats av en statlig myndighet och en myndighet inom vårdlandskapet efter begäran om omprövning tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Enligt 8 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden anförs besvär över en myndighets beslut hos den regionala förvaltningsdomstolen och besvär över beslut som fattats vid statsrådets allmänna sammanträde hos högsta förvaltningsdomstolen.

21 §. Ikraftträdande. Enligt förslaget bestäms det om ikraftträdandet genom lag.

7.4 Lag om vårdlandskapsstrukturen

1 kap. **Allmänna bestämmelser**

1 §. Landskapsindelning och vårdlandskap. Paragrafen innehåller bestämmelser om grunderna för vårdlandskapen och den landskapsindelning som utgör deras område. Enligt 1 mom. är Finland indelat i vårdlandskap som är självstyrande i enlighet med det som föreskrivs i lagen om vårdlandskap. Enligt 121 § 4 mom. i grundlagen bestäms det genom lag om självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner. Syftet med lagen om vårdlandskap är att skapa förutsättningar för självstyrelse på förvaltningsområden som är större än kommuner (vårdlandskap) och för invånarnas möjligheter att delta och påverka när det gäller vårdlandskapets verksamhet. Lagen om vårdlandskap innehåller huvudbestämmelserna om landskapens förvaltning och ekonomi och om invånarnas möjligheter att påverka.

Enligt bestämmelsen utgörs ett vårdlandskaps område av ett landskap. Varje landskap ska omfatta minst två kommuner. Ett vårdlandskap som uppstår på detta sätt ska enligt momentet bestå

av ett enhetligt område som bildar en funktionell helhet. Dessa villkor måste beaktas också när vårdlandskap ändras. Vårdlandskap som går samman och kommuner som överförs från ett landskap till ett annat ska ha en gemensam landgräns. Att det rör sig om en funktionell helhet kan också påvisas av att de vårdlandskap som går samman eller en kommun som överförs från ett landskap till ett annat hör till samma samarbetsområde i fråga om social- och hälsovården.

Enligt en övergångsbestämmelse i lagen ska bestämmelser om den nya landskapsindelningen vid lagens ikraftträdande utfärdas genom införandelagen för reformen. I 5 § i den lagen nämns 18 landskap vid namn, liksom de kommuner som hör till vart och ett av dem. De föreslagna landskapen är Nyland, Egentliga Finland, Satakunta, Egentliga Tavastland, Birkaland, Päijänne-Tavastland, Kymmenedalen, Södra Karelen, Södra Savolax, Norra Savolax, Norra Karelen, Mellersta Finland, Södra Österbotten, Österbotten, Mellersta Österbotten, Norra Österbotten, Kajanaland och Lappland.

I lagen om införande av reformen föreskrivs det om både landskap och de vårdlandskap som finns inom varje landskaps område. Inom landskapet Nyland ska det enligt förslaget finnas fyra vårdlandskap. Helsingfors stad ska inte höra till något social- och hälsovårdsområde.

I 2 mom. föreskrivs det om kopplingen mellan en ändring av ett vårdlandskap och en ändring av det landskap som utgör vårdlandskapets område. I samband med en ändring av ett vårdlandskap ändras även den landskapsindelning som avses i 1 mom. på motsvarande sätt som för vårdlandskapet. Bestämmelsen gäller både situationer där vårdlandskap ändras i enlighet med denna lag och situationer där en kommun överförs från ett landskap till ett annat. Ett beslut om ändring av landskapsindelningen fattas samtidigt med ett beslut om ändring av vårdlandskap.

I 3 mom. finns det en undantagsbestämmelse om kopplingen mellan vårdlandskap och landskapsindelningen. Inom ett landskaps område kan det finnas flera än ett vårdlandskap, om det behövs på grund av områdets befolkningsmängd eller någon annan motsvarande grundad anledning. Bestämmelsen möjliggör den lösning som föreslås i denna regeringsproposition och enligt vilken det inom Nylands område finns fyra vårdlandskap. Dessutom gör den föreslagna bestämmelsen det möjligt att vid behov ändra dessa vårdlandskap så att de överensstämmer med den lag som föreslås.

2 §. Ändring av vårdlandskap. I paragrafen definieras de begrepp som ska användas i olika situationer där vårdlandskap ändras. Enligt 1 mom. ska ändring av vårdlandskap vara överbegrepp. Det ska användas för att beteckna alla de olika situationer enligt lagen där vårdlandskap ändras. Underbegrepp till ändring av vårdlandskap är sammanslagning av vårdlandskap och överföring av en kommun från ett landskap till ett annat.

I 2 mom. definieras begreppet sammanslagning av vårdlandskap. Med det avses situationer där vårdlandskap ändras på så sätt att antalet vårdlandskap minskar, dvs. att åtminstone ett helt vårdlandskap upplöses. Momentet innehåller en förteckning över de alternativa sätten för sammanslagning av vårdlandskap. Enligt 1 punkten kan det röra sig om situationer där ett eller flera vårdlandskap upplöses och går samman med ett befintligt vårdlandskap. Det är det administrativa sett enklaste sättet att genomföra en sammanslagning av landskap, eftersom funktionerna i ett eller flera samgående vårdlandskap kan införlivas med funktionerna i ett vårdlandskap utan att en helt ny organisation behöver byggas upp från grunden. Detta kan vara ett ändamålsenligt sätt att genomföra en sammanslagning av vårdlandskap som sker exempelvis på grundval av ett utvärderingsförfarande enligt lagen om vårdlandskap. Enligt 2 punkten kan det röra sig om situationer där flera vårdlandskap upplöses och det inrättas ett nytt vårdlandskap. Enligt 3 punkten kan det röra sig om situationer där ett vårdlandskap delas upp mellan två eller flera vårdlandskap så att det vårdlandskap som delas upp upplöses.

Enligt 3 mom. avses med överföring av en kommun från ett landskap till ett annat en ändring i landskapsindelningen där antalet landskap inte förändras.

3 §. Hur landskapsindelningen påverkar den statliga förvaltningen. Enligt paragrafen ska landskapsindelningen ligga till grund för indelningen av de statliga myndigheternas verksamhetsområden. Om inte något annat följer av särskilda skäl, ska de statliga myndigheternas verksamhetsområden grunda sig på landskapsindelningen så att en myndighets verksamhetsområde utgörs av ett eller flera landskap. Är verksamhetsområdet mindre än ett landskap ska det helt och hållet ligga inom ett och samma landskap.

Därmed behöver landskapsindelningen inte följa statens nuvarande regionindelningar utan de ska i stället anpassas till landskapsindelningen. Sådana särskilda skäl till en indelning av verksamhetsområdena som avviker från landskapsindelningen som avses i paragrafen kan exempelvis vara att det finns språkliga eller vägande funktionella grunder för det.

Eftersom det kommer att hållas val i vårdlandskapen finns det en koppling mellan landskapsindelningen och indelningen av landet i valkretsar vid riksdagsval. I dagens läge består valkretsarna i regel av ett eller flera landskap, med Helsingfors och Nyland som undantag. Det kommer att finnas en likadan koppling mellan den nya landskapsindelningen som ligger till grund för vårdlandskapen och valkretsindelningen vid riksdagsval.

4 §. Hur ändringar i kommunindelningen ska beaktas. Paragrafen innehåller en hänvisning till kommunstrukturlagen. Om en kommun upplöses till följd av en sammanslagning av kommuner ska statsrådet i enlighet med 35 § i den lagen bestämma till vilket landskap den nya kommunen ska höra. Principen är den att en kommun som går samman med en existerande kommun eller den del av en kommun som överförs till en existerande kommun blir en del av det landskap till vilket den mottagande kommunen hör, om inte något annat bestäms i detta avseende. Om en ändring i kommunindelningen däremot innebär att en ny kommun bildas, ska statsrådet besluta till vilket landskap den nya kommunen ska höra.

2 kap. **Ändring av vårdlandskap**

5 §. Förutsättningar för ändring av vårdlandskap. I paragrafen föreslås det bestämmelser om förutsättningarna för ändring av vårdlandskap. De föreslagna villkoren ska tillämpas i alla situationer där vårdlandskap ändras. De ska alltså gälla både sammanslagningar av vårdlandskap och överföringar av kommuner från ett landskap till ett annat. Villkoren ska också uppfyllas oavsett på vems framställning en ändring av vårdlandskap har inletts. Det föreslagna 10 § 2 mom. innehåller också bestämmelser om att ett beslut om sammanslagning av vårdlandskap kräver att vårdlandskapsfullmäktiges ståndpunkt i de vårdlandskap som går samman beaktas i beslutsfattandet.

I 1 mom. hänvisas det till villkoren i 1 § 1 mom., vilka vårdlandskapen alltid ska uppfylla även efter att vårdlandskap har ändrats. Vårdlandskapen ska alltså bestå av ett enhetligt område som bildar en funktionell helhet. Dessutom ska det i det landskap som ligger till grund för ett vårdlandskap finnas minst två kommuner.

I 1 mom. anges även två villkor, av vilka åtminstone ett ska vara uppfyllt i samband med alla ändringar av vårdlandskap. Villkoren för att vårdlandskap ska ändras anknäver till en förbättring av landskapens funktionsförmåga, ekonomi och förutsättningar att ordna service samt invånarnas levnadsförhållanden. Villkoren är delvis överlappande och i praktiken måste de i allmänhet bedömas som en helhet. Det är främst de berörda vårdlandskapen och kommunerna som ska bedöma om villkoren är uppfyllda när de gör en framställning om ändring av vårdlandskap. När

en ändring av vårdlandskap sker på ministeriets initiativ ska bedömningen ingå i utredningen om ändring av vårdlandskap.

Enligt 1 punkten är ett villkor för en ändring av vårdlandskap att ändringen förbättrar de berörda vårdlandskapens funktionsförmåga. Bland sådant som kan förbättra funktionsförmågan nämns som särskilda exempel vårdlandskapens funktionella och ekonomiska förutsättningar att svara för att service ordnas och produceras. I 2 punkten anges som villkor att ändringen ska leda till bättre service för invånarna i området eller annars förbättra deras levnadsförhållanden.

Villkoren ska inte granskas bara med avseende på de berörda vårdlandskapen, utan även med tanke på det område som ändringen av vårdlandskap påverkar. Det området kan vara mindre än de vårdlandskap som berörs av ändringen eller en större helhet, exempelvis en del av ett vårdlandskap eller ett område som består av flera vårdlandskap.

Enligt 2 mom. ska i språkligt hänseende förenliga områden eftersträvas när vårdlandskap ändras, så att den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens rätt att få service på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder.

6 §. Hur en ändring av vårdlandskap inleds. I paragrafen föreskrivs det om hur en ändring av vårdlandskap inleds.

Enligt 1 mom. får en framställning om ändring av vårdlandskap göras av ett vårdlandskap eller en kommun som berörs av ändringen. I princip inleds en ändring på samma sätt i fråga om både framställningar om sammanslagning av vårdlandskap och framställningar om kommunöverföring. En framställning om ändring av vårdlandskap ska behandlas av vårdlandskapsfullmäktige i de berörda vårdlandskapen eller i den berörda kommunen.

Framställningen ska lämnas till finansministeriet. Ärendet anses ha inletts när det har kommit in till finansministeriets registratorskontor.

I 7 § finns det särskilda bestämmelser om innehållet i en framställning om ändring av vårdlandskap. En framställning om sammanslagning av vårdlandskap ska kunna göras av de berörda vårdlandskapen gemensamt, av ett enskilt vårdlandskap eller av en enskild kommun. När vårdlandskap gemensamt gör en framställning ska de utredningar som nämns i paragrafen fogas till framställningen. Utifrån dem kan statsrådet fatta beslut om en sammanslagning av vårdlandskap utan att en utredning om ändring av vårdlandskap enligt 8 § nödvändigtvis behöver genomföras. En sådan utredning krävs i praktiken för fortsatt beredning av framställningar från enskilda vårdlandskap eller kommuner.

Enligt 2 mom. kan finansministeriet inleda en ändring av vårdlandskap genom att bestämma att en utredning om ändring av vårdlandskap enligt 8 § ska genomföras.

Enligt 3 mom. kan en utredning enligt 8 § inledas också på förslag av en utvärderingsgrupp i samband med ett utvärderingsförfarande enligt lagen om vårdlandskap. Finansministeriet ska inleda ett utvärderingsförfarande när de villkor enligt 113 § i lagen om vårdlandskap som gäller ett vårdlandskaps ekonomi uppfylls. Finansministeriet ska också inleda ett utvärderingsförfarande på initiativ av social- och hälsovårdsministeriet i lägen där ett vårdlandskaps förmåga att ordna social- och hälsovård äventyras på det sätt som avses i 25 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

7 §. Innehållet i en framställning om ändring av vårdlandskap. Paragrafen innehåller bestämmelser om vad en framställning om ändring av vårdlandskap ska innehålla när ett vårdlandskap

eller en kommun gör framställningen. Framställningen ska innehålla en motivering till varför vårdlandskapet behöver ändras och en redogörelse för hur villkoren i 1 § 1 mom. om ett enhetligt område som bildar en funktionell helhet och de förutsättningar för ändring av vårdlandskap som anges i 5 § uppfylls.

I samband med beredningen av en framställning om ändring av vårdlandskap är vårdlandskapen på grundval av annan lagstiftning, såsom 5 kap. om invånarnas möjligheter att påverka i den föreslagna lagen om vårdlandskap och 41 § i förvaltningslagen, skyldiga att informera om att ärendet har inletts och att ge vårdlandskapets invånare möjlighet att påverka i ärendet. Viktiga bestämmelser i lagen om vårdlandskap när det gäller beredningen av en sammanslagning av vårdlandskap är framför allt 29 § om invånarnas möjligheter att delta och påverka, 34 § om kommunikation och 31 § om folkomröstning i landskap.

Paragrafens 2 mom. gäller innehållet i en gemensam framställning från flera vårdlandskap och vilka utredningar som ska fogas till framställningen. En sådan gemensam framställning om ändring av vårdlandskap ska åtföljas av en redogörelse för de viktigaste omständigheterna i anknytning till sammanslagningen och förvaltningen i det nya vårdlandskapet. I 10 § 2 mom. finns det bestämmelser om förutsättningarna för att statsrådet ska kunna fatta beslut om sammanslagning av vårdlandskap. Statsrådet föreslås kunna fatta beslut om sammanslagning av vårdlandskap utifrån en gemensam framställning från berörda vårdlandskap. I så fall ska det inte nödvändigtvis särskilt krävas att en utredning enligt 8 § genomförs, om vårdlandskapens framställning redan i sig innehåller en sådan utredning som krävs för beslutet. En utredare ska genomföra en motsvarande utredning i andra fall än när vårdlandskap gör en framställning.

Enligt momentet ska en framställning om sammanslagning av vårdlandskap som lämnas av flera vårdlandskap åtföljas av ett enigt beslut om framställningen av berörda vårdlandskapsfullmäktige och en tillhörande utredning av vårdlandskapen om hur sammanslagningen ska genomföras. Till skillnad från rådande praxis vid kommunsammanslagningar ska det vid sammanslagning av vårdlandskap inte krävas något särskilt sammanslagningsavtal mellan de vårdlandskap som går samman. Däremot ska vårdlandskapen bereda ändringen och ta fram underlag för statsrådets beslut. I princip krävs en utredning av förutsättningarna för en ändring på motsvarande sätt som i sammanslagningsavtal och även en redogörelse för principerna för hur ändringen ska genomföras. Det krävs också ett enigt beslut från berörda vårdlandskapsfullmäktige om att de godtar förutsättningarna och principerna.

Enligt 2 mom. 1 punkten ska det av den utredning som fogas till en gemensam framställning från flera vårdlandskap framgå hur och när vårdlandskapen sammanslås. I 2 § 2 mom. nämns de tre alternativa sätten för hur vårdlandskap kan gå samman. En sammanslagning kan ske genom att ett eller flera vårdlandskap går samman med ett befintligt vårdlandskap, flera vårdlandskap går samman och inrättar ett nytt vårdlandskap eller ett vårdlandskap delas upp mellan två eller flera vårdlandskap. I fråga om tidpunkten för sammanslagningen måste man beakta tidsplanen för statsrådets beslutsfattande enligt 10 § 4 mom. Beslut om sammanslagning av vårdlandskap ska fattas före utgången av juni månad året före det år då sammanslagningen träder i kraft. Om det förrättas landskapsval under året före det år då ändringen träder i kraft ska statsrådet fatta sitt beslut redan före utgången av året före valåret. Dessutom måste det reserveras tillräckligt med tid för beredningen av statsrådets beslut.

Enligt 2 punkten ska utredningen också ange principerna för hur förvaltningen ordnas i det nya vårdlandskap som bildas genom sammanslagningen. Sådana principiella frågor kan till exempel vara strukturen och sammansättningen på organisationen av förtroendeorgan. Ordalydelsen ger vårdlandskapen möjlighet att besluta om hur pass detaljerad utredningen ska vara och hur mycket som ska lösas först senare när sammanslagningen bereds.

Enligt 3 punkten ska utredningen alltid innehålla ett förslag till namn på det nya vårdlandskapet och vid behov på det nya landskapet.

Utredningen ska också enligt 4 punkten alltid ange principerna för samordning av servicesystemen i de vårdlandskap som går samman så att ett nytt servicesystem kan skapas. Till detta hör vid behov även en plan för samordning av servicen inom de olika samarbetsområdena. Om ett vårdlandskaps språkliga status förändras till följd av en sammanslagning ska det också utredas hur den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens möjligheter att få service på modersmålet kan tillgodoses enligt lika grunder.

Enligt 5 punkten ska också de allmänna principerna för hur det nya vårdlandskapets ekonomiska skötas framgå av utredningen. Med tanke på det ömsesidiga förtroendet mellan de vårdlandskap som går samman och det ekonomiska läget i det nya vårdlandskapet är det viktigt att vårdlandskapen undviker att fatta beslut som ökar utgifterna innan sammanslagningen träder i kraft och sköter det nya vårdlandskapets ekonomi ansvarsfullt. När det är fråga om en sammanslagning som bygger på ett utvärderingsförfarande är det meningen att behörigheten för myndigheterna i de vårdlandskap som går samman ska begränsas med stöd av 122 § i landskapslagen under tiden mellan utvärderingsförfarandet och den dag då sammanslagningen träder i kraft. Den regeln ska inte gälla situationer där vårdlandskap bereder en s.k. frivillig sammanslagning som genomförs på deras egen framställning.

Enligt 6 punkten ska vårdlandskapets framställning om sammanslagning också åtföljas av en utredning om hur invånarnas möjligheter att påverka och delta ska förverkligas i det nya vårdlandskapet. Bestämmelser om invånarnas möjligheter att påverka finns i 5 kap. i lagen om vårdlandskap.

I 3 mom. föreskrivs det om hur vårdlandskapets och kommunens anställda kan delta i beredningen av en framställning om ändring av vårdlandskap. En framställning ska beredas i samarbete med företrädare för personalen på det sätt som föreskrivs i lagen om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och vårdlandskap.

8 §. Förordnande av en utredning om ändring av vårdlandskap. I paragrafen föreskrivs det om förordnande av en utredning om ändring av vårdlandskap. Utredningen ska i princip motsvara en sådan särskild kommunindelningsutredning som avses i 4 kap. i kommunstrukturlagen och som anknyter till beredningen av en ändring i kommunindelningen.

Enligt 1 mom. kan finansministeriet bestämma att det ska genomföras en utredning om ändring av vårdlandskap, och för detta syfte tillsätter ministeriet en eller flera utredare, efter att ha hört de berörda vårdlandskapen och den kommun som föreslås bli överförd. Utredningen kan gälla sammanslagning av vårdlandskap eller överföring av en kommun från ett landskap till ett annat eller i vissa fall både och.

I 2 mom. föreskrivs det om hur en utredning inleds. Enligt 1 punkten kan det för det första på initiativ av finansministeriet bestämmas att en utredning ska genomföras.

Enligt 2 punkten kan finansministeriet på framställning av ett vårdlandskap eller en kommun bestämma att en utredning ska genomföras.

Enligt 3 punkten kan det också på framställning av en viss andel av invånarna i ett vårdlandskap bestämmas att en utredning ska genomföras. Då krävs det att minst 20 procent av de röstberättigade invånarna i ett vårdlandskap gör en framställning om att en utredning om ändring av vårdlandskap ska genomföras. En framställning från röstberättigade invånare i ett vårdlandskap

ska innehålla en förteckning över de personer som stöder framställningen. Utöver namnet ska varje person skriva in sin namnteckning, vilket vårdlandskap han eller hon är invånare i och sin födelsetid. Födelsetiden behövs för att ministeriet ska kunna kontrollera att alla uppnått röstningsålder. Eftersom finansministeriet enligt 1 punkten kan bestämma att en utredning ska genomföras, kan ministeriet också behandla en framställning från invånare i ett vårdlandskap även om det skulle finnas fel i den bifogade namnförteckningen. Med andra ord hindrar inte enstaka fel i förteckningen ministeriet från att behandla framställningen.

När det gäller vårdlandskap som varit föremål för ett utvärderingsförfarande enligt 120 § i lagen om vårdlandskap kan enligt 4 punkten en utredning också inledas på framställning av den utvärderingsgrupp som avses i den paragrafen. Bestämmelser om de villkor i anknytning till vårdlandskapets ekonomi som är förutsättningen för att ett utvärderingsförfarande ska inledas finns i 121 § i lagen om vårdlandskap, medan bestämmelser om de villkor som gäller förmågan att ordna social- och hälsovårdstjänster liksom social- och hälsovårdsministeriets initiativrätt när det gäller att inleda ett utvärderingsförfarande finns i 25 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

9 §. Genomförande av en utredning om ändring av vårdlandskap. I 1 mom. föreskrivs det om en skyldighet för de vårdlandskap som berörs av en ändring att delta i en utredning om ändring av vårdlandskap och i beredningen av utredarens förslag.

Utredaren ska utarbeta ett förslag till sammanslagning av vårdlandskap eller till överföring av en kommun från ett landskap till ett annat. På samma sätt som i fråga om framställningar från vårdlandskap och kommuner ska förslaget innehålla en motivering till varför vårdlandskapet behöver ändras och en redogörelse för hur de villkor för en ändring av vårdlandskap som anges i 5 § är uppfyllda. Ett förslag om sammanslagning av vårdlandskap ska också innehålla en utredning som motsvarar en sådan gemensam framställning från flera vårdlandskap som avses i 7 § 2 mom. och som gäller hur ändringen ska genomföras. Vid behov ska utredaren utarbeta ett förslag till en sådan ekonomisk uppgörelse mellan vårdlandskap i anknytning till en kommunöverföring som avses i 19 §. Den ekonomiska uppgörelsen gäller hur vårdlandskapets egendom ska fördelas i ett läge där en kommun överförs till ett annat landskap.

Utredaren ska inte vara bunden av de berörda vårdlandskapens och kommunernas ståndpunkter när han eller hon bereder ett förslag och tillhörande utredningar, utan ska självständigt kunna lägga fram exempelvis avvikande kompromissförslag.

Om utredaren på grundval av en utredning om ändring av vårdlandskap anser att det behövs en ändring av vårdlandskap, ska han eller hon enligt 2 mom. lägga fram ett förslag till ändring för vårdlandskapsfullmäktige i de berörda vårdlandskapen. Om det är fråga om att föra över en kommun från ett landskap till ett annat ska förslaget också läggas fram för fullmäktige i den kommun som ska överföras.

Vårdlandskapsfullmäktige i alla de vårdlandskap som berörs av ändringen och i den berörda kommunen ska behandla förslaget.

Enligt 3 mom. ska utredaren ge in sitt förslag till ändring av vårdlandskap till finansministeriet. Till förslaget ska utredaren foga de utlåtanden som vårdlandskapsfullmäktige i de vårdlandskap och fullmäktige i den kommun som berörs av ändringen har gett om förslaget.

I 4 mom. föreskrivs det att kostnaderna för genomförandet av utredningen ska betalas av statens medel.

Paragrafens 5 mom. gäller utredarens ställning. För utredaren gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om kommunindelningsutredarens ställning i 17 § i kommunstrukturlagen.

Enligt 17 § 1 mom. i kommunstrukturlagen kan kommunindelningsutredaren anställas i tjänsteförhållande. På en kommunindelningsutredare som inte är anställd i tjänsteförhållande tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar och bestämmelserna i skadeståndslagen om offentligt samfunds och tjänstemans skadeståndsansvar när utredaren sköter uppgifter enligt kommunstrukturlagen. Detsamma ska enligt det föreslagna momentet tillämpas även på dem som tillsatts för att utreda en ändring av vårdlandskap.

I 17 § 2 mom. i kommunstrukturlagen föreskrivs det om kommunindelningsutredarens rätt att få för sitt uppdrag behövliga uppgifter. Enligt det nu föreslagna momentet ska den som tillsatts för att utreda en ändring av vårdlandskap på motsvarande sätt ha rätt att, trots sekretessbestämmelserna, av myndigheterna få för sitt uppdrag behövliga uppgifter om förvaltningen och ekonomin i vårdlandskapen och de sammanslutningar som hör till vårdlandskapskoncernen samt annan hjälp.

Rätten för utredaren att få uppgifter gäller sådana sekretessbelagda uppgifter om förvaltningen och ekonomin i vårdlandskapen och de sammanslutningar som hör till vårdlandskapskoncernen samt om hur servicen ordnas som utredaren behöver för att utföra sitt uppdrag. Det kan exempelvis röra sig om handlingar som innehåller uppgifter om vårdlandskapets eller vårdlandskapskoncernens affärshemligheter på det sätt som avses i 24 § 17 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Däremot anses det inte vara nödvändigt att en utredare tar del av uppgifter på individnivå, såsom exempelvis uppgifter som gäller enskilda servicemottagare. Det är möjligt att en utredare för sitt uppdrag behöver uppgifter även om ärenden och handlingar som är under beredning och om exempelvis protokoll som upprättats bara för en myndighets interna arbete. Sådana handlingar är i allmänhet inte absolut sekretessbelagda enligt offentlighetslagen, utan det är myndigheten själv som bestämmer om den vill ge ut uppgifterna.

Enligt 17 § 3 mom. i kommunstrukturlagen ska den som blir förordnad till uppgiften som kommunindelningsutredare ha tillräcklig sakkunskap och erfarenhet för att ha hand om uppgiften. På samma sätt ska finansministeriet när det tillsätter en utredare svara för att den som blir förordnad till uppdraget har tillräcklig sakkunskap och erfarenhet och även i övrigt är lämplig för uppdraget. Uppdraget är sådant att det är väsentligt att personen i fråga åtnjuter förtroende i de berörda vårdlandskapen och kommunerna.

Grunderna för den ersättning som betalas för genomförandet av en utredning bestäms enligt 17 § 4 mom. i kommunstrukturlagen av finansministeriet. Precis som en kommunindelningsutredare ska även en person som tillsatts för att utreda en ändring av vårdlandskap kunna stå i tjänsteförhållande till ministeriet, och då består ersättningen främst av utredarens lön och olika kostnadsersättningar. Om utredaren är anställd i ett tjänste- eller arbetsavtalsförhållande någon annanstans när han eller hon utför uppdraget kan ersättningen betalas till hans eller hennes arbetsgivare exempelvis utifrån den arbetstid som utredningsarbetet kräver och andra kostnader som uppkommit när uppdraget utförts.

10 §. Förutsättningar för beslutsfattande. Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för att beslut om ändring av vårdlandskap ska kunna fattas och om hörande av vårdlandskapen och annan beredning inför beslutsfattandet.

Enligt 1 mom. är det statsrådet som har behörighet att fatta beslut. Statsrådet fattar beslut efter föredragning från finansministeriet.

En förutsättning för att statsrådet ska kunna fatta beslut är att villkoren i 5 § för ändring av vårdlandskap är uppfyllda, oavsett vilken typ av ändring i landskapsindelningen det är fråga om. Också efter en ändring ska varje vårdlandskap som berörs av ändringen i enlighet med 1 § 1 mom. bestå av ett enhetligt område som utgör en funktionell helhet.

I 2 mom. finns det bestämmelser om att ett beslut om sammanslagning av vårdlandskap kräver att vårdlandskapsfullmäktiges ståndpunkt i de vårdlandskap som går samman beaktas i beslutsfattandet. Om det är fråga om en s.k. frivillig sammanslagning av vårdlandskap ska beslutet bygga antingen på en gemensam framställning av de vårdlandskap som berörs av ändringen eller på ett förslag från en utredare, vilket vårdlandskapsfullmäktige i de berörda vårdlandskapen har godkänt. Om lagvillkoren är uppfyllda ska statsrådet kunna besluta om sammanslagning av vårdlandskap också mot vårdlandskapsfullmäktiges vilja, om ändringen görs på grundval av ett utvärderingsförfarande för vårdlandskap enligt 120 § i lagen om vårdlandskap.

Enligt 3 mom. ska finansministeriet när det bereder ett beslut om ändring av vårdlandskap höra de berörda vårdlandskapen och kommunerna och även utreda hur ändringen påverkar de statliga myndigheternas verksamhetsområden och de regionindelningar som tillämpas i Europeiska unionens verksamhet.

11 §. Beslut om ändring av vårdlandskap. Paragrafen innehåller bestämmelser om tidpunkterna för beslut och ikraftträdande när det gäller ändringar av vårdlandskap och om publicering, kunngörelse och delgivning av beslut.

Enligt 1 mom. ska statsrådets beslut om ändring av vårdlandskap fattas före utgången av juni månad året före det år då ändringen träder i kraft. Om det förrättas landskapsval under året före det år då en ändring av vårdlandskap träder i kraft, ska beslutet om ändring fattas före utgången av året före valåret.

Enligt 2 mom. ska en ändring av vårdlandskap alltid träda i kraft vid ingången av ett kalenderår. Detta gäller både sammanslagningar av vårdlandskap och överföringar av kommuner från ett landskap till ett annat. En sammanslagning ska kunna träda i kraft också under en pågående landskapsvalperiod. I 12 § finns det bestämmelser om bildandet av vårdlandskapsfullmäktige och övrig förvaltning i ett nytt vårdlandskap för mandattiden till valperiodens slut.

Däremot föreslås det att ändringar som gäller kommunöverföringar alltid ska träda i kraft först efter nästa landskapsval, vid ingången av året efter valet. På det sättet kan ändringen genomföras så att också invånarna i den kommun som överförs är företrädade i vårdlandskapsfullmäktige för det nya vårdlandskapet.

Enligt 3 mom. ska beslut om ändring av vårdlandskap och om ändring i landskapsindelningen publiceras i Finlands författningssamling och sändas för publicering i de vårdlandskap som berörs av ändringen på det sätt som vårdlandskapens tillkännagivanden offentliggörs. Beslut om förkastande av en ändring av vårdlandskap och en ändring i landskapsindelningen ska delges den som gjort framställningen särskilt.

3 kap. **Bildande av vårdlandskapsförvaltningen**

12 §. Bildande av vårdlandskapsfullmäktige under valperioden. Ett nytt vårdlandskap bör få ett behörigt vårdlandskapsfullmäktige så snart som möjligt efter det att statsrådet har fattat beslutet om sammanslagning. Med avvikelse från kommunstrukturlagens bestämmelser om sammanslagning av kommuner ska det inte krävas att extra landskapsval förrättas i vårdlandskapen till följd av en sammanslagning. Om en sammanslagning träder i kraft så att landskapsval hålls året

före ikraftträdandeåret ska valet förrättas i enlighet med 14 § 1 mom., dvs. så att den nya landskapsindelningen beaktas. Om året före ikraftträdandet däremot inte är ett valår ska vårdlandskapsfullmäktige i det nya vårdlandskapet väljas bland vårdlandskapsfullmäktigeledamöterna i de vårdlandskap som går samman, och mandattiden pågår då till början av mandattiden för ett vårdlandskapsfullmäktige som valts genom val.

Enligt 1 mom. ska vårdlandskapsfullmäktige i de vårdlandskap som går samman, efter att statsrådet har fattat beslut om sammanslagning, inom sig välja ledamöter och ersättare till vårdlandskapsfullmäktige i det nya vårdlandskapet för mandattiden till landskapsvalperiodens slut. Vårdlandskapsfullmäktige som bildas på detta sätt ska välja vårdlandskapsstyrelse för det nya vårdlandskapet i enlighet med 13 §. Styrelsen ska ha ansvar för att genomföra ändringen och organisera det nya vårdlandskapets förvaltning.

Enligt 2 mom. ska antalet ledamöter som väljs till vårdlandskapsfullmäktige i det nya vårdlandskapet motsvara det minsta antal ledamöter som föreskrivs i 24 § i lagen om vårdlandskap och som bestäms utifrån invånarantalet.

Ledamöter ska enligt momentet väljas från alla vårdlandskap som går samman i förhållande till deras invånarantal. Andelen röster för de grupper som är företrädade i vårdlandskapsfullmäktige ska vid valet motsvara den andel röster som de olika grupper som är företrädade i vårdlandskapsfullmäktige i de vårdlandskap som går samman har fått inom det nya vårdlandskapets område vid landskapsvalet med iakttagande av proportionalitetsprincipen enligt vallagen.

13 §. Vårdlandskapsstyrelsen i ett nytt vårdlandskap. Paragrafen innehåller bestämmelser om hur vårdlandskapsstyrelsen i ett nytt vårdlandskap ska väljas, om styrelsens uppgifter och mandattid och om andra bestämmelser som gäller för styrelsen. Vårdlandskap föreslås inte få någon separat sammanslagningsstyrelse som bereder sammanslagningen, såsom fallet är när kommuner går samman. Eftersom det nya vårdlandskapet från det att statsrådet fattat beslutet om sammanslagning kommer att ha ett vårdlandskapsfullmäktige kan fullmäktige direkt välja vårdlandskapsstyrelse för det nya vårdlandskapet.

Enligt 1 mom. ska ett i 12 § avsett vårdlandskapsfullmäktige i ett nytt vårdlandskap vid sitt första sammanträde välja ledamöter och ersättare till vårdlandskapsstyrelsen för det nya vårdlandskapet. Vårdlandskapsstyrelserna i de vårdlandskap som går samman ska gemensamt sammankalla det första sammanträdet för vårdlandskapsfullmäktige i det nya vårdlandskapet och svara för beredningen inför sammanträdet.

Enligt 2 mom. ska vårdlandskapsstyrelsen i det nya vårdlandskapet sköta beredningen av hur det nya vårdlandskapets verksamhet och förvaltning ska organiseras. Vårdlandskapsstyrelsens mandattid börjar genast efter att styrelsen har valts. För det nya vårdlandskapets styrelse gäller enligt 3 mom. i övrigt i tillämpliga delar det som föreskrivs om vårdlandskapsstyrelsen.

14 §. Beaktande av en ändring av vårdlandskap vid val. Paragrafen gäller förrättande av landskapsval i situationer där en ändring av vårdlandskap kommer att träda i kraft vid ingången av året efter valåret.

Om landskapsval förrättas året före det år under vilket en ändring av vårdlandskap träder i kraft, ska valet i de vårdlandskap som berörs av ändringen enligt 1 mom. förrättas i enlighet med de nya vårdlandskapen.

Paragrafens 2 mom. gäller bildandet av en landskapsvalnämnd i de situationer som avses i paragrafen. När vårdlandskap går samman vid den tidpunkt som avses i 1 mom. ska en landskapsvalnämnd som är sammansatt av de berörda vårdlandskapens landskapsvalnämnder från ingången av valåret fungera som landskapsvalnämnd enligt 12 a § i vallagen. Som ordförande för valnämnden fungerar ordförande för landskapsvalnämnden i det största av de vårdlandskap som går samman. På en sådan landskapsvalnämnds arbete tillämpas 12 b § i vallagen.

En kombinerad valnämnd kommer när exempelvis två vårdlandskap går samman att bestå av tio medlemmar, men det kommer ändå inte att medföra oskälig olägenhet för nämndens verksamhet eftersom situationen är tillfällig.

Det föreslagna 3 mom. gäller hur landskapsvalnämnden ska bildas när ett vårdlandskap delas mellan två eller flera vårdlandskap eller när en kommun överförs från ett landskap till ett annat, om ändringen i fråga träder i kraft vid ingången av året efter valåret. I sådana fall ska vårdlandskapsfullmäktige i det vårdlandskap som tar emot en del av ett vårdlandskap eller en kommun, förutom de ledamöter som enligt 12 a § i vallagen hör till vårdlandskapets landskapsvalnämnd, välja ytterligare en eller flera ledamöter eller ersättare, om förhållandet mellan invånarantalet i den del av vårdlandskapet eller den kommun som överförs och vårdlandskapets invånarantal förutsätter det.

15 §. Mandattiden för andra förtroendevalda och inledandet av tjänsteinnehavarnas tjänsteutövning. Enligt 1 mom. upphör uppdragen för de förtroendevalda i de vårdlandskap som går samman när ändringen av vårdlandskapet träder i kraft.

Enligt 2 mom. börjar förtroendevalda och tjänsteinnehavare i det nya vårdlandskapet sköta sina uppdrag från och med den tidpunkt som det nya vårdlandskapsfullmäktige bestämmer, dock senast när ändringen av vårdlandskapet träder i kraft.

I 3 mom. föreskrivs det om granskning av förvaltningen och ekonomin i de vårdlandskap som går samman för det år som föregick sammanslagningens ikraftträdande. Det nya vårdlandskapets revisionsnämnd och revisorer granskar på det sätt som föreskrivs i 14 kap. i lagen om vårdlandskap, utifrån beredning som gjorts av revisionsnämnderna och revisorerna i de vårdlandskap som går samman, förvaltningen och ekonomin i de vårdlandskapen för det år som föregick ikraftträdandet av ändringen av vårdlandskap. Granskningen ska också gälla beredningen av ändringen av vårdlandskap.

4 kap. **Konsekvenser av en ändring av vårdlandskap**

16 §. Personalens ställning. Enligt paragrafen ska en ändring av vårdlandskap som leder till att de anställda får en ny arbetsgivare betraktas som överlåtelse av rörelse. Paragrafen ska tillämpas både när vårdlandskap går samman och när en kommun överförs från ett landskap till ett annat.

17 §. Övergång av egendom och skulder vid upplösning av vårdlandskap. Enligt paragrafen ska rättigheterna, tillstånden, egendomen, skulderna och förpliktelserna för ett vårdlandskap som upplöses övergå till det nya vårdlandskapet när vårdlandskap går samman. I sak motsvarar paragrafen 36 § 1 mom. i kommunstrukturlagen, som gäller övergång av egendom och skulder när en kommun upplöses.

18 §. Behörigheten för myndigheter i vårdlandskap som upplöses. Genom paragrafen begränsas möjligheterna för myndigheterna i de vårdlandskap som går samman att före sammanslagningens ikraftträdande fatta beslut i frågor som gäller det nya vårdlandskapet. Efter att statsrådet har fattat beslut om sammanslagning av vårdlandskap får myndigheterna i ett vårdlandskap som

upplöses inte besluta i ärenden som skulle ha betydande konsekvenser som binder det nya vårdlandskapet. Myndigheterna i ett vårdlandskap som upplöses får besluta i ärenden som skulle ha betydande konsekvenser som binder det nya vårdlandskapet, om beslutsfattandet inte kan skjutas upp eftersom ett ärende är brådskande.

Bestämmelsen inskränker befogenheterna för myndigheterna i ett vårdlandskap som sammanslås i sådana principiella, nya eller vittomfattande frågor där beslutet bör anses höra till det nya vårdlandskapet. Det kan till exempel röra sig om beslut med långvariga konsekvenser för det nya vårdlandskapets ekonomi. Självfallet ska myndigheterna i de vårdlandskap som går samman fortfarande kunna fatta behövliga verkställighetsbeslut och även i övrigt kunna sköta uppgifter som gäller vårdlandskapets förvaltning, i princip såsom förut till dess att vårdlandskapen sammanslås.

19 §. Verkställande av ekonomisk uppgörelse. Paragrafen innehåller bestämmelser om en ekonomisk uppgörelse mellan de vårdlandskap som berörs när en kommun överförs från ett landskap till ett annat. Bestämmelserna motsvarar i princip bestämmelserna om ekonomisk uppgörelse i 37 § i kommunstrukturlagen. Den paragrafen gäller överföring av en del av en kommun till en annan kommun.

Enligt 1 mom. ska de berörda vårdlandskapen verkställa en ekonomisk uppgörelse i fråga om vårdlandskapens egendom på det område som ändringen gäller, om inte detta med hänsyn till ändringens ringa verkningar eller av någon annan anledning ska anses onödigt.

Enligt 2 mom. ska sådan fast egendom, sådan arrenderätt eller någon annan nyttjanderätt till fast egendom och sådan lös egendom med fast anknytning till den fasta egendomen som uteslutande eller huvudsakligen tjänar ordnandet av vårdlandskapets service för dem som bor på den berörda kommunens område övergå till det vårdlandskap som området överförs till.

Enligt 3 mom. ska vårdlandskapet ersätta det vårdlandskap som överlåter området för sådan egendom som avses i 2 mom. Vårdlandskapen ska avtala om hur de förpliktelser och ekonomiska konsekvenser som ändringen medför för vårdlandskapen beaktas i ersättningsbeloppet.

Enligt 4 mom. övergår annan egendom samt tillgångarna och skulderna för ett vårdlandskap som berörs av ändringen till ett annat vårdlandskap endast om vårdlandskapen kommer överens om detta.

Enligt 5 mom. får delningen av egendom samt av skulder och förpliktelser mellan de vårdlandskap som berörs av ändringen inte äventyra borgenärernas eller andra rättsinnehavares ställning. Om någon annan än staten är rättsinnehavare, får ansvaret för förbindelsen inte överföras på ett annat vårdlandskap utan samtycke från borgenären eller rättsinnehavaren i fråga.

5 kap **Särskilda bestämmelser**

20 §. Överklagande. Paragrafens 1 mom. gäller överklagande av ett beslut av statsrådets allmänna sammanträde, vilket gäller ändring av vårdlandskap, förkastande av en framställning om ändring av vårdlandskap, ändring av landskapsindelningen eller förkastande av en framställning om ändring av landskapsindelningen. Den grupp som har rätt att söka ändring är densamma oberoende av om det är fråga om ett beslut av statsrådet som gäller sammanslagning av vårdlandskap eller en kommunöverföring. Enligt momentet får sådana beslut av statsrådet överklagas genom besvär av vårdlandskap som berörs och av medlemmar av sådana vårdlandskap.

Med vårdlandskap som berörs av ändringen avses de vårdlandskap vars gränser påverkas av den ändring av vårdlandskap som föreslås. Med kommun som berörs av ändringen avses den kommun som föreslås bli överförd från ett landskap till ett annat. Bestämmelser om vårdlandskapets medlemmar finns i 3 § i lagen om vårdlandskap. Medlemmar av ett vårdlandskap är, utöver invånarna i vårdlandskapet och de kommuner som finns i vårdlandskapet, sammanslutningar och stiftelser som har hemort i vårdlandskapet och de som äger eller besitter fast egendom i vårdlandskapet. Enligt 3 § i kommunallagen avses med kommunmedlem, utöver kommuninvånarna, sammanslutningar och stiftelser som har hemort i kommunen och de som äger eller besitter fast egendom i kommunen. I praktiken är medlemmarna av de kommuner som hör till vårdlandskapet också medlemmar av vårdlandskapet, det vill säga det handlar om samma personer och sammanslutningar. Enligt 6 § får en framställning om ändring av vårdlandskap göras av ett vårdlandskap eller en kommun som berörs av ändringen. Dessutom kan finansministeriet inleda en ändring av landskapsindelningen genom att bestämma att en utredning om ändring av vårdlandskap ska genomföras. En utredning om ett vårdlandskap som varit föremål för ett utvärderingsförfarande för vårdlandskap kan också inledas på förslag av utvärderingsgruppen. Ett vårdlandskaps invånare och andra medlemmar av vårdlandskapet har ingen direkt rätt att föreslå en ändring av vårdlandskapet. Enligt 8 § kan emellertid en grupp på minst 20 procent av de röstberättigade invånarna i ett vårdlandskap göra en framställning om att en utredning ska genomföras.

Det kan inte anses att invånarna i eller andra medlemmar av ett vårdlandskap eller en kommun som berörs av en ändring direkt har ställning som parter i ett ärende som gäller ändring av vårdlandskap, även om ändringen på många sätt kan påverka bland annat de tjänster de får och de allmänna levnadsförhållandena. Vid beredningen av en ändring av vårdlandskap tillämpas de bestämmelser i lagen om vårdlandskap, kommunallagen och förvaltningslagen som gäller tryggheten av invånarnas möjligheter att påverka. Invånarna och andra medlemmar av ett vårdlandskap eller en kommun har med stöd av lagen om vårdlandskap och kommunallagen rätt att söka ändring i sådana beslut av vårdlandskapets eller kommunens organ som gäller framställningar om ändring av vårdlandskapet. Statsrådet kan emellertid förkasta vårdlandskapets eller kommunens framställning och en ändring kan inledas även med stöd av en utredning som förelagts på initiativ av någon annan aktör. Därför är det motiverat att medlemmar av ett vårdlandskap eller en kommun ska ha rätt att söka ändring i beslut av statsrådet som gäller ändring av vårdlandskap.

Enligt 2 mom. ska besvären lämnas till högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från det att ett beslut om ändring av vårdlandskap har publicerats i Finlands författningssamling eller ett beslut om förkastande av en framställning om ändring har delgetts dem som gjort framställningen.

Besvären ska behandlas skyndsamt hos högsta förvaltningsdomstolen. En ändring av vårdlandskap ska enligt 11 § alltid träda i kraft vid ingången av ett kalenderår och statsrådets beslut om ändringen ska fattas före utgången av juni månad året före det år då ändringen träder i kraft. Omfattningen av den grupp som har rätt att söka ändring och möjligheten att det anförs många besvär i fråga om ett beslut kan i vissa fall medföra problem för tidsplanen för verkställandet av en ändring av vårdlandskap, om inte beslutet från högsta förvaltningsdomstolen fås tillräckligt snabbt.

I 3 mom. föreskrivs det om verkställigheten av statsrådsbeslut. Ett beslut av statsrådet som gäller ändring av vårdlandskap får verkställas innan det har vunnit laga kraft. Beslutet får dock inte börja verkställas om högsta förvaltningsdomstolen förbjuder verkställigheten.

21 §. Särskild besvärsmätt i fråga om beslut av en landskapsmyndighet. Paragrafen motsvarar i sak 54 § i kommunstrukturlagen, som gäller besvärsmätt i fråga om beslut av en myndighet i en kommun som berörs av en ändring innan ändringen i kommunindelningen har trätt i kraft.

I 1 mom. föreskrivs det att beslut som en vårdlandskapsmyndighet har fattat efter att ett beslut av statsrådet om ändring av vårdlandskap har utfärdats, men innan ändringen har trätt i kraft, får överklagas på det sätt som anges i lagen om vårdlandskap också på den grunden att beslutet strider mot grunderna för ändring av vårdlandskap eller mot 18 § i denna lag.

Enligt 2 mom. har också den i 13 § avsedda vårdlandskapsstyrelsen för det nya vårdlandskapet besvärsmätt.

22 §. Ikraftträdande. Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens ikraftträdande, vilket ska sammanfalla med ikraftträdandet av lagstiftningen om ordnandet av social- och hälsovård och lagen om vårdlandskap.

Genom denna lag upphävs den gällande lagen om landskapsindelning (1159/1997). Den landskapsindelning som det beslutats om med stöd av den upphävda lagen ska tillämpas till utgången av 2022, om inte något annat föreskrivs särskilt genom lag. Landskapsindelningen enligt lagen i fråga ligger ännu till grund för bland annat serviceverksamheten innan organiseringsansvaret överförs till landskapen vid ingången av 2023. Å andra sidan föreskrivs det i till exempel vallagstiftningen att det första landskapsvalet i januari 2018 ska förrättas enligt de nya vårdlandskapen och i införandelagen för reformen att beredningen av vårdlandskapens verksamhet också ska ske utifrån de nya vårdlandskapen.

Bestämmelser om vårdlandskapen och landskapsindelningen vid lagens ikraftträdande utfärdas genom införandelagen för reformen. Ämnet har behandlats i samband med motiven för 1 §.

7.5 Lag om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet i Nyland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. Syftet med lagen är att i enlighet med den särlösning för Nyland som regeringen fastställt föreskriva om ordnande av social- och hälsovård i Nyland samt om ordnande av förvaltningen och ekonomin för social- och hälsovården samt räddningsväsendet i anslutning till särlösningen.

Det centrala innehållet i särlösningen för Nyland är att området delas upp i fyra vårdlandskap med organiseringsansvar för social- och hälsovården och räddningsväsendet, och Helsingfors stad ordnar tjänsterna som stad. Dessutom finns det en separat HUS-landskapssammanslutning inom området. Bestämmelser om de uppgifter som hör till dess organiseringsansvar finns i lag och det avtalas om det med stöd av lag i organiseringsavtalet. Enligt förslaget ska den personal som i kommunerna arbetar i sådana uppgifter som överförs överförs till varje vårdlandskap, men Helsingfors stads personal överförs inte. HNS-sjukvårdsdistriktets egendom och personal ska överförs till HUS-landskapssammanslutningen.

Lagen föreslås innehålla de bestämmelser där det med stöd av särlösningen för Nyland, i synnerhet HUS-landskapssammanslutningens organiseringsansvar och Helsingfors organiseringsansvar, är nödvändigt att utfärda särskilda bestämmelser med avseende på lagen om ordnande av social- och hälsovård, lagen om vårdlandskap och kommunallagen.

I lagen föreslås bestämmelser om fördelningen av organiseringsansvaret mellan vårdlandskapen i Nyland, Helsingfors stad och HUS-landskapssammanslutningen. I lagen föreslås bestämmelser om skyldigheten att vara medlem i HUS-landskapssammanslutningen samt om HUS-landskapssammanslutningens grundavtal och om vissa frågor som gäller ordnandet av förvaltningen. Dessutom ska lagen innehålla bestämmelser om social- och hälsovårdens och räddningsväsendets ekonomi och om särredovisning av verksamheten från stadens övriga verksamhet i fråga om Helsingfors stad.

När det gäller ansvaret för att ordna social- och hälsovård är syftet med lagen att främja och upprätthålla befolkningens hälsa och välbefinnande samt att säkerställa jämlika, samordnade och kostnadseffektiva social- och hälsovårdstjänster i Nyland.

2 §. Tillämpningsområde. Lagen ska tillämpas på de vårdlandskap som är verksamma inom landskapet Nyland och på Helsingfors stad samt på HUS-landskapssammanslutningen när dessa ordnar social- och hälsovård. Vårdlandskapen i landskapet Nyland ska i det skede då de inrättas definieras i 6 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av lagstiftningen om den (införandelagen). Dessa är Västra Nylands vårdlandskap, Östra Nylands vårdlandskap, Mellersta Nylands vårdlandskap och Vanda-Kervo vårdlandskap, och det föreslås att det i fråga om dessa i lagen används begreppet vårdlandskapen i Nyland. I denna lag anges inte vårdlandskapen i Nyland vid namn, eftersom avsikten är att lagen om landskapsindelning ska tillämpas på dem på samma sätt som på andra vårdlandskap. Om de angavs i lag, skulle de ha en särställning i förhållande till de övriga vårdlandskapen, och eventuella ändringar t.ex. vid sammanslagningar av dem skulle kräva en lagändring. På basis av den föreslagna formuleringen kan även ändringar i områdesindelningen för eller sammanslagningar av dessa vårdlandskap göras genom beslut av statsrådet med stöd av lagen om landskapsskruktur. I övergångsbestämmelsen i 25 § föreslås en hänvisning till att vårdlandskapen i landskapet Nyland i samband med inrättandet ska definieras i lagen om landskapsskruktur.

Områdena för vårdlandskapen i Nyland ska definieras i 5 § i införandelagen. På ändringar som gäller vårdlandskapen i Nyland tillämpas vad som i lagen om landskapsskruktur föreskrivs om ändringar i fråga om vårdlandskap och landskapsindelning.

På vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad ska i regel tillämpas det som någon annanstans föreskrivs om vårdlandskap och ordnande av social- och hälsovård. Avsikten är att organiseringsansvaret för ordnandet av social- och hälsovård ska samlas i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Enligt 1 § 3 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska lagen tillämpas på vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad till den del det inte föreskrivs något annat i denna lag. Till den del något annat föreskrivs i denna lag är det fråga om en speciallag som åsidosätter lagen om ordnande av social- och hälsovård. Lagens specialbestämmelser föreslås med stöd av 4, 5 och 10 § gälla fördelningen av organiseringsansvaret mellan vårdlandskapen i Nyland, Helsingfors stad och HUS-landskapssammanslutningen.

Vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad kommer således att ansvara för ordnandet i enlighet med följande lagar som kommer att omfattas av lagen om ordnande av social- hälsovård: socialvårdslagen (1301/2014), hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), lagen om underhållsstöd (580/2008), lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015), lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012), nedan äldreomsorgslagen, lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001), lagen om stöd för närståendevård (937/2005), lagen om social kreditgivning (1133/2002), lagen om ut-

komststöd (1412/1997), lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987), barnskyddslagen (417/2007), 7 kap. i läkemedelslagen (395/1987), mentalvårdslagen (1116/1990), familjevårdslagen (263/2015), lagen om missbrukarvård (41/1986), lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), tobakslagen (549/2016), lagen om elev- och studerandevård (1287/2013), lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005), lagen om företagshälsovård (1383/2001), lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983), adoptionslagen (22/2012), lagen om underhåll för barn (704/1975), faderskapslagen (11/2015) samt de uppgifter som enligt dem nu ankommer på kommunen. I respektive speciallag föreskrivs om huruvida verksamheten enligt den helt eller delvis ska skötas av vårdlandskapet och Helsingfors stad.

Eftersom Helsingfors stad enligt särlösningen för Nyland i fortsättningen ska ha organiseringsansvaret för social- och hälsovården och räddningsväsendet, ska på skötseln av dess förvaltning och ekonomi samt på granskningen av förvaltningen och ekonomin i regel kommunallagen tillämpas också på dessa uppgifter. Lagen innehåller emellertid bestämmelser om vissa undantag i fråga om dessa.

På HUS-landskapssammanslutningen tillämpas vad som i 8 kap. i lagen om vårdlandskap (/) föreskrivs om en vårdlandskapssammanslutning, om inte något annat föreskrivs i denna lag. På HUS-landskapssammanslutningen tillämpas dessutom vad som föreskrivs i lagen om ordnande av social- och hälsovård och vad som i andra lagar föreskrivs om ordnande av hälso- och sjukvård. Förslaget innebär att nästan alla bestämmelser i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska tillämpas på HUS-landskapssammanslutningen. HUS-landskapssammanslutningen ska uttryckligen nämnas i lagen om ordnande av social- och hälsovård på vissa ställen där det finns behov av att uttryckligen nämna HUS-landskapssammanslutningen på grund av dess uppgift (32 § universitetssjukhus).

Det föreslås att på ordnandet av räddningsväsendet i landskapen i Nyland ska tillämpas vad som i lagen om vårdlandskap, räddningslagen (/) och andra lagar föreskrivs om landskapets räddningsväsende. På särredovisning av räddningsväsendets förvaltning och ekonomi tillämpas emellertid bestämmelserna i 5 kap. i denna lag.

2 kap. **Organiseringsansvar för social- och hälsovården i Nyland**

3 §. Ordnande av social- och hälsovården i Nyland. I paragrafen konstateras allmänt vilka aktörer som har organiseringsansvar för social- och hälsovården i Nyland. I Nyland ska organiseringsansvaret för social- och hälsovården vila på vårdlandskapen i Nyland, Helsingfors stad och HUS-landskapssammanslutningen. Närmare bestämmelser om organiseringsansvaret och dess fördelning finns i 5 och 6 §.

4 §. Organiseringsansvar för vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad. I paragrafen föreskrivs att vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad har det primära ansvaret för att ordna lagstadgad social- och hälsovård inom vårdlandskapets område för invånarna och andra personer i området så som föreskrivs i 9 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Enligt 2 mom. ska Helsingfors stad ha motsvarande organiseringsansvar i Helsingfors stad som de vårdlandskap som avses i 1 mom. har.

Enligt 3 mom. ska vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad vara skyldiga att höra till HUS-landskapssammanslutningen. Enligt 43 § i införandelagen åläggs ovan nämnda aktörer att inrätta HUS-landskapssammanslutningen senast den 30 april 2022. Enligt förslaget ska HUS-landskapssammanslutningen ha inrättats när vårdlandskapsfullmäktige i Nyland och Helsingfors stads fullmäktige har godkänt grundavtalet.

I 4 mom. föreskrivs att vårdlandskapen i Nyland samt Helsingfors stad i regel också ska ansvara för ordnandet av tjänster inom den specialiserade sjukvården till den del det inte föreskrivs om uppgifterna i 5 § eller i det i 9 § avsedda organiseringsavtalet för HUS inte fastställs att uppgifterna ska skötas av HUS-landskapssammanslutningen.

För att vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors ska ha ett klart ansvar för tjänsterna inom den specialiserade sjukvården föreslås i 5 kap. i införandelagen bestämmelser om en skyldighet för vårdlandskapen i Nyland, Helsingfors stad och HNS-sjukvårdsdistriktet att före utgången av 2022 göra en utredning om hur tjänsterna inom den specialiserade sjukvården ska ordnas i området. Avsikten är att det då inte görs några ändringar i ansvaret för de uppgifter som HNS-sjukvårdsdistriktet i praktiken har haft hand om. Det första organiseringsavtalet för HUS ska enligt 46 § i införandelagen ingås före utgången av 2024.

5 §. HUS-landskapssammanslutningens organiseringsansvar. I paragrafen föreskrivs det om organiseringsansvaret för HUS-landskapssammanslutningen. På andra ställen i Finland hör ett universitetssjukhus eller ett annat sjukhus inom nuvarande sjukvårdsdistrikt till landskapets organisation, vilket innebär att det inte finns något behov av att särskilt genom lag föreskriva om ansvaret eller arbetsfördelningen för sjukhuset och andra verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården i landskapet. HUS-landskapssammanslutningens ansvar fastställs så att det med tanke på kvaliteten och patientsäkerheten föreskrivs om en tillräcklig volym och kompetens för den specialiserade sjukvården.

Syftet med ansvarsfördelningen mellan HUS-landskapssammanslutningen och vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad är å ena sidan att främja att tyngdpunkten inom hälso- och sjukvården flyttas från den specialiserade sjukvården till primärvården och å andra sidan samtidigt att trygga sjukhusens jourverksamhet och den kompetens som behövs för den.

Arbetsfördelningen mellan landskapen i Nyland, Helsingfors stad och HUS-landskapssammanslutningen förutsätter att HUS-landskapssammanslutningens lagstadgade uppgifter har definierats tillräckligt noggrant. De uppgifter som föreskrivs i lag för HUS-landskapssammanslutningen anger samtidigt gränserna för vilka uppgifter som inte kan överföras på landskapen genom organiseringsavtalet. Närmare bestämmelser om organiseringsavtalet finns i 3 kap.

Enligt 1 mom. ska HUS-landskapssammanslutningen ha organiseringsansvaret för hälso- och sjukvårdstjänster så som föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag. Dessutom ska HUS-landskapssammanslutningen ha organiseringsansvaret för ordnandet av de tjänster som fastställs i organiseringsavtalet för HUS varom bestäms i 9 §.

I 2 mom. föreskrivs om de tjänster som ska omfattas av HUS-landskapssammanslutningens organiseringsansvar. Syftet med momentet är dels att säkerställa genomförandet av de tjänster och uppgifter som universitetssjukhuset ansvarar för, dels att inom Nyland säkerställa den specialiserade sjukvårdens kvalitet och patientsäkerhet samt tillräcklig kompetens och kostnadsnyttoeffekt. Enligt 32 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska HUS-landskapssammanslutningen ansvara för universitetssjukhusets verksamhet. I 7 kap. i hälso- och sjukvårdslagen föreskrivs om vissa ersättningar för skötseln av uppgiften.

Med stöd av 2 mom. 1 punkten ska HUS-landskapssammanslutningen i första hand ansvara för de tjänster som centraliseras till HUS-landskapssammanslutningen med stöd av 45 § i hälso- och sjukvårdslagen. Enligt hälso- och sjukvårdslagen är grunden för centraliseringen att en del av de undersökningar, åtgärder och behandlingar som är sällan förekommande eller krävande och därför ska kunna upprepas, eller att det krävs specialkompetens inom flera områden för att förvärva och upprätthålla den kunskap och kompetens som krävs eller betydande investeringar

i fråga om anordningar och utrustning för att säkerställa kvaliteten, patientsäkerheten, genomslaget, produktiviteten och effektiviteten inom hälso- och sjukvården. Statsrådet har med stöd av 45 § i hälso- och sjukvårdslagen utfärdat en förordning om arbetsfördelning och centralisering av vissa uppgifter inom den specialiserade sjukvården (statsrådets förordning om arbetsfördelning och centralisering av vissa uppgifter inom den specialiserade sjukvården, centraliseringsförordningen, 582/2017), där det finns närmare bestämmelser om den vård som ska centraliseras både på riks- och regional nivå.

Eftersom det i centraliseringsförordningen inte föreskrivs om centralisering av alla sådana undersökningar, åtgärder eller behandlingar i den kommande lösningen för Nyland så är det motiverat att föreskriva att vissa ska skötas av HUS. Således ska det i 2 mom. 1 punkten dessutom föreskrivas att HUS har organiseringsansvar för sådana tjänster inom den specialiserade sjukvården som kan jämföras med de tjänster som avses i 45 § i hälso- och sjukvårdslagen och som ska kunna upprepas och som kräver specialkompetens eller dyr utrustning inom flera områden eller andra betydande investeringar.

I fråga om andra tjänster än sådana som centraliserats genom förordning har arbetsfördelningen mellan universitetssjukhusen, centralsjukhusen och andra verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården som tillhandahåller hälso- och sjukvårdstjänster i praktiken utvecklats utifrån kompetens eller centralisering av kompetens, patientsäkerhet, tjänsternas kvalitet, tjänsternas kostnadseffektivitet eller upprätthållande av jourförmågan. Exempel på åtgärder, undersökningar och behandlingar som i den nuvarande arbetsfördelningen mellan kommunerna och sjukvårdsdistriktet av ovan nämnda orsaker har centraliserats till samkommunen HNS och i samkommunen till universitetssjukhuset är bl.a. behandling av svår diabetes och dess komplikationer, behandling av svåra hjärt- och blodomloppssjukdomar, behandling av cancersjukdomar, krävande neurologisk vård, neurokirurgisk vård, utredning av andningsstörningar, differentialdiagnostik för svår astma och biologiska läkemedelsbehandlingar, dermatologisk differentialdiagnostik med undantag för vanliga hudinfektioner, utredning och uppföljning av sällsynta sjukdomar under barndomen samt uppföljning och koordinering av vården under vuxen ålder, alla sällsynta reumasjukdomar samt diagnostik och vård i början i fråga om vanligare reumasjukdomar, multidisciplinär neurologisk rehabilitering som krävs i ett akut skede, uppföljning av effekten av och tillgången till psykoterapier samt alla kontrastmedelsundersökningar.

Med krävande tjänster inom den specialiserade sjukvården avses utöver de behandlingar som genom centraliseringsförordningen centraliserats på riks- eller regional nivå även sådana tjänster inom den specialiserade sjukvården som det är nödvändigt att HUS-landskapssammanslutningen ordnar på ovan nämnda grunder. En viss åtgärd, undersökning eller vård kan räknas som krävande specialiserad sjukvård på grundval av kompetens eller centralisering av kompetens, patientsäkerhet, tjänsternas kvalitet eller tjänsternas kostnadseffektivitet. Med kompetens avses att genomförandet av en viss undersökning, åtgärd eller vård på ett medicinskt ändamålsenligt sätt förutsätter sådan medicinsk kompetens som vanligen finns endast på universitetssjukhus. Med centralisering av kompetens avses att det för genomförande av undersökningar, åtgärder eller vård på ett medicinskt ändamålsenligt sätt i praktiken krävs att det finns tillgång till sådana tjänster som universitetssjukhusets övriga specialområden producerar. Patientsäkerheten och servicens kvalitet kan hänföra sig till kompetens eller centralisering av kompetens men också till att det finns ett tillräckligt antal patienter och sådan kompetens och erfarenhet som följer av detta eller i övrigt till universitetssjukhusets infrastruktur (bl.a. tillgång till undersöknings- och behandlingsinstrument). Med tjänsternas kostnadseffektivitet avses att undersökningar, åtgärder eller vård kan ordnas till sedvanliga kostnader för det finländska hälso- och sjukvårdssystemet.

I fråga om krävande specialiserad sjukvård föreslås att HUS-landskapssammanslutningens organiseringsansvar inte ska vara statiskt annat än till de delar som föreskrivs i centraliseringsförordningen, utan innehållet i det i lagen avsedda organiseringsansvaret för landskapssammanslutningen ska ändras i takt med att den medicinska vetenskapen utvecklas. När nya undersöknings- och behandlingsformer utvecklas kan en viss undersökning, åtgärd eller vård ändras så att den inte längre kräver specialkompetens eller medför särskilda kostnader, och så att den kan genomföras på ett högklassigt och kostnadseffektivt sätt även på annat vis än genom universitetssjukhusets försorg utan att patientsäkerheten lider. När den medicinska vetenskapen utvecklar nya undersöknings- och behandlingsformer kan organiseringsansvaret på motsvarande sätt utvidgas till att omfatta även dessa, om de uppfyller uppställda villkor.

I fråga om andra motsvarande tjänster som nämns i 2 mom. 1 punkten är det emellertid inte fråga om en centralisering av dessa tjänster till HUS inom ett geografiskt område som är större än Nyland, utan det är fråga om ansvarsfördelningen mellan landskapen i Nyland och HUS och inte om en centralisering på riksnivå. I fråga om de uppgifter som med stöd av 45 § i hälso- och sjukvårdslagen hör till HUS är HUS organiseringsansvar således geografiskt mer omfattande, så att HUS ska ordna tjänsterna i fråga också för andra landskap så som föreskrivs med stöd av 45 § i hälso- och sjukvårdslagen.

Med stöd av 2 mom. 2 punkten svarar HUS-landskapssammanslutningen för tillhandahållandet av tjänster inom den specialiserade sjukvården, vilket utgör en förutsättning för upprätthållandet av ett universitetssjukhus som avses i 7 kap. i hälso- och sjukvårdslagen. Enligt 32 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård svarar HUS-landskapssammanslutningen för universitetssjukhusets verksamhet. Enligt 65 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen har ett universitet rätt att använda ett universitetssjukhus för sin medicinska utbildningsenhets utbildnings- och forskningsbehov. Enligt 2 mom. i lagen har universitetet motsvarande rätt även i fråga om andra sjukhus. Enligt 4 mom. åläggs huvudmannen för ett sjukhus en skyldighet att se till att universitetet förfogar över sådana för undervisning och forskning behövliga lokaler med fasta maskiner och anläggningar och sådana personalrum för utbildnings- och forskningspersonalen och för studerandena som måste finnas vid verksamhetsenheten i fråga.

I enlighet med nuvarande praxis ska universitetssjukhusen å ena sidan vårda patienter som är i behov av kompetens inom specialiserad sjukvård och i synnerhet inom högspecialiserad sjukvård, och å andra sidan gör universitetssjukhuset det möjligt för universitetet att bedriva medicinsk utbildnings- och forskningsverksamhet. Dessa uppgifter är nära förknippade med varandra, eftersom det inte är möjligt att bedriva medicinsk utbildning och forskning utan patienter förutom i fråga om s.k. prekliniska läroämnen, och eftersom den medicinska utbildningen och i synnerhet forskningen resulterar i och koncentrerar sådan specialkompetens inom vården av patienter som är kännetecknande för ett universitetssjukhus. Genom forskningssamarbete med universitetet har universitetssjukhuset allmänt tillgång till de senaste, vid forskningen utvecklade behandlingsmetoderna inom vården av patienter, redan innan behandlingarna blir allmänna. Enligt 33 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård hör varje universitetssjukhus till sitt eget samarbetsområde. Närmare bestämmelser om deras geografiska områden utfärdas genom förordning av statsrådet. Samarbetsområdena ska ersätta de nuvarande specialupptagningsområdena och inom dessa avtalas om arbetsfördelningen inom området i fråga om de uppgifter som anges i 34 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Samtidigt har de nyttjat det befolkningsunderlag som har utgjort grunden för att upprätthålla universitetssjukhuset. Ett samarbetsområde vars befolkningsmängd är för liten försvårar upprätthållandet av ett universitetssjukhus, eftersom sådana patienter som är i behov av krävande ingrepp, undersökningar och behandlingar inte i tillräcklig utsträckning hänvisas till sjukhuset.

När det gäller undervisningen har universitetssjukhuset till uppgift att skapa förutsättningar för undervisning och specialiseringsutbildning på det medicinska området. Undervisningen förutsätter att det vid universitetssjukhuset och andra sjukhus som används av universitetet i förhållande till antalet studerande vid respektive tidpunkt finns ett tillräckligt antal patienter inom alla de medicinska specialområden som ingår i medicine licentiatexamen. Undervisningsverksamheten behöver inte i fråga om den grundläggande utbildningen inom alla specialområden i sin helhet ske på universitetssjukhuset, men universitetssjukhuset är den primära samarbetspartnern för den medicinska fakulteten när det gäller ordnandet av undervisningen. En förutsättning för specialiseringsutbildning är för sin del att den läkare som specialiserar sig på ett mångsidigt sätt ska kunna sätta sig in i både krävande och mer sedvanliga åtgärder, undersökningar och behandlingar inom sitt specialområde. För att specialiseringsutbildning ska kunna möjliggöras förutsätts således av universitetssjukhuset såväl det organiseringsansvar för krävande åtgärder, undersökningar och behandlingar som nämns i 1 punkten som det organiseringsansvar för annan specialiserad sjukvård som nämns i 5 punkten. Förutsättningarna för ordnande av forskning utformar sig på motsvarande sätt.

Bestämmelserna i 2 mom. 2 punkten hindrar inte andra vårdlandskap i Nyland eller Helsingfors stad från att ordna undervisning och forskning inom specialiserad sjukvård inom sin egen verksamhet, men uppgifterna i fråga hör enligt lag till HUS-landskapssammanslutningens ansvar och dess förutsättningar för att utföra dessa uppgifter ska tryggas.

Enligt 2 mom. 3 punkten ska HUS-landskapssammanslutningen ansvara för ordnandet av brådskande vård enligt 50 § i hälso- och sjukvårdslagen, med undantag av brådskande mottagningsverksamhet inom primärvården. Enligt 50 § 3 mom. i lagen innebär skyldigheten i praktiken ordnande av en enhet för omfattande jour dygnet runt, vid behov ordnande av annan samjour för jour dygnet runt i anslutning till landskapssammanslutningens sjukhus och ordnande av jour inom specialområden. Vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad ska ansvara för ordnandet av brådskande mottagningsverksamhet inom primärvården. I praktiken är det nödvändigt att i det organiseringsavtal som avses i 3 kap. i denna lag komma överens om en kvalitativ och kvantitativ samordning av den jourverksamhet som ordnas av landskapssammanslutningen och den brådskande mottagningsverksamhet som ordnas av landskapen i Nyland.

Upprätthållandet av jourverksamheten inom olika specialområden förutsätter att HUS-landskapssammanslutningen har tillgång till ett tillräckligt antal specialister inom specialområdena i fråga. Samkommunen HNS har med beaktande av olika former av bakjour och beredskapsjour haft cirka 250 jourteam, av vilka vart och ett har krävt i genomsnitt cirka åtta läkares arbetsinsats. Landskapssammanslutningens jourverksamhet kommer att vara av motsvarande omfattning när reformen träder i kraft. En läkare deltar i regel inte enbart i jourverksamhet inom specialområden, utan största delen av läkarens arbetsinsats riktas till verksamhet under dagtid, vilket för sin del är avgörande för omfattningen av den övriga verksamheten vid den enhet som upprätthåller jourverksamhet.

Med stöd av 2 mom. 4 punkten ska HUS-landskapssammanslutningen ansvara för ordnandet av den prehospitalkakutsjukvården och för sin del för ordnandet av uppgifterna vid centralen för prehospital akutsjukvård tillsammans med de övriga landskapen inom samarbetsområdet. Närmare bestämmelser om innehållet i och sätten att ordna prehospital akutsjukvård finns i hälso- och sjukvårdslagen.

Enligt 2 mom. 5 punkten ska HUS-landskapssammanslutningen för sin del ansvara för beredskapen för störningar och undantagsförhållanden inom hälso- och sjukvården samt för beredskapscentralens verksamhet. Den ska ha till uppgift att samordna beredskapen och att samarbeta med vårdlandskapen och kommunerna i Nyland samt med de övriga vårdlandskapen inom sitt

samarbetsområde. HUS-landskapssammanslutningen är dessutom skyldig att i samarbete med landskapen i Nyland utarbeta en regional beredningsplan för hälso- och sjukvård. Landskapen i Nyland är utöver HUS-landskapssammanslutningen också skyldiga att vidta förberedelser i enlighet med 3 kap. 12 § i beredningslagen (1552/2011).

Med stöd av 2 mom. 6 punkten ska HUS-landskapssammanslutningen dessutom ansvara för ordnandet av de tjänster inom den specialiserade sjukvården som ordnandet av de tjänster som avses i 1–5 punkten förutsätter i syfte att säkerställa en tillräcklig kvantitativ och innehållsmässig helhet av tjänster inom den specialiserade sjukvården för att säkerställa kompetensen, patientsäkerheten, tjänsternas kvalitet och kostnadseffektiviteten.

I praktiken är det inte nödvändigtvis möjligt att ordna sådana tjänster inom den specialiserade sjukvården som avses i 1–5 punkten som sådana, utan de kan också förutsätta att andra tjänster inom den specialiserade sjukvården ordnas samtidigt. De tjänster inom den specialiserade sjukvården som anges i 1–5 punkten förutsätter en tillräckligt stor servicevolym för att man ska kunna skapa och upprätthålla specialkompetens vid enheten. Specialkompetens uppkommer och koncentreras i allmänhet till de sjukhus som har de största servicevolymerna. En tillräckligt stor servicevolym gör det möjligt för en del av personalen att koncentrera sig på att vårda patienter inom en viss smalare servicesektor, vilket i sin tur möjliggör specialisering i stor utsträckning. Om det inte finns tillräcklig servicevolym är inte specialisering eller upprätthållande av specialkompetens möjligt. Skapandet och upprätthållandet av specialkompetens utgör en del av patientens rätt till hälso- och sjukvård av god kvalitet. En tillräcklig servicevolym utgör endast en del av de krävande tjänsterna inom den specialiserade sjukvården. En tillräckligt stor servicevolym är av betydelse också med avseende på tjänsternas kvalitet. Även diagnostiseringen i fråga om centraliserade tjänster och universitetets tjänster är krävande i sig. Det är omöjligt att presentera exakta gränsdragningar för vad som är en tillräckligt stor servicevolym, eftersom de varierar för olika medicinska specialområden och i sista hand grundar de sig på medicinsk klinisk prövning i fråga om när en viss åtgärd, undersökning eller behandling kan genomföras på ett säkert sätt. Motiveringen i fråga om HUS-landskapssammanslutningens organiseringsansvar är till denna del enhetlig med centraliseringsförordningen.

Den servicehelhet som beskrivs i 2 mom. 6 punkten ska inte vara statisk, utan den utvecklas och förändras i takt med att den medicinska vetenskapen utvecklas. Till den del lagen inte förutsätter att tjänsterna ordnas av HUS-landskapssammanslutningen, kan avtalsparterna i organiseringsavtalet fritt avtala om ordnandet. Eftersom helheten i 5 § 2 mom. 6 punkten inte definieras entydigt i lagen, bestäms innehållet i punkten genom det innehåll som bestäms i det i 3 kap. avsedda organiseringsavtalet. Således bestäms dess innehåll i sista hand av statsrådet i enlighet med 14 § i lagen.

Enligt 2 mom. 7 punkten ska HUS-landskapssammanslutningen ansvara för de tjänster som avtalats om i organiseringsavtalet för samarbetsområdena och i organiseringsavtalet för HUS. I fråga om de tjänster som fastställts i organiseringsavtalet för samarbetsområdet kan HUS-landskapssammanslutningens ansvar således med stöd av avtalet geografiskt sträcka sig längre än till landskapen i Nyland.

7 §. HUS-landskapssammanslutningens universitetssjukhus. Paragrafen ska innehålla bestämmelser om att HUS-landskapssammanslutningen ska ha ett universitetssjukhus i enlighet med vad som föreskrivs i 32 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. I paragrafen fastställs inte universitetssjukhusets uppgifter eller ställning i större omfattning än i den gällande lagstiftningen. I 5 § i lagen föreslås i fråga om de lagstadgade uppgifterna bestämmelser om de viktigaste uppgifterna för HUS i anslutning till universitetssjukhusverksamheten.

I 2 mom. föreskrivs att HUS-landskapssammanslutningen på samma sätt som för närvarande ska ha en primärvårdsenhet som har multidisciplinär kompetens på hälsoområdet och som i enlighet med det som fastställts i organiseringsavtalet för HUS stöder samordningen av tjänster mellan den specialiserade sjukvården och primärvården samt i tillämpliga delar socialvården. Bestämmelsen är nödvändig med hänsyn till att det inte på andra ställen i Finland finns något motsvarande behov av att föreskriva om samordning av tjänsterna inom den specialiserade sjukvården och primärvården, eftersom det inte finns någon motsvarande administrativ fördelning och varje vårdlandskap ansvarar för uppgiften i sin helhet.

8 §. *HUS-landskapssammanslutningens uppgift när det gäller främjandet av hälsa och välfärd.* I paragrafen föreslås bestämmelser även om HUS-landskapssammanslutningens ansvar för främjandet av hälsa och välfärd. Bestämmelser om vårdlandskapens och kommunernas ansvar för främjandet av hälsa och välfärd finns i 6 och 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Enligt 1 mom. ska HUS-landskapssammanslutningen erbjuda sakkunskap och stöd till landskapen inom sitt område genom att ordna utbildning, sammanställa uppföljningsuppgifter som gäller hälsa och välfärd och genom att se till att dokumenterat effektiva handlingsmodeller och goda rutiner för förebyggande av sjukdomar och problem sprids till vårdlandskapen. Uppgifterna vad gäller hälsa och välfärd behandlas närmare i motiveringen till 6 och 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Enligt 2 mom. ska HUS-landskapssammanslutningen också ge kommunerna i området sakkunskap och stöd i arbetet för att främja hälsa och välfärd. HUS-landskapssammanslutningen ska för sin del delta i utarbetandet av den välfärdsberättelse och välfärdsplan som avses i y § i lagen i kommunerna. Motsvarande skyldighet ska också åläggas kommunerna i de övriga vårdlandskapen i Nyland.

3 kap. **Organiseringsavtal för HUS**

9 §. *Innehållet i organiseringsavtalet för HUS.* I paragrafen föreslås bestämmelser om det organiseringsavtal för HUS om ordnande av social- och hälsovård mellan HUS och landskapen i Nyland och Helsingfors stad. I lagen används begreppet parter i fråga om avtalsparter. Avtalet är ett centralt element genom vilket organiseringsansvaret fördelas i fråga om HUS. Utgångspunkten är att vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad i enlighet med 4 § har det primära organiseringsansvaret för andra uppgifter än de som enligt 5 § ankommer på HUS.

Enligt 1 mom. är organiseringsavtalet för HUS ett inbördes avtal mellan vårdlandskapen i Nyland, Helsingfors stad och HUS. I avtalet fastställs arbetsfördelningen mellan vårdlandskapen och HUS för ordnandet av tjänster som ska skötas av HUS-landskapssammanslutningen. De uppgifter som enligt 5 § ankommer på HUS kan inte fastställas på annat vis i avtalet.

Eftersom social- och hälsovårdsområdenas behov av att ordna och trygga tillräcklig kompetens varierar, ska lagen göra det möjligt att avtala om arbetsfördelningen mellan områdena och HUS-landskapssammanslutningen på olika sätt. Härvid ska man emellertid också se till att skötseln av uppgiften också för HUS bildar en helhet som tryggar tillräcklig kompetens.

I 2 mom. föreskrivs om de allmänna förutsättningarna för organiseringsavtalet för HUS. Avtalet ska främja hälso- och sjukvårdens kvalitet, patientsäkerheten och hälso- och sjukvårdens genomsnitt, produktivitet och effektivitet. I avtalet ska det också säkerställas att det finns tillräckliga ekonomiska och personella resurser och tillräcklig kompetens för att ordna de tjänster som avses i avtalet.

I avtalet ska det avtalas om arbetsfördelningen mellan vårdlandskapen, Helsingfors och HUS-landskapssammanslutningen så att kunden har rätt till jämlik vård oberoende av hemkommun. Till den del som HUS ordnar tjänsterna kan landskapssammanslutningen inte tillämpa landskapsspecifika köer, utan alla ska behandlas i enlighet med enhetliga medicinska grunder.

I avtalet ska det också säkerställas att de språkliga rättigheterna tillgodoses. Eftersom området utgör ett enhetligt arbetspendlingsområde och ett område för användning av service och i synnerhet kompetensen i fråga om vissa särskilda tjänster på svenska förutsätter att områdenas resurser betraktas som en helhet, möjliggör organiseringsavtalet att man avtalar om en intensivare arbetsfördelning för att trygga de språkliga rättigheterna. Bestämmelser om tryggnad av svenskspråkiga tjänster föreslås också i x § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (Samarbete mellan tvåspråkiga vårdlandskap). De tvåspråkiga vårdlandskapen i området, Helsingfors stad och HUS-landskapssammanslutningen ska också vara parter i detta avtal.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om minimiinnehållet i organiseringsavtalet för HUS. I avtalet ska åtminstone följande avtalas om:

1. arbetsfördelningen i anslutning till organiseringsansvaret till den del parterna har rätt att avtala om den,
2. de allmänna målen för utvecklandet av samarbetet mellan vårdlandskapen i Nyland, Helsingfors stad och HUS-landskapssammanslutningen och den specialiserade sjukvården,
3. gemensamma åtgärder för att stärka primärvården och samordna vårdlandskapens, Helsingfors och HUS-landskapssammanslutningens tjänster och verksamhet,
4. utveckling och kvalitetskontroll av laboratorietjänster och bildiagnostik, medicinsk rehabilitering samt andra motsvarande specialtjänster,
5. det samarbete som behövs för ordnande av medicinsk och odontologisk undervisning och forskning samt om den regionala samordningen av forsknings- och utbildningsverksamheten inom primärvården och socialvården samt
6. andra uppgifter i anslutning till ordnandet av tjänster som förutsätter samarbete mellan vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningen.

I 46 § i införandelagen föreskrivs att det första organiseringsavtalet för HUS som avses i lagen ska ingås senast före utgången av 2024. Dessförinnan ska en utredning enligt x § i införandelagen om ansvarsfördelningen mellan parterna ha utförts före utgången av 2022.

10 §. Beredning av organiseringsavtalet för HUS. Enligt paragrafen ska utgångspunkten för upprättandet av organiseringsavtalet för HUS vara att vårdlandskapen, Helsingfors stad och HUS-landskapssammanslutningen ska ha uppföljningsuppgifter om befolkningens hälsa och välfärd samt befolkningens servicebehov. Eftersom HUS är ett universitetssjukhus, ska Helsingfors universitet höras vid beredningen av avtalet om det i 34 § 2 mom. 7 punkten i lagen om ordnande av social- och hälsovård avsedda samarbete och arbetsfördelning vid genomförandet av utbildning, forskning och utvecklingsverksamhet. Dessutom ska Helsingfors universitet höras om att den arbetsfördelning som fastställs i avtalet inte strider mot vad som i 5 § föreskrivs om bl.a. tryggnad av undervisning, forskning och utvecklingsverksamhet.

Innan organiseringsavtalet för HUS godkänns ska parterna höra social- och hälsovårdsministeriet. Vid hörandet får parterna redan ministeriets syn på huruvida det i avtalet har avtalats eller

inte avtalats om sådana saker på basis av vilka statsrådet skulle kunna anse att avtalet strider mot lagens förutsättningar. Det godkända avtalet ska lämnas in till social- och hälsovårdsministeriet.

11 §. Godkännande och ändring av organiseringsavtalet för HUS. Enligt 1 mom. ska organiseringsavtalet för HUS ses över åtminstone varje period för vårdlandskapsfullmäktige. Dessutom ska genomförandet av avtalet följas upp och utvärderas årligen.

Enligt 2 mom. kan ändringen basera sig på förslag av ett eller flera landskap i Nyland, Helsingfors stad eller HUS-landskapssammanslutningen eller på social- och hälsovårdsministeriets initiativ.

Organiseringsavtalet för HUS föreslås träda i kraft efter det att vårdlandskapsfullmäktige i samtliga vårdlandskap, Helsingfors stadsfullmäktige och det högsta beslutande organet inom HUS-landskapssammanslutningen har godkänt det.

12 §. Statsrådets behörighet. I paragrafen föreskrivs det om statsrådets behörighet och om förutsättningarna för behörigheten att besluta om organiseringsavtalet för HUS. Bestämmelsen är nödvändig för att säkerställa att organiseringsavtalet ska uppkomma och att avtalet uppfyller de förutsättningar som anges i lagen.

Enligt 1 mom. kan statsrådet besluta om organiseringsavtalet för HUS och dess innehåll samt om arbetsfördelningen mellan parterna inom social- och hälsovården, om parterna inte kan komma överens om organiseringsavtalet för HUS eller om jämlikheten mellan invånarna i området och tillgången till tjänster enligt 4 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård på grund av det som fastställs i avtalet äventyras inom Nylands område.

Statsrådets beslut ska beredas vid social- och hälsovårdsministeriet. I samband med beredningen ska ministeriet höra parterna.

Enligt 3 mom. föreslås att statsrådets beslut om organiseringsavtalet för HUS ska kunna verkställas omedelbart och gälla tills parterna har ingått ett nytt organiseringsavtal för HUS där de faktorer som avses i 1 mom. har beaktats i tillräcklig utsträckning.

4 kap. **HUS-landskapssammanslutning**

På HUS-landskapssammanslutningen tillämpas i regel vad som i 8 kap. i lagen om vårdlandskap föreskrivs om landskapssammanslutningar. I kapitlet föreskrivs emellertid om vissa frågor som syftar till att skapa klarhet i rättsläget eller komplettera bestämmelserna i lagen om vårdlandskap. Bestämmelserna i 8 kap. i lagen om vårdlandskap och bestämmelserna i detta kapitel motsvarar i stor utsträckning bestämmelserna om samkommuner. i kommunallagen.

13 §. Inrättande av HUS-landskapssammanslutningen. HUS-landskapssammanslutningen ska i likhet med de nuvarande samkommunerna inrättas genom ett avtal mellan vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad (grundavtalet). HUS-landskapssammanslutningen ska inte inrättas direkt med stöd av lag, utan det föreslås att den får status som juridisk person först när grundavtalet har godkänts. Därför ansvarar en temporär beredningsgrupp vid HUS, som är en del av HNS-sjukvårdsdistrikt, för beredningen av inledandet av landskapssammanslutningens verksamhet enligt införandelagen.

Varje vårdlandskap i Nylands och Helsingfors stads andel av en landskapssammanslutnings tillgångar samt ansvar för dess skulder bestäms i förhållande till grundkapitalandelarna. Bestämmelsen motsvarar kommunernas ansvar för samkommunens verksamhet. Enligt 26 § i införandelagen ska grundkapitalandelarna för de nuvarande medlemskommunerna i HNS-sjukvårdsdistriktet överföras till det vårdlandskap i Nyland som respektive kommun hör till. Grundkapitalandelen för Helsingfors HNS-sjukvårdsdistriktet ska överföras till grundkapitalandelen för stadens HUS-landskapssammanslutning.

I lagen föreslås inga bestämmelser om Helsingfors universitets deltagande i HUS-landskapssammanslutnings förvaltning i enlighet med gällande 25 § i den lag om specialiserad sjukvård som föreslås bli upphävd enligt införandelagen i samband med reformen, utan universitetets representation ska fastställas i grundavtalet. I lagen åläggs dock att det avtalas om Helsingfors universitets deltagande i förvaltningen av ett universitetssjukhus som avses i 7 §.

14 §. Organ som utövar den högsta beslutanderätten. Enligt förslaget ska det inte i lag föreskrivas om det organ som utövar HUS-landskapssammanslutningens högsta beslutanderätt, utan frågan ska avgöras i HUS-landskapssammanslutningens grundavtal. I grundavtalet kan det avtalas om att den högsta beslutanderätten utövas av sammanslutningens fullmäktige eller sammanslutningens stämma.

15 §. Sammanslutningens fullmäktige. I grundavtalet ska det avtalas om rätten för vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors att utse medlemmarna i sammanslutningens fullmäktige. I lagen definieras två alternativ. Antalet medlemmar i sammanslutningens fullmäktige kan bestämmas på basis av baskapitalandelarna eller invånarantalen i varje område.

I 2 mom. föreslås en hänvisning till att det på sammanslutningens fullmäktige i övrigt ska tillämpas vad som föreskrivs om vårdlandskapsfullmäktige i lagen om vårdlandskap.

16 §. Sammanslutningens stämma. Enligt lagen ska det också bli möjligt att välja sammanslutningens stämma till HUS-landskapssammanslutningens högsta organ. Modellen för sammanslutningens stämma används för närvarande endast i ett fåtal sjukvårdsdistrikt (bl.a. Päijät-Häme sjukvårdsdistrikt). Införandet av modellen för sammanslutningens stämma har motiverats med att den bättre möjliggör kommunernas ägarstyrning i sjukvårdsdistriktets verksamhet. Företrädarna för sammanslutningens stämma väljs skilt för varje möte och detta gör det möjligt att ge företrädarna anvisningar inför mötet. En svaghet i modellen för sammanslutningens stämma har ansetts vara att modellen, på grund av att företrädarna är få, inte möjliggör representation för alla grupper som är företrädade i kommunerna eller främjar den politiska proportionaliteten i fråga om företrädarna.

Enligt 1 mom. ska vårdlandskapsstyrelsen i vårdlandskapet Nyland samt Helsingfors stad välja 1–3 företrädare. Antalet företrädare ska fastställas i grundavtalet. Företrädarna för sammanslutningens stämma i landskapet ska använda landskapets rösträtt tillsammans.

Enligt 2 mom. ska på sammanslutningens stämma i övrigt tillämpas vad som i lagen om vårdlandskap föreskrivs om sammanslutningens stämma.

5 kap. **Helsingfors stad som organisatör av landskapens uppgifter**

17 §. Bestämmelser i lagen om vårdlandskap och kommunallagen som ska tillämpas på Helsingfors stad. I bestämmelsen preciseras vilka bestämmelser i lagen om vårdlandskap och kommunallagen som ska tillämpas på Helsingfors stad när staden ordnar social- och hälsovårdstjänster och räddningsväsendets tjänster.

Enligt 1 mom. ska när Helsingfors stad ordnar social- och hälsovårdstjänster på staden i stället för kommunallagen tillämpas det som föreskrivs om vårdlandskap i lagen om vårdlandskap 10, 11, 12, 13, 14, 15 och 27 (Nationalspråksnämnden), 8 kap. (Samarbete mellan vårdlandskap), 140 (Uppföljning av vårdlandskapets verksamhet, ekonomi och tjänsteproduktion samt produktion av information), 141 § (Beredskap) och vad som nedan föreskrivs om ordnande av stadens förvaltning och ekonomi samt kontroll och utvärdering.

I stället för bestämmelserna i 4–15 kap. och 17 kap. i lagen om vårdlandskap ska kommunallagen tillämpas, om inte något annat föreskrivs nedan.

18 §. Helsingfors stad och förrättande av landskapsval. Helsingfors stad ska ordna social- och hälsovård samt räddningsväsendet som stad och därmed ska stadsfullmäktige utöva den högsta beslutanderätten också i dessa uppgifter. I Helsingfors stad förrättas inget separat landskapsval enligt 23 § i lagen om vårdlandskap, utan Helsingfors stadsfullmäktige utses genom kommunalval. Det stadsfullmäktige som utses genom kommunalval 2021 ska således svara för social- och hälsovårdens och räddningsväsendets uppgifter även efter 2022 fram till 2025, då följande kommunalval förrättas.

Även om det inte förrättas separata landskapsval i Helsingfors stad 2022 i enlighet med 14 § i införandelagen, är Helsingfors stad emellertid skyldig att ordna förhandsröstningsställen i enlighet med 14 § i införandelagen.

19 §. Särredovisning av Helsingfors stads ekonomi för social- och hälsovården samt räddningsväsendet. I paragrafen föreskrivs om skyldigheten att särredovisa Helsingfors ekonomi till den del som staden ordnar social- och hälsovård samt räddningsväsendet.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att verksamheten är jämförbar med de övriga vårdlandskapen. Intäkterna och kostnaderna för Helsingfors stads social- och hälsovård samt räddningsväsende ska kunna granskas på ett jämförbart sätt som en del av uppföljningen av landskapens ekonomi. Målet är att säkerställa transparensen i fråga om de kostnader som dessa uppgifter medför och den finansiering som fås för dem. Bestämmelsen hänför sig också till att finansieringen av verksamheten grundar sig på statlig finansiering och till denna del måste man kunna granska användningen av finansieringen samt bevilja tilläggsfinansiering enligt lagen om vårdlandskapsfinansiering.

Enligt 1 mom. ska Helsingfors stad särredovisa ordnandet av social- och hälsovården samt räddningsväsendet i stadens budget och bokföring. I 2 mom. föreskrivs närmare om hur intäkterna och utgifterna ska hänvisas. Till de uppgifter som ska särredovisas ska hänföras de intäkter och kostnader som de föranleder samt egendoms- och kapitalposter. Av denna anledning ska t.ex. den finansiering som staden eventuellt beviljar för uppgifter inom social- och hälsovården samt räddningsväsendet ingå i stadens bokföring och upptas som understödsintäkter i resultaträkningen som beskriver vårdlandskapets uppgifter. Kostnaderna för lokalerna ska behandlas på motsvarande sätt som i landskapen, och Helsingfors stads ställning motsvarar i regel de övriga kommunernas ställning i reformen. Kostnaderna för lokalerna ska hänföras till sådana uppgifter som ska särredovisas såsom stadens interna hyror. De lån som lyfts för anskaffning av lokaler kvarstår hos den stad som ansvarar för övriga funktioner. För att säkerställa att bokföringsposterna hänförs på ett jämförbart sätt ska bokföringsnämndens vårdlandskaps- och kommunsektion ha rätt att ge anvisningar och utlåtanden om särredovisningen i bokföringen.

I 2 mom. föreskrivs att Helsingfors stad inte för annan verksamhet får använda sådan finansiering som betalas för ordnandet av social- och hälsovård samt räddningsväsendet med stöd av lagen om vårdlandskapens finansiering eller de klientavgifter som staden tar ut för ordnandet

eller andra intäkter. Bestämmelsen hänför sig till finansieringsmodellen för reformen, där finansieringen grundar sig på statlig finansiering. Den statliga finansieringen för social- och hälsovårds- samt räddningsväsendets tjänster som ordnas av Helsingfors stad bestäms enligt lagen om vårdlandskapens finansiering på motsvarande sätt som för vårdlandskapen. Med statlig finansiering finansieras endast en sådan servicenivå som det är möjligt att ordna med finansiering som anvisats på sådana grunder för fastställande som avses i lagen om vårdlandskapens finansiering. Helsingfors stad ska emellertid inom ramen för sitt allmänna verksamhetsområde kunna finansiera tjänster inom social- och hälsovården samt räddningsväsendet utöver det som Helsingfors får i form av statlig finansiering för ordnandet av tjänsterna. Den finansiering som Helsingfors stad beviljar inom ramen för sitt allmänna verksamhetsområde ska inte heller beaktas vid efterhandsjusteringen av den statliga finansieringen när de faktiska kostnaderna jämförs med den kalkylerade finansieringen.

Lagen ska inte hindra Helsingfors stad från att finansiera verksamheten med egen skattefinansiering. Däremot ska Helsingfors stad i fråga om lagen om vårdlandskapens finansiering ha rätt till tilläggsfinansiering på samma sätt som de övriga vårdlandskapen, och vid finansieringen förutsätts inte att Helsingfors skattefinansiering används för att finansiera uppgifterna i fråga. Även om staden något år skulle ha använt annan finansiering för sin verksamhet, ska staden inte ha rätt att få tillbaka sådana medel som inte använts för finansiering av social- och hälsovården samt räddningsväsendet.

20 §. Helsingfors stads budget för social- och hälsovården samt räddningsväsendet. Budgeten och ekonomiplanen för social- och hälsovården samt räddningsväsendet ska utarbetas som en separat del från stadens budget och ekonomiplan och sammanföras med stadens budget och ekonomiplan. Budgeten och ekonomiplanen består av en driftsekonomi- och resultaträkningsdel samt en investerings- och finansieringsdel.

Enligt 2 mom. ska ekonomiplanen utarbetas så att den är i balans eller uppvisar ett överskott senast vid utgången av det andra året efter budgetåret. Ett underskott i landskapets balansräkning ska täckas inom två år från ingången av det år som följer efter det att bokslutet fastställdes. Inom denna tid ska också underskott som uppkommit under eller efter det år budgeten utarbetades täckas. Kravet på balans motsvarar det krav på balans som ställs på vårdlandskapen.

21 §. Helsingfors stads bokslut och koncernbokslut för social- och hälsovården samt räddningsväsendet. Enligt 1 mom. ska det för räkenskapsperioden upprättas ett särskilt bokslut för social- och hälsovården samt räddningsväsendet. Bokslutet ska sammanföras med stadens bokslut. Till det särskilda bokslutet hör balansräkning, resultaträkning, finansieringsanalys och noter till dem samt en tablå över budgetutfallet och en verksamhetsberättelse. Verksamhetsberättelsen ska innehålla en redogörelse för hur de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige ställt upp för social- och hälsovården samt räddningsväsendet har uppnåtts.

Enligt 2 mom. ska i det särskilda bokslutet ingå ett koncernbokslut i fråga om social- och hälsovårdens samt räddningsväsendets uppgifter. Koncernbokslutet ska upprättas som en sammanställning av koncernsammanslutningarnas balansräkningar och resultaträkningar samt noterna till dessa. I koncernbokslutet ska dessutom ingå en finansieringsanalys för koncernen i vilken anskaffningen och användningen av kommunkoncernens medel under räkenskapsperioden utreds.

Bokslutet för HUS-landskapssammanslutningen samt bokslutet för ett bolag som staden och vårdlandskapen i Nyland eller staden och vårdlandskapen gemensamt har bestämmande inflytande över sammanslås med koncernbokslutet. Vad som ovan föreskrivs gäller också bolag som staden, vårdlandskapen och andra kommuner gemensamt har bestämmande inflytande över. Om

staden inte har ett dotterbolag men är medlem i en vårdlandskapssammanslutning eller är delägare i ett bolag som avses i denna paragraf, ska i bokslutet tas in de uppgifter som motsvarar koncernbokslutet.

22 §. Granskning av förvaltningen och ekonomin inom Helsingfors stads social- och hälsovård samt räddningsväsendet. I paragrafen ska granskningen av Helsingfors stads ekonomi i fråga om social- och hälsovården samt räddningsväsendet utvidgas jämfört med nuläget så att också Statens revisionsverk har granskningsrätt.

Enligt 1 mom. ska utgångspunkten vara densamma som för närvarande att 14 kap. i kommunallagen tillämpas på granskningen av förvaltningen och ekonomin inom Helsingfors stads social- och hälsovård.

Enligt 2 mom. ska Statens revisionsverk ha rätt att med iakttagande av lagen om statens revisionsverk (676/2000) granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i verksamheten och ekonomin i sammanslutningar som kontrolleras av Helsingfors stad och som inrättats för stadens social- och hälsovård samt räddningsväsende samt för dessa uppgifter.

23 §. Helsingfors stads utvärderingsförfarande för social- och hälsovården samt räddningsväsendet. I paragrafen möjliggörs att det utvärderingsförfarande som avses i 120 § i lagen om vårdlandskap också kan gälla Helsingfors stad i fråga om dess organiseringsuppgift.

Enligt 1 mom. ska förutsättningarna för och gränsvärdena för utvärderingsförfarandet beräknas på basis av det särskilda bokslut som avses i 20 §.

6 kap. **Övergångsbestämmelse och ikraftträdande**

28 §. Inrättande av vårdlandskap i Nyland. I paragrafen hänvisas det till att vårdlandskapen i Nyland vid inrättandet ska definieras i 6 § i införelagen.

29 §. Ikraftträdande. I paragrafen hänvisas det till att bestämmelser om ikraftträdandet av denna lag utfärdas separat. Avsikten är att bestämmelser om lagens ikraftträdande ska finnas i 63 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av lagstiftningen om den.

7.6 Lag om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen

1 §. Lagens syfte. I paragrafen fastställs lagens syfte. Lagen innehåller bestämmelser som är nödvändiga för att genomföra den reform som gäller ordnande av social- och hälsovård och av räddningsväsendet.

Lagen innehåller bestämmelser om överföring av uppgifter, personal och tillgångar. Lagen innehåller de bestämmelser som behövs för att grunda eller inleda verksamheten vid vårdlandskapen och HUS-landskapssammanslutningen och bestämmelser om införande av de lagar som gäller reformen.

2 §. Tillämpning av lagen på Helsingfors stad och på Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS) I paragrafen ingår bestämmelser om undantag från lagens tillämpningsområde. I fråga om överföring av ansvaret att ordna social- och hälsovård och räddningsväsendet tillämpas inte lagen på Helsingfors stad. Därmed överförs inte personal som arbetar för Helsingfors stad eller Helsingfors specialomsorgsdistrikt, och inte heller tillgångarna knutna till arbetsuppgifterna.

Helsingfors stad håller inte landskapsval. Helsingfors stadsfullmäktige, som väljs via kommunalval, har istället ansvaret för de övergående uppgifterna på annat håll. Bestämmelser om Helsingfors stads skyldighet att delta i det arbete som behövs för att inrätta HUS-landskapssammanslutningen finns i 5 kap.

2 mom. innehåller bestämmelser om tillämpning av lagen på samkommunen Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt. Det behövs särskilda bestämmelser om Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) verksamhet samt om överföring av sjukvårdsdistriktets personal och tillgångar, eftersom distriktets verksamhet kommer att fortsätta i HUS-landskapssammanslutningen på grundval av den samarbetskyldighet som åläggs vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad. Lagen innehåller därmed särskilda bestämmelser om överföring av ansvaret att ordna social- och hälsovård till HUS-landskapssammanslutningen (3 §), om överföring av personal (17 §), om överföring av tillgångar (26 §), om täckning av underskott och överskott (32 §) samt olika bestämmelser med anknytning till statsborgen (33–36 §).

3 §. Överföring av organiseringsansvar. Paragrafen innehåller bestämmelser om överföring av organiseringsansvaret för social- och hälsovården och räddningsväsendet från kommuner och samkommuner till vårdlandskapen, och från Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS) till HUS-landskapssammanslutningen. Organiseringsansvaret överförs den 1 januari 2023. Från och med den tidpunkten har kommunerna och samkommunerna inte längre ansvaret att ordna denna service och därmed inte heller ansvaret att finansiera den. Att främja välfärd och hälsa förblir emellertid kommunernas uppgift enligt 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

2 mom. innehåller bestämmelser om överföringen av organiseringsansvaret för räddningsväsendet från början av 2023.

4 §. Inrättande av vårdlandskap. Enligt 2 § i den föreslagna landskapslagen är ett vårdlandskap ett offentlighetsligt samfund som är självstyrande på sitt område enligt vad som föreskrivs i lagen om vårdlandskap. Det är meningen att det totala ansvaret för social- och hälsovård, för räddningsväsende, för skol- och studerandehälsovård samt för kurators- och psykologuppgifter ska övergå från de myndigheter inom den offentliga förvaltningen som för närvarande sköter dessa uppgifter till vårdlandskapen den 1 januari 2023. Vårdlandskapen måste emellertid inrättas före denna tidpunkt för att det genom förberedande åtgärder ska kunna säkerställas att deras organisationsstruktur, förvaltning, personal, ekonomiska och övriga verksamhetsförutsättningar är i ett skick som gör det möjligt för dem att som självständiga myndigheter inom den offentliga förvaltningen och som offentlighetsliga juridiska personer från och med ingången av 2023 sköta de uppgifter som föreskrivs för dem och utöva den behörighet som hör till uppgifterna.

Därför föreslås det att de vårdlandskap som avses i 2 § i lagen om vårdlandskap ska inrättas som offentlighetsliga samfund den 1 juli 2021. Mellan denna tidpunkt och början av 2021 utövas landskapets högsta beslutanderätt inledningsvis av det temporära beredningsorgan som avses i 7 §, och från och med den 1 mars 2022 av vårdlandskapsfullmäktige som valts i val.

5 §. Landskapsindelning. Paragrafen innehåller bestämmelser om den landskapsindelning som ligger till grund för vårdlandskapen och för verksamhetsområdena för statens regionförvaltning. Den föreslagna landskapsindelningen bygger i huvudsak på de områden som definieras med stöd av den nuvarande lagen om landskapsindelning (1159/1997) och statsrådets beslut om landskap (978/2019) som träder i kraft från och med 2021. Enligt den föreslagna lagen om vårdlandskapsindelning ska landskapet bestå av ett enhetligt område som bildar en funktionell helhet. Enligt propositionen ska Fasta Finland även framöver bestå av 18 landskap. Utöver dem finns också landskapet Åland vars självstyrelse det föreskrivs om i 120 § i grundlagen och i självstyrelselagen för Åland. Det föreslås att ändringen av landskapsindelningen på fastlandet

samt villkoren och förfaringssättet för den regleras genom lagen om vårdlandskapsindelning som ingår i denna proposition.

Inga ändringar föreslås i landskapens nuvarande namn. Landskapens områden fastställs fortfarande utgående från kommunerna. I 1 mom. noteras landskapen, deras namn och vilka kommuner som landskapen består av.

Det föreslås att landskapen Lappland, Norra Österbotten, Mellersta Österbotten, Österbotten, Södra Österbotten, Kajaland, Kymmenedalen, Mellersta Finland, Södra Karelen, Norra Karelen, Satakunta, Egentliga Tavastland, Päijänne-Tavastland, Birkaland, Egentliga Finland och Nyland inrättas med samma områdesstruktur som de har idag. I landskapen Södra Savolax och Norra Savolax föreslås följande ändringar:

Att kommunerna Enonkoski, Nyslott, Sulkava och Rantasalmi ansluts till landskapet Norra Savolax, enligt förslag av kommunerna i området och Östra Savolax sjukvårdsdistrikt.

Landskapsreformen i Enonkoski, Nyslott, Sulkava och Rantasalmi innebär en förändring både av det nya vårdlandskapets verksamhetsområde och av verksamhetsområdena för alla andra myndigheter, till exempel landskapsförbunden, regionförvaltningsverken, rättsväsendet och NTM-centralerna. Eftersom landskapsindelningen bland annat utgör grunden till indelningen i valkretsar vid riksdagsval enligt 5 § i vallagen har ändringsförslagen avseende Enonkoskis, Nyslotts, Sulkavas och Rantasalmis tillhörighet även en indirekt inverkan på valkretsindelningen. I denna proposition ingår inget förslag till ändring av vallagen som motsvarar denna ändring, utan det skulle genomföras separat.

I 2 mom. ingår en informativ hänvisning till lagen om vårdlandskapsindelning. Förslaget till lagen om vårdlandskapsindelning ingår i denna proposition.

6 §. Vårdlandskapens namn och områden. Paragrafen innehåller bestämmelser om namnen och den geografiska omfattningen för de områden med självstyrelse som avses i 121 § 4 mom. i grundlagen då dessa inrättas. De nya områdena med självstyrelse kallas vårdlandskap. Geografiskt sett bygger vårdlandskapen i huvudsak på landskapsindelningen enligt 5 §, så att varje vårdlandskaps verksamhetsområde består av det område som kommunerna i respektive landskap bildar.

I 2 mom. fastställs att man i Nylands fall avviker från regeln enligt vilken vårdlandskapen utgår från den landskapsindelning som fastställs i 5 §, och att fyra vårdlandskap inrättas i Nyland. Dessa är vårdlandskapen Östra, Mellersta och Västra Nyland samt Vanda-Kervo. Enligt förslaget ska dessa vårdlandskap heta vårdlandskapen i Nyland. Kommunerna som ingår i varje vårdlandskap nämns i lagen. Enligt förslaget hör inte Helsingfors stad till något vårdlandskap.

3 mom. innehåller en bestämmelse om att lagen om vårdlandskapsindelning ska tillämpas på ändringar som gäller ett vårdlandskaps område och på sammanslagning av vårdlandskap.

7 §. Vårdlandskapets temporära beredningsorgan. Paragrafen innehåller bestämmelser om mandatperioden för landskapets temporära beredningsorgan samt bestämmelser om hur organet ska inrättas, om dess sammansättning och om hur det ska organiseras.

För att vårdlandskapens verksamhet ska komma igång behövs det en temporär förvaltning för de nödvändiga inledande åtgärder som måste vidtas efter att lagarna har trätt i kraft men före mandatperioden börjar för de första valda vårdlandskapsfullmäktige. Enligt 12 § 1 mom. i lagen inleder vårdlandskapsfullmäktige sin verksamhet den 1 mars 2022.

Innan mandatperioden för vårdlandskapsfullmäktige börjar kommer beredningsarbetet inriktat på att inrätta vårdlandskapen att fordra beslut som hänför sig till ordnandet av den nya organisationens förvaltning. Dessa processer kan inte enbart grunda sig på enskilda tjänsteinnehavares beslut eller på frivilligt samarbete mellan myndigheter på områdena för vårdlandskapen som ska inrättas. Vårdlandskapet behöver ett beredningsorgan med flera medlemmar som organiserar och leder det praktiska beredningsarbetet. Beredningsorganen ska dock ha ett nära samarbete med de frivilliga grupper som redan bildats i landskapen och som arbetar med att bereda genomförandet av reformen, samt i mån av möjlighet samordna det i lagen föreskrivna beredningsarbetet och det beredningsarbete som bygger på frivilligt samarbete.

Enligt paragrafens 1 mom. har vårdlandskapets temporära beredningsorgan ansvar för den beredning som behövs för att vårdlandskapets verksamhet och förvaltning ska komma igång, till dess att vårdlandskapets fullmäktige har valts och vårdlandskapets styrelse som tillsätts av vårdlandskapets fullmäktige har inlett sin verksamhet.

Det är inte det temporära organets uppgift att bereda ärenden som kräver politiska beslut. Därför har vårdlandskapen även möjligheten att för genomförandet av reformen inrätta frivilliga politiska uppföljningsgrupper. Dessa kan inte utöva sådan behörighet som föreskrivs för det temporära beredningsorganet, men de kan framföra sina synpunkter och förslag till beredningsorganet. Enligt propositionen upphör det temporära beredningsorganets mandatperiod först när vårdlandskapsstyrelsen har inlett sin verksamhet. Då kan de ärenden som är under behandling i det temporära beredningsorganet överföras till det organ som ansvarar för vårdlandskapets operativa verksamhet. I praktiken kommer det temporära beredningsorganets mandatperiod att vara cirka nio månader. Beredningsorganet kan vid behov och med beaktande av bestämmelserna i 7 § 3 mom. anställa personer till att bistå organet i skötseln av dess uppgifter. Dessa personer anställs i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande med vårdlandskapet och det är beredningsorganet som ska ansvara för arbetsgivarskyldigheterna medan dess mandattid varar. På personal i tjänsteförhållande tillämpas det som föreskrivs om tjänsteinnehavare i den lag om tjänsteinnehavare i kommuner och vårdlandskap som ingår i denna proposition. Personal omfattas av pensionslagen för den offentliga sektorn.

I 2 mom. ingår en huvudregel i fråga om tillsättandet av det temporära beredningsorganet och om organets sammansättning. Enligt regeln ska i första hand de myndigheter som finns i vårdlandskapet och som nämns i paragrafen avtala om dessa frågor. Om man inte kan avtala om saken på regional nivå tillämpas reglerna i paragrafens 3 mom. Även om momentet inte sätter några gränser för beredningsorganets medlemstal kan bestämmelserna i paragrafens 3 mom. beaktas i överläggningarna. Enligt bestämmelsen ska kommunerna, samarbetsområdena för primärvården och socialvården, sjukvårdsdistriktet, specialomsorgsdistriktet och räddningsverket i vårdlandskapets område komma överens om det temporära beredningsorganets sammansättning omedelbart efter att denna lag har trätt i kraft. I vårdlandskapen i Nyland har de temporära organen ingen representant för Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS). Med kommuner avses kommunerna i det vårdlandskap som inrättas genom den föreslagna lagen. Enligt bestämmelsen ska beredningsorganets medlemmar väljas bland tjänsteinnehavarna i de ovan nämnda organisationerna och de ska ha god sakkunskap om verksamhetsområdets förvaltning och verksamhet. Meningen är att de personer som väljs ska kvarstå i tjänsteförhållande hos organisationerna i fråga och att de befrias från sina ordinarie uppgifter så att de kan arbeta i beredningsorganet vid behov även på heltid. Det är emellertid de organisationer hos vilka de är i tjänsteförhållande som ansvarar för arbetsgivarskyldigheterna under den här tiden. Viktigt att observera är dock att medlemmarna i organet agerar självständigt när de utövar sin behörighet i organet och är intressebevakare för sina arbetsgivare i detta uppdrag. De ansvarar för att vårdlandskapet inrättas i praktiken och för vårdlandskapets allmänna intressen.

Parterna ska också komma överens om vilken instans som tillsätter beredningsorganet och stöder dess verksamhet. Den myndighet som tillsätter organet ska underrätta finansministeriet om att organet tillsatts så snart som möjligt efter att det skett. Efter att ha fått respektive information från landskapen ska även finansministeriet informera åtminstone de ministerier vars uppgiftsområden sköts av vårdlandskapen om att beredningsorganen har tillsatts.

I paragrafens 3 mom. ingår en bestämmelse som kompletterar 2 mom. och med vilken det säkerställs i sista hand att temporära beredningsorgan tillsätts i alla vårdlandskap. Om styrelsen för ett vårdlandskapsförbund inte har tillsatt ett temporärt beredningsorgan senast två månader efter att denna lag har trätt i kraft ska den enligt bestämmelsen omedelbart underrätta finansministeriet om saken. Statsrådet tillsätter då beredningsorganet på förslag av finansministeriet. I det fallet ska beredningsorganet bestå av följande medlemmar från området för landskapet: totalt 6 medlemmar från kommunerna och samarbetsområdena för primärvården och socialvården, 2 medlemmar från sjukvårdsdistriktet, 1 medlem från specialomsorgsdistriktet, 1 medlem från landskapsförbundet, 1 medlem från räddningsverket, 1 medlem från närings-, trafik- och miljöcentralen och 1 medlem från arbets- och näringsbyrån samt ersättare för dem. De krav i fråga om valet av medlemmar till beredningsorganet som finns i 2 mom. gäller också statsrådet när det beslutar om tillsättandet av ett beredningsorgan. I övrigt får statsrådet tillämpa ändamålsenlighetsprövning när det beslutar om sammansättningen, vilket till exempel innebär att statsrådet inte är bundet av de förslag till medlemmar som lagts fram av de olika områdena.

Enligt 4 mom. får ett beslut av landskapsförbundets styrelse eller statsrådet om tillsättande av beredningsorgan inte överklagas genom besvär. Besvärsförbudet är nödvändigt i detta fall eftersom beredningsorganets mandatperiod kommer att vara endast cirka ett halvt år och för att det är synnerligen viktigt att beredningsarbetet för att sätta igång vårdlandskapets verksamhet och förvaltning kan inledas så snabbt som möjligt efter att lagen har trätt i kraft.

Paragrafens 5 mom. innehåller bestämmelser om det temporära beredningsorganets konstituering. När det temporära beredningsorganet har tillsatts ska landskapsförbundet enligt bestämmelsen se till att beredningsorganet kallas till sitt första sammanträde. Den till åren äldsta medlemmen i beredningsorganet för ordet vid det första sammanträdet tills beredningsorganet har valt ordförande och viceordförande. Landskapsförbundet ska ordna med mötes- och arbetsutrymmen för beredningsorganet samt se till att organet också i övrigt har förutsättningar att utföra sitt arbete. Landskapsförbundet har också ansvar för den ekonomi- och personalförvaltningservice som är nödvändig för beredningsorganets verksamhet och personal. Bestämmelser om hur det temporära beredningsorganets verksamhet ska finansieras finns i 11 §.

Enligt 6 mom. omfattas det temporära organet av 4 a § i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) som gäller sammansättningen av organ inom den offentliga förvaltningen och organ som utövar offentlig makt. Jämställdhetslagen och den nämnda föreskriften omfattar inte verksamheten i de vårdlandskap som nu ska inrättas. Det är meningen att jämställdhetslagen i framtiden ska ändras så att den även omfattar vårdlandskapen.

8 §. Tillsättande av en temporär HUS-beredningsgrupp. Paragrafen innehåller bestämmelser om HUS-beredningsgruppen som ska grunda HUS-landskapssammanslutningen och starta dess verksamhet. HUS-landskapssammanslutningen grundas inte direkt genom lagen utan först när dess grundavtal har godkänts. Därför fungerar den temporära HUS-beredningsgruppen som en del av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS). HUS-beredningsgruppen tillsätts av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) styrelse. Enligt 5 mom. får beslut om tillsättande inte överklagas genom besvär.

Enligt 2 mom. består HUS-beredningsgruppen av medlemmar utsedda av Helsingfors stad och av de temporära beredningsgrupperna i landskapen i Nyland. Varje landskap i Nyland får utse en medlem och en ersättare. Dessutom har Helsingfors stad och Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS) vardera en medlem och en ersättare i beredningsgruppen. Medlemmarna ska vara tjänsteinnehavare hos den instans som utnämner dem och vara väl förtrogna med verksamheten och ekonomin inom sitt verksamhetsområde.

Enligt 3 mom. fungerar en representant för Helsingfors stad som ordförande och en representant för vårdlandskapet Västra Nyland som vice ordförande för beredningsgruppen.

I 4 mom. föreskrivs att vardera instans ska utse sin representant omedelbart. I paragrafen föreskrivs ingen rätt för statsrådet att tillsätta en beredningsgrupp i det fall att enighet inte uppnås om beredningsgruppens sammansättning, eftersom varje område får en representant och den tillsätts av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) nuvarande styrelse. På basis av den gemensamma lagberedning som gjorts tillsammans med kommunerna i området och representanter för sjukvårdsdistriktet har en sådan bestämmelse ansetts onödig.

Enligt 6 mom. omfattas det temporära organet av 4 a § i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) som gäller sammansättningen av organ inom den offentliga förvaltningen och organ som utövar offentlig makt.

9 §. *Det temporära beredningsorganets uppgifter och behörighet.* I paragrafen fastställs det temporära beredningsorganets uppgifter och på vilket sätt dess behörighet begränsas.

Enligt 1 mom. leder det temporära beredningsorganet beredningsarbetet för att sätta igång vårdlandskapets verksamhet och förvaltning, utövar beslutanderätt i dessa frågor och för talan i enlighet med sina uppgifter tills mandatperioden för vårdlandskapsfullmäktige börjar. Beredningsorganet får tillsätta interna sektioner som sköter särskilda uppgifter och överföra beslutanderätten i de uppgifterna till sektionerna.

I 2 mom. beskrivs beredningsorganets uppgifter. Förteckningen är inte uttömmande. Meningen dock att uppgifterna till karaktären ska handla om att bereda vårdlandskapets förvaltning och verksamhet eller om därmed direkt sammankopplade uppgifter. Beredningsorganet ska inte heller åta sig att sköta uppgifter som kräver prövning av ändamålsenlighet eller politisk bedömning eller vilkas konsekvenser för vårdlandskapet är betydande och långverkande. Utgångspunkten är att sådana uppgifter ska lämnas till vårdlandskapsfullmäktige.

Enligt momentets 1 punkt är det beredningsorganets uppgift att i samråd med de myndigheter från vilka uppgifter och därmed sammanhängande personal övergår till vårdlandskapet klarlägga vilken personal som ska övergå och bereda förslag till en personalöverföringsplan och personalöverföringsavtal för vårdlandskapets fullmäktige.

Enligt 2 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samråd med de myndigheter från vilka uppgifter och därmed sammanhängande personal övergår till vårdlandskapet delta i klarläggandet av vilken lös och fast egendom som ska övergå till vårdlandskapet.

Enligt 3 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samråd med de myndigheter från vilka uppgifter och därmed sammanhängande personal övergår till vårdlandskapet delta i klarläggandet av vilka avtal som ska övergå till vårdlandskapet och av därmed sammanhängande rättigheter och skyldigheter.

Enligt 4 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samråd med de myndigheter från vilka uppgifter och därmed sammanhängande personal flyttas till vårdlandskapet delta i klarläggandet av vilka data- och kommunikationssystem som stöder de förvaltnings- och serviceuppgifter som övergår till vårdlandskapet.

Enligt 5 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med de myndigheter från vilka uppgifter och därmed sammanhängande personal flyttas till vårdlandskapet bereda organiseringen av vårdlandskapets verksamhet och förvaltning. Exempel på dokument som behöver beredas är ett förslag till förvaltningsstadga för vårdlandskapet, ett förslag till ledningssystem samt förslag till strukturer för produktion och samarbete.

Enligt 6 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med de myndigheter från vilka uppgifter och därmed sammanhängande personal flyttas till vårdlandskapet besluta om vårdlandskapets budget för 2022.

Enligt 7 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med de myndigheter från vilka uppgifter och därmed sammanhängande personal flyttas till vårdlandskapet delta i ordnandet av det första landskapsvalet. Det blir till exempel fråga om att bereda tillsättandet av en landskapsvalnämnd.

Enligt 8 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med de myndigheter från vilka uppgifter och därmed sammanhängande personal flyttas till vårdlandskapet bereda andra ärenden som är av direkt relevans för att vårdlandskapets verksamhet och förvaltning ska komma igång.

3 mom. innehåller bestämmelser om begränsning av beredningsorganets behörighet. Enligt momentets 1 punkt begränsas beredningsorganets behörighet så att det får anställa personer i tjänste- eller arbetsavtalsförhållanden endast på viss tid och så att anställningstiden upphör senast den 31 december 2022. Enligt momentets 2 punkt begränsas beredningsorganets behörighet så att det får ingå avtal å vårdlandskapets vägnar endast för viss tid och så att den utsatta tiden upphör senast den 31 december 2023. En längre tid än den som anges i momentets föregående punkt skulle innebära att landskapet i föreliggande fall inte behöver inleda nya avtalsförhandlingar omgående, utan det skulle ha tillräckligt med tid att koncentrera sig på de uppgifter som är brådskande med tanke på övergångsskedet. Beredningsorganet ska vid behov ta med bestämmelser om avtalets giltighetstid i avtalen som gör det möjligt för vårdlandskapen att förlänga giltighetstiden för viss tid utan nytt upphandlingsförfarande.

I 4 mom. hänvisas till undantaget i 57 § från skyldigheten att konkurrensutsätta upphandling i samband med att vårdlandskapet inrättas. Enligt 1 mom. i nämnda paragraf får det temporära beredningsorganet under sin mandattid och för att landskapets förvaltning och verksamhet ska komma igång förlänga och utvidga avtal som gäller tjänster köpta av statliga, kommunala och samkommunala myndigheter samt av privata eller offentligrättsliga tjänsteproducenter som producerar tjänster för dessa utan att utsätta dem för konkurrens. Den föreslagna bestämmelsen är en undantagsbestämmelse till upphandlingsförfarandet. Syftet med den är att göra det möjligt för vårdlandskapets myndigheter, inklusive det temporära beredningsorganet, att under den korta tid som ges för att genomföra reformen utföra de mycket omfattande uppgifter som krävs för att sätta igång vårdlandskapets förvaltning och verksamhet, så flexibelt och snabbt som möjligt.

Enligt 5 mom. omfattas beredningsorganets förfarande av vad som bestäms i lagen om vårdlandskap. I 1 mom. föreskrivs att beredningsorganet har ansvar att nyttja yttranderätten i de

uppgifter det sköter, vilket bland annat innebär att nyttja vårdlandskapets yttranderätt i domstolarna under dess mandatperiod. Vid behov ska beredningsorganet fastställa en arbetsordning åt sig själv. I fråga om innehållet får beredningsorganet i tillämplig utsträckning beakta bestämmelserna om förvaltningsstadgor i 78 § i lagen om vårdlandskap.

61 §. *Innehåller bestämmelser om ändringssökande i beredningsorganets beslut.* I fråga om ändringssökande tillämpas bestämmelserna i 17 kap. i lagen om vårdlandskap.

10 §. *Den temporära HUS-beredningsgruppens uppgifter.* Paragrafen innehåller bestämmelser om de viktigaste uppgifterna för HUS-beredningsgruppen. Den temporära HUS-beredningsgruppen har andra uppgifter än vårdlandskapens temporära beredningsgrupper. HUS-beredningsgruppens uppgifter hänger samman med beredningen av de beslut som krävs för att grunda HUS-landskapssammanslutningen och inleda dess verksamhet.

Bestämmelsen i 1 mom. beskriver beredningsgruppens viktigaste uppgift, skyldigheten att bereda ett förslag till grundavtal för HUS-landskapssammanslutningen.

Enligt 2 mom. ska den temporära HUS-beredningsgruppen dessutom bereda de ärenden som måste behandlas av landskapssammanslutningens högsta organ då det sammanträder, av fullmäktige i vårdlandskapen i Nyland då dessa sammanträder och av Helsingfors stadsfullmäktige för att HUS-landskapssammanslutningen ska kunna grundas och dess verksamhet inledas.

3 mom. innehåller en hänvisning till 44 § enligt vilken beredningsgruppen ska bereda det första mötet för det organ som utövar högsta beslutanderätt inom HUS-landskapssammanslutningen. Den temporära beredningsgruppens arbete upphör när organet som utövar högsta beslutanderätt i HUS-landskapssammanslutningen har valt en styrelse för landskapssammanslutningen.

Enligt 4 mom. ska det förslag av den temporära HUS-beredningsgruppen som avses i 1 och 2 mom. utgöra underlaget från vilket behandlingen i det organ som utövar högsta beslutanderätt i HUS-landskapssammanslutningen utgår.

11 §. *Skyldighet att delta i beredning.* I paragrafen åläggs myndigheterna att delta i beredningsarbetet med vilket vårdlandskapets verksamhet och förvaltning sätts igång, och vid behov ge handräckning för detta ändamål. Myndigheter som nämns uttryckligen i bestämmelsen är vårdlandskapets kommuner, samarbetsområdena för primärvården och socialvården, sjukvårdsdistriktet, specialomsorgsdistriktet och räddningsverket. Även andra myndigheter ska delta i beredningen efter behov. Myndigheterna som avses ovan ska även ge det temporära beredningsorganet behövlig handräckning i skötseln av de uppgifter som organet har enligt 7 §.

12 §. *Rätt att få uppgifter.* Genom paragrafen säkerställs vårdlandskapets rätt att få sådana uppgifter som behövs i det beredningsarbete med vilket vårdlandskapets verksamhet och förvaltning sätts igång.

Enligt 1 mom. har vårdlandskapets myndigheter utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av landskapsförbundet, kommunerna, samarbetsområdena för primärvård och socialvård, sjukvårdsdistriktet, specialomsorgsdistriktet, räddningsverket, närings-, trafik- och miljöcentralen och arbets- och näringsbyrån i vårdlandskapets område få de uppgifter som är nödvändiga i det beredningsarbete med vilket vårdlandskapets verksamhet och förvaltning sätts igång. Med vårdlandskapets myndigheter avses bl.a. landskapets temporära beredningsorgan och tjänstemän som lyder under det samt landskapets organ och tjänstemän som lyder under det. Organen väljs

av landskapsfullmäktige som valts vid landskapsvalet. Ovannämnda medlemmar i det temporära beredningsorganet och landskapets förtroendevalda och tjänsteinnehavare handlar under tjänsteansvar och omfattas av tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande enligt 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Eftersom skyldigheten innebär extra kostnader för kommuner och samkommuner deltar staten i enlighet med finansieringsprincipen i finansieringen av de direkta kostnader som kommunerna och samkommunerna ådrar sig på grund av uppgiftsöverföringen genom att bevilja statsunderstöd för skötseln av uppgifterna.

För att vårdlandskapen ska kunna inrättas och för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt lagen om vårdlandskap och andra lagar måste de bygga upp sina servicesystem och informationssystem. För detta ändamål måste de få uppgifter som finns hos kommunala och samkommunala myndigheter bland annat om personal som överförs till vårdlandskapen samt om kunderna till de tjänster som ingår i vårdlandskapens uppgiftsområden och om deras kundhistorik. Därtill behöver vårdlandskapet för att kunna organisera sin verksamhet uppgifter från kommunala och samkommunala myndigheter om ekonomin och verksamheten med avseende på tjänster som hör till vårdlandskapens uppgiftsområde samt om produktionsfaktorerna som överförs till vårdlandskapet. Utöver organiseringen av vårdlandskapets verksamhet och förvaltning har myndigheter skyldigheter avseende god informationshantering och förande av register samt andra skyldigheter som gäller informationshantering. För att dessa skyldigheter ska kunna fullgöras måste behandlingen av uppgifter planeras, informationshanteringsprocesser utformas och information överföras till de mottagande systemen innan vårdlandskapet övertar sina uppgifter börjar behandla information.

I momentets 1 punkt föreskrivs om utlämnande av uppgifter om personalen. 14 § i införandelagen innehåller bestämmelser om personal som övergår i vårdlandskapets tjänst. Enligt den preliminära genomförandeplanen för reformen ska uppgifter om personalen samlas in i två etapper. Avsikten är att en preliminär sammanställning som omfattar de preliminära uppgifterna om den personal som överförs ska göras före utgången av detta år. Den slutliga sammanställningen av personal som överförs ska vara klar i slutet av 2021. Den slutliga sammanställningen förutsätter att uppgifterna i den preliminära sammanställningen uppdateras till situationen i december 2022.

Enligt 2 mom. ska kommuner och samkommuner utan hinder av bestämmelserna om sekretess överlämna nödvändiga uppgifter till vårdlandskapet om kunderna inom de uppgifter och tjänster som överförs till vårdlandskapet. Med uppgifter om klienterna avses bl.a. uppgifter som behövs för att bereda landskapets strukturer för tjänsteproduktion och dess informationssystem i de olika skedena av genomförandet. I bestämmelsen konstateras för tydlighetens skull att den ändå inte ska gälla klient- och patientuppgifter som hör till social- och hälsovården. Klient- och patientuppgifter är känsliga personuppgifter och vårdlandskapen behöver inga detaljerade uppgifter innan organiseringsansvaret överförs. För överföringen av ansvaret att ordna social- och hälsovårdstjänster räcker det att vårdlandskapen får uppgifter om antalet kunder och patienter, tjänsterna och kostnaderna för dem så de kan planera sin verksamhet.

Momentets 3 punkt gäller uppgifter om kommunernas och samkommunernas driftsekonomi i fråga om de uppgifter och därmed sammanhängande stödtjänster som överförs till vårdlandskapen. Särskilda bestämmelser om sammanställningarna avseende kommunernas och samkommunernas avtal, lokaler och lösöre samt avseende de samkommuner som överförs till vårdlandskapen finns i 4 kap. i införandelagen och särskilda bestämmelser om utlämnande av uppgifter om sammanställningarna finns i momentets 4 punkt.

I 3 mom. fastställs i vilken form kommunernas och samkommunernas uppgifter ska lämnas ut. Enligt bestämmelsen ska uppgifterna lämnas ut elektroniskt, vilket avser att de lämnas ut i maskinläsbar form. När det gäller beredningen av vårdlandskapets verksamhet och organiseringen av verksamheten är det nödvändigt att vårdlandskapet i tillräckligt god tid får tillgång till den information det behöver i en maskinläsbar form som ska definieras särskilt, för att informationen ska kunna föras in i landskapets organisations- och koncernstruktur på ett sätt som tillgodoser behoven inom vårdlandskapets personal- och ekonomiförvaltning och informationsförvaltning innan vårdlandskapet tar emot sina uppgifter. Med stöd av tidigare motsvarande överföringar, trots att de gjorts i mycket mindre och enklare skala, anses en tillräcklig tidtabell för att få informationen vara minst nio månader innan den börjar användas i produktionen. I bestämmelsen konstateras dessutom att vårdlandskapet ska komma närmare överens med kommunen och samkommunen om hur överlåtelsen ska genomföras. Genom detta säkerställs att informationen motsvarar vårdlandskapets behov och att den överläts i rätt tid och genom tekniskt sett korrekta metoder med hänsyn till beslutsfattandet i vårdlandskapet.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om uppgifter som ska lämnas ut med stöd av 1 och 2 mom. samt om formen i vilken de ska lämnas ut, tidsfrister och tillvägagångssätt utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §. Informationen. I paragrafen åläggs det temporära beredningsorganet och den temporära HUS-beredningsgruppen att informera om beredningen inriktad på att sätta igång vårdlandskapets verksamhet och förvaltning. Målgrupper för informationen är invånare, serviceanvändare, organisationer och andra sammanslutningar i vårdlandskapets område. Som kommunikationsformer kan man använda till exempel ett allmänt datanät, informationsmöten, annonser i pressen eller andra de kommunikationsmetoder som beredningsorganet bestämmer.

En information som är aktiv, tillräcklig, begriplig och kommer i rätt tid och via flera olika kanaler skapar förutsättningar att delta och påverka. Vid sidan av informationen bör även andra metoder som stöder delaktighet och påverkan användas. Därför ska beredningsorganet enligt paragrafen ge invånare, serviceanvändare, organisationer och andra sammanslutningar i området möjlighet att yttra sig vid behov då betydande ärenden bereds.

De lagstadgade skyldigheterna i fråga om nationalspråken och samiska ska beaktas i informationen. Innehållet i informationen måste utgå från begränsningarna avseende behandling av uppgifter som beror på sekretessbestämmelserna och föreskrifterna om behandling av personuppgifter i samband med informationsverksamhet.

14 §. Finansiering av vårdlandskapets beredningsarbete. Paragrafen innehåller bestämmelser om hur de temporära beredningsorganens och vårdlandskapets verksamhet ska finansieras fram till 2023. Den temporära förvaltningen har kostnader bland annat för personal som det temporära organet anställer till vårdlandskapet och för uppgifter och möten som föreskrivs i lag. Kostnader uppkommer även när vårdlandskapets olika organ inleder sin verksamhet efter valet. Finansieringen av verksamheten 2021 och 2022 grundar sig på statsunderstöd som betalas med statens medel.

Enligt 1 mom. tas det in ett anslag i statsbudgeten för 2021 och 2022 med vilket man ska täcka de kostnader som varje vårdlandskap ådrar sig för att starta sin verksamhet och förvaltning. Anslaget är ett sådant allmänt statsunderstöd för vårdlandskapets verksamhet som avses i 5 § i statsunderstödslagen (688/2001). Allmänt statsunderstöd får betalas till vårdlandskapen utan särskild ansökan. Statsunderstödet till vårdlandskapen ska inte heller omfattas av villkoret i 6 § i statsunderstödslagen enligt vilket stödtagaren själv ska delta i finansieringen av verksamheten.

Det är meningen att det allmänna understödet 2021 ska betalas till vårdlandskapen genom beslut av finansministeriet när införandelagen har trätt i kraft. Därtill får staten bevilja specialunderstöd enligt vad som avses i 5 § i statsunderstödslagen för att täcka kostnader för beredningsarbete med vilket landskapets verksamhet och förvaltning sätts igång. Vid beviljandet av statsunderstöd följs i princip vad som föreskrivs i statsunderstödslagen, om inte något annat följer av specialbestämmelser eller statsbudgeten.

Enligt 2 mom. ska det temporära beredningsorganet ge vårdlandskapets fullmäktige en redogörelse över hur anslaget för 2021 och 2022 har använts. På grundval av redogörelsen kan vårdlandskapsfullmäktige bedöma om det temporära beredningsorganets verksamhet och ekonomi har skötts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Redogörelsen kan också användas som grund för utredningen avseende statsunderstöd beviljat för 2021 och 2022 enligt vad som avses i 11 § i statsunderstödslagen. I fråga om 2023 ska vårdlandskapets förvaltning och ekonomi granskas i enlighet med bestämmelserna i 14 kap. i lagen om vårdlandskap.

Enligt 3 mom. ska staten finansiera organen i den temporära HUS-beredningsgruppen och i HUS-landskapssammanslutningen under 2021 och 2022. Den statliga finansieringen till den temporära HUS-beredningsgruppen betalas till Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS).

15 §. De första landskapsvalen. 1 mom. innehåller bestämmelser om tidpunkten för de första landskapsvalen, mandatperioden för landskapens fullmäktige, fullmäktiges storlek och vilken tidpunkt som ska användas för att bestämma fullmäktiges storlek baserat på invånarantal. Lagstiftningen om vårdreformen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 2021. De första landskapsvalen ska förrättas så snart som möjligt efter detta så att de fullmäktige som väljs har tillräckligt med tid att bereda ikraftträdandet av den egentliga social- och hälsovårdsreformen, vilket enligt planerna sker den 1 januari 2023. Tiden på drygt sex månader från det att lagstiftningen träder i kraft och fram till valdagen kan anses vara tillräcklig å ena sidan för att valet tekniskt sett ska ha samma standard av tillförlitlighet som övriga val, och å andra sidan för att de röstberättigade ska hinna få tillräckligt med information om landskapens uppgifter och behörighet samt om själva landskapsvalet. Tiden kan också anses vara tillräcklig för att kandidater, partier och eventuella andra som ställer upp kandidater ska kunna genomföra valkampanjer, något som kommer att vara viktigt för valdeltagandet. Då beredningen av vård- och landskapsreformen pågick under föregående regeringsperiod konstaterade grundlagsutskottet i sitt utlåtande över regeringens proposition (RP 15/2017 rd) bl.a. att det första landskapsvalet kan förrättas tidigast sex månader efter det att det nu aktuella lagförslaget har stadfäst.

2 mom. innehåller en bestämmelse om tillsättande av landskapsvalnämnder för de första landskapsvalen. Respektive regionförvaltningsverk ska tillsätta en landskapsvalnämnd för varje landskap i verksamhetsområdet. Enligt 12 a § i vallagen ska landskapsfullmäktige framöver tillsätta landskapsvalnämnderna. Landskapsvalnämnden har till uppgift att fastställa kandidatuppställningen vid landskapsval och fastställa landskapets valresultat.

I 3 mom. fastställs hur förhandsröstning ska ordnas i Helsingfors stads område i det första landskapsvalet. I Helsingfors stad förrättas inga landskapsval, vilket innebär att Helsingfors invånare inte är röstberättigade i landskapsvalet. Då landskapsval och kommunalval från och med 2025 förrättas samtidigt kan även röstberättigade i andra kommuner förhandsrösta på de allmänna förhandsröstningsställen som inrättats för kommunalval och på anstalterna i Helsingfors, i både kommunalval och landskapsval. Sedan länge brukar ett stort antal röstberättigade i andra kommuner förhandsrösta i Helsingfors. Eftersom de första landskapsvalen förrättas separat är det nödvändigt att föreskriva särskilt att Helsingfors även vid dessa val ordnar förhandsröstning

genom att inrätta några allmänna förhandsröstningsställen inom sitt område samt genom att tillsätta vissa valkommissioner för att sköta förhandsröstningen vid anstalterna. Antalet allmänna förhandsröstningsställen behöver inte vara lika stort som det i allmänhet är när kommunalval hålls i Helsingfors, eftersom endast röstberättigade i andra kommuner röstar där. Antalet platser och deras geografiska läge avgörs av Helsingfors stadsstyrelse i enlighet med 9 § 1 mom. 1 punkten i vallagen. Samma gäller valbestyrelserna.

I föreslagna 4 mom. föreskrivs att justitieministeriet vid de första landskapsvalen ska betala engångsersättning till kommunerna enligt vad som avses i 188 § 3 mom. i vallagen.

Bestämmelser om kostnadsfördelningen mellan valmyndigheterna finns i 188 § i vallagen. Enligt bestämmelsen svarar varje kommun för kostnaderna för sina egna valmyndigheter (den kommunala centralvalnämnden, valnämnderna, valbestyrelserna, valförrättarna). Detta är naturligt i kommunalval, där varje kommun väljer sitt fullmäktige. Eftersom de organ som väljs i andra val (riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval) inte har några direkta kopplingar till kommunens egen verksamhet har det ansetts skäligt att staten ersätter kommunerna i efterhand för valkostnaderna. Ersättningen (som kallas för kommunersättning) betalas separat för respektive val och baserar sig på antalet röstberättigade som bor i kommunen. Det föreslås ingen kommunersättning för regelmässiga landskapsval eftersom sådana alltid förrättas samtidigt som kommunalvalet och inte kan anses medföra några betydande merkostnader för kommunerna.

De första landskapsvalen förrättas ändå som separata val och har en kostnadsstruktur som ur kommunernas synvinkel i praktiken är densamma som vid till exempel riksdagsval, eftersom inte heller landskapsfullmäktige har något direkt samband med kommunernas egen verksamhet. Därför föreslås det att en engångsersättning undantagsvis ska betalas till kommunerna i dessa första landskapsval. Till riksdagsvalet 2019 fastställde justitieministeriet ett ersättningsbelopp på 2,2 euro för varje röstberättigad som bor i kommunen, dock minst 2 400 euro per kommun. Den totala ersättningen uppgick således till cirka 9,4 miljoner euro. Kommunersättningen för de första landskapsvalen är dock något större än ersättningen för riksdagsval, eftersom kommunerna i landskapsvalen också ska sköta rösträkningen, en uppgift som vid statliga val sköts av valkrets-nämnden. När kommunersättningen utökas med gängse kostnader som justitieministeriet står för, bland annat valmaterial och valdatasystem, blir den totala uppskattade kostnaden för staten för de första landskapsvalen, som förrättas separat, ca 17 000 000 euro. Denna kostnad är ungefär den samma som för statliga val. De första landskapsvalen förrättas kring årsskiftet, vilket innebär att man för 2021 behöver reservera sammanlagt 3 000 000 euro och för 2022 sammanlagt 14 000 000 euro i anslag.

16 §. Konstituering av vårdlandskap. Paragrafen innehåller bestämmelser om konstitueringen av vårdlandskapets verksamhet och förvaltning efter att det första landskapsvalet har förrättats. Vid denna tidpunkt upphör även mandatperioden för det temporära beredningsorgan som avses i 6 § i lagen.

I 1 mom. föreskrivs att så fort resultatet av landskapsvalet har fastställts ska vårdlandskapets fullmäktige konstituera sig och välja vårdlandskapsstyrelse och övriga förvaltningsorgan för vårdlandskapet samt vidta de andra de åtgärder som behövs för att organisera landskapets verksamhet och förvaltning.

Enligt 2 mom. ska det temporära beredningsorganet bereda de ärenden som vårdlandskapets fullmäktige ska behandla vid sitt första sammanträde och kalla fullmäktigeledamöterna till sammanträdet. Vid det första sammanträdet förs ordet av den till åren äldsta ledamoten i vårdlandskapets fullmäktige tills fullmäktige har valt ordförande och vice ordförande.

17 §. Personalens ställning. I paragrafen föreslås bestämmelser om personalens ställning i den situation av förändring som beror på landskapsreformen. Ansvaret att ordna social- och hälsovård och räddningsväsendet överförs från kommunerna och samkommunerna till vårdlandskapen och landskapssammanslutningarna. När dessa uppgifter upphör att ingå i kommunernas och samkommunerna organiseringsansvar överförs all personal vid kommunernas och samkommunernas social- och hälsovårdsorganisationer och deras organisationer inom räddningsväsendet till vårdlandskapen och landskapssammanslutningarna. Dessutom överförs personal som huvudsakligen utför stöduppgifter inom social- och hälsovård och räddningsväsende på annat håll i den kommunala förvaltningen. Vårdlandskapen övertar också skol- och studerandehälsovården i skolor och läroanstalter samt psykolog- och kuratorstjänsterna inom elevhälsan. Hälsovårdarna och läkarna inom skol- och studerandehälsovården arbetar i social- och hälsovårdsuppgifter i kommunen eller samkommunen och deras tjänster överförs direkt med stöd av den föreslagna bestämmelsen. Däremot föreslås det att särskilda bestämmelser ska meddelas om överföringen av psykolog- och kuratorstjänsterna inom elevhälsan till vårdlandskapen.

I arbets- och tjänstemannarätten regleras situationer där arbetsgivaren byts ut av principen om överlåtelse av rörelse. Med överlåtelse av rörelse avses enligt 1 kap. 10 § i arbetsavtalslagen (55/2001) att ett företag, en rörelse, en sammanslutning eller en stiftelse eller en funktionell del därav överläts till en annan arbetsgivare, om den rörelse som överläts och som bedrivits som huvud- eller sidoverksamhet eller den överlåtna delen efter överlåtelsen förblir oförändrad eller likartad. Enligt 25 § 1 mom. i lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003, nedan tjänsteinnehavarlagen) avses med överlåtelse av rörelse att en kommun eller samkommun överlåter en funktionell del till en annan arbetsgivare så att den helhet som överläts förblir oförändrad eller likartad efter överlåtelsen.

På omorganiseringen av uppgifter och verksamhet tillämpas också EG:s företagsöverlåtelsedirektiv (2001/23/EG). Då uppgifterna överförs till en ny organisation övergår enligt principen om överlåtelse av rörelse även de anställda med sina uppgifter.

I föreslagna 1 mom. fastställs att då social- och hälsovårdens och räddningsväsendets uppgifter överförs från kommuner och samkommuner till att skötas av vårdlandskap och landskapssammanslutningar ska överföringen av uppgifter och av därmed sammanhängande personal direkt betraktas som överlåtelse av rörelse. Bestämmelserna om överlåtelse av rörelse i arbetsavtalslagen och i lagen om kommunala tjänsteinnehavare tillämpas således på alla ändringar som innebär byte av arbetsgivare i samband med reformen, oberoende av om kännetecknen för överlåtelse av rörelse enligt de lagarna uppfylls. Anställda inom social- och hälsovården och räddningsväsendet övergår till det vårdlandskap eller den landskapssammanslutning som har produktionsansvaret för uppgifterna de har haft före övergången. Det ovan nämnda tillämpas också på uppgifter inom skol- och studerandehälsovården som utförs av såväl skolhälsovårdare och läkare som kuratorer och psykologer inom elevhälsan, och som överförs till vårdlandskapen. Eftersom kuratorerna och psykologerna inom elevhälsan inte räknas som social- och hälsovårdspersonal måste särskilda bestämmelser utfärdas om deras övergång till vårdlandskapen. Bestämmelsen omfattar psykologer och kuratorer som är anställda hos kommuner och samkommuner, inte enskilda yrkesutövare eller anställda hos privata företag.

I samband med reformen nedläggs hela organisationer, såsom samkommunerna för social- och hälsovård, sjukvårdsdistrikten och samkommunerna för handikappservice samt de lokala räddningsväsendena och deras räddningsverk. Den personal en samkommun har den 31 december 2022 flyttar i sin helhet till vårdlandskapen eller till de bolag som grundas i dessa. Personalen vid de enheter och inrättningar som producerar kommunala social- och hälsovårdstjänster och personalen vid räddningsverken anställs i sin helhet av vårdlandskapen eller landskapssammanslutningarna. Övergången påverkas inte av vilka uppgifter personen arbetar med då övergången

sker. Till exempel alla kommunala arbetstagare och tjänsteinnehavare som arbetar vid den kommunala hälsovårdscentralen övergår alltså till det vårdlandskap som övertar organiseringen av hälsocentralsverksamheten i kommunen i fråga. Om kommunen själv producerar boendetjänster för äldre övergår på samma sätt alla kommunala arbetstagare och tjänsteinnehavare på respektive boendeserviceenhet till vårdlandskapet, oavsett vilka arbetsuppgifter de har vid enheten.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om att personer som arbetar med stödtjänster i anslutning till kommunernas tjänsteverksamhet inom social- och hälsovården eller räddningsväsendet ska övergå i vårdlandskapets eller landskapssammanslutningens tjänst om minst hälften av personens faktiska arbetsuppgifter består av stöduppgifter inom kommunens social- och hälsovård eller räddningsväsende.

De förvaltningstjänster och övriga stödtjänster som är gemensamma för kommunens olika förvaltningsområden har ofta organiserats till exempel i samband med kommunens centralförvaltning eller så att de på annat sätt sköts centraliserat. I fråga om de gemensamma kommunala stödtjänsterna föreslås det att en anställd, oberoende av verksamhetsområde, ska övergå till vårdlandskapet eller landskapssammanslutningen om minst hälften av den anställdas nuvarande arbetsuppgifter gäller kommunala social- eller hälsovårdstjänster eller räddningsväsendet. Som stödtjänster räknas här alla uppgifter till stöd för verksamheten inom social- och hälsovården eller räddningsväsendet, till exempel centraliserad matförsörjning, städning, underhåll av utrustning, kontors- och förvaltningstjänster, löneräknings-, ekonomi- och personalförvaltningstjänster, IT-tjänster, fastighetsväsende, tekniska tjänster samt laboratorier och utbildningstjänster.

Detta innebär att den temporära vårdlandskapsförvaltningen och kommunerna måste utreda tillsammans de exakta årsverkerna för uppgifterna i fråga i god tid före den 31 december 2022. Utifrån det avtalar vårdlandskapet och kommunerna sinsemellan om för vilka personer regeln i det föreslagna 3 mom. uppfylls som villkor för övergång. Principen innebär att en person övergår till vårdlandskapet om minst hälften av hans eller hennes uppgifter har bestått av stöduppgifter för social- och hälsovårdstjänsterna eller räddningsväsendet.

Viktigt är dessutom att nödvändig tjänsteproduktion tryggas i övergångsfasen och att personalresurserna även i övrigt samordnas så att både vårdlandskap och kommuner framöver har ett fungerande nätverk av stödtjänster.

De privaträttsliga organisationer inom social- eller hälsovården som kommuner och samkommuner äger (bolag, stiftelser och föreningar) och vilkas tjänsteverksamhet i sin helhet övergår till vårdlandskapen genom att aktiestocken överförs eller motsvarande arrangemang genomförs omfattas inte av principen om överlåtelse av rörelse eftersom arbetsgivarorganisationen inte ändras när tillgångarna överförs. Om aktierna i ett bolag som producerar social- eller hälsovårdstjänster alltså övergår från en kommun eller en samkommun till ett vårdlandskap när vårdlandskapen inrättas fortsätter bolagets verksamhet oberoende av ägarbytet och personalen fortsätter med samma arbetsgivare.

Vid överlåtelse av rörelse övergår personalen till den nya organisationen som så kallade gamla arbetstagare och bevarar då de rättigheter och skyldigheter i anslutning till arbetsavtals- eller tjänsteförhållandet som är i kraft just då. Anställda för viss tid övergår till den nya organisationen tills visstidsanställningen upphör.

Rättigheter och skyldigheter baserade på arbetsavtals- eller tjänsteförhållande med arbetsgivaren vid överlåtelse tidpunkten samt förmåner i anslutning till dessa övergår till den nya arbetsgivaren.

Vid överlåtelse av rörelse binds förvärvaren av det arbets- och tjänstekollektivavtal som bundit den tidigare arbetsgivaren tills dess att giltighetstiden upphör, fastän förvärvaren inte skulle vara medlem i ifrågasvarande arbetsgivarförbund (5 § i lagen om kollektivavtal 436/1946, 25 § i lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och vårdlandskap). Efter detta börjar de arbets- och tjänstekollektivavtal som binder förvärvaren tillämpas. Denna ovan angivna princip gäller också lokala arbets- och tjänstekollektivavtal. Såvida ett lokalt arbets- och tjänstekollektivavtal gäller tills vidare binder det förvärvaren om inte överlåtaren eller förvärvaren har sagt upp avtalet.

Förvärvaren av en rörelse får inte säga upp ett arbetsavtal eller tjänsteförhållande enbart på grund av överlåtelse av rörelse. På grundval av 7 kap. 5 § i arbetsavtalslagen och 39 § i lagen om kommunala tjänsteinnehavare får arbetstagaren eller tjänsteinnehavaren utan iakttagande av uppsägningstid säga upp anställningsförhållandet så att det upphör på dagen för överlåtelsen eller senare, dock senast inom en månad från att ha blivit underrättad om överlåtelsen.

I vårdreformen har man kommit överens om att kommunerna inte betalar den semesterlöneskuld som förfaller vid årsskiftet 2022–2023 till vårdlandskapen. Vårdlandskapen ansvarar för semesterlönen och i ansvaret ingår den finansiering som överförs till vårdlandskapet. Bestämmelser om semesterlöneskuld finns i 24 §.

18 §. Överföring av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) personal. Paragrafen innehåller en bestämmelse om att personalen vid samkommunen Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt ska flyttas till HUS-landskapssammanslutningen. Syftet är att betona att det för sjukvårdsdistriktets del inte blir nödvändigt att göra några ändringar i tjänsteförhållandena eller i hur sjukvårdsdistriktet är organiserat och att det får fortsätta med sin verksamhet på samma sätt som tidigare även om den juridiska personen blir en annan. Personalens anställningsförhållanden fortsätter i HUS-landskapssammanslutningen enligt samma anställningsvillkor som tidigare.

4 kap **Egendomsarrangemang**

Kapitlet innehåller bestämmelser om de egendomsarrangemang som genomförs i anslutning till reformen. Syftet med egendomsarrangemangen är att trygga att vårdlandskapen har de tillgångar de behöver i de uppgifter som de har ansvaret för att ordna, och att detta görs på ett sätt som är totalekonomiskt effektivt. Utgångspunkten är att tillgångarna följer verksamheten och att arrangemangen inte får leda till en situation där den totala skattegraden för skattebetalarna hotar stiga. Det finns dessutom en avsikt att beakta lokala omständigheter genom att lösningar som har fungerat i landskapets samkommuner får fortsätta. Principen är att kommunerna ska behandlas jämlikt och att man genom egendomsarrangemangen inte får äventyra deras möjligheter att svara för ordnandet och finansieringen av de tjänster som blir kvar hos dem enligt finansieringsprincipen.

19 §. Överföring av sjukvårdsdistrikten och specialomsorgsdistrikten till vårdlandskapen. Paragrafen innehåller bestämmelser om överföringen av sjukvårdsdistrikten och specialomsorgsdistrikten till vårdlandskapen med tillhörande tillgångar, skulder och åtaganden. I 26 § ges särskilda bestämmelser om överföring av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) tillgångar.

Enligt 1 mom. ska de samkommuner för sjukvårdsdistrikt som avses i 7 § i lagen om specialiserad sjukvård samt de specialomsorgsdistrikt som avses i 6 § 1 mom. i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda överföras till vårdlandskapen jämte tillgångar, skulder och åtaganden den 1 januari 2023. Sjukvårdsdistrikten och specialomsorgsdistrikten överförs till

vårdlandskapen direkt med stöd av lagen och alla deras åtaganden, tillgångar och skulder övergår till vårdlandskapet genom generalsuccession.

Ingen ersättning betalas till samkommunernas medlemskommuner och Helsingfors stad för överföringen av samkommunen och specialomsorgsdistriktet till vårdlandskapet. Kommunens medlemsandel i samkommunen, det vill säga anskaffningsutgiften som antecknats i kommunens balansräkning, faller bort och kommunens grundkapital sänks med motsvarande belopp. Bestämmelser om bokföringsposterna relaterade till förfarandet som ska användas i den kommunala bokföringen finns i 40 §.

Enligt 2 mom. ska samkommunen slås ihop med det vårdlandskap som samkommunens medlemskommuner geografiskt sett hör till. Om medlemskommunerna i en samkommun skulle komma att höra till olika vårdlandskap ska samkommunens tillgångar, skulder och åtaganden delas mellan vårdlandskapen i proportion till medlemskommunernas ägarandelar. Delningen behöver inte verkställas om det på grund av marginella ekonomiska effekter eller av någon annan anledning är onödigt. Enligt momentet får vårdlandskapen dock avtala om att dela tillgångar och skulder även på annat sätt.

I 3 mom. ges vårdlandskap och medlemskommuner i de samkommuner som avses i 1 mom. rätt att avtala om överföringen av samkommunernas jordegendom på annat sätt. Också i det fallet är det alltid vårdlandskapet som ska överta sådan jordegendom av samkommunen som är kopplad till byggnadsegendom som behövs för verksamhet som vårdlandskapet övertar ansvaret att organisera. Vårdlandskapet och samkommunens medlemskommuner får dock komma överens att medlemskommunerna ska överta till exempel sådan jordegendom av samkommunen som vårdlandskapet inte behöver i den verksamhet som omfattas av dess organiseringsansvar. Det kan till exempel vara fråga om olika slags rekreations- och skogsområden.

20 §. Sammanställning över sjukvårdsdistriktets och specialomsorgsdistriktets tillgångar, avtal och ansvar. Paragrafen innehåller bestämmelser om en sammanställning över de tillgångar, avtal och ansvar som överförs från samkommunen till landskapet. Särskilda bestämmelser om sammanställningen av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) tillgångar, avtal och ansvar finns i 26 §.

Enligt 1 mom. ska samkommunerna som avses i 19 § och som överförs till vårdlandskapen senast den 28 februari 2022 ge vårdlandskapen en detaljerad sammanställning av det som övergår till vårdlandskapen enligt följande: tillgångar, skulder och andra åtaganden, ansvar och avtal samt väsentliga realiserade och förväntade förändringar och operativa och ekonomiska risker i tillgångsposterna, avtalen och ansvaret som inte framgår av samkommunens senaste bokslut eller koncernbokslut. Enligt 113 § i kommunallagen ska samkommunen upprätta ett bokslut för räkenskapsperioden före utgången av mars året efter räkenskapsperioden. Revisorerna ska granska bokslutet före utgången av maj. Samkommunens fullmäktige eller samkommunstyrelsen ska behandla bokslutet före utgången av juni. Koncernbokslut ska upprättas och behandlas enligt samma tidtabell. Det bör således i princip vara möjligt att utarbeta den sammanställning som avses i paragrafen på samma gång som och utgående från bokslutet och koncernbokslutet för 2021.

Syftet med sammanställningen är att säkerställa att överföringen av tillgångar och ansvar till vårdlandskapet blir lyckad. Vårdlandskapen bör känna till vilka tillgångar, vilka ansvar och vilka åtaganden som övergår till dem. Faktorerna av relevans för vårdlandskapets verksamhet och ekonomiska ställning bör identifieras och eventuella risker minimeras. Sammanställningen påminner i någon mån om det som kallas företagsbesiktning (eng. due diligence) som allmänt används vid företagsförvärv. Syftet med sammanställningen är inte att framställa de uppgifter

som framgår av bokslutet och koncernbokslutet på nytt, utan att fördjupa och precisera innehållet i dem i behövlig utsträckning.

I sammanställningen ska tillgångarna som övergår till vårdlandskapet specificeras så detaljerat att till exempel lagfarter kan beviljas för fastigheterna och äganderätten till aktierna verifieras. Därför ska sammanställningen innehålla uppgifterna i fastighetsregistret om fast egendom som övergår och motsvarande identifieringsuppgifter för tillgångar i form av aktier. Sammanställningen är av väsentlig relevans för 38 § i lagen, enligt vilken den motsvarar en åtkomsthandling för tillgångarna. Också avtal som berättigar till besittning av lokaler och jordområden ska specificeras i en förteckning i sammanställningen för att till exempel överföringen av arrendeavtal ska gå att registrera. I fråga om lös egendom får man i sammanställningen utnyttja balansspecifikationerna och förteckningarna över lösöre och komplettera dem i behövlig utsträckning.

I fråga om samkommunens tillgångar ska det framgå av sammanställningen enligt vilka principer de har värderats. Uppgifterna framgår i princip av bokslutet men de ska kompletteras efter behov i sammanställningen.

Skulderna och ansvaret som övergår till landskapet ska framgå mycket tydligt av sammanställningen. I detta avseende har sammanställningen relevans för beviljande av statsborgen enligt 32 § i lagen. Sammanställningen ska även innehålla en redogörelse av exempel halvfrärdiga investeringar och därmed sammanhängande betalningsskyldigheter och andra skyldigheter. Av sammanställningen ska det framgå vilket läget förväntas vara i slutet av 2022 när det gäller samkommunens skulder och övriga ansvar, såsom leasingavtal. Det är viktigt att ansvaret klarläggs så att det kan säkerställas att investeringarna fullgörs, vilket i praktiken avser att byggandet fortsätter störningsfritt i övergångsfasen, och att statsborgen enligt 32 § beviljas. I ansvaret ingår till exempel de borgensförbindelser som samkommunen har gett samt eventuella derivatinstrument eller andra motsvarande åtaganden som gäller skulder. Skulderna ska specificeras i sammanställningen. Borgensförbindelser och deras karaktär ska också specificeras. I fråga om ansvaret bör man beakta det ansvar som övergår till vårdlandskapet till följd av samkommunens koncernstruktur, om inte ansvaret framgår entydigt av bokslutet och koncernbokslutet. Också ekonomiska risker och till exempel eventuella ersättningsanspråk i rättegångar ska framgå av sammanställningen om de inte tydligt framgår av det senaste bokslutet eller koncernbokslutet.

I 2 mom. fastställs att vårdlandskapet har rätt att få ytterligare uppgifter och handlingar i den utsträckning vårdlandskapet bedömer vara nödvändig. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att vårdlandskapet har all den information det behöver när verksamheten inleds och att betona behovet av samarbete mellan samkommunen och vårdlandskapet när sammanställningen utarbetas.

21 §. Lokaler för kommunalt ordnad primärvård, specialiserad sjukvård, socialväsande och räddningsväsande. Paragrafen innehåller bestämmelser om hur de lokaler som används inom kommunalt ordnad primärvård, specialiserad sjukvård, socialväsande och räddningsväsande övergår i vårdlandskapets besittning.

Enligt 1 mom. övergår lokalerna i vårdlandskapets besittning från och med den 1 januari 2023. Om kommunen inte äger en lokal själv utan besitter den enligt ett avtal som berättigar till besittning, ska kommunen överföra avtalet till vårdlandskapet enligt vad som bestäms i 24 §. Om verksamhet som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar och annan kommunal verksamhet ordnas i samma lokaler ska kommun och vårdlandskap avtala om hur kostnaderna ska fördelas, till exempel enligt vilken proportion de använder lokalerna i.

Då räddningslagen trädde i kraft upphörde skyldigheten att bygga allmänna befolkningsskydd. Enligt lagens bestämmelser om ikraftträdande ska allmänna befolkningsskydd hållas i skick så att de kan tas i bruk vid behov. Befolkningsskydden utgör inte räddningsväsendets verksamhetslokaler så vårdlandskapet hyr i princip inte dessa om inte kommunen och vårdlandskapet av någon anledning så avtalar. Om lokalerna innefattar räddningsväsendets ledningscentraler hyr vårdlandskapet dessa ledningscentraler, men kommunerna behåller de ledningscentraler som är avsedda för ledning av kommunen.

2 mom. innehåller en bestämmelse om hyresavtal under en övergångsperiod. Vårdlandskap och kommun ska ingå hyresavtal för besittning av lokaler som används av social- och hälsovårdsväsendet eller räddningsväsendet och som kommunen äger, vilket ska gälla till den 31 december 2025. Vårdlandskapet har ensidig rätt att förlänga hyresavtalet med ett år och ska meddela kommunen att det utnyttjar rätten senast 12 månader innan hyresavtalets giltighetstid upphör.

Det hyresavtal som vårdlandskapet och kommunen ska ingå för en övergångsperiod grundar sig på en lagbestämmelse i vilken kommunen åläggs att hyra ut de lokaler den äger till vårdlandskapet. Under övergångstiden ska kommunen inte vara verksam på marknaden på det sätt som avses i 15 kap. i kommunallagen. Läget förändras efter övergångsperioden. Efter övergångsperioden får kommunen hyra ut lokaler som den äger till exempel till ett vårdlandskap. I ett sådant fall anses kommunen troligtvis vara verksam i ett konkurrensläge på marknaden. I så fall måste verksamheten i regel bolagiseras på grundval av 126 § i kommunallagen.

Kommunerna kan ha inlett investeringar i verksamhetslokaler för social- och hälsovården eller räddningsväsendet. Dessa investeringar ska färdigställas och lokalerna tas i bruk under den övergångsperiod som avses i 2 mom. Också i detta fall hyr vårdlandskapet under övergångsperioden bara de utrymmen som faktiskt är i bruk för den verksamhet som vårdlandskapet ansvarar för. Ifall verksamheten alltså flyttas till exempel till helt nya lokaler under övergångsperioden och de gamla lokalerna blir tomma gäller vårdlandskapets hyresskyldighet och -rätt dessa nya lokaler.

I 3 mom. fastställs hur hyran bestäms för hyresavtalet under den övergångsperiod som avses i 2 mom. Hyran enligt ett hyresavtal under övergångstiden ska täcka de skäligen kapitalkostnader och kostnader för underhåll av lokalerna som kommunen har. Kapitalkostnader är kostnaderna för det kapital som är bundet i en fastighet och som består av räntor och kalkylmässiga avskrivningar. Räntefaktorn består av kravet på avkastning av det bundna kapitalet. Till kapitalkostnaderna hör kostnaderna för anskaffningen och ägandet av fastigheten samt de kostnader som gäller servitut eller lagstadgade förpliktelser. Underhållskostnaderna för fastigheten omfattar bland annat förvaltning, bruk och drift, skötsel utomhus, städning, uppvärmning, el, vatten och avfallshantering. Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om hur hyran bestäms vid behov meddelas genom förordning av statsrådet.

Enligt 4 mom. får vårdlandskapet och kommunen även komma överens på annat sätt än vad som föreskrivs i 1 mom. i fråga om överföring av lokalerna. Vårdlandskap och kommun får alltså till exempel komma överens om att en lokal inte ska övergå i vårdlandskapets besittning, om vårdlandskapet redan vet att det inte har behov av lokalen och kommunen å sin sida till exempel redan vet att det finns en extern köpare för lokalen eller om den behöver lokalen för något annat ändamål. Dessutom får vårdlandskapet och kommunen komma överens om att det i 2 mom. avsedda hyresavtalet för övergångsperioden ska gälla en längre eller kortare tid än vad som föreskrivs i 2 mom. Hyran ska dock bestämmas under den övergångsperiod som anges i 2 mom. på det sätt som föreskrivs i 3 mom. och i den förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av den.

22 §. *Överföring till vårdlandskapet av lös egendom som används inom kommunalt ordnad primärvård, specialiserad sjukvård, socialväsande och räddningsväsande.* Enligt 1 mom. övergår all lös egendom, alla rättigheter som gäller ägande, besittning och bruk av den lösa egendomen samt alla immateriella rättigheter och tillstånd som hänger samman med den verksamhet som vårdlandskapet har ansvaret att ordna till vårdlandskapet från och med den 1 januari 2023. Till vårdlandskapet övergår först och främst all lös egendom som finns i de lokaler som övergår i vårdlandskapets besittning och som används i den verksamhet som vårdlandskapet får ansvaret att ordna. Även all övrig lös egendom som klart hör ihop med verksamheten som vårdlandskapet har ansvaret att ordna överförs till vårdlandskapet, till exempel olika slags maskiner, utrustning och material. Dessutom övertar vårdlandskapet olika immateriella rättigheter och tillstånd som hör till verksamheten som landskapet får ansvaret att ordna, såsom licenser för programvara eller olika avtalsbaserade bruks- eller andra rättigheter.

Den kommunalt ordnade social- och hälsovården och räddningsväsendet kan hänga samman med tillgångar som kommunen äger via ett aktiebolag, såsom aktier i fastighetsaktiebolag och andra aktiebolag. Trots att aktier är lös egendom övergår de inte till vårdlandskapet, med undantag för de aktier som avses i 2 mom.

Enligt 2 mom. övertar vårdlandskapet sådana aktier i ett aktiebolag som kommunen äger för ordnande eller produktion av social- och hälsovårdstjänster. Därtill ställs kravet att bolagets faktiska huvudsakliga verksamhet är att producera social- och hälsovårdstjänster. Som produktion av social- och hälsovårdstjänster betraktas också sådan verksamhet i aktiebolagsform som är enbart avsedd för social- och hälsovårdens behov och som är en nödvändig förutsättning för att producera och tillhandahålla social- och hälsovårdstjänster i egentlig mening. Som sådana betraktas emellertid inte aktier i ett fastighetsaktiebolag eller matserviceföretag, däremot särskilt de bolag som levererar patient- och klientdatasystem för social- och hälsovården, såsom Oy Apotti Ab, som samägs av vissa kommuner i huvudstadsregionen samt av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt. Vilken ett bolags huvudsakliga verksamhet de facto är kan inte enbart avgöras baserat på hur omsättningen fördelas över en räkenskapsperiod, utan flera räkenskapsperioder måste granskas tillsammans. Utöver hur omsättningen fördelas bör man också granska varför och med vilken målsättning bolaget har bildats. Bestämmelsen om överföring av de här avsedda aktierna i vårdlandskapets ägo behövs för att kommunerna ska kunna behandlas jämligt oberoende av på vilket sätt de ordnar sin service.

Enligt 3 mom. övergår inte sådan lös egendom till vårdlandskapet, däribland aktiebolagets aktier, som kommunen äger för att uppfylla sina förpliktelser enligt lagen om företagshälsovård. Även om ansvaret att ordna social- och hälsovård överförs har kommunen alltjämt de arbetsgivaranskyldigheter som avses i företagshälsovårdslagen. Kommunen ska ordna företagshälsovård för den personal som är anställd vid kommunen. Kommunen får fortfarande ordna företagshälsovård åt sina anställda som egen verksamhet, det vill säga via sin egen personal, även om den inte längre kan erbjuda det till andra arbetsgivare. Om kommunen ordnar företagshälsovård som egen verksamhet för sin egen personal förblir därmed sammanhängande lös egendom, till exempel maskiner, apparater och utrustning, i kommunens ägo. Om kommunen istället för att bedriva den som egen verksamhet har bolagiserat företagshälsovården antingen helt eller delvis i ett bolag den äger och ifrågavarande bolag iakttar principen om upphandling hos anknutna enheter (in house-principen), det vill säga det erbjuder tjänster enbart åt sina ägare, förblir detta bolags aktier i kommunens ägo.

Enligt 4 mom. får kommunen och vårdlandskapet också komma överens om något annat än det som föreskrivs i 1 mom. i fråga om överföring av lös egendom. Vårdlandskap och kommun får alltså till exempel komma överens om att viss lös egendom inte ska överföras, om vårdlandskapet inte har användning för den och kommunen å andra sidan har det. I fråga om aktier som

gäller produktion av social- och hälsovårdstjänster enligt vad som avses i 2 mom. är det emellertid inte möjligt att komma överens om något annat, utan de ska alltid övergå i vårdlandskapets ägo.

Den lösa egendom som ska överföras till vårdlandskapet baserat på paragrafen är en post i kommunens balansräkning. Kommunen får ingen ersättning för lös egendom. I bokföringen tillämpas samma principer som i fråga om samkommunernas medlemsandelar enligt 19 §. Att inventarierna faller bort täcks genom sänkning av kommunens grundkapital i enlighet med 40 §.

Två landskapsförbund upprätthåller det lokala räddningsverkets verksamhet. Räddningsverkens kommande områdesindelningar kan innebära att en del av de tillgångar som landskapsförbundet äger och som behövs i räddningsverkets verksamhet måste fördelas på två vårdlandskap. Med stöd av 30 § tillämpas bestämmelserna i 21 och 22 § även på landskapsförbunden i den utsträckning de sköter uppgifter som överförs till vårdlandskapen.

23 §. *Semesterlöneskuld för personal inom kommunalt ordnad primärvård, specialiserad sjukvård, socialväsande och räddningsväsande.* Paragrafen innehåller bestämmelser om semesterlöneskulden för personal som övergår till vårdlandskapen. Semesterlöneskulden för personal inom kommunalt ordnad primärvård, specialiserad sjukvård, socialväsande och räddningsväsande överförs enligt paragrafen till vårdlandskapet den 1 januari 2023.

24 §. *Överföring till vårdlandskapet av kommunernas avtal och ansvar Enligt 1 mom.* ska kommunerna överföra de avtal som gäller ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsande till landskapet från och med den 1 januari 2023. Vårdlandskap och kommun får också komma överens om något annat. Om avtalet inte kan överföras eller delas ska kommunen i den sammanställning som avses i 25 § göra en framställning om hur ansvaret baserat på avtalet ska fördelas. I vissa situationer torde man även bli tvungen att överväga att säga upp ett avtal om det är möjligt enligt avtalsvillkoren och motiverat av ekonomiska och andra skäl.

Till vårdlandskapet övergår först och främst ansvaret för avtal om köp av olika tjänster och anskaffning av material samt till exempel leasingavtal för maskiner, utrustning och bilar eller övriga motsvarande avtal om nyttjanderätt. Till avtal som övergår räknas alltså bland annat de avtal kommunen ingått om produktion av service inom social- och hälsovården.

Sådana hyresavtal där kommunen själv är hyresgäst och som avser lokaler som används av social- och hälsovården eller räddningsväsendet överförs till vårdlandskapet oberoende av vem som är hyresvärd. Till exempel en dottersammanslutning till kommunen får med andra ord fortsätta som hyresvärd. Till vårdlandskapet överförs alla avtal som gäller besittning av lokaler och där det de facto är fråga om hyres- eller nyttjanderätt till lokalen som kommunen besitter baserat på avtal men inte äger själv.

Landskapet övertar också till exempel hyresavtal som gäller boendeservice enligt vad som avses i 21 § i socialvårdslagen (stödboende, serviceboende, serviceboende med heldygnsomsorg) och där kommunen först har hyrt vissa bostäder av den som äger fastigheten och sedan hyrt ut dem vidare till de egentliga hyresgästerna som bor i bostaden. Motsvarande bestämmelser som gäller boende finns också i andra lagar, såsom barnskyddslagen, lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda och handikappservicelagen. I sådana här fall övergår både det avtal som ingåtts mellan kommunen och fastighetsägaren och det hyresavtal som ingåtts mellan kommunen och bostadsinvånaren till landskapet. I de aktuella boendeservicearrangemangen har kommunen av fastighetsägaren vanligen även hyrt de sällskapsrum, matsalar och andra gemensamma rum som finns i fastigheten för invånarnas bruk. Även de hyresavtal som gäller dessa gemensamma utrymmen överförs till vårdlandskapet.

2 mom. i paragrafen fastställs undantag från överföringen av avtal. Även i fråga om dessa undantag får vårdlandskap och kommun komma överens om annat. Med avvikelse från bestämmelserna i 1 mom. överförs dock inte de avtal avseende lokaler till vårdlandskapet där kommunen har åtagit sig att lösa in de berörda lokalerna efter att avtalsperioden har löpt ut. Inlösningsvillkor av den här typen kan bland annat finnas i vissa fastighetsleasingsavtal eller livscykelavtal. I dessa fall ska kommunen och vårdlandskapet ingå ett andrahandshyresavtal för den övergångsperiod som avses i 21 § och det ursprungliga avtalet står fast mellan kommunen och lokals ägare, i allmänhet finansiären. Efter övergångsperioden ska det vara möjligt för vårdlandskapet att behålla lokalen på hyra tills den ursprungliga hyresperioden löper ut så att inlösningsansvaret förblir hos kommunen, eller så kan vårdlandskapet ta på sig inlösningsansvaret. Med bestämmelsen säkerställs att kommunernas olika finansieringsarrangemang med avseende på lokaler inte leder till att ägaransvaret för lokaler skiljer sig åt mellan olika kommuner.

På vårdlandskapet överförs inte heller skadeståndsansvar eller något annat ansvar kopplat till avtalsuppsägning för sådana avtal som kommunen ingår sedan införandelagen stadfästs men innan ansvaret att ordna social- och hälsovård och räddningsväsende överförs på vårdlandskapet. Ansvaret överförs på vårdlandskapet endast enligt särskild överenskommelse mellan vårdlandskap och kommun. Syftet med bestämmelsen är att förhindra situationer där kommunen i praktiken skulle binda vårdlandskapet vid långvariga och för vårdlandskapets del kanske icke önskvärda åtaganden i en situation där det redan råder säkerhet om att organiseringsansvaret kommer att överföras på vårdlandskapet.

3 mom. gäller situationer där kommunen har handlat i strid med antingen gällande lagstiftning eller med ett avtal som är bindande för kommunen innan ansvaret att ordna social- och hälsovård och räddningsväsendet överförs. I en sådan situation ska kommunen bära ansvar för påföljderna.

I paragrafens 4 mom. regleras borgensförbindelser som kommunen eventuellt har ingått för ett bolag med verksamhet inom social- och hälsovårdssektorn som kommunen äger. När bolagets aktieinnehav i enlighet med 22 § övergår till vårdlandskapet blir vårdlandskapet också den som ingår borgensförbindelsen i stället för kommunen.

25 §. Sammanställning över tillgångar, avtal och ansvar som överförs samt över lokaler som hyrs av kommunen. Paragrafen innehåller bestämmelser om en sammanställning som kommunen ska ge vårdlandskapet över lös egendom, avtal, ansvar och lokaler som överförs.

Enligt 1 mom. ska kommunen senast den 28 februari 2022 ge vårdlandskapet en detaljerad sammanställning över de lokaler som används av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt över lös egendom, avtal och ansvar som överförs, enligt vad som avses i 21, 22 och 24 §. Dessutom ska kommunen inom den utsatta tiden ge vårdlandskapet en uppskattning av antalet anställda som överförs med stöd av 23 §, lönekostnaderna och semesterlöneskulden.

I sammanställningen ska det specificeras vilka lokaler kommunen besitter som ska övergå i vårdlandskapets besittning. Utöver uppgift om varje specifik lokal ska det framgå i detalj huruvida kommunen äger eller hyr lokalen den besitter. Om kommunen äger lokalen ska den redovisa underhållskostnaderna och de skäligen kapitalkostnaderna enligt 21 § för lokalen. Om kommunen besitter lokalen med stöd av hyresavtal eller avtal om annan nyttjanderätt ska avtalet beskrivas så noggrant som möjligt. Även de övriga avtal som vårdlandskapet får ansvaret för ska specificeras och sammanställas i en så detaljerad förteckning som möjligt.

Om ett avtal enligt 24 § inte får överföras eller delas upp och det av ekonomiska eller andra skäl inte heller är motiverat att säga upp det ska kommunen i sammanställningen föreslå hur ansvaret

enligt avtalet ska fördelas och skötas i praktiken mellan kommun och vårdlandskap. Vid behov ska kommun och vårdlandskap komma överens om saken.

Det behövs inte nödvändigtvis någon detaljerad förteckning över lös egendom som övergår till vårdlandskapet. I princip övergår all lös egendom som finns i lokalerna och som hänger samman med verksamheten till vårdlandskapet. Till den delen är det motiverat att i mån av möjlighet använda kommunens bokföring av anläggningstillgångar som underlag för sammanställningen. Lös egendom för vilken äganderätten måste registreras, såsom till exempel bilar, ska emellertid anges separat. I detta avseende har sammanställningen relevans för 38 § enligt vilken vårdlandskapets beslut baserat på sammanställningen motsvarar en åtkomsthandling för tillgångarna.

Enligt 2 mom. har vårdlandskapet rätt att be kommunen om de kompletterande uppgifter och handlingar som vårdlandskapet anser sig behöva. Vårdlandskapet ska även inleda överläggningar med kommunen om det efter att ha fått sammanställningen som avses i 1 mom. av kommunen anser att lokalerna, den lösa egendomen och avtalen som enligt kommunens sammanställning ska övergå i vårdlandskapets besittning inte tryggar möjligheterna att orda social- och hälsovård eller räddningsväsendet i vårdlandskapets område. Såsom redan konstaterats ovan är det att rekommendera att kommun och vårdlandskap har samråd då sammanställningen utarbetas och att den i mån av möjlighet utarbetas som ett samarbete.

Enligt 3 mom. ska kommunen komplettera den sammanställning som avses i 1 mom. före den 30 juni 2022 om det sedan sammanställningen överlämnades har skett väsentliga förändringar i lokalerna, i den lösa egendomen eller i avtalen som övergår och om vårdlandskapet anser att den behöver kompletteras. Eftersom ett helt kalenderår förflyter från det att sammanställningen lämnas till att vårdlandskapet inleder sin verksamhet är det klart att det kan ske ändringar i förhållandena som har betydelse också för vårdlandskapets verksamhet. Kommunen kan till exempel ha ingått avtal som bör överföras till vårdlandskapet.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i sammanställningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

26 §. Överföring av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) tillgångar. Paragrafen som beror på speciallösningen för Nyland innehåller bestämmelser om överföring av sjukvårdsdistriktets tillgångar, åtaganden och skulder till HUS-landskapssammanslutningen samt av kommunernas grundkapitalandelar till vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad.

Enligt 1 mom. ska grundkapitalandelarna för varje medlemskommun i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt överföras till det vårdlandskap som respektive kommun hör till och Helsingfors stad från och med den 1 januari 2023.

Enligt 2 mom. ska Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt senast den 28 februari 2022 ge en sammanställning av de lån som överförs och av borgen som det har ställt till finansministeriet. Sammanställningen är ett villkor för att statsborgen enligt vad som avses i 32 § ska kunna beviljas.

Enligt 3 mom. överförs Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) tillgångar, skulder och åtaganden till HUS-landskapssammanslutningen med stöd av denna lag, utan särskild utredning eller åtkomsthandling. Sjukvårdsdistriktet måste dock ge finansministeriet en sammanställning av lån och borgen. Eftersom sjukvårdsdistriktets verksamhet förblir oförändrad trots bytet av juridisk identitet behövs ingen sådan särskild utredning som krävs i andra sjukvårdsdistrikt.

27 §. Vårdlandskapets beslut. Paragrafen innehåller bestämmelser om beslutet som landskapet ska fatta baserat på kommunens sammanställning enligt 25 §. Vårdlandskapets fullmäktige ska behandla kommunens sammanställning och baserat på den fatta beslut om ingående av hyresavtal för övergångsperioden enligt vad som avses i 21 §, om överföring av lös egendom enligt vad som avses i 22 §, om semesterlöneskuld enligt vad som avses i 23 § och om överföring av de avtal och ansvar som avses i 24 § till vårdlandskapet. Vårdlandskapets fullmäktige ska fatta beslutet senast den 31 mars 2022.

28 §. Ogiltighet för vissa avtal som överförs från kommuner eller samkommuner. I paragrafen föreskrivs att avtal om utläggning av tjänster på entreprenad samt hyresavtal och avtal om nyttjanderätt för därmed sammanhängande lokaler är ogiltiga i den utsträckning de innehåller överenskommelser som avviker från 8 kap. i lagen om ordnande av social- och hälsovård i fråga om beslutsfattande baserat på ansvaret att ordna social- och hälsovård eller i fråga om köpta tjänsters innehåll eller omfattning. Med stöd av lagen förknippas ogiltigheten med en rätt till ersättning för investeringar som blivit onödiga.

Bestämmelserna i 8 § (Ansvar för ordnande av social- och hälsovård) och 12 § (Förutsättningar för anskaffning av tjänster av privata tjänsteproducenter) i lagen om ordnande av social- och hälsovård bygger på en serie utlåtanden som grundlagsutskottet kom med under den senaste valperioden (bl.a. GruU 26/2017 rd, GruU 15/2018 rd och GruU 65/2018 rd) och som rörde överföring av offentligt förvaltningsuppdrag och om det allmännas skyldighet att garantera att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses under alla omständigheter.

Enligt 1 mom. omfattar ogiltigheten sådana avtal om upphandling av social- eller hälsovårdstjänster som överförs från kommunen eller samkommunen till landskapet och som ingåtts med en privat tjänsteproducent innan lagen om ordnande av social- och hälsovård trädde i kraft, och därmed sammanhängande hyresavtal eller avtal om nyttjanderätt, som inte stämmer överens med 8 och 12 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och som inte kan ändras till att bli lagenliga eller som förutsätter ett nytt anbudsförfarande för att kunna ändras.

Avtal som avses i lagen och som blir ogiltiga är bland annat avtal i vilka man inte kan anse att kommunen de facto bestämmer i frågor som omfattas av organiseringsansvaret eller där man inte har tagit hänsyn till att vårdlandskapet i alla situationer ska kunna trygga att dess organiseringsansvar fullföljs. Exempel på sådana avtal är bland annat avtal där primärvårdstjänster eller specialiserade sjukvårdstjänster har lagts ut på entreprenad i så stor omfattning att vårdlandskapet inte har tillräckligt med kompetens, egen tjänsteverksamhet eller styrmöjlighet. Detta omfattar också avtal genom vilka tjänsteproducenten har getts det övergripande ansvaret för tjänsteverksamheten och som leder till att vårdlandskapet inte kan styra tjänsterna på grundval av sitt organiseringsansvar eller som äventyrar en jämlik tillgång på tjänsterna i området.

Ogiltigheten måste föreskrivas i lag så att inga lagstridiga avtal förblir i kraft och så att vårdlandskapet kan fullfölja alla delar av sitt ansvar att ordna social- och hälsovård i hela landskapet. Ogiltigheten innebär att vårdlandskapet inte har någon prövningsrätt för att bestämma huruvida ett lagstridigt avtal ska få fortsätta. Eftersom ogiltighet bara föreskrivs för avtal som inte kan göras lagliga dvs. omförhandlas utan nytt anbudsförfarande ger bestämmelsen viss möjlighet att se över gällande avtal. Villkoren i fråga om ansvaret att ordna social- och hälsovård och i fråga om entreprenadavtalet utgör ofta den centrala delen i respektive avtal, och i omfattande entreprenader skulle ogiltigheten sannolikt bli aktuell för just dessa avtal. I mindre omfattande uppgiftshelheter kunde en översyn vara sannolikare. Genom att föreskriva ogiltighet tar lagstiftaren ansvar för att lagstridiga avtal inte kan fortsätta. Ogiltighet föreskrivs på motsvarande sätt i den gällande begränsningslagen.

I beredningen har man som alternativ till ogiltigheten enligt ovan utrett möjligheten att avtalen ogiltigförklaras men vårdlandskapet måste fatta uttryckligt beslut om att säga upp dem. I detta fall hade det återstått för vårdlandskapen att pröva om de lagstridiga avtalen ska sägas upp eller inte. Detta kunde ha lett till att en del av de lagstridiga avtalen blir i kraft en längre tid och att vårdlandskapet inte har faktisk beslutsmyndighet i hela området i frågor som omfattas av dess organiseringsansvar.

Entreprenadavtal åtföljs ofta av ett separat avtal med kommunen eller samkommunen om hyra eller nyttjanderätt av lokaler, och därför omfattar ogiltighetsbestämmelsen även dessa avtal mellan kommunen eller samkommunen och den privata tjänsteproducenten. Även dessa avtal måste ogiltigförklaras för att vårdlandskapet ska få besittning över de lokaler som behövs.

Även avtal i vilka vårdlandskapet inte ges uppsägningsrätt blir ogiltiga. Bestämmelsen är nödvändig eftersom man i de gällande entreprenadavtalen har infört villkor avsedda att säkra att bara de ursprungliga avtalsparterna har rätt att säga upp avtalet.

Avtalet blir ogiltigt med stöd av lagen, vilket innebär att vårdlandskapet inte behöver fatta något beslut om uppsägning av avtalet. För att det ska råda tydlighet för parterna om att avtalet upphör, föreskrivs i 2 mom. att vårdlandskapet ska underrätta tjänsteproducenten och social- och hälsovårdsministeriet om att avtalet har blivit ogiltigt inom sex månader från det att lagen om ordnande av social- och hälsovård har trätt i kraft. Om anmälningsskyldigheten försummas innebär det dock inte att avtalet inte är ogiltigt.

3 mom. innehåller en bestämmelse om en övergångsperiod för ogiltighetsbestämmelsen. Övergångsperioden är två år från ikraftträdandet av lagen om ordnande av social- och hälsovård. Vårdlandskapet och den privata tjänsteproducenten som är avtalspart får dock komma överens om en kortare övergångsperiod. Syftet med övergångsperioden är att säkerställa att omorganiseringen av verksamheten kan genomföras på ett kontrollerat sätt.

I 4 mom. föreskrivs att vårdlandskapet inte ansvarar för ett eventuellt avtalsvite när avtalet blir ogiltigt. Bestämmelsen är nödvändig eftersom entreprenadavtalen särskilt under den senaste valperioden har förenats med avsevärda avtalsviten för händelsen att avtalet sägs upp innan avtalsperioden har löpt ut. I vissa fall har avtalsvitet varit avsett att förhindra vårdlandskapet från att säga upp avtalet och på grundval av sitt organiseringsansvar besluta att tjänster ska ordnas på lika villkor i området. Avtalen har också varit avsedda att deloptimera tjänsteverksamheten i området och förhindra en omorganisering av den.

5 mom. innehåller bestämmelser om rätten för privata tjänsteproducenter att få ersättning av landskapet för skada förorsakad av investeringar som varit betydande och nödvändiga för att fullfölja avtalet. De investeringar en privat tjänsteproducent gör utvärderas som en helhet. Flera separata investeringar som ur tjänsteproducentens synvinkel utgör en betydande helhet ger alltså rätt till ersättning. Ersättningen får endast gälla direkta kostnader som följer av att avtalet upphör i förtid. Ersättning fås inte för icke realiserad vinst. Ett villkor för ersättning är att investeringarna blir helt eller delvis onödiga för tjänsteproducenten efter att avtalet har blivit ogiltigt och att tjänsteproducenten inte har haft förutsättningar att förbereda sig för detta. Skadeståndsskyldigheten kan avse anskaffning av lös egendom, lokaler och ICT-system.

29 §. Nyttjanderätt till lokaler när ändring söks. Det beslut av vårdlandskapets fullmäktige som avses i 27 § får verkställas innan det har vunnit laga kraft förutsatt att förvaltningsdomstolen inte förbjuder verkställigheten av beslutet i någon utsträckning. Även om kommunen har anfört besvär över vårdlandskapsfullmäktiges beslut har vårdlandskapet enligt 2 mom. rätt att

ordna de social- och hälsovårdstjänster samt de tjänster inom räddningsväsendet som det ansvarar för i de lokaler som kommunen äger och förvaltar samt rätt att använda den lösa egendom som kommunen äger eller besitter på annat sätt och som behövs för att ordna tjänsterna tills förvaltningsdomstolens beslut i ärendet har vunnit laga kraft. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att servicen löper störningsfritt. Vårdlandskapet ska betala hyra för de lokaler det besitter enligt vad som anges i 21 §.

30 §. Tillämpning på samkommuner av bestämmelser som avser kommuner. Paragrafen innehåller bestämmelser om tillämpningen av bestämmelser som gäller kommuner på andra än de samkommuner som avses i 19 §. Samkommunerna för sjukvårdsdistrikten samt specialomsorgsdistrikten överförs till vårdlandskapet i enlighet med 19 §. På andra samkommuner, det vill säga frivilliga samkommuner för social- och hälsovård, tillämpas de bestämmelser som gäller kommunerna. Till dessa samkommuner räknas bland annat samkommuner som bildats utgående från bestämmelserna i lagen om en kommun- och servicestrukturreform (169/2007), även kallad Paras-lagen. På motsvarande sätt tillämpas bestämmelserna som avser kommuner på de samkommuner som sköter det lokala räddningsväsendet. Att bestämmelserna som gäller kommuner tillämpas på samkommuner innebär i praktiken att vårdlandskapen hyr lokaler av dem på samma sätt och enligt samma principer som av kommunerna. Dessutom övergår de aktuella samkommunernas lösa egendom och avtal till vårdlandskapet i den utsträckning de hänger samman med de tjänster som vårdlandskapet har ansvaret att ordna.

31 §. Under- och överskott i samkommunens balansräkning. Paragrafen innehåller bestämmelser om hur samkommunernas under- och överskott ska behandlas innan de överförs till vårdlandskapet. Enligt 117 § i kommunallagen svarar medlemskommunerna för finansieringen av sådana utgifter i en samkommun som inte kan täckas på något annat sätt enligt vad som bestämts i grundavtalet om ansvarsfördelningen mellan kommunerna. Enligt paragrafen ska medlemskommunerna i de samkommuner som avses i 19 § ovan samt Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt täcka underskottet i sin balansräkning innan samkommunen överförs till vårdlandskapet eller till HUS-landskapssammanslutningen. Ett eventuellt underskott måste således vara täckt i samkommunens sista bokslut som upprättas för 2022. Om balansräkningen för en samkommun som övergår till ett vårdlandskap visar överskott får medlemskommunerna besluta att överskottet ska behandlas enligt grundavtalet för samkommunen innan denna överförs till vårdlandskapet.

32 §. Statsborgen Paragrafen innehåller bestämmelser om statsrådets befogenhet att bevilja statsborgen för lån och vissa andra förbindelser som övergår till ett vårdlandskap. Enligt 82 § i grundlagen får statsborgen beviljas endast med riksdagens samtycke.

Enligt 1 mom. i paragrafen beslutar statsrådet om huruvida statsborgen beviljas. Statsborgen får beviljas för lån som ingår i den sammanställning som avses i 20 och 26 §, för åtaganden som hänger samman med dem samt för fastighetsleasingavtal och andra betydande leasingavtal i enlighet med de villkor som gäller för dessa. Garanti får också beviljas för betydande leasingavtal som överförs från kommunen i enlighet med den sammanställning som avses i 25 §. Statsborgen får också beviljas för borgen som kommunen eller sjukvårdsdistriktet ställt för bolag vars aktier övergår till vårdlandskapet till följd av reformen. Därtill får statsborgen beviljas för ränte- och valutaväxlingsavtal som hänför sig till lån eller andra åtaganden som överförs, för andra motsvarande skyddsarrangemang och för räntor samt andra villkor som avtalats i avtalen. Statsrådet beslutar efter eget omdöme vilka andra liknande åtaganden det är lämpligt att bevilja statsborgen för, med beaktande av målen för reformen och statens riskhantering.

Huvudregeln är att statens borgensansvar gäller under den lånetid som återstår för varje lån som överförs. Genom beviljande av statsborgen skapar man klarhet i ställningen för borgenärer när

situationen ändras och säkerställer i synnerhet att samkommunernas finansieringsarrangemang fortsätter.

Statsborgen får beviljas utan att kräva den motsäkerhet som avses i 14 § i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (20.5.1998/449449/1988). Om säkerhet har ställts för ett lån eller en förbindelse som överförs ska dock statsborgen beviljas som fyllnadsborgen för den ställda säkerheten. Detta är motiverat med hänsyn till statens riskhantering. Vårdlandskapen ska ansöka om statsborgen för lån och andra förbindelser som överförs hos finansministeriet. För att underlätta ansökningsprocessen framtas ansökningsdirektiv för vårdlandskapen.

Enligt 2 mom. tillämpas i övrigt lagen om statens långivning, statsborgen och statsgaranti på beviljande av statsborgen. Statsrådet beslutar om eventuella borgensavgifter och andra borgensvillkor efter eget omdöme och i överensstämmelse med den allmänna lagen ovan. Enligt den allmänna lagen ska en borgensavgift tas ut för statsborgen, men om särskilda skäl föreligger får statsrådet besluta att borgensavgift inte ska tas ut. Eftersom staten inte kräver motsäkerhet för proprieborgen bör staten i de flesta fall få en negativ pantsättningsförbindelse för de fastighetstillgångar som finansieras. Detta innebär att fastigheterna inte får användas som säkerhet utan statens samtycke. Detta krav tryggar statens ställning som borgensman och förhindrar att fastigheter som är föremål för statsgaranterad finansiering in-tecknas på annat håll ifall ny finansiering ansöks, så att den statsgaranterade finansieringen sjunker i rangordningen.

I 3 mom. föreskrivs att det exakta maximibeloppet för garantierna ska bestämmas då statsbudgeten behandlas, efter det att samkommunerna och kommunerna har lämnat de sammanställningar av tillgångar som övergår till vårdlandskapen som avses i 20 och 26 §.

33 §. Tillsyn över statsborgen. Enligt 1 mom. förvaltar Statskontoret den statsborgen som avses i 32 § och sköter tillsynen över den efter att statsrådet har beslutat att borgen beviljas. För detta ändamål har Statskontoret rätt att få alla de uppgifter och utredningar som avses i 15 a § i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti.

Med stöd av 2 mom. är det också Statskontoret som bestämmer huruvida senare ändringar i lånet eller förbindelsen som är föremål för statsborgen kan godkännas. Till exempel får man byta ut den som beviljar lånet eller förbindelsen för vilket borgen ställts, överföra lånet eller förbindelsen till någon annan och ändra amorteringsplanen, räntan och de övriga villkoren för lånet eller förbindelsen under lånets eller förbindelsen giltighetstid endast om Statskontoret godkänner ändringen. Att överföra ett lån för vilket borgen tecknats från ett landskap till en annan instans kan bli aktuellt till exempel om landskapet slås ihop med ett annat landskap. Om man till exempel vill överföra lånet till ett fastighetsförvaltningsbolag som landskapet äger och som konstituerats som aktiebolag bör landskapet a priori bevilja motborgen för statsborgen som tecknats för lånet, så att statens riskställning förblir på motsvarande nivå som ursprungligen. Om Statskontoret inte godkänner överföringen av lånet kan bytet av gäldenär också utgöra en grund för att statsborgen ska upphöra. Så som nämns i motiveringen till 32 § gäller statsborgen a priori under den återstående lånetiden för det lån som överförs. Med tanke på statens ansvar är huvudregeln att borgenstiden inte får förlängas i efterhand; till exempel amorteringsplanen får ändras endast inom ramen för den totala lånetiden.

Om den ändring som görs i lånet eller förbindelsen är betydande är det statsrådet och inte Statskontoret som beslutar om den kan godkännas. En ändring anses vara betydande om det återstående kapitalet av lånet är minst 20 miljoner euro eller om ändringen av lånet eller förbindelsen i övrigt är exceptionellt betydande med statens borgensansvar i åtanke.

34 §. Lånebeviljarens skyldigheter i anslutning till statsborgen. En förutsättning för att statsborgen som statsrådet beviljat med stöd av 32 § ska vara i kraft är att lånebeviljaren sköter lånet eller förbindelsen för vilken borgen tecknats enligt lag och god banksed. Under den tid statsborgen är i kraft är lånebeviljaren dessutom skyldig att för egen del bevaka statens intresse och iakttä Statskontorets föreskrifter, till exempel underrätta Statskontoret på fordrat sätt ifall låntagaren dröjer med betalningen.

35 §. Borgensersättning och regressrätt. Paragrafen innehåller bestämmelser om borgensersättning till lånebeviljaren på grundval av statsborgen som avses i 32 § samt om statens regressrätt gentemot låntagaren.

Enligt 1 mom. ska Statskontoret i en situation där statsborgen har beviljats i form av fyllnadsborgen på det sätt som avses i 32 § betala borgensersättning till lånebeviljaren av statens medel först när lånebeviljarens slutliga förlust har utretts efter att gäldenärens och en eventuell annan borgensmans insolvens har konstaterats och egendomen som ställts som säkerhet har sålts. Säkerheten behöver dock inte säljas om gäldenären får behålla den egendom som utgör säkerhet i ett saneringsförfarande enligt lagen om företagsreanering (47/1993). Om lånebeviljaren efter att borgensersättning betalats lyckas driva in utestående amorteringar, räntor eller andra avgifter hos låntagaren ska lånebeviljaren redovisa dem till Statskontoret.

2 mom. innehåller en bestämmelse enligt vilken Statskontoret får låta bli att betala borgensersättning helt eller delvis om lånebeviljaren inte har iakttagit lag eller föreskrifter utfärdade med stöd av den eller god bank- eller indrivningssed så som avses i 34 § då den beviljat lånet för vilket statsborgen tecknats eller i skötseln av lånet eller säkerheterna för lånet, och statens intressen som borgensman har lidit skada. När Statskontoret prövar frågan beaktar det till exempel graden av oaktsamhet i lånebeviljarens förfarande.

Med stöd av 3 mom. har Statskontoret rätt att av låntagaren återkräva den borgensersättning som betalats till lånebeviljaren jämte dröjsmålsränta enligt 4 § 1 mom. i räntelagen. Dröjsmålsräntan beräknas från det att borgensersättningen har betalats till lånebeviljaren.

36 §. Anmälan till borgenärer och avtalsparter. Paragrafen innehåller en bestämmelse om att borgenärer och avtalsparter ska underrättas om att skulder, ansvar eller avtal överförs till vårdlandskapet. Enligt paragrafen ska vårdlandskapet senast den 30 april 2022 sända en skriftlig anmälan till borgenärer och avtalsparter om de skulder, ansvar och avtal som landskapet övertar ansvaret för.

37 §. Behörighet för samkommunmyndigheter som flyttar. Paragrafen innehåller bestämmelser om överföring av behörighet från samkommunernas myndigheter till vårdlandskapet efter att samkommunen har lämnat den sammanställningen som avses i 20 §.

Enligt 1 mom. får den som avses i 19 §, det vill säga en myndighet inom samkommunen som överförs till vårdlandskapet, inte besluta om ärenden med betydande konsekvenser som är bindande för vårdlandskapet efter att landskapet har fått den sammanställning som avses i 20 §, förutom om ärendet är så brådskande att beslutet inte kan skjutas upp. Syftet med bestämmelsen är att säkra en lyckad överföring av samkommunerna till vårdlandskapen samt att förhindra att det fattas stora beslut med långsiktiga och ekonomiskt betydande konsekvenser som är bindande för vårdlandskapet men som vårdlandskapets inte har något inflytande över. Bestämmelsen begränsar myndigheternas behörighet i den samkommun som ska överföras till vårdlandskapet i ärenden av principiell karaktär eller som är nya eller omfattande och där man kan anse att besluten ska fattas av vårdlandskapet. Det kan till exempel gälla beslut som har långsiktiga konsekvenser för vårdlandskapets ekonomi. Samkommunens myndigheter har fortfarande rätt att

fatta vanliga beslut av verkställande karaktär efter behov och även i övrigt rätt att sköta uppgifter som hör till samkommunens förvaltning, tills det att samkommunen övergår till vårdlandskapet.

I 2 mom. föreskrivs att ett beslut fattat av den som avses i 19 §, det vill säga en samkommunmyndighet som ska överföras till vårdlandskapet, efter att den sammanställning som avses i 20 § har getts men före samkommunen överförs till vårdlandskapet får överklagas på det sätt som anges i kommunallagen, också på grundval av att beslutet står i strid med 1 mom. i denna paragraf. Utöver de som nämns i kommunallagen får även vårdlandskapet anföra besvär över en samkommuns beslut. Det är motiverat att vårdlandskapet har besvärsmätt eftersom de beslut som en samkommuns myndigheter fattar kan påverka landskapets kommande verksamhet och ekonomi väsentligt.

38 §. Förvärv av tillgångar. I 1 mom. föreskrivs att samkommunernas tillgångar enligt vad som avses i 19 § samt lös egendom enligt vad som avses i 22 § överförs direkt till vårdlandskapet med stöd av lagen. Den sammanställning som avses i 20 § och det beslut av vårdlandskapet som avses i 27 § motsvarar åtkomsthandlingen för egendomen. En betydande mängd tillgångar av olika slag övergår från samkommunerna och specialomsorgsdistrikten till vårdlandskapen. Det är bland annat fastigheter, arrendeavtal och aktier i fastighetsaktiebolag. På samma sätt kan lös egendom som till exempel kräver att äganderätten registreras övergå från kommuner och de andra samkommuner för social- och hälsovård som avses i 30 § till vårdlandskapet. Att upprätta särskilda åtkomsthandlingar kan innebära en avsevärd mängd arbete som kan anses onödigt med tanke på rättssäkerheten när man beaktar att tillgångarna övergår till vårdlandskapet genom generalsuccession och att en betydande del av dem övergår vidare till ett aktiebolag som vårdlandskapet äger med anledning av respektive bestämmelse i lagen som vårdlandskapen måste följa.

Bestämmelsen befriar dock inte vårdlandskapen från de andra villkoren för att förvärvet ska vinna laga kraft, såsom att skaffa lagfart enligt vad som avses i jordabalken. I 2 mom. preciseras att vårdlandskapet ska söka lagfart inom sex månader från det att äganderätten överförs.

3 mom. innehåller en bestämmelse om att Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) fasta och lösa egendom överförs med stöd av lagen och utan särskild utredning. Sjukvårdsdistriktet ska dock söka lagfart på fast egendom inom sex månader efter att äganderätten har överförts.

39 §. Behandling av övergående samkommuners och Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) bokslut och beviljande av ansvarsfrihet. Paragrafen innehåller bestämmelser om behandlingen av det sista bokslutet för de samkommuner som ska överföras till vårdlandskapen och för Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och om beviljande av ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga då bokslutet behandlas.

Alla organ i samkommunerna som ska överföras till vårdlandskapen upplöses vid överföringen, med undantag för revisionsnämnden. Revisionsnämnden i en samkommun som överförs ska ännu delta när granskningen av förvaltningen och ekonomin ordnas för samkommunens sista verksamhetsår. Revisorn för en samkommun som ska överföras granskar också i enlighet med sitt avtal förvaltningen, bokföringen och bokslutet för samkommunens sista kalenderår och skriver revisionsberättelsen.

Samkommunens bokslut undertecknas efter att samkommunen har upplösts eller i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) fall efter att den juridiska identiteten har ändrats. Enligt 1 mom. ska samkommunens bokslut och koncernbokslut 2022 undertecknas av vårdlandskapets styrelse och vårdlandskapets direktör samt i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS)

fall av landskapssammanslutningens styrelse och HUS direktör. Enligt 2 mom. ska vårdlandskapets fullmäktige behandla boksluten och besluta om ansvarsfrihet för samkommunens redovisningsskyldiga före utgången av juni 2023. Bestämmelsen följer praxis vid upplösning och fusion av samkommuner där den bakomliggande tanken har varit att det sista bokslutet under-tecknas och behandlas och ansvarsfrihet beviljas i den organisation som samkommunens verksamhet övergår i. Formellt ska förslaget läggas fram för vårdlandskapsfullmäktige av vårdlandskapets och landskapssammanslutningens egen revisionsnämnd, men till innehållet grundar det sig på den beredning som gjorts av den överförda samkommunens revisionsnämnd.

Enligt 3 mom. tillämpas i övrigt det som föreskrivs i kommunallagen på boksluten och koncernboksluten för 2022 för de övergående samkommunerna och specialomsorgsdistrikten och för Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt. Dessutom ska man i boksluten och behandlingen av dem beakta bestämmelserna i 31 § om att de eventuella underskotten i samkommunerna som överförs ska vara täckta i bokslutet. Även revisorn bör notera sakernas tillstånd i sitt utlåtande.

40 §. Bokföring av egendomsarrangemang i kommunens och vårdlandskapets bokföring. Paragrafen innehåller bestämmelser om hur egendomsarrangemang ska bokföras i kommunens bokföring. Målet och syftet med paragrafen är att de egendomsarrangemang som görs i samband med reformen ska genomföras på ett sådant sätt att de inte påverkar kommunernas resultat för räkenskapsperioden i fråga.

I 1 mom. föreskrivs att bortfallet av medlemsandelar i de samkommuner som avses i 19 § och av sådan lös egendom som avses i 22 § ska bokföras mot grundkapitalet i kommunens bokföring om inte kommunen bestämmer något annat. Arrangemanget kan motiveras särskilt med beaktande av att den förändring som sker i kommunernas egendom beror på en betydande förändring i förvaltningen som lagstiftaren har beslutat om och som gäller varje kommun, och som kommunerna i princip inte har någon möjlighet att påverka. Även semesterlöneskuld som överförs till vårdlandskapen med stöd av 23 § ska bokföras i grundkapitalet.

Kommunens medlemsandel i en sådan samkommun som avses i 19 § och sådan lös egendom som avses i 22 § faller bort ur kommunens balansräkning och kommunens grundkapital sänks med motsvarande belopp. Förfarandet tillämpas mellan balansräkningsposter, utan bokföring av överlåtelseförlusterna med resultatpåverkan. Bakom den föreslagna bestämmelsen ligger bokföringsnämndens kommunsektions utlåtande 121/2019 och den allmänna anvisningen om upprättande av balansräkning. Enligt utlåtandet ska grunden för nedsättning av kommunens grundkapital vara en bestående nedsättning av beloppet av bestående aktiva. En orsak till en minskning i bestående aktiva kan vara överlåtelse, förlust eller extra avskrivning alternativt nedskrivning av egendom. Utlåtandet utgår emellertid från det att en överlåtelseförlust först bokförs med resultatpåverkan och att det först efter det är möjligt att nedsätta grundkapitalet på de villkor som nämnts. Genom den paragraf som föreslås förhindras uttryckligen uppkomsten av resultatpåverkan. Om en kommun ändå anser det befogat att gå till väga på ett annat sätt, till exempel på grund av att värdet av de tillgångar som överförs och den överlåtelseförlust det föranleder är ringa, får kommunen redovisa överföringen också i resultaträkningen.

Enligt 4 mom. får bokföringsnämndens vårdlandskaps- och kommunsektion ge direktiv och utlåtanden om hur paragrafen ska tillämpas. Eftersom det handlar om en ändring som påverkar alla kommuner är det väsentligt att kommunernas bokföringspraxis är så enhetlig som möjligt.

41 §. Ersättning till kommunerna för kostnader för egendomsarrangemang som anknyter till reformen. Paragrafen innehåller bestämmelser om den ersättning som kommuner ska få med anledning av de arrangemang som avses i 4 kap. och de ekonomiska problem som kommunen ådrar sig som en direkt följd av dessa.

I 1 mom. föreskrivs en rätt för kommunerna att få ersättning. Ersättningen är avsedd att lösa de ekonomiska problem som kommuner eventuellt ådrar sig på grund av arrangemangen avseende kommunens egendom som hänger samman med den föreslagna reformen. Utöver egendomsarrangemangen kommer det att ske även andra betydande omställningar i kommunernas ekonomi som en följd av att ansvaret att ordna social- och hälsovård och räddningsväsendet överförs. Dessa andra omställningar, som till exempel hänför sig till statsandelarnas belopp och kommunernas övriga inkomster, begränsas genom ändringar i lagstiftningen om statsandel för kommunal basservice i samband med reformen. Den ersättning som avses i denna paragraf ska inte gälla dessa ändringar. Den ersättning som avses i paragrafen kan endast fås för direkta kostnader föranledda av egendomsarrangemang, om vilka närmare bestämmelser ges i 3 mom. i samma paragraf, och kommunerna ska ansöka om ersättning av staten på det sätt som anges i 42 §.

Enligt 2 mom. bedöms ersättningen utifrån en kalkyl av hur mycket kommunalskattesatsen behöver höjas med anledning av egendomsarrangemangen. Kalkylen ska göras på grundval av de senaste färdigställda beskattnings- och bokslutsuppgifterna samt de direkta kostnaderna för egendomsarrangemangen enligt 1 mom. Kommunen ersätts för kostnaderna för egendomsarrangemangen i den utsträckning det kalkylerade höjningsbehovet för kommunalskattesatsen överstiger ersättningsgränsen, som är 0,7 procentenheter. Med ett kalkylerat höjningstryck avses att det inte krävs att kommunen redan har beslutat att höja kommunalskattesatsen eller beslutat om andra åtgärder som hänför sig till den kommunala ekonomin för att ansökan om ersättning ska få göras och den därmed sammanhängande processen inledas.

Kommunens totalekonomiska situation beaktas i ersättningsbeloppet som kan bestå av en eller flera delar. Den ekonomiska situationen bedöms baserat på skillnaden mellan kommunens inkomstkattesats och den viktade inkomstkattesatsen för alla kommuner. Staten är som minimum skyldig att ersätta alla kommuner för de direkta kostnaderna för egendomsarrangemangen i den utsträckning de överskrider ersättningsgränsen. Därtill kan kommunen få ersättning för tre fjärdedelar av de kostnader som underskrider ersättningsgränsen om kommunens inkomstkattesats för året då ansökan görs är minst 2,0 procentenheter högre än den viktade genomsnittliga inkomstkattesatsen för samtliga kommuner. Inte heller i dessa fall kan kommunen få full ersättning eftersom ersättningssystemet ska uppmuntra kommunerna till att minska sina kostnader för egendomsarrangemangen.

I 3 mom. anges på vilket sätt de direkta kostnaderna beräknas. Som direkta kostnader som berättigar till ersättning räknas skillnaden mellan kostnaderna för den egendom som är föremål för egendomsarrangemangen och intäkterna av denna egendom som minskar på kostnadernas effekt på resultatet. Som kostnader godkänns alltså inte kostnadsposter som har kunnat täckas med intäkter från den egendom som är föremål för arrangemangen, såsom hyresintäkter. Alla kostnader och intäkter som uppstått efter att reformen trätt i kraft ska beaktas och de ska kunna verifieras kommunens bokföring eller andra underlag. Som direkta kostnader för kommunen räknas kostnader som kommunen inte har kunnat påverka eller minska genom sitt eget handlande utan som härrör direkt från lagstiftningen och från till exempel vårdlandskapets beslut till följd av denna.

I detta ingår till exempel inte underskott i samkommunens balansräkning som uppkommit innan ansvaret att ordna social- och hälsovård överfördes, vilket inte har stått utanför kommunens inflytande och beslutanderätt. I 110 § i kommunallagen föreskrivs att ett underskott i kommunens balansräkning ska täckas inom fyra år från ingången av det år som följer efter det att bokslutet fastställdes. Skyldigheten för samkommuner att täcka sina underskott innan organiseringssvaret överförs grundar sig alltså på bestämmelserna i kommunallagen.

En del av de direkta kostnaderna, såsom kostnaderna för rivning av egendom, är entydiga. Driftskostnader för tomma eller outhyrda lokaler bör också godkännas som direkta kostnader. Det är motiverat att nedskrivningar av egendom godkänns som kostnader enligt planerliga avskrivningsgrunder som är samma för alla kommuner. Däremot är det inte ändamålsenligt att överlåtelseförluster förorsakade av överlåtelse av egendom till ett samfund som hör till kommunkoncernen godkänns som kostnader. Detta skulle förhindra att eventuella överlåtelser till underpris påverkar kostnaderna. Sådana egendomsarrangemang enligt 19 § och 22 § som kommunen kan bokföra mot grundkapitalet ska inte heller godkännas som kostnad om kommunens självständiga ekonomiska beslutanderätt inte äventyras.

Närmare bestämmelser om innehållet i och beräkningsprinciperna för direkta kostnader får utfärdas genom förordning av statsrådet.

42 §. Ersättningsförfarande för kostnader för egendomsarrangemang. Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet för den ersättning som avses i 41 §.

I 1 mom. fastställs den tid inom vilken kommunen ska ansöka om ersättning. Ansökan ska lämnas in senast före utgången av 2027. Om landskapet har utnyttjat sin rätt enligt 21 § 2 mom. att förlänga hyresavtalet ska kommunen ansöka senast före utgången av 2028. Syftet med tidsfristen är att säkerställa att den direkta kopplingen mellan de ekonomiska problemen och de omställningar som kommunen inte kan påverka kan påvisas med säkerhet. Därtill bör man beakta att kommunen bland annat med stöd av bokföringsbestämmelserna i vilket fall som helst måste fatta beslut till exempel i fråga om outnyttjade verksamhetslokaler. Ansökan ska åtföljas av ett utlåtande från kommunens revisor om de direkta kostnader som ligger till grund för ersättningsbeloppet.

Enligt 2 mom. bestämmer finansministeriet om ersättning beviljas. Före ersättningsbeslutet hålls en överläggning mellan kommunen som ansökt om ersättning och finansministeriet där substansen och beloppet av de direkta kostnaderna för kommunen bedöms.

I 3 mom. föreskrivs att i fråga om beviljande av ersättning ska statsunderstödslagen iakttas i tillämplig utsträckning. 6, 7, 22, 23, 27 och 29 § samt 4 kap. i statsunderstödslagen utesluts dock uttryckligen från ersättningsförfarandet i fråga. Enligt bestämmelserna om ändringssökande i statsunderstödslagen har kommunen rätt att först begära omprövning och därefter överklaga finansministeriets beslut hos förvaltningsdomstolen. Möjligheten att föra ärendet inför förvaltningsdomstolen tryggar kommunens rättsliga ställning. Det anses att ersättningen uppenbart har fåtts utan grund enligt vad som avses i 20 § 1 mom. i statsunderstödslagen i den utsträckning senare uppgifter gör det uppenbart att kommunen genom egna åtgärder kunde ha undvikit de direkta kostnaderna. Genom denna bestämmelse förhindras en situation där kommunen skjuter fram egna åtgärder för alternativ användning av egendom och de därpå baserade intäkterna i syfte att uppfylla grunderna för ersättningen.

För att det ska gå att övervaka huruvida en ersättning beviljats utan grund ska kommunen som fått ersättning enligt 4 mom. underrätta finansministeriet om åtgärder som inverkar på kostnaderna för egendomsarrangemangen. Denna information ska ges omgående, dock senast inom tre år från det att ersättningen beviljades. Finansministeriet ska inom sex månader från det att informationen gavs fatta beslut om huruvida ersättningen eller en del av den ska återbetalas. Det är möjligt att en kommun har flera åtgärder som påverkar kostnaderna. I så fall fattas varsitt beslut om återbetalning av ersättning för varje anmälan.

5 kap. **Grundande av HUS-landskapssammanslutningen och verksamhetens kontinuitet**

43 §. Godkännande av grundavtalet för HUS-landskapssammanslutningen. HUS-landskapssammanslutningen grundas inte med stöd av lagen utan genom ett grundavtal som godkänns av landskapen i Nyland och av Helsingfors stad. Till denna del motsvarar regleringen vad som föreskrivs i kommunallagen om grundande av en samkommun. Enligt 4 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet samt om ordnande av deras förvaltning och ekonomi i Nyland ska vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad höra till HUS-landskapssammanslutningen.

Enligt 1 mom. ska grundavtalet för HUS-landskapssammanslutningen beredas så att vårdlandskapen i Nyland samt Helsingfors stad kan godkänna det senast den 30 juni 2022. Grundavtalet träder i kraft när ovan nämnda parter har godkänt det.

För händelsen att vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors inte kan komma överens om innehållet i grundavtalet fastställs i 2 mom. att statsrådet har rätt att besluta om grundavtalet i den utsträckning avtalsparterna inte har nått enighet om avtalets innehåll. Statsrådets beslut gäller tills parterna kommer överens om något annat. Statsrådet ska fatta beslut om grundavtalet senast före utgången av juni 2022.

Statsrådets beslut ska träda i kraft omedelbart och enligt 3 mom. får det inte överklagas genom besvär. Besvärsförbudet är nödvändigt för att HUS-landskapssammanslutningen ska kunna grundas juridiskt. Dessutom är statsrådets beslut avsett att vara temporärt och gälla bara tills parterna kommer överens om något annat. Beslutet av vårdlandskapen i Nyland och av Helsingfors stad att godkänna grundavtalet får överklagas med stöd av landskapslagen och kommunallagen.

Enligt 4 mom. ska de övriga organ som valts till HUS-landskapssammanslutningen konstituera sig så fort de blivit valda och besluta om de andra frågor som är nödvändiga för att förvaltningen och verksamheten ska kunna fortsätta.

44 §. Konstituering av organen i HUS-landskapssammanslutningen och ärenden att behandla i dessa. Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka företrädare som ska delta i det första mötet för organet som utövar landskapets högsta beslutanderätt, hur mötet ska sammankallas, hur organet ska konstituera sig samt om vilka ärenden som ska vara föremål för beslut vid det första mötet. Det sista momentet innehåller en bestämmelse om när de andra organen ska konstituera sig.

Enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet samt om ordnande av deras förvaltning och ekonomi i Nyland ska man i grundavtalet för HUS-landskapssammanslutningen komma överens om huruvida det är landskapssammanslutningens fullmäktige eller stämman som utövar högsta beslutanderätt i landskapssammanslutningen.

Enligt 1 mom. ska vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad senast den 30 juni 2022 anmäla sina ombud/ledamöter för landskapssammanslutningens första stämman/fullmäktige till den temporära beredningsgrupp som avses i 20 §. Om det är statsrådet som beslutar om grundavtalet för HUS-landskapssammanslutningen ska ombuden anmälas senast den 31 juli 2022.

Enligt 2 mom. ska organet som utövar högsta beslutanderätt sammanträda så fort de ombud eller ledamöter som avses i 1 mom. har utsetts. Den temporära HUS-beredningsgruppen sammankallar det första sammanträdet.

Enligt 3 mom. ska ordet vid det första sammanträdet ledas av personen av högsta ålder tills organet har valt ordförande för stämman eller ordförande och vice ordföranden för fullmäktige.

Enligt 4 och 5 mom. ska högsta organet för HUS-landskapssammanslutningen vid sitt första sammanträde anta en förvaltningsstadga enligt vad som avses i lagen om vårdlandskap och välja en styrelse, en revisionsnämnd och ett nationalspråksorgan för landskapssammanslutningen. Dessutom ska organet före utgången av 2022 godkänna vårdlandskapssammanslutningens budget för 2023 och inleda de andra åtgärder som behövs för att organisera sammanslutningens verksamhet och förvaltning.

45 §. Efterlevnad av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) beslut som avser verksamhet och förvaltning. Syftet med paragrafen är att trygga att sjukvårdsdistriktets verksamhet fortsätter enligt de beslut som sjukvårdsdistriktet fattar tills organen i HUS-landskapssammanslutningen har beslutat något annat.

1 mom. fastställs att i HUS-landskapssammanslutningen tillämpas från och med ingången av 2023 de beslut som Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt fattar med stöd av förvaltningsstadgan om överföring av behörighet och uppgiftsfördelning samt de förordnanden som sjukvårdsdistriktets ansvariga läkare ger med stöd av 57 § i hälso- och sjukvårdslagen, fram tills det att landskapssammanslutningen med stöd av förvaltningsstadgan beslutar om överföring av behörighet eller om annan uppgiftsfördelning eller nya förordnanden ges på grundval av 57 § i hälso- och sjukvårdslagen.

Enligt 2 mom. gäller kontinuitetsprincipen även beslut om avgifter för tjänster och andra prestationer som tas ut av samkommunen Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt. Dessa ska tillämpas tills HUS-landskapssammanslutningen beslutar något annat om avgifterna.

46 §. Beredning av avtalet om ordnande av social- och hälsovård och avtalets tidsfrister. Paragrafen innehåller bestämmelser om redogörelsen avseende ansvarsfördelningen mellan HUS, vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors i fråga om ordnande av social- och hälsovård samt om tidtabellen för det första avtalet som gäller HUS ansvar att ordna social- och hälsovård.

Enligt 1 mom. ska styrelsen för HUS-landskapssammanslutningen, vårdlandskapen i Nyland samt Helsingfors stad senast den 31 december 2022 fastställa arbetsfördelningen mellan HUS-landskapssammanslutningen, vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad i en redogörelse. Arbetsfördelningen utgör grunden för kommande organiseringsavtal och dess syfte är att förtydliga vem som bär ansvaret att ordna social- och hälsovård. Syftet är inte att ändra den befintliga ansvarsfördelningen i fråga om ordnande av social- och hälsovård eller produktion av tjänster.

Syftet med det avtal om ordnande av social- och hälsovård som avses i 10 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet samt om ordnande av deras förvaltning och ekonomi i Nyland är att avtala om överföring av ansvaret att ordna hälso- och sjukvård från vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad till HUS i den utsträckning HUS inte har detta organiseringsansvar på grundval av lagen. Det första avtalet om ordnande av hälso- och sjukvård ska ingås senast före utgången av 2024 och den arbetsfördelning som fastställs i avtalet ska införas inom ett år efter att avtalet har godkänts. I fråga om beredningen av det första avtalet om ordnande av hälso- och sjukvård, därmed sammanhängande beslutsfattande och statsrådets behörighet att besluta om avtalet tillämpas 12–14 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet samt om ordnande av deras förvaltning och ekonomi i Nyland.

47 §. Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HUS) och HUS-landskapssammanslutningen behörighet. Enligt 1 mom. åläggs myndigheterna i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt att bistå de organ som valts i HUS-landskapssammanslutningen i deras arbete.

I 2 mom. fastställs vissa begränsningar avseende organens beslutsbehörighet inom samkommunen Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt. Efter att styrelsen för HUS-landskapssammanslutningen valts får inte sjukvårdsdistriktets organ fatta beslut som har betydande bindande konsekvenser för vårdlandskapssammanslutningen utan styrelsens samtycke.

3 mom. innehåller bestämmelser om ändringssökande. Ett beslut av en myndighet inom samkommunen Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt som har fattats efter att styrelsen för HUS-landskapssammanslutningen valts får överklagas på det sätt som föreskrivs i kommunallagen bland annat med motiveringen att beslutet strider mot 3 mom. Även vårdlandskapen i Nyland, Helsingfors stad och den behöriga myndigheten i HUS-landskapssammanslutningen har besvärsmätt.

48 §. Överföring av inledda ärenden. Paragrafen innehåller en bestämmelse om att ärenden som är under behandling i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt vid utgången av 2022 övergår till HUS-landskapssammanslutningen. Från och med 2023 företräder dessutom HUS-landskapssammanslutningen Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS) i pågående rättegångar.

6 kap. Skattepåföljder av reformen

49 §. Skyldighet att betala överlåtelseskatt. En väsentlig del av överförandet av förmögenhet enligt införandelagen omfattas av överlåtelsebeskattningen. Enligt överlåtelseskattelagen (931/1996) skall överlåtelseskatt betalas på överlåtelse av fastigheter och värdepapper. Vid överlåtelse av en fastighet utgör skatten 4 procent och vid överlåtelse av värdepapper är skatten 1,6 procent av köpeskillingen eller av värdet av annat vederlag. Som betalning av vederlag anses bland annat att förvärvaren tar över ansvaret för överlåtarens skuld.

Enligt 10 § i lagen om överlåtelseskatt är kommunen och samkommunen inte skyldiga att betala överlåtelseskatt på överlåtelse av en fastighet. Skattefriheten gäller inte vårdlandskapen som ska inrättas. Enligt lagen om överlåtelseskatt skall skatt inte betalas för överlåtelse av fastighet eller värdepapper bland annat då det grundar sig på fusion eller på fission i enlighet med 52 c § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet. Skatt skall inte heller betalas i samband med en verksamhetsöverlåtelse som avses i 52 d § i den sistnämnda lagen om fastigheter eller värdepapper överlåtits till ett samfund som har bildats för att fortsätta verksamheten.

De ovan nämnda skattefriheterna som gäller fusion och verksamhetsöverlåtelse omfattar inte landskap och inte vårdlandskapssammanslutningar när de får tillgångar från samkommuner.

Överföringen av samkommunerna, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt medräknat, till landskapen och HUS-landskapssammanslutningen den 1 januari 2023 jämte tillhörande tillgångar, skulder och åtaganden på det sätt som avses i 20 § 1 mom. motsvarar emellertid en fusion. Enligt principerna för överlåtelseskatt och bestämmelserna i lagen betalas inte överlåtelseskatt på överföring i samband med fusion om fusionen sker till exempel mellan aktiebolag.

Eftersom det inte är ändamålsenligt att ta ut överlåtelseskatt på överföringarna av de nämnda tillgångarna föreslås det att landskapen och aktiebolaget som ska bildas befrias från överlåtelseskatten som ska tas ut i samband med överlåtelse av fastigheter och värdepapper. Eftersom skattefriheten i dessa situationer ligger i linje med det allmänna systemet i lagen om överlåtelseskatt kan den fördel som vårdlandskapet har av att befrias från överlåtelseskatt i regeringens mening inte anses utgöra förbudet statsstöd enligt EU:s statsstödsregler. Landskapets verksamhet utgör inte ekonomisk verksamhet.

50 §. Samkommunernas skattepliktiga verksamhet. Affärsverksamhet får omorganiseras inom ramen för bestämmelserna om företagsarrangemang i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (NärSkL) utan att det leder till direkta inkomstskattemässiga konsekvenser. NärSkL innehåller bestämmelser om fusion, fission och verksamhetsöverlåtelse. Dock förutsätter tillämpningen av bestämmelserna om till exempel fusion och fission bland annat att organisationen får fusioneras eller fissioneras enligt lagstiftningen som den omfattas av.

Samkommunerna för sjukvårdsdistrikten, specialomsorgsdistrikten och landskapsförbunden överförs till landskapen jämte tillgångar, skulder och åtaganden den 1 januari 2023 genom en separat lagbestämmelse. Om samkommunerna hör till olika vårdlandskap delas samkommunens tillgångar, skulder och åtaganden mellan vårdlandskapen i enlighet med 3 mom. i föreslagna 19 §. Överföringarna bör till karaktären anses motsvara de arrangemang som vanliga företag har möjlighet att genomföra via fusion eller fission utan omedelbara skattepåföljder. Således är det motiverat att föreskriva att samkommunerna som överför tillgångar inte ska åläggas inkomstskattemässiga konsekvenser för överföringarna. Därför föreslås en bestämmelse om att samkommunen inte ska anses avvecklad i beskattningen. Regleringen har betydelse för eventuella verksamheter som har ansetts utgöra skattepliktig näringsverksamhet i samkommunens regi. Om en verksamhet som ska överföras inte har betraktats som skattepliktig näringsverksamhet i den överförande partens regi ska överföringen av tillgångar till landskapet inte heller leda till inkomstskattemässiga konsekvenser. Enligt principen om kontinuitet dras oavskrivna anskaffningsutgifter och övriga avdragsgilla utgifter som hänger samman med de övergående verksamheterna av i det mottagande landskapets beskattning på samma sätt som de skulle ha dragits av i samkommunens beskattning. Likaså ska de korrigeringsposter enligt 5 a § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet som hänför sig till de överförda tillgångarna och de reserveringar som hänför sig till den överförda verksamheten räknas som skattepliktig inkomst vid beskattningen av landskapet på samma sätt som de skulle ha räknats som inkomst vid beskattningen av samkommunen.

Eftersom motsvarande företagsarrangemang är möjliga i vanliga företag utan direkta skattepåföljder bör en reglering av skattefriheten och kontinuiteten inte enligt regeringens uppfattning anses som förbjudet statsstöd enligt EU:s statsstödsregler.

51 §. Fastställande av anskaffningsutgifter i vissa fall I den utsträckning tillgångar som överförs har utgjort skattefri verksamhet ska det enligt förslaget ges särskilda bestämmelser om vilket värde som det mottagande landskapet och efter vidareöverlåtelsen aktiebolaget kan avskrivna. Regleringen har betydelse i de fall där verksamhet som blir kvar i vårdlandskapet betraktas som skattepliktig näringsverksamhet, och i den utsträckning som tillgångar överförs vidare till ett aktiebolag. De aktiebolag till vilka verksamheter överförs ska bli skattskyldiga för alla sina inkomster på samma sätt som andra aktiebolag.

Eftersom det inte är motiverat att de mottagande vårdlandskapen eller aktiebolagen ska kunna börja göra avskrivningar till exempel till gängse värden står det i den föreslagna paragrafen att då medel som ingått i den verksamhet den skattskyldige har haft och som tidigare varit skattefri överförs till näringsverksamhetens inkomstkälla, betraktas bokföringsvärdet som anskaffningsutgift för finansierings-, omsättnings- och anläggningstillgångar. Detta gäller all egendom som övergår till landskapen och aktiebolaget om verksamheten tidigare varit skattefri, då det inte går att påvisa oavskrivna anskaffningsutgifter i tidigare beskattning för egendomen som övergår.

52 §. Förluster. I 123 § i inkomstskattelagen föreskrivs om överföring av förluster vid fusion och fission av bolag. I samband med fusioner och fissioner som genomförs mellan vanliga företag överförs förluster när de i lag bestämda kraven som gäller ägande uppfylls. I rättspraxis har man ansett att bestämmelserna i 123 § i inkomstskattelagen om överföring av förluster vid

fusion inte kan tillämpas då fusionen inte uppfyller de förutsättningar som föreskrivits i 52 a § i NärSkL (HFD:2012:23). För att landskapen på motsvarande sätt ska kunna dra nytta av eventuella i beskattningen fastställda förluster som anknyter till den verksamhet som ska överföras föreslås en bestämmelse om att förlusterna i en sådan situation som avses i 50 § ska överföras till det övertagande vårdlandskapet i det fall då samkommunen har i beskattningen fastställda förluster som anknyter till verksamheten som ska överföras.

När det gäller vanliga företag kan förluster utnyttjas flexibelt mot koncernbidrag som beviljas mellan olika koncernbolag. Eftersom koncernbidrag inte är möjligt i den nu föreslagna strukturen, är det motiverat att föreskriva om överföring av förluster även i en sådan situation som avses i 50 §. På grund av detta föreslås det att förlusterna även i en sådan situation som avses i 50 § ska överföras vidare till det övertagande bolaget, till den delen det är uppenbart att den verksamhet som överförs har gett upphov till dem.

7 kap. Särskilda bestämmelser

53 §. Kommunens inkomstskattesats 2023. I paragrafen föreskrivs det om kommunens inkomstskattesats för 2023. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att beskattningen skärps då den statliga skatten måste höjas till följd av att kommunernas uppgifter överförs till landskapen och blir statligt finansierade.

I paragrafen föreskrivs det enligt förslaget att alla kommuner ska fastställa inkomstskattesatsen för 2023 så att den utgör inkomstskattesatsen för 2022 minskat med i alla kommuner lika stor procentenhet. Bestämmelsen är nödvändig för att finansieringen ska kunna överföras till landskapen på ett sätt som är kostnadsneutralt när det gäller både finansieringsförhållandet mellan stat och kommun och beskattningen av skattebetalarnas förvärvsinkomster. Eftersom det inte kan göras några regionala undantag då den statliga skatten höjs måste den kommunala skatten sänkas med samma procentenhet för alla så att neutraliteten för skattebetalarna bibehålls.

Procentandelen med vilken den kommunala inkomstskatten ska sänkas klarnar slutgiltigt när beloppet för de utgifter som övergår till statens finansieringsansvar fastställs våren 2022 baserat på kommunernas svar på budgetenkäten om kostnaderna 2022. Enligt dessa uppgifter måste paragrafen ses över år 2022.

I 91 a § i den gällande lagen om beskattningsförfarande föreskrivs att om kommunen inte har sänt in uppgift om skattesatsen inom föreskriven tid eller den längre tid som Skatteförvaltningen har medgivit, får inkomstskattesatsen för det föregående året iakttas i beskattningen. Därför föreslås att också 91 b § i lagen om beskattningsförfarande ska kompletteras med en tillfällig bestämmelse enligt vilken inkomstskattesatsen för 2022 kan tillämpas 2023 minskad med 12,63 procentenheter om en kommun av någon anledning inte anmäler skattesatsen i tid eller avviker från den sänkning som föreslås i paragrafen. Genom en sådan bestämmelse i lagen om beskattningsförfarande säkerställs i sista hand en jämlik behandling av medborgarna i situationer där kommunen av någon anledning inte anmäler inkomstskattesatsen i tid eller avviker från vad som föreskrivs i införandelagen.

54 §. Kårkulla. Paragrafen innehåller bestämmelser om nuvarande Kårkulla samkommun som har hand om omsorgerna om svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning, vars verksamhet enligt förslaget ska delas upp och fortsätta på de tvåspråkiga vårdlandskapens ansvar. Kårkulla samkommuns verksamhet fortsätter således inte som hittills utan Kårkulla upphör att vara en egen samkommun. Den nuvarande verksamheten tryggas dock genom att de tvåspråkiga landskapen åläggs att ingå ett avtal enligt x § i lagen om ordnande av social- och hälsovård samt genom övergångsbestämmelser.

Att fortsätta med verksamheten i den samkommun som har hand om omsorgerna på svenska för personer med utvecklingsstörning vore problematiskt, då man i den kommande lagen om funktionshindersservice inte längre kan specificera vilka tjänster som ska tillhandahållas olika funktionshindersgrupper, på grund av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som är bindande för Finland.

Enligt 1 mom. överförs Kårkullas nuvarande uppgifter på området sakkunnigtjänster för utvecklingsstörda, de anställda som sköter dessa uppgifter samt lokalerna belägna i vårdlandskapet Egentliga Finland till vårdlandskapet Egentliga Finland.

Enligt 2 mom. ska Kårkulla samkommuns rådgivningstjänster för personer med utvecklingsstörning och de anställda som sköter dem införlivas i det landskaps verksamhet där de anställda de facto sköter respektive uppgift. Om anställda har skött uppgifter också i andra landskap innan lagen om ordnande av social- och hälsovård trädde i kraft ska vårdlandskapen komma överens om att tjänsterna ska produceras också i de andra landskapen. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa kontinuiteten för fungerande klientrelationer och tillgången på rådgivningstjänster i alla tvåspråkiga vårdlandskap.

Enligt 3 mom. övergår Kårkulla samkommuns boendeserviceenheter samt samkommunens dagcenter- och arbetscenterverksamhet, fastigheterna som används av alla dessa samt hyresavtalen för verksamhetslokalerna till det vårdlandskap inom vars område de är belägna från och med den 1 januari 2023. Om man i dessa boendeserviceenheter eller i dagcenter- och arbetscenterverksamheten har ordnat tjänster även för invånare i andra landskap före 2023 är landskapen skyldiga att avtala senast den 1 augusti 2022 om hur verksamheten ska fortsätta. Om en boende den 1 januari 2023 får tjänster i det egna vårdlandskapet är den boendes hemlandskap dock inte skyldigt att ingå avtal. Syftet med bestämmelsen är att ingen ska behöva flytta från sin boendeserviceenhet på grund av att Kårkullas verksamhet delas upp mellan olika vårdlandskap. Om ett vårdlandskap emellertid kan ordna boendeservice i sitt eget landskap har landskapet ingen avtalsskyldighet. Klienten ska få yttra sig om förändringen i boendeservicen. Om klienten då vill stanna kvar i sin gamla boendeserviceenhet får han eller hon byta hemkommun till den kommun där boendeserviceenheten är belägen.

Enligt 4 mom. ska de ovan beskrivna övergångsavtalen (2 och 3 mom.) gälla tills landskapen kommer överens om det samarbete och den arbetsfördelning som avses i X § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Samarbetet och arbetsfördelningen ska avtalas senast den 1 september 2023 och i samband därmed ska parterna även komma överens om de frågor som avses i 2 och 3 mom.

56 §. Bestämmelser om räddningsväsendena i Mellersta Nyland och Södra Savolax. Paragrafen innehåller särskilda bestämmelser för räddningsväsendet på grund av speciallösningen för Nyland och förändringarna i kommunernas tillhörighet i Östra Savolax sjukvårdsdistrikt. I dessa områden behövs bestämmelser om uppdelning av räddningsväsendets verksamhet.

I Södra Savolax har det lokala räddningsväsendet också organiserat räddningsväsendet i Östra Savolax sjukvårdsdistrikt. Personalen vid räddningsväsendet i Mellersta Nyland är för närvarande anställd av Vanda stad och staden äger räddningsväsendets lösa egendom. Brandstationsfastigheterna ägs av kommuner, avtalsbrandkårer och enskilda inom räddningsväsendets område.

Enligt 1 mom. ska det temporära beredningsorganet för Mellersta Nylands vårdlandskap och Vanda-Kervo vårdlandskap även ha en medlem från Mellersta Nylands räddningsväsende, på grund av att verksamheten vid Mellersta Nylands räddningsväsende är uppdelad. Likaså ska en

medlem från räddningsväsendet i Södra Savolax ingå i både Södra och Norra Savolax temporära beredningsorgan. Norra Savolax organ ska således ha medlemmar från två olika lokala räddningsväsenden.

De temporära beredningsorganen ska komma överens om hur personal, materiel och avtal som ska överföras från räddningsväsendena i Mellersta Nyland och Södra Savolax ska fördelas mellan landskapen.

I 2 mom. föreskrivs en rätt för statsrådet att besluta om det avtal som avses i 1 mom. om vårdlandskapen inte kommer överens om hur räddningsväsendets personal, materiel och överföringar av avtal ska fördelas. Vårdlandskapen ska ingå avtal före utgången av maj 2022. Statsrådet beslutar om dessa frågor i den utsträckning vårdlandskapen inte har fattat beslut om ärendena, och beslutet är i kraft tills vårdlandskapen kommer överens om något annat. Beslutet får verkställas omedelbart.

57 §. Ingående balansräkning för Helsingfors stads social- och hälsovård och räddningsväsende. Paragrafen innehåller bestämmelser om hur Helsingfors stad ska bilda den ingående balansräkningen för social- och hälsovården och räddningsväsendet så att dessa kan redovisas separat.

Enligt 1 mom. ska den ingående balansräkningen för Helsingfors stads social- och hälsovård samt räddningsväsendet bildas av tillgångar och kapital som kan hänföras till social- och hälsovårdens samt räddningsväsendets uppgifter, med undantag av lokaler som ingår i tillgångar bland bestående aktiva.

Enligt 2 mom. ska den ingående balansräkningen upprättas den 1 januari 2023 och bildas utifrån de bokföringsvärden som antecknats i stadens bokföring den 31 december 2022. Den ingående balansräkningen ska upprättas i enlighet med bokföringslagen samt de direktiv som bokföringsnämndens vårdlandskaps- och kommunsektion ger, och den ska bokföras i stadens bokföring som en överföring mellan balansräkningsposterna.

57 §. Vårdlandskapets lånefullmakt under en övergångsperiod. Paragrafen innehåller bestämmelser om hur den lånefullmakt som vårdlandskapet enligt 15 § i lagen om vårdlandskap ska få för varje räkenskapsperiod ska fastställas året då vårdlandskapen inleder sin verksamhet. Genom detta säkerställs kontinuiteten för pågående investeringar. Enligt paragrafen ska lånefullmakten för 2023 fastställas baserat på uppgifterna i bokslutet 2021 och i budgeten 2022 för samkommunerna för de sjukvårdsdistrikt eller specialomsorgsdistrikt som övergår till vårdlandskapet. Lånefullmakten för HUS-landskapssammanslutningen ska fastställas baserat på motsvarande uppgifter för samkommunen Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS).

58 §. Inrättande av ett nationellt kompetenscenter för lokal- och fastighetsförvaltning. Paragrafen innehåller bestämmelser om inrättande av det nationella kompetenscenter för lokal- och fastighetsförvaltning som avses i 21 § i lagen om vårdlandskap och som vårdlandskapen och staten är ägare för. Enligt 1 mom. ska staten sköta de åtgärder som krävs för att grunda servicecentret. Avsikten är att staten bl.a. verkställer de arrangemang som utarbetandet av bolagsordning och anteckning i handelsregistret kräver. Åtgärderna för grundandet kan genomföras enklast på det sättet. I annat fall måste vårdlandskapen avtala sinsemellan om hur bolaget ska bildas. Vårdlandskapens aktier ska överlåtas före den 1 januari 2023.

I 2 mom. föreskrivs att de aktier i servicecentret som vårdlandskapen ska få ska fördelas mellan dem i proportion till deras invånarantal. Som invånarantal räknas invånarantalet i kommunerna som hör till respektive vårdlandskap den 31 december 2021.

I 3 mom. föreskrivs att staten ska ha ett exemplar av kompetenscentrets aktier av olika slag enligt bolagsordningen, dvs. i varje aktieserie. Dessa aktier ger rätten att förhindra att av bolagsordningen ändras utan statens samtycke, en starkare rätt att besluta om aktiekapitalet och maximibeloppen för finansiering i form av främmande kapital samt rätt att utse en styrelseledamot. Sådana aktier som avses i detta moment skulle ge staten möjligheten att i sista hand ingripa i det maximala beloppet av främmande kapital, dvs. i skuldsättningen och därmed investeringsnivån. En ändring av bolagsordningen förutsätter alltid statens samtycke vid bolagsstämman. Beslut om maximibeloppet för främmande kapital förutsätter alltid statens samtycke vid bolagsstämman och samtycke av en av staten utsedd styrelseledamot, om det fattas beslut om saken i styrelsen. Ovan nämnda aktierättigheter skrivs in i bolagsordningen. I delägaravtalet får villkor som preciserar beslutsfattandet och andra villkor införas. 21 § i lagen om vårdlandskap föreslås innehålla bestämmelser om kompetenscentrets uppgifter och om begränsningarna i fråga om överlåtelse av bolagets aktier.

59 §. Upphandling av tjänster under en övergångsperiod. Paragrafen innehåller bestämmelser om ett undantag till skyldigheten att konkurrensutsätta upphandlingar. Undantaget gäller skedet då landskapen grundas och gäller endast en viss tid och vissa upphandlingar.

Enligt 1 mom. får landskapet för inledande av landskapets förvaltning och verksamhet samt för att trygga kontinuiteten i serviceverksamheten förlänga och utvidga avtal som gäller tjänster som köps av statliga, kommunala och samkommunala myndigheter samt av privata eller offentligt-rättsliga tjänsteproducenter som producerar tjänster för dessa högst till utgången av 2019. Syftet med bestämmelsen är att göra det möjligt för landskapets myndigheter, inklusive det temporära beredningsorganet, att under den korta genomförandeperioden för reformen utföra de ganska omfattande uppgifterna vad gäller inledningen av landskapets förvaltning och verksamhet.

Enligt 21 och 26 § i införandelagen ska landskapen senast den 28 februari 2022 få sammanställningar av samkommunerna och kommunerna om de avtal som överförs till landskapen. Enligt det föreslagna momentet har landskapen rätt att avvika från skyldigheten att konkurrensutsätta tjänster baserade på de befintliga avtalen när det är nödvändigt för att landskapets förvaltning och verksamhet ska kunna komma igång eller tjänsteverksamheten ska kunna fortsätta utan störningar. Den korta tid som reformen ska genomföras på gör att det i vissa fall är rent tidsmässigt omöjligt att genomföra fullskaliga anbudsförfaranden, till exempel i fråga om upphandlingar av komplicerade informationssystem eller omfattande kombinationer av stödtjänster. Undantagsbestämmelsen tillåter ovan nämnda upphandlingar utan anbudsförfarande fram till utgången av 2024. Då får landskapet ordna åtminstone de tjänster som är kritiska för verksamheten utan nytt anbudsförfarande fram till dess att landskapets koncernstruktur har slagits fast och anbudsförfaranden kan planeras på grundval av den.

60 §. Förändringsstöd. Paragrafen innehåller bestämmelser om det förändringsstöd som ges för genomförande av reformen. Kommuner och samkommuner samt vårdlandskapen kan få förändringsstöd. Social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet och inrikesministeriet är de ansvariga ministerierna som har hand om förändringsstödet. Institutet för hälsa och välfärd deltar i beredningen och genomförandet av reformen genom att ge experthjälp.

61 §. Ändringssökande. Paragrafen innehåller bestämmelser om ändringssökande i beslut fattade av vårdlandskap och de temporära beredningsorgan som avses i 6 §. Ändring får sökas enligt vad som föreskrivs om begäran om omprövning och om landskapsbesvär i 17 kap. i lagen om vårdlandskap. Omprövning av ett beslut av ett temporärt beredningsorgan enligt vad som avses i 130 § i lagen om vårdlandskap ska begäras hos beredningsorganet i fråga. Om tidsfristen enligt 134 § i lagen om vårdlandskap för att begära omprövning av beslut inte har löpt ut då

beredningsorganets mandattid tar slut ska omprövning av beredningsorganets beslut begäras hos vårdlandskapets styrelse.

62 §. Avstående från återkrav av statsunderstöd. Paragrafen innehåller bestämmelser om att man då reformen genomförs ska avstå från att återkräva statsunderstöd som beviljats för uppförande, upphandling, ombyggnad och modernisering av social- och hälsovårdens samt räddningsväsendets byggnader. Genom bestämmelsen säkerställs att statsunderstöd som beviljats för sådana lokaler inte återkrävs av kommuner, samkommuner eller avtalsbrandkårer i de fall där det sker ändringar i byggnadens användningsändamål eller i vem som besitter den eller äger den, eller där byggnaden tas helt och hållet ur bruk, och detta inte beror på en orsak som kommunen, samkommunen eller avtalsbrandkåren har inflytande över, utan uttryckligen på reformen. På motsvarande sätt som vårdlandskapet får besluta att hyresavtalet för en lokal som kommunen äger och som används av social- och hälsovården eller räddningsväsendet inte ska förlängas efter övergångsperioden, får landskapet besluta att inte förlänga brandkårsavtalet med brandkåren. Då uteblir den användning av brandkårens brandstation för räddningsväsendets ändamål som fastställs i understödsbeslutet. Det är således motiverat att avtalsbrandkårer vars brandkårsavtal landskapet inte förlänger ska omfattas av avståendet från återkrav av kommuner och samkommuner.

Enligt 1 mom. ska statsunderstöd inte återkrävas av kommunen, samkommunen eller avtalsbrandkåren för uppförande, upphandling, ombyggnad eller modernisering av social- och hälsovårdens eller räddningsväsendets byggnader som ägs av kommunen, samkommunen eller avtalsbrandkåren, om kommunen, samkommunen eller avtalsbrandkåren överlåter besittningen eller äganderätten till byggnaden, ändrar byggnadens användningsändamål eller om byggnaden i sin helhet blir oanvänd efter den 1 januari 2023 på grund av genomförandet av den aktuella reformen. Med byggnader avses här även konstruktioner i räddningsväsendets övningsområden. Dessutom föreskrivs att kommunen eller samkommunen eller avtalsbrandkåren vid behov, till exempel på förfrågan av den myndighet som beviljat statsunderstödet, ska kunna påvisa att äganderätten eller besittningen överlåtits, användningsändamålet ändrats eller byggnaden tagits ur bruk uttryckligen på grund av genomförandet av reformen och på grundval av ett beslut fattat av landskapet med ansvar att ordna social- och hälsovården samt räddningsväsendet. Det att byggnaden inte längre behövs i social- och hälsovårdens eller räddningsväsendets verksamhet påvisas genom ett beslut av landskapet. Som ett sådant kan man till exempel betrakta ett beslut av landskapet att inte förlänga hyresavtalet för en lokal som ägs av kommunen och som används av primärvården, den specialiserade sjukvården, socialväsendet eller räddningsväsendet efter den övergångsperiod som avses i 22 §, eller ett beslut av landskapet att inte förlänga brandkårsavtalet med brandkårsföreningen.

2 mom. innehåller närmare bestämmelser om vilka understöd (beviljade med stöd av vilka författningar) som omfattas av bestämmelsen i 1 mom. om avstående från återkrav av statsunderstöd. Det är först och främst fråga om understöd beviljat med stöd av lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (733/1992), lagen om brandskyddsfonden (306/2003) och lagen om oljeskyddsfonden (1406/2004). I fråga om återkrav av understöd som beviljats med stöd av dessa lagar tillämpas statsunderstödslagens bestämmelser om återkrav. I 30 § i lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (688/2001) ingår dessutom en bestämmelse som preciserar bestämmelserna i statsunderstödslagen om skyldigheten att återbetala understöd i en situation där den egendom som understödet gäller överläts eller om verksamheten upphör eller om det syfte för vilket egendomen används ändras varaktigt. Bestämmelserna om återkrav tillämpas inte heller på sådana statsunderstöd som har beviljats med stöd av någon annan författning eller i enlighet med anslag som har reserverats i statsbudgeten med villkoret att bestämmelserna i statsunderstödslagen tillämpas på återkrav av statsunderstöd. Sådana är till exempel understöd beviljade med stöd av statsrådets förordning om statsunderstöd

för projekt som gäller inomhusluften och fuktskador social- och hälsovårdens kommunala verksamhetsenheter (1099/2013) och lagen om understöd för förbättring av bostadsförhållandena för grupper med särskilda behov (1281/2004).

Endast sådana understöd som uppfyller alla de villkor som uppräknas i paragrafen omfattas av undantaget från bestämmelserna om återkrav av statsunderstöd. Paragrafen gäller alltså endast återkrav av understöd beviljade med stöd av någon av de författningar som nämns i paragrafen och som gäller en byggnad som ägs av kommunen, samkommunen eller avtalsbrandkåren och som används av social- och hälsovården eller räddningsväsendet, när understödet har beviljats för uppförande, upphandling, ombyggnad eller modernisering av byggnaden och äganderätten eller besittningen av byggnaden överläts, byggnadens användningsändamål ändras eller byggnaden eller en del av den tas ur bruk uttryckligen på grund av reformen. Sådana understöd kan med andra ord inte återkrävas. I fråga om återkrav av andra understöd än de som avses i paragrafen tillämpas bestämmelserna om återkrav i statsunderstödslagen eller i någon annan författning som legat till grund för det beviljade understödet. I dessa fall prövas statsbidragsmyndighetens oftast frågan om återkrav fall för fall, vilket är motiverat med beaktande av att understöden, mottagarna och användningsändamålen är så många och varierade. Om det till exempel är fråga om en social- och hälsovårdsbyggnad som ägs av någon annan än kommunen, samkommunen eller avtalsbrandkåren och vars användningsändamål ändras på grund av reformen, ska återkrav av understödet enligt 22 § i statsunderstödslagen i regel prövas av den myndighet som beviljat understödet. Särskilt i en situation där byggnadens användningsändamål ändras av orsaker som inte beror på mottagaren kan det också bli fråga om jämkning av understödsbeloppet som återkrävs enligt 26 § i statsunderstödslagen.

8 kap. **Ikraftträdande och lagar som upphävs**

63 §. Ikraftträdande. I paragrafen fastställs när lagen om vårdlandskap, lagen om ordnande av social- och hälsovård och lagen om organisering av räddningsväsendet ska träda i kraft, samt tidpunkten för lagen om ordnande av social- och hälsovård i Nyland.

1 mom. fastställs när lagen om vårdlandskap träder i kraft och från och med när vissa bestämmelser i lagen i fråga ska tillämpas. Det är meningen att lagen om vårdlandskap ska träda i kraft så snart som möjligt efter att den antagits och stadfästs 2023. Att landskapslagen träder i kraft sommaren 2023 är viktigt bland annat med tanke på organiseringen av landskapens förvaltning, överföringen av uppgifter samt det omfattande beredningsarbete som krävs för att förrätta landskapsval. Enligt 2 mom. ska vissa av lagen om vårdlandskaps bestämmelser dock tillämpas från och med en senare tidpunkt.

I synnerhet bestämmelser av relevans för beslutsfattandet i vårdlandskapets fullmäktige ska enligt förslaget tillämpas från och med den 1 mars 2022 då mandatperioden börjar för vårdlandskapets fullmäktige. Enligt detta kommer bestämmelser som gäller vårdlandskapsfullmäktiges uppgifter (22 §), sammansättning (24 och 25 §) och stödet för fullmäktigegrupper (27 §), invånarnas möjligheter att delta och påverka (5. kap), vårdlandskapets organ (6 kap. och 123 §), ledning av vårdlandskapet och vårdlandskapsstyrelsen (6 kap.) samt förtroendevalda (10 kap.) att tillämpas först då mandatperioden för vårdlandskapets fullmäktige har börjat och fullmäktige har valt vårdlandskapets övriga organisation av organ. Bestämmelser som gäller samarbete mellan vårdlandskap (8 kap.) och landskapets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden (15 kap.) ska tillämpas från och med nämnda tidpunkt, det vill säga då vårdlandskapets fullmäktige börjar fatta beslut om hur tjänsteproduktionen ska organiseras. Dessutom ska bestämmelser om tillgången till information i det allmänna datanätet och elektronisk delgivning av beslut (143 §) samt beredskapsskyldighet (147 §) tillämpas på vårdlandskapets fullmäktige från början av

mandatperioden. Syftet är att vårdlandskapets fullmäktige ska fatta beslut om ovan nämnda saker så snart som möjligt efter att mandatperioden börjat. Då bestämmelserna tillämpas får man dock bland annat ta den tid som krävs för att bereda och verkställa besluten i beaktande.

Det föreslås att lagen om vårdlandskaps 2 kap. som gäller vårdlandskapets uppgifter, 120 och 121 § som gäller utvärderingsförfarandet i ett vårdlandskap ska tillämpas först från början av 2023 då organiseringsansvaret för dessa uppgifter övergår till vårdlandskapen.

Dessutom föreslås vissa preciserande övergångsbestämmelser. Enligt förslaget ska lagen om vårdlandskaps 74-75 § som gäller förrättandet av landskapsval och valbarhet tillämpas för första gången i de landskapsval som förrättas 2022. Lagen om vårdlandskaps bestämmelser som gäller upprättande av vårdlandskapets budget och bokslut och granskning av dess förvaltning och ekonomi (13 och 14 kap.) ska tillämpas för första gången på den budget, det bokslut och den revision som görs för 2022.

I 3 mom. fastställs när lagen om ordnande av social och hälsovård ska träda i kraft. Det är meningen att ansvaret att ordna social- och hälsovård ska övergå från kommunerna och samkommunerna till vårdlandskapen vid ingången av 2023. Vårdlandskap och statliga myndigheter måste dock förbereda sig inför överföringen av organiseringsansvaret. Därför föreslås det att de bestämmelser som föranleder åtgärder redan den 1 mars 2022, dvs. från början av mandatperioden för vårdlandskapets fullmäktige, ska träda i kraft den dagen.

Ur en operativ synvinkel är bestämmelserna om genomförande av reformen det centrala för vårdlandskapet. 33 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård som gäller vårdlandskapens samarbetsområden, 11 § som gäller servicestrategin samt 34 och 35 0§ som hänger samman med upprättandet av vårdlandskapens samarbetsavtal träder i kraft vid ingången av mars. Utgående från dessa bestämmelser ska vårdlandskapen redan under 2022 fatta de beslut och utföra de åtgärder som bestämmelserna förutsätter.

På grundval av dessa bestämmelser som träder i kraft 2022 kan statsrådet på motsvarande sätt godkänna nationella mål för social- och hälsovården enligt vad som avses i 26 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Statsrådet kan också reagera i enlighet med 18 § om vårdlandskapen inte får till stånd något samarbetsavtal för deras samarbetsområden. Dessutom får statsrådet på grundval av 19 § ta ställning till genomförandet av investeringar och informations-systemtjänster som har vittsyftande betydelse för social- och hälsovårdens verksamhet eller servicesystem.

Även 29 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård som avser förhandlingsförfarandet mellan social- och hälsovårdsministeriet och vårdlandskapen och 31 och 33 § som gäller uppföljning av tjänster träder i kraft vid ingången av mars 2022. Det samma gäller för bestämmelserna om kundernas ställning, varav 13 § gäller definiering av kundens samlade tjänster och servicekedjor.

Dessutom träder 45-47 § som gäller myndighetstillsyn, 48 § som gäller beredskap för störningar och undantagsförhållanden och 58 § som gäller ändrings sökande i kraft vid ingången av mars 2022.

4 mom. innehåller bestämmelser om när lagen om organisering av räddningsväsendet träder i kraft samt om en övergångsperiod under vilken räddningsväsendets beslut om servicenivå fortsätter att gälla. Enligt det föreslagna momentet ska de första besluten om servicenivå enligt 14 § i lagen om organisering av räddningsväsendet fattas senast den 1 december 2023. Innan det

första beslutet om servicenivå fattas iakttas i tillämpliga delar de beslut om servicenivå som det lokala räddningsväsendet fattat för området i fråga med stöd av räddningslagen.

Lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet i Nyland träder i kraft den 1 januari 2023.

64 §. Lagar som upphävs. I paragrafen anges vilka lagar som upphävs med anledning av att lagen om ordnande av social- och hälsovård och lagen om organisering av räddningsväsendet stiftas. Lagarna innehåller bestämmelser om förvaltning och uppgifter som avser de uppgifter och tjänster som ska övergå till vårdlandskapen. Motsvarande bestämmelser finns i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård. Följande lagar upphävs:

- 1) folkhälsolagen (66/1972),
- 2) lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989),
- 3) lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (733/1992) och
- 4) lagen om statsunderstöd till det lokala räddningsväsendet (1122/2003).

7.7 Lag om vårdlandskapens finansiering

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. Syftet med den föreslagna lagen om vårdlandskapens finansiering är att föreskriva om totalnivån för den statliga finansieringen till vårdlandskapen och om hur finansieringen ska fördelas per vårdlandskap. I den föreslagna lagen föreskrivs inte om området för de uppgifter som vårdlandskapen har ansvar för att ordna. Om dessa uppgifter föreskrivs särskilt på en allmän nivå i 6 § i lagen om vårdlandskap och närmare genom speciallagstiftning. I lagen om vårdlandskap och i speciallagstiftningen föreskrivs också om styrningen av vårdlandskapens verksamhet.

I paragrafen föreskrivs det om lagens tillämpningsområde. Enligt 1 mom. ska finansieringen av de uppgifter som hör till vårdlandskapens organiseringsansvar med stöd av förslaget till lag om vårdlandskapens finansiering beviljas som allmän finansiering som riktas till vårdlandskapen. Med uppgifter som hör till organiseringsansvaret avses uppgifter som föreskrivits för vårdlandskapen genom lag eller med stöd av lag (lagstadgade uppgifter). Den statliga finansieringen av vårdlandskapen enligt lagen om vårdlandskapens finansiering täcker således inte de uppgifter som vårdlandskapen åtagit sig med stöd av 6 § 1 mom. i lagen om vårdlandskap, utan dessa uppgifter ska vårdlandskapen finansiera med inkomster från sina övriga inkomstkällor.

Avsikten är att finansieringen av de uppgifter som i samband med reformen överförs på landskapens organiseringsansvar i första hand ska samlas under det moment för statlig finansiering till vårdlandskapen som inrättas under finansministeriets huvudtitel. Den finansiering som beviljas med stöd av förslaget till lag om vårdlandskapens finansiering är inte avsedd att användas för sådana uppgifter i vårdlandskapen om vars finansiering det föreskrivits med stöd av någon annan lag eller för vilka anslagen i budgeten har budgeterats utanför momentet för statlig finansiering.

Utgångspunkten är att den statliga finansieringen ska täcka skötseln av alla uppgifter som det åligger vårdlandskapen att ordna. Vårdlandskapen kommer alltså inte att ha några betydande inkomstkällor utöver den statliga finansieringen och de kund- och användaravgifter som tas ut

för tjänsterna. Bestämmelser om vårdlandskapens fullmakt att uppta lån för finansiering av investeringar och om styrningen av investeringar finns i lagen om vårdlandskap. Vårdlandskapens beskattningsrätt utreds separat genom parlamentarisk beredning.

I 2 mom. tas det hänsyn till att i Nyland ansvarar utöver fyra vårdlandskap även Helsingfors stad för vårdlandskapens uppgifter. Lagen om vårdlandskapens finansiering ska också tillämpas på finansieringen av de av vårdlandskapens lagstadgade uppgifter som hör till Helsingfors stads organiseringsansvar på motsvarande sätt som på vårdlandskapen. Helsingfors stads ställning avviker dock från vårdlandskapens ställning, eftersom Helsingfors i egenskap av kommun åtminstone i princip har möjlighet att finansiera dessa tjänster även inom ramen för sitt allmänna verksamhetsområde med sina egna kommunalskatteinkomster. Bestämmelser om särredovisning av Helsingfors stads ekonomi i fråga om de av vårdlandskapens uppgifter som staden ansvarar för finns i lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet i Nyland (19 §). I bestämmelserna i lagen om vårdlandskapens finansiering beaktas Helsingfors stads särställning i 5 § som gäller den kostnadsbas som ligger till grund för den statliga finansieringen. Enligt den paragrafen ska finansiering som beviljats på basis av kommunens allmänna kompetens (t.ex. som försäljningsinkomst eller understöd) inte beaktas i de driftskostnader som ligger till grund för vårdlandskapens finansiering.

I lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet i Nyland föreskrivs dessutom att vissa uppgifter inom social- och hälsovården ska höra till HUS-landskapssammanslutningens organiseringsansvar. Avsikten är att finansieringen enligt lagen om vårdlandskapens finansiering också ska täcka finansieringen av dessa uppgifter. Finansieringen betalas till vårdlandskapen och Helsingfors stad och den ska ingå i den allmänna finansiering som betalas med stöd av lagen om vårdlandskapens finansiering. Vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad ska svara för HUS-landskapssammanslutningens kostnader enligt vad som avtalats i grundavtalet. Enligt 3 mom. tillämpas lagen inte i landskapet Åland.

2 §. Definitioner. I paragrafen föreslås närmare bestämmelser om definitionen av de viktigaste begreppen i lagen.

I 1 mom. 1 punkten definieras vad som i lagen avses med kalkylerade kostnader. Den kalkylerade kostnaden är det belopp av statlig finansiering som betalas till vårdlandskapen på grundval av bestämningsgrunderna för social- och hälsovård enligt 13 § och bestämningsgrunderna för räddningsväsendet enligt 21 §.

Ett grundpris enligt punkt 2 är ett pris per invånare eller en grund som används som underlag för vårdlandskapets kalkylerade kostnader och bestämningsgrunder. Beloppet föreslås bli fastställt årligen genom förordning av statsrådet i enlighet med 6 § och med stöd av de bemyndiganden att utfärda förordning som finns i 13 och 21 § om användningen av grundpriser. Grundpriset är utgångspunkten för beräkning av den statliga finansieringen. Grundpriset är ett verktyg för regleringen av den totala finansieringen till vårdlandskapen och för fördelning av finansieringen utifrån olika bestämningsgrunder. Genom förordning utfärdas årligen bestämmelser om vårdlandskapets grundpriser per invånare för det kalkylerade servicebehov som beskriver användningen av social- och hälsojänster samt om grundpriserna för främjande av hälsa och välfärd, befolkningstäthet, inslag av personer med ett främmande språk som modersmål, tvåspråkighet, karaktär av skärgård, samiskspråkighet och räddningsväsendets uppgifter.

Punkterna 3–5 tar upp begreppen finansår, befolkningstäthet och person med ett främmande språk som modersmål. Begreppen definieras på samma sätt som i 4 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. I 6 punkten föreslås en definition av tvåspråkigt vårdlandskap. Med tvåspråkigt vårdlandskap avses ett tvåspråkigt vårdlandskap enligt 6 § i språklagen

(423/2003). Enligt den paragrafen är ett vårdlandskap tvåspråkigt, om det inom vårdlandskapet finns minst en tvåspråkig kommun. I 7 punkten finns en definition av samiskspråkig på motsvarande sätt som i 4 § 1 mom. 9 punkten i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice.

I 2 mom. fastställs den tidpunkt som ska bestämma vilket antal invånare i vårdlandskapet som ska användas vid uträkningen av finansieringen. Denna uppgift fastställs utifrån uppgifterna i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen i slutet av det år som föregått året före finansåret.

2 kap. **Principer för den statliga finansieringen**

3 §. *Den statliga finansieringen till vårdlandskapen.* I paragrafen föreslås det bestämmelser om hur den statliga finansiering som riktas till vårdlandskapen utformas i sin helhet. Finansieringen riktas till vårdlandskapen utifrån dels invånarantalet och dels omgivningsfaktorer som beskriver servicebehovet och kostnaderna för tjänsterna samt koefficienter som beskriver främjandet av hälsa och välfärd.

Nettokostnaderna för vårdlandskapens social- och hälsovård och räddningsväsende skulle enligt nivån för 2020 uppgå till uppskattningsvis ca 19 056 miljoner euro. Av detta utgörs ca 18 613 miljoner euro av kostnader för social- och hälsovården och ca 443 miljoner euro av kostnader för räddningsväsendet. Dessa kostnader ska finansieras med den statliga finansiering som ingår i propositionen. Dessutom slås det nuvarande särskilda momentet Statsunderstöd för verksamheten vid kompetenscentrum inom det sociala området på 3 miljoner euro under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel samman med vårdlandskapens allmänna finansiering.

Enligt de principer som slagits fast i samband med beredningen av reformen ska vårdlandskapen åtminstone inte under de år som följer omedelbart på reformen ha egen beskattningsrätt. Avsikten är också att vårdlandskapen åtminstone före den egna beskattningsrätten ska ha endast begränsad rätt att uppta lån. Vårdlandskapens inkomster kommer därför att i praktiken bestå så gott som enbart av den statliga finansieringen och av de kund- och användaravgifter som tas ut för tjänsterna.

I vårdlandskapens kostnader inräknas också avskrivningar, och i finansieringen till vårdlandskapen beaktas således på motsvarande sätt investeringar. Genom den statliga allmänna finansieringen finansierar vårdlandskapen ersättningsinvesteringar i lokaler, anordningar, maskiner och annat lösöre. I lagen om vårdlandskap föreskrivs dessutom om vårdlandskapets fullmakt att uppta lån. Ett vårdlandskap kan med stöd av en fullmakt som statsrådet fastställer för varje räkenskapsperiod lyfta lån som vårdlandskapet får använda för nyinvesteringar och utvidgningssinvesteringar.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om grunderna för fördelningen av den statliga finansieringen. Bestämmelser om viktningen vid fördelningen av finansieringen utfärdas enligt situationen året före det år då reformen träder i kraft. Enligt förslaget ska sammanlagt 14,622 procent av finansieringen fördelas invånarbaserat och 79,705 procent enligt servicebehovet inom social- och hälsovården. På grundval av de övriga bestämningsfaktorerna fördelas 5,674 procent av finansieringen.

Den finansiering av social- och hälsovården som enligt 3 kap. grundar sig på invånarantalet utgör enligt förslaget 13,424 procent dvs. ca 2 499 miljoner euro och den på servicebehovet grundade finansieringen utgör 81,6 procent dvs. ca 15 189 miljoner euro av finansieringen av vårdlandskapens social- och hälsovård. Servicebehovet inom hälso- och sjukvården ligger till

grund för 48,274 procent dvs. ca 8 985 miljoner euro av finansieringen, servicebehovet inom äldreomsorgen ligger till grund för 16,141 procent dvs. ca 3 005 miljoner euro av finansieringen och servicebehovet inom socialvården ligger till grund för 17,185 procent dvs. ca 3 199 miljoner euro av finansieringen.

Det föreslås att vårdlandskapen dessutom ska betalas 1,500 procent, dvs. ca 279 miljoner euro, för kostnader som förorsakas av gles bosättning (16 §), 2,000 procent, dvs. ca 372 miljoner euro, för kostnader som förorsakas av behoven hos personer med ett främmande språk som modersmål (17 §), 0,350 procent, dvs. ca 65 miljoner euro, för kostnader som förorsakas av tvåspråkighet (18 §) och 0,113 procent, dvs. ca 21 miljoner euro, för kostnader som förorsakas av karaktären av skärgård (19 §) samt 0,013 procent, dvs. 2,5 miljoner euro, för kostnader som förorsakas av samiskspråkighet (20 §). Ovannämnda bestämningsfaktorer som beskriver förhållandena utgör 3,976 procent av vårdlandskapens kalkylerade finansiering. Vårdlandskapen får också en ersättning på 1 procent, dvs. ca 186 miljoner euro, för främjande av hälsa och välfärd (15 §).

Vårdlandskapen ska också i enlighet med 4 kap. få statlig finansiering för de kalkylerade kostnaderna för räddningsväsendets uppgifter. På basis av invånarantalet bestäms 65 procent av finansieringen av räddningsväsendet, dvs. ca 288 miljoner euro, vilket på riksnivå innebär 1,510 procent av finansieringen till vårdlandskapen (21 §). På basis av befolkningstätheten (22 §) bestäms 5 procent, dvs. ca 33 miljoner euro, vilket innebär 0,116 procent av finansieringen för hela landet. På basis av riskfaktorerna inom räddningsväsendet (23 §) bestäms 30 procent av finansieringen, dvs. ca 133 miljoner euro, vilket på riksnivå innebär sammanlagt 0,697 procent av finansieringen till vårdlandskapen.

Bestämningsfaktorer	Andel av finansieringen av social- och hälsovårdstjänsterna	Andel av finansieringen av räddningsväsendet	Andel av vårdlandskapens sammanlagda finansiering
Invånarbaserad andel	13,424 %	65,000 %	14,622 %
Behovsfaktorer inom social- och hälsovården, varav	81,600 %		79,705 %
Hälso- och sjukvård	48,274		47,152
Äldreomsorg	16,141		15,767
Socialvård	17,185		16,786
Främjande av hälsa och välfärd	1,000 %		0,977 %
Befolkningstäthet	1,500 %	5,000 %	1,581 %
Inslag av personer med ett främmande språk som modersmål	2,000 %		1,954 %
Tvåspråkighet	0,350 %		0,342 %
Karaktär av skärgård	0,113 %		0,110 %

Samiskspråkighet	0,013 %		0,013 %
Risikfaktorer inom räddningsväsendet		30,000 %	0,697 %

I 2 mom. föreskrivs det att från och med ikraftträdandeåret ska andelarna ändras årligen i enlighet med ändringarna i den finansiering som fördelas på basis av bestämningsfaktorerna. Exempelvis när nivån på finansieringen till vårdlandskapen justeras för det följande finansåret ska en ökning av servicebehovet inom social- och hälsovården beaktas på förhand. Detta gäller dock inte uppgifterna inom räddningsväsendet (7 §). Detta ändrar andelarna i fråga om den finansiering som fördelas på basis av bestämningsfaktorerna. Därtill ändras finansieringsandelarna också till följd av eventuella ändringar i vårdlandskapens uppgifter och till följd av eventuella nya lagstadgade uppgifter. Eftersom dessa ändringar baserar sig direkt på bestämmelser i den lag som nu föreslås bli stiftad, föreslås det inte att andelarna ska uppdateras årligen i lagen. Till denna del motsvarar regleringssättet det regleringssätt som följts i samband med reformen av statsandelen för kommunal basservice.

Enligt 3 mom. motsvarar kostnadsunderlaget för den statliga finansieringen till sin storlek det sammanlagda beloppet av de i 13 § avsedda kalkylerade kostnaderna för de uppgifter inom social- och hälsovården som vårdlandskapet ska ansvara för samt de i 21 § avsedda kalkylerade kostnaderna för räddningsväsendet.

I 4 mom. föreslås en informativ bestämmelse som innehåller en hänvisning till bestämmelserna om statsborgen för vårdlandskap. I 3 kap. i lagen om vårdlandskap finns bestämmelser om statsborgen som beviljas vårdlandskap. I lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av lagstiftningen om den (32 §) finns det dessutom bestämmelser om statsborgen för de lån som överförs från samkommunerna till vårdlandskapen. På den statliga utlåningen tillämpas i övrigt lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988).

4 §. Vårdlandskapets rätt att besluta om användningen av finansieringen. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om vårdlandskapets rätt att självständigt besluta hur den statliga finansieringen ska användas. Bestämmelsen motsvarar de allmänna principerna för vårdlandskapets självstyrelse. I paragrafen hänvisas också till vissa begränsningar av vårdlandskapets beslutanderätt annanstans i lagstiftningen. Den nämnda regleringen behövs särskilt för att säkerställa att servicesystemet organiseras enhetligt på såväl regional som riksomfattande nivå och för att styra kostnaderna.

Med stöd av 1 mom. beslutar vårdlandskapet om hur den statliga finansieringen ska fördelas vid skötseln av uppgifterna. Denna princip om den statliga finansieringens allmänna karaktär motsvarar i praktiken det som gäller inom det nuvarande systemet för statsandel för kommunal basservice, även om det inte finns någon motsvarande uttrycklig bestämmelse i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice.

Med stöd av 2 mom. har vårdlandskapet på det sätt som särskilt föreskrivs rätt att ta ut kund- och användaravgifter för användningen av de tjänster vårdlandskapet ordnar och bestämma om användningen av avgiftsinkomsterna. Avgiftsinkomsterna har inte någon direkt inverkan på storleken på finansieringen till ett enskilt vårdlandskap så att t.ex. en större ökning av avgifts-

inkomsterna än väntat skulle leda till en sänkning av den statliga finansieringen. Avgiftsinkomsterna dras av från de driftskostnader som ligger till grund för den statliga finansieringen på riksnivå på det sätt som föreskrivs i 5 §.

I 3 mom. hänvisas det till begränsningar av den beslutanderätt som gäller användningen av vårdlandskapets finansiering. Den tilläggsfinansiering som avses i 11 § i lagen om vårdlandskapens finansiering kan förenas med villkor som är förpliktande för ett enskilt vårdlandskap.

Avsikten är att vårdlandskapets statliga finansiering och avgiftsinkomster ska finansiera såväl omkostnaderna för den service vårdlandskapet ordnat som behövliga investeringar. Avsikten är att det i princip ska vara förbjudet för vårdlandskapen att uppta långfristiga lån. Ett vårdlandskap ska kunna uppta kortfristiga lån särskilt för att trygga likviditeten. Dessutom finns bestämmelser om vårdlandskapens fullmakt att uppta lån i anslutning till finansieringen av investeringar i 15 § i lagen om vårdlandskap och bestämmelser om styrningen av vårdlandskapens investeringar i 16 § i den lagen.

Även det utvärderingsförfarande som det föreskrivs om i 120–122 § i lagen om vårdlandskap begränsar vårdlandskapets beslutanderätt i ekonomiskt betydande ärenden. Enligt 122 § i lagen om vårdlandskap får en myndighet i ett vårdlandskap efter att ett utvärderingsförfarande inletts fatta beslut som har betydande långsiktiga effekter på vårdlandskapets ekonomi eller som skulle strida mot åtgärdsförslag som lagts fram av en utvärderingsgrupp endast om det inte är möjligt att senarelägga beslutet av tvingande skäl eller på grund av ärendets brådskande natur.

5 §. *Kostnader som läggs till grund för den statliga finansieringen.* Syftet med den statliga finansieringen är att trygga att vårdlandskapen har tillräckliga och proportionerliga ekonomiska förutsättningar att ordna de lagfästa uppgifterna.

Grundlagsutskottet bedömde de grundlagsenliga ramarna för landskapens finansiering i sina utlåtanden om det förslag som hade lagts fram under den föregående valperioden (GrUU 26/2017 rd, GrUU 15/2018 rd, GrUU 65/2018 rd). Grundlagsutskottet konstaterade att när det gäller frågan om huruvida landskapens finansiering är tillräcklig finns det ingen tolkningspraxis från grundlagsutskottet som skulle vara i linje med den kommunala finansieringsprincipen. Utskottet anser att till skyldigheten att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna i 22 § i grundlagen hör statens ansvar för att se till att landskapen har praktiska förutsättningar att klara av sina uppgifter. Enligt utskottet är en motiverad utgångspunkt för landskapens finansiering att när bestämmelser om uppgifterna införs, gäller det att samtidigt se till att landskapen i enlighet med finansieringsprincipen har faktiska möjligheter att klara av dem. Det avgörande för hur landskapen lyckas sköta uppgiften att ordna social- och hälso-tjänster är uttryckligen hur väl finansieringen räcker till och hur den fördelas. Det väsentliga är att finansieringen av social- och hälso-tjänsterna i tillräcklig grad måste motsvara servicebehovet och säkerställa att de kundavgifter som tas ut för social- och hälso-tjänster inte blir så höga att de som behöver tjänsterna inte kan utnyttja dem.

I enlighet med 1 mom. ska vårdlandskapens sammanlagda driftskostnader för social- och hälsovården och räddningsväsendet samt avskrivningarna enligt plan och nedskrivningarna ligga till grund för den statliga finansieringen. När det gäller kostnaderna för vårdlandskapens verksamhet ingår i driftskostnaderna bl.a. personalkostnader, hyror och andra ersättningar för lokaler samt anskaffning av anordningar, material och annat lösöre. Avskrivningarna enligt plan och nedskrivningarna täcker vårdlandskapens kostnader för ersättningsinvesteringar, såsom investeringar i lokaler och anskaffningar av anordningar med lång verkningstid. Dessutom har vårdlandskapen för finansiering av investeringar en fullmakt att uppta lån som statsrådet beslutar om för varje räkenskapsperiod. Bestämmelser om fullmakten finns i lagen om vårdlandskap.

Vid justeringen av finansieringen betraktas inte den mervärdesskatt som ingår i anskaffningarna som kostnader. Mervärdesskatten ska ersättas till vårdlandskapen på samma sätt som den statliga finansiering som föreskrivs för kommunerna genom ett separat system med återbäring. Från de kostnader som ska beaktas i finansieringen dras dock inte av mervärdesskatten på sådana anskaffningar för vilka avdrag inte får göras enligt 114 § i mervärdesskattelagen (1501/1993).

Från de driftskostnader som ska beaktas avdras årligen inkomsterna av kund- och användaravgifterna, de försäljningsinkomster som vårdlandskapen fått samt understöd, som består av olika statsunderstöd och eventuella understöd som kommunerna inom ramen för sitt allmänna verksamhetsområde gett vårdlandskapen samt EU-finansiering. Granskningen av alla dessa poster ska genomföras på riksnivå. Den statliga finansieringen beräknas alltså enligt nettoutgifterna. Från de driftskostnader som ska beaktas dras däremot inte av den tilläggsfinansiering som vårdlandskapet fått med stöd av 11 §.

6 §. *Nivån på den statliga finansieringen.* Enligt 1 mom. baserar sig nivån på den statliga finansieringen för varje finansår på vårdlandskapens kalkylerade kostnader föregående år. Med kalkylerade kostnader avses vårdlandskapens kostnader som bestäms enligt 3 och 4 kap.

Nivån på vårdlandskapens finansiering för hela landet höjs årligen på det sätt som föreskrivs i 7–10 §. I nivån på finansieringen beaktas således årligen på förhand ökningen av servicebehovet inom social- och hälsovården, höjningen av kostnadsnivån samt vårdlandskapens eventuella nya uppgifter. I efterhand på basis av de bokslutsuppgifter som färdigställts varje år justeras vårdlandskapens faktiska kostnader för hela landet så att de motsvarar de kalkylerade kostnaderna för bokslutsåret i fråga.

Enligt 2 mom. tillämpas dock inte 7 § på höjningen av nivån på finansieringen av räddningsväsendet. Servicebehovet inom räddningsväsendet bedöms inte öka i motsvarande grad som inom social- och hälsovårdstjänsterna.

7 §. *Beaktande av förändringen i servicebehovet.* I paragrafen föreslås att vid justeringen av nivån på den statliga finansieringen för hela landet ska den beräknade förändringen i servicebehovet inom social- och hälsovården varje år beaktas på förhand. Som grund för bedömningen av förändringen i servicebehovet används den beräknade ökningen av servicebehovet enligt den analysmodell för sociala utgifter som Institutet för hälsa och välfärd har utvecklat, dvs. den s.k. socialutgiftsmodellen.

I socialutgiftsmodellen indelas de offentliga utgifterna i tre delområden som omfattar pensioner, andra inkomstöverföringar samt kostnader för social- och hälsovårdstjänster. Utvecklingen av dessa förklaras i väsentlig grad av de verkningar som uppstår genom befolkningsutvecklingen, dvs. volymutvecklingen. Gemensamt för granskningen av alla utgifter är att de indelas enligt kön och åldersklass, varvid man utifrån Statistikcentralens befolkningsprognos kan projicera utvecklingen av utgifterna i framtiden antingen på basis av den nuvarande utgiftsstrukturen eller på basis av alternativa antaganden om utvecklingen av de köns- och åldersklassenliga utgifterna. Granskningen har i fråga om social- och hälsovårdstjänsterna utsträckt till att omfatta även den regionala nivån, där bedömningen görs på nivån för sjukvårdsdistrikten och på landskapsnivå.

Beräkningen enligt socialutgiftsmodellen baserar sig i princip på antagandet att fördelningen av utgifterna på olika åtgärder och förmåner inom varje åldersgrupp förblir densamma som för närvarande – med undantag för pensioner – men när åldersgruppernas storlek ändras i enlighet med befolkningsprognosen förändras de totala kostnaderna för åtgärderna i enlighet med förändringen i fråga om åldersgrupperna. Ett alternativt sätt att tolka beräkningen är att tänka sig att resultatet representerar kostnaderna för åtgärderna för kunder i olika åldersgrupper, varvid

utvecklingen av antalet kunder enligt åldersgrupp förutspås i enlighet med befolkningsprognosen.

De utvecklingsprognoser som tagits fram med hjälp av socialutgiftsmodellen används också vid finansministeriet vid utarbetandet av beräkningen av hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna.

Enligt socialutgiftsmodellen beräknas ökningen av servicebehovet inom social- och hälsovården till följd av befolkningens förändrade åldersstruktur till i medeltal ca 1,2 procent per år under perioden 2023–2027.

I enlighet med det föreslagna 1 mom. ska en ökning av servicebehovet beaktas upp till den grad att den årliga ökningen av driftskostnaderna motsvarar 80 procent av den årliga ökningen enligt den ovannämnda socialutgiftsmodellen. Bestämmelsen innebär att vårdlandskapen har ett incitament att dämpa ökningen av social- och hälsovårdskostnaderna. Bestämmelsen utgör således en koppling till målet att stävja kostnadsökningen och trygga de offentliga finansernas hållbarhet, vilket är ett av målen för reformen.

Det årliga servicebehov som beräknats enligt socialutgiftsmodellen för det år då lagen träder i kraft och det därpå följande året beaktas dock i sin helhet i enlighet med övergångsbestämmelserna (36 §).

Socialutgiftsmodellen baserar sig på nuvarande servicestrukturer och verksamhetsätt och innefattar inte någon produktivitetsökning. Vårdlandskapen kan påverka kostnadsutvecklingen genom att själva utveckla serviceprocesserna i en mer kostnadseffektiv och kostnadsnyttoeffektiv riktning. Personalkostnaderna utgör något över hälften av driftskostnaderna, så löneutvecklingen och insatserna för att höja produktiviteten är av central vikt. De föreslagna lagarna – lagen om ordnande av social- och hälsovård, lagen om organisering av räddningstvåsendet, lagen om vårdlandskap och ändringarna i speciallagstiftningen om social- och hälsovården – innehåller reformer som ska göra det möjligt att dämpa kostnadsökningen samt främja en kostnadsnyttoeffektiv fördelning av resurserna samtidigt som servicesystemet styrs och övervakas så att invånarnas grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses.

Om finansieringen till vårdlandskapen på förhand skulle justeras så att den till fullo motsvarar den beräknade ökningen av servicebehovet, skulle vårdlandskapen sakna incitament att bromsa upp kostnadsökningen. Nivån på den kalkylerade statliga finansieringen får dock inte helt kopplas fri från vårdlandskapens faktiska driftskostnader, eftersom vårdlandskapen måste ha förutsättningar att kunna sköta de uppgifter som anvisats dem. Därför föreskrivs det i den föreslagna 10 § att de kalkylerade kostnaderna årligen i efterhand ska justeras så att de motsvarar vårdlandskapens faktiska kostnader.

Enligt 2 mom. justeras den beräknade ökningen av servicebehovet enligt socialutgiftsmodellen med högst fyra års mellanrum. Då är det också möjligt att omgående beakta uppgifterna i den senaste befolkningsprognosen, vilka inverkar väsentligt på beräkningen enligt socialutgiftsmodellen. I övergångsbestämmelserna föreskrivs att den första justeringen ska göras från och med 2023, vilket innebär att en proposition om saken ska lämnas till riksdagen redan innan lagen träder i kraft senast hösten 2022.

8 §. Beaktande av förändringen i kostnadsnivån. Det föreslås att nivån på finansieringen av vårdlandskapen för hela landet ska justeras årligen på förhand också med beaktande av förändringen i kostnadsnivån. Den förändring i kostnadsnivån som ska beaktas vid justering av statens finansiering ska enligt 1 mom. fastställas med stöd av prisindexet för vårdlandskapen. En allmän

princip enligt förslaget är att prisindexet för vårdlandskapen ska vara så enkelt, tydligt och transparent som möjligt och att det i tillräcklig grad ska återspegla ökningen av vårdlandskapens kostnader.

Enligt 2 mom. ska prisindexet för vårdlandskapen bygga på det allmänna förtjänstnivåindexet, konsumentprisindexet och den förändring som skett i landskapsarbetsgivarens socialskyddsavgifter. Det föreslås att viktkoefficienten för förtjänstnivåindexet ska vara 0,60, viktkoefficienten för konsumentprisindexet 0,30 och viktkoefficienten för förändringen i landskapsarbetsgivarens socialskyddsavgifter 0,10. Det föreslås att närmare bestämmelser om uträkningen av indexet ska utfärdas genom förordning av statsrådet. Ett utkast till förordning finns som bilaga till denna proposition. Prognosen för vårdlandskapsindexet offentliggörs i samband med planen för de offentliga finanserna och statens budgetproposition och det är finansministeriet som svarar för uträkningen av indexet.

Det är motiverat att använda det allmänna förtjänstnivåindexet vid uträkningen av vårdlandskapsindexet, eftersom de som producerar social- och hälso-tjänster inte direkt kan påverka förtjänstnivåindexets utveckling. Detta dämpar också lönekonkurrensen mellan producenterna. På så sätt kan man undvika situationer där producenterna när de får full finansiering av staten inte har tillräckliga incitament för att dämpa ökningen av lönekostnaderna. Dessutom torde den ökade konkurrensen skapa enhetlighet i lönebildningen inom den offentliga och den privata sektorn.

Genom konsumentprisindexet strävar man efter att mäta de förändringar som skett i kostnadsnivån för andra utgifter än löner och lönebundna avgifter. I praktiken beskriver indexet närmast förändringar i priset för varor och tjänster. Motiveringen till att använda det allmänna konsumentprisindexet är densamma som för det allmänna förtjänstnivåindexet.

Som lönebundna avgifter betraktas sådana sjukförsäkringspremier, arbetslöshetsförsäkringspremier och pensionsavgifter som vårdlandskapen betalar i egenskap av arbetsgivare och som hänförs till de löner som kommunerna betalar. De enskilda vårdlandskapen kan inte påverka fastställandet av lagstadgade lönebundna avgifter.

Efter att lagen har trätt i kraft kommer vårdlandskapet i egenskap av den som ordnar tjänster i regel att ordna och köpa sådana tjänster och servicehelheter där arbetsinsatsen utgör en betydande andel. Därför bör den största vikten läggas på de lönebundna utgifterna vid utformningen av vårdlandskapsindexet. Lönekostnadernas andel av kommunernas och samkommunernas kostnader som överförs till vårdlandskapen var ungefär hälften 2018. Vidare stod köp av tjänster för ungefär en tredjedel av driftskostnaderna för social- och hälsovården. Också när det gäller kostnaderna för köpta tjänster utgör personalutgifterna en stor andel.

9 §. Beaktande av ändringar i uppgifterna. I enlighet med paragrafen ska man vid den årliga justeringen av nivån på vårdlandskapens finansiering för hela landet till fullo beakta de ändringar och nya uppgifter som hänförs till vårdlandskapens lagstadgade uppgifter. Vid justeringen av kostnaderna beaktas förutom de lagstadgade ändringarna även förändringar i omfattningen eller arten av vårdlandskapens uppgifter när förändringen föranleds av statsbudgetlösningar. Sådana beslut kan fattas i situationer där skötseln av uppgifterna i lagstiftningen är bunden till det anslag som reserverats i statsbudgeten eller där miniminivån på finansieringen inte baserar sig på lagstiftningen.

Momentet innehåller en informativ bestämmelse enligt vilken den statliga finansieringen kan höjas eller sänkas på basis av ändringar i omfattningen eller arten av uppgifterna. Ändringen

genomförs genom att den uppskattade förändringen i kostnadsnivån och därmed finansieringsnivån för den uppgift som ändringen gäller hänförs till de kalkylerade kostnader som ligger till grund för grundpriset eller grundpriserna i anslutning till uppgiften.

Dessutom föreslås momentet innehålla en informativ bestämmelse som preciserar sådana ändringar i omfattningen eller arten av uppgifterna som genomförs enbart genom statsbudgetlösningar. Enligt bestämmelsen kan en ändring av omfattningen eller arten av uppgifterna grunda sig på statsbudgeten till den del som lagstiftningen om vårdlandskapets uppgifter inte föranleder något annat. Genom en statsbudgetlösning som inte är kopplad till en ändring av en lag eller förordning kan således uppgifternas omfattning eller art ändras i fråga om sådana uppgifter där vårdlandskapets organiseringsansvar bestäms på basis av i vilken omfattning finansiering för skötseln av uppgifterna har anvisats i statsbudgeten. En ändring av omfattningen eller arten av uppgifterna som enbart baserar sig på statsbudgeten begränsas av vad som annars följer av den lagstiftning som styr vårdlandskapets uppgifter. Dessutom begränsas dessa lösningar som enbart baserar sig på budgeten av finansieringsprincipen och säkerställandet av att vårdlandskapen har faktiska förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter.

Målet bör vara att de kostnader som den föreslagna ändringen medför bedöms så grundligt att vårdlandskapen har verkliga möjligheter att med hjälp av den tilläggsfinansiering som föreslås för förändringarna klara av de uppgifter och förpliktelser som riktats till dem och så att ändringen inte leder till att vårdlandskapens kostnader stiger till en nivå som överskrider tilläggsfinansieringen för dem.

För bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna har det utvecklats olika verktyg vars betydelse kommer att öka och för vilka man i fortsättningen torde bli tvungen att bedöma behovet av uppdateringar, såväl som annan utveckling av styrningen av bedömningsförfarandet. Till exempel justitieministeriets publikation ”Konsekvensbedömning av lagförslag. Anvisningar” (Justitieministeriet, publikation 2008:3) innehåller ett avsnitt som gäller bedömningen av ekonomiska konsekvenser. Vidare har utvärderingssektionen för ekonomiska konsekvenser vid delegationen för kommunal ekonomi och förvaltning berett en kalkyleringsram för bedömningen av ekonomiska konsekvenser som stöd för särskilt sådan lagberedning som gäller kommunerna.

Vid statsrådets kansli inrättades det 2015 ett oberoende och självständigt råd för bedömning av lagstiftningen, som har till uppgift att ge utlåtanden om regeringens propositioner och deras konsekvensbedömningar. Rådets mål är bl.a. att höja kvaliteten på lagberedningen och i synnerhet konsekvensbedömningarna i regeringens propositioner.

Dessutom behandlas sådana ärenden som ska behandlas vid statsrådets allmänna sammanträde eller som är av ekonomisk betydelse och som faller inom ministeriets beslutanderätt i statsrådets finansutskott innan beslut fattas i dem. Syftet med en sådan behandling av ärenden som följer statsrådets föreskrift om handläggningen av ärenden i statsrådets finansutskott är bl.a. att åtgärderna ska vara ändamålsenliga och tillräckligt väl motiverade med tanke på ekonomin och samhällets intressen som helhet. Vid användningen av anslag och annan tillämpning av budgeten ska heller inte bara statsfinansiella aspekter beaktas utan även andra aspekter inom den offentliga ekonomin såväl som samhällsekonomin.

10 §. Beaktande av de faktiska kostnaderna. I paragrafen föreslås att när nivån på vårdlandskapets finansiering för hela landet bestäms för finansåret beaktas årligen i efterhand de faktiska kostnaderna enligt vårdlandskapets bokslutsuppgifter för året före det år som föregått finansåret. Skillnaden mellan de kalkylerade kostnaderna för året i fråga och de faktiska kostnader som avses i 5 § beaktas i nivån på vårdlandskapets finansiering som en faktor som ökar eller minskar finansieringsnivån. Exempelvis om de faktiska kostnaderna för 2023 är 50 miljoner euro mindre

än de kalkylerade kostnaderna för året i fråga, läggs skillnaden i efterhand till finansieringsnivån för 2025.

Den föreslagna justeringen av nivån på finansieringen i efterhand motsvarar till sina grundprinciper den årliga justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna i fråga om statsandelen för kommunal basservice, där de kalkylerade kostnaderna, grundpriserna och finansieringen justeras i enlighet med de faktiska kostnaderna. Staten deltar i kommunernas kalkylerade kostnader med en andel som motsvarar statsandelsprocenten. För kommunernas del innehåller justeringen ett incitament att dämpa kostnadsökningen, eftersom statsandelen utgör endast en fjärdedel av finansieringen till kommunerna. Vårdlandskapens finansiering kommer däremot i sin helhet från staten.

Nivån på den kalkylerade finansieringen får inte helt kopplas fri från vårdlandskapens faktiska driftskostnader, eftersom vårdlandskapen måste ha förutsättningar att kunna sköta de uppgifter som anvisats dem. Vårdlandskapens faktiska kostnader utgör också referensinformation om de enskildas behov som med stöd av grundlagen ska tillgodose och är således en indikator för vilken finansiering som krävs för att tillgodose rätten till tillräckliga social- och hälso- och sjukvårdstjänster och vilken finansiering som räddningsväsendet förutsätter. De faktiska kostnaderna bör därför utgöra ett av underlagen för justeringen av finansieringen. Syftet med regleringen är att trygga ordnandet av tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster enligt 19 § i grundlagen samt räddningsväsendets tjänster i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheter som avses i 7, 15 och 20 § i grundlagen.

Eftersom justeringen av finansieringen görs på landsnivå, är finansieringsmodellen således inte kostnadsbaserad för ett enskilt vårdlandskap ens med beaktande av efterhandsjusteringen. Finansieringen fördelas till enskilda vårdlandskap enligt bestämningsfaktorerna i lagen om vårdlandskapens finansiering som kalkylerad finansiering.

Vårdlandskapen har på det sätt som föreskrivs i lagen om vårdlandskap fullmakt att i begränsad utsträckning ta upp långfristiga lån för finansiering av sina investeringar. Exempelvis lokalkostnaderna beaktas således i vårdlandskapens faktiska kostnader i driftskostnaderna i form av hyror och leasingavgifter samt i form av vårdlandskapets egna investeringar genom avskrivningar enligt plan.

Den i 11 § avsedda tilläggsfinansieringen till ett vårdlandskap ska inte beaktas som en faktor som höjer det berörda vårdlandskapets finansiering följande år. Tilläggsfinansieringen ska emellertid beaktas genom justeringen av kostnaderna till den del den inverkar på de faktiska kostnaderna. Tilläggsfinansieringen kan således bidra till att påverka nivån på finansieringen för hela landet.

11 §. Tilläggsfinansiering till vårdlandskap. Statens kalkylerade finansiering som bestäms enligt denna lag tillsammans med vårdlandskapens kund- och användaravgifter beräknas räcka till för att finansiera ordnandet av vårdlandskapens lagstadgade uppgifter. Till skillnad från den kommunala organiseringsmodellen har vårdlandskapen inte beskattningsrätt och därför är finansieringen av deras uppgifter i princip beroende av den statliga finansieringen. I paragrafen föreskrivs om den vårdlandskapsspecifika tilläggsfinansieringen i situationer där nivån på finansieringen till ett enskilt vårdlandskap inte tryggar ordnandet av tillräckliga social- och hälso- tjänster samt uppgifter inom räddningsväsendet.

Med stöd av 1 mom. har ett enskilt vårdlandskap rätt att utöver den kalkylerade finansieringen av staten få tilläggsfinansiering till det belopp som behövs för att trygga ordnandet av tillräck-

liga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster enligt 19 § 3 mom. i grundlagen och räddningsväsendets tjänster i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheter som avses i 7, 15 och 20 § i grundlagen, om finansieringsnivån annars skulle äventyra tryggheten av tillräckliga tjänster.

Principen för finansiering av vårdlandskapens social- och hälsovård bygger vid sidan av grundlagens ovannämnda bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna på grundlagens 22 § enligt vilken det allmänna ska se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses. Detta innebär också att tillräckliga resurser ska anvisas för ändamålet. Att finansieringsprincipen har en koppling till grundlagen betyder i det här sammanhanget särskilt att resurserna ska ge möjlighet att tillförsäkra tillräckliga social- och hälsovårdstjänster och räddningsväsendets tjänster i den omfattning som det behövs och är motiverat med stöd av lagen. Vad som är tillräckliga resurser måste då i sista hand bedömas utifrån de enskildas behov och inte utifrån genomsnittet för hela befolkningen.

Behovet av tilläggsfinansiering till ett vårdlandskap bör bedömas så att vårdlandskapens skyldighet att ordna ovannämnda tjänster enligt grundlagen inte äventyras. Bestämmelser om förfarandet för beviljande av tilläggsfinansiering och om den bedömning av behovet av tilläggsfinansiering som ingår i förfarandet finns i 26 §. Bedömningen ska grunda sig på en helhetsbedömning där man utnyttjar den information som fått i processen för styrning av vårdlandskapen samt annan aktuell information om vårdlandskapets ekonomi och verksamhet. Bedömningsgrunder är bl.a. den faktiska utvecklingen av tillgången till tjänster, bedömningar av problemen med tillgången och vårdlandskapens möjligheter att genomföra ändringar i sin ekonomi och verksamhet samt vårdlandskapets ekonomiska situation.

Den information som behövs för bedömningen fås för det första genom de styrnings- och förhandlingsprocesser som anges i 4 kap. i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Enligt 23 § i den lagen förhandlar social- och hälsovårdsministeriet årligen separat med varje vårdlandskap om genomförandet av de social- och hälsovårdsuppgifter som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar. Vid förhandlingarna om styrningen behandlas också social- och hälsovårdens produktivitet och kostnadsnyttoeffekt samt utvecklingen av vårdlandskapets kostnader och tillräckligheten när det gäller finansieringen. I 28 § i den lagen föreskrivs om Institutet för hälsa och välfärds sakkunnigbedömning. Institutet för hälsa och välfärd bereder årligen på riksnivå, för varje vårdlandskaps samarbetsområde och varje vårdlandskap en sakkunnigbedömning för att bedöma om nivån på jämlikheten och finansieringen inom social- och hälsovården är tillräcklig. I sakkunnigbedömningarna granskas befolkningens välmående och hälsa enligt befolkningsgrupp, behovet av social- och hälsovård, den faktiska och uppskattade framtida utvecklingen av tillgången och kvaliteten samt kostnaderna för social- och hälsovården och utvecklingen av dem. I bedömningarna granskas dessutom eventuella åtgärder som med tanke på kostnads hanteringen eller annars är nödvändiga att genomföra i vårdlandskapet för att jämlikheten och kvaliteten inom social- och hälsovården ska kunna tryggas med statlig finansiering och annan intern finansiering. Med stöd av 29 § i den lagen utarbetar social- och hälsovårdsministeriet årligen en riksomfattande utredning för utvärdering av lika tillgång till social- och hälsovård och finansieringsnivåns tillräcklighet. I utredningen utnyttjas de i 28 § i den lagen avsedda sakkunnigbedömningar av Institutet för hälsa och välfärd. Utredningen ska innehålla ett förslag till behövliga åtgärder för utarbetandet av planen för de offentliga finanserna, statsbudgeten samt de riksomfattande strategiska målen för social- och hälsovården och annan riksomfattande styrning.

På motsvarande sätt ska inrikesministeriet med stöd av 10 § i den föreslagna lagen om organisation av räddningsväsendet årligen förhandla separat med varje vårdlandskap om utförandet

av de uppgifter inom räddningsväsendet som hör till vårdlandskapets organiseringsansvar. Ministeriet utarbetar med stöd av 15 § i den föreslagna lagen årligen en riksomfattande utredning där man bedömer genomförandet av ett högklassigt och kostnadsnyttoeffektivt räddningsväsende som motsvarar de nationella, regionala och lokala behoven samt olycksrisker eller andra risker.

Vid bedömningen utnyttjas även i 12 § i lagen om vårdlandskap avsedda andra utredningar och uppgifter om läget inom vårdlandskapens ekonomi eller servicesystem som är tillgängliga vid beredningen av planen för de offentliga finanserna och statens budgetproposition samt uppgifter som erhållits vid det samrådsförfarande avses i 13 § i lagen om vårdlandskap. Aktuell information om vårdlandskapets ekonomi fås dessutom utifrån de ekonomiska uppgifter som landskapen lämnar med stöd av 118 § i lagen om vårdlandskap och som, beroende på uppgifterna, samlas in månatligen, kvartalsvis eller årligen. Också annan information som beskriver tillståndet för vårdlandskapens ekonomi och servicesystem och som kan motiveras objektivt kan användas vid bedömningen.

Om det bedöms att de problem som lyfts fram inte beror på att nivån på finansieringen till vårdlandskapet i princip skulle vara för låg, utan att vårdlandskapet genom sina egna beslut kan trygga ordnandet av tjänsterna, bör vårdlandskapet styras till att vidta sådana åtgärder som konstaterats i styrnings- och förhandlingsprocessen mellan staten och vårdlandskapen och som är möjliga att genomföra i vårdlandskapen samt nödvändiga för att kontrollera kostnaderna samt eventuella övriga åtgärder.

Finansieringen enligt lagen om vårdlandskapens finansiering tillsammans med den fullmakt att uppta lån som anges i lagen om vårdlandskap ska räcka till även för finansieringen av vårdlandskapens investeringar så att investeringarna inte medför något behov av tilläggsfinansiering. I 15 § 3 mom. i lagen om vårdlandskap finns bestämmelser om möjligheten att avvika från vårdlandskapets fullmakt att uppta lån. Detta är med tanke på finansieringen av vårdlandskapens investeringar det primära sättet att trygga ordnandet av tjänster i exceptionella situationer, t.ex. när en eldsvåda eller någon annan motsvarande olycka har förstört en betydande sjukhusfastighet. Enligt den bestämmelsen kan statsrådet ändra vårdlandskapets fullmakt att uppta lån, om vårdlandskapets investeringsbehov är oförutsett och brådskande och investeringen är nödvändig med tanke på kontinuiteten i ordnandet av de tjänster som omfattas av vårdlandskapets organiseringsansvar eller för att trygga de tjänster som förutsätts i lagstiftningen och investeringsbehovet inte kan täckas på något annat sätt. Dessa situationer kan dock undantagsvis också vara förknippade med sådana kostnader som kan ligga till grund för tilläggsfinansiering, om det inte med den finansiering som står till förfogande annars är möjligt att trygga ordnandet av vårdlandskapets tjänster.

Enligt 2 mom. svarar staten för tilläggsfinansieringen och tilläggsfinansieringen beviljas av ett anslag i statsbudgeten. För ändamålet reserveras årligen på förhand ett anslag i statsbudgeten. Behovet av tilläggsfinansiering kan vara så brådskande att beslutet inte i alla situationer kan vara beroende av den tid som behandlingen av en tilläggsbudget kräver. En tilläggsbudget kan dock i praktiken komma i fråga, om det anslag som reserverats i budgeten inte är tillräckligt.

Enligt momentet kan ett beslut om tilläggsfinansiering till ett enskilt vårdlandskap förenas med villkor som ställs på vårdlandskapet och som gäller tjänsternas verkningsfullhet, kvalitet, mängd eller effektivitet när det gäller ordnandet. Syftet med villkoren är att säkerställa att de tjänster som förutsätts i grundlagen kan tryggas. I enlighet med de villkor som ställs på vårdlandskapet ska vårdlandskapet vidta åtgärder genom vilka det tryggar ordnandet av tillräckliga tjänster med finansieringen enligt lagen om vårdlandskapens finansiering.

Även om ett vårdlandskap har rätt att få tilläggsfinansiering i situationer där finansieringsnivån annars inte räcker till för att trygga tjänsterna, är tilläggsfinansieringen emellertid inte någon hållbar lösning för finansieringen av servicesystemet i ett vårdlandskap vars problem beror på strukturella problem som kräver särskilda korrigerande åtgärder. I 121 § i lagen om vårdlandskap föreslås därför en bestämmelse om att upprepat beviljande av tilläggsfinansiering kan leda till ett utvärderingsförfarande enligt samma lag. I praktiken ska den utvärderingsgrupp som utför utvärderingen bl.a. bedöma olika åtgärder för att lösa vårdlandskapets problem. Utvärderingsförfarandet ger därför möjlighet att i detalj utreda vårdlandskapets ekonomi och verksamhet. Utvärderingsförfarandet begränsar vårdlandskapets behörighet att fatta betydande ekonomiska beslut. I sista hand kan utvärderingsförfarandet också leda till att ett vårdlandskap slås samman med ett annat vårdlandskap, om vårdlandskapets förutsättningar att ordna tjänster inte annars kan tryggas.

Tilläggsfinansiering beviljas på vårdlandskapets egen ansökan eller på initiativ av ministeriet. Beslut om beviljande av tilläggsfinansiering fattas av statsrådet. Enligt 3 mom. finns bestämmelser om beviljande och utbetalning av tilläggsfinansiering i 26 §.

12 §. Statsunderstöd. Med stöd av paragrafen ska ett vårdlandskap kunna beviljas statsunderstöd av statens medel i enlighet med statsunderstödslagen. Vid behov kan närmare bestämmelser om grunderna för beviljande av statsunderstöd utfärdas genom förordning av statsrådet med stöd av 8 § i statsunderstödslagen. Det vore ändamålsenligt om statsunderstöd beviljas särskilt för sådana ändamål där det inte är fråga om finansiering av vårdlandskapens permanenta uppgifter, utan t.ex. för ersättande av kostnader för tidsbegränsade projekt eller uppgifter som annars tillfälligt orsakar exceptionella kostnader. Den finansiering som beviljas i form av statsunderstöd dras i enlighet med 5 § av från de driftkostnader som ligger till grund för den statliga allmänna finansieringen, så den höjer inte permanent nivån på den statliga finansieringen till vårdlandskapen.

3 kap. **Finansieringen av social- och hälsovårdens uppgifter**

13 §. Grunder för social- och hälsovårdens kalkylerade kostnader. I paragrafen föreslås bestämmelser om hur de kalkylerade kostnaderna för uppgifterna inom social- och hälsovården, som ligger till grund för den statliga finansieringen till vårdlandskapen, ska beräknas och vad de består av.

Enligt 1 mom. bildas vårdlandskapets kalkylerade kostnader för social- och hälsovården genom att räkna samman de produkter som fås genom att grundpriserna för hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården multipliceras med de vårdlandskapsspecifika kalkylerade behovskoefficienterna och vårdlandskapets invånarantal.

I motiven till 2 § 2 punkten i lagförslaget förklaras hur grundpriserna fastställs. Bestämmelser om grundpriserna utfärdas årligen genom förordning av statsrådet. Regleringssättet motsvarar den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice.

Till de kalkylerade kostnader för social- och hälsoj tjänsterna som erhållits på basis av beräkningen av de i 1 mom. avsedda grundpriserna läggs enligt 2 mom. de kalkylerade kostnader som avses i 14–20 § i den föreslagna lagen.

I 3 mom. föreskrivs det om de viktningar som ska tillämpas vid beräkningen av de kalkylerade kostnaderna för social- och hälsovården på basis av användningen av tjänster. Hälso- och sjukvården viktas till 59,16 procent, äldreomsorgen till 19,78 procent och socialvården till 21,06 procent. De föreslagna viktningarna baserar sig på de faktiska kostnaderna för tjänsterna på

motsvarande sätt som i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Detta regleringssätt möjliggör i princip också en fördelning av finansieringen på ett nytt sätt inom service-systemet genom en ändring av lagen. Om t.ex. äldreomsorgens andel av finansieringen då höjs, ändrar höjningen som en del av den allmänna finansieringen den vårdlandskapsvisa fördelningen av medel i enlighet med bestämningsfaktorerna.

Andelarna för vårdlandskapens behovsbaserade kalkylerade finansiering av social- och hälsovården ändras i samband med att vårdlandskapens uppgifter ändras. Med stöd av 4 mom. ska bestämmelser om de uppgiftsspecifika viktningarna utfärdas med högst tre års mellanrum. I enlighet med lagens ikraftträdandebestämmelse ska den första justeringen göras för 2023. Närmare bestämmelser om behovsfaktorerna och deras viktcoefficients finns i 14 §.

I 5 mom. ingår ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet årligen för det följande finansåret utfärda bestämmelser om grundpriset per invånare för social- och hälsovården samt om grundpriserna för de bestämningsfaktorer som avses i 14–20 §. Grundpriserna justeras på basis av den justering av kostnaderna och finansieringsnivån som avses i 5 och 6 § samt de bestämningsfaktorer som inverkar på grundpriserna enligt 3 kap.

14 §. *Servicebehovskoefficient för hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården.* För varje vårdlandskap beräknas utifrån de viktningar för hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården som avses i 13 § 3 mom. samt sådana behovsfaktorer som beskriver behov och kostnader vad gäller dessa uppgifter och tjänster och deras viktcoefficients en behovskoefficient för hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården. Koefficienterna återger invånarnas servicebehov i relation till genomsnittet för hela landet. Vid beräkningen av servicebehovskoefficienterna för hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården utnyttjas bl.a. uppgifter om befolkningens köns- och åldersstruktur, sjukfrekvens och socioekonomiska faktorer samt om användningen av tjänsterna och de kostnader som användningen av tjänsterna medför.

Enligt 1 mom. är syftet med den finansiering som baserar sig på servicebehovskoefficienterna för hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården att ersätta vårdlandskapets kostnader för social- och hälsovård. För varje vårdlandskap fastställs årligen servicebehovskoefficienter för hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården. Koefficienterna återger vårdlandskapets servicebehov i relation till de övriga vårdlandskapen.

Enligt momentet ska de behovsfaktorer och viktcoefficients som används som grund för beräkningen anges i en separat bilaga som fogas till lagen. Behovsfaktorerna och viktcoefficients baserar sig på en undersökning som Institutet för hälsa och välfärd publicerade i april 2020 (Häkkinen m.fl., 2020) och de kommande uppdateringarna av den. Avsikten är att undersökningen ska uppdateras innan reformen träder i kraft och att det på basis av den ännu 2022 ska föreskrivas om de behovsfaktorer som ska tillämpas från och med 2023 och om deras viktcoefficients. I undersökningen har man bedömt de faktorer som bäst förklarar de kostnader som användningen av tjänsterna medför. Det förekommer skillnader mellan åldersgrupperna när det gäller användningen av social- och hälsovårdstjänster. När man beaktar sjukfrekvensen är ålderns betydelse som förklaring till de kostnader som användningen av tjänsterna medför rätt liten. Därför föreslås det inte att åldersgrupperna ska tas med som en självständig bestämningsfaktor för vårdlandskapens finansiering. Åldersgrupperna utgör en del av de nya behovsfaktorerna.

Fastställandet av behovsfaktorerna och deras viktcoefficients ska gå till så att det fastställs separata viktcoefficients för varje faktor utifrån hur allmänt förekommande de är och vårdkostnaderna. Regleringssättet motsvarar det som föreskrivs i 7 § 6 mom. i lagen om statsandel för kommunal basservice.

Som behovsfaktorer inom hälso- och sjukvården tas sammanlagt ca 50 sjukdomar med betydande kostnader. En del av dessa är behovsfaktorer också enligt 7 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Till skillnad från den gällande lagen ska sjukdomsdefinitionerna inte längre basera sig på antalet i fråga om Folkpensionsanstaltens specialersättningsrättigheter. De nya behovsfaktorerna baserar sig på en databas som Institutet för hälsa och välfärd har utvecklat för beräkning av statsandelarna. Som nya behovsfaktorer tas i större utsträckning än tidigare med även andra socioekonomiska faktorer som beskriver inkomster, utbildning, familj med en vuxen, civilstånd, ensamboende och huvudsaklig sysselsättning.

Kostnaderna för hälso- och sjukvården består av specialiserad sjukvård, öppenvård inom primärvård, mun- och tandvård och vård på bäddavdelning inom primärvården. Behovsfaktorerna för hälso- och sjukvården i den undersökning som utfördes av Institutet för hälsa och välfärd var följande:

Ålder 0–1 år

Ålder 2–6 år

Ålder 7–17 år

Ålder 18–25 år

Ålder 26–39 år

Ålder 40–54 år

Ålder 55–64 år

Ålder 65–74 år

Ålder 75–84 år

Ålder 85–89 år

Ålder över 89 år

Kvinna

Kvinnosjukdomar

HIV, hepatit C

Tuberkulos

Cancer

Hypotyreos

Diabetes
Minnessjukdomar och Alzheimers sjukdom
Missbruksproblem
Opioidberoende
Men orsakade av tobaksrökning
Psykosjukdomar och bipolärt syndrom
Depressions- och ångestsyndrom
Ätstörningar
Sömnstörningar
Personlighetsstörningar
Inlärningssvårigheter
Genomgripande utvecklingsstörningar (autismspektrum)
Uppmärksamhets- och beteendestörningar
Degenerativa hjärnsjukdomar, andra än minnessjukdomar och Parkinsons sjukdom
Andningsförlamning
Parkinsons sjukdom
Epilepsi
Sömnapné
Allergisk ögoninflammation och allergisk snuva
Degenerativa ögonsjukdomar
Glaukom
Blodtryckssjukdom
Koronarkärllsjukdom
Förmaksflimmer
Hjärtsvikt
Hjärnfarkt

Ateroskleros
Kroniska sår
Lunginflammation
Astma och KOL (COPD)
Kronisk funktionsnedsättning i andningsorganen
Gastroenterologi
Crohns sjukdom och ulcerös kolit
Atopiskt eksem
Hudpsoriasis
Ledgångsreumatism
Artrossjukdomar
Axelbesvär
Ryggsjukdomar och benskörhet
Njurinsufficiens
Skador och förgiftningar
Höftfraktur
Synskada
Förlossning
Graviditet
Graviditet2
Sjukpensionär, under 55 år
Sjukpensionär, över 54 år
Utbildning på andra stadiet
Utbildning på högsta stadiet
Hushållets disponibla inkomster per konsumtionsenhet
I arbete i slutet av året

Beväring

Studerande

Frånskild

Efterlevande make

Ogift

Ensamförsörjare

Ensamboende, 75–84 år

Ensamboende, 85–89 år

Ensamboende, över 89 år

Som behovsfaktorer inom äldreomsorgen tas sammanlagt 18 sjukdomar som är betydande för behovet av äldreomsorg. En del av dessa är behovsfaktorer också enligt 7 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Till skillnad från den gällande lagen ska sjukdomsdefinitionerna inte längre basera sig på antalet i fråga om Folkpensionsanstaltens specialersättningsrättigheter. De nya behovsfaktorerna baserar sig på en databas som Institutet för hälsa och välfärd har utvecklat för beräkning av statsandelarna. Som nya behovsfaktorer tas med också socioekonomiska faktorer som beskriver inkomster, ensamboende och klientrelation som gäller utkomststödets grunddel.

Äldreomsorgen består av institutionsvård för äldre, boendeservice inom heldygnsomsorgen för äldre, hemvård för de som fyllt 64 år och stöd för närståendevård för de som fyllt 64 år. Behovsfaktorerna för äldreomsorgen i den undersökning som utfördes av Institutet för hälsa och välfärd var följande:

Ålder 65–74 år

Ålder 75–84 år

Ålder 85–89 år

Ålder över 89 år

Diabetes

Minnessjukdomar och Alzheimers sjukdom

Missbruksproblem

Psykossjukdomar och bipolärt syndrom

Depressions- och ångestsyndrom

Degenerativa hjärnsjukdomar, andra än minnessjukdomar och Parkinsons sjukdom

Andningsförlamning

Parkinsons sjukdom

Epilepsi

Hjärtsvikt

Hjärninfarkt

Kroniska sår

Lunginflammation

Kronisk funktionsnedsättning i andningsorganen

Ledgångsreumatism

Skador och förgiftningar

Höftfraktur

Synskada

Hushållets disponibla inkomster per konsumtionsenhet

Klientrelation som gäller utkomststödets grunddel

Ensamboende *omfattar även de som bor på institution

Som behovsfaktorer inom socialvården tas sammanlagt ca 13 sjukdomar som är betydande för behovet av socialvård samt faktorer som beskriver ålder, inkomster, utbildning, civilstånd, arbetsförmåga och klientrelation i fråga om det grundläggande utkomststödet.

Socialvården består av institutions- och familjevård inom barnskyddet, öppen vård inom barnskyddet, annan barn- och familjevård, institutionsvård för personer med funktionsnedsättning, boendeservice inom heldygnsomsorgen för personer med funktionsnedsättning, övrig service för personer med funktionsnedsättning, sysselsättningsfrämjande service, särskild service inom missbrukarvården samt hemvård och stöd för närståendevård för de som inte har fyllt 65 år. Behovsfaktorerna för socialvården i den undersökning som utfördes av Institutet för hälsa och välfärd var följande:

Ålder 0–6 år

Ålder 7–17 år

Ålder 18–25 år

Ålder 26–39 år

Ålder 40–54 år

Ålder 55–64 år

Ålder 65–74 år

Ålder över 74 år

Missbruksproblem

Psykosjukdomar och bipolärt syndrom

Intellektuell funktionsnedsättning

Genomgripande utvecklingsstörningar (autismspektrum)

Uppmärksamhets- och beteendestörningar

Degenerativa hjärnsjukdomar, andra än minnessjukdomar och Parkinsons sjukdom

Andningsförlamning

Parkinsons sjukdom

Epilepsi

CP-syndrom

Kronisk funktionsnedsättning i andningsorganen

Skador och förgiftningar

Synskada

Utbildning på lägsta stadiet

Ogift

Hushållets disponibla inkomster per konsumtionsenhet

Klient inom det grundläggande utkomststödet

Sjukpensionär, under 55 år

Sjukpensionär, över 54 år

I 2 mom. föreskrivs om hur man beräknar de kalkylerade kostnader som fastställs på grundval av servicebehovet av social- och hälsovårdstjänster. De kalkylerade kostnader som fastställs på grundval av servicebehovskoefficienterna bildas genom att det till behovet anknytande grundpris som beskriver användningen av hälso- och sjukvårdstjänster, äldreomsorgstjänster och socialvårdstjänster multipliceras med vårdlandskapets invånarantal och servicebehovskoefficienter för hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården. Av den statliga finansieringen till vårdlandskapen bildas 47,152 procent av servicebehovet inom hälso- och sjukvården, 15,767

procent av servicebehovet inom äldreomsorgen och 16,786 procent av servicebehovet inom socialvården.

Således bestäms de kalkylerade kostnaderna för vårdlandskapet i på basis av behoven inom hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården på följande sätt.

De kalkylerade kostnaderna för vårdlandskapet i på grundval av servicebehovet inom hälso- och sjukvården beräknas på följande sätt:

$GP\ HSV * BKHSVi * inv.antal\ i$, där $GP\ HSV$ = grundpriset för servicebehovet inom hälso- och sjukvården, $BKHSVi$ = servicebehovskoefficienten för hälso- och sjukvården för vårdlandskapet i och $inv.antal\ i$ = antalet invånare i vårdlandskapet i.

De kalkylerade kostnaderna för vårdlandskapet i på grundval av servicebehovet inom äldreomsorgen beräknas på följande sätt:

$GP\ \ddot{A}O * BK\ddot{A}Oi * inv.antal\ i$, där $GP\ \ddot{A}O$ = grundpriset för servicebehovet inom äldreomsorgen, $BK\ddot{A}Oi$ = servicebehovskoefficienten för äldreomsorgen för vårdlandskapet i och $inv.antal\ i$ = antalet invånare i vårdlandskapet i.

De kalkylerade kostnaderna för vårdlandskapet i på grundval av servicebehovet inom socialvården beräknas på följande sätt:

$GP\ SV * BKSVi * inv.antal\ i$, där $GP\ SV$ = grundpriset för servicebehovet inom socialvården, $BKSVi$ = servicebehovskoefficienten för socialvården för vårdlandskapet i och $inv.antal\ i$ = antalet invånare i vårdlandskapet i.

I 3 mom. föreskrivs om vilka statistiska källor och vilket års uppgifter som ska användas vid beräkningen. De statistiska uppgifterna kommer från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Pensionsskyddscentralen, Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd och Statistikcentralen och gäller året före det år som föregått finansåret. Uppgifterna är för alla faktorerernas del de senaste uppgifter som täcker samma tidsperiod. Momentet motsvarar delvis vad som föreskrivs i 7 § 7 mom. i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice.

I 4 mom. föreskrivs om regelbunden justering av behovsfaktorerna och viktkoefficienterna genom att föreskriva om dem i lag med högst fyra års mellanrum. I momentet ingår också ett bemyndigande att utfärda förordning med stöd av vilket det genom förordning av statsrådet vid behov årligen kan utfärdas bestämmelser om uppdatering av viktkoefficienterna för behovsfaktorerna på grundval av ändringar i vårdlandskapets uppgifter. Värdena för viktkoefficienterna ska då fastställas på basis av de beräknade kostnadseffekterna av den förändrade uppgiften och på basis av Institutet för hälsa och välfärds undersökning. Genom förordning kan viktkoefficienterna således endast uppdateras tekniskt så att de motsvarar andelarna efter uppgiftsändringen. Ett utkast till den förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av momentet finns som bilaga till denna proposition. Om det är fråga om en uppgiftsändring som påverkar behovsfaktorerna, ska det föreskrivas om den i lag, dvs. genom att ändra 1 mom. i den aktuella paragrafen och den tillhörande bilagan.

Bestämmelser om bemyndigandet att årligen genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om det till behovet anknypande grundpris som beskriver användningen av hälso- och sjukvårdstjänster, äldreomsorgstjänster och socialvårdstjänster finns i 13 § 5 mom.

15 §. Koefficient för främjande av hälsa och välfärd. Syftet med koefficienten för främjande av hälsa och välfärd är att uppmuntra och stödja vårdlandskapen att genomföra mångsidiga och planmässiga åtgärder särskilt för att förebygga folksjukdomar, främja funktionsförmågan hos äldre, minska antalet olycksfall, förebygga marginalisering och främja social välfärd och sysselsättning. Det föreslås att paragrafen tillämpas första gången som bestämningsgrund för den statliga finansieringen 2026. Efter det ska cirka 0,977 procent av den statliga finansieringen till vårdlandskapen bygga på främjande av hälsa och välfärd.

Vårdlandskapen ska i enlighet med 8 § i förslaget till lag om ordnande av social- och hälsovård svara för främjandet av hälsa och välfärd som en del av vårdlandskapets verksamhet samt den strategiska planeringen och ledningen. Vidare föreslås det att vårdlandskapen ska svara bl.a. för förebyggande social- och hälsovårdstjänster enligt 2 kap. i hälso- och sjukvårdslagen och 2 kap. i socialvårdslagen. Tjänsterna ska produceras av tjänsteproducenter inom social- och hälsovården. Till vårdlandskapets uppgifter hör också att erbjuda kommunerna stöd och expertis när det gäller främjandet av hälsa och välfärd och samt det förebyggande rusmedelsarbetet.

Kommunerna har definierat främjandet av hälsa och välfärd och den förebyggande verksamheten på olika sätt och bedömer därför också kostnaderna för åtgärderna på mycket varierande sätt. Institutet för hälsa och välfärd har rapporterat att de administrativa kostnaderna för främjandet av hälsa och välfärd och hälsoövervakningen år 2017 var ca 27,6 miljoner euro. De faktiska kostnaderna för mödra-, barn- och familjerådgivningen var ca 179,10 miljoner euro. Det förebyggande arbetet utförs bl.a. som en del av primärvårdens mottagningsverksamhet, socialvårdstjänsterna och företagshälsovården. För att kunna slå fast de närmare siffrorna krävs i fortsättningen att de tjänster som främjar hälsa och välfärd definieras på ett enhetligt sätt.

Åtgärder som främjar befolkningens hälsa och välfärd är sådana som minskar hälso- och välfärdsskillnaderna, minskar förtida dödlighet och upprätthåller arbets- och funktionsförmågan. Särskilt ur ett socioekonomiskt perspektiv är skillnaderna i hälsa och välfärd stora i Finland och ett av de viktigaste målen med social- och hälsovårdsreformen är att minska dessa skillnader. Enligt socialbarometern för 2019 är befolkningens välfärd som helhet sett i huvudsak bra. Enligt EU:s landsrapport (2019) är emellertid sådan dödlighet som hade kunnat förebyggas genom preventiva folkhälsomässiga åtgärder något vanligare i Finland än genomsnittet i EU. Vid sidan av granskningen av helhetssituationen är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid skillnaderna i välfärd och hälsa mellan befolkningsgrupperna. I fråga om den förväntade livslängden finns det ojämlikheter i Finland som hänför sig till både kön och socioekonomisk ställning. Skillnaden mellan könen när det gäller förväntad livslängd har minskat, men den är fortfarande stor och överstiger EU-genomsnittet. År 2017 var den förväntade livslängden över fem år längre för kvinnor än för män (84,5 år för kvinnor och 78,9 år för män). Detta beror på dödlighetssiffrorna för finländska män under 65 år på grund av hjärt- och kärlsjukdomar och bl.a. olyckor och självmord, vilka är mer än tre gånger större än för kvinnor i samma åldersgrupp (EU:s landsrapport 2019). Enligt socialbarometern för 2015 har befolkningens välfärd vänt nedåt efter 2013. Välfärden påverkas särskilt av arbetslöshet och hushållens försörjningsproblem. Arbetslösa och personer som får sjukförmåner har enligt undersökningar ett svagare hälsotillstånd än de som arbetar. Främjandet av befolkningens hälsa och välfärd kräver därför omfattande åtgärder som gäller stärkande av sysselsättningen (särskilt förebyggande av långtidsarbetslöshet), tryggnad av förutsättningarna för försörjning, utbildning samt främjande av arbets- och funktionsförmågan. Övergripande samhällspolitiska åtgärder ger bättre effekt än enstaka interventioner. Det är i fråga om främjandet av hälsa och välfärd känt att det ofta behövs många åtgärder samtidigt för att uppnå kostnadsnyttoeffektivitet.

Främjandet av hälsa och välfärd bör inriktas på långsiktiga och verkningsfulla åtgärder. Resultaten av verksamheten återspeglas som tämligen långsamma förändringar i befolkningens hälsa

och välfärd. Däremot märks effekterna snabbare i social- och hälsovårdens verksamhet och processer. Det behövs därför olika åtgärder som syftar till att främja hälsa och välfärd i vårdlandskapen på ett övergripande plan.

I 1 mom. föreskrivs det om fastställande av den vårdlandskapsspecifika koefficienten för främjande av hälsa och välfärd. Koefficienten beskriver vårdlandskapets insatser för att främja invånarnas hälsa och välfärd. Koefficienten bildas utifrån resultatindikatorerna och de indikatorer som återger vårdlandskapets åtgärder för att främja hälsa och välfärd, som det föreskrivs mera detaljerat om genom förordning av statsrådet. Det föreslås åtta indikatorer som beskriver verksamheten och de ges vid beräkningen av koefficienten en viktning på 50 procent. Antalet resultatindikatorer är fem och de ges likaså en viktning på 50 procent. För att minimera eventuella snedvridningar är det motiverat att indikatorerna för verksamheten och resultatindikatorerna har samma viktning i den inledande fasen. På detta sätt försöker man minimera att en enskild indikator får alltför stor betydelse.

Utgångspunkten vid valet av indikatorer är att uppgifter ska finnas tillgängliga för samtliga vårdlandskap och att det i framtiden ska bli möjligt att utnyttja registeruppgifterna i ökande utsträckning. De indikatorer som hänför sig till koefficienten måste också kunna ändras i framtiden så att möjligheterna att manipulera resultaten minskar.

Verksamhetsindikatorerna anknyter till de åtgärder vårdlandskapet vidtar för att främja hälsa och välfärd. Enligt planerna ska de indikatorer som ska fastställas genom förordning gälla utredning av behovet av stöd hos dem som uteblivit från hälsoundersökningar (barnrådgivningen och skolhälsovården), rådgivning om levnadsvanor för personer som hör till riskgruppen för diabetes typ 2, resurserna för kuratorer och psykologer i grundskolan, vaccinationstäckningen bland barn, genomförandet av hälsoundersökningar för arbetslösa och miniinterventioner i samband med drog- och alkoholmissbruk hos kunder inom hälso- och sjukvården. Med miniintervention avses särskilt att alkoholkonsumtionen tas upp under samtal och att riskkonsumtion identifieras. Det inbegriper även rådgivning om och uppföljning i syfte att minska alkoholkonsumtionen. Indikatorerna gäller särskilt förebyggande av stora folksjukdomar, upprätthållande av arbetsförmåga samt förebyggande av marginalisering.

Resultatindikatorerna anger förändringar i hälsa och välfärd hos befolkningen i vårdlandskapet. Förändringar i befolkningens hälsa och välfärd återspeglas i regel långsammare i indikatorerna än förändringar i verksamhetsprocesserna. Det skulle tala för en större viktning av de indikatorer som speglar verksamheten. Å andra sidan är det viktigt att granska resultaten för att utreda hur väl de centrala hälso- och socialpolitiska målen uppnåtts.

Resultatindikatorerna ska vara variabler som av grundad anledning kan antas ha kopplingar till den förebyggande verksamheten. Främjande av de äldres funktionsförmåga och minskning av olycksfallsfrekvensen har bedömts vara sådana indikatorer. Härvid granskas antalet sjukhusvisitationer för äldre till följd av skador och förgiftningar samt antalet höftfrakturer bland personer som fyllt 65 år. I fråga om att förebygga marginalisering och att människor ställs utanför arbetslivet samt i fråga om främjandet av sysselsättning och social välfärd granskas hur mycket andelen som fått utkomststöd en längre tid minskar i vårdlandskapet, andelen personer i åldern 20–24 år som varken arbetar, deltar i utbildning eller utför sin värnplikt av åldersklassen samt andelen personer i åldern 18–34 år som får sjukpension på grund av mentala problem eller betyendestörningar av samma åldersgrupp i hela befolkningen.

I 2 mom. finns det bestämmelser om beräkningen av de kalkylerade kostnaderna för främjandet av hälsa och välfärd. Enligt 13 § 5 mom. utfärdas bestämmelser om det grundpris för främjande

av hälsa och välfärd som ska användas vid beräkningen genom förordning av statsrådet. Grundpriset multipliceras med vårdlandskapets invånarantal och med den för vårdlandskapet fastställda koefficienten för främjande av hälsa och välfärd. Den vårdlandskapsspecifika koefficienten beräknas som medeltalet av medeltalet av resultatet av de indikatorer som beskriver vårdlandskapets verksamhet och medeltalet av skillnaden mellan vårdlandskapets resultatindikatorer för de två senaste åren, samt genom att dividera det på detta sätt erhållna medeltalet för vårdlandskapet med motsvarande viktade medeltal för hela landets invånarantal.

Därmed beräknas de kalkylerade kostnader för vårdlandskapet i som fastställs på grundval av främjandet av hälsa och välfärd på följande sätt:

$GP \text{ Häls.välf} * KHÄLS.VÄLFi * \text{inv.antal } i$, där $GP \text{ Häls.välf}$ = grundpriset för främjande av hälsa och välfärd, $KHÄLS.VÄLFi$ = koefficienten för främjande av hälsa och välfärd för vårdlandskapet i och $\text{Inv.antal } i$ = antalet invånare i vårdlandskapet i .

Koefficienten för främjande av hälsa och välfärd för vårdlandskapet beräknas enligt följande:

$KHÄLS.VÄLFi$ = incitamentskoefficienten för främjande av hälsa och välfärd för vårdlandskapet i / incitamentskoefficienten för främjande av hälsa och välfärd för hela landet viktad i förhållande till befolkningen.

Koefficienten för främjande av hälsa och välfärd för vårdlandskapet fastställs med hjälp av verksamhets- eller processindikatorer och resultatindikatorer som återger främjandet av hälsa och välfärd. De processindikatorer som beskriver verksamheten får en viktning på 0,5 och det samma gäller för resultatindikatorerna. I fråga om resultatindikatorerna används differensen mellan de två senaste mätningarna till att beskriva förändringar. Det finns 8 processindikatorer som beskriver verksamheten och 5 resultatindikatorer, vilket innebär att viktningen för en enskild processindikator är 0,0625 och för en enskild resultatindikator 0,1.

I 3 mom. föreskrivs det om de informationskällor som ska användas vid beräkningen av koefficienten. Vid fastställandet av koefficienten för främjande av hälsa och välfärd ska, i fråga om de indikatorer som avses i 1 mom. och för vilka närmare bestämmelser utfärdas genom förordning, uppgifter från Folkpensionsanstaltens nationella hälsoregister (Kanta), Befolkningsregistercentralens och magistraternas befolkningsdatasystem, Folkpensionsanstaltens och Pensionskyddscentralens pensionsdatasystem, arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik och Statistikcentralen användas. Dessutom utnyttjas det vårdanmälningssystem för social- och hälsovården (Hilmo) som upprätthålls av Institutet för hälsa och välfärd, primärvårdens vårdanmälningssystem för öppenvården (AvoHilmo), statistik- och indikator databasen Sotkanet, utkomststödsregistret, vaccinationsregistret samt jämförelsedatasystemet för hälsofrämjande.

Vid beräkning av koefficienten används de statistiska uppgifterna för de två närmaste åren före det år som föregått finansåret. Resultatindikatorerna mäter förändringar och det krävs därför uppgifter för flera år. Därför tas vårdlandskapens koefficient för främjande av hälsa och välfärd i enlighet med lagens övergångsbestämmelser i bruk först under det fjärde verksamhetsåret för vårdlandskapen, dvs. från och med 2026. De uppgifter som samlats in under vårdlandskapens två första verksamhetsår används för den beräkning som görs under vårdlandskapens tredje verksamhetsår.

Om de statistiska uppgifter som behövs för beräkningen av koefficienten inte finns tillgängliga för den tidsperiod som avses i 3 mom. ska de senaste tillgängliga uppgifterna användas. Om det överhuvudtaget inte finns uppgifter tillgängliga för ett vårdlandskap, noteras det lägsta möjliga

värdet för vårdlandskapet i fråga. Det sporrar vårdlandskapen att satsa på att utveckla rapporteringen och fram aktuella uppgifter av god kvalitet.

Närmare bestämmelser om de indikatorer som ska användas när koefficienten för främjande av hälsa och välfärd bestäms och om indikatorernas viktkoefficienter samt om vilka statistiska uppgifter som ska användas vid beräkningen utfärdas med stöd av 4 mom. genom förordning av statsrådet. Grundpriset för främjande av hälsa och välfärd fastställs enligt 13 § 5 mom. årligen genom förordning av statsrådet.

När denna lag bereds förutsätts det att det statistiska materialet om främjande av hälsa och välfärd och förebyggande social- och hälsotjänster utvecklas. De största bristerna finns i faktaunderlaget för socialtjänsterna, funktionsförmågan och företagshälsovården. Det finns också svårigheter när det gäller den rutinartade samkörningen av socioekonomiska uppgifter med andra registeruppgifter. En förutsättning är att kriterierna för det statistiska materialet och fastställandet av indikatorer i fortsättningen utvecklas så att de på ett adekvat sätt återger vårdlandskapens verksamhet.

16 §. Befolkningstäthetskoefficient för social- och hälsovården. Syftet med de kalkylerade kostnader som grundar sig på koefficienten för befolkningstäthet är att ersätta kostnader som beror på att vårdlandskapet är glest befolkat. Befolkningstäthetskoefficienten används som bestämningsgrund för den kalkylerade finansieringen för vårdlandskapens social- och hälsovård. Paragrafen motsvarar 12 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice, men innehåller ingen maxgräns för koefficienten. En maxgräns är inte ändamålsenlig, eftersom den skulle gälla endast få vårdlandskap och effekten för dessa vårdlandskap kunde vara betydande. När koefficienten beräknas används Statistikcentralens offentliga uppgifter om invånarantal och landareal. Cirka 1,581 procent av den statliga finansieringen till vårdlandskapen bygger enligt förslaget på befolkningstätheten.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om bestämningsgrunden för den nya befolkningstäthetskoefficienten, utifrån vilken det bestäms en vårdlandskapsspecifik befolkningstäthetskoefficient för varje vårdlandskap. Vårdlandskapets befolkningstäthetskoefficient fås genom att den genomsnittliga befolkningstätheten i hela landet divideras med vårdlandskapets befolkningstäthet. Vid beräkningen används uppgifter i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen om invånarantalet vid slutet av det år som föregått finansåret och Statistikcentralens uppgifter om landarealen för varje vårdlandskap.

I 2 mom. föreskrivs om hur man beräknar de kalkylerade kostnader som fastställs för vårdlandskapet på grundval av befolkningstäthetskoefficienten. Vårdlandskapets kalkylerade kostnader på grundval av befolkningstätheten beräknas genom att det per invånare bestämda grundpriset för befolkningstätheten multipliceras med vårdlandskapets invånarantal och befolkningstäthetskoefficient.

De kalkylerade kostnaderna enligt befolkningstäthet beräknas på följande sätt:

$GP \text{ BEF.T} * \text{inv.antal } i * \text{BEF.TK } i$, där $GP \text{ BEF.T}$ = grundpriset för befolkningstätheten, $\text{inv.antal } i$ = antalet invånare i vårdlandskapet i och $\text{BEF.TK } i$ = befolkningstäthetskoefficienten för vårdlandskapet i .

Befolkningstäthetskoefficienten för vårdlandskapet beräknas på följande sätt:

BEF.TK i = befolkningstäthet i hela landet/befolkningstäthet i där BEF.TK i = befolkningstäthetskoefficienten för vårdlandskapet, befolkningstäthet i hela landet = den genomsnittliga befolkningstätheten i hela landet och befolkningstäthet i = befolkningstätheten i vårdlandskapet i.

Bestämmelser om grundpriset för koefficienten utfärdas med stöd av 13 § 5 mom. genom förordning av statsrådet.

17 §. Främmandespråkskoefficient. Syftet med främmandespråkskoefficienten är att ersätta vårdlandskapen för de kostnader som orsakas av att de har invånare med främmande språk som modersmål. Främmandespråkskoefficienten används som bestämningsgrund för de kalkylerade kostnaderna för vårdlandskapens social- och hälsovård. Paragrafen motsvarar till de allmänna principerna 9 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice, men beräkningssättet är enklare och motsvarar beräkningssättet för befolkningstäthetskoefficienten. Cirka 1,954 procent av den statliga finansieringen till vårdlandskapen bygger enligt förslaget på främmandespråkskoefficienten.

Med stöd av 1 mom. beräknas främmandespråkskoefficienten för ett vårdlandskap genom att andelen personer med ett främmande språk som modersmål i vårdlandskapet divideras med den genomsnittliga motsvarande andelen för hela landet. När koefficienten beräknas används uppgifter i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen om antalet personer med ett främmande språk som modersmål för året före det år som föregått finansåret. Svenskspråkiga och samiskspråkiga hänförs inte till dem som har ett främmande språk som modersmål, men däremot inräknas samtliga åldersgrupper.

Enligt 2 mom. beräknas vårdlandskapets kalkylerade kostnader på grundval av inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål genom att det per invånare bestämda grundpriset för inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål multipliceras med vårdlandskapets invånarantal och främmandespråkskoefficient.

Främmandespråkskoefficient för vårdlandskapet i:

$$[FSK]_i = \frac{\text{främm.språkantal } i}{\text{inv.antal } i} / \frac{\text{främm.språkantal i landet}}{\text{inv.antal i landet}}$$
där främm.språkantal i landet = antalet personer med ett främmande språk som modersmål i hela landet, inv.antal i landet = antalet invånare i hela landet, främm.språkantal i = antalet personer med ett främmande språk som modersmål i vårdlandskapet i inv.antal i = antalet invånare i vårdlandskapet i.

De kalkylerade kostnaderna för vårdlandskapet i på grundval av inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål beräknas på följande sätt:

$$GP \text{ FRÄMM.SPR} * FSK_i * \text{inv.antal } i$$
där GP FRÄMM.SPR = grundpriset för inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål, FSK i = främmandespråkskoefficienten för vårdlandskapet i och inv.antal i = antalet invånare i vårdlandskapet i.

Grundpriset för inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål fastställs med stöd av 13 § 5 mom. årligen genom förordning av statsrådet.

18 §. Tvåspråkighetstillägg. Tvåspråkighetstillägget används som bestämningsgrund för de kalkylerade kostnaderna för de tvåspråkiga vårdlandskapens social- och hälsovård. Rent generellt motsvarar bestämningsgrunden i princip det som föreskrivs i 10 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice om hur sådana tilläggskostnader som beror på tvåspråkighet

ska beaktas. När det gäller finansieringen till vårdlandskapen föreslås det dock att beräknings-sättet ska vara enklare och basera sig på antalet svenskspråkiga invånare.

Med stöd av paragrafen beräknas tvåspråkighetstillägget för ett tvåspråkigt vårdlandskap enligt antalet svenskspråkiga invånare i det tvåspråkiga vårdlandskapet. Antalet bestäms utifrån uppgifterna i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen om antalet svenskspråkiga vid utgången av året före det år som föregått finansåret. Med svenskspråkig avses den som har anmält svenska som modersmål till det befolkningsdatasystem som avses i 3 § i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

Enligt paragrafen beräknas vårdlandskapets kalkylerade kostnader på grundval av tvåspråkighet genom att det per invånare bestämda grundpriset för tvåspråkighet multipliceras med antalet svenskspråkiga invånare i vårdlandskapet. På detta sätt inverkar utvecklingen av antalet svenskspråkiga i tvåspråkiga vårdlandskap på det totala beloppet av den finansiering som delas ut via tvåspråkighetstillägget.

De kalkylerade kostnaderna för vårdlandskapet i på grundval av tvåspråkigheten beräknas på följande sätt:

GP TVÅSPR * antalet svenskspråkiga invånare i det tvåspråkiga vårdlandskapet i där GP TVÅSPR = grundpriset för tvåspråkighet.

Grundpriset för tvåspråkigheten fastställs enligt 13 § 5 mom. årligen genom förordning av statsrådet.

Cirka 0,342 procent av den statliga finansieringen till vårdlandskapen bygger enligt förslaget på tvåspråkighetstillägget. Återhållsamheten i kriteriets viktning motiveras av tidigare forskning som visat att svenskspråkighet på individnivå inte leder till ökade kostnader. Kostnaderna beräknas inte heller öka kostnaderna för vårdlandskapen som har ett större befolkningsunderlag än kommunerna i samma utsträckning som på kommunal nivå. Syftet med tvåspråkighetstillägget är att ersätta de administrativa kostnader som föranleds av behovet av att i större omfattning ordna vårdlandskapets tjänster på bägge nationalspråken. På grundval av kriteriet riktas finansiering till tvåspråkiga vårdlandskap där en betydande andel av befolkningen är svenskspråkig.

19 §. Tillägg för karaktären av skärgård. Tillägget för karaktären av skärgård används som bestämningsgrund för de kalkylerade kostnaderna för vårdlandskapens social- och hälsovård.

Med stöd av paragrafen beräknas vårdlandskapets kalkylerade kostnader på grundval av karaktären av skärgård genom att antalet invånare i vårdlandskapet som bor i skärgården multipliceras med grundpriset för karaktären av skärgård. En invånare som bor i skärgården definieras utifrån de bestämmelser och begrepp som används i lagen om främjande av skärgårdens utveckling (494/1981). Enligt 9 § i den lagen förklarar statsrådet såsom skärgårdskommuner de kommuner i vilka skärgårdsförhållandena utgör ett väsentligt hinder för kommunens utveckling. Statsrådet kan av synnerliga skäl besluta att bestämmelserna om skärgårdskommun kan tillämpas även på skärgårdsdel av annan kommun. Då en kommun förklaras såsom skärgårdskommun och ett område såsom en kommuns skärgårdsdel, ska detta grunda sig på den bofasta befolkningens storlek i vederbörande skärgård och dess andel av kommunens befolkning samt på trafikförhållandena och svårigheterna i fråga om tillgången på basservice.

Tillägget för karaktären av skärgård ska enligt förslaget gälla enbart sådana skärgårdskommuner som avses i 9 § i den ovannämnda lagen. Med en invånare som bor i skärgården avses en invånare som bor i ett skärgårdsområde i en sådan här kommun. Begreppet skärgård definieras i 3 § i lagen i fråga. På detta sätt inverkar utvecklingen av antalet invånare som bor i skärgården på det totala beloppet av den finansiering som delas ut via tillägget för karaktären av skärgård .

När tillägget för karaktären av skärgård beräknas används uppgifter i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen om antalet invånare i vårdlandskapet som bor i skärgården vid utgången av året före det som föregått finansåret.

De kalkylerade kostnaderna för vårdlandskapet i på grundval av karaktären av skärgård beräknas på följande sätt:

GP SKÄRG * antalet invånare som bor i skärgården i vårdlandskapet i, där GP SKÄRG = grundpriset för karaktären av skärgård.

Bestämmelser om grundpriset för karaktären av skärgård utfärdas med stöd av 2 mom. genom förordning av statsrådet.

Som bestämningsgrund för de kalkylerade kostnaderna är syftet med kriteriet karaktären av skärgård att man ska ersätta vårdlandskapet för de kostnader som föranleds av skärgårdsförhållanden. Cirka 0,110 procent av den statliga finansieringen till vårdlandskapen kommer att grunda sig på koefficienten för karaktären av skärgård. Bedömningen är att karaktären av skärgård kommer att ha en mycket liten betydelse som kostnadsfaktor i vårdlandskapen som har ett större befolkningsunderlag än kommunerna, vilket motiverar varför viktningen av kriteriet är återhållsam.

Rent generellt motsvarar bestämningsgrunden i princip vad som föreskrivs i 7 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice om hur sådana tilläggskostnader som beror på att en kommun karaktäriseras av skärgård ska beaktas. Det föreslås emellertid att sättet för att beräkna de kalkylerade kostnaderna förenklas.

20 §. Tillägg för samiskspråkighet. Tillägget för samiskspråkighet används som bestämningsgrund för av de kalkylerade kostnaderna för social- och hälsovården i Lapplands vårdlandskap, inom vars område kommunerna inom samernas hembygdsområde är belägna.

På grundval av 5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård har kunden rätt att använda samiska i de social- och hälsovårdstjänster som produceras inom samernas hembygdsområde och inom Lapplands vårdlandskap i sådana social- och hälsovårdstjänster som produceras endast vid verksamhetsenheter utanför hembygdsområdet (t.ex. specialiserad sjukvård). Dessutom har kunden rätt att i Lapplands vårdlandskap använda samiska i de social- och hälsovårdstjänster som produceras vid verksamhetsenheter utanför hembygdsområdet och som Lapplands vårdlandskap har anvisat invånarna i kommunerna inom hembygdsområdet på basis av tillgängligheten till tjänster (t.ex. vissa tjänster som tillhandahålls i Muonio). Bestämmelser om rätten att använda samiska finns i övrigt i samiska språklagen (1086/2003).

Vårdlandskapets kalkylerade kostnader på grundval av samiskspråkighet beräknas genom att antalet samiskspråkiga invånare inom Lapplands vårdlandskap multipliceras med grundpriset för samiskspråkighet. På detta sätt inverkar utvecklingen av antalet samiskspråkiga invånare i Lapplands vårdlandskap på det totala beloppet av den finansiering som delas ut via tillägget för samiskspråkighet. Grundpriset för samiskspråkighet fastställs enligt 13 § 5 mom. årligen genom

förordning av statsrådet. Cirka 0,0131 procent av den statliga finansieringen till vårdlandskapen bygger enligt förslaget på tillägget för samiskspråkighet.

De kalkylerade kostnaderna för Lapplands vårdlandskap på grundval av tillägget för samiskspråkighet beräknas på följande sätt:

GP SAMISK * antalet samiskspråkiga invånare i Lapplands vårdlandskap, där GP SAMISK= grundpriset för samiskspråkighet.

Antalet samiskspråkiga invånare bestäms utifrån uppgifter i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen vid utgången av året före det år som föregått finansåret.

4 kap. **Finansieringen av räddningsväsendets uppgifter**

21 §. *Grunderna för räddningsväsendets kalkylerade kostnader.* Liksom i fråga om finansieringen av social- och hälsovården ska bestämmandet av räddningsväsendets kalkylerade kostnader basera sig på beräkningar som görs utifrån grundpriserna för bestämningsfaktorerna. Inom räddningsväsendet finns det tre bestämningsfaktorer: invånarantal, befolkningstäthet och riskfaktorer. För varje bestämningsfaktor fastställs ett eget grundpris. De kalkylerade kostnaderna för räddningsväsendet bildas genom att grundpriset per invånare för räddningsväsendet multipliceras med vårdlandskapets invånarantal och genom att det till produkten läggs de kalkylerade kostnader som fastställs på grundval av befolkningstätheten och riskfaktorerna för räddningsväsendet.

I 2 mom. föreskrivs om de kostnadsandelar för alla kalkylerade kostnader för räddningsväsendet som bestäms på grundval av de tre ovan nämnda bestämningsfaktorerna. Kostnadsandelarna ska vara följande: invånarantalet 65 procent, befolkningstätheten 5 procent och riskfaktorerna 30 procent.

Grundpriserna för räddningsväsendet fastställs med stöd av 3 mom. årligen genom förordning av statsrådet. Grundpriserna justeras med beaktande av den justering av kostnaderna och finansieringsnivån som avses i 5 och 6 §.

22 §. *Befolkningstäthetskoefficient för räddningsväsendet.* I lagförslaget ingår ett förslag till befolkningstäthetskoefficient för bestämmande social- och hälsovårdens kalkylerade kostnader. Också kostnaderna för vårdlandskapens uppgifter inom räddningsväsendet är förknippade med faktorer i fråga om vilka de geografiska förhållandena och befolkningstätheten är faktorer som i hög grad ger uttryck för dem. Syftet med de kalkylerade kostnader som grundar sig på befolkningstäthetskoefficienten är att ersätta kostnader som beror på att vårdlandskapet är glest befolkat. Räddningsväsendets tjänster skiljer sig från social- och hälsovårdsväsendets tjänster såtillvida att så gott som alla räddningsväsendets tjänster tillhandahålls där kunden är (räddningsverksamhet vid olyckor) eller genomförs hos kunden (brandsyn, säkerhetskommunikation och utbildning). Detta förutsätter att det finns ett tillräckligt tätt nätverk av brandstationer. Räddningsväsendets aktionsberedskap och nätverket av brandstationer är av stor betydelse också med tanke den första insats som räddningsväsendet gör. Med första insatsen avses den närmaste möjliga enhet inom räddningsväsendet som kan ge effektivare vård än första hjälpen och som sannolikt når en patient i nöd före den första enheten för prehospital akutsjukvård. Nätverket av brandstationer möjliggör också en effektiv placering av den prehospitala akutsjukvården i regionerna. Då är det möjligt att snabbt få fram hjälp i olycksituationer och sjukdomsfall. I överensstämmelse med regeringsprogrammet för statsminister Marin ser regeringen till att det finns ett rikstäckande nät av brandstationer.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om bestämningsgrunden för befolkningstäthetskoefficienten för räddningsväsendet, utifrån vilken det bestäms en vårdlandskapsspecifik befolkningstäthetskoefficient för varje vårdlandskap. Vårdlandskapets befolkningstäthetskoefficient fås genom att den genomsnittliga befolkningstätheten i hela landet divideras med vårdlandskapets befolkningstäthet. Vid beräkningen används uppgifter i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen om invånarantalet vid slutet av det år som föregått finansåret och Statistikcentralens uppgifter om arealen för varje vårdlandskap. Befolkningstäthetskoefficienten för räddningsväsendet beräknas enligt vårdlandskapets totala areal per kvadratkilometer, med avvikelse från befolkningstäthetskoefficienten för social- och hälsovården beaktas vid beräkningen av koefficienten för räddningsväsendet den totala areal som inkluderar vattenområden. Användningen av den totala arealen beskriver räddningsväsendets uppgiftsfält och visar hur resurser ska placeras för att säkerställa tillgängligheten i områden med många vattendrag. Om det finns många vattendrag innebär det att både vägen och den tid som går åt till att ta sig till olycksplatsen blir längre, vilket kräver mer resurser och att de placeras på flera ställen.

I 2 mom. föreskrivs om hur man beräknar de kalkylerade kostnader som fastställs för vårdlandskapet på grundval av befolkningstäthetskoefficienten. Vårdlandskapets kalkylerade kostnader på grundval av befolkningstätheten beräknas genom att det per invånare bestämda grundpriset för befolkningstätheten multipliceras med vårdlandskapets invånarantal och befolkningstäthetskoefficient. Cirka 0,116 procent av den statliga finansieringen till vårdlandskapen bygger enligt förslaget på befolkningstäthetskoefficienten för räddningsväsendet.

De kalkylerade kostnaderna enligt befolkningstäthet beräknas på följande sätt:

$GP \text{ BEF.T.RÄD } i * \text{ inv.antal } i * \text{ BEF.TK.RÄD } i$, där $GP \text{ BEF.T.RÄD}$ = grundpriset för befolkningstätheten, $\text{inv.antal } i$ = antalet invånare i vårdlandskapet i och $\text{BEF.TK.RÄD } i$ = befolkningstäthetskoefficienten för vårdlandskapet i .

Befolkningstäthetskoefficienten för vårdlandskapet beräknas på följande sätt:

$\text{BEF.TK.RÄD } i$ = befolkningstäthet per kvadratkilometer i hela landet/befolkningstäthet i , där $\text{BEF.TK.RÄD } i$ = befolkningstäthetskoefficienten för vårdlandskapet, befolkningstäthet hela landet = invånarantalet i hela landet/den totala arealen för hela landet befolkningstäthet i = invånarantal i i vårdlandskapet i /den totala arealen för vårdlandskapet i

23 §. Riskkoefficient för räddningsväsendet. Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen baserar sig vårdlandskapets riskkoefficient för räddningsväsendet på de nationella, regionala och lokala behov samt olycksrisker eller andra risker som anger servicenivån inom räddningsväsendet och som avses i 3 § i lagen om organisering av räddningsväsendet.

För bestämmande av riskfaktorn för räddningsväsendet ska vårdlandskapets område delas in i rutor på en kvadratkilometer, och för var och en av dessa rutor beräknar Statistikcentralen risknivån med hjälp av en regressionsmodell. Variabler för regressionsmodellen är invånarantalet, våningsytan och deras sammanlagda effekt. På grundval av risknivån delas riskrutorna in i de fyra riskklasserna I, II, III och IV.

Riskkoefficienten för räddningsväsendet beräknas genom att tätheten i fråga om riskrutor för hela landet divideras med tätheten i fråga om riskrutor för vårdlandskapet. Vid beräkningen av riskkoefficienten beaktas de riskrutor vars riskklass enligt Statistikcentralens beräkningar eller enligt de olyckor som inträffat där är I och II eller vars viktkoefficient på grundval av ett riskobjekt som är beläget inom rutan eller den verksamhet som bedrivs inom rutan är 1.

Enligt 2 mom. beräknas vårdlandskapets kalkylerade kostnader på grundval av riskkoefficienten genom att det per invånare bestämda grundpriset för riskkoefficienten för räddningsväsendet multipliceras med vårdlandskapets invånarantal och riskkoefficient för räddningsväsendet. Riskfaktorn bestäms således enligt en modell som motsvarar beräkningen av befolkningstätheten, där antalet riskrutor i vårdlandskapet har ställts i relation till vårdlandskapets invånarantal.

Enligt 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om de faktorer som ska användas vid bestämmandet av riskkoefficienten för räddningsväsendet och om deras viktcoefficients för högst fyra år i sänder genom förordning av statsrådet. Det är bl.a. fråga om hur olyckor som inträffat inom en riskruta inverkar på bestämmandet av riskklassen och hur ett riskobjekt som är beläget inom riskrutan eller den verksamhet som bedrivs där påverkar viktcoefficients. Cirka 0,697 procent av den statliga finansieringen till vårdlandskapen bygger enligt förslaget på riskkoefficienten för räddningsväsendet.

Vårdlandskapets kalkylerade kostnader enligt riskfaktorerna inom räddningsväsendet beräknas således på följande sätt:

$GP \text{ riskfaktor} * \text{inv.antal } i * R\dd{A}D.RFK \text{ i}$ där GP riskfaktor = grundpriset för riskfaktorn, inv.antal i = antalet invånare i vårdlandskapet i och R\dd{A}D.RFK i = riskfaktorskoefficienten för vårdlandskapet i .

Riskfaktorskoefficienten för vårdlandskapet beräknas på följande sätt:

$R\dd{A}D.RFK \text{ i} = \text{T\dd{a}thet } i \text{ fr\dd{a}ga om riskrutor i v\dd{a}rdlandskapet } i / \text{T\dd{a}thet } i \text{ fr\dd{a}ga om riskrutor i hela landet}$ där R\dd{A}D.RKF i = riskkoefficienten för vårdlandskapet, täthet i fr\dd{a}ga om riskrutor i = antalet riskrutor i klass I och II per invånare i vårdlandskapet i och täthet i fr\dd{a}ga om riskrutor i hela landet = det genomsnittliga antalet rutor i klass I och II per invånare i hela landet

5 kap. Administration, beviljande och utbetalning av statlig finansiering

24 §. *Administrationn av den statliga finansieringen.* Enligt 1 mom. ska finansministeriet i samråd med de ministerier som svarar för vårdlandskapens lagstadgade uppgifter bereda de inverkningar som ändringar i vårdlandskapens lagstadgade uppgifter har på grunderna för den statliga finansieringen med avseende på beredningen av statsbudgeten. Bestämmelsen motsvarar 46 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice.

25 §. *Beviljande och utbetalning av den statliga finansieringen.* Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll i stort sett 48–49 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Det föreslås att finansministeriet före utgången av året före finansåret beslutar om den statliga finansieringen till vårdlandskapet.

I 2 mom. föreskrivs att Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning ska betala ut den statliga finansieringen centralt. Bestämmelser om servicecentret finns i statsrådets förordning om Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning (229/2009). Den statliga finansieringen ska betalas till vårdlandskapen månatligen senast den första dagen i månaden. I januari respektive juni under finansåret betalas 2/12 av finansieringen för hela året och de övriga månaderna betalas den resterande finansieringen i lika stora poster. Finansministeriet tillställer servicecentret de beslut om den statliga finansieringen som avses i 1 mom.

26 §. Beviljande och utbetalning av tilläggsfinansiering. I paragrafen föreskrivs om inledande, beredning och beslutsfattande i ett ärende som gäller tilläggsfinansiering för ett enskilt vårdlandskap samt om betalning av tilläggsfinansieringen. Bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av tilläggsfinansiering, om det anslag som reserveras för ändamålet och om de villkor som ställs för användningen av tilläggsfinansieringen finns i 11 §.

Behovet av tilläggsfinansiering kan i princip uppkomma när som helst under finansåret. Beviljandet av tilläggsfinansiering ska således vara ett separat förfarande från den årliga statsbudgetprocessen och processen för styrning av vårdlandskapen. För ändamålet reserveras på förhand ett separat anslag i statsbudgeten.

Enligt 1 mom. ska beviljandet av tilläggsfinansiering till ett vårdlandskap basera sig på vårdlandskapets egen ansökan eller på initiativ av finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet eller inrikesministeriet. Beslut om beviljande av finansiering fattas av statsrådet. Finansministeriet svarar för föredragningen av ärendet utifrån i 2 mom. angiven gemensam beredning av vårdlandskapet och de olika ministerierna.

Frågan om behovet av tilläggsfinansiering kan aktualiseras t.ex. på grund av problem i anslutning till ordnandet av tjänster som upptäckts i samband med processen för styrning av vårdlandskapen. Utöver vårdlandskapet ska ministerierna ha initiativrätt när det gäller tilläggsfinansieringen. Eftersom upprepat beviljande av tilläggsfinansiering kan leda till utvärderingsförfarande för vårdlandskapet, har vårdlandskapet inte i alla situationer nödvändigtvis något intresse av att ansöka om tilläggsfinansiering, även om ordnandet av tjänster håller på att äventyras i vårdlandskapet.

Enligt 2 mom. tillsätter finansministeriet för beredningen av beslutet om tilläggsfinansiering en beredningsgrupp som består av representanter som utsetts av finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och det berörda vårdlandskapet. Vid beredningen bedöms huruvida förutsättningarna för tilläggsfinansiering uppfylls, beloppet av den tilläggsfinansiering som behövs samt de villkor som ska ställas på vårdlandskapet. Bedömningen ska grunda sig på en helhetsbedömning där man utnyttjar den information som tagits fram i processen för styrning av vårdlandskapen samt annan så aktuell information som möjligt om vårdlandskapets ekonomi och verksamhet. Det tillgängliga informationsunderlaget beskrivs närmare i motiveringen till 11 §.

I vårdlandskapens årliga förhandlings- och styrningsprocess bedöms om finansieringen räcker till för vårdlandskapets lagstadgade uppgifter. Dessutom försöker man förutse eventuella problem när det gäller finansieringen samt tillsammans med vårdlandskapet hitta åtgärder för att säkerställa att finansieringen räcker till. Behovet av tilläggsfinansiering bedöms således inte uppkomma helt överraskande. Den föreslagna berednings- och beslutsprocessen i anslutning till tilläggsfinansieringen tar uppskattningsvis ca en och en halv månad. Under beslutsprocessen ska en eventuell akut kassakris i vårdlandskapet vid behov skötas med kortfristigt lån. Dessutom kan också statsunderstödsfinansiering användas från fall till fall för kostnader av exceptionell och tillfällig karaktär, t.ex. när en storolycka inträffar i ett enskilt vårdlandskap.

Den tilläggsfinansiering som ett vårdlandskap beviljas bidrar till att höja nivån på den statliga finansieringen till vårdlandskapen. Tilläggsfinansieringen till ett vårdlandskap ska dock inte beaktas som en faktor som höjer finansieringen till det berörda vårdlandskapet för det följande året. Om villkoren uppfylls kan vårdlandskapet på nytt få tilläggsfinansiering. I den föreslagna finansieringsmodellen beaktas tilläggsfinansieringen genom en justering av kostnaderna i efterhand. Däremot beaktas ovannämnda statsunderstöd inte i den kostnadsbas som ligger till grund för den statliga finansieringen (5 §).

I 3 mom. finns det bestämmelser om betalningen av tilläggsfinansieringen till vårdlandskapet. Finansministeriet svarar för utbetalningen av tilläggsfinansieringen utan dröjsmål efter det att statsrådet har fattat beslut om tilläggsfinansieringen. Tilläggsfinansieringen ska betalas i samband med följande månatliga betalningspost för den statliga finansiering som avses i 25 § 2 mom.

27 §. *Betalning av utebliven förmån.* Paragrafen motsvarar 51 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Med stöd av paragrafen har vårdlandskapet rätt att få tidigare utebliven statlig finansiering, om det framkommer nya uppgifter. Förmåner av liten betydelse behöver inte nödvändigtvis betalas, och i alla situationer kan betalningen av den uteblivna förmånen senareläggas så att den betalas i samband följande års statliga finansiering.

28 §. *Återbetalning av grundlös förmån.* Paragrafen motsvarar 52 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Enligt paragrafen ska finansministeriet bestämma att den grundlösa förmånen ska återbetalas om den inte är liten eller om det inte är oskäligt att kräva återbetalning. På det belopp som återbetalas tas en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen ut räknat från ingången av den månad under vilken den statliga finansieringen har betalats. Om den statliga finansiering som ska återbetalas är liten eller om det ska anses vara oskäligt att kräva återbetalning eller ta ut ränta, behöver det inte bestämmas att förmånen ska återbetalas. Det föreslås att den statliga finansiering som ska återbetalas även ska kunna dras av från senare prestationer.

29 §. *När betalningsskyldigheten upphör.* Paragrafen motsvarar 53 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Skyldigheten att betala eller återbetala sådan statlig finansiering som avses i 27–28 § upphör när fem år har förflutit från utgången av det finansår då finansieringen borde ha betalats eller betalades.

6 kap. **Ändringssökande**

30 §. *Omprövning.* Paragrafen motsvarar 64 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Omprövning ska begäras skriftligen hos finansministeriet inom tre månader från det att vårdlandskapet delgivits beslutet. En anvisning för begäran av omprövning ska fogas till beslutet.

31 §. *Överklagande.* Paragrafen motsvarar 65 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Enligt den föreslagna paragrafen får beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning överklagas genom förvaltningsbesvär på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Andra beslut får inte överklagas genom besvär. I praktiken kommer beslut som gäller rättelse av räknefel, betalning av utebliven förmån och återbetalning av grundlös förmån inte att kunna överklagas.

7 kap. **Särskilda bestämmelser**

32 §. *Bestämmande av den statliga finansieringen när en kommun överförs till ett annat vårdlandskap.* Paragrafen motsvarar delvis 62 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. När en del av ett vårdlandskap överförs till ett annat vårdlandskap beräknas den statliga finansieringen så att det år då ändringen i vårdlandskapsindelningen träder i kraft får det vårdlandskap som utvidgas den andel, i proportion till antalet invånare i den kommun som överförs, av den kalkylerade statliga finansieringen som det vårdlandskap som minskar skulle ha fått i det fall att vårdlandskapsindelningen inte hade ägt rum. Det vårdlandskap som utvidgas får alltså i enlighet med grunderna för den statliga finansieringen till det vårdlandskap som minskar

en andel av den statliga finansieringen till det vårdlandskap som minskar som motsvarar invånarantalet och övriga i 3 kap. angivna bestämningsgrunder för den kalkylerade finansieringen i den del som överförs.

8 kap. **Ikraftträdande**

33 §. *Ikraftträdande.* Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2023.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska dock 15 § om koefficienten för främjande av hälsa och välfärd tillämpas först från och med ingången av 2026. Åren 2023–2025 ska enligt 3 § 1 mom. den andel av finansieringen av vårdlandskapen som bestäms på basis av främjandet av hälsa och välfärd läggas till den finansieringsandel som bestäms på basis av servicebehovet inom social- och hälsovården.

I 3 mom. föreskrivs det om uppdatering av vissa bestämningsfaktorer för finansieringen av vårdlandskapen redan innan lagen träder i kraft på basis av de senaste uppgifterna. Det är bl.a. fråga om den i 7 § avsedda årliga beräkningen av ökningen av servicebehovet som baserar sig på den socialutgiftsmodell som Institutet för hälsa och välfärd utarbetar. Även de uppgiftsbaserade viktningar inom hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården som avses i 13 § 3 mom. samt de behovsfaktorer inom hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården som avses i 14 § och deras viktcoeffecienter justeras första gången från och med 2023.

34 §. *Bestämmande av nivån för hela landet för den statliga finansieringen till vårdlandskapen 2023 och 2024.* Enligt paragrafen motsvarar nivån för hela landet för finansieringen till vårdlandskapen det sammanlagda beloppet av de kostnader som kommunerna orsakas av de lagstadgade uppgifter som överförs till vårdlandskapen det år då reformen träder i kraft.

Enligt 1 mom. ska grunden för den statliga finansieringen till vårdlandskapen vara nettokostnaderna för 2022 för de uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som överförs från kommunerna. I de kostnader som överförs beaktas också den förändring i semesterlöneskulden som bokförs för räkenskapsperioden 2022. Bestämmelser om överföring av semesterlöneskuld och andra skuldposter finns i lagen om införande av reformen. Kostnadsuppgifterna baserar sig på kommunernas budgetuppgifter för 2022 som Statistikcentralen samlat in genom en särskild enkät. Denna kostnadsuppgift utgör grunden för finansieringen under det år då reformen träder i kraft, och grunden höjs för att beakta det ökande servicebehovet, prisstegringen och nya uppgifter genom den modell för justering av finansieringen till vårdlandskapen som anges i 7–9 §.

I 2 mom. föreskrivs om justering av nettokostnaderna för de uppgifter som överförs utifrån kommunernas bokslutsuppgifter för 2022. Eftersom finansieringsnivån för ikraftträdandeåret baserar sig på budgetuppgifterna för året före ikraftträdandeåret, ska uppgifterna om de kostnader som överförs justeras slutgiltigt när de kommunvisa tjänstespecifika bokslutsuppgifterna för det år som föregår ikraftträdandeåret har färdigställts. Ändringen beaktas i den statliga finansieringen för det år då reformen träder i kraft eller, om det inte ännu är möjligt tidsmässigt, året efter det år då reformen träder i kraft. Med tanke på finansieringen av vårdlandskapen och kommunerna är det viktigt att beräkningarna inte baserar sig på uppskattningar av de kostnader som överförs, utan att de baserar sig på de slutliga kostnadsuppgifterna.

I 3 mom. finns det bestämmelser om hur den kostnadsuppgift som justerats enligt 2 mom. ska beaktas under de följande åren. Grunden för finansieringen för 2024 är den justerade finansieringsnivån för hela landet för 2023 som avses i 2 mom.

I 4 mom. finns ett bemyndigande att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om förfarandet för den kalkylerade fördelningen av vårdlandskapens finansiering enligt 1 mom. och om insamlingen av uppgifter om kalkylerna samt om justering av kalkylerna enligt 2 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

35 §. Övergångsutjämning. I paragrafen föreskrivs om den vårdlandskapsspecifika statliga finansieringen av tjänsterna i övergångsskedet efter att reformen trätt i kraft. Avsikten är att man när det gäller bestämmandet av den vårdlandskapsspecifika finansieringen ska övergå till kalkylerad statlig finansiering som bestäms enligt den föreslagna lagen genast från och med det år då reformen träder i kraft. I övergångsskedet jämnas förändringen mellan kommunernas faktiska kostnader och vårdlandskapets kalkylerade finansiering dock ut genom en övergångsutjämning.

Den föreslagna modellen tryggar vårdlandskapens finansiering bättre än den modell som föreslogs under den föregående valperioden, eftersom en kalkylerad finansieringsmodell som beaktar utvecklingen av servicebehovet tas i bruk från och med att reformen träder i kraft. Dessutom är den föreslagna modellen för övergångsutjämnningen transparent i fråga om verkningarna och beaktar skillnaderna mellan vårdlandskapen på ett rättvist sätt i fråga om ändringen av nivån på finansieringen. Detta gör det möjligt för alla vårdlandskap att på ett kontrollerat sätt anpassa verksamheten till nivån för den kalkylerade finansieringen.

Övergångsutjämnningen betalas från 2023 till 2029 till ett belopp som minskar stegvis, varvid skillnaden i finansieringsnivå har utjämnats till 150 euro per invånare i varje vårdlandskap. Därefter ska den eventuella återstående skillnaden i finansieringen tills vidare betalas som en permanent övergångsutjämning. Det föreslås dock att det senast 2027 ska utvärderas hur bestämmelserna om övergångsutjämning fungerar eller tidigare i samband med att det eventuellt föreskrivs om vårdlandskapens beskattningsrätt. Det här förslaget baserar sig på kalkyler som gjorts på basis av nivån på finansieringen för 2020. Det är nödvändigt att utvärdera hur väl modellen med övergångsutjämning fungerar och vilka effekter den har efter det att reformen har trätt i kraft, när man får närmare information om beloppen av den förändring i finansieringen som jämnas ut mellan vårdlandskapen och om hur genomförandet av reformen framskrider i vårdlandskapen. Också i samband med att det eventuellt föreskrivs om beskattningsrätt för vårdlandskapen är det nödvändigt att bedöma hur väl modellen med övergångsutjämning fungerar och hur behövlig den är.

Enligt 1 mom. ska förändringen mellan kommunernas faktiska kostnader och vårdlandskapets kalkylerade finansiering jämnas ut genom en övergångsutjämning under en övergångsperiod från och med 2023. I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om beloppet av övergångsutjämnningen. Det år då reformen träder i kraft ska skillnaden mellan de faktiska kostnader och den kalkylerade finansieringen för 2022 jämnas ut till fullt belopp. Därefter minskar övergångsutjämnningen stegvis under perioden 2024–2029. Beloppet av övergångsutjämnningen beräknas per invånare i varje vårdlandskap, varvid vårdlandskapen, oberoende av storlek, befinner sig i en jämförbar situation sinsemellan i fråga om eventuella anpassningsåtgärder som krävs. Enligt 3 mom. är övergångsutjämnningen från och med 2029 tills vidare permanent det belopp som överstiger 150 euro. Då omfattar övergångsutjämnningen endast de vårdlandskap för vilka förändringen i finansieringssystemet är störst. Den maximala vårdlandskapsspecifika förändringen i nivån på finansieringen är således 150 euro per invånare.

I 4 mom. föreskrivs det om hur de vårdlandskapsspecifika kostnader som ligger till grund för övergångsutjämnningen beräknas. Uppgifterna om de faktiska och de kalkylerade kostnaderna jämförs enligt nivån för 2022. Kostnaderna beräknas enligt kommun som ett medelvärde för två

år utifrån de bokslutsuppgifter för 2021 som kommunerna lämnat till Statskontoret och kommunernas budgetuppgifter för 2022 som Statistikcentralen samlat in genom en särskild enkät. På nivån för hela landet höjs medelvärdet till nivån för 2022. Användningen av medelvärdet är motiverat, eftersom eventuella slumpmässiga variationer mellan kommunerna när det gäller de årliga kostnaderna jämnas ut på så sätt.

På motsvarande sätt som i fråga om nivån på finansieringen på riksnivå ska budgetuppgiften för 2022 om de faktiskt kostnaderna justeras ännu 2023 utifrån de tjänstespecifika bokslutsuppgifter för 2022 som kommunerna lämnat till Statskontoret.

I 5 mom. föreskrivs om utförande av övergångsutjämningskostnadsneutralt mellan vårdlandskapen och staten. Övergångsutjämningskostnadsneutralt utgör således en utjämningskostnad mellan dels de vårdlandskap vars finansiering ökar mest och dels de vårdlandskap vars finansiering minskar i samband med övergången till den föreslagna nya mera behovsbaserade finansieringsmodellen. Finansieringen till vårdlandskapen minskas i överensstämmelse med övergångsutjämningskostnadsneutralt vårdlandskapsvis till lika stort belopp per invånare.

36 §. Undantagsbestämmelse om justering av den statliga finansieringen för 2023 och 2024. Bestämmelser om justering av nivån på finansiering till vårdlandskapen finansårsvis på förhand på basis av ökningen av servicebehovet finns i den föreslagna 7 §. Med avvikelse från bestämmelserna i den paragrafen föreslås det att en ökning av servicebehovet inom social- och hälsovården i vårdlandskapen i sin helhet ska beaktas på förhand när nivån på vårdlandskapets finansiering justeras 2023 och 2024 beräknat enligt socialutgiftsmodellen. Från och med 2025 ska den gräns på 80 procent som anges i 7 § tillämpas på den tillväxt som bestäms enligt socialutgiftsmodellen.

37 §. Undantagsbestämmelse om betalning av vårdlandskapets finansiering för 2023. Rytmen för betalningen av den statliga finansieringen ska vara sådan att vårdlandskapen kan klara av sina uppgifter och att de av orsaker som beror på statens betalningsrytm inte behöver ta upp extra kortfristiga lån för att klara av dem. Innan reformen träder i kraft uppstår det olika skyldigheter för vårdlandskapen. Bland annat försäkringspremier, såsom personalens lagstadgade olycksfallsförsäkringar och egendomsförsäkringar förfaller i regel till betalning före försäkringsperiodens början, dvs. redan i december. För att trygga vårdlandskapets verksamhet betalas posten för 2 månader för januari det år då reformen träder i kraft till hälften i förskott i december året före det år då reformen träder i kraft.

7.8 Lag om statsandel för kommunal basservice

1 kap. Allmänna bestämmelser

I kapitlet ingår bestämmelser om lagens tillämpningsområde, undantag från tillämpningsområdet, förhållandet till annan lagstiftning och om de definitioner som används i lagen.

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen anges de kommunala uppgifter, för vilka det föreslås att statsandel för driftskostnaderna ska betalas med stöd av denna lag. Dessa uppgifter kallas statsandelsåligganden. Paragrafen motsvarar 1 § i den gällande lagen, men i den lagförteckning som ingår i 1 mom. beaktas de uppgifter i fråga om vilka organiseringsansvaret övergår på vårdlandskapen. Vissa uppgifter fördelas mellan kommunen och vårdlandskapet.

Kommunernas uppgifter enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998), lagen om småbarnspedagogik (36/1973), lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996), lagen om allmänna bibliotek (1492/2016), lagen om kommunernas kulturverksamhet

(166/2019) och lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998) och deras karaktär av statsandelsåligganden förblir oförändrade.

Det föreslås att ansvaret för ordnandet av elev- och studerandevårdstjänster överförs till vårdlandskapen i samband med reformen, vilket innebär att uppgiften inte längre ska vara kommunernas statsandelsuppgift. Utgångspunkten är dock fortfarande att tjänsterna ordnas som närservice, dvs. i skolorna.

I lagen om kommunernas miljöförvaltning (64/1986) finns det bestämmelser om kommunernas uppgifter i samband med miljövården. Det föreslås att de förblir kommunala uppgifter. Inga ändringar föreslås heller i uppgifterna enligt kemikalielagen (599/2013).

Kommunerna ska fortfarande sköta de uppgifter inom miljö- och hälsoskyddet om vilka det föreskrivs i hälsoskyddslagen, livsmedelslagen, tobakslagen (549/2016) och veterinärvårdslagen (765/2009). Även de uppgifter som gäller försäljning av produkter för nikotinersättningsbehandling och som anges i 6 kap. i läkemedelslagen (54 a–54 e §) ska bli hos kommunerna.

Uppgifterna i anslutning till ordnandet av social- och hälsovårdstjänster överförs till vårdlandskapen. Kommunerna ska fortfarande ha till uppgift att främja välfärd och hälsa. I 6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård föreslås det bestämmelser om sådana uppgifter för främjande av välfärd och hälsa för kommunerna, vars kostnader beaktas i statsandelen. Enligt den paragrafen ska kommunen när den främjar sina invånares välfärd i enlighet med 1 § i kommunallagen (410/2015) bevaka kommuninvånarnas levnadsförhållanden, välfärd och hälsa samt de faktorer som påverkar dessa inom varje region och befolkningsgrupp. En rapport om kommuninvånarnas välfärd och hälsa och om de åtgärder som har vidtagits ska varje år lämnas till kommunfullmäktige. Dessutom ska det en gång per fullmäktigeperiod utarbetas en välfärdsberättelse och en välfärdsplan för fullmäktige. Välfärdsberättelsen och välfärdsplanen ska lämnas till vårdlandskapet och publiceras i det offentliga datanätet. Kommunerna ska i sin strategiska planering sätta upp mål för främjandet av välfärd och hälsa. De ska också fastställa åtgärder som stöder målen. De konsekvenser som besluten har för människors välfärd och hälsa ska bedömas i förväg och beaktas vid beslutsfattandet inom kommunens olika verksamhetsområden. De kommunala verksamhetsområdena ska samarbeta med varandra för att främja välfärd och hälsa. Dessutom ska kommunen utse ansvariga för främjandet av välfärd och hälsa och samarbeta med vårdlandskapet och andra offentliga aktörer som är verksamma i kommunen samt med privata företag och allmännyttiga samfund.

Enligt 8 § 1 mom. i socialvårdslagen ska de kommunala myndigheterna i samarbete ge akt på och främja välfärden hos personer som behöver särskilt stöd samt avhjälpa missförhållanden och förebygga uppkomsten av dem. Enligt 9 § 1 mom. i den lagen ska de kommunala myndigheterna i samarbete ge akt på och främja barns och unga personers välfärd samt avhjälpa missförhållanden i uppväxtförhållandena och förebygga uppkomsten av missförhållanden. Dessutom ska det enligt 10 § i den lagen, då service avsedd för barn, unga personer och barnfamiljer tillhandahålls och utvecklas, ses till att föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barns vård och fostran genom denna service får stöd i fostran av barn och att barns, unga personers och barnfamiljers behov av särskilt stöd klarläggs genom servicen. Vid behov ska verksamhet som stöder barn och unga personer i behov av särskilt stöd ordnas. Då servicen tillhandahålls och utvecklas ska särskild uppmärksamhet ägnas barns och unga personers behov och önskemål.

I 3 a § i barnskyddslagen finns det bestämmelser om förebyggande barnskydd. För att främja barns och unga personers välfärd tillhandahåller kommunen utöver barnskydd också förebyg-

gande barnskydd då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet. Genom det förebyggande barnskyddet främjas och tryggas barns uppväxt, utveckling och välfärd samt ges det stöd i föräldraskapet. Det förebyggande barnskyddet omfattar sådant stöd och särskilt stöd som ges till exempel inom undervisning, ungdomsarbete och dagvård. Enligt 12 § i den lagen ska kommunerna göra upp en plan över kommunens eller kommunernas verksamhet för att främja barns och unga personers välfärd samt att ordna och utveckla barnskyddet. Denna plan ska beaktas när kommunens budget och ekonomiplan görs upp.

Enligt 6 § i lagen om service och stöd på grund av handikapp ska de kommunala myndigheterna främja och följa de handikappades levnadsförhållanden samt genom sin verksamhet sträva efter att förebygga uppkomsten av missförhållanden och undanröja de olägenheter som begränsar de handikappades möjligheter till verksamhet och engagemang. Enligt 7 § i den lagen ska kommunen sörja för att dess offentliga service lämpar sig även för handikappade. Enligt 12 § i den lagen ska kommunen för att förbättra de handikappades förhållanden samarbeta med olika myndigheter, anstalter och handikapporganisationer samt med andra samfund vilkas verksamhet har ett nära samband med de handikappades levnadsförhållanden.

Enligt 4 § i lagen om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre ska de olika kommunala verksamheterna samarbeta för att stödja den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand. Dessutom ska kommunen, i syfte att stödja den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand, samarbeta med offentliga myndigheter, företag, organisationer som företräder den äldre befolkningen och andra allmännyttiga samfund som är verksamma i kommunen. Enligt 5 § i den lagen ska kommunen utarbeta en plan över sina åtgärder för att stödja den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand och för att ordna och utveckla den service och närståendevård som äldre personer behöver.

Enligt 5 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet svarar kommunen för organiseringen av det förebyggande rusmedelsarbetet inom sitt område och utser ett organ med ansvar för det förebyggande rusmedelsarbetet. Organet har i uppgift att sörja för uppföljningen av och informationen om rusmedelsläget i kommunen, se till att enskilda personer och hela befolkningen erbjuds information om rusmedelsskador och om hur de kan minskas, öka och stödja kunskaperna om åtgärder för förebyggande av rusmedelsskador inom kommunens alla uppgiftsområden, föreslå och främja åtgärder för det förebyggande rusmedelsarbetet inom kommunförvaltningen, särskilt inom social- och hälsovården samt bildnings-, idrotts-, ungdoms- och näringsväsendet, sörja för att kommunala åtgärder samordnas med de åtgärder som hör till eller stöder det förebyggande rusmedelsarbetet inom polisen, inom tillsynen över efterlevnaden av alkohollagen och tobakslagen, inom näringslivet och i synnerhet inom de allmännyttiga samslutningar som deltar i det förebyggande rusmedelsarbetet. Enligt 6 § i den lagen ska kommunen i samband med det förebyggande rusmedelsarbetet främja invånarnas möjligheter att delta och påverka i syfte att minska de rusmedelsrelaterade skadorna genom myndighetssamarbete, genom yttranden till myndigheter samt genom kommunens egna åtgärder.

Enligt 2 mom. tillämpas lagen utöver på bestämmandet av kommunernas statsandelar också på den ersättning som en elevs hemkommun betalar till en annan kommun eller samkommun eller till en utbildningsanordnare som avses i 7 § lagen om grundläggande utbildning, till universitet eller till staten, om de ordnar förskoleundervisning och grundläggande utbildning för eleven. Den ersättning som betalas till elevens hemkommun kallas ”hemkommunsersättning”. I lagens 6 kap. finns det närmare bestämmelser om hemkommunsersättningen.

Enligt 3 mom. ska lagen inte tillämpas i landskapet Åland i enlighet med självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Dessutom utesluts i momentet från lagens tillämpningsområde förskoleundervisning och grundläggande utbildning som ordnas utomlands på motsvarande sätt som i den gällande lagen. Med stöd av lagen betalas statsandel inte för driftskostnaderna och kommunerna är inte skyldiga att betala hemkommunsersättning för undervisning som ges utomlands. En särskild bestämmelse om detta behövs eftersom lagen om grundläggande utbildning också gäller undervisning som ordnas utomlands.

2 §. Undantag från tillämpningsområdet. I paragrafen föreslås bestämmelser om undantag från lagens tillämpningsområde. I 1 mom. finns en förteckning över de lagar som omfattar uppgifter för vars driftskostnader statsandel inte beviljas. Förteckningen motsvarar i huvudsak den gällande lagstiftningen, men i den stryks hänvisningarna till de uppgifter som överförs till vårdlandskapet, dvs. social kreditgivning, arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt ordnande av utbildning och forskning i hälso- och sjukvård. Största delen av de uppgifter som nämns i förteckningen är på samma sätt som enligt den gällande lagen sådana uppgifter om vars finansiering det finns bestämmelser i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. De uppgifter som nämns i punkt 1–6 i förteckningen är frivilliga uppgifter för kommunerna, dvs. kommunen får besluta i vilken utsträckning den ordnar dessa uppgifter. Dessutom baserar sig finansieringen av dem antingen på ett enhetspris per elev eller på antalet undervisnings- och handledningstimmar samt ett enhetspris per timme. Också 7 punkten i förteckningen, dvs. finansiering av grundläggande konstundervisning, förutsätter att uppgifter om undervisningstimmaras antal samlas in. Uppgifter enligt 7–9 § i lagen om allmänna bibliotek (8 punkten) sköts av de bibliotek till vilka undervisnings- och kulturministeriet med kommunens samtycke har gett de uppgifter som avses i de nämnda paragraferna. Om betalning av kommuntillägg för hemvård och privat vård av barn, som avses i 9 punkten, och om dess belopp beslutar kommunen.

I 10 punkten föreslås en bestämmelse om det grundläggande utkomststöd som avses i 7 § i lagen om utkomststöd och i 11 punkten en bestämmelse om den kommunala finansieringsandel som avses i 14 kap. 3 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002).

Enligt hänvisningsbestämmelsen i 2 mom. finansieras undervisning som grundar sig på förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning och grundläggande utbildning som ordnas i internat och i skolhem, utöver åldersklassbaserad statsandel enligt denna lag också med finansiering enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen.

I 3 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen att finansiering som utifrån de uppgifter som avses i 1 mom. 3 och 5 punkten och 2 mom. i denna paragraf och i 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning beviljas enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet beaktas i den statsandelsprocent som avses i 20 §.

3 §. Förhållande till annan lagstiftning. I paragrafen föreslås motsvarande bestämmelser som i den gällande lagen om till vilka delar denna lag ska tillämpas på statsandelar och finansiering enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete, liksom på betalning av finansieringen. I 22 och 23 § föreslås det bestämmelser om i vilken utsträckning de uppgifter som avses i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete ska omfattas av den justering av kostnadsfördelningen som avses i de paragraferna.

4 §. Definitioner. I paragrafen föreslås på motsvarande sätt som i den gällande lagen bestämmelser om de definitioner som används i lagen.

Med finansår (punkt 1) avses det kalenderår för vilket statsandel beviljas. Grundpriset (punkt 2) är den kalkylerade grund per invånare som används som underlag för de kalkylerade kostnader som kommunens statsandel baserar sig på eller det pris per invånare som används som grund för bestämmandet av kommunens statsandel och vars belopp fastställs årligen genom förordning. Grundpriset är enligt lagen grunden för kalkyleringen av statsandelen och det höjs huvudsakligen genom olika förhöjningsfaktorer. Enligt 18 § utfärdas bestämmelser om grundpriser för kalkylerade kostnader och enligt 19 § om grundpriser för tilläggsdelar genom förordning av statsrådet.

Med befolkningstäthet (punkt 3) avses kommunens invånarantal per landkvadratkilometer vid utgången av året före det år som föregått finansåret. Befolkningstätheten beaktas i befolkningstäthetskoefficienten enligt 11 §.

Med tvåspråkig kommun (punkt 4) avses tvåspråkiga kommuner enligt 5 § i språklagen. Tvåspråkigheten beaktas vid beräkningen av de kalkylerade kostnaderna på grundval av tvåspråkigheten enligt 9 § på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen. Med kommun inom samernas hembygdsområde (punkt 5) avses kommuner inom samernas hembygdsområde enligt 4 § i sametingslagen. Med samernas hembygdsområde avses Enontekis, Enare och Utsjoki kommuner samt Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun. Motsvarande bestämmelser om tilläggsdel för kommun inom samernas hembygdsområde som i den gällande lagen föreslås i 16 §.

Med skärgårdskommun (punkt 6) avses kommuner som avses i 9 § i lagen om främjande av skärgårdens utveckling. Med kommun med skärgårdsdel (punkt 7) avses kommuner på vars skärgårdsdelar bestämmelserna om skärgårdskommuner ska tillämpas enligt 9 § i lagen om främjande av skärgårdens utveckling. Karaktär av skärgård beaktas enligt 10 § på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen i koefficienten för karaktär av skärgård.

Med självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser (punkt 8) avses på motsvarande sätt som enligt den gällande lagens definition förhållandet mellan antalet personer som arbetar i kommunen och antalet sysselsatta i kommunen.

Med person med ett främmande språk som modersmål (punkt 9) avses den som har anmält ett annat språk än finska, svenska eller samiska som sitt modersmål till det befolkningsdatasystem som avses i 3 § i lagen om de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Inslaget av personer med främmande språk som modersmål beaktas vid beräkningen av de kalkylerade kostnaderna på grundval av inslaget av personer med främmande språk som modersmål enligt 8 § på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen.

Med samiskspråkig (punkt 10) avses den som har anmält samiska som modersmål till det befolkningsdatasystem som avses i 3 § i lagen om de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Samiskspråkiga beaktas på motsvarande sätt som enligt 16 § i den gällande lagen i form av en tilläggsdel för kommuner i samernas hembygdsområde.

Med läropliktig (punkt 11) avses läropliktiga enligt 25 § i lagen om grundläggande utbildning och med utbildningsbakgrund (punkt 12) andelen 30–54-åringar som saknar examen efter grundstadiet jämfört med motsvarande åldersklass.

I 2 mom. konstateras det på motsvarande sätt som i den gällande lagen att med kommuninvånare avses en person vars hemkommun en kommun är enligt lagen om hemkommun.

I 3 mom. föreslås det bestämmelser om den tidpunkt enligt vilken kommuninvånare, kommunens invånarantal och åldersklasserna bestäms. Om inte något annat föreskrivs i denna lag, bestäms uppgifterna enligt Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen vid utgången av året före det år som föregått finansåret.

2 kap. Statsandelsgrunder, kalkylerade kostnader och tilläggsdelar

I kapitlet föreslås bestämmelser om grunderna för beräkning av statsandelen för basservice, om bestämmandet av kalkylerade kostnader och om tilläggsdelar som beviljas på statsandelen.

5 §. *Statsandel för kommunal basservice.* I paragrafen föreslås bestämmelser om hur statsandelen för kommunal basservice beräknas och om beräkningsfaktorerna. Beräkningsfaktorerna kallas statsandelsgrunder.

Enligt 1 mom. används som grunder för beräkningen av statsandelen för kommunal basservice, dvs. som statsandelsgrunder, de kalkylerade kostnaderna för de statsandelsåligganden som avses i 1 § 1 mom. samt grunderna för bestämmande av kommunens tilläggsdelar för självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser, fjärrort, främjande av välfärd och hälsa samt för kommuner inom samernas hembygdsområde.

Enligt 2 mom. beviljas kommunerna, på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen, i statsandel det belopp som fås när de belopp som beräknats på basis av grunderna för bestämmande av de kalkylerade kostnaderna enligt 6–12 § i lagen adderas och från dem avdras kommunens självfinansieringsandel, om vilken det föreslås bestämmelser i 20 §. Till detta belopp läggs tilläggsdelarna, om vilka det föreslås bestämmelser i 13–16 §. Grunder för bestämmande av tilläggsdelar ska liksom i den gällande lagen vara fjärrort och självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser. En ny tilläggsdel är tilläggsdelen för främjande av välfärd och hälsa, om vilken det föreslås bestämmelser i 15 §. I 16 § föreslås motsvarande bestämmelser som i den gällande lagen om tilläggsdel för kommuner inom samernas hembygdsområde.

I 3 mom. finns en hänvisningsbestämmelse till 4 kap, som innehåller bestämmelser om utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna samt till 5 kap., där det föreskrivs om ökning och minskningar av statsandelen.

6 §. *Kalkylerade kostnader för statsandelen för kommunal basservice.* I 1 mom. anges det på vilket sätt de kalkylerade kostnaderna beräknas. De ska basera sig på de grundpriser som i enlighet med 18 och 19 § årligen fastställs genom förordning av statsrådet på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen. De grundpriser som bestäms genom förordning och som anges enligt åldersklass, multipliceras med antalet invånare i kommunen i respektive åldersklass. Till den på detta sätt erhållna summan av de kalkylerade kostnaderna för respektive åldersklass läggs de övriga kalkylerade kostnaderna som inte är bundna till åldersklasserna. Bestämmelser om sättet att beräkna dessa kostnader finns separat i 7–12 §.

Kostnader som inte är bundna till åldersklasser är arbetslöshetskoefficienten enligt 7 §, inslaget av personer med främmande språk som modersmål enligt 8 §, tvåspråkigheten enligt 9 §, karaktären av skärgård enligt 10 §, befolkningstätheten enligt 11 § samt utbildningsbakgrundskoefficienten enligt 12 §. En skillnad jämfört med den gällande lagen är att det inte längre finns några bestämmelser om sjukfrekvenskoefficient. Uppgiften att främja välfärd och hälsa som blir kvar hos kommunerna beaktas genom en tilläggsdel för främjande av välfärd och hälsa. Om den föreslås bestämmelser i 15 §.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om de åldersklasser för vilka det enligt 18 § fastställs grundpriser genom förordning av statsrådet. Åldersklasserna ändras jämfört med den gällande lagen. När ansvaret för att ordna social- och hälsovård överförs till vårdlandskapen består de statsandelsuppgifter som blir kvar i kommunerna till stor del av småbarnspedagogik och grundläggande utbildning. Grundpriser fastställs för de åldersklasser som får småbarnspedagogik och förskoleundervisning eller grundläggande utbildning. Dessa är 0–5-, 6-, 7–12 och 13–15 -åringar. Dessutom föreskrivs det om grundpriset för dem som fyllt 16 år och för dem som är äldre än detta, dvs. för de åldersklasser som berörs av de kalkylerade kostnader som föranleds av kommunens övriga statsandelsåligganden.

Åldersstrukturdelen av de kalkylerade kostnaderna för den kommunala basservicen beräknas då genom följande beräkningsformel:

(GP 0–5 år * antal invånare i åldern 0–5 år i kommun i) +

(GP 6 år * antal invånare i åldern 6 år i kommun i) +

(GP 7–12 år * antal invånare i åldern 7–12 år i kommun i) +

(GP 13–15 år * antal invånare i åldern 13–15 år i kommun i) +

(GP 16 år och äldre * antal invånare i åldern 16 år och äldre i kommun i), där GP 0–5 år = grundpriset för 0–5-åringar,

GP 6 år = grundpriset för 6-åringar,

GP 7–12 år = grundpriset för 7–12-åringar,

GP 13–15 år = grundpriset för 13–15-åringar,

GP 16 år och äldre = grundpriset för 16-åringar och personer äldre än 16 år

7 §. Arbetslöshetskoefficient. Syftet med arbetslöshetskoefficienten är att på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen ersätta kommunen för de kostnader som arbetslösheten orsakar. I 1 mom. föreslås bestämmelser om grunden för bestämmande av arbetslöshetskoefficienten, på basis av vilken en kommunspecifik arbetslöshetskoefficient bestäms för varje kommun. I momentet föreskrivs det också om den informationskälla som används vid beräkningen och om det år vars uppgifter används vid tidpunkten i fråga.

Bestämmelser om sättet att beräkna en enskild kommuns kalkylerade kostnad på grundval av arbetslöshet finns i 2 mom. Om kommunens arbetslöshet är mindre än landets medeltal, blir arbetslöshetskoefficienten mindre än 1, varvid kommunens kalkylerade kostnad per invånare blir en kalkylerad kostnad som är mindre än det grundpris per invånare som fastställts genom förordning av statsrådet. Om kommunens arbetslöshet överstiger landets genomsnitt, är kommunens kalkylerade kostnad per invånare större än det grundpris som fastställts per invånare.

Arbetslöshetskoefficienten och kommunens kalkylerade kostnader på grundval av arbetslösheten beräknas således genom följande beräkningsformler:

Arbetslöshetskoefficienten för kommun i

$ALK_i = \text{arbetsli} / \text{arbetslhelalandet}$

där arbetsli är andelen arbetslösa av arbetskraften i kommun i,

arbetslhelalandet är andelen arbetslösa av arbetskraften i hela landet, så att

arbetsli = arbetslösa i / arb.kraft i och arbetslhelalandet = arbetslösa helalandet / arbetskraft helalandet

arbetslösa i är antalet arbetslösa i kommun i

arbetskraft i är antalet personer som hör till arbetskraften (sysselsatta och arbetslösa) i kommun i,

arbetslösa helalandet är antalet arbetslösa i hela landet och

arbetskraft helalandet är antalet personer som hör till arbetskraften (sysselsatta och arbetslösa) i hela landet.

De kalkylerade kostnaderna på grundval av arbetslöshet för kommun i

= GPARB.LÖSH * ALK i * invånarantal i där GPARB.LÖSH är grundpriset för arbetslöshet,

ALK i i är arbetslöshetskoefficienten för kommun i och invånarantal i är invånarantalet i kommun i.

8 §. Inslag av personer med främmande språk som modersmål. Syftet med paragrafen är att ersätta kommunens kostnader för invånare med ett främmande språk som modersmål. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den motsvarar det föreslagna nya beräknings sättet. Vid beräkningen av antalet personer med ett främmande språk som modersmål används inte längre främmandespråkskoefficienten, utan endast antalet personer med ett främmande språk som modersmål och grundpriset.

Enligt 1 mom. fås kommunens kalkylerade kostnader på grundval av inslaget av personer med främmande språk som modersmål genom att grundpriset för inslaget av personer med främmande språk som modersmål multipliceras med antalet personer med främmande språk som modersmål i kommunen. Med personer med främmande språk som modersmål avses alltså andra invånare än finsk-, svensk- eller samiskspråkiga invånare. I antalet personer med främmande språk som modersmål beaktas alla åldersklasser. Grundpriset för inslaget av personer med främmande språk som modersmål fastställs enligt 18 § på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen årligen genom förordning av statsrådet. Som befolkningsuppgifter används uppgifter i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen för året före det år som föregått finansåret.

Kommunens kalkylerade kostnader på grundval av inslaget av personer med främmande språk som modersmål beräknas således genom följande beräkningsformel:

GP främmande språk * antalet personer med ett främmande språk som modersmål i kommun i där GP främmande språk = grundpriset för främmande språk.

9 §. Tvåspråkighet. På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen är syftet med de kalkylerade kostnaderna för tvåspråkighet att ersätta de kostnader kommunen har för tvåspråkigheten. I 1 mom. definieras sättet att beräkna kostnaderna för tvåspråkighet. Tvåspråkighet definieras i

5 § i språklagen. Grundpriset för tvåspråkigheten fastställs enligt 18 § årligen genom förordning av statsrådet.

Enligt 2 mom. används vid fastställandet av antalet svenskspråkiga invånare i en tvåspråkig kommun uppgifterna i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen om antalet svenskspråkiga invånare i kommunen för året före det år som föregått finansåret.

Kommunens kalkylerade kostnader på grundval av tvåspråkigheten beräknas således genom följande beräkningsformel:

$(GP \text{ tvåspråkighet} * \text{invånarantalet i den tvåspråkiga kommunen i} * 0,07) +$

$(GP \text{ tvåspråkighet} * \text{antalet svenskspråkiga invånare i den tvåspråkiga kommunen i} * 0,93)$, där $GP \text{ tvåspråkighet} = \text{grundpriset för tvåspråkighet}$

10 §. Karaktär av skärgård. På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen är syftet med de kalkylerade kostnaderna för karaktär av skärgård att ersätta de kostnader kommunen har på grund av skärgårdsförhållandena. Skärgårdskommuner är enligt definitionen i 4 § kommuner som avses i 9 § i lagen om främjande av skärgårdens utveckling, dvs. kommuner som statsrådet genom förordning har angett vara skärgårdskommuner.

I 1 mom. definieras kommunens kalkylerade kostnader på grundval av karaktären av skärgård. På motsvarande sätt som i den gällande lagen beräknas kostnaderna genom att det per invånare bestämda grundpriset för karaktären av skärgård multipliceras med kommunens invånarantal. Om grundpriset föreskrivs enligt 18 § genom förordning av statsrådet.

Enligt 2 mom. beräknas kommunens kalkylerade kostnader på grundval av karaktären av skärgård för skärgårdskommuner där minst hälften av invånarna bor utan fast vägförbindelse till fastlandet genom att det per invånare bestämda grundpriset för karaktären av skärgård multipliceras med kommunens invånarantal och den produkt som fås multipliceras med 3.

Kommunens kalkylerade kostnader på grundval av karaktär av skärgård beräknas således genom följande beräkningsformel:

$GP \text{ skärgård} * \text{invånarantalet i skärgårdskommun i,}$

$GP \text{ skärgård} * \text{invånarantalet i skärgårdskommun i, i vilken} \geq 50 \% \text{ av invånarna saknar fast vägförbindelse till fastlandet} * 3$, där $GP \text{ skärgård} = \text{grundpriset för karaktären av skärgård}$

Enligt 3 mom. beräknas kommunens kalkylerade kostnader på grundval av karaktären av skärgård i kommuner med skärgårdsdel genom att det per invånare bestämda grundpriset för en kommun med skärgårdsdel multipliceras med den andel av kommunens invånarantal som bor i skärgården.

De kalkylerade kostnaderna för kommuner med skärgårdsdel beräknas således genom följande beräkningsformel:

$GP \text{ kommun med skärgårdsdel} * \text{andelen invånare som bor i skärgården i kommun i, där}$

$GP \text{ kommun med skärgårdsdel} = \text{grundpriset för en kommun med skärgårdsdel}$

Andelen invånare som bor i skärgården i kommun i = Antalet invånare i skärgårdsdelarna i kommun i / invånarantalet i kommun i

Enligt 4 mom. används vid beräkningen av kommunens kalkylerade kostnader på grundval av karaktär av skärgård uppgifterna i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen under året före det år som föregått finansåret.

11 §. Befolkningstäthetskoefficient. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen om befolkningstäthetskoefficienten. Syftet med de kalkylerade kostnaderna som fastställs på basis av den är att ersätta de kostnader kommunen har på grund av gles bebyggelse.

I 1 mom. föreskrivs det om grunden för fastställande av koefficienten. Kommunens befolkningstäthetskoefficient beräknas genom att den genomsnittliga befolkningstätheten i hela landet divideras med kommunens befolkningstäthet. Vid beräkning av koefficienten används uppgifterna i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen om invånarantal från det årsskifte som föregått finansåret och Statistikcentralens uppgifter om landarealen för varje kommun.

I 2 mom. föreskrivs det på vilket sätt kommunens kalkylerade kostnader på basis av befolkningstäthetskoefficienten beräknas. Kommunens kalkylerade kostnader på grundval av befolkningstätheten beräknas genom att det per invånare bestämda grundpriset för befolkningstätheten multipliceras med kommunens invånarantal och befolkningstäthetskoefficient. Grundpriset för koefficienten fastställs enligt 18 § årligen genom förordning av statsrådet. På motsvarande sätt som i den gällande lagen föreskrivs det att koefficienten kan vara högst 20, eftersom skillnaderna mellan kommunerna annars skulle bli alltför stora.

Kommunens kalkylerade kostnader på grundval av befolkningstätheten beräknas således genom följande beräkningsformel:

GP befolkningstäthet * invånarantalet i kommun i * befolkningstäthetskoefficient \leq 20 för kommun i, där GP befolkningstäthet = grundpriset för befolkningstäthet,

Befolkningstäthetskoefficient \leq 20 för kommun i = Befolkningstätheten i kommun i / den genomsnittliga befolkningstätheten i hela landet

12 §. Utbildningsbakgrundskoefficient. Syftet med de kalkylerade kostnaderna för utbildningsbakgrundskoefficienten är att ersätta kommunens kostnader på grund av skillnader i servicebehoven, som beror på de skillnader i utbildningsbakgrunden som elevernas föräldrar har. I 1 mom. föreskrivs det om grunden för fastställande av utbildningsbakgrundskoefficienten, på basis av vilken den kommunvisa utbildningsbakgrundskoefficienten fastställs för varje kommun. Det föreslås ändringar i sättet på vilket koefficienten beräknas jämfört med den gällande lagen. Kommunens utbildningsbakgrundskoefficient fås genom att räkna andelen 30–54-åriga invånare utan examen efter grundskolestadiet av motsvarande åldersgrupp i kommunen och dividera den med motsvarande andel i hela landet. När koefficienten beräknas används uppgifterna i Statistikcentralens utbildningsstatistik över antalet personer utan examen under året före det år som föregått finansåret.

I 2 mom. föreskrivs det på vilket sätt kommunens kalkylerade kostnader på grundval av utbildningsbakgrundskoefficienten beräknas. Grundpriset för denna koefficient fastställs enligt 18 § årligen genom förordning av statsrådet.

Kommunens kalkylerade kostnader på grundval av utbildningsbakgrundskoefficienten beräknas således genom följande beräkningsformel:

GP utbildningsbakgrund * invånarantalet i kommun i * utbildningsbakgrundskoefficienten för kommun i, där GP utbildningsbakgrund = grundpriset för utbildningsbakgrund,

Utbildningsbakgrundskoefficienten för kommun i = Andelen 30–54-åriga invånare utan examen av antalet 30–54-åriga invånare i kommun i / andelen 30–54-åriga invånare utan examen av antalet 30–54-åriga invånare i hela landet

13 §. Tilläggsdel för fjärrort. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen om den tilläggsdel för fjärrort som betalas till kommunen. Syftet med tilläggsdelen är att ersätta kommunen för de tilläggskostnader som förorsakas av att den är avlägset belägen.

I 1 mom. föreskrivs det på vilket sätt tilläggsdelen för fjärrort beräknas. Tilläggsdelen för fjärrort beräknas genom att det per invånare bestämda grundpriset för fjärrort multipliceras med kommunens invånarantal och fjärrortstalet. I mycket avlägsna kommuner, där fjärrortstalet är minst 1,5 utan avrundning, blir kommunens tilläggsdel tre gånger så stor. Grundpriset för tilläggsdelen för fjärrort bestäms enligt 19 § årligen genom förordning av statsrådet. I 2 mom. finns det bestämmelser om tilläggsdelen för fjärrort för de kommuner där fjärrortstalet utan avrundning är minst 1,0, men mindre än 1,5. I 3 mom. ges statsrådets ett bemyndigande att på motsvarande sätt som enligt gällande lag utfärda närmare bestämmelser om grunderna för fastställande av fjärrortstalet.

Tilläggsdelen för fjärrort beräknas således genom följande beräkningsformel:

GP fjärrort * invånarantalet i kommun i * fjärrortstalet för kommun i,

GP fjärrort * invånarantalet i kommun i * fjärrortstalet för kommun i * 3, då fjärrortstalet $\geq 1,5$,

GP fjärrort * invånarantalet i kommun i * fjärrortstalet för kommun i * 1,5, då $1,0 \leq$ fjärrortstalet $< 1,5$, där GP fjärrort = grundpriset för fjärrort

14 §. Tilläggsdel på basis av självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser. Syftet med de kalkylerade kostnader som fastställs på grundval av tilläggsdelen på basis av självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser är att ersätta centralkommunen för dess kostnader för investeringar som hänför sig till det lokala serviceutbudet och uppkomsten av arbetsplatser. I paragrafen föreslås huvudsakligen motsvarande bestämmelser om kommunens tilläggsdel på basis av självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser som i den gällande lagen. Det föreslås dock att sättet att beräkna koefficienten för självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser ändras.

I 1 mom. föreskrivs det om sättet att beräkna tilläggsdelen på basis av självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser. För varje kommun fastställs en koefficient för självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser, som multipliceras med invånarantalet och grundpriset för självförsörjningsgraden för arbetsplatser. Grundpriset fastställs genom förordning av statsrådet på samma sätt som de övriga grundpriserna. I 2 mom. föreskrivs det om fastställande av kommunens koefficient för självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser. Koefficienten beräknas genom att kommunens arbetsplatser andel av antalet sysselsatta i kommunen divideras med motsvarande andel i hela landet. Enligt 3 mom. fås de kommunspecifika uppgifter som behövs beräkning av koefficienten för självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser ur Statistikcentralens sysselsättningsstatistik. På grund av tidpunkten för publiceringen av statistiken används vid beräkningen av statsandelen uppgifter om arbetsplatser för det år som föregick finansåret med tre år.

Koefficienten för självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser för kommun i

SJÄLVF.ARB.PLATSK i = självf.arb.plats i / självf.arb.plats helalandet där självf.arb.plats i är det tal som anger självförsörjningsgraden i fråga om arbetsplatser i kommun i, och självf.arb.plats helalandet är det tal som anger självförsörjningsgraden i fråga om arbetsplatser i hela landet

Tilläggsdel på basis av självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser i kommun i

TILLÄGGSDEL i självf.arb.plats = GP SJÄLVF.ARB.PLATS * SJÄLVF.ARB.PLATSK i * invånarantal i där GP SJÄLVF.ARB.PLATS är grundpriset för självförsörjningsgraden i fråga om arbetsplatser,

SJÄLVF.ARB.PLATSK i är koefficienten för självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser för kommun i, och invånarantal i är invånarantalet i kommun i.

15 §. Tilläggsdel för främjande av välfärd och hälsa. När ansvaret för att ordna social- och hälsovård överförs till vårdlandskapet blir ansvaret för att främja invånarnas välfärd och hälsa kvar hos kommunerna. I 1 § anges de uppgifter i fråga om främjande av välfärd och hälsa som kommunerna anvisas i lagstiftningen. I paragrafen föreslås det bestämmelser om en ny tilläggsdel för främjande av välfärd och hälsa. Syftet med den är att ersätta kommunerna för kostnaderna för de uppgifter som gäller främjande av välfärd och hälsa som räknas upp i 1 § och för andra åtgärder i samband med dessa och att sporra kommunerna till sådana åtgärder. Främjandet av välfärd och hälsa har samband med utbildning, idrotts-, mat- och kulturtjänster, planläggning, trafikarrangemang och andra uppgifter som kommunerna ska sköta också efter det att ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården har överförts på vårdlandskapen.

I 1 mom. föreskrivs det hur tilläggsdelen för främjande av välfärd och hälsa beräknas. Med stöd av 19 § i lagen fastställer statsrådet årligen grundpriset för främjande av välfärd och hälsa. Det multipliceras med kommunens invånarantal och kommunens koefficient för främjande av välfärd och hälsa.

I 2 mom. föreskrivs det hur kommunens koefficient för främjande av välfärd och hälsa bestäms. Den kommunspecifika koefficienten beskriver kommunens verksamhet och verksamhetens resultat i syfte att främja invånarnas välfärd och hälsa. Koefficienten bestäms på basis av indikatorer som gäller den grundläggande utbildningen, idrott och kommunens ledarskap och som beskriver kommunens verksamhet samt resultatindikatorer som anger verksamhetens resultat och den förändring som åstadkommit. Bestämmelser om indikatorer som anger verksamheten och verksamhetens resultat samt om deras viktkoefficienter utfärdas genom förordning av statsrådet. Det föreslås 14 indikatorer som beskriver verksamheten och 6 resultatindikatorer. Koefficienten för respektive kommun beräknas som medeltalet av medeltalet av resultaten av kommunens indikatorer som beskriver verksamheten och medeltalet av skillnaden mellan kommunens indikatorer som beskriver verksamhetens resultat för de två senaste åren. Det på detta sätt erhållna medeltalet divideras med motsvarande medeltal som viktats med hela landets invånarantal.

Koefficienten omfattar flera indikatorer som beskriver verksamheten inom tre förvaltningsområden för att kommunens verksamhet ska kunna bedömas i så stor utsträckning som möjligt. Ett mål är också att förhindra en möjlighet till deloptimering: om det fanns endast några indikatorer är det möjligt att kommunernas verksamhet skulle inriktas endast på de faktorer som mäts. De indikatorer som föreslås mäter kommunens verksamhet på bred bas, allt från ledarskap, uppföljning och utvärdering, resurser och främjande av kommuninvånarnas delaktighet till ordnandet av verksamheten.

Genom resultatindikatorerna mäts förändring. Indikatorerna representerar olika åldersgrupper och det väsentliga är att kommunen kan påverka indikatorerna genom sin egen verksamhet. För att kommunens befolkningsstruktur, sjukfrekvens eller till exempel arbetslöshetssituationen inte ska definiera kommunens resultat mäts i första hand förändringar i dessa indikatorer. Om det målsatta värdet redan uppnåtts för indikatorn beaktas detta i beräkningen så att kommunen får maximala poäng för denna indikator.

Enligt 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om indikatorerna samt grunderna för fastställandet av och beräkningen av koefficienten för främjande av välfärd och hälsa samt om de statistiska uppgifter som ska användas vid beräkningen genom förordning av statsrådet. När kommunens koefficient för främjande av välfärd och hälsa fastställs används de uppgifter som Institutet för hälsa och välfärd samlar in från kommunerna för jämförelsedatasystemet för hälsofrämjande, de uppgifter som samlats in i skolhälsoenkäten, uppgifter ur utkomststödsregistret samt uppgifter om vårdanmälningar i statistiken över specialiserad sjukvård och primärvård. Dessutom används de uppgifter som Statistikcentralen samlat in av kommunerna och uppgifter ur Statistikcentralens examensregister om antalet unga som står utanför utbildning samt uppgifter ur Pensionsskyddscentralens pensionsstatistik om personer som får invalid- eller sjukpension.

De indikatorer som beskriver verksamheten baserar sig på tre datainsamlingar som Institutet för hälsa och välfärd genomför direkt från kommuner och skolor. Uppgifterna samlas in med två års mellanrum. Uppgifterna om idrott samlas in jämna år. Uppgifterna om kommunens ledning och grundskolorna samlas in ojämna år. Datainsamlingen sker i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Utbildningsstyrelsen, Finlands Kommunförbund och Statens idrottsråd. Datainsamlingen riktas till grundskolornas rektorer, de tjänsteinnehavare som svarar för idrotten och kommundirektörerna. Uppgifterna kan verifieras ur kommunens handlingar, t.ex. kommunens revisionsberättelse, budget- och ekonomiplan, skolspecifika läroplan och årsplan.

Vid fastställandet av koefficienten används de senaste tillgängliga uppgifterna. Om det inte alls finns uppgifter att tillgå får kommunen för denna uppgift lägsta möjliga värde. På så sätt motiveras kommunerna till högklassig produktion av information.

De uppgifter som fås kommunvis publiceras redan nu i de nättjänster som Institutet för välfärd och hälsa upprätthåller, i statistik- och indikatorbanken Sotkanet (www.sotkanet.fi) och i TEAviisari (www.teaviisari.fi). Uppgifterna finns öppet tillgängliga och kan granskas av alla. Uppgifterna rapporteras enligt gällande kommunindelning.

Tilläggsdelen för främjande av välfärd och hälsa beräknas genom följande formel:

$GP \text{ vähä} * \text{invånarantalet i kommun i} * \text{koefficienten för främjande av välfärd och hälsa för kommun i}$, där $GP \text{ vähä}$ = grundpriset för främjande av välfärd och hälsa

16 §. Tilläggsdel för kommun inom samernas hembygdsområde. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen om tilläggsdelen för kommuner inom samernas hembygdsområde. Syftet med tilläggsdelen är att ersätta kommunerna för de servicebehov och tilläggskostnader som förorsakas av det samiska språket. En kommun inom samernas hembygdsområde och en samiskspråkig person definieras i 4 § i lagen.

I 1 mom. anges det hur tilläggsdelen för en kommun inom samernas hembygdsområde beräknas. Grundpriset för tilläggsdelen för en kommun inom samernas hembygdsområde fastställs enligt 19 § årligen genom förordning av statsrådet. Med andelen samiskspråkiga i kommunen avses de samiskspråkigas andel av hela kommunens befolkning.

Enligt 2 mom. används vid beräkningen av koefficienten uppgifter i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen om antalet samiskspråkiga invånare i kommunen under året före det år som föregått finansåret.

Tilläggsdelen för kommuner inom samernas hembygdsområde beräknas genom följande formel:

GP samiska * invånarantalet i kommun i * andelen samiskspråkiga invånare i kommun i, där

GP samiska = grundpriset för kommuner inom samernas hembygdsområde

17 §. *Beräkning av koefficienterna och bestämningsfaktorerna i vissa fall.* I paragrafen föreskrivs det om beräkning av de koefficienter och bestämningsfaktorer som anges i 6—16 § i den situationen att det vid beräkningen av koefficienterna och bestämningsfaktorerna inte finns uppgifter tillgängliga för den tidpunkt som avses i de paragraferna. Om inte annat anges i paragrafen används vid beräkningen de uppgifter som senast erhållits före den tidpunkt som avses i paragrafen i fråga.

3 kap. **Utfärdande av bestämmelser om grundpriser samt statsandelsprocent, kommunens självfinansieringsandel och kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna**

I kapitlet föreslås det bestämmelser om förfarandet för fastställande av grundpriserna för de kalkylerade kostnaderna och tilläggsdelarna, om statsandelsprocenten och kommunens självfinansieringsandel samt om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

18 §. Utfärdande av bestämmelser om grundpriser för kalkylerade kostnader. Enligt 1 mom. fastställs årligen grundpriser för de kalkylerade kostnader som avses i 6—12 § för det följande finansåret genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om följande grundpriser:

— Enligt 6 § 2 mom. för åldersklasserna 0–5-åringar, 6-åringar, 7–12-åringar, 13–15-åringar, 16-åringar och äldre

— grundpriset för arbetslöshet enligt 7 §

— grundpriset för främmandespråk enligt 8 §

— grundpriset för tvåspråkighet enligt 9 §

— grundpriset för karaktär av skärgård enligt 10 §

— grundpriset för befolkningstäthet enligt 11 §

— grundpriset för utbildningsbakgrund enligt 12 §

Enligt 2 mom. beaktas vid fastställandet av grundpriserna på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen de uppskattade förändringarna i statsandelsåliggandenas omfattning och art på det sätt som anges i 21 § 1 mom. och uppskattade förändringar i kostnadsnivån på det sätt som anges i 21 § 2 mom. Dessutom beaktas de justeringar som i enlighet med 22 § företas årligen för justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

19 §. *Utfärdande av bestämmelser om grundpriser för tilläggsdelar.* Enligt 1 mom. fastställs det på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen årligen grundpriser för de tilläggsdelar som avses i 13–16 § för det följande finansåret genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet fastställs således följande grundpriser

- grundpriset för fjärrort enligt 13 §
- grundpriset för självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser enligt 14 §
- grundpriset för främjande av välfärd och hälsa enligt 15 §
- grundpriset för en kommun inom samernas hembygdsområde enligt 16 §.

Enligt 2 mom. beaktas uppskattade förändringar i kostnadsnivån när det föreskrivs om grundpriserna för tilläggsdelarna på det sätt som anges i 21 § 2 mom.

20 §. *Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel.* I paragrafen föreslås bestämmelser om statsandelsprocenten och om kommunens självfinansieringsandel. Statsandelsprocenten och kommunens självfinansieringsandel, om vilka det föreslås bestämmelser i 1 mom., beskriver statsandelen och kommunernas självfinansieringsandel på riksnivå för alla kommuner och inte en enskild kommuns statsandel och självfinansieringsandel av kostnaderna för statsandelsåliggandena. Statsandelsprocenten och på motsvarande sätt kommunens självfinansieringsandel justeras i praktiken årligen, vilket beror på förändringar i lagstiftningen om kommunernas uppgifter och också på andra förändringar, främst sådana som görs i statsbudgeten, såsom sparåtgärder.

I 2 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen att statsandelen för nya och mera omfattande statsandelsåligganden är 100 procent av de kalkylerade kostnaderna för de nya och mera omfattande åliggandena, om inte statsandelsåliggandena minskas i motsvarande utsträckning. Detta konstateras också i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marinns regering, enligt vilket de åtgärder som minskar, ökar eller utvidgar kommunernas uppgifter och skyldigheter samt de ändringar i beskattningsgrunden som påverkar den kommunala ekonomin ska kompenseras enligt nettobelopp genom att statsandelarna och/eller motsvarande fasta anslag ändras till hundra procent eller genom att andra uppgifter eller skyldigheter tas bort.

I 3 mom. föreskrivs det om beräkning av kommunens självfinansieringsandel per invånare. På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen ska kommunens självfinansieringsandel per invånare vara lika stor i alla kommuner. Kommunens självfinansieringsandel per invånare fås genom att man från summan av alla kommuners kalkylerade kostnader enligt 6–12 § drar av en andel som beräknats i enlighet med den statsandelsprocent som anges i paragrafen och dividerar det erhållna beloppet med antalet invånare i landet.

I 4 mom. föreskrivs det om den enskilda kommunens självfinansieringsandel. Kommunens självfinansieringsandel beräknas på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen genom att den självfinansieringsandel per invånare som fås genom den formel som anges i 3 mom. multipliceras med kommunens invånarantal.

21 §. *Förändring i statsandelsåliggandena och kostnadsnivån.* Paragrafen motsvarar den gällande regleringen. En förändring i omfattningen eller arten av de statsandelsåligganden som anges i 1 § beaktas enligt 1 mom. om den följer av en lag eller förordning som gäller statsandelsåliggandet i fråga, av sådana föreskrifter från en statlig myndighet som grundar sig på lag eller förordning eller av statsbudgeten.

Enligt 2 mom. bestäms förändringen i kostnadsnivån enligt prisindexet för kommunernas basservice. Prisindexet grundar sig på förändringen i kostnadsnivån viktad med driftskostnaderna för undervisnings- och kulturverksamheten. På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen utfärdas närmare bestämmelser om beräkning av prisindexet genom förordning av statsrådet.

Statistikcentralen producerar och publicerar prisindexet för den kommunala basservicen. Indexet beräknas utifrån förändringen i förtjänstnivån för kommunens löntagare, vilken publiceras av Statistikcentralen, förändringarna i konsumentindex, partiprisindex och byggnadskostnadsindex, vilka publiceras av Statistikcentralen, samt förändringarna i kommunernas lönebundna avgifter. Lönebundna avgifter anses vara de folkpensions-, sjukförsäkrings-, arbetslöshetsförsäkrings- och pensionsavgifter i anslutning till lönerna som kommunerna betalar i egenskap av arbetsgivare. I prisindex för basservicen viktas utvecklingen av de pris- och kostnadsindex som nämns i 1 mom. efter de kostnadsandelar som beräknas utifrån boksluten för kommunernas och samkommunernas undervisnings- och kulturverksamhet. Som kostnader räknas personalens lönekostnader med bikostnader, köp av varor och tjänster samt övriga driftskostnader.

22 §. Justering av kostnadsfördelningen. I paragrafen föreslås bestämmelser om föremålet för justeringen av kostnadsfördelningen och om hur den utförs. Enligt 1 mom. ska justeringen av kostnadsfördelningen bestå av två delar; en justering av de kalkylerade kostnaderna, grundpriserna och finansieringen samt en justering av den statsandelsprocent som avses i 20 §. Grundpriserna och finansieringen justeras så att de motsvarar de faktiska kostnaderna.

I 2 mom. anges det vilka grundpriser och vilken finansiering som justeringen av kostnadsfördelningen gäller. Justeringen av kostnadsfördelningen ska gälla de grundpriser som ligger till grund för de kalkylerade kostnader som avses i 6–12 §, dvs. grundpriserna för olika åldersklasser samt grundpriserna för arbetslöshet, för inslaget av personer med främmande språk som modersmål, för tvåspråkighet, för karaktär av skärgård, för befolkningstäthet och utbildningsbakgrundskoefficient. Därtill justeras på motsvarande sätt som enligt nuvarande praxis den finansiering om vilken det föreskrivs i 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och som avser finansiering av påbyggnadsundervisning som avses i 5 § i lagen om grundläggande utbildning, finansiering av förskoleundervisning för sådana elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning och som fyller fem år det år då deras förskoleundervisning börjar, finansiering av grundläggande utbildning enligt 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, tilläggsfinansiering för förskoleundervisning och grundläggande utbildning för elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, tilläggsfinansiering för påbyggnadsundervisning som avses i 29 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt tillägg för internatskola och skolhemsförhöjning.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om statens deltagande i de kostnader som avses i 2 mom. Staten deltar i kostnaderna med den procentandel som anges i 20 §. I statsandelsprocenten beaktas på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen den i 2 mom. avsedda finansieringen enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

I 4 mom. föreslås det bestämmelser om tidpunkterna för fastställande av grundpriserna och statsandelsprocenten samt för justeringen av kostnadsfördelningen. Enligt momentet bestäms de grundpriser och den finansiering som avses i 1 mom. samt justeras statsandelsprocenten finansårsvis. Kostnadsfördelningen justeras årligen.

23 §. Driftskostnader som ska beaktas när kostnadsfördelningen justeras. I paragrafen föreslås det bestämmelser om vilka driftskostnader som ska beaktas vid justeringen av kostnadsfördelningen enligt 22 §.

Enligt 1 mom. beaktas vid justeringen av kostnadsfördelningen på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen kommunernas, samkommunernas och de andra utbildningsanordnarnas driftskostnader för de statsandelsåligganden som enligt 1 § ligger till grund för statsandelen. Därtill beaktas vid justeringen driftskostnaderna för ordnande av uppgifter som finansieras med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och som förorsakas av påbyggnadsundervisning som avses i 5 § i lagen om grundläggande utbildning, förskoleundervisning för elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning och som fyller fem år det år då deras förskoleundervisning börjar, grundläggande utbildning enligt 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, förskoleundervisning och grundläggande utbildning för elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning som avses i 29 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt av grundläggande utbildning i internat och skolhem. Det föreslagna momentet motsvarar nuvarande praxis. Med avvikelse från 59 § 1 mom. i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice nämns i bestämmelsen driftskostnaderna för ordnande av sådan grundläggande utbildning som avses i 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning. När det gäller undervisning för elever som omfattas av förlängd läroplikt formuleras bestämmelsen dessutom mer exakt än för närvarande.

I 2 mom. uppräknas de driftskostnader som inte beaktas vid justeringen av kostnadsfördelningen. Vid justeringen beaktas på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen inte driftskostnaderna för grundläggande utbildning enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern, med undantag för sådan undervisning som avses i 46 § 2 mom., morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt 8 a kap. i lagen om grundläggande utbildning, förberedande undervisning för invandrare före den grundläggande utbildningen enligt 9 § i lagen om grundläggande utbildning, förskoleundervisning enligt 2 § 2 mom. 11 punkten i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och inte heller för kommuntillägg som avses i 20 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.

I 3 mom. föreskrivs det om de kostnader som inte betraktas som driftskostnader för de uppgifter som avses i 1 mom. På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen betraktas som sådana kostnader inte kostnader för sådana anläggningsprojekt där det för anläggningsprojekt fastställda minimibeloppet i 36 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet överskrids, kostnader för förvärv eller arrendering av markområden, mervärdesskatt som ingår i anskaffningspriset för varor och tjänster med undantag för mervärdesskatt som ingår i anskaffningspriset för varor och tjänster som anskaffas av privata utbildningsanordnare och universitet, kostnader för skötsel av lån eller kalkylerade räntor och avskrivningar, kostnader för vilka statlig finansiering som baserar sig på lag eller på statsbudgeten beviljas separat, om det när finansieringen beviljas förutsätts att kommunen bidrar med en finansieringsandel, kostnader för avgiftsbelagd kommunal service och kostnader som skulle innebära att driftskostnaderna beaktades dubbelt eller att statlig finansiering riktades dubbelt till verksamheten.

I 4 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen om driftskostnader för vilka finansiering beviljas ur Europeiska unionens budget. Sådana driftskostnader får räknas med i driftskostnaderna till den del de inte täcks av den finansiering som beviljas ur Europeiska unionens budget och den motsvarande särskilda nationella finansieringen enligt statsbudgeten.

24 §. Insamling av information om driftskostnader och uppgiftsunderlag. I paragrafen föreslås bestämmelser om insamling av och uppgiftsunderlaget för de uppgifter som behövs för justeringen av kostnadsfördelningen. Enligt 1 mom. används vid justeringen av kostnadsfördelningen som underlag för de driftskostnader som avses i 23 § 1 mom. de uppgifter om kommunernas ekonomi som Statistikcentralen har samlat in och sådan information om kostnader för

förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen har samlat in.

I 2 mom. anges det vilket års uppgifter som används vid justeringen av kostnadsfördelningen. Vid justering av kostnadsfördelningen används uppgifterna om de faktiska kostnaderna för det år som föregick finansåret med tre år.

4 kap. **Utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna**

25 §. Utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna. I paragrafen föreslås bestämmelser om utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna. Den betydelse och inverkan som utjämningen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna har ändras betydligt då kommunernas skatteintäktsstruktur förändras när ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården överförs i och med reformen. När det gäller kommunernas skatteinkomster minskar kommunalskattens betydelse medan fastighetsskattens och samfundsskattens relativa andelar ökar. Därför föreslås det att fastighetsskatten beaktas vid utjämningen. Också utjämningsgränsen ändras när kommunernas inkomstskatteprocenter minskar då skatteinkomster överförs från kommunerna till vårdlandskapen. Minskningen av kommunernas inkomstskatteprocenter behandlas i den delen av regeringspropositionen som gäller beskattningen.

Enligt 1 mom. beviljas kommunen en på skatteinkomsterna baserad ökning av statsandelen (utjämningsstillägg), om kommunens kalkylerade skatteinkomst per invånare är mindre än 100 procent av ett belopp som fås genom att alla kommuners sammanräknade kalkylerade skatteinkomster divideras med kommunernas sammanräknade invånarantal (utjämningsgräns). Kommunen får i utjämningsstillägg 90 procent av skillnaden mellan utjämningsgränsen och kommunens kalkylerade skatteinkomst per invånare. Jämfört med den gällande lagen föreslås det alltså att utjämningsstilläggsprocenten höjs. Vid beräkning av kommunens kalkylerade skatteinkomst används liksom nu medeltalet av den kalkylerade inkomstskatteprocenten i hela landet.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om utjämningsavdraget. Om kommunens kalkylerade skatteinkomst per invånare överskrider utjämningsgränsen, görs ett utjämningsavdrag från kommunens statsandel. Det föreslås att beräkningssättet enligt gällande lag ändras så att den naturliga logaritmen slopas i kalkyleringen av utjämningsavdraget och utjämningsavdragsprocenten sänks. I stället för ett utjämningsavdrag på minst 30 procent (30 + naturlig logaritm) i enlighet med den gällande lagen, föreslås utjämningsavdraget vara fasta 10 procent av det belopp per invånare som överskrider utjämningsgränsen. Med denna ändring kompenseras de ändringar som riktas till de kommuner som ligger ovanför utjämningsgränsen på grund av att kommunalskatten och samfundsskatten minskar. I dessa kommuner innebär en jämn nedskärning av inkomstskatteprocenten i allmänhet en större minskning av kommunalskatteinkomsterna per invånare än i andra kommuner. I en del kommuner är också den negativa effekten av nedskärningen av samfundsskatten klart större än genomsnittligen.

I 3 mom. föreskrivs det om kostnadsneutraliteten i förhållandet mellan kommunerna och staten vid utjämningen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna. På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen minskas kommunernas statsandelar om de sammanlagda utjämningsstilläggen till kommunerna är större än utjämningsavdragen från kommunernas statsandelar. Om de sammanlagda utjämningsavdragen från kommunernas statsandel är större än utjämningsstilläggen till kommunerna, ökas kommunernas statsandel på motsvarande sätt med ett belopp som motsvarar skillnaden. Minskningen eller ökningen av statsandelen är lika stor per invånare i alla kommuner.

I 4 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen att kommunsammanslagningar som genomförs vid ingången av finansåret inte ska beaktas när det belopp enligt 3 mom. som ska läggas till eller dras av från statsandelarna till kommunerna räknas.

I 5 mom. finns det bestämmelser om de skatteinkomster som ska beaktas när kommunens kalkylerade skatteinkomst beräknas. Vid beräkningen beaktas den kalkylerade kommunalskatt som avses i 3 a § i lagen om skatteredovisning (532/1998) och kommunens andel av samfundsskatten (samfundsskatt). Jämfört med den gällande lagstiftningen ändras situationen när det gäller fastighetsskatten. Vid utjämningen beaktas 50 procent av den kalkylerade fastighetsskatten. Av kraftverken beaktas dock endast kärnkraftverken vid utjämningen, och avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva att ifråga om dem och slutförvaringsanläggningar för använt kärnbränsle används vid beräkningen en genomsnittlig allmän fastighetsskatteprocent som beräknas på basis av de allmänna fastighetsskatteprocentsatser som avses i 11 § i fastighetsskattelagen (654/1992). Närmare bestämmelser om de skatteinkomster som ska beaktas vid utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 kap. **Minskningar och ökning av statsandelen**

I kapitlet föreslås bestämmelser om minskningar och ökning av statsandelen.

26 §. Höjning av statsandelen enligt prövning. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen om höjning av statsandelen enligt prövning. Enligt 1 mom. kan en kommuns statsandel på ansökan höjas efter prövning inom ramen för statsbudgeten, om kommunen i första hand på grund av exceptionella eller tillfälliga kommunalekonomiska svårigheter är i behov av ökat ekonomiskt stöd. Som faktorer som påverkar behovet av ekonomiskt stöd beaktas också lokala särförhållanden. Genom förhöjningen kan en kommun få stöd i en sådan exceptionell ekonomisk situation som kommunen inte har kunnat påverka. Exempel på sådana situationer är en betydande förändring i statsandelarna eller i kommunens övriga inkomster till följd av lagstiftningsåtgärder. En exceptionell eller betydande förändring i kommunens skatteunderlag kan också uppkomma t.ex. om kommunen plötsligt förlorar arbetsplatser. Kommunens ekonomiska situation bedöms som en helhet och enbart en ändring i statsandelsgrunderna eller i inkomsterna innebär inte automatiskt ett behov att bevilja statsandel enligt prövning. För att kommunerna ska kunna bedömas så jämligt som möjligt är utgångspunkten för bedömningen kommunens bokslutsuppgifter. Dessutom används som stöd för bedömningen övrigt material och övriga motiveringar som kommunen lämnar in.

Enligt 2 mom. är ett villkor för beviljande av höjning av statsandelen på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen att kommunen har antagit en plan över åtgärder som ska vidtas för att balansera kommunens ekonomi. Planen ska bifogas ansökan om höjning av statsandelen. Statsandelsmyndigheten kan också ställa andra villkor som gäller kommunens ekonomi för beviljandet och användningen av höjningen av statsandelen. Villkoren kan bland annat ha att göra med att om kommunen redan är i ett i 118 § i kommunallagen avsett utvärderingsförfarande i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning, ska kommunen genomföra de åtgärder som utvärderingsgruppen föreslagit. Om kommunens plan för balansering av ekonomi eller de villkor som ställts i statsandelsbeslutet inte har iakttagits kan en höjning av statsandelen under de följande åren utebli eller beviljas till nedsatt belopp.

I 3 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen att det belopp som motsvarar de sammanlagda höjningarna av statsandelen enligt prövning dras av från statsandelarna till kommunerna. Minskningen är lika stor per invånare i alla kommuner.

27 §. Minskning som gäller finansiering för inledande av grundläggande utbildning. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen att finansiering som enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet beviljas för inledande av verksamhet för en privat anordnare av grundläggande utbildning minskar statsandelarna till alla kommuner med ett belopp som motsvarar den totala finansieringen. Syftet med finansieringen enligt finansieringslagen är att garantera verksamhetens finansiering för en privat utbildningsanordnare under det år verksamheten inleds och under följande år, då utbildningsanordnaren inte har rätt till hemkommunsersättning. För att finansieringen ska vara neutral i förhållandet mellan stat och kommun ska motsvarande belopp avdras från de statsandelar som betalas till kommunerna. Minskningen av statsandelen är lika stor per invånare.

28 §. Minskning av statsandelen för kommunal basservice med det belopp av grundläggande utkomststöd som betalats till kommunen. I paragrafen föreskrivs det om kommunens finansieringsandel av det grundläggande utkomststödet på motsvarande sätt som i 34 b § i den gällande lagen. Enligt 1 mom. beaktas kommunens i 5 b § i lagen om utkomststöd avsedda finansieringsandel av utgifterna för det grundläggande utkomststödet genom en minskning av kommunens statsandel med ett belopp som motsvarar kommunens andel av det grundläggande utkomststöd som betalats ut på årsnivå i kommunen. I 2 mom. föreslås bestämmelser om de uppgifter som används vid beräkningen.

29 §. Inrättandet av vårdlandskap och begränsning av de ekonomiska konsekvenserna av överföringen av organiseringsansvaret 2023. I paragrafen föreslås bestämmelser om de ökning och minskningar som ska göras i statsandelen för att utjämna den kommunvisa obalansen mellan de inkomster och kostnader som överförs från kommunerna till vårdlandskapen samt den inverkan ändringarna i kommunernas skatteinkomster har på utjämningen av statsandelen. De inkomster och kostnader som överförs från kommunerna till vårdlandskapen i samband med överföringen av organiseringsansvaret motsvarar varandra på riksnivå. De inkomster och kostnader som överförs från kommunerna till vårdlandskapen motsvarar dock inte varandra kommunvis, utan i vissa kommuner överförs inkomster till ett större belopp än kostnader och på motsvarande sätt överförs i andra kommuner kostnader till ett större belopp än inkomster. När organiseringsansvaret överförs från kommunerna till vårdlandskapen sänks kommunalskatteprocenten i alla kommuner med en lika stor procentenhet. Sänkningen av kommunalskatteprocenterna behandlas i den del av regeringspropositionen som gäller beskattningen, där effekterna av sänkningen anges på nivån för 2020. Effekterna för kommunerna vad gäller de inkomster och kostnader som överförs samt statsandelarna har beräknats utifrån nivån för 2020 i det skede då regeringens proposition överlämnades. Sänkningen av kommunalskatteprocenterna påverkar i betydande grad utjämningen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna, då de skatteinkomster som ingår i utjämningsgränsen minskar och strävan också är att begränsa konsekvenserna av detta. Det är nödvändigt att begränsa konsekvenserna, eftersom beloppet av intäkten av kommunalskatteprocenten varierar betydligt mellan kommunerna och en lika stor nedskärning av kommunalskatteprocenten innebär olika belopp räknat per invånare. De per invånare beräknade kostnaderna som överförs på vårdlandskapet varierar också avsevärt kommunvis. Skillnaderna i kostnaderna beror på skillnader i behov och förhållanden, men också på tillgången på och användningen av service samt på skillnader i kvalitet och effektivitet.

I 1 mom. föreskrivs det att kommunen beviljas en ökning av statsandelen om kommunens inkomster när organiseringsansvaret övergår på vårdlandskapet minskar mer än kostnaderna för de uppgifter som överförs på vårdlandskapet. Om den inkomst som överförs från kommunen är större än den kostnad som överförs gottgörs kommunen genom en ökning av statsandelen som är 60 procent av skillnaden mellan inkomsterna och kostnaderna. Om det överförs mer kostnader än inkomster från kommunen till vårdlandskapet, minskas kommunens statsandel. Kommunens statsandel minskas då så att den nytta kommunen får begränsas till 60 procent. Det betyder

att från kommunens statsandel dras av 60 procent av det belopp som fås när det från beloppet av de kostnader som överförs på vårdlandskapet dras av beloppet av de inkomster som överförs på vårdlandskapet. Vid beräkningen av ökningen eller minskningen av statsandelen används de statsandelsgrunder som gäller för 2022. Detta betyder att utjämnings av statsandelen på basis av skatteinkomsterna beaktas i kalkylen så som den skulle genomföras utan den nedskärning av kommunalskatteprocenten som görs 2023. Vid beräkningen beaktas också förändringen i de beskattningskostnader som avses i lagen om Skatteförvaltningen (503/2010).

I 2 mom. finns det bestämmelser om hur de ökningar och minskningar av statsandelen som avses i 1 mom. ska beräknas. Som grund för kalkyleringen används med avseende på inkomsterna de kommunvisa budgetuppgifter som Statskontoret samlat in för 2022. I fråga om kostnadsuppgifterna används medeltalet för de slutliga uppgifterna för 2021 och de budgetuppgifter för 2022 som Statistikcentralen samlat in. Utgående från dessa uppgifter görs en uppskattning av kostnaderna och inkomsterna 2022. I uppskattningen beaktas de förändringar i kommunens inkomster och kostnader som förorsakas av statens åtgärder 2021 och 2022, kommunernas beslut om kommunal- och fastighetsskatteprocenten samt finansministeriets prognoser för inkomst- och kostnadsutvecklingen.

Enligt 3 mom. beaktas vid kalkyleringen av de kostnader som överförs på vårdlandskapet kommunens nettokostnader för de lagstadgade uppgifterna för social- och hälsovården med undantag för kostnaderna för miljö- och hälsoskyddet och arbetsmarknadsstödet, och för räddningsväsendet så att verksamhetsintäkterna har dragits av från dem. I de nettokostnader som överförs ingår också de avskrivningar och nedskrivningar som hänför sig till uppgiftsklassen. I de kostnader som överförs beaktas också den förändring i semesterlöneskulden som bokförs för räkenskapsperioden 2022. Bestämmelser om överföring av semesterlöneskuld och andra tillgångs- och skuldposter samt om frågor som gäller överföring av personal finns i lagen om införande av lagen om vårdlandskap och lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Som kommunens inkomster beaktas kommunens statsandelar för kommunal basservice, ersättningarna för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna samt kommunalskatteinkomsterna och kommunens andel av samfundsskatteinkomsterna. I kalkylerna beaktas den tidsbundna minskningen av statsandelen för kommunal basservice som anknuter till det så kallade konkurrenskraftsavtalet. Minskningen uppgår till 233,6 miljoner euro på 2020 års nivå. I kalkylerna beaktas 70 procent av detta som avdrag som överförs till vårdlandskapen, vilket är 163,5 miljoner euro på 2020 års nivå. Bestämmelserna om samfundsskattens utdelning i lagen om skatteredovisning ändras så att kommunernas utdelning av samfundsskatten minskar. Frågan behandlas närmare i den del av regeringspropositionen som gäller beskattningen.

Enligt den gällande lagen används som grund för beräkningen av statsandelen för den kommunala basservicen de kalkylerade kostnaderna för statsandelsåliggandena, vilka huvudsakligen baserar sig på kostnader per åldersklass och sjukfrekvens. Av de kostnader som baserar sig på åldersklasser överförs 62,5 procent. Dessutom överförs av tilläggsdelarna och kompensationserna för skatteförluster en andel som motsvarar social- och hälsovårdens andel, dvs. 70 procent. I den allmänna motiveringen till regeringspropositionen och i konsekvensbedömningen behandlas närmare de kostnader som överförs från kommunerna till vårdlandskapen samt de delar av statsandelen för basservicen som överförs till vårdlandskapens finansiering.

Enligt 4 mom. får genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om hur den uppskattning som avses i 2 mom. ska utarbetas och vilka kostnader och inkomster som ska beaktas vid kalkyleringen.

I 5 mom. föreskrivs det att de ökning och minskningar av statsandelen som avses i 1 mom. ska vara kostnadsneutrala i förhållandet mellan kommunerna och staten. Ökningarna och minskningarna av statsandelen genomförs kostnadsneutralt i förhållandet mellan kommunerna och staten. Om de ökning av statsandelen som enligt 1 mom. ska betalas till kommunerna sammanlagt är större än de minskningar som ska göras i statsandelen avdras från statsandelen till kommunerna ett belopp som motsvarar denna skillnad. Om de minskningar som ska göras i statsandelen till kommunerna sammanlagt är större än den ökning av statsandelen som ska betalas till kommunerna läggs till statsandelen till kommunerna på motsvarande sätt ett belopp som motsvarar denna skillnad. Minskningen eller ökningen av statsandelen är lika stor per invånare i alla kommuner.

I 6 mom. föreskrivs det att kommunsammanslagningar som genomförs vid ingången av finansåret 2023 inte ska beaktas vid beräkningen av det belopp som enligt 1 mom. ska läggas till eller dras av från statsandelarna.

30 §. Utjämning av ändringen i statsandelssystemet. I paragrafen föreslås bestämmelser om utjämning av ändringen i statsandelssystemet, genom vilken de ekonomiska förändringar för kommunerna som systemändringen förorsakar jämnas ut.

I 1 mom. definieras balansläget i kommunens ekonomi och förändringen i kommunens ekonomiska balansläge. Balansläget i kommunens ekonomi anges av skillnaden mellan årsbidraget och de planerliga avskrivningarna. För att beräkna utjämningen uppskattas först balansläget i kommunens ekonomi 2022, dvs. i en situation där överföringen av ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården och av övriga uppgifter ännu inte har skett och där statsandelssystemet för den kommunala basservice enligt den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice fortfarande är i kraft. Det balansläge som då fås dras av från det balansläge som skulle ha uppstått för kommunen om de nya grunderna för bestämmande av statsandelarna enligt denna lag samt de överföringar av kommunens inkomster och kostnader till följd av överföringen av organiseringsansvaret för social- och hälsovård och andra uppgifter enligt 29 § hade varit i kraft år 2022. Den differens som då fås är förändringen i kommunens balansläge.

I 2 mom. föreskrivs det om beloppet av den utjämning av ändringen i statsandelssystemet som betalas till kommunen. För 2023 minskas eller ökas kommunens statsandel med ett belopp som motsvarar den ändring i balansläget som avses i 1 mom. Från och med 2024 ökas eller minskas kommunens statsandel med 25 euro per invånare per år så att den ändring i kommunens balansläge som avses i 1 mom. i sin helhet begränsas till 100 euro per invånare.

I 3 mom. föreskrivs det att utjämningarna av ändringen i statsandelssystemet genomförs kostnadsneutralt i förhållandet mellan kommunerna och staten. Inget separat anslag anvisas för betalning av utjämningarna, utan överföringsutjämningen finansieras inom statsandelssystemet. Kommunernas statsandel minskas eller ökas på grund av utjämningarna så att minskningen eller ökningen är lika stor per invånare i alla kommuner.

31 §. Tidsbegränsade minskningar och ökning av statsandelen till kommunerna. I paragrafen föreskrivs det om sådana ökning och minskningar av statsandelen till kommunerna som är i kraft för viss tid. I paragrafen står dessa enligt de minskningar och ökning som gäller år 2020. Paragrafen behöver ändras 2022 genom att utfärda bestämmelser om de tidsbegränsade minskningar och ökning som tillämpas 2023. Avsikten är att de minskningar och ökning som hänför sig till statsandelen till kommunerna 2023 inte ska innehålla minskning av statsandelen för finansiering av sjukvårdshelikopter- och läkarhelikopter verksamhet.

6 kap. **Beaktande av ändringar i beskattningsgrunderna**

32 §. Ersättning för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna. I paragrafen föreslås bestämmelser som till stora delar i sak motsvarar bestämmelserna i 36 a § i den gällande lagen om ersättning till kommunerna för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna.

Enligt 1 mom. betalas ett belopp som motsvarar kommunens förlorade skatteinkomster som föranleds av årliga ändringar i beskattningsgrunderna till kommunerna i samband med statsandelen. Ersättningen ska på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen gälla ändringar i beskattningsgrunderna som genomförts från och med finansåret 2010. Från och med år 2010 har ändringar i beskattningsgrunderna beaktats inom statsandelssystemet för basservicen så, att till varje kommun betalas ett belopp som motsvarar minskningen av kommunens skatteinkomster.

Både beloppet av den förlorade skatteinkomsten på riksnivå och beloppet av skatteinkomster som en enskild kommun inte fått beräknas i regel på samma sätt som enligt den gällande lagen. Verkningsarna av nya ändringar i beskattningsgrunderna beaktas årligen och fogas till det ersättningsbelopp som samlats de föregående åren. Ersättningen betalas till respektive kommun i enlighet med de faktiska skatteinkomstförlusterna som beräknas på det sätt som beskrivs ovan.

Paragrafens 2 mom. är nytt i sak och det hänför sig till den överföring av finansieringen från kommunerna till vårdlandskapen enligt 29 § som görs i samband med social- och hälsovårdsreformen. I paragrafen beaktas att den andel av ersättningarna som motsvarar kostnaderna för de uppgifter som överförts från kommunerna till vårdlandskapen faller bort. Från ersättningen för förlorade skatteinkomster för åren 2010–2022 dras alltså från och med 2023 av en andel som motsvarar kostnaderna för de social- och hälsovårdsuppgifter som överförs till vårdlandskapen, som är 70 procent.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om de uppgifter som används vid beräkningen av ersättningen. Vid beräkningen av de förlorade skatteintäkterna för finansåret tillämpas kommunens beskattningsuppgifter för året före det år som föregått finansåret och skatteprocenten för det år som föregått finansåret samt invånarantalet vid utgången av det år som föregått finansåret.

I 3 mom. föreskrivs det till vilka delar lagens bestämmelser om administrativt förfarande tillämpas på ersättningar för förlorade skatteinkomster.

På beviljande och utbetalning av ersättningar för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna tillämpas på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen 44 § 1 mom., 45 § 1 och 2 mom., 46–49 § och 52–54 § samt på överklagande 10 kap. Enligt 44 § 1 mom. beviljar finansministeriet ersättningen utan ansökan senast före utgången av året före finansåret. Enligt 45 § 1 mom. betalar Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning ersättningen i samband med statsandelen. Enligt 2 mom. i den paragrafen ger finansministeriet in de uppgifter som behövs för utbetalningen till Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning. I 46–49 § finns det bestämmelser om rättelse av räknefel, betalning av utebliven förmån, återbetalning av grundlös förmån och upphörande av betalningsskyldigheten. I 52–54 § finns det bestämmelser om bestämmande av statsandelen i samband med ändringar i kommunindelningen. Regleringen tillämpas också på beräkning av ersättning för förlorad skatteinkomst i dessa situationer. Också bestämmelserna i 9 kap. om ändringssökande tillämpas på ersättning för förlorade skatteinkomster. Kommunen kan begära omprövning av finansministeriets beslut som gäller ersättning för förlorade skatteinkomster. Beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär.

7 kap. **Hemkommunsersättning**

I kapitlet föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen om hemkommunsersättning för förskoleundervisning och grundläggande utbildning, om skyldighet att betala ersättningen och om hur den fastställs.

33 §. Skyldighet att betala hemkommunsersättning. Enligt 1 mom. är elevens hemkommun skyldig att betala hemkommunsersättning om elevens förskoleundervisning eller grundläggande utbildning ordnas av någon annan kommun än elevens hemkommun. Hemkommunsersättningen fastställs enligt elevens hemkommun och elevens ålder vid utgången av året före det år som föregått finansåret. Hemkommunsersättningen gäller elever som är 6—15 år och elever som fyllt 16 år som fullgör sin läroplikt, men dock inte elever som är under 6 år och fullgör förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, i fråga om vilka undervisnings- och kulturministeriet beviljar finansiering direkt till utbildningsanordnaren.

I 2 mom. föreskrivs det om hemkommunsersättningen när utbildningsanordnaren inte alls ordnar undervisning eller ordnar undervisning endast en del av året. Elevens hemkommun är inte skyldig att betala hemkommunsersättning till den del som utbildningsanordnaren inte ordnar utbildning under året. Skyldigheten att betala hemkommunsersättning upphör vid ingången av den månad som följer på månaden då utbildningen upphörde. Kommunen är alltså t.ex. inte skyldig att betala ersättning i juli om utbildningen inte längre ordnas på hösten. Bestämmelsen gäller inte utvidgning eller inskränkning av verksamheten.

I 3 mom. föreskrivs det om situationer där en utbildningsanordnares verksamhet under finansåret övergår till en annan utbildningsanordnare. I sådana fall har den nya utbildningsanordnaren rätt att få hemkommunsersättning på samma grunder som den vars verksamhet utbildningsanordnaren de facto fortsätter.

I 4 mom. förtydligas det att som hemkommun för en elev betraktas den kommun som i befolkningsdatasystemet antecknats som elevens hemkommun vid utgången av året före det år som föregått finansåret.

34 §. Bestämmande av hemkommunsersättning. I paragrafen föreskrivs på motsvarande sätt som i den gällande lagen om bestämmande av hemkommunsersättning. Enligt 1 mom. bestäms hemkommunsersättningen separat för 6-, 7—12- och 13—15-åringar enligt kommunernas och andra utbildningsanordnares faktiska kostnader för förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Enligt 2 mom. bestäms de faktiska kostnaderna enligt 23 §, dock minskade med kostnaderna för stöd till sådan undervisning för elever som får specialiserad sjukvård som avses i 4 a § i lagen om grundläggande utbildning och kostnaderna för undervisningen för elever som omfattas av förlängd läroplikt till den del kostnaderna överskrider den faktiska nivån på hemkommunsersättningen.

Enligt 3 mom. beräknas hemkommunsersättningens grunddel genom att kommunernas och andra utbildningsanordnares i 1 mom. avsedda sammanräknade faktiska kostnader för förskoleundervisning och grundläggande utbildning divideras med det viktade antalet 6—15-åringar i kommunerna. Det viktade antalet 6—15-åringar i kommunerna fås genom att antalet 6-åringar i kommunerna multipliceras med 0,61, antalet 7—12-åringar i kommunerna multipliceras med 1 och antalet 13—15-åringar i kommunerna multipliceras med 1,60, varefter dessa produkter adderas. Den på elevens ålder baserade hemkommunsersättningen fås genom att hemkommunsersättningens grunddel för 6-åringarna multipliceras med talet 0,61, för 7—12-åringarna med talet 1,00 och för 13—15-åringarna med talet 1,60. Enligt 4 mom. bestäms hemkommunsersättningen i fråga om andra läropliktiga elever enligt hemkommunsersättningsgrunden för 13—15-åringar.

I 5 mom. föreskrivs det om hemkommunsersättningen för andra utbildningsanordnare än kommuner. Andra utbildningsanordnare än kommuner får 94 procent av de hemkommunsersättningar som anges i 1–4 mom. Enligt 6 mom. beslutar finansministeriet före utgången av året före finansåret om beloppet av hemkommunsersättningens grunddel. Enligt 7 mom. kan kommunerna också komma överens om hemkommunsersättningen med varandra eller med någon annan utbildningsanordnare på andra sätt än vad som föreskrivs i paragrafen.

35 §. *Hemkommunsersättning i fråga om elever som saknar hemkommun.* I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen om bestämmande av hemkommunsersättning i fråga om elever som saknar hemkommun. I 1 mom. föreskrivs det att staten är skyldig att betala hemkommunsersättning till utbildningsanordnaren om inte eleven har hemkommun i Finland. Grunden för hemkommunsersättningen bestäms enligt den kommun där utbildningsanordnaren huvudsakligen ordnar undervisningen. På hemkommunsersättning till privata utbildningsanordnare tillämpas dessutom bestämmelserna i 34 § 5 mom. Enligt det momentet får privata utbildningsanordnare, som inte är kommuner, 94 procent av de hemkommunsersättningar som anges i 30 § 1–4 mom.

Enligt 2 mom. betalar staten till privata utbildningsanordnare, vilka såsom särskild utbildningsuppgift ålagts att ordna grundläggande utbildning på något annat språk än finska eller svenska, i hemkommunsersättning 57 procent av hemkommunsersättningen enligt 1 mom.

36 §. *Hemkommunsersättning när eleven har sin hemkommun i landskapet Åland.* I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen om bestämmande av hemkommunsersättning då en 6–15-årig eller någon annan läropliktig, till hemkommunsersättning berättigande elev som får förskoleundervisning och grundläggande utbildning har sin hemkommun i en kommun i landskapet Åland. Enligt 1 mom. är staten skyldig att betala hemkommunsersättning till kommunen eller utbildningsanordnaren. Grunden för hemkommunsersättning bestäms enligt den kommun där utbildningsanordnaren huvudsakligen ordnar undervisningen.

Enligt 2 mom. tillämpas, om en privat utbildningsanordnare ordnar utbildning för en elev som avses i 1 mom., på statens skyldighet att betala hemkommunsersättning dessutom bestämmelserna i 34 § 5 mom. om hemkommunsersättning till privata utbildningsanordnare.

37 §. *Ersättning för elever som är intagna för specialiserad sjukvård, får skolhemsundervisning eller är placerade av barnskyddsskäl.* I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen om ersättning för elever som är intagna för specialiserad sjukvård, får skolhemsundervisning eller som är placerade av barnskyddsskäl.

Enligt 1 mom. är den kommun som under vårdtiden är hemkommun enligt lagen om hemkommun för en elev som får i 4 a § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning avsedd förskoleundervisning eller grundläggande utbildning skyldig att betala hemkommunsersättning för eleven till den kommun där sjukhuset eller annan verksamhetsenhet inom specialiserad sjukvård finns. Ersättningen beräknas genom att det antal dagar som den kommun där sjukhuset eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården finns ordnar undervisning för eleven multipliceras med de genomsnittliga faktiska årskostnaderna för en sådan undervisningsdag. Hemkommunen för en elev som får sådant stöd som avses i 4 a § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning är skyldig att betala en ersättning som motsvarar kostnaderna för stödåtgärderna till den kommun där det sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården som tillhandahåller stödet finns.

Enligt 2 mom. är den kommun som under den tid undervisningen pågår är hemkommun för en elev som får grundläggande utbildning i ett i 57 § i barnskyddslagen avsett skolhem skyldig att

för eleven till den som ordnar skolhemsundervisningen som en del av kostnaderna för barnskyddsåtgärder betala hemkommunsersättning, som beräknas genom att de arbetsdagar vid skolan under vilka eleven getts undervisning multipliceras med de genomsnittliga faktiska årskostnaderna för undervisningen per arbetsdag.

Enligt 3 mom. är den kommun som under den tid undervisningen pågår är hemkommun för en elev som är placerad på det sätt som avses i 16 b § 1 mom. i barnskyddslagen och som får förskoleundervisning eller grundläggande utbildning skyldig att för eleven till den kommun eller den andra utbildningsanordnare som ordnar undervisningen betala sådan ersättning som motsvarar kostnaderna för elevens förskoleundervisning eller grundläggande utbildning.

I 4 mom. föreskrivs det om de avdrag som ska beaktas när hemkommunsersättning för finansåret enligt 1—3 mom. beräknas. Enligt momentet beaktas som avdrag den i 30 och 34 § 1—5 mom. avsedda andel som utbildningsanordnaren betalas per elev enligt situationen vid utgången av finansåret av den utifrån elevens ålder bestämda hemkommunsersättning som bestäms för varje kommun för finansåret och den finansiering som utifrån 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet betalas för finansåret för undervisning och verksamhet som ordnas för eleven under finansåret räknat enligt priset per enhet under finansåret.

I 5 mom. föreskrivs det att om utbildningsanordnaren enligt lagen om grundläggande utbildning för en elev som avses i 1 mom. är någon annan än elevens hemkommun enligt lagen om hemkommun, ska utbildningsanordnaren betala en ersättning som motsvarar den ersättning som avses i 1 mom. till den kommun som är elevens hemkommun enligt lagen om hemkommun. Det belopp som ersätts är högst den andel av finansieringen enligt 4 mom. som ska betalas till utbildningsanordnaren per finansår.

I 6 mom. föreskrivs det om kommunernas och andra utbildningsanordnares rätt att avtala om hemkommunsersättningen med varandra.

38 §. Beaktande av mervärdesskatten i hemkommunsersättningar till privata utbildningsanordnare och universitet. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll bestämmelserna i den gällande lagen, men dess ordalydelse preciseras så att också universiteten nämns. Med stöd av bestämmelsen betalar staten till privata utbildningsanordnare och universitet i samband med hemkommunsersättningen per elev ett belopp som motsvarar den av de privata utbildningsanordnarna betalda mervärdesskattens andel av den hemkommunsersättning utan mervärdesskatt som betalas till privata utbildningsanordnare. Syftet med bestämmelsen är att beakta också dold mervärdesskatt, som privata utbildningsanordnare och universitet inte kan dra av på något annat sätt.

39 §. Lämnande av uppgifter som rör hemkommunsersättningen. I paragrafen föreslås motsvarande bestämmelser som i den gällande lagen om lämnande av uppgifter som rör hemkommunsersättningen. Kommuner och andra utbildningsanordnare ska för centraliserad utbetalning av hemkommunsersättningarna lämna in uppgifter till finansministeriet om elevantalen i förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt om deras ålder och hemkommun för de elever för vilka de är berättigade till hemkommunsersättning. Närmare bestämmelser om lämnandet av uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

40 §. Rätt att få uppgifter som rör hemkommunsersättningen. För att finansministeriet och elevens hemkommun ska kunna kontrollera om kommunen är skyldig att betala hemkommunsersättning ska ministeriet och hemkommunen på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen ha rätt att på begäran, för att granska hemkommunsersättningens tillförlitlighet, av kommuner eller andra utbildningsanordnare få namn och personbeteckningar för de elever vars hemkommun kommunen är och för vars undervisning någon annan utbildningsanordnare svarar.

41 §. *Twist om hemkommunsersättningen.* I paragrafen finns det motsvarande bestämmelser som i den gällande lagen om avgörande av tvister om hemkommunsersättningar. Vid tvistemål som gäller hemkommunsersättningar är parterna betalaren av hemkommunsersättningen (elevens hemkommun) och mottagaren samt ofta också en annan kommun. Finansministeriet är inte part i målet även om det sköter avdrag som gäller hemkommunsersättningar och samlar uppgifterna för utbetalning av hemkommunsersättningen. Tvister som gäller hemkommunsersättningar behandlas i förvaltningsdomstol som förvaltningstvistemål enligt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

8 kap. **Administration och utbetalning av statsandel**

I detta kapitel bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om administration och utbetalning av statsandel.

42 §. *Administration och utbetalning av statsandel.* Finansministeriet bereder i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet och vid behov med social- och hälsovårdsministeriet de inverknings- och förändringar på statsandelsgrunderna som förändringar i de statsandelsåligganden som avses i denna lag har och beräkningen av statsandelsgrunderna med avseende på beredningen av statsbudgeten.

43 §. *Förhandling om statsandel.* I paragrafen föreslås bestämmelser om förhandlingsskyldighet när det gäller statsandelar. Enligt 1 mom. ska finansministeriet tillsammans med undervisnings- och kulturministeriet förhandla med Finlands Kommunförbund r.f. om justeringar av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna så som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Enligt 2 mom. ska finansministeriet som ett led i det samrådsförfarande som avses i 11 § i kommunallagen förhandla med undervisnings- och kulturministeriet och Finlands Kommunförbund r.f. om hur kostnaderna för förändringar i statsandelsåliggandena utvecklas och hur förändringar i statsandelsåliggandena inverkar på bestämningsgrunderna och kostnaderna för statsandelar och statsunderstöd samt på de statsandelar och statsunderstöd som kan beviljas.

44 §. *Beslut om beviljande av statsandel och beslut om ersättning för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna.* Paragrafen motsvarar till sitt innehåll gällande lag. Finansministeriet beslutar om kommunens statsandel och om ersättning för förlorade skatteinkomster senast före utgången av året före finansåret. Höjning av statsandelen enligt prövning kan beviljas på ansökan och finansministeriet beslutar om ansökningstiderna.

45 §. *Utbetalning av statsandelar, ersättning för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna och hemkommunsersättningar.* I paragrafen föreslås motsvarande bestämmelser som i den gällande lagen om att statsandelar, ersättning för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna, hemkommunsersättningar och annan finansiering utbetalas centraliserat av Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning. Finansieringen betalas som en helhet i fråga om finansieringen både inom finansministeriets och undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområden.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om lämnande av uppgifter. Finansministeriet samt undervisnings- och kulturministeriet lämnar följande uppgifter till Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning för utbetalning av de belopp som avses i 1 mom.: i 44 § avsedda beslut, i 5 kap. avsedda övriga uppgifter om minskningar och ökningar i statsandelarna, på basis av de uppgifter som avses i 39 §, uppgifter om de hemkommunsersättningar enligt 33 § och 34 § 1—5 mom. som i samband med utbetalning av statsandel till kommunerna ska dras av för respektive

kommun och om de hemkommunsersättningar enligt 33 § och 34 § 1—5 mom. samt 35 och 36 § som ska betalas till kommunen och andra utbildningsanordnare, uppgifter om i 38 § avsedda mervärdesskatteandelar till privata utbildningsanordnare, i 6, 7, 10, 11, 19–22, 29 och 32 e samt i 32 i § 1 mom. § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet avsedda statsandelar och finansieringar samt i 17 § i lagen om fritt bildningsarbete avsedda statsandelsbeslut.

Enligt 3 mom. betalar Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning ut de belopp som avses i denna paragraf till kommuner och andra mottagare av statsandel eller finansiering i jämnstora poster månatligen från finansårets ingång, senast den 11 dagen i varje månad.

Enligt 4 mom. ska, om kommunen enligt de beslut som avses i 2 mom. är skyldig att betala mera än vad som betalas till den, Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning ta ut skillnaden hos kommunen enligt det som i 3 mom. föreskrivs om utbetalning.

I 5 mom. föreskrivs det om beaktande av justeringar vid utbetalningen. Till den del statsandelarna, finansieringen eller statsunderstöden justeras med stöd av 50 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet beaktas justeringarna vid utbetalningen av statsandelar, hemkommunsersättningar och annan finansiering som avses i 1 mom. före utgången av februari året efter finansåret.

I 6 mom. föreskrivs det om finansministeriets rätt att besluta om tidpunkten för utbetalning av höjning av statsandelen enligt prövning.

46 §. Rättelse av räknefel. Enligt paragrafen kan finansministeriet självt eller på ansökan rätta räknefel i beslut och uppgifter som avses i denna lag. Paragrafen motsvarar 50 § i den gällande lagen.

47 §. Betalning av utebliven förmån. Paragrafen motsvarar bestämmelserna i den gällande lagen. Det föreslås att om det framkommer nya uppgifter ska kommunen kunna ansöka om utebliven statsandel även efter att den i 50 § angivna tiden för fastställande av begäran om omprövning har gått ut. Bestämmelsen tillämpas inte på hemkommunsersättningar, utan tvister som gäller dem behandlas i förvaltningsdomstol som förvaltningstvistemål. På beloppet ska betalas en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) från ingången av den månad då statsandelen borde ha betalats. Om den uteblivna förmånen har liten betydelse och utgifterna för betalningen av den inte skulle stå i proportion till sakens ekonomiska betydelse, betalas förmånen dock inte. Finansministeriet får även besluta att en utebliven förmån betalas senare i samband med utbetalningen av följande statsandel.

48 §. Återbetalning av grundlös förmån. Denna paragraf motsvarar den gällande lagen. Om en kommun utan grund har fått statsandel enligt denna lag, ska finansministeriet bestämma att det överbetalda beloppet ska återbetalas. På det belopp som återbetalas tas en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen ut räknat från ingången av den månad under vilken statsandelen eller hemkommunsersättningen har betalats. Om den förmån som ska återbetalas är liten eller om det ska anses vara oskäligt att kräva återbetalning eller ta ut ränta, behöver det inte bestämmas att förmånen ska återbetalas. Finansministeriet får besluta att en förmån som ska återbetalas avdras senare i samband med utbetalningen av följande statsandel.

49 §. När betalningsskyldigheten upphör. Paragrafen motsvarar bestämmelserna i den gällande lagen. Skyldigheten att betala en utebliven förmån eller att återbetala en grundlös förmån upphör inom fem år från utgången av det finansår då förmånen borde ha betalats eller betalades.

9 kap. **Ändringssökande**

Kapitlet innehåller bestämmelser som motsvarar de bestämmelser om rättelseförfarande och överklagande som ingår i den gällande lagen.

50 §. Omprövning. Om en kommun är missnöjd med ett beslut av finansministeriet som gäller beviljande av statsandel, ersättning för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna eller beloppet av hemkommunsersättningens grunddel, har kommunen rätt att inom tre månader från delfåendet av beslutet skriftligt begära omprövning av beslutet hos finansministeriet. Rätten att begära omprövning gäller också en sådan höjning av statsandelen enligt prövning som avses i 26 §, eftersom höjningen utgör en del av beslutet om beviljande av statsandel. En anvisning om hur man begär omprövning ska fogas till beslutet.

51 §. Överklagande. Paragrafen föreslås motsvarande bestämmelser som i den gällande lagen om överklagande av ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning. Beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom bevär på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

10 kap. **Särskilda bestämmelser**

52 §. Bestämmande av statsandelen vid kommunsammanslagningar. I paragrafen föreslås motsvarande bestämmelser som i den gällande lagen om beräkning av statsandelarna vid kommunsammanslagningar. När kommuner sammanslås beräknas den nya kommunens statsandelar och ersättning för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna på basis av de uppgifter för kommunen som ligger till grund för bestämmandet av statsandelen för det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft. Ersättningen för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna är en ersättning som är separat från statsandelen, och därför är det skäl att nämna den särskilt i de föreslagna 52–54 §. Utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna är däremot en del av kommunens statsandel, och därför nämns den inte särskilt i bestämmelserna. Som kommunens invånarantal betraktas de sammanräknade invånarantalerna i de kommuner som ändringen i kommunindelningen berör vid utgången av året före det år som föregår det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft. De kalkylerade kostnader som avses i 6 §, de koefficienter som avses i 7—12 § och de tilläggsdelar som avses i 13—16 § fås genom sammanräkning av grunderna för de kalkylerade kostnaderna, koefficienterna och tilläggsdelarna för respektive kommun.

53 §. Bestämmande av statsandelen när en del av en kommun överförs till en annan kommun. I paragrafen föreslås motsvarande bestämmelser som i den gällande lagen om bestämmande av statsandelen när en del av en kommun överförs till en annan kommun. Om en del av en kommun överförs till en annan kommun beräknas statsandelarna och ersättningen för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna för den utvidgade kommunen, i fråga om det område med vilket kommunen utvidgas, på basis av de uppgifter som ligger till grund för bestämmandet av statsandelen för den kommun som minskar det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft. Statsandelarna och ersättningen för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna för den kommun av vilken en del överförs till en annan kommun fördelas det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft mellan den kommun som minskar och den kommun eller de kommuner som utvidgas i samma proportion som antalet invånare i den kommun som blir mindre fördelar sig mellan dem. Inom undervisnings- och kulturverksamheten beviljas den på det kalkylerade antalet studerande, undervisningstimmar, handledningstimmar, studerandeveckor, studerandeårsverken och årsverken baserade statsandelen de kommuner som vid ändring i kommunindelningen åläggs att ordna tjänsterna i fråga.

Enligt 4 mom. tillämpas det som föreskrivs i denna paragraf det år ändringen i kommunindelningen träder i kraft på alla statsandelar och ersättningar för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna, samt det år ändringen i kommunindelningen träder i kraft och året därpå på den på skatteinkomsterna baserade utjämningen av statsandelen.

54 §. Bestämmande av statsandelen när en kommuns område delas. I paragrafen föreslås motsvarande bestämmelser som i den gällande lagen om bestämmande av statsandelen när en kommun slås samman med två eller flera kommuner. I fråga om området för den kommun som upplöses ska statsandelarna och ersättningen för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna för de nya eller utvidgade kommunerna beräknas på basis av de uppgifter för den kommun som upplöses vilka skulle ligga till grund för bestämmandet av statsandelen det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft.

Enligt 2 mom. delas det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft de statsandelar och den ersättning för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna som avses i 1 mom. mellan de nya eller utvidgade kommunerna i samma proportion som antalet invånare i den kommun som upplöses fördelar sig mellan de övriga kommuner som ändringen i kommunindelningen gäller. Enligt 3 mom. beviljas inom undervisnings- och kulturverksamheten den på det kalkylerade antalet studerande, undervisningstimmar, handledningstimmar, studerandeveckor, studerandeårsverken och årsverken baserade statsandelen de kommuner som vid ändring i kommunindelningen åläggs att ordna tjänsterna i fråga.

I 4 mom. föreskrivs det om grunden för invånarantalet. Som grund för invånarantalet i områdena i kommunen betraktas invånarantalet vid utgången av året före det år som föregår det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft.

Enligt 5 mom. tillämpas det som föreskrivs i denna paragraf det år ändringen i kommunindelningen träder i kraft på alla statsandelar och ersättningar för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna, samt det år ändringen i kommunindelningen träder i kraft och året därpå på den på skatteinkomsterna baserade utjämningen av statsandelen.

55 §. Vite. I paragrafen föreslås motsvarande bestämmelser om vite som i den gällande lagen. Om en kommun, en samkommun eller en utbildningsanordnare vid ordnandet av statsandelsåligganden har underlåtit att uppfylla en förpliktelse om vilken det föreskrivs eller bestäms i lag eller med stöd av lag, kan regionförvaltningsverket, efter att ha hört det behöriga ministeriet, ålägga kommunen eller hemkommunsersättningstagaren att vid vite uppfylla förpliktelsen.

11 kap. **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

56 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreslås bestämmelser om ikraftträdandet av lagen. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023, dvs. samtidigt som organiseringsansvaret för uppgifterna överförs till vårdlandskapet.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om upphävande av lagen om statsandel för kommunal basservice jämte senare ändringar. Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den lag om statsandel för kommunal basservice som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, ska denna lag tillämpas i stället för den.

I 3–6 mom. föreskrivs det att de kalkyler som avses i 29 och 30 § justeras 2023. Enligt 3 mom. justeras de kalkyler som avses i 29 och 30 § år 2023. De kalkyler som avses i de paragraferna

utförs på nytt på basis av medeltalet av de slutliga kommunvisa kostnadsuppgifterna som Statistikcentralen uppgör för 2021 och 2022 och inkomstuppgifterna för 2022. De nya kalkylerna ligger från och med 2024 till grund för de statsandelar som beviljas enligt 29 och 30 §.

I 4 mom. finns det bestämmelser om konsekvenserna av justeringen av kalkylerna. Om det efter justeringen konstateras att det till en kommun 2023 betalats mera eller mindre i statsandel än kommunen enligt kalkylen i 3 mom. har rätt till, minskas eller ökas den statsandel som kommunen beviljas med ett belopp som motsvarar skillnaden och det avdras eller betalas i lika stora delar åren 2024–2025.

I 5 mom. föreskrivs det om kostnadsneutralitet i förhållandet mellan kommunerna och staten i fråga om de justeringar som avses i 3–6 mom. Justeringarna genomförs inom statsandelssystemet. Kommunernas statsandelar minskas eller ökas så att minskningen eller ökningen av statsandelen är lika stor per invånare i alla kommuner.

I 6 mom. föreskrivs det om bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om justeringen av de kalkyler som avses i 3 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

57 §. Bestämmande av grundpriserna 2023. I paragrafen föreslås bestämmelser om bestämmande av grundpriserna för de kalkylerade kostnader som avses i 6–12 § och grundpriserna för de tilläggsdelar som avses i 13–16 § för 2023. Bestämmelser om grundpriserna utfärdas i enlighet med 18 och 19 § genom förordning av statsrådet och med iakttagande av vad som föreskrivs i 57 § 2 och 3 mom.

Enligt 2 mom. bestäms grundpriserna för 2023 enligt de grundpriser som beräknats enligt grunderna för 2022 justerade tillkostnadsnivån för 2023 på basis av kostnaderna för de uppgifter som blir kvar hos kommunerna. I de ovan avsedda grundpriserna för 2022 har de delar av social- och hälsovården som överförs samt bestämningsgrunderna enligt det statsandelssystem som träder i kraft 2023 beaktats.

I 3 mom. anges de grundpriser som avses i 2 mom. på 2020 års nivå. Grundpriserna behöver ännu anges separat genom en ändring av det aktuella momentet enligt nivån för 2022, när den kunskapsbas som behövs för detta finns tillgänglig.

58 §. Justering av kostnadsfördelningen 2023–2025. Syftet med paragrafen är att bibehålla förhållandet mellan den kommunala och statliga finansieringen till dess att ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet överförs från kommunerna till vårdlandskapen vid ingången av 2023. I regleringen kvarhålls principerna i den gällande lagstiftningen om statsandel för kommunal basservice om förverkligandet av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

7.9 Inkomstskattelag

3 §. Samfund. I paragrafen föreskrivs om definitionen av samfund. Med samfund avses i inkomstskattelagen bland annat staten och dess inrättningar, kommuner och samkommuner samt församlingar och andra religionssamfund. Paragrafen ändras så, att en ny 2 punkt fogas till den enligt vilken samfund även kommer att avse de vårdlandskap som avses i lagen om vårdlandskap. Vårdlandskapen ska enligt inkomstskattelagen därmed vara samfund på samma sätt som staten, kommuner och samkommuner. Numreringen av de övriga punkterna i paragrafen ändras så att den motsvarar den ändrade ordningsföljden.

10 §. *Inkomst som förvärvats i Finland.* Till 1 mom. 3 och 5 punkten fogas för tydlighetens skull ett omnämnande av vårdlandskapen. Även löneinkomst och pensionsinkomst från ett vårdlandskap ska betraktas som inkomst som förvärvats i Finland.

21 §. *Delvis skattefria samfund.* I paragrafen föreskrivs om vissa samfunds skyldighet att betala inkomstskatt. Dessa så kallade delvis skattefria samfund betalar inkomstskatt enbart till kommunen enligt den nedsatta inkomstskattesats som avses i 124 § 3 mom. i inkomstskattelagen. Enligt 1 mom. 3 punkten i paragrafen utgörs delvis skattefria samfund av kommuner, samkommuner och landskap samt av pensionsanstalter, pensionsstiftelser eller pensionskassor som har grundats för deras anställda, eller motsvarande pensionsanstalter, pensionsstiftelser eller pensionskassor som får understöd av allmänna medel.

I 1 mom. 3 punkten i paragrafen nämns redan nu även landskap i samband med kommuner och samkommuner. Enligt förarbeten till inkomst- och förmögenhetsskattelagen från 1988 har dock landskap upptagits i förteckningen uttryckligen för att förtydliga skattskyldighetsstatusen för landskapet Åland (RP 109/1988 rd). Därför föreslås det att 1 mom. 3 punkten ändras så att det i förteckningen uttryckligen nämns också vårdlandskap som avses i lagen om vårdlandskap samt landskapet Åland. I 66 § i självstyrelselagen för Åland har dessutom föreskrivits att landskapet Åland åtnjuter samma rätt som staten i fråga om skattefrihet och andra därmed jämförbara förmåner. Paragrafens 1 mom. 2 punkt har upphävts vid ingången av 2017, varvid 3 punkten blir 2 punkten.

Eftersom det är fråga om den regionala förvaltningen föreslås det att vårdlandskapens skattskyldighet ska motsvara kommunernas och samkommunernas skattskyldighet. Därför föreslås det att 4 mom. ändras så att vårdlandskapens skattskyldighet motsvarar kommunernas och samkommunernas skattskyldighet. Vårdlandskapen blir på så sätt endast skattskyldiga för näringsinkomst och för inkomst av fastigheter eller delar av fastigheter som har använts för annat än allmänt eller allmännyttigt ändamål. Skatten fastställs då enligt en reducerad skattesats i enlighet med 124 § 3 mom. i inkomstskattelagen. Det undantag som anges i 4 mom. och enligt vilket kommunerna inte är skattskyldiga för inkomst av näringsverksamhet som de bedriver inom sitt område och inte heller för inkomst av fastigheter inom området ska inte gälla vårdlandskap.

30 §. *Beräkning av den beskattningsbara inkomsten.* I denna proposition föreslås det att skattebasen för statsbeskattningen och skattebasen för kommunalbeskattningen ska slås ihop. Det föreslås därför att 3 mom. ska ändras så att skatteårets förvärvsinkomst och den beskattningsbara förvärvsinkomsten ska beräknas på samma sätt i statsbeskattningen och kommunalbeskattningen. Skatteårets förvärvsinkomst beräknas både vid statsbeskattningen och vid kommunalbeskattningen genom att avdrag görs från nettoförförvärvsinkomsten. Den beskattningsbara förvärvsinkomsten vid statsbeskattningen och vid kommunalbeskattningen beräknas genom att sådana under tidigare år fastställda förluster som hänför sig till förvärvsinkomstslaget dras av från skatteårets förvärvsinkomst.

31 §. *Särskilda stadganden om naturliga avdrag.* I paragrafens 1 mom. finns det bestämmelser om och en exempelförteckning över utgifter för inkomstens förvärvande. Enligt 1 mom. 5 punkten i paragrafen är utgifter för inkomstens förvärvande bland annat skäligen kostnader som direkt har föranletts av skötseln av statliga förtroendeuppdrag samt avgifter som har tagits ut på mötesarvoden för kommunala förtroendeuppdrag. Eftersom även vårdlandskapet kommer att ledas av ett genom val utsett fullmäktigeorgan, föreslås det att 1 mom. 5 punkten ändras så att även avgifter som har tagits ut på mötesarvoden som betalats till vårdlandskapens förtroendevalda ska betraktas som utgift för inkomstens förvärvande på motsvarande sätt som avgifter som tagits ut på mötesarvoden för kommunala förtroendeuppdrag.

49 §. Partiellt skattefria överlåtelsevinster. I paragrafen föreskrivs om situationer där det skattepliktiga beloppet av en överlåtelsevinst för en annan skattskyldig än ett samfund, ett öppet bolag eller ett kommanditbolag räknas ut och där det från överlåtelsepriset ska dras av minst 80 procent. Enligt 1 mom. 4 punkten i paragrafen kan från överlåtelsepriset dras av minst 80 procent om fast egendom överläts till staten, ett landskap, en kommun eller en samkommun. I bestämmelsen nämns alltså redan landskap. Eftersom det i Finland dock för närvarande inte finns andra juridiska personer än landskapet Åland som juridiskt kan betraktas som landskap föreslås det att bestämmelsen ska preciseras. Eftersom vårdlandskap är jämförbara med andra offentligtgrättsliga samfund som stat, kommuner eller samkommuner, föreslås det att 1 mom. 4 punkten i paragrafen ändras så att det från överlåtelsepriset ska kunna dras av minst 80 procent om fast egendom överläts till ett vårdlandskap som avses i lagen om vårdlandskap.

53 §. Vissa skattefria kapitalinkomster. Till 6 punkten i paragrafen fogas för tydlighetens skull ett omnämnande av vårdlandskapen. Inte heller sådant räntestöd från ett vårdlandskap som erhållits i form av lägre ränta än den gängse ska vara skattepliktig inkomst.

77 §. Utlandsarbetsinkomst. Till 1 mom. fogas för tydlighetens skull ett omnämnande av vårdlandskapen. Inte heller lön som har erhållits från ett vårdlandskap ska betraktas som utlandsarbetsinkomst.

82 §. Stipendier, understöd och hederspris. Stipendier, studiebidrag och andra understöd samt pris som erhållits staten, en kommun eller något annat offentligtgrättsligt samfund eller från Nordiska rådet är i princip skattefria. Stipendier, studiebidrag och andra understöd samt pris som erhållits från andra än ovan nämnda instanser är dock skattepliktig inkomst till den del det sammanlagda beloppet av dem samt av stipendier, andra understöd, studiebidrag och pris som erhållits från offentligtgrättsliga samfund och Nordiska rådet, efter avdrag av utgifterna för inkomstens förvärvande eller bibehållande, under skatteåret överstiger det årliga beloppet av ett statligt konstnärstipendium.

För tydlighetens skull föreslås det att paragrafens 2 mom. ändras så att också skattebehandlingen av eventuella stipendier, studiebidrag och andra understöd samt pris som erhållits av vårdlandskap ska motsvara skattebehandlingen av motsvarande prestationer som erhållits av andra offentliga samfund.

96 §. Obligatoriska försäkringspremier. Det föreslås tekniska ändringar i momentet på grund av sammanslagningen av skattegrunderna.

97 §. Avdrag för sjöarbetsinkomst. Ordalydelsen i 1 och 2 mom. ändras så att statsbeskattningen och kommunalbeskattningen inte nämns särskilt. Avdraget är redan i nuläget lika stort i både statsbeskattningen och kommunalbeskattningen, och det är därför närmast fråga om en teknisk ändring.

I 3 mom. föreskrivs det om så kallade cross-trade-avdrag, som endast beviljas vid kommunalbeskattningen. För att skattebaserna ska kunna slås ihop föreslås det att också cross-trade-avdraget ska beviljas till samma belopp vid både statsbeskattningen och kommunalbeskattningen.

100 §. Pensionsinkomstavdrag. Bestämmelserna i paragrafen gäller ett nytt pensionsinkomstavdrag, som beviljas till samma belopp och på samma grunder vid både statsbeskattningen och kommunalbeskattningen. Det nya pensionsinkomstavdraget ska ersätta de nuvarande bestämmelserna om pensionsinkomstavdrag vid kommunalbeskattningen och pensionsinkomstavdrag vid statsbeskattningen. Avdragets struktur ska motsvara det som gäller det nuvarande pensionsinkomstavdraget vid kommunalbeskattningen.

Enligt 1 mom. ska vid beskattningen göras ett pensionsinkomstavdrag från den skattskyldiges nettoförvärsinkomst.

I 2 mom. föreskrivs det om beräkningsgrunderna för pensionsinkomstavdraget. Avdragets struktur ska motsvara det som gäller det nuvarande pensionsinkomstavdraget i kommunalbeskattningen. Fullt pensionsinkomstavdrag räknas ut så att beloppet av den fulla folkpensionen i euro multipliceras med talet 1,16, varefter resultatet avrundas uppåt till följande hela tiotal. Pensionsinkomstavdraget får dock inte överstiga pensionsinkomstens belopp.

Det föreslås att bestämmelserna om grunderna för minskning av avdraget i 2 mom. ändras. Strukturen på minskningen av avdraget ändras så att den sker i två steg. Om den skattskyldiges nettoförvärsinkomst är större än fullt pensionsinkomstavdrag, minskas avdraget med 51 procent för den överskridande delen. Till den del den skattskyldiges nettoförvärsinkomst överstiger 22 000 euro minskas emellertid avdraget med 13 procent för den överskridande delen.

Då fullt pensionsinkomstavdrag räknas ut anses fortfarande som full folkpension det belopp som under skatteåret har betalats till en ensamstående såsom full folkpension. En bestämmelse om detta ingår i 3 mom.

101 §. Pensionsinkomstavdrag vid kommunalbeskattningen. Det föreslås att paragrafen upphävs, eftersom det i 100 § föreskrivs om det nya pensionsinkomstavdrag som ska beviljas vid statsbeskattningen och kommunalbeskattningen.

104 §. Invalidavdrag vid kommunalbeskattningen. Det föreslås att paragrafen ska upphävas, varvid invalidavdraget vid kommunalbeskattningen slopas vid inkomstbeskattningen.

105 §. Studiepenningssavdrag. När skattebaserna slås ihop föreslås det att studiepenningssavdraget vid kommunalbeskattningen ändras till ett studiepenningssavdrag, som beviljas på samma grunder och till samma belopp vid statsbeskattningen och kommunalbeskattningen. Avdragets struktur förblir i övrigt oförändrad. Avdragets fulla belopp är 2 600 euro, dock högst beloppet av studiepenningen. Avdraget minskas med 50 procent av det belopp med vilket den skattskyldiges nettoförvärsinkomst överstiger studiepenningssavdragets fulla belopp.

105 a §. Förvärsinkomstavdrag. När skattebaserna slås ihop föreslås det att förvärsinkomstavdraget vid kommunalbeskattningen ändras till ett förvärsinkomstavdrag, som beviljas på samma grunder och till samma belopp vid statsbeskattningen och kommunalbeskattningen. Avdragets struktur förblir i övrigt oförändrad. Avdraget görs från nettoförvärsinkomsten och räknas på den skattskyldiges skattepliktiga löneinkomst, förvärsinkomst av annat arbete, uppdrag eller tjänst som utförts för en annans räkning, bruksavgifter som anses utgöra förvärsinkomst, dividender som ska beskattas som förvärsinkomst, förvärsinkomstandel av företagsinkomst som ska fördelas samt förvärsinkomstandel av näringsverksamhet eller jordbruk för delägare i en sammanslutning.

Avdraget utgör 51 procent av det belopp med vilket de inkomster som avses i 1 mom. överstiger 2 500 euro upp till ett inkomstbelopp av 7 230 euro och 28 procent av det belopp som överstiger detta. Avdragets maximibelopp är 3 570 euro. När den skattskyldiges nettoförvärsinkomst överstiger 16 000 euro, minskar avdraget med 5,5 procent av det belopp med vilket nettoförvärsinkomsten överstiger 16 000 euro.

106 §. Grundavdrag. När skattebaserna slås ihop föreslås det att grundavdraget vid kommunalbeskattningen ändras till ett grundavdrag som beviljas på samma grunder och till samma belopp

vid statsbeskattningen och kommunalbeskattningen. Avdragets struktur förblir i övrigt oförändrad. Avdragets maximibelopp är 3 540 euro.

108 §. *Avdrag för efterlevande make som beviljas dödsbon.* Det föreslås att paragrafen ändras så att omnämnandena av invalidavdrag vid kommunal- och statsbeskattningen stryks.

112 a §. *Rättelse av vissa återkrävda förmåner.* Ordalydelsen i 1 mom. ändras på grund av att skattebaserna ska slås ihop.

118 §. *Förlust som hänför sig till förvärvs- och kapitalinkomstslaget.* Det föreslås att ordalydelsen i 1 mom. ändras på grund av att skattebaserna ska slås ihop. Eftersom skattebasen i fortsättningen ska vara densamma i statsbeskattningen och kommunalbeskattningen, dras en fysisk persons förlust inom förvärvsinkomstslaget av från skatteårets förvärvsinkomster för de följande tio skatteåren vartefter sådana förvärvsinkomster uppkommer.

124 §. *Fastställande av skatten.* I propositionen föreslås det att den fördelning av samfundsskatten som det föreskrivs om i 12 § i lagen om skatteredovisning ska ändras. Därför föreslås det att 3 mom. ändras så att den fasta inkomstskattesatsen för den inkomst som delvis skattefria samfund enligt 21 § 1 mom., väglag och allmännyttiga samfund har erhållit från en fastighet även i fortsättningen motsvarar kommunernas andel av samfundsskatten. Eftersom det föreslås att kommunernas andel av intäkterna från samfundsskatten ska minskas, föreslås det att den fasta inkomstskattesatsen sänks på motsvarande sätt från 6,26 procent till 4,17 procent.

Det föreslås i 5 mom. att det föreskrivs särskilt om den skatteskala som ska tillämpas vid beskattningen av förvärvsinkomst för varje enskilt år. Denna bestämmelse verkställs genom att en lag om det ifrågavarande årets skatteskala stiftas varje år. Det föreslås i propositionen att den skärpta statsbeskattningen i fråga om de skattskyldiga som är bosatta på Åland ska genomföras med hjälp av inkomstskatteskalans lägsta marginalsattesats. Av denna orsak föreslås det att en ny bestämmelse fogas till femte momentet. Enligt bestämmelsen tillämpas på en skattskyldig vars hemkommun enligt lagen om beskattningsförfarande finns i landskapet Åland en skatteskala där sattesaterna sänks med 12,63 procentenheter.

Den föreslagna bestämmelsen förhindrar en skärpning av statsbeskattningen i samband med social- och hälsovårdsreformen för skattskyldiga bosatta i landskapet Åland och tryggar på så sätt att ändringarna i beskattningen påverkar skattskyldiga på Åland på samma sätt som den påverkar skattskyldiga bosatta på det finländska fastlandet. Också i fortsättningen ska följderna av de förändringar som görs i skattegrunderna för förvärvsinkomster vara motsvarande för skattskyldiga bosatta på Åland som för skattskyldiga bosatta på det finländska fastlandet.

124 b §. *Fastställande av skatten för skatteåren 2020–2027.* I propositionen föreslås det att den fördelning av samfundsskatten för skatteåren 2020–2027 som det föreskrivs om i 12 f § i lagen om skatteredovisning ska ändras. För att den fasta inkomstskattesatsen i fråga om den inkomst som i 21 § avsedda delvis skattefria samfund, väglag och allmännyttiga samfund har erhållit från en fastighet ska motsvara kommunernas andel av samfundsskatten skatteåren 2020–2027 föreslås det att paragrafen ändras. Enligt förslaget ska

4 punkten ändras så att inkomstskattesatsen för skatteåret 2023 för den inkomst som delvis skattefria samfund, väglag och allmännyttiga samfund har erhållit från en fastighet är 4,27 procent,

5 punkten ändras så att inkomstskattesatsen för skatteåret 2024 för den inkomst som delvis skattefria samfund, väglag och allmännyttiga samfund har erhållit från en fastighet är 4,07 procent,

6 punkten ändras så att inkomstskattesatsen för skatteåret 2025 för den inkomst som delvis skattefria samfund, väglag och allmännyttiga samfund har erhållit från en fastighet är 4,09 procent,

7 punkten ändras så att inkomstskattesatsen för skatteåret 2026 för den inkomst som delvis skattefria samfund, väglag och allmännyttiga samfund har erhållit från en fastighet är 4,11 procent,

8 punkten ändras så att inkomstskattesatsen för skatteåret 2027 den inkomst som delvis skattefria samfund, väglag och allmännyttiga samfund har erhållit från en fastighet är 4,13 procent.

125 §. Arbetsinkomstavdrag. Det föreslås att bestämmelserna i paragrafens 2 mom. om grunderna för fastställande av avdraget ska ändras. Strukturen på minskningen av avdraget ändras så att den sker i två steg. Det föreslås att avdragets kumulativa beräkningsgrund ändras så att avdraget istället för nuvarande 12,5 procent ska utgöra 10,3 procent av det belopp varmed de inkomster som berättigar till avdrag överstiger 2 500 euro. Det föreslås att det maximala beloppet höjs från nuvarande 1 770 euro till 1 800 euro. När den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst överstiger 16 000 euro minskas avdraget med 1,95 procent istället för med nuvarande 1,84 procent av det belopp med vilket nettoförvärvsinkomsten överstiger 16 000 euro. Till den del den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst överstiger 40 000 euro minskas emellertid avdraget med 1,30 procent för den överskridande delen. För närvarande är gränsen för nettoförvärvsinkomsten 33 000 euro.

126 §. Invalidavdrag vid statsbeskattningen. Det föreslås att paragrafen ska upphävas, varvid invalidavdraget vid statsbeskattningen slopas i inkomstbeskattningen.

130 §. Uträkningsgrunden för kommunalskatten. Det föreslås att hänvisningen till 66 § i den upphävda kommunallagen i 1 mom. ändras så att den gäller 111 § i den gällande kommunallagen. Termen den beskattningsbara inkomsten vid kommunalbeskattningen ändras till den beskattningsbara förvärvsinkomsten.

132 §. Avdrag av underskottsgottgörelse från den skattskyldiges statsskatt. Det föreslås att 1 mom. ändras så att omnämmandet av invalidavdraget vid statsbeskattningen stryks.

143 §. Vissa övergångsstadganden. Det föreslås att 4 mom. upphävs. Det föreslås att bestämmelserna om invalidavdrag vid beskattningen upphävs och att de medel som inbesparas på detta sätt riktas till utveckling av handikappservicen.

7.10 Lag om inkomstskatteskalan för 2023

I denna proposition föreslås det att förvärvsinkomstskatteskalan struktur ska revideras då det lagstiftas om förvärvsinkomstskatteskalan för 2023. Statens inkomstskatteskala ändras så att den består av fem inkomstklasser i stället för nuvarande fyra. Det första steget ska inledas vid noll euro och den nuvarande skatten på åtta euro vid den första undre gränsen slopas. Skalans marginalskatteprocenter skärps så att marginalskatteprocenten vid skalans lägsta steg i procentenheter motsvarar det belopp med vilket procentsatserna för kommunalskatt sänks och de övriga stegens skattesatser för marginalskatt höjs på motsvarande sätt. Detta innebär att man på förvärvsinkomst börjar betala inkomstskatt till staten på en lägre inkomstnivå jämfört med nuläget, det vill säga fler skattskyldiga än hittills kommer att betala inkomstskatt till staten. Inkomstgränserna för inkomstklasserna och marginalskattegraderna dimensioneras så att revideringens verkningar när det gäller beskattningen av förvärvsinkomster ska vara så neutrala som möjligt.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering kommer den s.k. solidaritetsskatten att kvarstå fram till regeringsperiodens slut. Detta har beaktats i den föreslagna skatteskalan. De slutliga skattegrunderna för förvärvsinkomster 2023 kommer att framgå av en regeringsproposition som ska lämnas 2022.

7.11 Lag om skatteredovisning

12 §. Skattetagargruppernas utdelning. I paragrafen finns bestämmelser om de fasta andelarna vid utdelning av samfundsskatten. Det föreslås i propositionen att kommunernas andel av intäkterna från samfundsskatten ska sänkas med en tredjedel och statens andel höjas i motsvarande grad. Det föreslås därför att paragrafen ska ändras så att kommunernas fasta andel av utdelningen av samfundsskatt ska uppgå till 20,87 procent. Statens fasta andel av utdelningen föreslås vara 79,13 procent.

12 f §. Skattetagargruppernas utdelning skatteåren 2020–2027. Det föreslås i paragrafen om den temporära fördelningen av andelar vid utdelningen av samfundsskatt 2020–2027. Det föreslås i propositionen att kommunernas andel av intäkterna från samfundsskatten åren 2023–2027 ska sänkas med en tredjedel och statens andel höjas i motsvarande grad. Enligt förslaget ska

4 punkten ändras så att kommunernas utdelning av samfundsskatt för skatteåret 2023 är 21,37 procent och statens utdelning av samfundsskatt är 78,63 procent,

5 punkten ändras så att kommunernas utdelning av samfundsskatt för skatteåret 2024 är 20,35 procent och statens utdelning av samfundsskatt är 79,65 procent,

6 punkten ändras så att kommunernas utdelning av samfundsskatt för skatteåret 2025 är 20,48 procent och statens utdelning av samfundsskatt är 79,52 procent,

7 punkten ändras så att kommunernas utdelning av samfundsskatt för skatteåret 2026 är 20,57 procent och statens utdelning av samfundsskatt är 79,43 procent,

8 punkten ändras så att kommunernas utdelning av samfundsskatt för skatteåret 2027 är 20,65 procent och statens utdelning av samfundsskatt är 79,35 procent,

13 §. De enskilda kommunernas utdelning. I paragrafen föreskrivs det om grunderna för beräkning av de enskilda kommunernas utdelning av samfundsskatt. I propositionen föreslås det att de enskilda kommunernas relativa ställning inte ska förändras med anledning av sänkningen av kommunernas samfundsskatt. Därför föreslås det att 3 mom. ändras så att man som grund för beräkningen av skogsposten använder 66,67 procent av det belopp som räknats ut på basis av förändringen i bruttorotprisinkomsterna.

7.12 Lag om Skatteförvaltningen

30 §. Beskattningskostnaderna och deras fördelning. I paragrafen finns bestämmelser om beskattningskostnaderna och deras fördelning mellan olika skattetagare. Beskattningskostnaderna betalas av staten och staten tar ut de i 2 mom. nämnda beskattningskostnaderna av de övriga skattetagarna.

I propositionen föreslås det betydande ändringar i fördelningen av statens och kommunernas skatteutfall. Därför föreslås det att 2 mom. ändras så att staten, av de årliga kostnader som avses i 1 mom., ska ta ut 14,2 procent av kommunerna i stället för nuvarande 29,1 procent. Kommunernas andel av beskattningskostnaderna skulle således minska med 14,9 procentenheter och

statens andel å sin sida öka med 14,9 procentenheter. Den andel som Evangelisk-lutherska kyrkans församlingar svarar för ska bibehållas på nuvarande 3,2 procent och Folkpensionsanstaltens andel ska bibehållas på 5,6 procent.

7.13 Mervärdesskattelag

3 §. I paragrafens 4 mom. föreskrivs det om att den nedre gränsen för skattskyldighet inte ska tillämpas på en vårdlandskapssammanslutning.

6 §. Till paragrafen fogas bestämmelser om vårdlandskapens skattskyldighet.

I 1 mom. föreskrivs det för tydlighetens skull att ett vårdlandskap ska vara skattskyldigt för sin rörelse enligt samma regler som andra aktörer. Bestämmelsen motsvarar de bestämmelser som gäller staten och kommunerna.

Vårdlandskapets verksamhet finansieras i huvudsak med statlig finansiering med allmän täckning. Ett vårdlandskap kan ta ut avgifter för sin verksamhet.

Förutsättningarna för rörelsemässig verksamhet bedöms enligt samma allmänna principer som i fråga om andra offentliga samfund. Enbart verksamhet som utförs mot vederlag kan anses vara rörelsemässig verksamhet. Verksamhet som utförs utan vederlag är inte rörelsemässig verksamhet och står utanför mervärdesbeskattningen.

Verksamhet som ett vårdlandskap bedriver i egenskap av myndighet är inte rörelsemässig verksamhet även om det tas ut avgifter eller andra ersättningar i samband med verksamheten. Bland annat sådana tjänster som vårdlandskapet tillhandahåller, vars efterfrågan baserar sig på lag och som de facto endast kan skaffas av ett offentligt samfund, är sådan myndighetsverksamhet som står utanför mervärdesbeskattningen. Även annan sådan verksamhet som vårdlandskapet bedriver, som inte är myndighetsverksamhet, kan stå utanför mervärdesbeskattningen om inte kriterierna för verksamhet som utförs mot vederlag uppfylls.

Vårdlandskap ska också enligt mervärdesskattelagen kunna bedriva skattepliktig rörelsemässig verksamhet. Trots att vårdlandskapets verksamhet på en konkurrensutsatt marknad i regel berörs av en bolagiseringsskyldighet, kan vårdlandskapet eller dess inrättningar ha verksamheter för vilka de ska betala mervärdesskatt enligt mervärdesskattelagen. Detta för att säkerställa en neutral beskattning. Behandlingen i skattehänseende av vårdlandskapets olika verksamheter avgörs från fall till fall enligt beskattnings- och rättspraxis.

Ett vårdlandskap är i regel skyldigt att betala skatt på eget bruk i enlighet med de allmänna principerna i lagen. Vårdlandskapet ska således, för att säkerställa en neutral beskattning, betala skatt på eget bruk t.ex. för överföring av varor eller tjänster från skattepliktig verksamhet till att användas för något annat ändamål eller till att användas inom skattefri verksamhet. Vårdlandskapet ska i likhet med övriga offentliga samfund betala skatt på eget bruk också för överlåtelse av restaurang- eller cateringtjänster till personalen även när tjänsten inte överläts i samband med den skattepliktiga rörelsen och motsvarande tjänster inte säljs till utomstående. Bestämmelser om vårdlandskapets skyldighet att betala skatt på eget bruk av en tjänst som avser fastighetsinnehav föreslås i 32 §.

I 2 mom. föreslås en förtydligande bestämmelse om vårdlandskapens skyldighet att betala skatt för byggtjänster som enligt 33 § tagits i eget bruk även då överlåtelsen av en fastighet inte är rörelsemässig. Bestämmelsen motsvarar de bestämmelser som gäller staten och kommunerna.

Enligt 3 mom vårdlandskapet är skyldig av neutralitetsskäl att betala skatt på försäljning av varor som skaffats för anläggningstillgångar och för sådan användning som berättigar till återbäring enligt 130 §, även då försäljningen inte är rörelsemässig. Till den del tillgångarna används för skattepliktig verksamhet och inte för ett sådant ändamål som omfattas av avdragsbegränsningarna, ska det betalas skatt på försäljningen.

Ett vårdlandskaps affärsverk, som inte är en självständig juridisk person, utgör i skattehänseende en del av vårdlandskapet. I skattehänseende ska affärsverket alltså behandlas på samma sätt som vårdlandskapet.

8 §. Paragrafen ändras med anledning av de i reformen föreslagna ändringarna i ansvaret för att ordna social- och hälsovård och räddningsväsendet.

Paragrafens 1 mom. ändras så att landskapet Åland i lagen inte längre jämföras med en kommun.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska landskapet Åland och kommuner som hör till landskapet Åland i lagen jämföras med vårdlandskap. Reformen av ansvaret för ordnande av social- och hälsovård gäller inte landskapet Åland, och ansvaret för att ordna social- och hälsovård och räddningsväsendet kvarstår därför hos vårdlandskapen. Den föreslagna ändringen i paragrafen medför inga ändringar i landskapet Ålands nuvarande ställning vid mervärdesbeskattningen, utan syftet med ändringen är enbart att landskapets rätt till den återbäring för kalkylerad mervärdeskatt som avses i lagens 130 a § ska förbli oförändrad.

I det föreslagna 2 mom. jämföras också vårdlandskapssammanslutningar skattemässigt med vårdlandskap. Det föreskrivs om vårdlandskap i 1 § i lagen om vårdlandskap och om vårdlandskapssammanslutningar i 58 § i den lagen.

I lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet och lagen om ordnade av räddningsväsendet föreskrivs det om ansvaret för att ordna social- och hälsovård och räddningsväsendet i Nyland. Ansvaret för att ordna tjänster innehas i enlighet med lagarna av vårdlandskapen i Nyland, Helsingfors stad och HUS-landskapssammanslutningen. På vårdlandskapen i Nyland ska det enligt det föreslagna 2 mom. tillämpas samma bestämmelser i mervärdeskattelagen som på de andra vårdlandskapen. I paragrafens 3 mom. föreslås bestämmelser om att även Helsingfors stad vid mervärdesbeskattningen ska jämföras med vårdlandskaps när Helsingfors stad har ansvar för att ordna social- och hälsovård eller räddningsväsendet inom sitt område i enlighet med de ovannämnda lagarna. När Helsingfors stad har ansvar för att ordna någon annan verksamhet än den verksamhet som nämns ovan eller när Helsingfors stad ordnar frivillig verksamhet ska liksom i nuläget samma bestämmelser i mervärdeskattelagen tillämpas på Helsingfors stad som på andra kommuner. Helsingfors stad får således den i 130 § i mervärdeskattelagen avsedda återbäring av mervärdeskatt som gäller skattepliktiga anskaffningar i samma omfattning som i nuläget. Enligt det föreslagna 3 mom. ska också HUS-landskapssammanslutningen jämföras med vårdlandskap vid mervärdesbeskattningen.

33 §. I paragrafen föreskrivs det om skyldighet att betala skatt på eget bruk när en fastighet som är föremål för nybygge eller ombyggnad överläts innan den tas i bruk efter det att byggtjänsten har utförts.

Paragrafens 1 mom. ändras så att skyldigheten att betala skatt utöver näringsidkare, staten och kommuner gäller även vårdlandskap.

Ett vårdlandskap ska enligt 31 § 1 mom., liksom andra aktörer, av neutralitetsskäl betala skatt på eget bruk av en byggtjänst i de situationer som nämns i bestämmelsen.

35 §. I paragrafen ingår en definition av skattefria hälso- och sjukvårdstjänster. Enligt den gällande 1 punkten betraktas som skattefri hälso- och sjukvård de åtgärder som närmare definieras i paragrafen, om det är fråga om vård vid en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård som upprätthålls av staten eller kommunen eller vård som avses i lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990).

Det föreslås att det till 1 punkten fogas ett omnämnande av vård vid en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård som upprätthålls av vårdlandskapet. Skattefriheten gäller med stöd av 8 § i lagförslaget också vård vid verksamhetsenheter som upprätthålls av andra offentliga samfund som ansvarar för ordnande av hälso- och sjukvården.

Trots reformen ska kommunerna ha möjlighet att frivilligt tillhandahålla hälso- och sjukvårdstjänster. Det kan i princip vara fråga om till exempel företagshälsovård eller hälso- och sjukvårdstjänster som kompletterar vårdlandskapets utbud. Även den hälso- och sjukvård som kommunen bedriver ska fortsättningsvis vara skattefri. [Innehållet i denna bestämmelse kan preciseras senare, om närmare bestämmelser om kommunernas verksamhet tas in i hälso- och sjukvårdslagstiftningen.]

38 §. I paragrafen ingår en definition av skattefri socialvård. Enligt det gällande 1 mom. avses med socialvård sådan i paragrafen närmare definierad verksamhet som bedrivs av staten eller kommunen samt verksamhet som bedrivs av någon annan producent av socialvårdstjänster under övervakning av socialmyndigheterna.

Till 1 mom. fogas enligt förslaget ett omnämnande av verksamhet som bedrivs av vårdlandskapet. Skattefriheten gäller med stöd av 8 § i lagförslaget också verksamhet av andra offentliga samfund som ansvarar för ordnande av socialvården. Kommunen ska fortfarande ha ansvaret för att ordna sådana i 38 a § avsedda småbarnspedagogiska tjänster som ska betraktas som socialvård. Även den socialvård som kommunen bedriver ska fortsättningsvis vara skattefri. [Innehållet i denna bestämmelse kan preciseras senare, om närmare bestämmelser om kommunernas verksamhet tas in i socialvårdslagstiftningen.]

79 §. Paragrafens 1 mom. ändras inte.

Bestämmelsen i det gällande 2 mom. upphävs som onödig för de allmänna reglerna i unionens lagstiftning ska tillämpas. När Finland anslöt sig till Europeiska unionen togs det i momentet för tydlighetens skull in en uttrycklig bestämmelse om behandlingen i skattehänseende av underskott som kommunen har täckt. Något förtydligande behövs inte längre. I det föreslagna 2 mom. tas bestämmelsen i det gällande 3 mom. in.

Paragrafens 3 mom. motsvarar det gällande 4 mom., dock så att hänvisningen till 3 mom. ändras till en hänvisning till 2 mom.

120 §. I paragrafen föreskrivs det om situationer där avdraget för den skatt som ingår i en anskaffning och som gäller en fastighetsinvestering ska justeras. På en kommuns i 130 § avsedda användning som berättigar till återbäring tillämpas samma bestämmelser som på användning som berättigar till avdrag. Enligt paragrafens 2 mom. är en förutsättning för justeringen att näringsidkaren har gjort fastighetsinvesteringen för rörelse eller att det är en kommun som har gjort fastighetsinvesteringen.

Även vårdlandskap ska enligt förslaget ha rätt till återbäring som avses i 130 § och användning som berättigar till återbäring ska i systemet för justering av fastighetsinvesteringar jämföras med användning som berättigar till avdrag. Paragrafens 2 mom. ändras så att avdraget ska justeras också då det är ett vårdlandskap som har gjort fastighetsinvesteringen.

121 e §. I paragrafen föreskrivs det om villkoren för att rättigheten och skyldigheten att justera avdrag ska överföras vid överlåtelse av en fastighet. Rättigheten och skyldigheten att justera avdrag överförs om villkoren uppfylls, om inte något annat uttryckligen har överenskommit.

Om ett vårdlandskap överlåter en fastighet eller nyttjanderätten till en fastighet, överförs rättigheten och skyldigheten att justera avdrag på mottagaren. De föreslagna bestämmelserna motsvarar de bestämmelser som gäller kommunen.

För att det förfarande som gäller en fastighetsinvestering ska vara så enkelt som möjligt för de skattskyldiga, överförs rättigheten och skyldigheten att justera avdrag enligt paragrafens 2 punkt även när en fastighet överläts till ett vårdlandskap. Överlåtaren behöver alltså inte veta för vilket ändamål vårdlandskapet skaffar fastigheten. De föreslagna bestämmelserna motsvarar de bestämmelser som gäller kommunerna och staten.

130 §. I paragrafen föreskrivs det om ett vårdlandskaps rätt till återbäring av den skatt som ingår i skattepliktiga anskaffningar. För att förbättra anskaffningsneutraliteten ska vårdlandskapen ha rätt att som återbäring få den mervärdesskatt som ingår i anskaffningar som gjorts för skattefri verksamhet och verksamhet som står utanför mervärdesbeskattningen. Rätten till återbäring ska gälla anskaffningar som gjorts för vårdlandskapets allmänna förvaltning, social- och hälsovård och räddningsväsendet.

Enligt den föreslagna 8 § betraktas som vårdlandskap också vårdlandskapssammanslutningar och HUS-landskapssammanslutningen. Helsingfors stad ska ha rätt till återbäring i den nuvarande omfattningen både när den ordnar social- och hälsovård och när den ordnar annan verksamhet. Även landskapet Ålands rätt till återbäring ska kvarstå i sin nuvarande omfattning. Rätten till återbäring ska också gälla kommuner som hör till landskapet Åland. Kommunerna ska gemensamt till staten betala tillbaka de återbäringar de fått. Bestämmelser om förfarandet för återkrav av återbäring ska utfärdas genom en separat lag.

Rätten till återbäring enligt paragrafens 1 mom. gäller sådan skatt enligt 10 kap. som ingår i en anskaffning och från vilken avdrag inte får göras eller för vilken återbäring enligt 131 § inte betalas. I fråga om skattepliktig rörelse ska vårdlandskapet ha rätt att i vanlig ordning dra av den mervärdesskatt som ingår i anskaffningarna.

Liksom i fråga om kommunernas nuvarande rätt till återbäring ska rätten till återbäring till sin omfattning motsvara den avdragsrätt som hänför sig till den skattepliktiga verksamheten. Av konkurrensneutralitetsskäl gäller rätten till återbäring i nuläget inte anskaffningar som har gjorts för uthyrning av fastigheter. På motsvarande sätt som i fråga om kommunernas rätt till återbäring ska vårdlandskapens rätt till återbäring inte heller gälla anskaffningar som görs för privat konsumtion eller för i 114 § avsedd användning som omfattas av avdragsbegränsningar. Till exempel anskaffningar som gäller representationsändamål berättigar således inte till återbäring.

130 a §. I paragrafen föreskrivs det om kommunernas rätt till återbäring för den kalkylerade skatten på hälso- och sjukvårdstjänster och tjänster och varor som ingår i vården samt tjänster eller varor i form av socialvård vilka anskaffats skattefritt.

I och med att ansvaret för att ordna social- och hälsovård i kommunerna på det finländska fastlandet överförs på vårdlandskapet, behöver dessa kommuner i allmänhet inte längre återbäringen av den kalkylerade skatten. En kommun som hör till det finländska fastlandet ska fortfarande ansvara för att ordna sådan dagvård som avses i lagen om småbarnspedagogik (36/1973). Reformen föranleder inga ändringar när det gäller social- och hälsovården i landskapet Åland.

Paragrafen ändras så att i stället för kommunerna ska vårdlandskapen och andra offentliga samfund med ansvar för att ordna social- och hälsovård på det finländska fastlandet i huvudsak ha rätt till återbäring för den kalkylerade skatten på de nämnda skattefria anskaffningarna. Ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster ändras enligt lagförslaget inte i landskapet Åland. Landskapet Åland och de kommuner som hör till landskapet Åland ska liksom i nuläget ha rätt till återbäring.

Enligt paragrafens 2 mom. ska en kommun som hör till det finländska fastlandet dock för att trygga anskaffningsneutraliteten fortfarande ha rätt till återbäring för den kalkylerade skatten på dagvård som avses i lagen om småbarnspedagogik. En kommun kan enligt 10 § i lagen om småbarnspedagogik ordna de uppgifter som hör till barndagvården bl.a. genom att sköta uppgiften själv eller genom att anskaffa service från en privat serviceproducent. Rätten till återbäring ska på samma sätt som för närvarande tillämpas på anskaffningar som uppfyller de förutsättningar för skattefrihet som anges i 37 och 38 § i mervärdesskattelagen. I momentet föreskrivs det också om rätten för landskapet Åland och de kommuner som hör till landskapet Åland att liksom nu få återbäring för den kalkylerade skatten på anskaffning av skattefria dagvårdstjänster, och därför bör bestämmelser om rätten till återbäring i fråga om småbarnspedagogik enligt 38 a och 38 b § finnas i denna paragraf.

Enligt paragrafens 5 mom. fås återbäring inte för skattefria anskaffningar från kommunen eller vårdlandskapet. Vårdlandskapet och andra offentliga samfund som i och med reformen av social- och hälsovården blir ansvariga för att ordna tjänster har med stöd av 130 § i fråga om de social- och hälsovårdstjänster som de ordnar rätt till återbäring av den skatt som ingår i anskaffningarna, och i dessa anskaffningar ingår således inte motsvarande skattekostnad som i anskaffningar som gjorts av privata aktörer. Landskapet Åland och kommuner som hör till landskapet Åland har inte heller rätt till återbäring för skattefria anskaffningar som de gjort av varandra.

209 b §. I paragrafen föreskrivs det om skyldigheten att ge faktura. Det föreslås att 2 mom. ändras så att en faktura ska ges också över försäljning till ett vårdlandskap av en sådan vara eller tjänst som avses i 130 a §. Detta motsvarar skyldigheten att ge faktura över motsvarande försäljning till kommunerna.

Ikraftträdande

Lagen avses träda i kraft den 1 juli 2021. De bestämmelser som gäller vårdlandskapens ställning som skattskyldig föreslås således träda i kraft vid samma tidpunkt då vårdlandskapen inrättas som offentliga samfund. I 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen föreskrivs det också om ikraftträdandet av ändringarna i det system med återbäring som tillämpas för kommunernas del. Kommunernas ansvar för ordnandet av de tjänster som överförs upphör vid utgången av 2022. De ändringar som gäller systemet med återbäring träder därför i kraft först den 1 januari 2023.

I 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen föreskrivs det om tillämpningen av lagen. Det föreslås att lagen huvudsakligen ska tillämpas när skyldigheten att betala skatt har uppkommit efter det att lagen har trätt i kraft. Bestämmelserna i 130 och 130 a § tillämpas om en såld vara har leve-

rerats eller en tjänst tillhandahållits till den som är berättigad till återbäring, eller ett gemenskapsinternt förvärv gjorts, en vara överförs från upplagringsförfarande eller skyldigheten att betala skatt för en importerad vara med stöd av 87 § har uppkommit efter det att lagen har trätt i kraft.

Ikraftträdandebestämmelsens 3 mom. innehåller bestämmelser om den beskattningsmässiga behandlingen av egendomsöverföringar från kommunerna och andra än lagstadgade samkommuner till vårdlandskapen i övergångsskedet. Enligt 22 § i den föreslagna lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av lagstiftningen om den ska från och med den 1 januari 2023 till vårdlandskapet övergå den lösa egendom, de rättigheter som gäller ägande, besittning och bruk av den lösa egendomen samt de immateriella rättigheter och tillstånd som hör till den verksamhet som omfattas av vårdlandskapets ansvar för att ordna tjänster. Egendomen övergår enligt 38 § i den lagen med stöd av lag. Enligt 131 § 1 mom. i mervärdesskattelagen ska lagens bestämmelser om sådan användning som berättigar till avdrag tillämpas på sådan användning i en kommun som enligt 130 § berättigar till återbäring. Kommunen borde enligt 21 och 22 § i mervärdesskattelagen således betala skatt när den överlåter varor eller tjänster utan vederlag till vårdlandskapet. Utan en specialbestämmelse skulle systemet med återbäring enligt 130 § i mervärdesskattelagen medföra en kostnad för kommunerna trots att de inte får något vederlag för den egendom som överförs och inte heller kan överföra skatten på vårdlandskapen. Enligt momentet ska en kommun inte betala skatt när den i den nämnda situationen vederlagsfritt överlåter varor eller tjänster till vårdlandskapet. Vårdlandskapet får inte rätt till återbäring enligt 130 § i fråga om den egendom som överförs vederlagsfritt, eftersom kommunen redan har fått återbäringen och det inte ingår skatt i överlåtelsen. I den lösa egendomen ingår således ingen skattekostnad när vårdlandskapet får den, vilket till sitt ekonomiska slutresultat motsvarar en situation där vårdlandskapet ursprungligen skulle ha anskaffat den lösa egendomen för användning enligt 130 §. Således är vårdlandskapet skyldigt att betala skatt på eget bruk när vårdlandskapet senare överför egendomen i annan användning än användning som berättigar till återbäring eller avdrag.

I 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen föreskrivs det om den skattemässiga behandlingen av egendomsöverföringarna från de lagstadgade samkommunerna till vårdlandskapen i övergångsskedet. Enligt 19 § i den föreslagna lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av lagstiftningen om den ska samkommunerna för specialiserad sjukvård och samkommunerna för specialomsorgsdistrikt för utvecklingsstörda med sina tillgångar och skulder samt förbindelser överförs till vårdlandskapen den 1 januari 2023. Egendomen övergår enligt 38 § i den lagen med stöd av lag. Enligt 26 § 3 mom. i nämnda lagen tillgångar av HUS-omsorgsdistrikt ska överförs med stöd av lag till HUS-landskapssammanslutningen. Vid mervärdesbeskattningen har företagsarrangemangen inte nödvändigtvis några följder för dem som överlåter eller tar emot tillgångar. Exempelvis ett överlåtande bolag eller ett bolag som delas och nya bolag som bildas orsakas inga mervärdesskattepåföljder av att verksamheten avslutas eller inleds. Överföringen av samkommunerna med sina tillgångar och skulder samt förbindelser till vårdlandskapen på det sätt som avses i 19 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av lagstiftningen om den motsvarar till sina särdrag fusion och delning. I momentet föreskrivs det om att överföring av medel inte betraktas som försäljning eller vederlagsfri överlåtelse vid mervärdesbeskattningen och att samkommunens rättigheter och skyldigheter i fråga om beskattningen till denna del övergår till vårdlandskapet, för att de skattemässiga konsekvenserna av överföringen av medlen ska motsvara konsekvenserna av en universalsuccession. Vid tillämpning av systemet för justering av fastighetsinvesteringar överförs således samkommunens och kommunens rättighet och skyldighet att justera avdrag till vårdlandskapet.

7.14 Lag om beskattningsförfarande

16 §. Utomståendes allmänna skyldighet att lämna uppgifter om utgifter och avdrag. I paragrafen finns bestämmelser om utomståendes allmänna skyldighet att lämna uppgifter om utgifter och avdrag till Skatteförvaltningen. Det föreslås att ett omnämnande av vårdlandskapen ska fogas till 5 mom., vilket innebär att också vårdlandskapen för beskattningen ska lämna Skatteförvaltningen behövliga uppgifter om lån som beviljats skattskyldiga samt om lånens användningssyfte, kapital och ränta.

Enligt 11 mom. ska kommuner och samkommuner som tar ut i 31 § 1 mom. 5 punkten i inkomstskattelagen nämnda avgifter på förtroendevaldas mötesarvoden lämna Skatteförvaltningen behövliga uppgifter om de uttagna avgifterna. Det föreslås att momentet ändras så att även vårdlandskapen ska lämna Skatteförvaltningen motsvarande uppgifter om avgifter som tagits ut på förtroendevaldas mötesarvoden.

18 §. Myndigheternas allmänna skyldighet att lämna uppgifter. I paragrafen finns bestämmelser om myndigheternas allmänna skyldighet att lämna uppgifter till Skatteförvaltningen. Enligt 5 mom. i paragrafen ska statliga och kommunala myndigheter för beskattningen lämna Skatteförvaltningen behövliga uppgifter som de har i sin besittning om fastigheter, om byggnaderna på dem, om markens och byggnadernas beskaffenhet samt om planläggningen och ägarna. Det föreslås att momentet ändras så att vårdlandskapens myndigheter ska ha motsvarande anmälningsskyldighet som statliga och kommunala myndigheter beträffande uppgifter som de har i sin besittning.

Enligt 6 mom. i paragrafen ska statliga och kommunala myndigheter samt andra offentliga samfund för beskattningen lämna Skatteförvaltningen behövliga uppgifter som de har i sin besittning om beviljade närings-, sysselsättnings- och därmed jämförbara subventioner och understöd samt om mottagarna och de utbetalda beloppen. Skyldigheten att lämna upplysningar gäller också andra samfund som beviljar subventioner och understöd, när dessa helt eller delvis finansieras med offentliga medel. Det föreslås att momentet ändras så att vårdlandskapens myndigheter ska ha motsvarande anmälningsskyldighet som statliga och kommunala myndigheter.

20 §. Myndigheternas särskilda skyldighet att lämna uppgifter. I paragrafen föreskrivs om myndigheternas särskilda skyldighet att lämna uppgifter. Enligt 1 mom. i paragrafen ska statliga och kommunala myndigheter samt andra offentliga samfund på begäran av Skatteförvaltningen lämna eller för granskning förete sådana uppgifter som kan behövas för beskattning eller ändringssökande och som framgår av handlingar som myndigheten eller det offentliga samfundet har i sin besittning eller annars känner till, om uppgifterna inte gäller en sak i vilken vittnesmål enligt lag inte får avges. Ingen får dock vägra lämna sådana uppgifter om någon annans ekonomiska ställning som inverkar på beskattningen.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. ska preciseras så att förutom stat och kommun även vårdlandskap ska nämnas vid sidan av de övriga offentliga samfunden.

25 §. Avgifter. I paragrafen föreskrivs det att Skatteförvaltningen i princip har rätt att avgiftsfritt få sådana uppgifter som behövs för beskattningen. Om en statlig eller kommunal myndighet lämnar ut stora mängder uppgifter i form av massutlämnande till Skatteförvaltningen, ska Skatteförvaltningen emellertid enligt 2 mom. till myndigheten betala de kostnader som denna i genomsnitt orsakas, med undantag av allmänna förvaltningskostnader, kapitalkostnader, hyreskostnader för maskiner och anläggningar samt lokalkostnader.

För att vårdlandskapen ska ha samma ställning som staten och kommunerna även i detta sammanhang, föreslås det att 2 mom. ändras så att momentet förutom statliga och kommunala myndigheter även gäller vårdlandskapens myndigheter.

91 a §. Meddelande om kommunens och församlingens inkomstkattesats. I paragrafen finns det bestämmelser om meddelandet av kommunens och församlingens inkomstkattesats. Enligt 1 mom. i paragrafen ska kommunen ange inkomstkattesatsen med en fjärdedels procentenhets noggrannhet. Eftersom kommunalskatteprocenten i fortsättningen kommer att vara betydligt lägre än hittills föreslås det att 1 mom. ändras så att kommunen ska ange inkomstkattesatsen med en tiondels procentenhets noggrannhet. Ändringen tillämpas för första gången på meddelandet om inkomstkattesatsen för 2024.

91 b §. Temporära bestämmelser om meddelande av kommunens inkomstkattesats. Det föreslås att det till lagen temporärt fogas en bestämmelse där man ska föreskriva om noggrannheten för kommunernas inkomstkattesats för 2023. För 2023 ska kommunerna ange inkomstkattesatsen till Skatteförvaltningen med en hundradels procentenhets noggrannhet.

I 2 mom. föreskrivs det om hur kommunens inkomstkattesats ska fastställas om kommunen inte meddelar en inkomstkattesats för 2023 inom den tidsfrist som anges i 91 a § eller om inkomstkattesatsen avviker från vad som bestäms i 53 § i lagen om införande av den föreslagna reformen. I sådana situationer får inkomstkattesatsen för år 2022 tillämpas, minskad med 12,63 procentenheter. I 2 mom. föreskrivs det dessutom om hur kommunens inkomstkattesats ska fastställas om kommunen inte meddelar en inkomstkattesats för 2024 inom den tidsfrist som anges i 91 a § eller om inkomstkattesatsens noggrannhet avviker från det som bestäms i 91 a §. I sådana situationer får inkomstkattesatsen för år 2023 tillämpas, avrundad till närmaste tiondels procentenhet.

7.15 Lag om tjänsteinnehavare i kommuner och vårdlandskap

Det föreslås att lagens rubrik ändras samtidigt som det föreslås att tillämpningsområdet utvidgas så att det omfattar inte bara tjänsteinnehavare hos kommunerna utan också tjänsteinnehavare hos vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna. Det föreslås att ordet ”kommunala” ändras till ”kommuner”. Ordet har blivit vedertaget och motsvarande ändring har gjorts i den nya kommunallagen.

1 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att tillämpningsområdet utvidgas så att lagen tillämpas även på tjänsteinnehavare hos vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna.

2 §. Tjänsteinnehavare och tjänsteförhållande. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den motsvarar innehållet. Dessutom föreslås det att paragrafens tillämpningsområde ska utvidgas till att även gälla vårdlandskapen.

3 § 2 mom., 6 § 1 och 2 mom., 23 §, 25 § 1 mom. och 39 § 2 mom. Enligt gällande ordalydelse gäller var och en av paragraferna kommunens rätt eller skyldighet gentemot kommunala tjänsteinnehavare. Eftersom det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta även vårdlandskap, föreslås bestämmelserna bli tillämpliga även på tjänsteinnehavare hos vårdlandskapen.

4 §. Offentligt ansökningsförfarande. Det föreslås att 1 mom. preciseras så att vårdlandskapslagen fogas till momentet och att 3 mom. preciseras så att ordet instruktion ändras till förvaltningsstadga. Utgångspunkten för 2015 års kommunallag (410/2015) är att alla ärenden som tidigare reglerats med instruktioner nu ska samlas i en förvaltningsstadga.

5 §. Anställning i tjänsteförhållande. Det föreslås att paragrafen delas upp i två olika moment. I 1 mom. kvarstår enligt förslaget bestämmelsen om att i ett tjänsteförhållande som har varit offentligt ledigförklarat kan anställas endast en person som har sökt det inom ansökningstiden och uppfyller behörighetsvillkoren. I ett tjänsteförhållande som ledigförklarats i ett vårdlandskap kan anställas endast en person som har sökt tjänsten inom utsatt tid.

Vid en jämförelse av för- och nackdelarna med ett öppet och offentligt ansökningsförfarande å ena sidan och ett samtyckesförfarande å andra sidan vid anställning av vårdlandskapets ledande tjänsteinnehavare underbyggs samtyckesförfarandet av bl.a. möjligheten att få goda sökande i synnerhet bland personer i sådana ledaruppgifter inom produktion som konkurrerar med den privata sektorn. Kraven på öppenhet och transparens förutsätter dock ett offentligt ansökningsförfarande. Det bör förutsättas att också de som gått med på att söka enligt ett samtyckesförfarande offentliggörs, och en jämförelse av alla sökande bör förberedas tillsammans. Samtyckesförfarandets motiv att locka sökande som inte vill vara med i en offentlig jämförelse förlorar då sin betydelse.

Som 2 mom. föreslås den bestämmelse i den gällande paragrafen enligt vilken till tjänsten som kommundirektör och i enlighet med fullmäktiges beslut även till ett annat tjänsteförhållande också kan antas en person som inte har sökt tjänsten om han eller hon samtycker därtill och förutsatt att hans eller hennes behörighet har utretts. Dessutom föreslås det att bestämmelsen preciseras så att det handlar uttryckligen om tjänster hos kommunen. Preciseringsen innebär att nuläget i kommunerna inte förändras.

16 a §. Det föreslås att paragrafen kompletteras med ett omnämmande av att en tjänsteinnehavare har rätt att få ledigt från arbetet också för att sköta vårdlandskapets förtroendeuppdrag samt med en hänvisning till x § i vårdlandskapslagen (/). Motsvarande ändring föreslås i paragrafens rubrik. Idare föreslås det att ordalydelsen preciseras så att den motsvarar ordalydelsen i den bestämmelse i kommunallagen som gäller rätt att få ledigt från arbetet för att sköta kommunens förtroendeuppdrag.

43 §. Förfarandet vid upphävande av tjänsteförhållande. I 2 mom. föreskrivs det om arbetsgivarens skyldighet att förhandla i samband med uppsägningar av ekonomiska orsaker eller av produktionsorsaker och hänvisas det till lagen om samarbete mellan kommunala arbetsgivare och arbetstagare. Det föreslås att hänvisningen ändras till lagen om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och vårdlandskap.

48 §. Förfarandet vid avstängning från tjänsteutövning. I paragrafen föreskrivs det om den behöriga myndigheten i kommunen vid beslut om avstängning från tjänsteutövning. Kommunstyrelsen eller någon annan myndighet som numera fastställs i förvaltningsstadgan, tidigare i en instruktion, beslutar om tjänsteutövning. Eftersom det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta tjänsteinnehavare hos vårdlandskapen föreslås det i analogi med detta att paragrafen kompletteras med en bestämmelse om vårdlandskapsstyrelsens och vårdlandskapsdirektörens behörighet att besluta om avstängning från tjänsteutövning. Dessutom ändras den instruktion som det hänvisas till i paragrafen till förvaltningsstadgan i enlighet med bestämmelserna i den gällande kommunallagen och den föreslagna vårdlandskapslagen.

50 §. Ändringssökande. I 1 mom. föreskrivs det om sökande av ändring i ett beslut som arbetsgivaren fattat. Begäran om omprövning görs enligt kommunallagens bestämmelser om begäran om omprövning. Eftersom det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta även vårdlandskap, föreslås det att bestämmelsen kompletteras med ett omnämmande av vårdlandskapslagens bestämmelser om begäran om omprövning. I 2 mom. föreslås en rättelse av namnet på den lag som gäller kommunernas och vårdlandskapens tjänstekollektivavtal.

53 §. *Ersättning för rättegångskostnader.* Till 1 mom. fogas enligt förslaget en bestämmelse om att den som anfört vårdlandskapsbesvär ska vara ersättningsskyldig på motsvarande sätt som den som anfört kommunalbesvär. Förvaltningsprocesslagen (586/1996) har upphävts genom lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Hänvisningen till förvaltningsprocesslagen ändras i analogi med detta till en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

7.16 Lag om kommunernas och vårdlandskapens arbetskollektivavtal

Det föreslås att lagens rubrik ändras samtidigt som det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta inte bara kommuner utan även vårdlandskap.

1 §. *Enligt den gällande bestämmelsen har kommunala avtalsdelegationen rätt att ingå arbetskollektivavtal på kommuns och kommunalförbunds vägnar.* Genom lag 254/1993 ändrades kommunala avtalsdelegationen till kommunala arbetsmarknadsverket. I en annan regeringsproposition som nu överlämnas samtidigt föreslås det en lag om anordnande av intressebevakning för arbetsgivare i kommuner och vårdlandskap. Genom den lagen inrättas enligt förslaget det offentlighetsliga samfundet Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT, som föreslås ha behörighet att företräda kommunerna och samkommunerna samt vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna enligt vårdlandskapslagen i ärenden som hänför sig till intressebevakning för arbetsgivare. Det föreslås att 1 mom. ändras på motsvarande sätt så att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ingår arbetskollektivavtal på kommunernas, samkommunernas, vårdlandskapens och vårdlandskapssammanslutningarnas vägnar samt på sådana aktiebolags, stiftelsers eller andelslag vägnar som är medlemssamfund.

Dessutom föreslås det att ordalydelsen ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun. Kommunalförbunden blev samkommuner genom ändringslagen 979/1992.

Även 2 och 3 mom. ändras enligt förslaget så att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT nämns i stället för kommunala avtalsdelegationen.

1 a §. *I paragrafen föreskrivs det om överföring av beslutanderätt i ärenden som gäller tillämpningen av ett arbetskollektivavtal eller arbetstagares lön eller andra anställningsvillkor och som får prövas av kommunen eller kommunalförbundet.* Det föreslås att ordalydelsen ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun, förbundsfullmäktige med samkommunsfullmäktige och instruktion med förvaltningsstadga. Även hänvisningen till kommunallagen ändras så att det hänvisas till den gällande kommunallagen (410/2015).

Som ett nytt 2 mom. föreslås en bestämmelse om vårdlandskapets rätt att enligt ett kollektivavtal besluta om tillämpningen av kollektivavtalet eller om arbetstagares lön eller andra anställningsvillkor. Även vårdlandskapsfullmäktige föreslås kunna överföra sin beslutanderätt på någon annan myndighet i vårdlandskapet.

2 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT, som föreslås kunna bemyndiga en kommun, en samkommun, ett vårdlandskap eller en vårdlandskapssammanslutning att för egen del ingå kollektivavtal inom de gränser som styrelsen eller dess sektioner bestämmer.

7.17 Lag om kommunernas och vårdlandskapens tjänstekollektivavtal

Det föreslås att lagens rubrik ändras samtidigt som det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta inte bara kommuner utan även vårdlandskap.

1 §. *I paragrafen föreskrivs det om lagens tillämpningsområde.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att kommunala tjänsteinnehavare ersätts med tjänsteinnehavare hos kommuner, samkommuner, vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar.

Det föreslås att 2 mom. upphävs. Hänvisningen till sådana tillfälliga offentlighetsrättsliga anställningsförhållanden som avses i 98 § i kommunallagen behövs inte eftersom det inte längre finns något sådant omnämmande i den nya kommunallagen. I övrigt regleras begreppet tjänsteinnehavare på ett tillräckligt allomfattande sätt redan i det föreslagna 1 mom.

2 §. *I paragrafen anges vad man inte får ingå tjänstekollektivavtal om.* Det föreslås att 3 mom. 2 punkten ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun och bestämmelsen kompletteras med ett omnämmande av vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar.

I 4 mom. i paragrafen föreskrivs det att i angelägenheter gäller utöver vad som bestäms i tjänstekollektivavtalet också vad som med kommunala avtalsdelegationens samtycke med tjänsteinnehavare med avtalslön är överenskommet i varje enskilt fall. Det föreslås att momentet ändras så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT. Genom lag 254/1993 ändrades kommunala avtalsdelegationen till kommunala arbetsmarknadsverket. I en annan regeringsproposition som nu överlämnas samtidigt föreslås det en lag som gäller Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT, som ska ha hand om intressebevakningen för arbetsgivare i kommunerna, samkommunerna, vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna samt i vissa kommunsammanslutningar. Med anledning av detta föreslås det att 4 mom. ändras analogt så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT.

3 §. I 1 mom. fastställs kommunala avtalsdelegationen som part i tjänstekollektivavtal, dvs. kommunala avtalsdelegationen berättigas att ingå tjänstekollektivavtal som gäller kommunala anställningsförhållanden. Det föreslås att momentet ändras i enlighet med det som anförts ovan så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT, som föreslås vara avtalspart.

På grund av slopandet av ordet kommunala föreslås det också att ordalydelsen i 1 mom. ändras så att samkommun för tydlighetens skull tas in jämsides med kommun för att bestämmelsen ska omfatta anställningsförhållandena hos båda dessa. Utöver det föreslås det att 1 mom. kompletteras med anställningsförhållanden hos vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna.

Enligt 2 mom. kan kommunala avtalsdelegationen bemyndiga en kommun eller ett kommunalförbund att för egen del ingå tjänstekollektivavtal inom de gränser som avtalsdelegationen bestämmer. Det föreslås att momentet ändras i enlighet med vad som anförts ovan så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT, som föreslås kunna bemyndiga en kommun, en samkommun, ett vårdlandskap eller en vårdlandskapssammanslutning att för egen del ingå tjänstekollektivavtal inom de gränser som Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT bestämmer. Också i detta moment ersätts kommunalförbund enligt förslaget med samkommun.

Även 3 mom. ändras enligt förslaget så att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT nämns i stället för kommunala avtalsdelegationen.

Vidare föreslås det i 4 mom. ett omnämmande av vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutning jämsides med kommun och samkommun.

5 §. *I paragrafen anges vem som är bunden av tjänstekollektivavtal och fastställs vissa rättigheter för kommunala avtalsdelegationen. Avsikten är inte att ändra innehållet i paragrafen, men eftersom det i en annan regeringsproposition som nu överlämnas samtidigt föreslås bestämmelser om Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT, som ska ha hand om intressebevakningen för arbetsgivare i kommunerna, samkommunerna, vårdlandskapen och vårdlandskapsammanslutningarna samt i vissa kommunsammanslutningar, föreslås det att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT i varje moment i paragrafen. Samtidigt föreslås det att vårdlandskap fogas till förteckningen över dem som är bundna av tjänstekollektivavtal och att vårdlandskap fogas till alla moment där också kommuner nämns. Vidare ändras ordalydelsen i paragrafen så att samkommun tas in i stället för kommunalförbund i alla moment där det ordet förekommer.*

5 a §. *I paragrafen föreskrivs det om överföring av beslutanderätt i ärenden som gäller tillämpningen av ett tjänstekollektivavtal eller tjänsteinnehavares lön eller andra anställningsvillkor och som får prövas av kommunen eller kommunalförbundet. Det föreslås att ordalydelsen ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun, förbundsfullmäktige med samkommunsfullmäktige och instruktion med förvaltningsstadga. Även hänvisningen till kommunallagen ändras så att det hänvisas till den gällande kommunallagen (410/2015).*

Det föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen. Enligt momentet ska vårdlandskapet och vårdlandskapssammanslutningen på motsvarande sätt som kommunen och samkommunen ha rätt att enligt ett tjänstekollektivavtal besluta om tillämpningen av tjänstekollektivavtalet eller tjänsteinnehavares lön eller andra anställningsvillkor. Även vårdlandskapsfullmäktige föreslås kunna överföra sin beslutanderätt till någon annan myndighet i vårdlandskapet på motsvarande sätt som kommunfullmäktige eller samkommunsfullmäktige.

8 §. *I paragrafens 2 mom. definieras lockout och strejk. Det föreslås att momentet ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun och så att vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutning tas in jämsides med kommun och samkommun.*

Enligt 3 mom. i paragrafen beslutar kommunala avtalsdelegationen om att lockout utlyses. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att med de motiveringar som anförts ovan ersätts kommunala avtalsdelegationen med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT. På samma sätt som i 2 mom. föreslås det att kommunalförbund ska ersättas med samkommun och att vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutning ska tas in i momentet jämsides med kommun och samkommun.

11 §. *Enligt paragrafen åligger det kommunala avtalsdelegationen att övervaka att kommunerna och kommunalförbunden iakttar bestämmelserna i den aktuella lagen och i tjänstekollektivavtal. På samma sätt som ovan föreslås det att paragrafen ändras så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT och kommunalförbund med samkommuner. Vidare föreslås det att vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar nämns jämsides med kommuner och samkommuner.*

13 §. Enligt 1 mom. har kommunala avtalsdelegationen eller en tjänsteinnehavarförening rätt att till tjänstestvistsnämnden hänskjuta en stridsåtgärd som någondera anser kunna åstadkomma allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner och det vid förhandlingar inte har kunnat nå enighet om att avstå från eller begränsa stridsåtgärden. Det föreslås att momentet ändras i enlighet med det som anförts ovan så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT.

Eftersom det föreslås att 14 §, som gäller kommunala tjänstetvistsnämnden, ska ändras så att det inrättas två tjänstetvistsnämnder, föreslås det att ordet berörda fogas till 13 § 1 och 2 mom. för att de två föreslagna tjänstetvistsnämnderna ska kunna åtskiljas.

14 §. I 1 mom. föreskrivs det om kommunala tjänstetvistsnämnden, dess sammansättning, dess mandattid och den som utser nämnden, nämligen riksförlikningsmannen. Eftersom kommunernas och vårdlandskapens uppgifter avviker från varandra krävs det olika slags sakkunskap hos dem som ska sätta sig in i arbetsförhållandena. Det är således befogat att föreslå att det vid sidan om kommunala tjänstetvistsnämnden inrättas en egen tjänstetvistsnämnd för vårdlandskapen. För att förenhetliga terminologin föreslås det samtidigt att kommunala tjänstetvistsnämnden ändras till kommunernas tjänstetvistenämnd.

I 2 mom. föreslås omnämmandet av kommunala avtalsdelegationen bli ändrat till Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT.

15 §. *I paragrafen föreskrivs det om organiseringen av tjänstetvistsnämnden.* Det föreslås att paragrafen ändras till pluralform för att de båda tjänstetvistsnämnderna enligt lagen ska bli beaktade.

Även 2 mom., enligt vilket utgifterna för nämnden betalas av statens medel, ändras enligt förslaget till pluralform för att de båda tjänstetvistsnämnderna ska bli beaktade.

19 §. *Paragrafen innebär att kommunala avtalsdelegationen och vederbörande tjänsteinnehavarförening har möjlighet att sinsemellan komma överens om annat än vad som föreskrivs i 13–18 §.* Det föreslås att paragrafen ändras så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT.

20 §. *I paragrafen föreskrivs det om påföljder när någon som är bunden av ett tjänstekollektivavtal bryter mot bestämmelserna.* Det föreslås att 2 mom. ändras i enlighet med den modell som anförts ovan så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT och kommunalförbund med samkommun samt så att vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar fogas till momentet.

Även 4 mom. ska ändras i enlighet med vad som anförts ovan så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT och kommunalförbund med samkommun samt så att vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar fogas till momentet. I samma moment anges också beloppen för plikt. Det föreslås att beloppen ändras i överensstämmelse med statsrådets gällande förordning (849/2017).

21 §. *I paragrafen anges vad som ska beaktas när plikt ådöms.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun och så att vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar fogas till momentet.

25 §. *I paragrafen föreskrivs det om lön och andra ekonomiska förmåner för tjänsteinnehavare som omfattas av arbetsstrid.* Det föreslås att paragrafen ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun och så att vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar fogas till momentet.

28 §. I paragrafen anges en tidsfrist på en månad efter att ett tjänstekollektivavtal har undertecknats inom vilken kommunala arbetsmarknadsverket ska tillställa det ministerium som ansvarar

för arbetarskyddet och tillsynen över det en kopia eller teknisk upptagning av avtalet. Det föreslås att paragrafen ändras så att kommunala arbetsmarknadsverket ersätts med Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT.

I fråga om ikraftträdandebestämmelsen föreslås det att tidigare lag ska tillämpas på sådana överträdelse av bestämmelser i tjänstekollektivavtal som har inträffat innan den föreslagna lagen har trätt i kraft och på sådana stridsåtgärder som har vidtagits före ikraftträdandet. Vidare bör det beaktas att justeringen vart tredje år av beloppen för plikt infaller samtidigt för staten och den evangelisk-lutherska kyrkan.

29 §. *Det föreslås att paragrafen upphävs som obehövlig.* Det har aldrig utfärdats någon förordning med stöd av paragrafen. Paragrafen uppfyller inte heller de krav på exakthet och noggrann avgränsning som enligt den gällande 80 § i grundlagen (731/1999) gäller i fråga om förordningar.

7.18 Lag om anordnande av intressebevakning för arbetsgivare i kommuner och vårdlandskap

1 §. *Tillämpningsområde.* I paragrafen definieras lagens tillämpningsområde. Lagen föreslås gälla anordnande av intressebevakning för arbetsgivare förutom i kommuner och samkommuner enligt kommunallagen även i vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar enligt vårdlandskapslagen samt i medlemsamfundet enligt 4 § 2 mom. När det gäller att ordna intressebevakning förändras inte nuläget för kommunerna och samkommunerna. Enligt den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket (254/1993) bevakar kommunala arbetsmarknadsverket kommunernas och samkommunernas intressen i arbetsmarknadsfrågor. Den föreslagna lagen ersätter lagen om kommunala arbetsmarknadsverket, som samtidigt upphävs.

Vårdlandskapen enligt vårdlandskapslagen blir nya arbetsgivarenheter. Vårdlandskapens huvudsakliga uppgifter kommer att utgöras av uppgifter som kommunerna och samkommunerna för närvarande har hand om. Med hänsyn till vårdlandskapens uppgiftsområde, kontinuiteten i intressebevakningen för arbetsgivare, samordningen av verksamheten med arbets- och tjänstekollektivavtal, hanteringen av arbetskraftskostnader samt möjligheterna att undvika lönekonkurrens och trygga arbetsfreden är det motiverat att intressebevakningen för arbetsgivare i vårdlandskapen ordnas inom samma organisation som för arbetsgivarna i kommunerna och samkommunerna. Det föreslås att lagen också ska tillämpas på de sammanslutningar som på det sätt som närmare anges i 4 § frivilligt ska kunna ansluta sig som medlemsamfund till Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT. Den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket beaktar inte de ändringar som skett i den nuvarande kommunsektorns arbetsgivarstruktur, såsom bolagisering och bildandet av stiftelser och andelslag. Det är sannolikt att motsvarande utveckling av koncernstrukturen också sker i fråga om skötseln av vårdlandskapens lagstadgade uppgifter samt särskilt i fråga om organisationernas stödtjänster. Därför är det motiverat att föreskriva om en möjlighet också för kommuners och vårdlandskaps olika sammanslutningar som sköter dessa tjänster att bli medlemmar i den föreslagna nya arbetsgivarorganisationen.

2 §. *Intressebevakning för arbetsgivare i kommuner och vårdlandskap.* Enligt den föreslagna paragrafen ska organisationen Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT bevaka intressena för arbetsgivare i de sammanslutningar som avses i 1 §. Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT föreslås ersätta det nuvarande kommunala arbetsmarknadsverket. Det nya namnet beskriver på ett bättre sätt den förändrade medlemsamfundsstrukturen.

Enligt den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket utgör kommunala arbetsmarknadsverket en del av Finlands Kommunförbund rf. Enligt förslaget ska Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT inte längre utgöra en del av Finlands Kommunförbund rf utan vara ett självständigt offentligt samfund. Ändringen understryker Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s självständiga ställning som intressebevakare för sina medlemssamfund. Via normala avtalsarrangemang kan Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT även i fortsättningen samarbeta med bl.a. Finlands Kommunförbund rf.

Den föreslagna 2 § innebär att den nya arbetsgivarorganisationen har behörighet att företräda inte bara kommunerna och samkommunerna utan också vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna enligt vårdlandskapslagen i frågor som gäller intressebevakning för arbetsgivare. Enligt den föreslagna 4 § är kommunerna, samkommunerna, vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna medlemmar i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT direkt med stöd av lagen. Kommunernas och samkommunernas situation förändras inte från det som gäller enligt det nuvarande systemet.

För tydlighetens skull anges det i den föreslagna 2 § uttryckligen att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT är ett offentligt samfund. Det här förändrar inte i och för sig nu läget, eftersom kommunala arbetsmarknadsverket också utan någon särskild reglering har ansetts vara en offentligt inrättning.

3 §. *Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter.* I paragrafen föreslås bestämmelser om Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter. I 1 § i den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket föreskrivs det kortfattat om arbetsmarknadsverkets uppgifter. Enligt bestämmelsen ska kommunala arbetsmarknadsverket bevaka kommunernas och samkommunernas intressen i arbetsmarknadsfrågor. Till denna del motsvarar den föreslagna 2 § den nuvarande regleringen. Enligt gällande lag förhandlar kommunala arbetsmarknadsverket på kommunernas och samkommunernas vägnar om tjänste- och arbetskollektivavtalen och utför andra uppgifter som enligt lag ankommer på verket. Arbetsmarknadsverket kan också ge rekommendationer om allmänna anställningsfrågor, om resultatriktningen i serviceproduktionen och om arbetslivskvaliteten.

Det är motiverat att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter fastställs på ett mer utvidgat sätt för att de ska motsvara de uppgifter som kommunala arbetsmarknadsverket i praktiken fullgör redan nu. Detta har betydelse dels för att skapa större klarhet i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s behörighet, dels med tanke på grunderna för medlemsavgifter.

Den föreslagna bestämmelsen i 1 mom. 1 punkten motsvarar det som i 1 § i den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket föreskrivs om arbetsmarknadsverkets uppgifter. I den föreslagna punkten beaktas dessutom att den verksamhet som gäller landskapens arbets- och tjänstekollektivavtal ingår i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter.

Uppgifterna enligt de föreslagna bestämmelserna i 2 och 3 punkten gäller Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s ställning och verksamhet som arbetsmarknadscentralorganisation såväl inom förhandlingsverksamheten på centralorganisationsnivå som vid beredningen av arbetslivslagstiftningen. Uppgifterna är inte nya i jämförelse med de uppgifter som kommunala arbetsmarknadsverket fullgör i praktiken, eftersom arbetsmarknadsverket redan för närvarande tar del i verksamheten i fråga.

Enligt den föreslagna 4 punkten ska Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT företräda sina medlemssamfund vid beredningen av lagstiftning om pensioner och annan social trygghet. Förslaget motsvarar nuläget.

I 174 § i pensionslagen för den offentliga sektorn sägs att vid social- och hälsovårdsministeriet finns kommunernas pensionsdelegation, som ska behandla frågor med anknytning till utvecklandet av lagstiftningen om det kommunala pensionsskyddet. Delegationen är ett berednings-, förhandlings- och remissorgan. Social- och hälsovårdsministeriet förordnar medlemmarna för fyra år i sänder. Tre av medlemmarna förordnas bland personer som föreslagits av kommunala arbetsmarknadsverket och tre bland personer som föreslagits av de huvudavtalsorganisationer som avses i det kommunala huvudavtalet. Till delegationen utses dessutom en sakkunnigmedlem och en personlig suppleant för denna bland personer som föreslagits av Keva.

Eftersom en betydande del av Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s medlemssamfund omfattas av pensionslagen för den offentliga sektorn, kommer pensionsintressebevakningen att koncentreras till beredning som gäller den lagen. Beredning och reformer av pensionslagstiftningen gäller dock i typiska fall det samlade pensionssystemet, så som t.ex. avtalet om 2017 års arbetspensionsreform där kommunala arbetsmarknadsverket har varit avtalspart. Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ska således på bred basis delta i beredningen av lagstiftning om pensionssystemet.

Lagstiftningen om social trygghet har delvis betydande konsekvenser för arbetsgivarnas personalkostnader. Arbetsgivarcentralorganisationerna har en viktig ställning vid beredningen av lagstiftningen. Denna proposition innebär att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s ställning som arbetsmarknadscentralorganisation accentueras, och därför är det motiverat att påpeka att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT har uppgifter också vid beredningen av lagstiftningen.

Även de föreslagna bestämmelserna i 5, 6, 8 och 9 punkten gäller uppgifter som kommunala arbetsmarknadsverket redan nu fullgör som en uppenbar och väsentlig del av arbetsmarknadsverksamheten. Arbetsmarknadsundersökningar och informationshantering i anslutning till dem, bl.a. kostnadsberäkning i anslutning till avtalsverksamheten, utgör en väsentlig och nödvändig del av verksamheten. Forskning och utveckling som gäller personalledning, resultatutvärdering och arbetslivets kvalitet gagnar insatserna för att utveckla medlemssamfundens verksamhet och hantera kostnaderna. I enlighet med den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket har kommunsektorn sådana gällande rekommendationer om arbetslivet som det kan vara motiverat att utforma även i fortsättningen när det gäller sådant som det inte är möjligt eller ändamålsenligt att ingå kollektivavtal om. I enlighet med detta föreslås att det i 8 punkten föreskrivs om att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT på samma sätt som kommunala arbetsmarknadsverket ska kunna ge rekommendationer om allmänna frågor som gäller anställningsförhållanden och utveckling av arbetslivet. Rekommendationerna kommer att gälla frågor om vilka det inte ingår arbets- och tjänstekollektivavtal som är bindande för medlemssamfundet. Rekommendationerna utformas i regel tillsammans med personalorganisationerna. Arbetsgivar-kommunikation enligt den föreslagna 9 punkten utgör en viktig del av intressebevakningen för arbetsgivare och av servicen för medlemssamfundet.

I den föreslagna 7 punkten föreskrivs i analogi med gällande praxis att organisationen ska sköta den internationella intressebevakningen för sina medlemssamfund. I representation enligt den föreslagna bestämmelsen ingår också att utanför den egentliga organisationsverksamheten påverka i internationella frågor som hänför sig till intressebevakning för arbetsgivare.

Enligt den föreslagna 10 punkten ska Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT fullgöra andra uppgifter som enligt lag ingår i dess uppgifter. Förslaget motsvarar den nuvarande regleringen. Enligt en övergångsbestämmelse i lagförslaget ska vad som i annan lagstiftning föreskrivs om kommunala arbetsmarknadsverket gälla Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT efter ikraftträdandet av den nya lagen. De uppgifter som i någon annan lag föreskrivs för kommunala arbetsmarknadsverket förs direkt över till Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT. Sådana uppgifter föreskrivs bl.a. i lagen om arbetsdomstolen, lagen om arbetsrådet och om vissa tillstånd till undantag inom arbetarskyddet (400/2004) och pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016). Lagförslaget innehåller förhållandevis övergripande bestämmelser om Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter. Eftersom det är omöjligt att förteckna alla uppgifter på ett uttömmande sätt är det motiverat att nämna generell behörighet också i fråga om andra uppgifter inom Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s verksamhetsområde relaterade till intressebevakning för arbetsgivare.

4 §. Medlemssamfund. I det föreslagna 1 mom. föreskrivs det om Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s medlemssamfund. Bestämmelsen innebär att kommunernas, vårdlandskapens, samkommunernas och vårdlandskapsammanslutningarnas medlemskap i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT blir lagstadgat. För kommunernas och samkommunernas del motsvarar bestämmelsen de nuvarande bestämmelserna om kommunala arbetsmarknadsverket. Alla vårdlandskaps medlemskap i samma organisation som ansvarar för intressebevakningen för arbetsgivare är motiverat med tanke på en likartad verksamhet och en enhetlig avtalsverksamhet. Dessutom blir Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt HNS på en HNS-landskapsammanslutning som ägs av landskapen och Helsingfors stad. Vårdandskapen kan tillsammans inrätta också andra vårdlandskapsammanslutningar. Bland annat de offentliga enheterna inom primärvården, socialvården och den specialiserade sjukvården omfattas också i dagsläget av kommunala arbetsmarknadsverkets intressebevakning för arbetsgivare.

Enligt den föreslagna 1 § ska Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT i egenskap av arbetsgivarorganisation företräda även vissa privaträttsliga sammanslutningar. Enligt förslaget kan sammanslutningar som nämns i 4 § 2 mom. ansluta sig som medlemssamfund till Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT. Likadana sammanslutningar som de som enligt pensionslagen för den offentliga sektorn kan bli medlemssamfund i Keva föreslås kunna bli medlemssamfund i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT.

I motsats till andra medlemssamfund i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ska det vara frivilligt att ansluta sig för de sammanslutningar som avses i 4 § 2 mom. Dessa kan enligt egen prövning ordna sin intressebevakning för arbetsgivare också på något annat sätt.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om villkoren för ett medlemskap för privaträttsliga sammanslutningar. Medlemskapet i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ska enligt förslaget godkännas av Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s styrelse. Om det sker sådana förändringar i ett medlemssamfund som innebär att det inte längre uppfyller villkoren ska medlemssamfundet enligt förslaget underrätta Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT om detta. Enligt förslaget är det Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s styrelse som ska konstatera att medlemskapet upphört. Enligt det föreslagna 4 § 5 mom. ska ett medlemssamfund kunna utträda ur medlemskapet i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT med iakttagande av sex månaders uppsägningstid. Utträdet behöver inte motiveras. På motsvarande sätt ska ett medlemssamfund kunna uteslutas ur medlemskapet i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT. Uteslutning kan bli möjlig exempelvis i en situation där medlemsamfundet inte längre uppfyller villkoren för medlemskap enligt 2 mom., inte betalar sin andel av medlemsavgiften eller handlar i strid med kollektivavtal som är bindande för det.

5 §. Organ. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om organiseringen av beslutsfattandet inom Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT när det gäller beslutsorganen. Beslutsfattandet föreslås vara fördelat på två nivåer, där styrelsen är det högsta organet. För att säkerställa ett självständigt beslutsfattande för olika medlemssamfundsgrupper föreslås Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ha en sektion för var och en av grupperna. Ett självständigt beslutsfattande hör i väsentlig grad samman med den föreslagna 8 §, där det föreskrivs om styrelsens och sektionernas behörighet i de uppgifter som i den föreslagna 3 § föreskrivs för Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT.

6 §. Styrelsen. Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT föreslås ha en styrelse med 15 ledamöter. Styrelsen föreslås vara Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s högsta beslutande organ. Bestämmelser om styrelsens och sektionernas beslutanderätt föreslås i 8 §.

Styrelsens sammansättning bestäms så att ordförandena för sektionerna är styrelseledamöter på basis av sin ställning. Sektionerna ska välja de övriga styrelseledamöterna inom sig så att varje sektion har rätt att utnämna ledamöter till styrelsen till ett antal som bestäms utifrån den sammanräknade lönesumman i det senast fastställda bokslutet för de arbetsgivare som sektionen företräder i förhållande till hela lönesumman för de arbetsgivare som Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT företräder. På så sätt tryggas sektionernas betydelse i styrelsens beslutsfattande. Eftersom proportionerna för sektionernas lönesummor kan förändras under styrelsens mandatperiod är det motiverat att föreskriva att styrelsens sammansättning ska ses över under pågående mandatperiod, om förändringarna är betydande.

Styrelsen föreslås bli vald för en fyraårsperiod. Det är ändamålsenligt att styrelseledamöterna utses bland sektionsmedlemmarna för att det ska kunna säkerställas att styrelsens och sektionernas verksamhet är enhetlig, att informationsgången fungerar och att verksamheten samordnas.

7 §. Sektionerna. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om sektionernas sammansättning och om utnämningförfarandet. Varje sektion föreslås ha nio medlemmar. För en effektiv verksamhet är det ändamålsenligt med ett relativt litet antal medlemmar. Varje sektion ska inom sig välja en ordförande och en vice ordförande.

Medlemmarna och ersättarna i kommunsektionen och vårdlandskapssektionen förordnas enligt förslaget av finansministeriet, som också för närvarande förordnar medlemmarna i kommunala arbetsmarknadsverkets delegation. Kommunernas centralorganisation föreslås göra en framställning om medlemmarna i kommunsektionen. Vårdlandskapen föreslås göra en framställning om medlemmarna i vårdlandskapssektionen. Av vårdlandskapssektionens nio medlemmar ska åtta utses bland personer som vårdlandskapen föreslagit och en av medlemmarna företräda finansministeriet. Medlemmarna i kommunsektionen och vårdlandskapssektionen ska förordnas i enlighet med de politiska styrkeförhållanden som kommunal- och vårdlandskapsvalet visat och så att regionala synpunkter beaktas och opartiskhet även i övrigt iaktas. Medlemmarna ska företräda förtroendevalda eller personer i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande som representerar arbetsgivaren. Eftersom sektionerna kommer att företräda olika medlemssamfundsgrupper ska det till varje sektion kunna förordnas bara sådana medlemmar som representerar arbetsgivare inom den aktuella gruppen. Detta ska inte gälla den medlem som företräder finansministeriets och hans eller hennes ersättare. Vårdlandskapens finansiering ordnas åtminstone i inledningsskedet helt som statens budgetfinansiering. Finansministeriets representation i vårdlandskapssektionen behövs för att säkerställa informationsgången och möjligheterna att påverka avtalsverksamheten på vårdlandskapsområdet.

På grund av karaktären hos Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s verksamhet och för att intressekonflikter ska undvikas bör det föreskrivas att det inte går att förordna sådana

personer till sektionsmedlemmar som innehar förtroendeuppdrag hos eller är anställda hos organisationer som undertecknat tjänste- eller arbetskollektivavtalen.

Medlemmarna i företagssektionen föreslås bli valda vid företagets representantmöte. I företagssektionens arbetsordning som avses i den föreslagna 9 § kommer det att finnas bestämmelser om ordnande av representantmöte och om dess uppgifter, exempelvis närmare bestämmelser om valet av sektionsmedlemmar.

8 §. Organens beslutanderätt. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om styrelsens och sektionernas befogenheter. Bestämmelser om Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter föreslås i 3 §. Största delen av uppgifterna är sådana som berör alla medlemssamfund. Enligt förslaget ska styrelsen i egenskap av högsta organ ha allmän behörighet och beslutanderätt i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT. Styrelsen ska också välja direktören för Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT. En bestämmelse om detta föreslås i 1 mom.

En väsentlig del av Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s syfte och verksamhet går ut på att förhandla och avtala om arbets- och tjänstekollektivavtal. Avtalen har betydande inverkan på verksamheten och ekonomin för de arbetsgivare som sektionerna företräder. För att verksamhetens karaktär, den finansiella ställningen och oavhängigheten för de olika medlemsamfundsgrupperna ska kunna säkerställas är det motiverat av varje sektion beslutar självständigt om uppgifterna enligt arbets- och tjänstekollektivlagarna. Sektionerna ska således godkänna arbets- och tjänstekollektivavtal som är bindande för medlemssamfundet. Sektionerna ska också uppställa mål för förhandlingarna om arbets- och tjänstekollektivavtalen och för sin del besluta om bl.a. stridsåtgärder. En bestämmelse om detta föreslås i 4 mom.

Styrelsens beslutsfattande kommer i huvudsak att beröra alla medlemssektorer, vilket innebär att perspektivet är bredare än en enskild sektors perspektiv. Det är då naturligt att en stor del av besluten är enhälliga. I vilket fall som helst föreslås huvudregeln vara att besluten ska kunna fattas som majoritetsbeslut.

Trots att sektionerna ska ingå arbets- och tjänstekollektivavtal kan de avtal och rekommendationer på centralorganisationsnivå som avses i 3 § 2 punkten i betydande grad påverka förutsättningarna för att ingå arbets- och tjänstekollektivavtal. Det gäller att trygga varje medlemssamfundssektors möjligheter att påverka i dessa ärenden, trots att de olika sektorernas intressen avviker från varandra, och att säkerställa att alla sektorer deltar i beslutsfattandet i dessa betydelsefulla frågor.

I dessa fall följs den särskilda beslutsordning som föreslås i 3 mom. och som innebär att styrelsens ståndpunkt kan bildas på två alternativa sätt. Detta förbättrar styrelsens beslutsförmåga i situationer där besluten inte fattas med enkel majoritet. Enligt den föreslagna bestämmelsen i 3 mom. a-punkten ska ett beslut kunna fattas om beslutet förordas av en majoritet av styrelseledamöterna och minst hälften av de styrelseledamöter som företräder den sektor som beslutet berör. Enligt den föreslagna b-punkten ska ett beslut kunna fattas också när det förordas av två tredjedelar av styrelseledamöterna och minst en tredjedel av de styrelseledamöter som företräder den sektion som beslutet berör. Styrelsens kvalificerade majoritet ska räknas utgående från det totala antalet styrelseledamöter på samma sätt som antalet styrelseledamöter som företräder sektionerna. Styrelsens beslut kan uppkomma på vilket som helst av de två sätt som beskrivs ovan.

I det föreslagna 8 § 5 mom. föreskrivs det om styrelsens och sektionernas möjlighet att föra över sin beslutanderätt på någon annan.

Styrelsen och sektionerna ska ha beslutanderätt i ärenden som omfattas av Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s behörighet. I praktiken är det inte alltid tidsmässigt eller på grund av ärendenas betydelse ändamålsenligt att sammankalla styrelsen eller en sektion. I 5 mom. föreslås en bestämmelse i analogi med det som i den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket föreskrivs om att arbetsmarknadsverkets beslutanderätt kan överföras till ett av delegationen tillsatt organ eller till en funktionär vid arbetsmarknadsverket. När det handlar om att ingå arbets- och tjänstekollektivavtal som avses i 3 § 1 mom. 1 punkten och om andra frågor som avses i den punkten kan det bli aktuellt att föra över beslutanderätten bara när ärendet gäller ett enskilt medlemssamfund och inte kan anses ha någon mera omfattande principiell betydelse. Vidare föreslås det att om överföringen av beslutanderätt gäller ärenden som avses i 3 mom., ska beslut om överföringen fattas i den särskilda ordning som anges i momentet.

9 §. Arbetsordning, beredning och verkställighet. Enligt det föreslagna 1 mom. ska styrelsen besluta om sin arbetsordning och fastställa sektionernas arbetsordningar. I 10 § föreslås bestämmelser bara om de viktigaste ärenden som gäller Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s ekonomi och förvaltning, exempelvis godkännande av budgeten och bokslutet samt beviljande av ansvarsfrihet.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska bestämmelser om verksamheten i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s styrelse och sektioner finnas i arbetsordningarna, som ska godkännas av styrelsen. Arbetsordningarna kommer att innehålla bestämmelser om organens sammanträden, beslutförhet och beslutsordning samt andra behövliga frågor som gäller verksamheten. Förretagssektionens arbetsordning kommer också att innehålla bestämmelser om ordnande av representantmöte och representantmötets uppgifter.

Det föreskrivs också om ställningen för Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s byrå. Personer anställda hos Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ska ha hand om beredningen och verkställigheten av beslut, förhandlingsverksamheten samt Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s övriga uppgifter. Personalen kommer att vara i direkt anställning hos Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT, medan personalen för närvarande är i anställning hos Finlands Kommunförbund rf. Ändringen har beaktats i en av de föreslagna övergångsbestämmelserna enligt vilken personalen kommer att förflyttas till anställning hos den nya organisationen så som vid överlåtelse av rörelse.

10 §. Förvaltning och ekonomi. Enligt gällande lagstiftning är det kommunernas centralorganisation som godkänner kommunala arbetsmarknadsverkets budget, utser revisorerna och beviljar ansvarsfrihet. Eftersom Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT enligt förslaget inte längre ska utgöra en del av Finlands Kommunförbund rf, kommer Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s styrelse i fortsättningen att fastställa budgeten och utse revisorerna. Finansministeriet kommer i fortsättningen att besluta om beviljande av ansvarsfrihet. Bestämmelser om detta föreslås i 1 mom.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska styrelsen godkänna en instruktion som kommer att innehålla bestämmelser om Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s verksamhet, förvaltning och ekonomi. Den detaljerade organiseringen av förvaltningen och verksamheten kommer att ingå i uppgifterna för arbetsmarknadsverkets direktör och hans eller hennes ersättare.

11 §. Medlemssamfundens betalningsandelar. Enligt den gällande lagen tas utgifterna för kommunala arbetsmarknadsverket ut som betalningsandelar endast hos kommunerna. Enligt det föreslagna 1 mom. ska betalningsandelar tas ut hos alla medlemssamfund. Ändringen är rättvis och bygger på reviderade grunder för fastställande av betalningsandelen.

Enligt gällande lydelse i 6 § i lagen om kommunala arbetsmarknadsverket tas utgifterna för arbetsmarknadsverket ut hos kommunerna ”till hälften enligt det antal skatteören som i kommunen har påförts vid kommunalbeskattningen det föregående året och till hälften i proportion till invånarantalet den 1 januari samma år.” Förskott kan tas ut på kommunernas betalningsandelar. Förskotten tas ut under varje år i början av året. När bokslutet för året blir klart beräknas de slutliga betalningsandelarna. De betalningsandelar som har betalats till för högt belopp betalas då tillbaka eller så tas det belopp som ytterligare behövs ut. Kommunala arbetsmarknadsverket får inte vinst eller förlust genom medlemsavgifterna, utan det totala beloppet motsvarar det faktiska bokslutet.

Enligt den föreslagna 4 § ska kommuner, samkommuner, vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar samt de sammanslutningar som avses i 4 § 2 mom. vara medlemssamfund i Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT. För alla medlemssamfund går det inte att bestämma betalningsandelarna i enlighet med gällande lag, dvs. enligt invånarantal och skatteören (beskattningsbara inkomster). Det föreslås att betalningsandelarna bestäms så att utgifterna för Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT tas ut hos medlemssamfunden enligt lönesumman i deras senast fastställda bokslut. Den proportionella andel som ett medlemssamfunds lönesumma utgör av hela lönesumman för Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s medlemssamfund föreslås bestämma medlemssamfundets betalningsandel av Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s utgifter enligt bokslutet. Ändringen av medlemsavgiftsgrunden från det invånarantals- och skatteörebaserade beräkningssättet så att den baserar sig på lönesumman kan ha rentav stora konsekvenser för de enskilda kommunernas betalningsandelar, trots att det totala beloppet av insamlade medlemsavgifter inte ändras.

Enligt det föreslagna 4 mom. ska Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT, på samma sätt som kommunala arbetsmarknadsverket för närvarande, hos sina medlemssamfund kunna ta ut ersättning för en tjänst som Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT har utfört särskilt åt en ett enskilt medlemssamfund. Tjänster för medlemmar kan bestå av t.ex. bistånd vid rättegångar eller mera omfattande konsultationer vid tillämpning av arbets- och tjänstekollektivavtal, exempelvis när det gäller att utforma lönesystem. Styrelsen ska besluta om grunderna för den ersättning som tas ut.

12 §. Ändringssökande. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om medlemssamfundens rätt att söka ändring när det gäller den betalningsandel som påförts dem enligt 11 § 1 mom. Eftersom medlemssamfunden är skyldiga att ta del i betalningen av kostnaderna för Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT är det motiverat att de har möjlighet att få riktigheten i sin betalningsandel prövad av domstol. Förslaget motsvarar i huvudsak den reglering som för närvarande gäller i fråga om kommunala arbetsmarknadsverket. Eftersom Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT enligt förslaget inte längre ska utgöra en del av Finlands Kommunförbund rf föreslås det att omprövning av ett medlemssamfunds betalningsandel ska begäras hos Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s styrelse i stället för, så som tidigare, hos styrelsen för kommunernas centralorganisation.

13 §. Jäv och tjänsteansvar. Enligt den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket gäller förvaltningslagen i fråga om jäv för förtroendevalda och funktionärer vid arbetsmarknadsverket. Förtroendevalda och funktionärer vid arbetsmarknadsverket utför under tjänsteansvar de uppgifter som nämns i lagen om kommunala arbetsmarknadsverket.

Förslaget motsvarar i sak den reglering som för närvarande gäller i fråga om kommunala arbetsmarknadsverket. Med anledning av Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s nya organisation behövs det ändringar av teknisk natur i bestämmelserna och preciseringar som gäller definieringen av tjänsteansvaret.

14 §. Offentlighet och rätt till upplysningar. För att kunna fullgöra uppgifterna enligt 3 § och kunna bestämma betalningsandelarna enligt 11 § måste Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT få olika slags upplysningar av medlemssamfunden. En del av upplysningarna som behövs kan vara sådan att lagstiftningen eventuellt begränsar utlämnandet. För att möjligheten att få upplysningar ska kunna tryggas bör det föreskrivas att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT har rätt att få upplysningar trots lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Förslaget motsvarar den reglering som för närvarande gäller i fråga om kommunala arbetsmarknadsverket.

Olika statliga myndigheter kan samla sådana upplysningar om Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s medlemssamfund som Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT behöver för att fullgöra sina uppgifter. Det här gäller i synnerhet Statistikcentralen, men även andra myndigheter kan ha upplysningar av detta slag. Det nationella inkomstregistret är också en behövlig informationskälla. För att säkerställa Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s rätt att få upplysningar föreslås det bli bestämt att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ska ha rätt att av statliga myndigheter få information som dess medlemssamfund har gett in till dessa myndigheter. Rätten att få upplysningar genomför principen om att uppgifter som en gång meddelats en myndighet inte ska behöva samlas in på nytt, utan att också andra offentligtgrättsliga aktörer som behöver information ska kunna använda samma upplysningar.

I landskapssektionen ska det också finnas en företrädare för finansministeriet. För uppdraget är det motiverat att föreskriva att finansministeriet trots bestämmelserna i offentlighetslagen ska ha rätt att av Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT och av landskapen och landskapsammanslutningarna få de upplysningar som behövs för uppdraget.

15 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 2021 .

Avsikten är att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ska inleda sin verksamhet den 1 juli 2021, dvs. vid samma tidpunkt som den temporära vårdlandskapsförvaltningen. Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT kan således agera för vårdlandskapssektorn med framförhållning. Så snart Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT har bildats kommer organisationen att börja bevaka intressena för arbetsgivare inom kommunsektorn.

Genom den nya lagen upphävs lagen av den 12 mars 1993 om kommunala arbetsmarknadsverket (254/1993) med ändringar.

16 §. Övergångsbestämmelser. Enligt 7 § 7 mom. i lagförslaget ska företagssektionens medlemmar utses vid företagets representantmöte i den ordning som anges i företagssektionens arbetsordning. När verksamheten för Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT inleds finns det inte någon arbetsordning som godkänts av sektionen, och därför behövs det bestämmelser om förfarandena för företagets första representantmöte. Det första representantmötet ska utse företagssektionens medlemmar och fastställa sektionens arbetsordning. När sektionens verksamhet har inletts kan arbetsordningen ändras enligt behov.

Med hänsyn till bl.a. tidpunkterna för kommunal- och vårdlandskapsval kan Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s förvaltning inte genast i samband med ikraftträdandet av den föreslagna lagen organiseras på det sätt som förvaltningen föreslås vara organiserad. För säkerställande av Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s beslutsfattande bör det föreskrivas att den delegation som avses i 2 § i lagen om kommunala arbetsmarknadsverket ska utöva Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s beslutanderätt under övergångsfasen. Delegationens mandatperiod fortsätter enligt förslaget tills de nya sektionerna vid Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT har förordnats och den nya styrelsen har utsetts.

Medlemsavgiftsandelarna bör fastställas såväl vid ingången av 202x som vid ingången av 2023. År 202x blir samkommunerna betalningsskyldiga vid sidan av kommunerna. Vid inledningen av 2023, när vårdlandskapen inleder sin verksamhet, fastställs medlemsavgiftsandelarna på nytt så att de motsvarar den förändrade situationen. Också 2022 görs en behövlig årlig granskning av andelarna.

Med stöd av gällande lagstiftning är personalen vid kommunala arbetsmarknadsverket i anställning hos Finlands Kommunförbund rf. Enligt den föreslagna lagen ska Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT inte utgöra en del av Finlands Kommunförbund rf, och det innebär att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT i fortsättningen är arbetsgivare för de anställda. När det gäller ordnandet av personalens ställning föreslås det bli bestämt att personalen övergår till anställning hos Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT med iakttagande av bestämmelserna om överlåtelse av rörelse i 1 kap. 10 § i arbetsavtalslagen.

De ärenden som är anhängiga vid kommunala arbetsmarknadsverket när den nya lagen träder i kraft, gällande förbindelser och avtal samt rättigheter och skyldigheter som följer av dem överförs enligt förslaget till Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT, dock bara om inte något annat följer av deras innehåll. Det föreslås att Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ersätter kommunala arbetsmarknadsverket som part i arbets- och tjänstekollektivavtal och andra motsvarande arbetsmarknadsavtal.

7.19 Lag om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och vårdlandskap

Det föreslås att lagens rubrik ändras samtidigt som det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att förutom samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och samkommuner också omfatta motsvarande samarbete i vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar.

1 §. Lagens syfte Enligt förslaget ska lagens syfte utvidgas till att gälla samarbete också i vårdlandskap. Det föreslås att syftet med samarbetet utvidgas till att gälla verksamheten även i vårdlandskapen och främjandet av ett gott resultat också i fråga om vårdlandskapens serviceproduktion och kvaliteten på arbetslivet för personalen i vårdlandskapen.

2 §. Tillämpningsområde. Lagens tillämpningsområde ändras enligt förslaget så att lagen ska tillämpas också på samarbetet i vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar. Med arbetstagare avses enligt förslaget även de som står i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande till ett vårdlandskap eller en vårdlandskapssammanslutning.

3 § 1 mom., 4 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom., 4 a § 1 och 2 mom., 6 § 2 och 3 mom., 10 § 4 mom., 14 §, 15 § 1 mom., 19 § och 24 § 1 mom. Enligt gällande ordalydelse föreskrivs det i var och en av paragraferna om kommunens rätt eller skyldighet gentemot kommunens personal i egenskap av samarbetspart. Eftersom lagens tillämpningsområde enligt förslaget utvidgas till att gälla även vårdlandskapet som samarbetspart föreslås det att bestämmelserna ska tillämpas även på vårdlandskapet som samarbetspart.

Till 3 § 5 mom. fogas dessutom en hänvisning till lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och vårdlandskap, och med anledning av den föreslagna ändringen av lagens tillämpningsområde fogas till 4 § 2 mom. ett omnämmande av vårdlandskapet som den som lämnar budgetförslag och ett omnämmande av vårdlandskapsstyrelsen eller vårdlandskapsfullmäktige som det organ som ger det slutliga budgetförslaget.

18 §. Förhållandet mellan samarbetsförhandlingarna samt arbets- och tjänstekollektivavtalens förhandlingsbestämmelser. Det föreslås att hänvisningen till lagen om kommunala tjänstekollektivavtal ska ändras till en hänvisning till lagen om kommunernas och vårdlandskapens tjänstekollektivavtal.

19 §. Avtalsrätt. Det föreslås att hänvisningen i 1 mom. till kommunala arbetsmarknadsverket ska ändras till en hänvisning till Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT och att hänvisningen i 2 mom. till lagen om kommunala tjänstekollektivavtal ska ändras till en hänvisning till lagen om kommunernas och vårdlandskapens tjänstekollektivavtal (669/1970). Endast Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT och berörda arbetstagares och tjänsteinnehavares riksomfattande föreningar har avtalsrätt. Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT:s ställning grundar sig på en lag som gäller Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT (), enligt vilken Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ska bevaka kommunernas och vårdlandskapens intressen i arbetsmarknadsfrågor. Avtalsparter i tjänstekollektivavtal är enligt 3 § i lagen om kommunernas och vårdlandskapens tjänstekollektivavtal Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT och en sådan registrerad förening till vars egentliga ändamål det hör att bevaka tjänsteinnehavarnas intressen i anställningsförhållanden hos kommuner, samkommuner, vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar (tjänsteinnehavarförening) och med vilken Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT prövar det vara ändamålsenligt att ingå tjänstekollektivavtal. Med berörda tjänsteinnehavares riksomfattande föreningar avses de föreningar som Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT har erkänt och ingått huvudavtal med.

I ikraftträdandebestämmelsen i denna lag föreslås det att vårdlandskapets i 6 § 2 mom. i denna lag föreskrivna skyldighet att lämna uppgifter blir tillämplig först inom ett år efter det att denna lag har trätt i kraft. Det skulle vara oskäligt att föreskriva om att de vårdlandskap som ska inrättas och som precis inleder sin verksamhet är skyldiga att lämna de uppgifter som avses i momentet genast i den inledande fasen av verksamheten.

7.20 Lag om Keva

2 §. Kevas uppgifter. Enligt 1 mom. 1 punkten har Keva till uppgift att sköta verkställigheten av pensionsskyddet för kommunsektorns personal, de statsanställda, evangelisk-lutherska kyrkans personal, Folkpensionsanstaltens personal och Finlands Banks personal liksom åtgärder för att minska risken för arbetsoförmåga. Det föreslås att Kevas uppgifter kompletteras med uppgiften att sköta verkställigheten av pensionsskyddet för vårdlandskapens och vårdlandskapssammanslutningarnas personal, eftersom vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna föreslås vara medlemssamfund i Keva. Det föreslås att även Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT ska vara medlemssamfund i Keva. Den nya arbetsgivarorganisation, Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT, som ska grundas är ett självständigt offentlighetsligt samfund, i vars tjänst dess personal är anställd och vars pensionsskydd måste ordnas särskilt. För närvarande ingår det kommunala arbetsmarknadsverket i Finlands Kommunförbund, som är medlemssamfund i Keva.

3 §. Kevas medlemssamfund. Paragrafen innehåller bestämmelser om Kevas lagstadgade medlemssamfund och om sammanslutningar som kan välja att Keva sköter deras pensionsskydd. I 1 mom. föreskrivs det om Kevas lagstadgade medlemssamfund, som utgörs av kommuner och samkommuner samt Keva och Kommunernas garanticentral. Det föreslås att vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna samt Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT fogas till förteckningen över Kevas lagstadgade medlemssamfund. Avsikten med ändringen är att trygga ett eventuellt tilläggs-pensionsskydd och bevara de lägre pensionsåldrarna för de anställda som övergår till anställning hos landskapen samt att trygga hållbarheten för finansieringen av det pensionssystem som Kevas medlemssamfund finansierar.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om de föreningar, aktiebolag, andelslag och stiftelser som kan bli medlemssamfund i Keva, om de så önskar. Eftersom vårdlandskapen och vårdlandskaps-sammanslutningarna enligt den föreslagna ändringen av 1 mom. ska vara Kevas lagstadgade medlemssamfund, kan med stöd av 2 mom. 1–5 punkten de sammanslutningar som de äger och har bestämmande inflytande i samt de föreningar som består eller har bildats av dem ansluta sig som medlemssamfund till Keva på samma sätt som de sammanslutningar som kommunerna och samkommunerna äger och har bestämmande inflytande i och de kommunala föreningarna kan ansluta sig.

Enligt 2 mom. 3 punkten kan till Keva som medlemssamfund ansluta sig ett sådant aktiebolag, ett sådant andelslag eller en sådan stiftelse som lagstadgade medlemssamfund har bestämmande inflytande i och som bistår vid produktionen av tjänster som kommunerna sköter med stöd av lag eller funktioner som direkt betjänar de lagstadgade tjänsterna. Som definition av bestämmande inflytande används definitionen i 1 kap. 5 § i bokföringslagen, enligt vilken en bokföringsskyldig anses ha bestämmande inflytande i en annan bokföringsskyldig om den bokföringsskyldige innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i målföretaget eller om den bokföringsskyldige har rätt att utse eller avsätta flertalet av ledamöterna i målföretagets styrelse eller motsvarande organ. Stiftelser ägs inte av någon, men Kevas lagstadgade medlemssamfund har ansetts ha bestämmande inflytande i en stiftelse om medlemssamfundet har rätt att utse majoriteten av ledamöterna i stiftelsens styrelse eller motsvarande organ eller av ledamöterna i ett sådant organ som utser styrelsen.

Med kommunernas lagstadgade uppgifter avses både sådana uppgifter som kommunerna är skyldiga att sköta och sådana uppgifter som kommunerna enligt lag kan sköta om de vill. Enligt lag ingår i nuläget t.ex. ordnandet av grundläggande utbildning och barndagvård samt sjukvård och planläggning i kommunernas skyldigheter. Utbildning på andra stadiet och kulturtjänster är däremot tjänster som en enskild kommun inte har skyldighet att ordna. Tjänster av detta slag ska dock skötas på det sätt som föreskrivs i lag, om kommunen går in för att sköta dessa uppgifter.

Ett aktiebolag, ett andelslag eller en stiftelse kan också utöva sådana funktioner som inte egentligen är tjänster som skötseln av de lagstadgade uppgifterna kräver, men som direkt betjänar dessa. Med detta avses för närvarande exempelvis sjukhusens tvätteriverksamhet, matförsörjning inom dagvården och fastighetsskötsel av fastigheter där exempelvis grundläggande utbildning eller sjukvård ordnas.

Det föreslås att 2 mom. 4 punkten ändras så att även ett sådant aktiebolag, ett sådant andelslag eller en sådan stiftelse som bistår vid produktionen av tjänster som skötseln av vårdlandskapens lagstadgade uppgifter förutsätter eller funktioner som direkt betjänar dessa kan ansluta sig som medlemssamfund till Keva, om de övriga villkoren enligt momentet är uppfyllda.

Uppgifter som betjänar vårdlandskapens lagstadgade uppgifter utgörs av uppgifter som motsvarar de som har ansetts vara tjänster som krävs för skötseln av kommunernas lagstadgade uppgifter, exempelvis sjukhusens tvätteriverksamhet och fastighetsskötsel av fastigheter där exempelvis sjukvård ordnas.

Även fastighetsägande föreslås vara en sådan i paragrafen avsedd uppgift som direkt betjänar vårdlandskapens lagstadgade uppgifter, om det i bolagets verksamhetsområde ingår att äga fastigheter där det ordnas sjukvård, social- och hälsotjänster eller andra lagstadgade uppgifter för vårdlandskapet.

19 §. Medlemssamfundens avgifter. Enligt det föreslagna 1 mom. ska Kevas medlemssamfund vara skyldiga att betala Keva en avgift för skötseln av pensionsskyddet. Den föreslagna ändringen av 3 § innebär att från ingången av 2023 kan förutom Kommun- och vårdlandskapsarbetsgivarna KT också vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna vara medlemsamfund i Keva. Som medlemssamfund kan ansluta sig också sådana bolag, stiftelser och andelslag som vårdlandskapen eller vårdlandskapssammanslutningarna äger eller har bestämmande inflytande i samt de föreningar som vårdlandskapen bildar. Det föreslås att strukturen för Kevas medlemssamfunds pensionsavgifter och sättet att bestämma avgifterna ändras i överensstämmelse med den ändrade medlemssamfundsstrukturen.

Pensionsavgiftsdelarna föreslås bestå av en arbetsinkomstbaserad pensionsavgift och en invalidpensionsavgift. Pensionsavgiften ska till sin struktur motsvara den nuvarande lönebaserade pensionsavgiften för Kevas medlemssamfund som består av en arbetsinkomstbaserad pensionsavgift och en invalidpensionsavgift. Utöver en pensionsavgift ska kommunerna och vårdlandskapen också betala en utjämningsavgift. Finansministeriet ska fastställa utjämningsavgiftens totalbelopp på framställning av Keva. Vid förfarandet för fastställande ska finansministeriet endast kunna godkänna Kevas framställning eller begära en ny framställning. Förslaget om finansministeriets fastställelse baserar sig på att staten i fortsättningen kommer att medfinansiera det kommunala pensionssystemet med en stor andel, och påförandet av avgiften kan således inte ingå enbart i Kevas beslutanderätt.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska Keva besluta om beloppet av de pensionsavgifter som samlas in hos medlemssamfunden och om utjämningsavgiftens belopp samt meddela närmare föreskrifter om grunderna för betalningen av avgifterna. Utjämningsavgiften ingår i grunderna för statandelar till kommunerna. För medlemssamfunden bör pensionsavgifterna i genomsnitt vara på samma nivå som den genomsnittliga arbetspensionsförsäkringsavgiften enligt lagen om pension för arbetstagare. I praktiken har man också hittills förfarit på detta sätt i fråga om Kevas medlemssamfunds lönebaserade pensionsavgift.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska förskott på avgifterna kunna tas ut hos medlemssamfunden. Det här motsvarar nuläget.

19 a §. Arbetsinkomstbaserad pensionsavgift. Avgiften bestäms, liksom i nuläget, utifrån de sammanlagda beloppen av de arbetsinkomster för medlemssamfundets anställda som berättigar till pension enligt pensionslagen för den offentliga sektorn. Den arbetsinkomstbaserade pensionsavgiften motsvarar den nuvarande arbetsinkomstbaserade pensionsavgiften. Den nuvarande arbetsinkomstbaserade pensionsavgiften har i praktiken fastställts till en nivå som motsvarar den genomsnittliga arbetspensionsförsäkringsavgiften för den privata sektorn minskad med den genomsnittliga invalidpensionsavgiften. Avgiftens storlek föreslås följa den privata sektorns genomsnittliga avgifter på motsvarande sätt som medlemssamfundens nuvarande arbetsinkomstbaserade pensionsavgift.

19 b §. Invalidpensionsavgift. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om en pensionsavgift som baserar sig på utgiften för invalidpensions- och rehabiliteringspenningssersättningar och motsvarar den nuvarande invalidpensionsavgiften för Kevas medlemssamfund. Den föreslagna ordalydelsen gör det möjligt att beakta enbart medlemssamfundets lönesumma eller lönesumman och pensionsutgiften eller enbart pensionsutgiften när avgiften bestäms. En avgift uppkommer i nuläget av fulla invalidpensioner och rehabiliteringsstöd.

19 c §. Utjämningsavgift. Enligt det föreslagna 1 mom. ska en utjämningsavgift bestämmas för vårdlandskapen och kommunerna. Utjämningsavgiftens storlek föreslås vara sådan att utjämningsavgiften utöver pensionsavgifterna enligt 19 a och 19 b § bedöms täcka pensionsutgifterna på lång sikt.

För närvarande betalar Kevas medlemssamfund en pensionsutgiftsbaserad avgift. Som pensionsutgiftsbaserad avgift tas hos medlemssamfunden ut ett belopp som utöver den lönebaserade och förtidspensionsutgiftsbaserade avgiften samt placeringsavkastningarna och kapitalen behövs för att finansiera det kommunala pensionssystemet. Det är meningen att avgiften ska täcka de pensionsutgifter som hos Keva överstiger det privata arbetspensionssystemets nivå. Sådana utgifter utgörs av kostnaderna för det gamla tilläggspensionsskydd för personalen som överstiger det privata arbetspensionssystemets nivå och av övriga större kostnader. De övriga större kostnaderna orsakas av personalstrukturen hos Kevas medlemssamfund och beror på bl.a. personalens kvinnodominans, utbildning och åldersstruktur. Eftersom de kostnader som nämns senare är permanenta inom systemet behövs det även i fortsättningen en avgift i stil med den pensionsutgiftsbaserade avgiften. Det föreslås att den pensionsutgiftsbaserade avgiften ersätts med en utjämningsavgift. Förslaget om att avgiften ska betalas av kommunerna och vårdlandskapen innebär dock en avvikelse från det som gäller för den nuvarande pensionsutgiftsbaserade avgiften.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska utjämningsavgiften fördelas mellan vårdlandskapen och kommunerna i förhållande till vårdlandskapens och kommunernas andel av lönesumman för vårdlandskapens och kommunernas personal som är arbetspensionsförsäkrad hos Keva. Som lönesumma används enligt förslaget den slutliga lönesumman för 2022. Fördelningen utifrån lönesumman återspeglar beloppet av det pensionsansvar som uppkommer, eftersom också personalens pensionsskydd bestäms utifrån lönesumman. Som vårdlandskapens arbetsinkomster räknas arbetsinkomsterna för den personal som övergår till vårdlandskapen enligt lagen om genomförande av vårdlandskapslagen och reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av lagstiftningen om den (/). De hos Keva arbetspensionsförsäkrade arbetsinkomster för anställda i de bolag som producerar social- och hälsovårdstjänster där aktieinnehavet övergår från en kommun eller samkommun till ett vårdlandskap i samband med inrättandet av vårdlandskapen räknas dessutom som arbetsinkomster. Som kommunernas arbetsinkomster räknas de hos Keva arbetspensionsförsäkrade arbetsinkomster för den personal som blir kvar hos kommunerna och samkommunerna samt bolagen, föreningarna, stiftelserna och andelslagen.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska vårdlandskapens andel fördelas mellan vårdlandskapen i förhållande till den statliga finansiering som de får enligt det beslut som fattats med stöd av lagen om vårdlandskapens finansiering. Detta beskriver den inkomstbas för de självstyrande områdena som står till förfogande för vårdlandskapsfullmäktige. Det kommer inte att göras någon ny fördelning, om den statliga finansiering som beviljats vårdlandskapet ändras senare med anledning av begäran om omprövning.

Kommunernas andel ska fördelas mellan kommunerna varje år i förhållande till skattefinansieringen enligt kommunernas senast fastställda bokslut. Fördelningen utifrån skattefinansieringen innebär att avgifterna fördelas enligt kommunernas bärkraft. Kommunens skattefinansiering består av skatteinkomster och statsandelar. I skatteinkomsterna ingår kommunalskatt, fastighets-skatt och kommunens andel av samfundsskatten. I statsandelen ingår de statsandelar som beviljas kommunen med stöd av lagen om statsandel för kommunal basservice, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete. När kommunens andel beräknas ska dock inte höjningen av statsandelen enligt prövning beaktas, eftersom den kan förvränga situationen för ett enskilt år. Vid beräkningen av utjämningsavgiften för 2023

används de fastställda uppgifterna i boksluten för 2021 och vid beräkningen av vårdlandskapens andelar används de statsandelar för vårdlandskapen för 2023 som det har fattats beslut om.

7.21 Lag om elev- och studerandevård

9 §. Ansvar för anordnandet. Det föreslås att 2 mom. i paragrafen ändras så att det vårdlandskap där läroanstalten är belägen, i stället för den kommun där läroanstalten är belägen, ska anordna psykolog- och kuratorstjänsterna i enlighet med vad som föreslås ska föreskrivas i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och socialvårdslagen (1301/2014). För att trygga tillgången på psykolog- och kuratorstjänster och tillhandahållandet av dem som närservice föreslås det att till momentet fogas en bestämmelse enligt vilken tjänsterna ska vara lättillgängliga för de studerande och anordnas vid läroanstalten eller i dess omedelbara närhet för i 1 § avsedda elever inom den undervisning och utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998).

Det föreslås att 3 mom. ändras så att det vårdlandskap där läroanstalten är belägen svarar för tillhandahållandet av skol- och studerandehälsovård så som det föreslås att ska föreskrivas i hälso- och sjukvårdslagen i stället för den kommun där läroanstalten är belägen.

21 §. Elevhälsans register. Det föreslås att 2 mom. ändras så att den registeransvarige för såväl patientregistret som klientregistret för elevhälsans kurator i stället för det kommunala organ som tillhandahållit servicen ska vara det berörda vårdlandskapsorganet. Ändringen är teknisk och påverkar inte skyldigheten för den som ordnar tjänsterna att göra de anteckningar som föreskrivs.

25 §. Uppföljning och utvärdering av elevhälsan. Det föreslås att 2 mom. ändras så att social- och hälsovårdsväsendet i kommunen ändras till social- och hälsovårdsväsendet i vårdlandskapet. Ändringen är teknisk och påverkar inte skyldigheten att följa upp och utvärdera elevhälsan.

26 §. Tillsyn över elevhälsan. Det föreslås att 1 mom. ändras så att social- och hälsovårdsväsendet i kommunen ändras till social- och hälsovårdsväsendet i vårdlandskapet. Ändringen är teknisk och påverkar inte skyldigheten att utöva tillsyn över elevhälsan.

7.22 Hälso- och sjukvårdslagen

16 §. Skolhälsovård. När ansvaret för att ordna skolhälsovård överförs från kommunerna till vårdlandskapen görs behövliga tekniska ändringar i paragrafens 1 och 3–6 mom. Samtidigt harmoniseras bestämmelsens terminologi med terminologin i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) så att ordet läroanstalt i 1 och 4 mom. ersätts med ordet skola. Dessutom förtydligas ordalydelsen i 1 mom. så att i momentet uttryckligen konstateras att elevens hemkommun inte har betydelse för vårdlandskapets ansvar för att ordna skolhälsovård.

Paragrafens 3 mom. kompletteras med en uttrycklig skyldighet för vårdlandskapet att samarbeta med utbildningsanordnaren när det ordnar skolhälsovård. Med utbildningsanordnare avses kommunen, staten eller privata utbildningsanordnare för vilkas skolors elever vårdlandskapet ska ordna skolhälsovård.

Till paragrafen fogas ett nytt 7 mom. om skolhälsovårdens tillgänglighet, enligt vilket skolhälsovårdstjänsterna ska vara lättillgängliga för eleverna. Tjänsterna ska i regel vara tillgängliga under skoldagen. Tjänsterna ska också vara lättillgängliga för familjer. Detta ska gälla skolhälsovården i sin helhet.

I det nya 7 mom. ska dessutom förskrivas att skolhälsovårdens lokaler ska finnas i skolan eller i dess omedelbara närhet, med undantag för elevernas mun- och tandvård och specialundersökningar, som det nödvändigtvis inte är ändamålsenligt att ordna separat från övrig mun- och tandvård och övriga specialundersökningar. Med skolans omedelbara närhet avses ett för eleverna skäligt gångavstånd från skolan. Ovan avsedda skolhälsovårdstjänster ordnas även för närvarande i skolans utrymmen eller i dess omedelbara närhet, även om det inte finns någon uttrycklig bestämmelse om det. Det är motiverat att föreskriva uttryckligen om detta när ansvaret för ordnandet av skolhälsovården överförs på vårdlandskapen, men ansvaret för ordnandet av den grundläggande utbildningen kvarstår hos kommunerna. Ordnandet av skolhälsovårdstjänster i samband med skolan säkerställer elevernas tillgång till tjänsterna. Det är också en förutsättning för det sociala arbetet inom elevvården och stöder skolhälsovårdens samarbete med lärare och övrig personal vid skolan.

För att vårdlandskapet i praktiken ska kunna ordna ovan avsedda skolhälsovårdstjänster i skolan eller i dess omedelbara närhet, föreskrivs det i momentet att utbildningsanordnaren ska tillhandahålla vårdlandskapet utrymmen för ordnandet av tjänsterna i skolan eller i dess omedelbara närhet. Skyldigheten gäller både kommuner, staten och privata utbildningsanordnare. Vårdlandskapet ska dock inte vara tvunget att ordna tjänster i de lokaler som utbildningsanordnaren erbjuder, om vårdlandskapet annars kan ordna dem i skolans omedelbara närhet. Vårdlandskapet ska ha ansvaret för ordnandet av skolhälsovården och kostnaderna för den. Om landskapet ordnar tjänsterna i de utrymmen som utbildningsanordnaren tillhandahåller, har utbildningsanordnaren således rätt att av landskapet få full ersättning för kostnaderna för användningen av utrymmena.

17 §. Studerandehälsovård. När ansvaret för att ordna studerandehälsovård för studerande vid gymnasier och läroanstalter som ger yrkesutbildning överförs från kommunerna till vårdlandskapen görs behövliga tekniska ändringar i 1, 4 och 5 mom.

Dessutom kompletteras 4 mom. med en uttrycklig skyldighet för vårdlandskapet och Folkpensionsanstalten att samarbeta med utbildningsanordnaren när de ordnar studerandehälsovård. Med utbildningsanordnare avses en kommun, staten eller privat utbildningsanordnare för vars läroanstalts studerande vårdlandskapet eller Folkpensionsanstalten ordnar studerandehälsovården.

Till paragrafen fogas också ett nytt 6 mom. om studerandehälsovårdens tillgänglighet, som gäller studerandehälsovården för både studerande på andra stadiet och högskolestuderande. Studerandehälsovårdstjänsterna ska vara lättillgängliga för de studerande. Tjänsterna ska i regel vara tillgängliga under studiedagen. Tjänsterna ska också vara lättillgängliga för föräldrarna och vårdnadshavarna till minderåriga studerande. Studerandehälsovårdstjänsterna ska ordnas antingen i läroanstaltens utrymmen eller så att de är tillgängliga för de studerande på något annat ändamålsenligt sätt. Studerandehälsovårdstjänsterna ska också i nuläget vara lättillgängliga för de studerande, men det är motiverat att föreskriva om detta uttryckligen, eftersom ansvaret för att ordna studerandehälsovård för studerande på andra stadiet överförs från kommunerna till vårdlandskapen, medan ansvaret för att ordna undervisning på andra stadiet kvarstår hos kommunerna.

17 a §. Elevhälsans psykologtjänster. I samband med reformen överförs även elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster som avses i 7 § i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) från kommunerna till vårdlandskapen på samma sätt som skolhälsovården och studerandehälsovården för studerande på andra stadiet. Då ansvarar en aktör för elevhälsotjänsterna, vilket främjar förverkligandet av den funktionella helhet som tjänsterna bildar. Vårdlandskapet har i egenskap av anordnare en betydligt starkare bärkraft än enskilda kommuner, vilket gör det möj-

ligt att t.ex. bättre än för närvarande rikta resurserna för elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster samt att styra och övervaka dem på ett mer enhetligt sätt. Detta förbättrar ett jämlikt genomförande av tjänsterna och tillgången till dem i olika områden. Även den kännedom om social- och hälsovården som behövs för ledningen av elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster kommer till stor del att överföras från kommunerna till vårdlandskapen tillsammans med den övriga social- och hälsovården. När vårdlandskapet fungerar som anordnare ska alla arbetstare inom elevhälsan fortfarande ha kontakt med social- och hälsovårdsväsendet, vilket är en förutsättning för att vård- och servicekedjorna ska löpa smidigt och för att arbetstagarnas tillräckliga kompetens och yrkesmässiga stöd ska kunna säkerställas. Vårdlandskapet ska också ha ändamålsenliga informationssystem och klientuppgifter i sina register inom social- och hälsovården, vilket innebär att registerföringen och utlämnandet av uppgifter sker på ett fungerande och flexibelt sätt. I samband med reformen bör man dock genom tillräckliga samarbetsstrukturer se till att sambandet mellan elevhälsotjänsterna och skolorna och läroanstalterna samt kommunens undervisningsväsende bevaras när ansvaret för att ordna grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet kvarstår hos kommunerna.

När ansvaret för att ordna elevhälsans psykologtjänster överförs från kommunerna till vårdlandskapen fogas till hälso- och sjukvårdslagen en ny 17 a § som gäller dem.

I 1 mom. föreskrivs om vårdlandskapets skyldighet att ordna elevhälsans psykologtjänster för i 1 § i lagen om elev- och studerandevård avsedda elever och studerande vid de skolor och läroanstalter i vårdlandskapet som ger förskoleundervisning, grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och utbildning för en yrkesinriktad grundexamen och handledande utbildning oberoende av elevernas och de studerandes hemvist på det sätt som föreskrivs i lagen om elev- och studerandevård. De elever och studerande som avses i 1 § i lagen om elev- och studerandevård är eleverna inom den undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning samt de studerande inom den utbildning som avses i gymnasielagen (629/1998) och de studerande inom en utbildning för en grundexamen eller inom handledande utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning (531/2017), med undantag av elever som avses i 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, studerande som avses i 20 § 3 mom. i gymnasielagen och studerande som fullgör gymnasiestudier enligt en läroplan för gymnasieutbildning för vuxna. En bestämmelse om vårdlandskapets organiseringsansvar som motsvarar det föreslagna momentet fogas också till lagen om elev- och studerandevård, där det på motsvarande sätt som i nuläget dessutom föreskrivs närmare om ordnandet av tjänster, tjänsternas innehåll och tillgången till dem. Med elevvårdens psykologtjänster avses stöd och handledning för studier och skolgång som ges av en psykolog inom elevvården och som främjar skol- och studiesamfundets välfärd samt samarbetet med elevernas och studerandenas familjer och andra närstående och stöder elevernas och studerandenas inlärning och välbefinnande samt deras sociala och psykiska färdigheter. Vid tillämpningen av bestämmelserna om elevhälsans psykologtjänster i hälso- och sjukvårdslagen eller lagen om elev- och studerandevård ska även bestämmelserna i den andra lagen beaktas.

I 2 mom. konstateras att elevhälsans psykologtjänster utgör en del av elevhälsotjänsterna enligt lagen om elev- och studerandevård. Med elevhälsa avses främjande och upprätthållande av skolelevs eller studerandes studief framgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välbefinnande och understödande verksamheter inom skolan eller läroanstalten. Elevhälsan omfattar elevhälsa i enlighet med en läroplan som godkänts av en utbildningsanordnare enligt lagen om grundläggande utbildning eller gymnasielagen och elevhälsa i form av studerandevård som en utbildningsanordnare har beslutat om i enlighet med 99 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning samt elevhälsotjänster, vilka utöver elevhälsans psykologtjänster är i denna lag avsedd skol- och studerandehälsovård samt elevhälsans kuratorstjänster, om vilka det ska föreskrivas i socialvårdslagen och lagen om elev- och studerandevård. Elevhälsan ska verkställas som ett mångprofessionellt planmässigt samarbete mellan vårdlandskapets social- och hälsovårdsväsende,

kommunens undervisningsväsende och andra utbildningsanordnare och eleverna, de studerande och deras vårdnadshavare samt vid behov med andra samarbetsparter.

Enligt momentet ska vårdlandskapet när det anordnar elevhälsans psykologtjänster samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare till elever och minderåriga studerande, med annan elevhälso- och undervisningspersonal, med utbildningsanordnaren och med andra relevanta aktörer. Det är nödvändigt att elevhälsans psykologer samarbetar med annan elevhälso- och undervisningspersonal för att främja välbefinnandet i skolan eller läroanstalten och elevernas och de studerandes välbefinnande samt för att förebygga och utreda problemsituationer som hänför sig till elevens eller den studerandes välbefinnande. Elevhälsans psykologer deltar i identifieringen och utredningen av problem med elevens eller den studerandes inläring, känsloliv och beteende i samarbete med övrig elevhälso- och undervisningspersonal. Skolans eller läroanstaltens övriga elevhälsopersonal behövs ofta som stöd för psykologtjänsterna för att lösa problem med föräldraskap, växelverkan och psykisk hälsa. Enligt lagen om elev- och studerandevård ska det i skolan och läroanstalten utarbetas en elevhälsoplan i samarbete med skolans eller läroanstaltens personal, elever eller studerande och deras vårdnadshavare. I planen ska ingå ordnande av samarbete med eleverna eller de studerande och deras familjer samt med dem som arbetar i skolan eller läroanstalten och andra aktörer som stöder elevernas eller de studerandes välbefinnande. Enligt lagen om elev- och studerandevård har elever och studerande utifrån en bedömning av elevhälsans psykolog eller kurator rätt att få tillräckligt stöd och tillräcklig handledning för att problem relaterade till deras studier och utveckling ska kunna förebyggas och övervinnas. Vid behov ska eleven eller den studerande hänvisas till andra elevhälsotjänster och annan verksamhet som stöder barn och unga i behov av särskilt stöd. I lagen om elev- och studerandevård föreskrivs också t.ex. om skyldigheten för en anställd vid en skola eller läroanstalt och en anställd inom elevhälsan att kontakta elevhälsans psykolog eller kurator tillsammans med eleven eller den studerande, om han eller hon bedömer att det behövs psykolog- eller kuratorstjänster inom elevhälsan för att förebygga eller övervinna studiesvårigheter eller sociala eller psykiska svårigheter hos en elev eller en studerande.

Enligt 3 mom. ska elevhälsans psykologtjänster vara lättillgängliga för eleverna och de studerande. Tjänsterna ska i regel vara tillgängliga under skol- eller studiedagen. Tjänsterna ska också vara lättillgängliga för familjer. För de elever inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen som avses i 1 mom. i den föreslagna bestämmelsen ska det ordnas elevhälsans psykologtjänster i skolans lokaler eller i skolans omedelbara närhet. Med skolans omedelbara närhet avses ett för eleverna skäligt gångavstånd från skolan. Ordandet av psykologtjänster i samband med skolan säkerställer elevernas tillgång till tjänster. Det är en förutsättning för det sociala arbetet inom elevhälsan och det stöder också samarbetet mellan elevhälsans psykologer och lärarna och övrig personal vid skolan. Även elevhälsans psykologtjänster för studerande på andra stadiet ska vara lättillgängliga för de studerande antingen vid läroanstalten eller på något annat ändamålsenligt sätt. Möjligheterna för psykologer inom studerandevården att delta i det gemensamma arbetet samt samarbeta med lärare och annan personal vid läroanstalten ska tryggas oberoende av hur tjänsterna ordnas. Elevhälsans psykologtjänster ordnas också för närvarande på det sätt som avses i bestämmelsen, men det finns ingen uttrycklig bestämmelse om detta. Det är motiverat att föreskriva uttryckligen om detta, eftersom elevhälsans psykologtjänster på samma sätt som skolhälsovården och studerandehälsovården för studerande på andra stadiet överförs på vårdlandskapen, medan ansvaret för att ordna utbildning på grundstadiet och andra stadiet kvarstår hos kommunerna.

För att vårdlandskapet i praktiken ska kunna ordna elevhälsans psykologtjänster för elever i förskoleundervisning och grundläggande utbildning i skolan eller i dess omedelbara närhet, föreskrivs det i 3 mom. att utbildningsanordnaren ska ställa utrymmen i skolan eller i dess omedelbara närhet till vårdlandskapets förfogande för ordandet av tjänsterna i fråga. Skyldigheten

gäller både kommuner, staten och privata utbildningsanordnare. Vårdlandskapet ska dock inte vara tvunget att ordna tjänster i de lokaler som utbildningsanordnaren erbjuder, om vårdlandskapet annars kan ordna dem i skolans omedelbara närhet. Vårdlandskapet ska ha ansvaret för ordnandet av elevhälsans psykologtjänster och kostnaderna för dem. Om landskapet ordnar tjänsterna i de utrymmen som utbildningsanordnaren tillhandahåller, har utbildningsanordnaren således rätt att av landskapet få full ersättning för kostnaderna för användningen av utrymmena. Enligt 9 § 2 mom. i lagen om elev- och studerandevård ska vårdlandskapet dock inte vara skyldigt att ordna elevhälsans psykologtjänster för eleverna i statens eller privata utbildningsanordnarens skolor till den del utbildningsanordnaren beslutar att ordna tjänsterna i egen regi och på egen bekostnad. Därför föreskrivs det i det föreslagna 3 mom. att det som ovan i momentet föreskrivs om utbildningsanordnare inte ska tillämpas på staten eller privata utbildningsanordnare till den del de ordnar tjänsterna i fråga på nämnda sätt.

7.23 Socialvårdslagen

14 §. Socialservice som möter stödbehoven. Elevhälsans kuratorstjänster är den enda socialservicen som ingår i studerandehälsovården enligt lagen om elev- och studerandevård. Till denna del preciseras 14 § i socialvårdslagen genom att bestämmelsen om skyldigheten att ordna elevhälsa i 2 mom. 16 punkten stryks och ersätts med en ny 13 c-punkt om elevhälsans kuratorstjänster som fogas till 1 mom. Närmare bestämmelser om detta föreslås i den nya 27 c § som föreslås bli fogad till lagen samt i lagen om elev- och studerandevård. När ansvaret för att ordna socialvården överförs från kommunerna till vårdlandskapen görs i 14 § samtidigt behövliga tekniska ändringar till följd av detta.

27 c §. Elevhälsans kuratorstjänster. När ansvaret för att ordna elevhälsans kuratorstjänster överförs från kommunerna till vårdlandskapen, fogas till socialvårdslagen en ny 27 c § som gäller dem. Bestämmelsen motsvarar den nya 17 a § om elevhälsans psykologtjänster som föreslås i hälso- och sjukvårdslagen. Vad som i specialmotiveringen till 17 a § i hälso- och sjukvårdslagen konstateras om elevhälsans psykologtjänster tillämpas också på elevhälsans kuratorstjänster.

7.24 Lag om Kommunernas garanticentral

1 b §. Garantier för ändringar som följer av inrättandet av landskapen. I lagen föreslås en ny paragraf enligt vilken de garantier som Kommunernas garanticentral beviljat för medelsanskaffning till det i 1 § avsedda kreditinstitutet, dvs. Kommunfinans Abp, kan hänföras även till sådana skulder och andra förbindelser som Kommunfinans Abp beviljat och som i och med reformen av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet överförs till vårdlandskapen. Den nya paragrafen gäller i 20, 25 och 26 § i införandelagen avsedda skulder och andra förbindelser som överförs, ränteväxlings- och valutaväxlingsavtal som anknyter till dessa samt andra motsvarande skyddsarrangemang. Bestämmelsen innebär ett undantag från 1 och 1 a § i lagen om Kommunernas garanticentral, där den medelsanskaffning som garanticentralen garanterar och Kommunfinans Abp:s utlåning begränsas till att gälla endast kommuner och samkommuner, sammanslutningar som de har bestämmanderätt över samt statligt understödd bostadsproduktion. I och med den nya paragrafen kan de lån och andra förbindelser som Kommunfinans Abp beviljat samkommuner och kommuner överförs till vårdlandskapen utan att det uppkommer någon skyldighet för Kommunfinans Abp att säga upp de lån och förbindelser som överförs på grund av bestämmelserna i 1 och 1 a §.

Vid tillämpningen av paragrafen är utgångspunkten den att Kommunfinans Abp har beviljat ett lån eller en annan förbindelse enligt paragrafen som existerar vid den tidpunkt då organiseringsansvaret överförs, varvid den investering eller annan verksamhet som berörs har varit sådan

verksamhet som kommunerna eller samkommunerna har organiseringsansvar för. Paragrafen ska uttryckligen vara en bestämmelse som gäller den fas då egendomen överförs och som inte tar ställning t.ex. till hur vårdlandskapens framtida investeringar ska finansieras eller vad som i fortsättningen kommer att vara förhållandet mellan Kommunfinans Abp och vårdlandskapen. Bestämmelsen betonar också att det vid överföringen av lån och andra förbindelser är fråga om lagstiftarens, inte Kommunfinans Abp:s, verksamhet.

Den föreslagna regleringen äventyrar inte Kommunernas garanticentrals eller dess medlemskommuners ställning, eftersom de lån och andra förbindelser som överförs beviljas statsborgen med stöd av 32 § i införandelagen. Statsborgen säkerställer att de lån eller andra förbindelser som överförs inte kan ge upphov till en sådan situation för Kommunfinans Abp som dessutom äventyrar förbindelserna i anknytning till medelsanskaffningen. Således uppstår det inte heller någon sådan situation som resulterar i ett behov att tillgripa Kommunernas garanticentrals och vidare kommunernas ansvar.

7.25 Förvaltningslag

I 2, 45, 58 och 60 § i förvaltningslagen föreslås ändringar som är nödvändiga på grund av den nya la-gen om vårdlandskap. Genom de föreslagna ändringarna säkerställs det att förvaltningslagen tillämpas också på de självstyrande vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna.

7.26 Lag offentlighet i myndigheternas verksamhet

I 1, 4, 11, 14, 24 och 34 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, nedan offentlighets-lagen, föreslås ändringar som är nödvändiga på grund av den nya lagen om vårdlandskap. Genom de föreslagna ändringarna säkerställs det att förvaltningslagen tillämpas också på de självstyrande vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna.

7.27 Lag om rättegång i förvaltningsärenden

I 4, 9, 22 och 57 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreslås ändringar som är nödvändiga på grund av den nya lagen om vårdlandskap. Genom de föreslagna ändringarna säkerställs att lagen om rättegång i förvaltningsärenden tillämpas också på de självstyrande vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna.

7.28 Konkurslag

3 §. Vem som kan försättas i konkurs. I paragrafen föreskrivs om vem som över huvud taget kan försättas i konkurs och i 2 mom. om undantag från vem som kan försättas i konkurs. Till förteckningen fogas vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningar som bildats av flera vårdlandskap. Vårdlandskapens konkursskydd grundar sig på deras ställning som offentliga samfund som har ur grundlagen härledd lagstadgad självstyrelse. Dessutom ska staten i sista hand ansvara för förverkligandet av finansieringsprincipen i vårdlandskapen. Konkursskyddet omfattar även vårdlandskapens affärsverk, eftersom de är en del av vårdlandskapet på samma sätt som kommunala affärsverk är en del av kommunen.

7.29 Strafflag

14 kap. **Om brott mot politiska rättigheter**

7 §. Definitioner. I 14 kap. i strafflagen föreskrivs det om brott mot politiska rättigheter. I kapitlet finns det straffbestämmelser om valbrott (1 §), röstköp (2 §), röstningsfusk (3 §), förvanskande av valresultat (4 §), kränkning av politisk handlingsfrihet (5 §) och hindrande av möte (6 §). Valbrott enligt 1—4 § i kapitlet aktualiseras i samband med begreppen ”allmänna val” och ”allmän omröstning”.

Dessa grundläggande begrepp definieras i 7 § i kapitlet. Enligt 7 § 1 mom. avses med allmänna val statliga val, lagtingsval, kommunala val och val av företrädare i Europaparlamentet samt allmänna kyrkliga val. Enligt 7 § 2 mom. avses med allmän omröstning statliga och kommunala folkomröstningar.

Bestämmelserna i 1 § i vallagen (714/1998) gäller lagens tillämpningsområde. I 1 § 1 mom. sägs det att utöver vad som i grundlagen och kommunallagen (410/2015) föreskrivs om val innehåller lagen bestämmelser om förrättandet av 1) val av riksdagsledamöter (riksdagsval), 2) val av republikens president (presidentval), 3) kommunalval, 4) val av finländska ledamöter till Europaparlamentet (Europaparlamentsval). Enligt 1 § 2 mom. finns det bestämmelser om kommunalval i landskapet Åland i landskapets lagstiftning.

Kommunallagens 15 § gäller kommunalval. Enligt 15 § 1 mom. första meningen utses ledamöterna och ersättarna i fullmäktige genom kommunalval som förrättas i kommunen.

I lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar (571/1987) finns bestämmelser om förfarandet vid (statliga) rådgivande folkomröstningar. Bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid rådgivande kommunala folkomröstningar finns i lagen (656/1990) i fråga. Bestämmelser om kommunal folkomröstning finns i 24 § i kommunallagen.

Enligt det förslag till ändring av vallagen som ingår i denna proposition föreslås lagens 1 § 1 mom. bli kompletterat så att där nämns landskapsval. Enligt det föreslagna 1 § 2 mom. i vallagen finns det dessutom bestämmelser om val i grundlagen, lagen om vårdlandskap (/) och kommunallagen. Bestämmelser om landskapsval och kommunalval som förrättas i landskapet Åland finns i landskapets lagstiftning.

I 23 § i det förslag till lag om vårdlandskap som ingår i denna proposition föreslås det bestämmelser om landskapsval. Enligt det föreslagna 1 mom. utses ledamöterna och ersättarna i vårdlandskapsfullmäktige genom val som förrättas i vårdlandskapet (landskapsval). Enligt 23 § 3 mom. föreskrivs det om förrättande av landskapsval i vallagen.

I 31 § i den föreslagna lagen om vårdlandskap finns det en grundläggande bestämmelse om folkomröstning i vårdlandskap. Enligt 31 § 1 mom. första meningen kan vårdlandskapsfullmäktige besluta att en rådgivande folkomröstning ska ordnas i vårdlandskapet i en fråga som hör till vårdlandskapet. Enligt 31 § 4 mom. finns det bestämmelser om ordnande av folkomröstningar i lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar i vårdlandskap och kommuner.

Det landskapsval som avses i 23 § i förslaget till lag om vårdlandskap har karaktären av allmänna val. Den folkomröstning i vårdlandskapet som avses i 31 § i förslaget till lag om vårdlandskap har karaktären av allmän omröstning. Det finns skäl att till definitionen av allmänna val i strafflagens 14 kap. 7 § 1 mom. foga ett omnämnande av landskapsval, och till definitionen av allmän omröstning i 2 mom. i samma paragraf foga ett omnämnande av folkomröstning i vårdlandskap.

Bestämmelsen i strafflagens 14 kap. 7 § 1 mom. föreslås dessutom bli ändrad så att där i stället för statliga val nämns riksdagsval och presidentval. På motsvarande sätt föreslås uttrycket ”val

av företrädare för Europaparlamentet” bli ersatt med den kortare benämningen ”Europaparlamentsval”. I paragrafens 2 mom. ändras dessutom den finska språkdräkten.

Självstyrelselagen för Åland (1144/1991) trädde i kraft den 1 januari 1993. Bestämmelserna i lagens 18 § gäller landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 18 § 1 punkten har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter, landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar. Enligt 4 punkten har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunindelning, kommunala val, kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda och disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare. Enligt 25 punkten har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Bestämmelserna i självstyrelselagens 27 § gäller rikets lagstiftningsbehörighet. Enligt paragrafens 22 respektive 42 punkt har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om straffrätt, med undantag av vad som bestäms i 18 § 25 punkten i lagen, och i fråga om övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i lagen ska hänföras till rikets lagstiftningsbehörighet.

I självstyrelselagens 71 §, som gäller tidigare bestämmelsers giltighet, sägs det att om det genom lagen eller med stöd av den till rikslagstiftningen har hänförts ett rättsområde som tidigare reglerats genom landskapslag, eller till landskapets lagstiftningsbehörighet överförs ett område som tidigare har reglerats genom rikslagstiftning, ska landskapslag eller rikslagstiftning, som inom detta rättsområde tillkommit innan självstyrelselagen har trätt i kraft, fortfarande tillämpas i landskapet till dess den upphävs, landskapslagen genom förordning och rikslagstiftningen genom landskapslag.

Bestämmelserna i 18 § 4 och 25 punkten i självstyrelselagen för Åland är ursprungliga bestämmelser, och också bestämmelsen i 1 punkten i den paragrafen har till den del som är relevant i detta sammanhang i sak samma innehåll som i den lag som stiftades 1991. Även punkterna 22 och 42 i självstyrelselagens 27 § som gäller rikets lagstiftningsbehörighet är i ursprunglig form. Bestämmelserna var således i kraft redan när RP 94/1993 rd utarbetades och när bestämmelserna i strafflagens 14 kap. 7 § utfärdades 1995 med stöd av den propositionen. Enligt detaljmotiveringen till 14 kap. 7 § 1 mom. i regeringens proposition 94/1993 rd ska i kapitlet med allmänna val avses statliga val, lagtingsval i landskapet Åland, kommunala val och allmänna kyrkliga val.

Med stöd av det som sägs ovan har i den föreslagna definitionen av allmänna val i 14 kap. 7 § 1 mom. i denna proposition inte inkluderats val av ledamöter till Ålands lagting.

25 kap. **Om brott mot friheten**

9 §. Åtalsrätt. I 25 kap. i strafflagen föreskrivs det om brott mot friheten. I 25 kap. 9 § finns bestämmelser om åtalsrätt. Enligt 9 § 2 mom. får åklagaren inte väcka åtal för egenmäktigt omhändertagande av barn, om detta skulle strida mot barnets fördel. Innan åtal väcks ska socialnämnden i den kommun höras där barnet är bosatt eller befinner sig eller som annars uppenbarligen har de bästa uppgifterna om barnet.

I samband med reformen överförs socialvårdens uppgifter från kommunerna till vårdlandskapen. Socialnämnden i kommunen är således inte längre den instans som ska höras enligt strafflagens 25 kap. 9 § 2 mom.

Vårdlandskapen ordnar skötseln av de uppgifter som enligt lag hör till dem. Vårdlandskapen beslutar då själva om sin myndighetsstruktur, om inte något annat föreskrivs i lag.

Således föreslås det att andra meningen i strafflagens 25 kap. 9 § 2 mom. ändras så att innan åtal väcks ska den behöriga socialvårdsmyndigheten i det vårdlandskap höras där barnet är bostatt eller befinner sig eller som annars uppenbarligen har de bästa uppgifterna om barnet.

Enligt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om rättskipning med beaktande av vad som föreskrivs i 25 och 26 §; förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott. Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om socialvård, med undantag för ärenden som gäller administrativa ingrepp i den personliga friheten, som i enlighet med lagens 27 § 24 punkt hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

Därför finns det skäl att i samband med ändringen av bestämmelsen om hörande i strafflagens 25 kap. 9 § 2 mom. också föreskriva om att man i fråga om Åland ska höra den socialvårdsmyndighet som är behörig enligt Ålands landskapslagstiftning.

29 kap. **Om brott mot den offentliga ekonomin**

9 §. Definitioner och ansvarsfördelning. I strafflagens 29 kap. finns bestämmelser om brott mot den offentliga ekonomin. I kapitlet finns bestämmelser om bland annat subventionsbrott, vilka är subventionsbedrägeri (5 §), grovt subventionsbedrägeri (6 §), subventionsmissbruk (7 §) och subventionsförseelse (8 §). I 9 § i kapitlet finns en bestämmelse med definitioner. Paragrafens 2–4 mom. gäller definitionen av subvention.

Enligt 29 kap. 9 § 2 mom. i strafflagen avses med subvention i kapitlet ekonomiskt stöd som beviljas för något annat ändamål än privat konsumtion 1) antingen enligt lag eller efter prövning av statens, en kommuns eller något annat offentligt samfunds medel eller, enligt vad som därom särskilt bestäms genom lag, av en sammanslutnings eller stiftelses medel, eller 2) ur Europeiska unionens allmänna budget eller de budgetar som förvaltas av Europeiska unionen eller för dess räkning. Enligt 9 § 3 mom. anses som ekonomiskt stöd även lån, räntestöd och säkerhet för lån.

Enligt 9 § 2 mom. 1 punkten kan subvention således vara ekonomiskt stöd som beviljas av statens, en kommuns eller något annat offentligt samfunds medel. Motsvarande stöd kunde också beviljas av vårdlandskapets medel. Ett vårdlandskap ska vara ett sådant offentligt samfund som avses i bestämmelsen. Eftersom staten och en kommun emellertid nämns särskilt i bestämmelsen, är det motiverat att 2 mom. 1 punkten kompletteras med ett uttryckligt omnämnande av vårdlandskap, som placerar sig mellan staten och en kommun.

Enligt 58 § i förslaget till lag om vårdlandskap ska vårdlandskapen kunna bilda vårdlandskapssammanslutningar. En vårdlandskapssammanslutning är en juridisk person som är fristående från vårdlandskapen. Vårdlandskapssammanslutningens uppgiftsfält är avgränsat så att en vårdlandskapssammanslutning endast kan ha uppgifter i anslutning till produktion av de stödtjänster som hör till ansvarsområdet för medlemmarna i vårdlandskapssammanslutningen. Dessutom föreskrivs i lagen om ordnande av social- och hälsovård och räddningsväsendet samt om ordnande av deras förvaltning och ekonomi i Nyland särskilt om HUS-landskapssammanslutningen, som ska ansvara för ordnandet av en del av hälso- och sjukvården i Nyland. Subvention enligt 29 kap. 9 § 2 mom. 1 punkten i strafflagen kan också komma att beviljas av vårdlandskapssammanslutningens medel. Således ska även vårdlandskapssammanslutningen fogas till bestämmelsen.

Enligt 9 § 4 mom. avses med subvention även statsandel eller statsunderstöd till en kommun eller en samkommun. I motiveringen till bestämmelsen (RP 66/1988 rd s. 69) konstaterades det att trots att kommunerna utgjorde en del av den offentliga förvaltningen och deras statsbidrag således inte utgjorde inkomstöverföringar till mottagare utanför den offentliga ekonomin, jämfördes kommunerna i egenskap av understödstagare i hög grad med privata sammanslutningar. Kommunerna konkurrerade hårt om statens stöd. I denna konkurrens hade enbart bestämmelserna om tjänstebrott och den sedvanliga bedrägeribestämmelsen inte räckt till för att garantera sanningshalten i de uppgifter som kommunerna lämnar och för att garantera att subventionerna blir rätt använda. Bland annat av dessa orsaker var det enligt motiveringen skäl att jämställa kommunernas statsbidrag med subventioner till mottagare utanför de offentliga samfundet.

En kommun kan få statsunderstöd i enlighet med lagstiftningen om statsunderstöd. Även ett vårdlandskap och en vårdlandskapssammanslutning ska kunna beviljas statsunderstöd enligt statsunderstödslagen (688/2001). Med hänsyn till det som sägs ovan föreslås det att 29 kap. 9 § 4 mom. i strafflagen kompletteras så att också vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar nämns som i bestämmelsen avsedda statsunderstödstagare.

40 kap. **Om tjänstebrott**

11 §. Definitioner. Bestämmelserna om tjänstebrott sågs över 2002. I den reformen fogades i strafflagens 40 kap., som gäller tjänstebrott, till 11 § definitioner av en tjänsteman, en person som sköter offentligt förtroendeuppdrag, en offentligt anställd arbetstagare, en utländsk tjänsteman, en person som utövar offentlig makt och en ledamot av ett utländskt parlament.

I strafflagens 40 kap. 12 § finns en bestämmelse om tillämpningsområdet. I bestämmelsen anges straffbestämmelsernas tillämplighet utöver på tjänstemän på de persongrupper som avses i definitionen i strafflagens 40 kap. 11 §. Alla typer av tjänstebrott gäller således inte alla persongrupper, utan omfattningen av ansvaret är olika för olika persongrupper.

I strafflagens 40 kap. 11 § 1 punkt avsedda personer som står i tjänsteförhållande eller därmed jämförbart anställningsförhållande, i 11 § 2 punkten avsedda personer som sköter offentligt förtroendeuppdrag samt i 11 § 5 punkten avsedda personer som utövar offentlig makt kan göra sig skyldiga till alla typer av allmänna tjänstebrott. En person kan ha fullt tjänsteansvar på mer än en grund, till exempel på grund av tjänstemannaställning eller utövning av offentlig makt.

De offentligt anställda arbetstagare som avses i 40 kap. 11 § 3 punkten i strafflagen kan göra sig skyldiga till tagande av muta enligt 40 kap. 1–3 § i strafflagen och brott mot tjänstehemlighet enligt 40 kap. 5 § i strafflagen. Även offentligt anställda arbetstagare har således tjänsteansvar, men ansvarets räckvidd är snävare än för tjänstemän.

I 2002 års tjänstebrottsreform ansåg man det vara rätt svårt att på ett uttömmande sätt definiera räckvidden av det personliga tjänsteansvaret i de allmänna bestämmelserna i strafflagens 40 kap. Därför antog man den utgångspunkt som framgår av strafflagens 40 kap. 12 § 6 mom., nämligen att det också är möjligt att utfärda särskilda bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar.

Enligt 40 kap. 11 § 1 punkten i strafflagen avses med tjänsteman den som står i tjänsteförhållande eller därmed jämförbart anställningsförhållande till staten, till en kommun eller till en samkommun eller något annat offentligrättsligt samarbetsorgan för kommuner, till riksdagen, till något av statens affärsverk, till den evangelisk-lutherska kyrkan eller det ortodoxa kyrkosamfundet eller till en församling eller ett samarbetsorgan för församlingar inom kyrkan eller kyrkosamfundet, eller till landskapet Åland, till Finlands Bank, Folkpensionsanstalten, Institutet

för arbetshygien, kommunala pensionsanstalten, Kommunernas garanticentral eller kommunala arbetsmarknadsverket.

I 40 kap. 11 § 1 punkten anges som part i ett tjänsteförhållande eller därmed jämförbart anställningsförhållande bland annat staten samt en kommun och en samkommun. Punkten ska på grund av stiftandet av lagen om vårdlandskap kompletteras med ett omnämnande av ett vårdlandskap och en vårdlandskapssammanslutning, som placerar sig mellan staten och en kommun.

I den förnyade pensionslagstiftningen används inte längre uttrycket kommunal pensionsanstalt. Dessa uppgifter sköts numera av Keva. Enligt 1 § i lagen om Keva (66/2016) är Keva en offentligrättslig pensionsanstalt som förvaltas av sina medlemssamfund. Det är motiverat att i strafflagens 40 kap. 11 § 1 punkt ersätta uttrycket kommunal pensionsanstalt med rekvisitet Keva.

Språkdräkten i bestämmelsen om den evangelisk-lutherska kyrkan och den ortodoxa kyrkan revideras samtidigt tekniskt.

I tjänstebrottsreformen 1989 avsågs med tjänsteman enligt strafflagens 2 kap. 12 § 1 mom. 1 punkt bland annat den som stod i tjänsteförhållande eller därmed jämförligt anställningsförhållande till landskapet Åland. Enligt 2 punkten i det momentet avsågs med tjänstemän också bland annat medlemmar i ett i 1 punkten avsett offentligt samfund eller motsvarande organ inom ett offentligt samfund och andra förtroendevalda inom ett i 1 punkten avsett offentligt samfund. Med förtroendevalda avsågs bland annat ledamöter av lagtinget i landskapet Åland (RP 58/1988 rd, s. 42). Tjänstebrottsreformen 1989 trädde i kraft den 1 januari 1990.

Enligt 40 kap. 11 § 1 punkten i den strafflag som utfärdades genom tjänstebrottsreformen 2002 avses med tjänsteman den som står i tjänsteförhållande eller därmed jämförligt anställningsförhållande till bland annat landskapet Åland. I definitionen av en person som sköter offentligt förtroendeuppdrag i 2 punkten och definitionen av en offentligt anställd arbetstagare i 3 punkten hänvisas det till bestämmelsen i 1 punkten.

Självstyrelselagen för Åland (1144/1991) trädde i kraft den 1 januari 1993. Enligt 1 punkten i 18 §, som gäller landskapets lagstiftningsbehörighet, har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter, landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar. Enligt 2 punkten i paragrafen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda och disciplinär bestraffning av landskapets tjänstemän. Enligt 4 punkten har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunindelning, kommunala val, kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda och disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare. Enligt 25 punkten har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Bestämmelserna i självstyrelselagens 27 § gäller rikets lagstiftningsbehörighet. Enligt paragrafens 22 respektive 42 punkt har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om straffrätt, med undantag av vad som bestäms i 18 § 25 punkten i lagen, och i fråga om övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i lagen ska hänföras till rikets lagstiftningsbehörighet.

Bestämmelserna i 18 § 2, 4 och 25 punkten i självstyrelselagen för Åland är ursprungliga bestämmelser, och också bestämmelsen i 1 punkten i den paragrafen har till den del som är relevant i detta sammanhang i sak samma innehåll som i den lag som stiftades 1991. Även punkterna 22 och 42 i självstyrelselagens 27 §, som gäller rikets lagstiftningsbehörighet, är i ursprunglig form.

Även om landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om tjänstemännen i landskapet Åland och de kommunala tjänstemännen, är det antagligen inte uteslutet att en kommunal tjänsteman kan vara verksam på ett område där riket har lagstiftningsbehörighet. Tjänstemannabegreppet i strafflagens 40 kap. 11 § har betydelse i strafflagen också utanför bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. I tjänstebrottsreformen 1989, som genomfördes innan självstyrelselagen för Åland trädde i kraft, fanns definitionen av en tjänsteman i strafflagens allmänna bestämmelser, i 2 kap. I samband med tjänstebrottsreformen 2002 däremot flyttades definitionen till strafflagens särskilda del till 40 kap.

Ålandskommittén 2013, som haft till uppdrag att utveckla Ålands självstyrelse, konstaterar i sitt slutbetänkande (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 33/2017, s. 124) att några straffstadganden ännu inte har införts i landskapslagstiftningen när det gäller landskapsregeringen och dess tjänstemän. Med stöd av 71 § i 1991 års självstyrelselag gäller därför strafflagens straffbestämmelser för tjänstebrott i sin lydelse den 1 januari 1993 fram tills dess att lagtinget använder sig av sin behörighet.

Med stöd av det som sägs ovan har det i den föreslagna 40 kap. 11 § 1 punkten i denna proposition inte tagits in något omnämnande av landskapet Åland. Detta har betydelse också med tanke på paragrafens 2 och 3 punkt, eftersom de innehåller hänvisningar till 1 punkten.

Enligt 40 kap. 11 § 2 punkten i strafflagen avses med den som sköter offentligt förtroendeuppdrag kommunfullmäktige och andra genom allmänna val utsedda medlemmar av representantskapet i ett offentligt samfund som nämns i 1 punkten, dock inte riksdagsledamöter i sitt uppdrag som riksdagsledamot, samt medlemmar av ett organ för ett offentligt samfund eller en inrättning som nämns i 1 punkten, såsom statsrådet, en kommunstyrelse, nämnd, direktion, kommitté, kommission eller delegation, samt andra förtroendevalda inom nämnda offentliga samfund eller inrättningar. I bestämmelsen nämns som personer som sköter offentligt förtroendeuppdrag bland annat kommunfullmäktige och medlemmar av statsrådet eller en kommunstyrelse.

I 10 kap. i lagen om vårdlandskap finns bestämmelser om förtroendevalda. Enligt 72 § 1 mom. är förtroendevalda i vårdlandskapet ledamöterna och ersättarna i vårdlandskapsfullmäktige, de som har valts till ledamöter i vårdlandskapets organ, de som vårdlandskapet har valt till ledamöter i vårdlandskapssammanslutningens organ samt andra som har valts för att sköta förtroendeuppdrag i vårdlandskapet. En sådan tjänsteinnehavare eller arbetstagare i vårdlandskapet som på grundval av sin uppgift har valts till ledamot i ett vårdlandskaps organ är dock inte förtroendevald i vårdlandskapet. Enligt 72 § 3 mom. ska på en person som vårdlandskapet har valt att sköta ett statligt förtroendeuppdrag tillämpas vad som föreskrivs om vårdlandskapets förtroendevalda.

I 35 § i lagen om vårdlandskap finns det bestämmelser om vårdlandskapets organ. Enligt 35 § 1 mom. ska det i ett vårdlandskap utöver vårdlandskapsfullmäktige finnas en vårdlandskapsstyrelse och en revisionsnämnd. Dessutom ska det i ett tvåspråkigt vårdlandskap finnas en nationalspråksnämnd och i ett vårdlandskap där det ingår kommuner som hör till samernas hembygdsområde en samisk språknämnd. Enligt 35 § 2 mom. kan vårdlandskapsfullmäktige tillsätta 1) nämnder som lyder under vårdlandskapsstyrelsen för skötseln av uppgifter av bestående natur, 2) direktioner som lyder under vårdlandskapets organ för skötseln av en bestämd uppgift, 3) sektioner i vårdlandskapsstyrelsen samt i nämnder och direktioner. Enligt 35 § 3 mom. kan vårdlandskapsstyrelsen, och med stöd av ett beslut av vårdlandskapsfullmäktige även andra organ, tillsätta en kommitté för att sköta en viss uppgift. Bestämmelserna i 35 § i lagen om vårdlandskap påminner om kommunallagens 30 §, som gäller kommunens organ.

Med anledning av det som sägs ovan är det motiverat att 40 kap. 11 § 2 punkten i strafflagen kompletteras med omnämmanden av vårdlandskapsfullmäktige och vårdlandskapsstyrelsen.

I 7 § i införandelagen finns det bestämmelser om det temporära beredningsorganet i vårdlandskapet och i 8 § bestämmelser om den temporära HUS-beredningsgruppen. Med beaktande av bland annat beredningsorganets och beredningsgruppens temporära karaktär är det inte motiverat att i strafflagens 40 kap. 11 § ta in bestämmelser om dem. Bestämmelser om detta finns i nämnda införandelag.

7.30 Rättegångsbalk

I propositionen föreslås det att de ändringar som vårdlandskapsreformen förutsätter görs i rättegångsbalkens kapitel om forum och delgivning.

10 kap. Om forum i tvistemål

2 §. *Det föreslås att de ändringar som vårdlandskapsreformen förutsätter görs i paragrafen.* I 1 mom. föreskrivs om forum för yrkanden mot privaträttsliga och offentligrättsliga juridiska personer. Paragrafens 1 mom. gäller inte staten och kommuner, om vilka det föreskrivs i 2 och 3 mom. i den gällande paragrafen. Det föreslås att 1 mom. ändras så att den inte heller ska gälla vårdlandskap, utan om dessa ska föreskrivas i 3 mom.

I paragrafens 2 mom. föreslås inga ändringar.

Paragrafens 3 mom. föreslås bli ändrad så att ett yrkande mot ett vårdlandskap ska prövas av den tingsrätt inom vars domkrets vårdlandskapet finns. Bestämmelsen motsvarar i sak de bestämmelser som gäller kommunerna.

Det föreslås att det gällande 3 mom. som gäller kommuner blir paragrafens 4 mom.

11 kap. Om delgivning i rättegång

13 §. *I paragrafen föreskrivs om delgivning med en kommun.* Enligt förslaget ska i fråga om delgivning med ett vårdlandskap tillämpas vad som i paragrafen föreskrivs om delgivning med en kommun. I paragrafen föreslås inga andra ändringar i sak, men det föreslås en språklig översyn av bestämmelsen som gäller kommuner.

7.31 Diskrimineringslag

4 §. *Definitioner.* Det föreslås att myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar fogas till definitionen av myndigheter i 1 mom. På så sätt säkerställs att alla nya myndigheter i och med vårdlandskapsreformen betraktas som myndigheter enligt diskrimineringslagen. Inga andra ändringar föreslås i paragrafen.

7.32 Språklag

I språklagen föreslås ändringar som är nödvändiga på grund av den nya lagen om vårdlandskap. Det är meningen att de föreslagna ändringarna ska säkerställa att de språkliga rättigheterna kvarstår på samma nivå när uppgifter överförs från kommunerna till vårdlandskapen.

3 §. *Lagens tillämpningsområde.* I 1 mom. föreslås att lagen ska tillämpas på myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar.

6 §. *Enspråkiga och tvåspråkiga myndigheter Enligt 1 mom.* 1 punkten i förslaget ska myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar vilkas ämbetsdistrikt omfattar enbart kommuner med samma språk vara enspråkiga myndigheter.

Enligt den föreslagna 2 punkten ska myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar vilkas ämbetsdistrikt omfattar kommuner som har olika språk eller minst en tvåspråkig kommun vara tvåspråkiga myndigheter. Individens språkliga rättigheter är mer omfattande hos tvåspråkiga myndigheter. På motsvarande sätt har tvåspråkiga myndigheter mer omfattande skyldigheter att betjäna på finska och svenska än enspråkiga myndigheter.

10 §. *Individens språkliga rättigheter hos myndigheterna Enligt det föreslagna 1 mom.* ska var och en ha rätt att använda finska eller svenska i kontakter med tvåspråkiga myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar. Individens språkliga rättigheter i kontakter med tvåspråkiga myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar föreslås motsvara rättigheterna i kontakter med andra tvåspråkiga myndigheter.

I 2 mom. föreslås bli bestämt om det språk som används hos enspråkiga myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar. Hos enspråkiga myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar används enligt förslaget vårdlandskapets eller vårdlandskapssammanslutningens språk, om inte myndigheten på begäran beslutar annorlunda eller något annat föreskrivs på något annat ställe i lag. På samma sätt som i kontakter med andra enspråkiga myndigheter har var och en också i kontakter med myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar rätt att använda sitt eget språk och att bli hörd på sitt eget språk i ett ärende som väcks av en myndighet och som direkt gäller grundläggande rättigheter för honom eller henne eller någon som är i hans eller hennes vård eller om myndigheten ålägger honom eller henne någon skyldighet.

Bestämmelser om språkliga rättigheter som kompletterar språklagen finns i speciallagstiftningen. I 4 § i språklagen ingår en förteckning med exempel på de viktigaste bestämmelserna om språk.

20 §. *Rätt att få översättningar av expeditioner och andra handlingar.* Bestämmelserna i 1 och 3 mom. ändras så att de gäller också vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar. I bestämmelserna fastställs i vilka situationer en part har rätt till en avgiftsfri översättning av expeditioner och myndighetshandlingar. Bestämmelserna i 2 mom. motsvarar bestämmelserna i den gällande lagen.

24 §. *Språklig service vid affärsverk samt vid statens, vårdlandskapens och kommunernas bolag.* Till rubriken fogas enligt förslaget ett omnämnande av vårdlandskapen för att rubriken ska behålla sin informativa karaktär. Det föreslås att 1 mom. ändras så att momentet gäller bolag där ett tvåspråkigt vårdlandskap eller flera vårdlandskap av vilka åtminstone ett är tvåspråkigt har bestämmanderätt. Det föreslås att paragrafen tillämpas också på sådana bolag där vårdlandskap och kommuner tillsammans har bestämmanderätt, om minst ett vårdlandskap är tvåspråkigt eller minst en kommun är tvåspråkig. Sådana bolag ska betjäna och informera allmänheten på finska och svenska i den omfattning det behövs med tanke på verksamhetens art och saksammanhanget och på ett sätt som enligt en helhetsbedömning inte kan anses oskäligt för bolaget.

27 §. *Skriftväxling mellan myndigheterna.* Enligt det föreslagna 2 mom. ska en statlig myndighet använda vårdlandskapets språk när den skickar skrivelser till ett enspråkigt vårdlandskap och använda både finska och svenska när den skickar skrivelser till ett tvåspråkigt vårdlandskap. Avsikten är att extra översättningskostnader ska kunna undvikas genom att översättningen av

handlingarna koncentreras till en enda aktör. Enligt nuvarande lagstiftning har statliga myndigheter motsvarande skyldighet att skicka skrivelser på finska och svenska till tvåspråkiga kommuner, vilket bland annat har hjälpt tvåspråkiga kommuner att på det sätt som 29 § i språklagen förutsätter tillgodose de förtroendevaldas möjlighet att fullgöra sina uppgifter och invånarnas behov av information.

Det föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen. När en myndighet i ett vårdlandskap eller i en vårdlandskapssammanslutning skickar skrivelser till en enspråkig kommun inom sitt ämbetsdistrikt ska den enligt momentet använda kommunens språk och när den skickar skrivelser till en tvåspråkig kommun inom sitt ämbetsdistrikt båda språken. Rätten till information för invånarna i de kommuner som vårdlandskapet omfattar tillgodoses då på lika grunder i och med att beslut om översättning av handlingarna inte är beroende av kommunens situation. När översättningarna koncentreras till en enda aktör kommer också översättningskostnaderna att minska.

Paragrafens 4 mom. kompletteras med ett omnämnande av vårdlandskap. När en vårdlandskapsmyndighet begär och ger yttrande i ett ärende där en expedition eller någon annan handling utfärdas till parten, ska vårdlandskapsmyndigheten använda handläggningsspråket. Handläggningsspråket bestäms enligt 3 kap. i språklagen. Handläggningsspråket är finska eller svenska. Enligt momentet ska ett enspråkigt vårdlandskap dock få ge sitt yttrande på sitt språk.

28 §. Representativa organ. Till paragrafen fogas enligt förslaget en bestämmelse om förtroendevaldas rätt att använda det språk de väljer när de är ledamöter i vårdlandskapets och vårdlandskapssammanslutningens organ. Rätten att använda det språk de väljer omfattar både muntlig och skriftlig användning av språket. Rätten att använda det språk de väljer omfattar allt som ingår i verksamheten som ledamot i ett organ. Som exempel kan nämnas att hålla ett anförande vid ett sammanträde, att lämna in ett skriftligt ändringsförslag, att skriva promemorior och att hålla kontakt när det gäller organets ärenden. Bestämmelsen motsvarar de förtroendevaldas språkliga rättigheter i andra representativa organ.

29 §. Möteskallelser, protokoll och förvaltningsstadgor. Det föreslås att ordet ”kommunala” stryks i paragrafens rubrik. Paragrafen föreslås gälla även möteskallelser och protokoll för vårdlandskapens och vårdlandskapssammanslutningarnas organ samt vårdlandskapens och vårdlandskapssammanslutningarnas förvaltningsstadgor.

Tvåspråkiga vårdlandskaps, vårdlandskapssammanslutningars, kommuners och samkommuners förvaltningsstadga och liknande regler ska utfärdas på finska och svenska.

I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom. Enligt momentet ska fullmäktiges och styrelsens möteskallelser och protokoll skrivas på finska och svenska i tvåspråkiga vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar. Föredragningslistan och bilagorna ingår i protokollet och därför ska de skrivas på finska och svenska. För att trygga de finskspråkigas och de svenskspråkigas rätt till deltagande och information strävar man efter att föredragningslistan och dess bilagor ska offentliggöras samtidigt på finska och svenska.

Beslut om språket i möteskallelser och protokoll för ett vårdlandskap eller en vårdlandskapssammanslutnings andra organ fattas enligt det föreslagna 2 mom. av vårdlandskapet eller vårdlandskapssammanslutningen med beaktande av att de förtroendevaldas möjlighet att fullgöra sina uppgifter ska tryggas och vårdlandskapsinvånarnas behov av information tillgodoses. De förtroendevaldas möjlighet att fullgöra sina uppgifter och invånarnas behov av information förutsätter i praktiken att Östra Nylands vårdlandskap, Västra Nylands vårdlandskap, Vanda-Kervo vårdlandskap, Egentliga Finlands vårdlandskap, Österbottens vårdlandskap och Mellersta Ös-

terbottens vårdlandskap samt de vårdlandskapssammanslutningar i vilka någon av dessa vårdlandskap ingår i regel skriver möteskallelserna och protokollen för sina organ på finska och svenska.

Till 3 mom. fogas enligt förslaget en bestämmelse om att tvåspråkiga vårdlandskaps och vårdlandskapssammanslutningars förvaltningsstadga ska utfärdas på finska och svenska.

32 §. Myndigheternas information. Till 1 mom. fogas en bestämmelse om att information som myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar riktar till allmänheten ska ges på finska och svenska i tvåspråkiga kommuner. Språklagen gäller all information från en myndighet oberoende av vilket medium eller vilken informationskanal som används. Strävan bör också vara att informationen offentliggörs samtidigt på båda språken. Paragrafen kompletteras av 2 mom., enligt vilket en tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ska finnas på finska och svenska. Det föreslås inga ändringar i 2 mom. eftersom det i sin nuvarande form gäller tvåspråkiga vårdlandskap.

7.33 Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda

1 §. Lagens tillämpningsområde. Till paragrafen fogas enligt förslaget en bestämmelse om att lagen ska tillämpas på de språkkunskaper som krävs av anställda hos myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar och i fråga om hur språkkunskaperna ska visas.

5 §. Sättet att fastställa krav på språkkunskaper. Det föreslås att 2 mom. ändras så att behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för anställda kan fastställas för myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar i den ordning som anges i lagen om vårdlandskap, om det inte genom lag eller med stöd av lag föreskrivs om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper. Bestämmelsen om sättet att fastställa behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för anställda hos kommunala myndigheter ändras inte, utan behörighetsvillkoren kan alltjämt fastställas i den ordning som anges i kommunallagen.

Med den ordning som föreskrivs särskilt i lagen om vårdlandskap och kommunallagen avses att kraven på språkkunskaper kan anges antingen i en förvaltningsstadga eller när en tjänst inrättas eller tillsätts. När ett vårdlandskap eller en kommun beslutar om behörighetsvillkor som gäller de anställdas språkkunskaper ska vårdlandskapet eller kommunen se till att de anställda har tillräckliga språkkunskaper för att kunna sköta myndighetens uppgifter i enlighet med kraven i språklagen och andra lagar.

7.34 Teckenspråkslag

3 §. Myndigheternas skyldighet att främja användningen av teckenspråk. Till 2 mom. fogas en bestämmelse om att myndigheter i teckenspråkslagen även ska avse myndigheter i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar.

7.35 Samiska språklag

I samiska språklagen föreslås ändringar som är nödvändiga på grund av den nya lagen om vårdlandskap. Syftet med de föreslagna ändringarna är att säkerställa att samernas språkliga rättigheter bevaras när uppgifter överförs från kommunerna till vårdlandskapet. Övriga behov av att ändra lagen, såsom sådana som föranleds av ändringar vid myndigheterna och i lagstiftningen samt sådana ändringsbehov som är viktiga med tanke på utvecklingen av lagen, tillgodoses separat.

2 §. Lagens tillämpningsområde. Till de myndigheter på vilka lagen enligt 1 punkten tillämpas fogas myndigheterna i Lapplands vårdlandskap samt myndigheterna i sådana vårdlandskaps-sammanslutningar där Lapplands vårdlandskap är medlem. Avsikten är att trygga samernas rätt att använda sitt eget språk när uppgifter överförs från kommunerna till vårdlandskapet.

Samtidigt föreslås det att ordalydelsen i 1 punkten förtydligas i fråga om kommuner och samkommuner så att ordet organ ersätts med ordet myndigheter. I den bestämmelse om tillämpningsområde som föreslås i regeringens proposition RP 46/2003 rd hänvisades det mer allmänt till kommunerna Enare, Enontekis, Sodankylä och Utsjoki samt de samkommuner där någon av de ovan nämnda kommunerna är medlem. Grundlagsutskottet ändrade punkten genom att lägga till ordet organ efter kommuner och samkommuner för att bestämmelsen ska motsvara strukturen i momentet och terminologin i kommunallagen (GrUB 4/2003 rd). I bestämmelsen om tillämpningsområdet föreslås det i fortsättningen att ordet myndighet används i stället för ordet organ för att förtydliga att alla myndigheter i vårdlandskap, vårdlandskapsammanslutningar, kommuner och samkommuner ska omfattas av lagens tillämpningsområde. I lagen finns särskilda bestämmelser om användningen av samiska i de representativa organen och i organens handlingar.

I samband med reformen överförs organiseringen av social- och hälso-tjänsterna och räddningsväsendet på vårdlandskapen. Skyldigheterna enligt lagen gäller Lapplands vårdlandskap vid skötseln av dessa uppgifter. Samerna ska ha rätt att använda samiska vid myndigheter i Lapplands vårdlandskap och till exempel i tjänster som Lapplands vårdlandskap ordnar inom räddningsväsendet samt inom social- och hälsovården, såsom primärvård, specialiserad sjukvård, hemservice och annan äldreomsorg, funktionshinderservice, barnskydd och rådgivningstjänster på det sätt som föreskrivs i samiska språklagen. Enligt 5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård är rätten dock begränsad till social- och hälsovårdstjänster som produceras i kommuner inom hembygdsområdet samt på andra ställen i Lapplands vårdlandskap till sådana social- och hälso-tjänster som produceras endast vid verksamhetsenheter utanför kommunerna i hembygdsområdet. Dessutom ska klienten ha rätt att i Lapplands vårdlandskap använda samiska i social- och hälsovårdstjänster som produceras vid verksamhetsenheter utanför kommunerna i hembygdsområdet och som Lapplands vårdlandskap har anvisat invånarna i kommunerna inom hembygdsområdet för att användas på basis av den tillgänglighet till tjänster som avses i 4 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Rätten att använda samiska enligt samiska språklagen gäller också till exempel den handledning och rådgivning som Lapplands vårdlandskap tillhandahåller samt webbtjänster. Justitiekanslersämbetet har i sitt avgörande OKV/1161/1/2018 som gäller Folkpensionsanstaltens tjänster på samiska ansett att en fungerande webbtjänst har en särskilt viktig betydelse när digitaliseringen av förvaltningen utvecklas och utökas, och att det inte är förenligt med samernas språkliga rättigheter och jämlikhet att denna servicekanal har hamnat utom räckhåll för de samiskspråkiga klienterna. Biträdande justitiekanslern anser att betydelsen av Folkpensionsanstaltens webbtjänst och nyttan med digitaliseringen är framträdande inom samernas hembygdsområde, eftersom avstånden inom området är långa och det finns få verksamhetsställen i förhållande till områdets geografiska storlek.

Med ”de ovan nämnda kommunerna” i 2 och 3 punkten avses fortfarande uttryckligen kommunerna Enare, Enontekis, Sodankylä och Utsjoki som nämns i 1 punkten och inte alla kommuner som hör till Lapplands vårdlandskap. Ämbetsdistrikten för domstolarna och de myndigheter som nämns i punkterna täcker dock i praktiken också området för Lapplands vårdlandskap, och vårdlandskapsreformen kommer inte att leda till några ändringar i områdesindelningen för domstolarna och de nämnda myndigheterna. Således omfattar den nuvarande ordalydelsen i 2 och 3

punkten i praktiken också till exempel behandling av besvär över beslut som fattats av Lapp-lands vårdlandskap vid förvaltningsdomstolen och behandling av klagomål som gäller vård-landskapets verksamhet vid regionförvaltningsverket.

3 §. Definitioner. I paragrafen stryks hänvisningen till definitionen av same i sametingslagen, och den nuvarande 2 punkten i paragrafen upphävs. Den nuvarande hänvisningsbestämmelsen i samiska språklagen till definitionen i sametingslagen är problematisk, eftersom definitionen enligt 3 § i sametingslagen är nära knuten till antecknandet i vallängden för sametinget och till valnämndens beslut i ärendet.

I 17 § 3 mom. i grundlagen tryggas samernas rätt att som urfolk bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Bestämmelsen säkrar samernas ställning som landets enda urfolk inklusive de rättigheter som ansluter sig till internationella avtal (GrUB 12/2014 rd). Samiska språklagen ska genomföra denna bestämmelse i grundlagen. Syftet med att ge samerna språkliga rättigheter är att understryka samernas ställning som urfolk. Hänvisningen till 3 § i sametingslagen i den gäl-lande lagen kan ge intrycket att endast en person som antecknats i vallängden kan använda samiska i den bemärkelse som avses i samiska språklagen. Enligt 23 b § i sametingslagen får vallängden och uppgifterna i den inte användas för andra ändamål än för förrättning av val till sametinget. En myndighet har således inte vid den praktiska tillämpningen möjlighet att kon-trollera saken, eftersom vallängden är en förteckning över de röstberättigade och avsedd för förrättande av val. Även om detta hittills inte har rapporterats ha orsakat problem vid den prak-tiska tillämpningen, finns det ingen anledning att i fortsättningen koppla rätten att använda sa-miska till definitionen enligt 3 § i sametingslagen.

Bestämmelserna i samiska språklagen kan också jämföras med motsvarande bestämmelser i språklagen (423/2003). Språklagens syfte är enligt 2 § att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för var och en att hos domstolar och andra myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska. I lagen definieras inte en finsk- eller svenskspråkig, utan lagens syfte är att vars och ens rätt till en rättvis rättegång och god förvaltning ska garanteras oberoende av språk samt att individens språkliga rättigheter ska tillgodoses utan att de behöver åberopas särskilt.

Också grundlagsutskottet har i sitt betänkande 12/2014 rd ansett att rätten att använda samiska i kontakter med myndigheterna inte ska knytas till definitionen av same i sametingslagen och har ansett det som nödvändigt att regeringen snabbt utreder behovet att ändra samiska språkla-gen i enlighet med det som beskrivs ovan. I annan lagstiftning avses enligt definitionen bland annat i 4 § 9 punkten (676/2014) i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) med samiskspråkig den som har anmält samiska som modersmål till det befolkningsdatasystem som avses i 3 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifi-kattjänster. Endast ett modersmål kan dock antecknas i befolkningsdatasystemet, och därför är antalet personer som registrerats som samiskspråkiga enligt sametingets bedömning mindre än antalet samer som talar ett samiskt språk. Var och en kan fritt välja sitt eget språk, och anteck-ningen i befolkningsregistret har inga direkta rättsverkningar. Dessutom är begreppet ”samisk-språkig” mycket oklart. Därmed ska definitionen inte heller kopplas till den anteckning om mo-dersmål som gjorts i befolkningsregistret, eftersom detta kan begränsa tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna i praktiken. På dessa grunder föreslås det att hänvisningen till definit-ionen av same i sametingslagen stryks och att 2 punkten upphävs.

6 §. Samiskan i representativa organ. Till paragrafen fogas vårdlandskapets representativa or-gan. När uppgifter överförs från kommunernas representativa organ till vårdlandskapets organ har samerna motsvarande rätt att använda samiska som tidigare i kommunerna.

11 §. Särskilda skyldigheter. Samernas språkliga rättigheter och myndigheternas skyldigheter är enligt lagens 3 kap. mer omfattande inom samernas hembygdsområde. Enligt bestämmelsen tillämpas 12–16 § vid de ämbetsverk och andra verksamhetsställen för myndigheter som hör till lagens tillämpningsområde, vilka är belägna inom samernas hembygdsområde. Enligt motiveringen till den gällande lagen ska en myndighet som har ämbetsverk eller andra verksamhetsställen både inom och utanför hembygdsområdet följa bestämmelserna i 3 kap. endast i de ämbetsverk och enheter som finns inom hembygdsområdet. De tjänster som finns i den centrala tätorten i Sodankylä kommun omfattas således inte av tillämpningsområdet för bestämmelserna i 3 kap., eftersom de inte finns inom Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i hembygdsområdet. Till bestämmelsen fogas 2 mom. enligt vilket Lapplands vårdlandskap i kontakterna med en person vars hemkommun är Enare, Enontekis, Sodankylä eller Utsjoki ska iakttä bestämmelserna i 12–16 § också utanför samernas hembygdsområde. På detta sätt säkerställs att de språkliga rättigheterna för samer som bor i kommunerna inom hembygdsområdet bevaras på nuvarande nivå, när uppgifter överförs från kommunerna till vårdlandskapet. I och med ändringen utvidgas tillämpningsområdet för bestämmelserna i 3 kap., men detta behövs för att de språkliga rättigheterna inte ska försämrats. När det gäller social- och hälsojämsnster är avsikten dock att rätten att utträta ärenden på samiska utanför hembygdsområdet ska begränsas genom lagen om ordnande av social- och hälsovård.

12 §. Rätten att använda samiska hos myndigheter. Samer har enligt 1 mom. rätt att i kontakt med myndigheterna efter eget val använda finska eller samiska. Denna rättighet är inte begränsad till enbart det egna ärendet. Enligt det nya 2 mom. har en same vars hemkommun är Enare, Enontekis, Sodankylä eller Utsjoki rätt att använda samiska hos myndigheterna i Lapplands vårdlandskap och till exempel i de tjänster inom räddningsväsendet och social- och hälsovården som Lapplands vårdlandskap i enlighet med 11 § ordnar också utanför hembygdsområdet. I fortsättningen gäller en mera omfattande rätt att utträta ärenden enligt 11 § således till exempel också hos myndigheterna i Lapplands vårdlandskap i Sodankylä kommun. I fråga om social- och hälsovårdstjänster är rätten att utträta ärenden på samiska utanför hembygdsområdet dock genom lagen om ordnande av social- och hälsovård begränsad till sådana social- och hälsojämsnster som produceras endast vid verksamhetsställen i kommuner utanför hembygdsområdet samt till sådana social- och hälsovårdstjänster som produceras vid verksamhetsenheter i kommuner utanför hembygdsområdet och som Lapplands vårdlandskap har anvisat kommuninvånarna inom hembygdsområdet på basis av den tillgänglighet för tjänster som avses i 4 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Enligt 19 § ska myndigheten vid muntlig behandling försöka se till att ärendet handläggs av en anställd som kan samiska. Finns det inte hos myndigheten någon samisktalande anställd, ska myndigheten ordna avgiftsfri tolkning. Enligt motiveringen till bestämmelsen var lagförslagets mål att tolkning och översättning småningom ska bli subsidiära medel i kommunikationen mellan kunder och myndigheter. Huvudregeln är att ärendet handläggs på samiska utan tolkning, om det bara är möjligt. (RP 46/2003 rd). Lagen innehåller särskilda bestämmelser som stöder detta mål och som gäller kunskaperna i samiska hos myndighetens personal och behörighetsvillkoren för dem samt avlönad tjänstledighet och befrielse från arbetet för att förvärva kunskaper i samiska.

Det föreslås att Lapplands vårdlandskap fogas till 2 mom. Enligt bestämmelsen har samer som enligt 1 mom. har använt samiska hos en myndighet i Lapplands vårdlandskap rätt att använda samiska också utanför samernas hembygdsområde hos statliga myndigheter när dessa i egenkap av besvärsmyndigheter behandlar ärenden som har inletts hos en myndighet i Lapplands vårdlandskap. Besvärsmyndigheter i fråga om Lapplands vårdlandskap är förvaltningsdomstolar vars ämbetsdistrikt redan nu omfattar området för Lapplands vårdlandskap. I samband med vårdlandskapsreformen görs inga ändringar i områdesindelningen för domstolarna i Lappland.

Bestämmelsen förpliktar samma myndigheter som redan i nuläget i egenskap av besvärsmyndigheter behandlar ärenden som inlett hos en myndighet inom hembygdsområdet.

14 §. Kunskaper i samiska och behörighetsvillkor Behörighetsvillkoret i 2 mom. utsträcks också till personalen vid myndigheterna i vårdlandskap och i vårdlandskapssammanslutningar i den ordning som anges i lagen om vårdlandskap. Bestämmelsen motsvarar till denna del motsvarande bestämmelse i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003).

När en myndighet anställer personal ska den enligt 1 mom. förvissa sig om att personalen vid varje ämbetsverk och annan enhet kan betjäna kunderna också på samiska. Som god praxis för att sporra samiska sökande kan betraktas till exempel det språktillägg som betalas för kunskaper i samiska.

16 §. Användning av samiska i kommunala handlingar och vårdlandskapets handlingar. Enligt bestämmelsen ska de kommunala organen i en kommun där de samiskspråkigas andel av befolkningen den första dagen föregående år har varit större än en tredjedel använda också samiska i de handlingar som anges i bestämmelsen. I praktiken är Utsjoki kommun den enda kommunen där andelen samiskspråkiga har nått upp till nämnda tredjedel av kommunens befolkning. Enligt bestämmelsen ska också de kommunala organen i andra kommuner använda samiska i den omfattning de prövar lämpligt i sådana handlingar. Enligt förarbetena till den ursprungliga bestämmelsen gäller bestämmelsen användningen av samiska i de kommuner vars ämbetsverk ligger inom samernas hembygdsområde. Bestämmelsen är viktig med tanke på främjandet av användningen av samiska och av samiskspråkigas tillgång till information, och när vårdlandskapsreformen framskrider ska det säkerställas att de språkliga rättigheterna och rätten till information för invånarna i vårdlandskapet inte försämras när uppgifter överförs från kommunerna till vårdlandskapet. Därför föreslås det att Lapplands vårdlandskap fogas till bestämmelsen. I och med ändringen ska även Lapplands vårdlandskap i den omfattning det överväger använda samiska i sådana protokoll och andra handlingar som inte ska ges till enskilda parter och som är av allmän betydelse. Det är motiverat att använda samiska åtminstone i sådana ärenden av allmän betydelse som gäller hela vårdlandskapets område, inklusive samernas hembygdsområde. Då är det motiverat att göra upp åtminstone ett sammandrag av handlingen på samiska. När användningen av samiska övervägs är det motiverat att beakta i vilken mån motsvarande handlingar tidigare har översatts till samiska i kommunerna inom hembygdsområdet för att kommuninvånarnas rätt att få information inte väsentligt ska försämras. Dessutom föreslås att det till bestämmelsen fogas ett andra moment där det föreskrivs om skyldigheten för Lapplands vårdlandskap att använda samiska. Skyldigheten gäller dock endast handlingar som utöver den allmänna betydelsen har särskild betydelse för samerna. Sådana kan vara till exempel protokoll från samiska språknämnden och vårdlandskapets övriga centrala handlingar som gäller tjänster på samiska eller tjänster som produceras inom samernas hembygdsområde eller i övrigt i synnerhet vårdlandskapets samiska befolkning.

17 §. Affärsverk och av staten, vårdlandskapet eller kommunen ägda bolag. I fortsättningen ska paragrafen också gälla sådana tjänsteproducerande bolag där Lapplands vårdlandskap har bestämmanderätt.

22 §. Ansvar för kostnaderna för översättning och tolkning. Paragrafens 2 mom. gäller i fortsättningen även Lapplands vårdlandskap samt en sådan vårdlandskapssammanslutning där Lapplands vårdlandskap är medlem.

23 §. Översättningar som kunden bekostar. Paragrafen gäller i fortsättningen även Lapplands vårdlandskap samt en sådan vårdlandskapssammanslutning där Lapplands vårdlandskap är medlem.

25 §. Tjänstledighet med lön och befrielse från arbetet för studier i samiska. Paragrafens 2 mom. gäller i fortsättningen även Lapplands vårdlandskap samt en sådan vårdlandskapssammanslutning där Lapplands vårdlandskap är medlem.

31 §. Statens ekonomiska ansvar. I statsbudgeten ska årligen anvisas ett anslag för statsunderstöd för att täcka de särskilda merkostnader som tillämpningen av samiska språklagen medför. Till exempel översättning av vissa handlingar till olika samiska språk och information på dessa språk orsakar årligen kostnader för de myndigheter som hör till tillämpningsområdet för samiska språklagen. Understöd har också beviljats för att täcka vikariekostnader på grund av deltagande i utbildning i samiska. Bestämmelsen är således betydande när det gäller upprätthållandet av de samiska språken, eftersom statsunderstöden gör det möjligt att använda språket hos myndigheter och därmed effektivt tillgodogöra sig denna rättighet i praktiken. Avsikten är dock inte att kostnaderna i sin helhet ska täckas med statsunderstödet. Kommuner och olika sammanslutningar har kunnat ansöka om statsunderstöd. Mottagare av statsunderstöd får inte vara en enskild person eller en firma. Statens ekonomiska ansvar ska i fortsättningen gälla även Lapplands vårdlandskap när uppgifter överförs till landskapet.

32 §. Samiskans ställning inom vissa förvaltningsområden. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt om inrättande av vårdlandskap innehåller en lag om ordnande av social- och hälsovård. I 5 § 2 mom. i den lagen föreslås bestämmelser om användningen av samiska i social- och hälsovårdstjänster på följande sätt: ”Kunden har rätt att använda samiska i de social- och hälsovårdstjänster som produceras i kommunerna inom samernas hembygdsområde och på annat håll i Lapplands vårdlandskap i sådana social- och hälsovårdstjänster som produceras endast vid verksamhetsenheter utanför kommunerna i hembygdsområdet. Dessutom har kunden rätt att i Lapplands vårdlandskap använda samiska i de social- och hälsovårdstjänster som produceras vid verksamhetsenheter utanför kommunerna i hembygdsområdet och som Lapplands vårdlandskap har anvisat invånarna i kommunerna inom hembygdsområdet på basis av den tillgänglighet till tjänster som avses i 4 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Bestämmelser om rätten att använda samiska finns i övrigt i samiska språklagen (1086/2003). Hänvisningsbestämmelsen till den ovan nämnda bestämmelsen i lagen om ordnande av social- och hälsovård är informativ, men den behövs, eftersom den i praktiken ställer en del av de social- och hälsovårdstjänster som Lapplands vårdlandskap ansvarar för att ordna utanför samiska språklagens tillämpningsområde. Hänvisningsbestämmelsen ersätter den tidigare hänvisningsbestämmelsen till lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000).

7.36 Lag om gottgörelse för dröjsmål vid rättegång

I 2 a § och 12 § 2 mom. i lagen om gottgörelse för dröjsmål vid rättegång föreslås tekniska ändringar på grund av inrättandet av vårdlandskap. Genom ändringarna säkerställs att lagen tillämpas även på de självstyrande vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna.

7.37 Vallag

1 §. Lagens tillämpningsområde. Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom. Dessutom kompletteras 2 mom. genom att man nämner landskapsval och kommunalval i landskapet Åland.

2 §. Rösträtt. Till 3 mom. fogas ett omnämmande att bestämmelser om rösträtt vid landskapsval finns i lagen om vårdlandskap.

3 §. Valbarhet. Till paragrafen fogas ett omnämmande att bestämmelser om valbarhet vid landskapsval finns i lagen om vårdlandskap.

7 §. Valkretsar vid övriga val. I 2 mom. skrivs det in att vårdlandskapet är valkrets vid landskapsval. Bestämmelser om vårdlandskapen och de kommuner som hör till dem föreslås ingå i 5 § i lagen om införande av lagen om vårdlandskap och lagen om ordnande av social- och hälsovård.

9 §. Förhandsröstningsställen och röstningsställen på valdagen. Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom. 2 punkten.

12 a §. Landskapsvalnämnd. Vårdlandskapsfullmäktige ska för sin mandatperiod tillsätta en landskapsvalnämnd med fem medlemmar och minst fem ersättare, som ska ställas i inträdesordning. Både medlemmarna och ersättarna ska i den utsträckning det är möjligt företräda de grupper av röstande som vid föregående landskapsval ställt upp kandidater i landskapet. En medlem eller ersättare som ställer upp som kandidat i landskapsvalet kan enligt förslaget inte delta i landskapsvalnämndens arbete vid valet i fråga.

12 b §. Landskapsvalnämndens arbete. Bestämmelserna om landskapsvalnämndens arbete motsvarar kommunallagens bestämmelser om den kommunala centralvalnämnden.

18 §. Upprättande av och uppgifter i rösträttsregister. Bestämmelserna i 2 mom. 3 och 8 punkten föreslås bli preciserade, och i 3 punkten skrivs det in att en röstberättigads vårdlandskap vid landskapsval ska anges i rösträttsregistret. Det föreslås att landskapsval nämns i 3 mom.

19 §. Tilläggsuppgifter som ska införas i rösträttsregistret om respektive val. Det föreslås att rubriken för paragrafen preciseras och att landskapsval nämns i 1 mom.

21 §. Meddelandekort. Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom. 3 punkten.

22 §. Information till medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen. Det föreslås att rubriken för paragrafen preciseras och att landskapsval nämns i paragrafen.

31 §. Myndighet som behandlar kandidatansökningar. Paragrafen föreslås bli utökad med en bestämmelse om att kandidatansökningarna vid landskapsval behandlas av landskapsvalnämnden.

34 §. Beslut om och kungörelse av ingivning av handlingar. Till 2 mom. fogas en bestämmelse om landskapsval och om hur vårdlandskapens tillkännagivanden ska göras kända.

37 §. Fastställande av kandidaternas ordningsföljd. Det föreslås att landskapsval nämns i 2 mom.

43 §. Riksomfattande kandidatregister. I 4 mom. föreslås det bli nämnt att en utskrift ur kandidatregistret (en s.k. kandidatbok) också ska innehålla uppgifter om kandidaterna i landskapsval.

44 §. Distribution och tillkännagivande av sammanställningen av kandidatlistorna och av kandidatförteckningen för presidentval. I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom. med bestämmelser om distribution av sammanställningen av kandidatlistorna för landskapsval och om skyldigheten att hålla sammanställningarna tillgängliga för allmänheten. Det är meningen att sammanställningen av kandidatlistorna ska distribueras bara inom respektive vårdlandskap. I övriga

vårdlandskap och utomlands ska man använda den i 43 § 4 mom. avsedda utskrift ur kandidatregistret som innehåller samma uppgifter.

57 §. *Inledande av förhandsröstning på förhandsröstningsställena.* Det föreslås att landskapsval nämns i 3 mom.

58 §. *Röstningen vid förhandsröstning.* Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom.

64 §. *Inlämnande av valkuverten till valkrets nämnden.* Paragrafens 1 mom. föreslås bli preciserad genom en uppräkningslista av de val vid vilka valkuverten ska sändas till valkrets nämnden.

76 §. *Röstning på valdagen.* Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom.

81 §. *Ingivande av röstsedlarna och valprotokollet från valnämnderna.* Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom.

84 §. *Myndigheter med ansvar för resultaträkningen.* I 2 punkten föreslås ett tillägg enligt vilket den kommunala centralvalnämnden vid landskapsval ansvarar för räkningen av de röstsedlar som getts in vid förhandsröstningen och för kontrollräkningen av de röstsedlar som getts in vid röstningen på valdagen. I den nya 143 § föreslås närmare bestämmelser om uträkning och fastställande av resultatet i landskapsval. Att rösträkningen uttryckligen påförs den kommunala centralvalnämnden kan motiveras med ändamålsenlighetsaspekter. Centralvalnämnderna har redan personal för räkning av röstsedlarna vid kommunalvalet. De godkända valkuverten från förhandsröstningen behöver inte längre sändas någon annanstans från kommunen under det veckoslut valet hålls. På valdagskvällen kan valnämnderna föra valdagens röstsedlar från såväl landskapsvalet som kommunalvalet till samma myndighet. Eftersom kommunerna då således har uppskattningsvis dubbelt så många röstsedlar som normalt att räkna, kan resultaträkningen gå långsammare än vad vi är vana vid. Enligt erfarenheterna från landskapsvalen i Kajanaland 2004 och 2008 är i princip inga betydande fördröjningar att vänta när det gäller hur snabbt valresultaten blir klara. Det är emellertid realistiskt att förutspå att det i större städer kommer att ta längre tid för det preliminära resultatet i såväl landskapsval som kommunalval att bli klart på valdagskvällen jämfört med nu.

86 §. *Räkning av förhandsröster och brevröster.* Det föreslås att paragrafen ändras så att den tidpunkt då de myndigheter som ansvarar för räkningen av förhandsrösterna och de brevröster som ingår i dem (vid statliga val valkrets nämnden och vid landskapsval och kommunalval den kommunala centralvalnämnden) tidigast kan inleda räkningen av förhandsröster tidigareläggs med två timmar. Enligt gällande lag är den tidigast möjliga tidpunkten kl. 12 på valdagen. Målsättningen har varit att förhandsröstningens resultat ska ha registrerats i valdatasystemets röst-räkningsystem senast kl. 20, så att det kan offentliggöras genast efter det att vallokaler stängts.

Mängden förhandsröster har ökat under de senaste åren. Till exempel vid riksdagsvalet 2019 röstade i hemlandet på förhand sammanlagt 1 555 387 personer, vilket är 50,7% av alla som röstat i hemlandet. Antalet förhandsröster i de största valkretsarna börjar vara så stort att räkningen i dem i regel inte blir klar inom den ovannämnda målsatta tiden. Till exempel i den största valkretsen, Nyland, var antalet förhandsröster 206 286 vid riksdagsvalet 2015 och 240 235 vid riksdagsvalet 2019. I sina arrangemang blir valkrets nämnderna tvungna att beakta inte bara den behövliga personalen för räkning av rösterna, utan också sådana rösträkningslokaler där det i praktiken är möjligt att övervaka rösträkningen på behörigt sätt och där logistiken i anslutning till rösträkningen fungerar. Således är det möjligt att endast öka personalantalet eller

mängden lokaler bara upp till en viss gräns. Dessutom bör det noteras att principen om valsäkerhet förutsätter att rösträkningen i alla situationer görs med absolut omsorg.

Vid kommunalval räknas förhandsrösterna kommunvis, vilket innebär att de antal röster som ska räknas är klart mindre än vid statliga val. Antalet förhandsröster som räknades i Helsingfors stad i samband med kommunalvalet 2017 var dock 125 091. I denna proposition föreslås det att de kommunala centralvalnämnderna ska sörja för rösträkningen vid landskapsval och kommunalval som förrättas samtidigt. I praktiken innebär detta alltså att de antal röster som räknas fördubblas jämfört med vad de hittills har varit i samband med kommunalval. Därför behöver också centralvalnämnderna mer tid för rösträkningen.

Av ovannämnda orsaker föreslås det att 1 mom. ändras så att den myndighet som svarar för räkningen av förhandsrösterna och de brevröster som ingår i dem kan inleda räkningen tidigast på valdagen kl. 10. När räkningen av förhandsrösterna inleds innan vallägenheterna stängs kl. 20 är det av avgörande betydelse att uppgifter från rösträkningen inte får röjas medan röstningen på valdagen ännu pågår, eftersom sådana uppgifter kunde inverka på väljarnas röstningsbeteende på valdagen och även i övrigt minska deras förtroende för valen. Därför föreslås det att det till 1 mom. fogas ett omnämnande av att den nämnd som utför rösträkningen effektivt ska se till att inga uppgifter om räkningen förmedlas utanför rösträkningslokalen innan vallokaler stängts kl. 20. Detta gäller naturligtvis inte de resultatuppgifter som ska föras in i valdatasystemets rösträkningssystem. Kravet innebär i praktiken att den personal som deltar i rösträkningen inte får lämna rösträkningslokalen före nämnda tidpunkt och dessutom att alla möjligheter för personalen att kommunicera ens partiella uppgifter om rösträkningen utanför rösträkningslokalen förhindras t.ex. genom att de måste ge ifrån sig sina mobiltelefoner. I små kommuner där antalet röster som ska räknas är litet kan centralvalnämnden naturligtvis fortfarande kunna inleda räkningen vid ett senare klockslag, så att det inte uppstår någon så kallad dötid för rösträkarna när rösträkningen blir klar före klockan 20.

Det föreslås att bestämmelserna i gällande 1 mom. om det praktiska utförandet av rösträkningen flyttas till 2 mom. Paragrafens 3 och 4 mom. motsvarar till sakinhållet den gällande paragrafens 2 och 3 mom.

93 §. Ersättare i fullmäktige. Det föreslås en teknisk ändring i paragrafen till följd av kommunallagen (410/2015).

96 §. Bestämmelser om presidentval, landskapsval och Europaparlamentsval. Det föreslås att landskapsval nämns i rubriken för paragrafen och i själva paragrafen.

101 §. Besvärsmätt och besvärsgrunder. I 2 mom. skrivs det in att den som är röstberättigad och medlem i respektive vårdlandskap ska ha besvärsmätt vid landskapsval.

103 §. Besvärsmättighetens beslut. Det föreslås att vårdlandskap nämns i 1 mom. och landskapsvalnämnden i 2 mom.

104 §. Delgivning av beslut. I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom. med en bestämmelse om delgivning av förvaltningsdomstolens beslut vid landskapsval. Samtidigt görs en liten modernisering av 3 mom., som innehåller bestämmelser om motsvarande delgivning vid kommunalval.

105 §. Fortsatta besvär. I 2 mom. föreslås ett tillägg enligt vilket vid landskapsval även vårdlandskapsstyrelsen ska ha rätt att överklaga ett beslut av förvaltningsdomstolen i vilket det har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas. Slutet av momentet ändras så att det hänvisas till delgivning enligt 104 §.

106 §. *Nyval på grund av besvär.* I 1 mom. 2 punkten föreslås det för det första bli nämnt att valdagen för nyval vid landskapsval bestäms av landskapsvalnämnden och för det andra, även i fråga om kommunalval, att valdagen ska hållas senast den första söndagen sedan 90 dagar förflutit från det att besvärmyndighetens beslut har vunnit laga kraft. Den senare ändringen motiveras med att nyval ska förrättas så snabbt som möjligt för att den normala verksamheten i kommunen eller vårdlandskapet ska störas så lite som möjligt. Det föreslås att landskapsvalnämnden nämns i 2 mom., vårdlandskap i 3 mom. och vårdlandskapsfullmäktige i 5 mom.

10 a kap. *Landskapsval.* I lagen föreslås ett eget kapitel om landskapsval där de specifika bestämmelserna om detta val samlas på motsvarande sätt som bestämmelserna om riksdagsval (9 kap.), presidentval (10 kap.), kommunalval (11 kap.) och Europaparlamentsval (12 kap.).

143 a §. *Valdag.* Landskapsval ska förrättas regelbundet valårets tredje söndag i april, samtidigt med kommunalval.

143 b §. *Kungörande av antalet fullmäktigeledamöter som ska väljas.* Landskapsvalnämnden ska utarbeta en kungörelse om hur många fullmäktigeledamöter som ska väljas i vårdlandskapet. Paragrafen innehåller också en bestämmelse om hur kungörelsen ska tillkännages.

143 c §. *Rätt att ställa upp kandidater.* Vid landskapsval får kandidater ställas upp både av partier och av valmansföreningar bildade av röstberättigade. Partierna kan ingå valförbund sinsemellan och valmansföreningarna kan bilda gemensamma listor. Ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista får ställa upp ett antal kandidater som är högst 1,25 gång så stort som det antal fullmäktigeledamöter som ska utses vid valet. En och samma person får ställa upp som kandidat endast för ett parti eller en valmansförening.

143 d §. *Partiernas kandidatuppställning.* Ett partis kandidater i vårdlandskapet ställs upp av en förening som företräder partiets personmedlemmar i vårdlandskapet och som partiets centralorganisation har anmält till landskapsvalnämnden. En sådan förening kan t.ex. vara partiets kretsorganisation eller någon annan lokal organisation som är verksam i vårdlandskapet.

143 e §. *Bildande av valmansförening.* En valmansförening får bildas av minst 50 röstberättigade personer som har sin hemkommun i vårdlandskapet. Det är skäligt att minimiantalet anhängare i en valmansförening vid landskapsval å ena sidan är klart högre än vid kommunalval (10), men å andra sidan också klart lägre än vid riksdagsval (100).

143 f §. *Valombud.* Bestämmelserna om valombud vid landskapsval föreslås vara av samma slag som vid andra val (120, 131, 151 och 170 §). Skyldigheten vid statliga val att i förväg meddela den myndighet som behandlar kandidatansökningarna namnet på ombudet behöver inte tillämpas vid landskapsval.

143 g §. *Ingivning av kandidatansökningar.* Ett partis, en gemensam listas eller en valmansförenings valombud ska ge in kandidatansökan till landskapsvalnämnden vid samma tidpunkt som vid övriga val, dvs. senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16.

143 h §. *Partiers kandidatansökningar.* Paragrafen innehåller liknande bestämmelser om innehållet i partiernas kandidatansökningar som i fråga om andra val.

143 i §. *Anmälan om valförbund.* Paragrafen innehåller liknande bestämmelser om anmälan om valförbund som i fråga om andra val.

143 j §. *Valmansföreningars kandidatansökningar.* Paragrafen innehåller liknande bestämmelser om innehållet i valmansföreningars kandidatansökningar som i fråga om andra val.

143 k §. *Anmälan om gemensam lista.* Paragrafen innehåller liknande bestämmelser om anmälan om gemensam lista som i fråga om andra val.

143 l §. *Fastställande av valresultatet.* I paragrafen föreslås bestämmelser om förfarandet i anslutning till fastställandet av resultatet vid landskapsval, som i tillämpliga delar motsvarar det som gäller för Europaparlamentsval (178 och 179 §). Centralvalnämnden i varje kommun i vårdlandskapet ska räkna de förhandsröster som i kommunen har avgetts i landskapsvalet och kontrollräkna de röster som har avgetts på valdagen i landskapsvalet (se förslagen i motiveringen till 84 §). Centralvalnämnden ska fastställa de röster som respektive kandidat, parti, valförbund och gemensamma lista har fått i kommunen och utan dröjsmål på det sätt som justitieministeriet bestämmer meddela landskapsvalnämnden rösterna samt det totala antalet röster och antalet ogiltiga röster. Varje centralvalnämnd ska självständigt tillämpa bestämmelserna i 85 § om grunderna för ogiltiga röstsedlar. Justitieministeriet ska på samma sätt som för närvarande inom ramen för sin behörighet ge centralvalnämnderna anvisningar om ogiltighetsgrunderna, som bl.a. ska innehålla en redogörelse för rättspraxis i ärendet.

När landskapsvalnämnden har fått de fastställda röstetalen av alla centralvalnämnder ska den utan dröjsmål fastställa hela vårdlandskapets resultat i landskapsvalet med iakttagande av vad som i 88–91 § föreskrivs om uträkning av jämförelsetal, användning av lottning och bestämmande av valresultatet. Resultatet i landskapsval bestäms enligt samma grunder som resultaten i riksdagsval, kommunalval och Europaparlamentsval (d'Hondts räkningsmetod).

När landskapsvalnämnden har fastställt resultatet ska den utan dröjsmål offentliggöra protokollet med valresultatet tillsammans med besvärsanvisning för en tid av sju dagar på det sätt som vårdlandskapets tillkännagivanden görs kända, lämna landskapsfullmäktige en förteckning över dem som blivit valda till fullmäktige och dem som förordnats till ersättare och tillkännage förteckningen på det sätt som vårdlandskapets tillkännagivanden görs kända, samt underrätta justitieministeriet om valresultatet på det sätt som ministeriet bestämmer.

143 m §. *Ersättare i fullmäktige.* För ledamöterna i vårdlandskapsfullmäktige väljs ersättare på det sätt som föreslås bli föreskrivet i 25 § i lagen om vårdlandskap. Om antalet ersättare under vårdlandskapsfullmäktiges mandatperiod blir ofullständigt, ska landskapsvalnämnden på begäran av fullmäktiges ordförande förordna nya ersättare. Om alla ersättarplatser inte kan besättas förblir antalet ersättare ofullständigt.

144 §. *Valdag.* Eftersom det i 143 a §, som gäller valdagen vid landskapsval, föreslås bli föreskrivet att landskapsval förrättas i samband med kommunalval, föreslås det för enhetlighetens skull att motsvarande bestämmelse tas in som ett nytt 2 mom. också i den paragraf som gäller valdagen vid kommunalval.

184 §. *Närvarorätt för valombud och valobservatörer.* Det föreslås att det till 1 mom. fogas ett omnämnande av valombudens rätt att närvara vid landskapsvalnämndens sammanträden.

185 §. *En valmyndighets straffrättsliga ansvar.* Enligt förslaget ska en valmyndighets straffrättsliga ansvar även omfatta landskapsvalnämndens medlemmar och personal.

188 §. *Kostnadsfördelningen mellan valmyndigheterna.* I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom. enligt vilket vårdlandskapet svarar för kostnaderna för landskapsvalnämnden. Dessutom preci-

seras 3 mom. utan att den gällande regleringen ändras så att de val nämns för vilka justitieministeriet betalar kommunerna ersättning. I slutet av momentet föreslås det också bli nämnt att vårdlandskapet i samband med landskapsval betalar kommunen ersättning för de kostnader som landskapsvalet orsakat kommunen. Sådana kostnader kan uppkomma t.ex. om den kommunala centralvalnämnden i betydande utsträckning anställer extra personal för räkningen av röstsedlarna i landskapsvalet. I praktiken kommer de merkostnader som landskapsvalen orsakar kommunerna dock antagligen att vara ringa. Ersättningen betalas till kommunerna enligt de fakturor som de visar upp.

7.38 Partilag

8 §. *Bidrag till partier och partiföreningar.* Det föreslås att vårdlandskap nämns i 2 mom. 6 punkten. Som bidrag som avses i lagen ska inte betraktas sådana understöd till partier eller partiföreningar som baserar sig på ett vårdlandskaps budget.

8 a §. *Bidrag till partinära sammanslutningar.* Det föreslås att vårdlandskap nämns i 2 mom. 6 punkten. Som bidrag som avses i lagen ska inte betraktas sådana understöd till partinära sammanslutningar som baserar sig på ett vårdlandskaps budget.

8 b §. *Begränsningar i fråga om bidrag.* Det föreslås att vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar nämns i 4 mom. Enligt förslaget får partier, partiföreningar och partinära sammanslutningar inte ta emot bidrag från vårdlandskap eller vårdlandskapens affärsverk eller från bolag som ett vårdlandskap har bestämmande inflytande i.

9 b §. *Uppgifter som ska redovisas om kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen.* Till det inledande stycket i 1 mom. fogas ett omnämnande av att när landskapsval och kommunalval förrättas samtidigt ska partiet lämna en redovisning om kostnaderna och finansieringen som gäller bägge valen. Till momentets 2 punkt fogas också ett omnämnande av understöd som baserar sig på ett vårdlandskaps budget som en uppgift som ska redovisas och specificeras.

10 §. *Krav på opartiskhet.* Det föreslås att vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar nämns i 1 mom. Myndigheter i vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar samt sammanslutningar och inrättningar som dessa myndigheter har bestämmande inflytande i ska behandla alla partier lika och enligt enahanda grunder.

7.39 Lag om kandidaters valfinansiering

1 §. *Lagens tillämpningsområde och syfte.* Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom.

4 §. *Begränsningar i fråga om kandidaters valfinansiering.* Det föreslås att landskapsval samt vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar nämns i 2, 4 och 5 mom. Kandidater i landskapsval ska inte få ta emot bidrag på mer än 6 000 euro från samma givare. Gränsen föreslås vara densamma som vid riksdagsval. Enligt förslaget får en kandidat inte ta emot bidrag från vårdlandskap eller vårdlandskapens affärsverk eller från bolag som ett vårdlandskap har bestämmande inflytande i. En enskild person får inte utan sitt samtycke uppges som betalare av avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen, om värdet av den reklam som personen betalat för är mindre än 1 500 euro vid landskapsval.

5 §. *Redovisningsskyldighet.* I 1 mom. 3 punkten föreslås det bli föreskrivet att de som vid landskapsval valts till ledamöter eller ersättare i vårdlandskapsfullmäktige är skyldiga att redovisa sin valfinansiering. I paragrafen föreslås också ett nytt 3 mom. enligt vilket en kandidat som samtidigt är uppställd i både landskapsval och kommunalval men blir vald endast i det ena,

är redovisningsskyldig i fråga om valfinansieringen för bägge valen. Således måste t.ex. en kandidat som blivit vald till ersättare i kommunfullmäktige och som har varit kandidat också i landskapsvalet men där inte blivit vald, redovisa sin valfinansiering i fråga om både kommunalvalskampanjen och landskapsvalskampanjen.

6 §. Uppgifter som ska redovisas. Det föreslås att landskapsval och vårdlandskap nämns i 1 och 2 mom. Varje enskilt bidrag och dess givare ska redovisas separat, om bidragets värde vid landskapsval är minst 1 500 euro. Dessutom föreslås det, för att systemet ska vara tydligt, att det till paragrafen fogas ett nytt 6 mom. enligt vilket en redovisningsskyldig som samtidigt varit kandidat i både landskapsval och kommunalval ska lämna en enda redovisning för valfinansieringen i fråga om bägge valen. Då ska minimigränsen för ett enskilt bidrag som ska redovisas separat vara motsvarande gräns vid kommunalval. Således ska den som har varit kandidat i båda dessa val separat redovisa varje enskilt bidrag vars värde är minst 800 euro, oavsett vilketdera valet stödet har getts för. Statens revisionsverk kan med stöd av 8 § 2 mom. fastställa en redovisningsblankett på vilken det är möjligt att samtidigt lämna uppgifter om valfinansieringen i fråga om vardera valet.

9 §. Justitieministeriets uppdrag att lämna information. Det föreslås att landskapsval nämns i paragrafen.

11 a §. Efterhandsredovisning. Det föreslås att landskapsval nämns i paragrafen.

12 §. Redovisningsregistret och tillgången till uppgifter. Det föreslås att landskapsval nämns i 2 mom.

7.40 Lag om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

Lagens rubrik. Det föreslås att lagens rubrik ändras så att lagen gäller rådgivande folkomröstningar i såväl vårdlandskap som kommuner.

1 §. Lagens tillämpningsområde. Paragrafen föreslås bli ändrad på så sätt att lagen tillämpas inte bara på kommunala folkomröstningar utan också på folkomröstningar i vårdlandskapen.

2 §. Tidpunkten för folkomröstning. I 1 mom. föreslås ett tillägg enligt vilket en folkomröstning i vårdlandskapet anordnas den söndag som vårdlandskapsfullmäktige bestämmer. Vidare ändras momentet så att en folkomröstning i vårdlandskapet eller en kommunal folkomröstning eller bådadera kan anordnas i samband med landskapsval och kommunalval. Detta kan bidra till att sänka tröskeln för folkomröstningar eftersom vårdlandskapets eller kommunens kostnader för en folkomröstning som anordnas i samband med ett val eventuellt blir något lägre än om folkomröstningen anordnades separat.

En strukturell ändring som föreslås i lagen är att endast det gällande 1 mom. om tidpunkten för folkomröstning lämnas kvar i 2 §. De gällande 2 och 3 mom. flyttas till en ny 2 a §.

2 a §. Hur en folkomröstning anordnas. Till 1 mom. flyttas innehållet i gällande 2 § 2 mom., och bestämmelsen utvidgas till att också gälla folkomröstning i ett vårdlandskap. Folkomröstningar i vårdlandskap ska anordnas kommunvis och röstningsområdesvis. Kommunala folkomröstningar ska anordnas röstningsområdesvis. I vardera folkomröstningen kan kommunfullmäktige dock besluta att flera röstningsområden kan ha ett gemensamt röstningsställe.

Bestämmelsen i gällande 2 § 3 mom. om tillämpning av brevröstning föreslås bli 2 mom. i denna paragraf.

I enlighet med gällande lag anordnas en kommunal folkomröstning alltid som omröstning på valdagen (kl. 9–20) och före det som brevröstning. I de kommunala folkomröstningar som hittills har anordnats har i genomsnitt ca 80 procent av alla som röstat brevröstat. Eftersom brevröstning alltså redan nu är en mycket populär form av röstning, föreslås det i 3 mom. att vårdlandskapsfullmäktige vid en folkomröstning i vårdlandskapet kan besluta att folkomröstningen i vårdlandskapet (i alla dess kommuner) genomförs enbart som brevröstning och att kommunfullmäktige vid en kommunal folkomröstning på motsvarande sätt kan besluta att en kommunal folkomröstning anordnas enbart som brevröstning. Då anordnas ingen omröstning på en viss röstningsdag. För att systemet ska vara tydligt vore det emellertid motiverat att också en folkomröstning som anordnas enbart som brevröstning avslutas vid samma tidpunkt som en röstningsdag (valdag) i regel slutar, dvs. söndag klockan 20. Därför föreslås det i momentet en bestämmelse om att brevröstningshandlingarna i enlighet med 10 § kan återsändas till den kommunala centralvalnämnden fram till klockan 20 den söndag som har bestämts som röstningsdag.

Enligt det föreslagna 4 mom. tillämpas inte 1–3 mom. om det har bestämts att en omröstning ska anordnas i samband med landskapsval och kommunalval, utan omröstningen anordnas på de allmänna kommunala förhandsröstningsställen och röstningsställen på valdagen som avses i vallagen. Då kan fullmäktige således inte besluta om gemensamma röstningsställen för röstningsområdena och brevröstning inte tillämpas. I paragrafen föreslås dessutom en separat bestämmelse om att förhandsröstning vid folkomröstning i ett vårdlandskap endast kan ske på respektive vårdlandskaps område och vid folkomröstning i en kommun endast på respektive kommuns område. På detta sätt försöker man minska risken för mänskliga misstag vid det tekniska genomförandet av val och folkomröstningar. Det kan gå fel, bl.a. genom att röstsedlar blandas ihop, t.ex. om 10 kommuner samtidigt anordnar folkomröstning i samband med landskapsval och kommunalval och de röstsedlar som de har utarbetat delas ut på alla allmänna förhandsröstningsställen i Finland och utomlands. Felen kan leda till att landskapsvalet och kommunalvalet inte blir felfritt förrättade. Förslaget medför också lägre kostnader för vårdlandskapen och kommunerna i och med att de behöver distribuera röstsedlar bara inom det egna vårdlandskapet eller den egna kommunen. Förslaget begränsar givetvis möjligheterna att delta i omröstningen för de röstberättigade som är borta från sitt eget vårdlandskap eller sin egen hemkommun under hela förhandsröstningsperioden och även på röstningsdagen. Till skillnad från val är folkomröstningar dock rådgivande, så till denna del kan förslaget knappast ses som en avsevärd försämring av medborgarnas rätt till inflytande.

3 §. Beslut om att anordna folkomröstning. I 1 mom. föreskrivs det om tidpunkten för beslutet att anordna en folkomröstning. Vårdlandskapsfullmäktige eller kommunfullmäktige ska enligt förslaget fatta sitt beslut att anordna en folkomröstning senast den 60 dagen före röstningsdagen. Om en folkomröstning emellertid anordnas i samband med landskapsval och kommunalval, ska beslutet fattas senast den 90 dagen före röstningsdagen (valdagen). I 2 mom. föreskrivs, precis som för närvarande, att fullmäktige i sitt beslut att anordna en folkomröstning samtidigt ska besluta om föremålet och tidpunkten för omröstningen (röstningsdagen) samt om de alternativ som ska föreläggas väljarna och om röstsedeln. Enligt det föreslagna 3 mom. ska fullmäktige utan dröjsmål underrätta justitieministeriet och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata samt vid en folkomröstning i vårdlandskapet dessutom de kommuner som hör till vårdlandskapet om sitt beslut, så att dessa omedelbart kan börja förbereda uppgifter i anslutning till genomförandet av omröstningen.

4 §. Initiativ till folkomröstning. I paragrafen föreslås bestämmelser om initiativ till folkomröstning enligt 25 § i lagen om vårdlandskap och 31 § i kommunallagen. I initiativet ska den fråga individualiseras i vilken folkomröstning önskas. Initiativtagarna ska genom sina underskrifter i initiativet försäkra att de har fyllt 15 år och är invånare i vårdlandskapet eller kommunen. Un-

derskrifterna kan samlas in antingen på papper eller på elektronisk väg i ett datanät. Underskrifter som samlas in på papper ska vara egenhändiga och innehålla uppgift om initiativtagarens namn (namnförtydligande) och födelsetid samt i fråga om folkomröstning i vårdlandskapet också hemkommun. Om underskrifter samlas in på elektronisk väg i ett datanät ska detta ske med hjälp av stark autentisering enligt lagen om stark autentisering och elektroniska signaturer (617/2009). Det innebär att initiativtagaren loggar in sig i datasystemet i fråga med hjälp av exempelvis ett chippföretsett identitetskort, nätbankskoder eller ett mobilcertifikat. Ett datasystem som har sådan här stark autentisering är t.ex. den del av justitieministeriets webbtjänst Invånarinitiativ.fi som gäller initiativ till kommunala folkomröstningar.

5 §. Röstningsmyndigheter. I 1 mom. föreslås det ett tillägg om att röstningsmyndighet vid folkomröstning i ett vårdlandskap är landskapsvalnämnden, vid sidan av den kommunala röstningsmyndigheten. Om det i enlighet med 2 a § 3 mom. bestäms att folkomröstningen ska förrättas enbart som brevröstning, tillsätts inga röstningsnämnder (valnämnder). Om det har bestämts att en omröstning ska anordnas i samband med landskapsval och kommunalval är, enligt det föreslagna 2 mom., röstningsmyndigheter i kommunen de myndigheter som avses i 13, 15 och 17 § i vallagen (centralvalnämnden, valnämnden, valbestyrelsen och valförrättarna).

6 §. Röstningsmyndighetens sammanträden. Det föreslås en sådan förenkling av paragrafen att den bara innehåller en bestämmelse om tidpunkten för röstningsmyndighetens första sammanträde, som ska hållas senast en månad före röstningsdagen, och om att övriga sammanträden ska hållas när behandlingen av ärendena kräver det. Ändringen har ingen praktisk inverkan på nuläget eftersom myndigheten i vilket fall som helst måste sammanträda bl.a. för att sända brevröstningshandlingarna, granska de inkomna brevröstningshandlingarna och räkna och fastställa resultatet. Det föreslagna 1 mom. gäller landskapsvalnämnden och den kommunala centralvalnämnden vid folkomröstning i ett vårdlandskap och 2 mom. enbart den kommunala centralvalnämnden vid folkomröstning i en kommun.

7 §. Information om folkomröstningar. Paragrafen kompletteras så att landskapsvalnämnden och de kommunala centralvalnämnderna vid folkomröstning i ett vårdlandskap ska komma överens om ett ändamålsenligt sätt att i god tid före omröstningen tillkännage föremålet och tiden för folkomröstningen, förfarandet vid omröstningen och de alternativ som omröstningen gäller. Vid kommunala folkomröstningar är det den kommunala centralvalnämnden som har informationsansvaret. Det föreslås att skyldigheten för kommunstyrelsen att underrätta justitieministeriet om att en folkomröstning kommer att anordnas blir struken ur paragrafen eftersom bestämmelser om ministeriets rätt till information enligt förslaget redan ingår i 3 § 3 mom.

8 §. Rösträttsregister. Kommunstyrelsens skyldighet att göra anmälan till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata om folkomröstningen föreslås bli struken ur 2 mom. eftersom bestämmelser om myndighetens rätt till information enligt förslaget redan ingår i 3 § 3 mom. Samtidigt föreslås det att den kommunala centralvalnämnden i stället för av kommunstyrelsen senast den 55 dagen före röstningsdagen ska meddela Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata om huruvida kommunen önskar få de uppgifter som ska tas in i rösträttsregistret i maskinläsbar form eller som pappersutskrift. Vid folkomröstning i ett vårdlandskap kan de olika kommunerna således ha rösträttsregister i olika form. Som 4 mom. föreslås ett förtydligande tillägg om att man som rösträttsregister för en folkomröstning i ett vårdlandskap eller en kommun som anordnas i samband med landskapsval och kommunalval ska använda rösträttsregistret för respektive val. Till det registret fogas rösträtterna i fråga.

8 a §. Utarbetande och sändande av röstningshandlingar. Enligt det föreslagna 1 mom. är det landskapsvalnämnden som vid en folkomröstning i vårdlandskapet ska låta tillverka röstsedlarna och utarbeta röstningsanvisningarna. På så sätt försäkras man sig om att röstsedlarna och

röstningsanvisningarna är desamma för alla röstberättigade i vårdlandskapet. I röstningsanvisningarna ska det redogöras för föremålet för omröstningen och omröstningens tekniska genomförande enligt det som fullmäktige har beslutat med stöd av 3 §.

Röstsedlarna och röstningsanvisningarna föreslås i samband med en folkomröstning i ett vårdlandskap bli distribuerade genom att landskapsvalnämnden sänder dem (t.ex. direkt från det tryckeri som anlitas) till de kommunala centralvalnämnderna, som sedan lägger till övriga brev-röstningshandlingar (följebrev, valkuvert och ytterkuvert) och eventuella egna röstningsanvisningar och sänder alla handlingar till de röstberättigade i enlighet med 9 §. Det är också möjligt att landskapsvalnämnden och de kommunala centralvalnämnderna kommer överens om att det tryckeri som landskapsvalnämnden anlitar ska sända alla brevröstningshandlingar direkt till de röstberättigade, men att den kommunala centralvalnämnden ska stå som avsändare. Adressuppgifterna för de röstberättigade fås hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Om brevröstningshandlingarna sänds centraliserat vid folkomröstningar i vårdlandskapen, kan den kommunala centralvalnämnden dessutom vid behov också separat sända egna anvisningar till de röstberättigade i sin egen kommun. Om en folkomröstning i vårdlandskapet anordnas i samband med landskapsval och kommunalval, ska landskapsvalnämnden sända röstsedlarna till de kommunala centralvalnämnderna för distribution till röstningsställena.

Det föreslås att det huvudsakliga innehållet i 16 § 1 mom. i den gällande lagen flyttas till 2 och 3 mom. i denna paragraf, eftersom detta är en naturligare plats för de bestämmelserna. Vid en kommunal folkomröstning är det den kommunala centralvalnämnden som utarbetar och låter tillverka handlingarna för de röstberättigade.

9 §. Sändande av brevröstningshandlingar. I 1 mom. föreslås en sådan komplettering att paragrafen kan tillämpas också på folkomröstningar i vårdlandskapen. I motiveringen till 8 a § redogörs för alternativa sätt att sända handlingarna vid folkomröstningar i vårdlandskapen. I det nya 3 mom. föreslås det bli nämnt att om en folkomröstning anordnas i samband med landskapsval och kommunalval behöver landskapsvalnämnden eller den kommunala centralvalnämnden sända endast röstningsanvisningarna direkt till väljarna.

10 §. Röstning och återsändande av brevröstningshandlingarna. I 2 mom. föreslås en sådan ändring att kommunerna får prövningsrätt i fråga om när de brevröstningshandlingar som väljarna återsänder senast ska finns hos den kommunala centralvalnämnden. Kommunen ska bestämma denna tidpunkt och ange den i sina röstningsanvisningar. Tidpunkten kan vara tidigast klockan 18 onsdagen före röstningsdagen och senast klockan 18 fredagen före röstningsdagen. Enligt den gällande lagen ska handlingarna alltid ha kommit in senast klockan 19 fredagen före röstningsdagen (enligt vallagen). Den tidpunkten har emellertid i praktiken visat sig vara mycket utmanande särskilt för stora kommuner eftersom det bara återstår 37 timmar tills röstningen på röstningsdagen inleds. För att röstningen på röstningsdagen ska kunna anordnas med uppdaterade röstlängder måste alla som har brevröstat strykas ur röstlängderna på denna tid, vilket är synnerligen utmanande i stora kommuner. Strävan med förslaget är att ge kommunerna mer tid att göra anteckningar i röstlängderna. Anteckningarna i röstlängderna behöver ändå inte göras med samma brådska om folkomröstningen anordnas enbart som brevröstning i enlighet med det föreslagna 2 a § 3 mom. Då behöver ju röstlängden inte göras upp för röstningsdagen, utan de som har brevröstat kan antecknas i röstlängden i takt med att brevröstningshandlingarna kontrolleras. I det föreslagna 2 a § 3 mom. föreskrivs det att brevröstningshandlingarna vid folkomröstningar som anordnas enbart som brevröstning kan återsändas till den kommunala centralvalnämnden fram till klockan 20 den söndag som har bestämts som röstningsdag. En hänvisning till detta föreslås i 2 mom. i denna paragraf.

11 §. Stämpling av röstsedlarna vid brevröstning. De röstsedlar som vid en folkomröstning har getts på röstningsdagen ska stämplas på samma sätt som vid val. De röstsedlar som har getts vid brevröstningen ska enligt 11 § i den gällande lagen stämplas genast när de har tagits ur valkuverten. Stämplingen behövs för att alla röstsedlar som har getts vid folkomröstningen ska vara likadana när det gäller stämpeln, vilket stärker valhemligheten. I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom. enligt vilket röstsedlarna inte längre behöver stämplas i efterhand om folkomröstningen i vårdlandskapet eller kommunen anordnas enbart som brevröstning i enlighet med det föreslagna 2 a § 3 mom. Då är ju alla sedlar ostämplade och ser således till denna del likadana ut, och det kan inte anses vara ändamålsenligt att stämpla dem i efterhand

12 §. Ogiltiga röstsedlar. I 1 mom. 3 punkten föreslås vårdlandskapet bli nämnt, och i 4 punkten föreslås det bli nämnt att en ostämplad röstsedel inte är ogiltig om folkomröstningen har anordnats enbart som brevröstning och att inga röstsedlar därför har stämplats (se motiveringen till 11 §).

13 §. Räkning av rösterna och fastställande av resultatet. Det föreslagna 1 mom. innehåller bestämmelser om förfarandet vid räkning och fastställande av resultatet vid en folkomröstning i vårdlandskapet. Centralvalnämnden i varje kommun ska fastställa kommunens resultat i folkomröstningen utifrån antalet avgivna röster och på det sätt landskapsvalnämnden bestämmer meddela landskapsvalnämnden resultatet utan dröjsmål och senast onsdagen efter röstningsdagen. När landskapsvalnämnden har fått resultaten från alla centralvalnämnder ska den sammanställa vårdlandskapets resultat och fastställa detta. Paragrafens nuvarande innehåll föreslås ingå i 2 och 3 mom. I 2 mom. konstateras att resultatet av en kommunal folkomröstning fastställs av den kommunala centralvalnämnden och i 3 mom. att ett beslut om fastställande av resultatet av en folkomröstning inte får överklagas genom besvär.

14 §. Tillkännagivande av resultatet. Det föreslås att landskapsvalnämnden och vårdlandskap nämns i 1 mom.

15 §. Bevaring av röstsedlarna. Till paragrafen fogas en rubrik.

16 §. Försegling. Innehållet i 1 mom. föreslås bli flyttat till 8 a §. I den återstående paragrafen korrigeras ordet valnämnd till röstningsnämnd, som enligt 5 § är den rätta benämningen på myndigheten vid folkomröstningar.

17 §. Kostnader. En rättvis utgångspunkt när det gäller fördelningen av kostnaderna kan anses vara att den som beslutar att en folkomröstning ska anordnas svarar för alla kostnader. I 1 mom. ska således föreskrivas att vårdlandskapet ansvarar för kostnaderna för en folkomröstning i vårdlandskapet. Vårdlandskapet ska också ersätta kommunerna för de utgifter som folkomröstningen orsakar dem, t.ex. enligt de fakturor som de visar upp. I 2 mom. anges nuläget i fråga om kommunala folkomröstningar, dvs. att kommunen står för kostnaderna.

18 §. Tillämpning av vallagen. Till paragrafen fogas en rubrik.

19 §. Närmare bestämmelser. Paragrafen föreslås bli ändrad i enlighet med rådande lagberedningspraxis.

7.41 Lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen

Det föreslås att de ändringar som lagen om vårdlandskap ger upphov till fogas till lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen. Lagen ska efter inrättandet av vårdlandskapen tillämpas också på vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna.

3 §. *Lagens tillämpningsområde och begränsningar i det.* Det föreslås att 3 mom. ändras så att den begränsning som gäller tillämpningen av 3 kap. i fråga om kommuner och samkommuner utsträcks till att även gälla vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar. Lagens 3 kap. tillämpas då också på vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar endast då de sköter lagstadgade uppgifter.

4 §. *Ordnanande av informationshanteringen i informationshanteringsenheter.* Till förteckningen över informationshanteringsenheter i 1 mom. fogas enligt förslaget vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar.

7 §. *Samarbetet mellan den offentliga förvaltningens informationshantering och produktionen av informations- och kommunikationstekniska tjänster.* I paragrafen föreskrivs om finansministeriets skyldighet att ombesörja att det för koordineringen av samarbetet mellan den offentliga förvaltningens informationshantering och produktionen av informations- och kommunikationstekniska tjänster har ordnats samarbetsmetoder och samarbetsförfaranden för statliga myndigheter samt för kommunala myndigheter. Momentet ändras så att skyldigheten i fråga ska gälla vårdlandskapens och vårdlandskapssammanslutningarnas samarbetsmetoder och samarbetsförfaranden på samma sätt som kommunernas och samkommunernas samarbetsmetoder och samarbetsförfaranden.

10 §. Den offentliga förvaltningens informationshanteringsnämnd. I 1 mom. föreskrivs om uppgifterna för den offentliga förvaltningens informationshanteringsnämnd. Det föreslås att 1 punkten kompletteras så att nämnden också har till uppgift att bedöma vårdlandskapens och vårdlandskapssammanslutningarnas verksamhet.

7.42 Lag om tillhandahållande av digitala tjänster

Det föreslås att de ändringar som lagen om vårdlandskap ger upphov till fogas till lagen om tillhandahållande av digitala tjänster. Lagen ska efter inrättandet av vårdlandskapen tillämpas också på vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna.

2 §. *Definitioner.* I paragrafen finns bestämmelser om de definitioner som tillämpas i lagen. Paragrafens 1 mom. 5 punkt ändras så att myndighet även avser vårdlandskapens och vårdlandskapssammanslutningarnas myndigheter.

7.43 Bokföringslag

Det föreslås att sådana ändringar som är nödvändiga på grund av lagen om vårdlandskap görs i 8 kap. 2 § 6 mom. i bokföringslagen. I skötseln av sin ekonomi ska vårdlandskapen följa bokföringslagen. Vårdlandskapet ska beaktas i bokföringsnämndens kommunsektions uppgifter och namn.

2 §. *Bokföringsnämnd.* I 6 mom. föreskrivs det om bokföringsnämndens vårdlandskaps- och kommunsektion. Innehållet i momentet fortsätter i övrigt att motsvara den gällande lagen, men sektionens namn ändras i och med att dess uppgiftsområde ändras så att det också omfattar vårdlandskapet.

7.44 Lag om offentlig upphandling och koncession

Det föreslås att lagen om offentlig upphandling och koncession ändras så att de ändringar i fråga om upphandlande enheter som föranleds av inrättandet av vårdlandskap beaktas i lagen.

5 §. Upphandlande enheter. Paragrafens 1 mom. 1 punkt ändras så att även vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna betraktas som upphandlande enheter enligt lagen om offentlig upphandling och koncession. Dessa nya myndighetsenheter bildar en egen juridisk person som ska betraktas som en upphandlande enhet. Även vårdlandskapens affärsverk är upphandlande enheter enligt 1 mom. 1 punkten, eftersom de direkt hör till vårdlandskapens organisation. Bestämmelsen grundar sig på artikel 2.1 första stycket i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG. Enligt direktivet avses med upphandlande myndigheter som omfattas av direktivets tillämpningsområde statliga, regionala eller lokala myndigheter, offentligt rättsliga organ eller sammanslutningar av en eller flera sådana myndigheter eller ett eller flera sådana organ. För att alla regionala och lokala myndigheter på behörigt sätt ska omfattas av tillämpningsområdet för direktivet och den nationella upphandlingslagstiftningen, måste de ovannämnda myndigheterna fogas till lagens definition av upphandlande enheter. Ställningen som upphandlande enhet i fråga om övriga enheter, såsom aktiebolag, över vilka vårdlandskapen eller vårdlandskapssammanslutningarna har bestämmande inflytande eller som annars har samband med den strukturella reformen av social- och hälsovården bestäms genom övriga definitioner av upphandlande enheter i 5 § 1 mom. i lagen om offentlig upphandling och koncession. Om kriterierna för en upphandlande enhet inte uppfylls för dessa enheter, tillämpas bestämmelserna i lagen om offentlig upphandling och koncession inte på sådana juridiska personer, när de gör upphandlingar.

7.45 Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män

3 §. Definitioner. I paragrafen finns bestämmelser om de definitioner som tillämpas i lagen. I 1 mom. föreslås för tydlighetens skull ett uttryckligt omnämmande av att arbetstagare avser även den som står i tjänsteförhållande eller annat därmed jämförbart anställningsförhållande till ett vårdlandskap. Samtidigt tas vårdlandskap in i myndighetsdefinitionen. Med annat offentligt samfund enligt paragrafen avses enligt förslaget även vårdlandskapssammanslutningar.

4 a §. Sammansättningen av organ inom den offentliga förvaltningen och organ som utövar offentlig makt. Paragrafen innehåller bestämmelser om sammansättningen av statliga och kommunala organ samt organ för kommunal samverkan.

Det föreslås att 1 mom. ändras så att även vårdlandskapsorgan omfattas av dess tillämpningsområde. Detta gäller emellertid inte vårdlandskapsfullmäktige. Med vårdlandskapsorgan avses även vårdlandskapssammanslutningars organ och sådana gemensamma organ som inrättas för samverkan mellan vårdlandskapen. Det gemensamma organet omfattas av det system för hur organen i det vårdlandskap som ansvarar för uppgiften har organiserats.

I lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av lagstiftningen om den föreskrivs särskilt om andelen kvinnor och män i det temporära beredningsorganet i landskapet och i den temporära HNS-beredningsgruppen.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att även bolag med vårdlandskapsbaserad majoritet omfattas av dess tillämpningsområde.

Paragrafens 3 mom. följer 3 mom. i den gällande lagen.

7.46 Arkivlag

Det föreslås att de ändringar som lagen om vårdlandskap ger upphov till fogas till arkivlagen. Lagen ska efter inrättandet av vårdlandskapen tillämpas också på vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna.

1 §. I 1 mom. föreskrivs det om lagens tillämpningsområde. Momentet förblir oförändrat i övrigt, men vårdlandskapens och vårdlandskapssammanslutningarnas myndigheter och organ fogas till de myndigheter som nämns i 2 punkten och vårdlandskapens affärsverk fogas till de affärsverk som nämns i 4 punkten. Vårdlandskapen beslutar om den egna myndighetens organisation med beaktande av vad som föreskrivs i lagen om vårdlandskap och i bland annat den lagstiftning som gäller vårdlandskapens uppgifter.

7.47 Konkurrenslag

Till 30 a, 30 c, 30 d ja 33 § i konkurrenslagen fogas hänvisningar till vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar för att konkurrenslagens bestämmelser om konkurrensneutralitet ska vara tillämpliga på alla aktörer som bedriver ekonomisk verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden.

30 a §. *Konkurrens- och konsumentverkets behörighet.* I 1 mom. tas in orden vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutning för att Konkurrens- och konsumentverkets behörighet att tillämpa 4 a kap. i konkurrenslagen ska vara tillämplig även på vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar eller på ekonomisk verksamhet som en enhet som de har bestämmande inflytande över bedriver i ett konkurrensläge på marknaden. Neutralitetsreglerna i konkurrenslagen lämpar sig således på ett enhetligt sätt för sådan ekonomisk verksamhet som kommuner, samkommuner, staten, vårdlandskap, vårdlandskapssammanslutningar eller en enhet som de har bestämmande inflytande över bedriver i ett konkurrensläge på marknaden.

Till 1 mom. 3 punkten fogas dessutom en hänvisning till kravet på marknadsmässig prissättning enligt 131 § i lagen om vårdlandskap (). I 3 punkten i den gällande lagen hänvisas det till kravet på marknadsmässig prissättning enligt 128 § i kommunallagen. Konkurrens- och konsumentverket kan således i fortsättningen ingripa också i ett förfarande som tillämpas i en ekonomisk verksamhet som ett vårdlandskap, en vårdlandskapssammanslutning eller en enhet som de har bestämmande inflytande över bedriver i ett konkurrensläge på marknaden och som strider mot kravet på marknadsmässig prissättning enligt 131 § i lagen om vårdlandskap (). I 131 § i lagen om vårdlandskap föreskrivs att när vårdlandskapet i sådana fall som avses i 130 § i den lagen bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden ska vårdlandskapet prissätta sin verksamhet på marknadsvillkor.

30 c §. *Meddelande av förbud, föreläggande eller åläggande.* I paragrafen tas in orden vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar för att Konkurrens- och konsumentverket ska kunna förbjuda även ett vårdlandskap eller en vårdlandskapssammanslutning att använda förfarandet eller verksamhetsstrukturen eller som villkor för förfarandet eller verksamhetsstrukturen meddela ålägganden som säkerställer jämlika verksamhetsförutsättningar på marknaden. Det får inte heller bestämmas att vårdlandskapet eller vårdlandskapssammanslutningens verksamhet helt ska upphöra, om utförandet av uppgiften grundar sig på lagstiftning. Ett förbud, föreläggande eller åläggande enligt paragrafen kan således på ett enhetligt sätt meddelas kommuner, samkommuner, staten, vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar.

30 d §. *Separat redovisning.* Till 4 a kap. i konkurrenslagen fogades genom lag 721/2019 en ny 30 d § om separat redovisning, som gäller ekonomisk verksamhet som kommuner, samkommuner och staten samt enheter som de har bestämmande inflytande över bedriver i ett konkurrensläge på marknaden. Det föreslås att det till 1, 4 och 5 mom. fogas orden vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutning så att paragrafen är enhetlig med den ekonomiska verksamhet som kommuner, samkommuner, staten, vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar samt de enheter som de har bestämmande inflytande över bedriver i ett konkurrensläge på marknaden.

I 30 d § i den gällande lagen föreskrivs om skyldigheten för de aktörer som avses i 30 a § att ha separat redovisning för sina olika verksamheter om aktören bedriver både ekonomisk verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden och annan verksamhet. Begreppet ekonomisk verksamhet är till sitt innehåll detsamma som i 30 a §. Med verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden avses detsamma som i 126 § i kommunallagen. På motsvarande sätt avses med verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden i fråga om vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutningar detsamma som i 129 § i lagen om vårdlandskap, och bestämmelser om undantag från bolagiseringsskyldigheten finns i 130 § i lagen om vårdlandskap.

Skyldigheten att ha separat redovisning gäller också verksamhet enligt 127 § i kommunallagen, dvs. verksamhet som omfattas av ett undantag från bolagiseringsskyldigheten. Enligt kommunallagen ska prissättningen vara marknadsbaserad även om verksamheten på grund av ett undantag inte behöver bolagiseras. Redovisningen ska således vara separat med stöd av konkurrenslagen också i sådana fall där det inte har varit nödvändigt att bolagisera verksamheten på grund av ett undantag från bolagiseringsskyldigheten i kommunallagen. På motsvarande sätt ska redovisningen i fortsättningen vara separat med stöd av konkurrenslagen, även om verksamheten inte behöver bolagiseras på grund av ett undantag från bolagiseringsskyldigheten enligt 130 § i lagen om vårdlandskap.

I paragrafen föreskrivs om minimikraven för separat redovisning av sådan ekonomisk verksamhet som en i 30 a § avsedd aktör bedriver i ett konkurrensläge på marknaden. Såsom konstateras i regeringens proposition 68/2018 rd ska separat redovisning och uppgörandet av uppgifter om den särredovisade verksamheten genomföras åtminstone i enlighet med vad som föreskrivs i 30 d §, om inte något annat uttryckligen föreskrivs i någon annan lagstiftning. Om en särredovisning av verksamhet som bedrivs med stöd av någon annan lagstiftning och uppgifterna om den inte uppfyller kraven i 30 d §, är ett offentligt samfund som avses i 30 a § således i princip skyldigt att ha separat redovisning och upprätta uppgifter om den särredovisade verksamheten i enlighet med 30 d §.

I 30 d § 1 mom. i den gällande lagen föreskrivs om skyldigheten för kommuner, samkommuner, staten eller enheter som de har bestämmande inflytande över och som bedriver ekonomisk verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden att ha separat redovisning för sin verksamhet. I fortsättningen ska momentet också gälla vårdlandskap, vårdlandskapssammanslutningar och enheter som de har bestämmande inflytande över. Bestämmelsen ska således i fortsättningen tillämpas också på varje enhet inom ett vårdlandskap eller en vårdlandskapssammanslutning som bedriver ekonomisk verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden.

Den separata redovisning som avses i momentet ska göras enhetsvis. Med detta avses att vårdlandskapet och vårdlandskapssammanslutningen samt en enhet som de har bestämmande inflytande över ska ha separat redovisning på det sätt som avses i paragrafen för varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Det närmare innehållet i särredovisningsskyldigheten behandlas i detaljmotiveringen till 30 d § i regeringens proposition 68/2018 rd.

I 2 mom. föreskrivs att intäkterna från och kostnaderna för verksamheten ska presenteras i form av en resultaträkning som upprättas för varje räkenskapsperiod och som ska kunna härledas från den i 1 mom. avsedda aktörens bokföring och som ska upprättas enligt bestämmelserna i bokföringslagen (1336/1997) eller enligt andra redovisningsbestämmelser som tillämpas på aktören i fråga. Det närmare innehållet i denna skyldighet behandlas i detaljmotiveringen till 30 d § i regeringens proposition 68/2018 rd.

I 4 mom. föreskrivs att Konkurrens- och konsumentverket utövar tillsyn över att skyldigheten att ha separat redovisning iakttas. I momentet föreskrivs att om skyldigheterna enligt 1 eller 2 mom. försummas, kan Konkurrens- och konsumentverket ålägga kommunen, samkommunen eller staten att vid vite lämna särredovisningen, resultaträkningen, bokslutet och beskrivningen av principerna för kostnadsredovisningen som avses i 1–2 mom. inom den tid som verket bestämmer. Till momentet fogas orden vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutning. I fortsättningen kan Konkurrens- och konsumentverket ålägga också ett landskap eller en landskapsammanslutning att vid vite lämna den separata redovisningen, resultaträkningen, bokslutet och en beskrivning av principerna för kostnadsberäkningen.

Vite enligt momentet kan föreläggas och dömas ut också till ett vårdlandskap eller en vårdlandskapssammanslutning. Detta hindrar inte Konkurrens- och konsumentverket från att också med en enhet som ett vårdlandskap eller en vårdlandskapssammanslutning har bestämmande inflytande över och som bedriver verksamhet förhandla om avhjälpande av brister i iakttagandet av skyldigheten enligt 1–2 mom. att ha separat redovisning.

I 5 mom. föreskrivs att småskalig verksamhet inte omfattas av skyldigheten att ha separat redovisning. Till momentet fogas orden vårdlandskap och vårdlandskapssammanslutning. Enligt momentet tillämpas bestämmelserna i de tidigare momenten inte om omsättningen inom den ekonomiska verksamhet som en enhet som avses i 1 mom. bedriver i ett konkurrensläge på marknaden understiger 40 000 euro per år. 5 mom. som gäller begränsning av småskalig verksamhet gäller i fortsättningen också vårdlandskap, vårdlandskapssammanslutningar och enheter som de har bestämmande inflytande över. Konkurrens- och konsumentverkets bedömning av konsekvenserna för marknaden görs från fall till fall och vid behov kan Konkurrens- och konsumentverket ingripa i bristen på konkurrensneutralitet också i fråga om verksamhet som underskrider ovan nämnda omsättningsgräns.

Vid bedömningen av uppkomsten av skyldighet att ha separat redovisning beräknas omsättningen av ekonomisk verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden enligt slutdatumet för den senaste hela räkenskapsperioden för den enhet som avses i 1 mom. eller för den organisation i vilken den enhet som avses i 1 mom. ingår.

Skyldigheten att ha separat redovisning enligt konkurrenslagen påverkar inte ställningen som anknuten enhet enligt upphandlingslagen och den anknytande regleringen. Gränsen för separat redovisning enligt 30 d § i konkurrenslagen är lägre än gränsen för bibehållande av ställningen som anknuten enhet enligt upphandlingslagen. Således faller kommunens upphandling från anknutna enheter i bolagsform utanför upphandlingslagen, men en anknuten enhet i bolagsform ska ha separat redovisning, om omsättningen för ekonomisk verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden är 40 000 euro eller mer per år. I fortsättningen ska också vårdlandskapets eller vårdlandskapssammanslutningens anknutna enheter i bolagsform ha separat redovisning, om omsättningen för ekonomisk verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden understiger 40 000 euro.

I 6 mom. utesluts sådan verksamhet från tillämpningsområdet för 30 d § som 30 b § i konkurrenslagen är tillämplig på. Paragrafen om skyldighet att ha separat redovisning tillämpas således inte på verksamhet som omfattas av lagens 30 b § om undantag från tillämpningsområdet för neutralitetsbestämmelserna. Utanför tillämpningsområdet för skyldigheten att ha separat redovisning enligt konkurrenslagen ställs i fortsättningen således också sådan verksamhet som ett vårdlandskap, en vårdlandskapssammanslutning eller en enhet som ett vårdlandskap eller en vårdlandskapssammanslutning har bestämmande inflytande över bedriver och som 30 b § i konkurrenslagen är tillämplig på.

33 §. Skyldighet att lämna upplysningar. I paragrafen föreslås utöver näringsidkare, sammanslutningar av näringsidkare, upphandlande enheter, kommuner, samkommuner och staten samt enheter som de har bestämmande inflytande över dessutom vårdlandskap, vårdlandskapssammanslutningar och enheter som de har bestämmande inflytande över. I fortsättningen är också vårdlandskap, vårdlandskapssammanslutningar och enheter som de har bestämmande inflytande över skyldiga att på uppmaning av Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar samt för utredning av konkurrensförhållandena och för bedömning av ett företagsförvärv som avses i 4 kap. och ett förfarande, en verksamhetsstruktur och deras verkningar som avses i 4 a kap.

7.48 Lag om statens revisionsverk

2 §. Granskningsrätt. I 1 mom. görs ändringar som gäller revisionsverkets granskningsrätt och som följer av vårdreformen. Enligt den nya 2 a-punkt som ska fogas till momentet har revisionsverket rätt att granska lagligheten av och ändamålsenligheten i vårdlandskapens ekonomi och ekonomin i de i 4 § i lagen om vårdlandskap avsedda sammanslutningar och stiftelser som hör till vårdlandskapskoncernen. Revisionsverket ska dessutom ha rätt att granska sådana andra sammanslutningar, stiftelser och inrättningar som avses i 4 § i lagen om vårdlandskap och där ett vårdlandskap tillsammans med ett eller flera vårdlandskap, en eller flera kommuner eller staten utövar bestämmande inflytande.

Avsikten är att rätten att granska vårdlandskapets verksamhet ska vara omfattande. Granskningsrätten omfattar först och främst den vårdlandskapskoncern som avses i lagen om vårdlandskap, dvs. varje vårdlandskap och de sammanslutningar och stiftelser som vårdlandskapet har bestämmande inflytande över antingen direkt eller genom bassamfund eller samförvaltade stiftelser. Sådana sammanslutningar som hör till vårdlandskapskoncernen är t.ex. vårdlandskapssammanslutningar samt vårdlandskapens bolag som producerar tjänster för vårdlandskapen, oberoende av om bolagen är allmänt verksamma på marknaden eller inte.

Revisionsverkets granskningsrätt omfattar också sammanslutningar och stiftelser där ett eller flera vårdlandskap gemensamt har bestämmande inflytande och där ett enskilt vårdlandskap inte har bestämmande inflytande. Det kan t.ex. vara fråga om vårdlandskapens gemensamma bolag. Granskningsrätten omfattar också sådana sammanslutningar och stiftelser där vårdlandskapet tillsammans med staten eller en eller flera kommuner utövar bestämmande inflytande.

Revisionsverket har rätt att förutom granska lagligheten av de ovannämnda aktörernas ekonomi också granska ändamålsenligheten i verksamheten och ekonomin. Detta är motiverat med beaktande av statens ansvar för att finansiera de tjänster som omfattas av vårdlandskapens organiseringsansvar samt med tanke på tjänsternas betydelse för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Vårdlandskapets verksamhet utgör en betydande del av det finansiella ansvar som staten har för den offentliga ekonomin och den tjänsteproduktion som är kopplad till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Begreppsmässigt inbegriper ändamålsenligheten effektivitet. Revisionsverkets granskning kan således gälla till exempel styrningen av vårdlandskapens ekonomi och investeringar eller ändamålsenligheten i och genomförandet av målen med vårdlandskapens samarbetsarrangemang eller de serviceavtal eller andra arrangemang i anslutning till tjänsteproduktion som vårdlandskapen ingått. Den granskning som statens revisionsverk utför ersätter inte den lagstadgade revisionen av de sammanslutningar och stiftelser som omfattas av granskningsrätten och inte heller verksamheten vid vårdlandskapets revisionsnämnd, utan granskningen tryggar statens intressen när den utövar tillsyn över användningen av medel för uppdrag som till sin natur är

offentliga uppdrag. Statens revisionsverk ska se till att samarbetet med vårdlandskapens revisorer, revisionsnämnder och interna revision är ändamålsenligt.